శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమద్వాల్మీకీయరామాయణస్య

॥ ఉత్తరకాండం ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

విషయసూచీ

1	ప్రథమః సర్గః	**7**
2	ద్వితీయః సర్గః	**12**
3	తృతీయః సర్గః	**16**
4	చతుర్థః సర్గః	**20**
5	పంచమః సర్గః	**24**
6	షష్ఠః సర్గః	**29**
7	సప్తమః సర్గః	**37**
8	అష్టమః సర్గః	**43**
9	నవమః సర్గః	**47**
10	దశమః సర్గః	**52**
11	ఏకాదశః సర్గః	**57**
12	ద్వాదశః సర్గః	**63**
13	త్రయోదశః సర్గః	**67**
14	చతుర్దశః సర్గః	**72**
15	పంచదశః సర్గః	**76**
16	షోడశః సర్గః	**81**
17	సప్తదశః సర్గః	**86**
18	అష్టాదశః సర్గః	**91**
19	ఏకోనవింశః సర్గః	**95**

20	వింశః సర్గః	**99**
21	ఏకవింశః సర్గః	**103**
22	ద్వావింశః సర్గః	**108**
23	త్రయోవింశః సర్గః	**114**
24	చతుర్వింశః సర్గః	**120**
25	పంచవింశః సర్గః	**125**
26	షడ్వింశః సర్గః	**131**
27	సప్తవింశః సర్గః	**137**
28	అష్టావింశః సర్గః	**143**
29	ఏకోనత్రింశః సర్గః	**148**
30	త్రింశః సర్గః	**153**
31	ఏకత్రింశః సర్గః	**159**
32	ద్వాత్రింశః సర్గః	**164**
33	త్రయస్త్రింశః సర్గః	**172**
34	చతుస్త్రింశః సర్గః	**175**
35	పంచత్రింశః సర్గః	**180**
36	షట్త్రింశః సర్గః	**187**
37	సప్తత్రింశః సర్గః	**194**
38	అష్టాత్రింశః సర్గః	**197**
39	ఏకోనచత్వారింశః సర్గః	**201**

40	చత్వారింశః సర్గః	**205**
41	ఏకచత్వారింశః సర్గః	**209**
42	ద్విచత్వారింశః సర్గః	**212**
43	త్రిచత్వారింశః సర్గః	**216**
44	చతుశ్చత్వారింశః సర్గః	**219**
45	పంచచత్వారింశః సర్గః	**222**
46	షట్చత్వారింశః సర్గః	**225**
47	సప్తచత్వారింశః సర్గః	**229**
48	అష్టచత్వారింశః సర్గః	**232**
49	ఏకోనపంచాశః సర్గః	**235**
50	పంచాశః సర్గః	**238**
51	ఏకపంచాశః సర్గః	**241**
52	ద్విపంచాశః సర్గః	**245**
53	త్రిపంచాశః సర్గః	**248**
54	చతుఃపంచాశః సర్గః	**251**
55	పంచపంచాశః సర్గః	**254**
56	షట్పంచాశః సర్గః	**257**
57	సప్తపంచాశః సర్గః	**261**
58	అష్టపంచాశః సర్గః	**264**
59	ఏకోనషష్టితమః సర్గః	**267**

60	ప్రక్షిప్తేషు ప్రథమః సర్గః	**270**
61	ప్రక్షిప్తేషు ద్వితీయః సర్గః	**274**
62	షష్టితమః సర్గః	**280**
63	ఏకషష్టితమః సర్గః	**283**
64	ద్విషష్టితమః సర్గః	**286**
65	త్రిషష్టితమః సర్గః	**289**
66	చతుఃషష్టితమః సర్గః	**293**
67	పంచషష్టితమః సర్గః	**296**
68	షట్షష్టితమః సర్గః	**300**
69	సప్తషష్టితమః సర్గః	**303**
70	అష్టషష్టితమః సర్గః	**306**
71	ఏకోనసప్తతితమః సర్గః	**309**
72	సప్తతితమః సర్గః	**314**
73	ఏకసప్తతితమః సర్గః	**317**
74	ద్విసప్తతితమః సర్గః	**320**
75	త్రిసప్తతితమః సర్గః	**323**
76	చతుఃసప్తతితమః సర్గః	**326**
77	పంచసప్తతితమః సర్గః	**330**
78	షట్సప్తతితమః సర్గః	**333**
79	సప్తసప్తతితమః సర్గః	**339**

80	అష్టసప్తతితమః సర్గః	**342**
81	ఏకోనాశీతితమః సర్గః	**346**
82	అశీతితమః సర్గః	**349**
83	ఏకాశీతితమః సర్గః	**352**
84	ద్వ్యశీతితమః సర్గః	**355**
85	త్ర్యశీతితమః సర్గః	**358**
86	చతురశీతితమః సర్గః	**361**
87	పంచాశీతితమః సర్గః	**364**
88	షడశీతితమః సర్గః	**367**
89	సప్తాశీతితమః సర్గః	**370**
90	అష్టాశీతితమః సర్గః	**374**
91	ఏకోననవతితమః సర్గః	**377**
92	నవతితమః సర్గః	**380**
93	ఏకనవతితమః సర్గః	**383**
94	ద్వినవతితమః సర్గః	**387**
95	త్రినవతితమః సర్గః	**390**
96	చతుర్నవతితమః సర్గః	**393**
97	పంచనవతితమః సర్గః	**397**
98	షణ్ణనవతితమః సర్గః	**400**
99	సప్తనవతితమః సర్గః	**403**

100 అష్టనవతితమః సర్గః **406**
101 నవనవతితమః సర్గః **409**
102 శతతమః సర్గః **412**
103 ఏకాధికశతతమః సర్గః **415**
104 ద్వ్యధికశతతమః సర్గః **418**
105 త్ర్యధికశతతమః సర్గః **421**
106 చతురధికశతతమః సర్గః **423**
107 పంచాధికశతతమః సర్గః **426**
108 షడధికశతతమః సర్గః **429**
109 సప్తాధికశతతమః సర్గః **432**
110 అష్టాధికశతతమః సర్గః **435**
111 నవాధికశతతమః సర్గః **439**
112 దశాధికశతతమః సర్గః **442**
113 ఏకాదశాధికశతతమః సర్గః **446**

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్య రాజసభాయాం మహర్షీణామాగమనం తైః సహ తస్య వార్తాలాపః శ్రీరామస్య ప్రశ్నాశ్చ

ప్రాప్తరాజ్యస్య రామస్య రాక్షసానాం వధే కృతే।
ఆజగ్ముర్మునయః సర్వే రాఘవం ప్రతినందితుం ॥ **7.1.1** ॥ 1

కౌశికోఽథ యవక్రీతో గార్గ్యో గాలవ ఏవ చ।
కణ్వో మేధాతిథేః పుత్రః పూర్వస్యాం దిశి యే శ్రితాః ॥ **7.1.2** ॥ 2

స్వస్త్యాత్రేయశ్చ భగవాన్ నముచిః ప్రముచిస్తథా।
అగస్త్యోఽత్రిశ్చ భగవాన్ సుముఖో విముఖస్తథా ॥ **7.1.3** ॥ 3

ఆజగ్ముస్తే సహాగస్త్యా యే శ్రితా దక్షిణాం దిశం।
నృషంగుః కవషో ధౌమ్యః కౌశేయశ్చ మహానృషిః ॥ **7.1.4** ॥ 4

తేఽప్యాజగ్ముః సశిష్యా వై యే శ్రితాః పశ్చిమాం దిశం।
వసిష్ఠః కశ్యపోఽథాత్రిర్విశ్వామిత్రః సగౌతమః ॥ **7.1.5** ॥ 5

జమదగ్నిర్భరద్వాజస్తేఽపి సప్తర్షయస్తథా।
ఉదీచ్యాం దిశి సప్తైతే నిత్యమేవ నివాసినః ॥ **7.1.6** ॥ 6

సంప్రాప్యైతే మహాత్మానో రాఘవస్య నివేశనం।
విష్ఠితాః ప్రతిహారార్థం హుతాశనసమప్రభాః ॥ **7.1.7** ॥ 7

వేదవేదాంగవిదుషో నానాశాస్త్రవిశారదాః।
ద్వాఃస్థం ప్రోవాచ ధర్మాత్మా అగస్త్యో మునిసత్తమః ॥ **7.1.8** ॥ 8

నివేద్యతాం దాశరథేర్ఋషయో వయమాగతాః।
ప్రతీహారస్తతస్తూర్ణమగస్త్యవచనాద్ ద్రుతం ॥ **7.1.9** ॥ 9

సమీపం రాఘవస్యాశు ప్రవివేశ మహాత్మనః।
నయేంగితజ్ఞః సద్వృత్తో దక్షో ధైర్యసమన్వితః ॥ **7.1.10** ॥ 10

స రామం దృశ్య సహసా పూర్ణచంద్రసమద్యుతిం।
అగస్త్యం కథయామాస సంప్రాప్తమృషిసత్తమం ॥ **7.1.11** ॥ 11

శ్రుత్వా ప్రాప్తాన్ మునీంస్తాంస్తు బాలసూర్యసమప్రభాన్।
ప్రత్యువాచ తతో ద్వాఃస్థం ప్రవేశయ యథాసుఖం ॥ **7.1.12** ॥ 12

దృష్ట్వా ప్రాప్తాన్ మునీంస్తాంస్తు ప్రత్యుత్థాయ కృతాంజలిః।
పాద్యార్ఘ్యాదిభిరానర్చ గాం నివేద్య చ సాదరం ॥ **7.1.13** ॥ 13

రామోఽభివాద్య ప్రయత ఆసనాన్యాదిదేశ హ।
తేషు కాంచనచిత్రేషు మహత్సు చ వరేషు చ ॥ **7.1.14** ॥ 14

కుశాంతర్ధానదత్తేషు మృగచర్మయుతేషు చ।
యథార్హముపవిష్టాస్తే ఆసనేష్వృషిపుంగవాః ॥ **7.1.15** ॥ 15

రామేణ కుశలం పృష్టాః సశిష్యాః సపురోగమాః।
మహర్షయో వేదవిదో రామం వచనమబ్రువన్।
కుశలం నో మహాబాహో సర్వత్ర రఘునందన ॥ **7.1.16** ॥ 16

త్వాం తు దిష్ట్యా కుశలినం పశ్యామో హతశాత్రవం।
దిష్ట్యా త్వయా హతో రాజన్ రావణో లోకరావణః ॥ **7.1.17** ॥ 17

నహి భారః స తే రామ రావణః పుత్రపౌత్రవాన్ ।
సధనుస్త్వం హి లోకాంస్త్రీన్ విజయేథా న సంశయః ॥ **7.1.18** ॥ 18

దిష్ట్యా త్వయా హతో రామ రావణో రాక్షసేశ్వరః ।
దిష్ట్యా విజయినం త్వాద్య పశ్యామః సహ సీతయా ॥ **7.1.19** ॥ 19

లక్ష్మణేన చ ధర్మాత్మన్ భ్రాత్రా త్వద్ధితకారిణా ।
మాతృభిర్భ్రాతృసహితం పశ్యామోఽద్య వయం నృప ॥ **7.1.20** ॥ 20

దిష్ట్యా ప్రహస్తో వికటో విరూపాక్షో మహోదరః ।
అకంపనశ్చ దుర్ధర్షో నిహతాస్తే నిశాచరాః ॥ **7.1.21** ॥ 21

యస్య ప్రమాణాద్ విపులం ప్రమాణం నేహ విద్యతే ।
దిష్ట్యా తే సమరే రామ కుంభకర్ణో నిపాతితః ॥ **7.1.22** ॥ 22

త్రిశిరాశ్చాతికాయశ్చ దేవాంతకనరాంతకౌ ।
దిష్ట్యా తే నిహతా రామ మహావీర్యా నిశాచరాః ॥ **7.1.23** ॥ 23

కుంభశ్చైవ నికుంభశ్చ రాక్షసౌ భీమదర్శనౌ ।
దిష్ట్యా తౌ నిహతౌ రామ కుంభకర్ణసుతౌ మృధే ॥ **7.1.24** ॥ 24

యుద్ధోన్మత్తశ్చ మత్తశ్చ కాలాంతకయమోపమౌ ।
యజ్ఞకోపశ్చ బలవాన్ ధూమ్రాక్షో నామ రాక్షసః ॥ **7.1.25** ॥ 25

కుర్వంతః కదనం ఘోరమేతే శస్త్రాస్త్రపారగాః ।
అంతకప్రతిమైర్బాణైర్దిష్ట్యా వినిహతాస్త్వయా ॥ **7.1.26** ॥ 26

దిష్ట్యా త్వం రాక్షసేంద్రేణ ద్వంద్వయుద్ధముపాగతః ।
దేవతానామవధ్యేన విజయం ప్రాప్తవానసి ॥ **7.1.27** ॥ 27

సంఖ్యే తస్య న కించిత్ తు రావణస్య పరాభవః ।
ద్వంద్వయుద్ధమనుప్రాప్తో దిష్ట్యా తే రావణిర్హతః ॥ **7.1.28** ॥ 28

దిష్ట్యా తస్య మహాబాహో కాలస్యేవాభిధావతః।
ముక్తః సురరిపోర్వీర ప్రాప్తశ్చ విజయస్త్వయా ॥ **7.1.29** ॥ 29

అభినందామ తే సర్వే సంశ్రుత్యేంద్రజితో వధం।
అవధ్యః సర్వభూతానాం మహామాయాధరో యుధి ॥ **7.1.30** ॥ 30

విస్మయస్త్వేష చాస్మాకం తం శ్రుత్వేంద్రజితం హతం।
ఏతే చాన్యే చ బహవో రాక్షసాః కామరూపిణః ॥ **7.1.31** ॥ 31

దిష్ట్యా త్వయా హతా వీరా రఘూణాం కులవర్ధన।
దత్త్వా పుణ్యామిమాం వీర సౌమ్యామభయదక్షిణాం ॥ **7.1.32** ॥ 32

దిష్ట్యా వర్ధసి కాకుత్స్థ జయేనామిత్రకర్శన।
శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం మునీనాం భావితాత్మనాం ॥ **7.1.33** ॥ 33

విస్మయం పరమం గత్వా రామః ప్రాంజలిరబ్రవీత్।
భగవంతః కుంభకర్ణం రావణం చ నిశాచరం ॥ **7.1.34** ॥ 34

అతిక్రమ్య మహావీర్యౌ కిం ప్రశంసథ రావణిం।
మహోదరం ప్రహస్తం చ విరూపాక్షం చ రాక్షసం ॥ **7.1.35** ॥ 35

మత్తోన్మత్తౌ చ దుర్ధర్షౌ దేవాంతకనరాంతకౌ।
అతిక్రమ్య మహావీరాన్ కిం ప్రశంసథ రావణిం ॥ **7.1.36** ॥ 36

అతికాయం త్రిశిరసం ధూమ్రాక్షం చ నిశాచరం।
అతిక్రమ్య మహావీర్యాన్ కిం ప్రశంసథ రావణిం ॥ **7.1.37** ॥ 37

కీదృశో వై ప్రభావోఽస్య కిం బలం కః పరాక్రమః।
కేన వా కారణేనైష రావణాదతిరిచ్యతే ॥ **7.1.38** ॥ 38

శక్యం యది మయా శ్రోతుం న ఖల్వాజ్ఞాపయామి వః।
యది గుహ్యం న చేద్ వక్తుం శ్రోతుమిచ్ఛామి కథ్యతాం ॥ **7.1.39** ॥ 39

శక్రోఽపి విజితస్తేన కథం లబ్ధవరశ్చ సః।
కథం చ బలవాన్ పుత్రో న పితా తస్య రావణః ॥ **7.1.40** ॥ 40

కథం పితుశ్చాప్యధికో మహాహవే
శక్రస్య జేతా హి కథం స రాక్షసః।
వరాశ్చ లబ్ధాః కథయస్వ మేఽద్య
పాప్రచ్ఛతశ్చాస్య మునీంద్ర సర్వం ॥ **7.1.41** ॥ 41

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ప్రథమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వితీయః సర్గః ॥

అగస్త్యేన పులస్త్యస్య గుణతపసోర్వర్ణనం తతో విశ్రవస ఉత్పత్తేః కథనం చ

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రాఘవస్య మహాత్మనః।
కుంభయోనిర్మహాతేజా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.2.1** ॥ 42

శృణు రామ యథా వృత్తం తస్య తేజోబలం మహత్।
జఘాన శత్రూన్ యేనాసౌ న చ వధ్యః స శత్రుభిః ॥ **7.2.2** ॥ 43

తావత్ తే రావణస్యేదం కులం జన్మ చ రాఘవ।
వరప్రదానం చ తథా తస్మై దత్తం బ్రవీమి తే ॥ **7.2.3** ॥ 44

పురా కృతయుగే రామ ప్రజాపతిసుతః ప్రభుః।
పులస్త్యో నామ బ్రహ్మర్షిః సాక్షాదివ పితామహః ॥ **7.2.4** ॥ 45

నానుకీర్త్యా గుణాస్తస్య ధర్మతః శీలతస్తథా।
ప్రజాపతేః పుత్ర ఇతి వక్తుం శక్యం హి నామతః ॥ **7.2.5** ॥ 46

ప్రజాపతిసుతత్వేన దేవానాం వల్లభో హి సః।
ఇష్టః సర్వస్య లోకస్య గుణైః శుభైర్మహామతిః ॥ **7.2.6** ॥ 47

స తు ధర్మప్రసంగేన మేరోః పార్శ్వే మహాగిరేః।
తృణబింద్వాశ్రమం గత్వాప్యవసన్మునిపుంగవః ॥ **7.2.7** ॥ 48

తపస్తేపే స ధర్మాత్మా స్వాధ్యాయనియతేంద్రియః।
గత్వాఽఽశ్రమపదం తస్య విఘ్నం కుర్వంతి కన్యకాః ॥ **7.2.8** ॥ 49

ఋషిపన్నగకన్యాశ్చ రాజర్షితనయాశ్చ యాః।
క్రీడంత్యోఽప్సరసశ్చైవ తం దేశముపపేదిరే ॥ **7.2.9** ॥ 50

సర్వర్తుషూపభోగ్యత్వాద్ రమ్యత్వాత్ కాననస్య చ।
నిత్యశస్తాస్తు తం దేశం గత్వా క్రీడంతి కన్యకాః ॥ **7.2.10** ॥ 51

దేశస్య రమణీయత్వాత్ పులస్త్యో యత్ర స ద్విజః।
గాయంత్యో వాదయంత్యశ్చ లాసయంత్యస్తథైవ చ ॥ **7.2.11** ॥ 52

మునేస్తపస్వినస్తస్య విఘ్నం చక్రురనిందితాః।
అథ రుష్టో మహాతేజా వ్యాజహార మహామునిః ॥ **7.2.12** ॥ 53

యా మే దర్శనమాగచ్ఛేత్ సా గర్భం ధారయిష్యతి।
తాస్తు సర్వాః ప్రతిశ్రుత్య తస్య వాక్యం మహాత్మనః ॥ **7.2.13** ॥ 54

బ్రహ్మశాపభయాద్ భీతాస్తం దేశం నోపచక్రముః।
తృణబిందోస్తు రాజర్షేస్తనయా న శృణోతి తత్ ॥ **7.2.14** ॥ 55

గత్వాఽఽశ్రమపదం తత్ర విచచార సునిర్భయా।
న చాపశ్యచ్చ సా తత్ర కాంచిదభ్యాగతాం సఖీం ॥ **7.2.15** ॥ 56

తస్మిన్ కాలే మహాతేజాః ప్రాజాపత్యో మహానృషిః।
స్వాధ్యాయమకరోత్ తత్ర తపసా భావితః స్వయం ॥ **7.2.16** ॥ 57

సా తు వేదశ్రుతిం శ్రుత్వా దృష్ట్వా వై తపసో నిధిం।
అభవత్ పాండుదేహా సా సువ్యంజితశరీరజా ॥ **7.2.17** ॥ 58

బభూవ చ సముద్విగ్నా దృష్ట్వా తద్దోషమాత్మనః।
ఇదం మే కింత్వితి జ్ఞాత్వా పితుర్గత్వాఽఽశ్రమే స్థితా ॥ **7.2.18** ॥ 59

తాం తు దృష్ట్వా తథాభూతాం తృణబిందురథాబ్రవీత్ ।
కిం త్వమేతత్త్వసదృశం ధారయస్యాత్మనో వపుః ॥ **7.2.19** ॥ 60

సా తు కృత్వాంజలిం దీనా కన్యోవాచ తపోధనం ।
న జానే కారణం తాత యేన మే రూపమీదృశం ॥ **7.2.20** ॥ 61

కిం తు పూర్వం గతాస్మ్యేకా మహర్షేర్భావితాత్మనః ।
పులస్త్యస్యాశ్రమం దివ్యమన్వేష్టుం స్వసఖీజనం ॥ **7.2.21** ॥ 62

న చ పశ్యామ్యహం తత్ర కాంచిదభ్యాగతాం సఖీం ।
రూపస్య తు విపర్యాసం దృష్ట్వా త్రాసాదిహాగతా ॥ **7.2.22** ॥ 63

తృణబిందుస్తు రాజర్షిస్తపసా ద్యోతితప్రభః ।
ధ్యానం వివేశ తచ్చాపి అపశ్యదృషికర్మజం ॥ **7.2.23** ॥ 64

స తు విజ్ఞాయ తం శాపం మహర్షేర్భావితాత్మనః ।
గృహీత్వా తనయాం గత్వా పులస్త్యమిదమబ్రవీత్ ॥ **7.2.24** ॥ 65

భగవంస్తనయాం మే త్వం గుణైః స్వైరేవ భూషితాం ।
భిక్షాం ప్రతిగృహాణేమాం మహర్షే స్వయముద్యతాం ॥ **7.2.25** ॥ 66

తపశ్చరణయుక్తస్య శ్రామ్యమాణేంద్రియస్య తే ।
శుశ్రూషణపరా నిత్యం భవిష్యతి న సంశయః ॥ **7.2.26** ॥ 67

తం బ్రువాణం తు తద్ వాక్యం రాజర్షిం ధార్మికం తదా ।
జిఘృక్షురబ్రవీత్ కన్యాం బాఢమిత్యేవ స ద్విజః ॥ **7.2.27** ॥ 68

దత్త్వా తు తనయాం రాజా స్వమాశ్రమపదం గతః ।
సాపి తత్రావసత్ కన్యా తోషయంతీ పతిం గుణైః ॥ **7.2.28** ॥ 69

తస్యాస్తు శీలవృత్తాభ్యాం తుతోష మునిపుంగవః ।
ప్రీతః స తు మహాతేజా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.2.29** ॥ 70

పరితుష్టోఽస్మి సుశ్రోణి గుణానాం సంపదా భృశం।
తస్మాద్ దేవి దదామ్యద్య పుత్రమాత్మసమం తవ ॥ **7.2.30** ॥ 71

ఉభయోర్వంశకర్తారం పౌలస్త్య ఇతి విశ్రుతం।
యస్మాత్ తు విశ్రుతో వేదస్త్వయేహాధ్యయతో మమ ॥ **7.2.31** ॥ 72

తస్మాత్ స విశ్రవా నామ భవిష్యతి న సంశయః।
ఏవముక్తా తు సా దేవీ ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా ॥ **7.2.32** ॥ 73

అచిరేణైవ కాలేనాసూత విశ్రవసం సుతం।
త్రిషు లోకేషు విఖ్యాతం యశోధర్మసమన్వితం ॥ **7.2.33** ॥ 74

శ్రుతిమాన్ సమదర్శీ చ వ్రతాచారరతస్తథా।
పితేవ తపసా యుక్తో హ్యభవద్ విశ్రవా మునిః ॥ **7.2.34** ॥ 75

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్వితీయః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ తృతీయః సర్గః ॥

విశ్రవసో వైశ్రవణస్యోత్పత్తేస్తపసో వరప్రాప్తేర్లంకాయాం నివాసస్య చ వర్ణనం

అథ పుత్రః పులస్త్యస్య విశ్రవా మునిపుంగవః।
అచిరేణైవ కాలేన పితేవ తపసి స్థితః ॥ **7.3.1** ॥ 76

సత్యవాఞ్శీలవాన్ దాంతః స్వాధ్యాయనిరతః శుచిః।
సర్వభోగేష్వసంసక్తో నిత్యం ధర్మపరాయణః ॥ **7.3.2** ॥ 77

జ్ఞాత్వా తస్య తు తద్ వృత్తం భరద్వాజో మహామునిః।
దదౌ విశ్రవసే భార్యాం స్వసుతాం దేవవర్ణినీం ॥ **7.3.3** ॥ 78

ప్రతిగృహ్య తు ధర్మేణ భరద్వాజసుతాం తదా।
ప్రజానీవ్షిక్షికయా బుద్ధ్యా శ్రేయో హ్యస్య విచింతయన్ ॥ **7.3.4** ॥ 79

ముదా పరమయా యుక్తో విశ్రవా మునిపుంగవః।
స తస్యాం వీర్యసంపన్నమపత్యం పరమాద్భుతం ॥ **7.3.5** ॥ 80

జనయామాస ధర్మజ్ఞః సర్వైర్బ్రహ్మగుణైర్వృతం।
తస్మింజాతే తు సంహృష్టః స బభూవ పితామహః ॥ **7.3.6** ॥ 81

దృష్ట్వా శ్రేయస్కరీం బుద్ధిం ధనాధ్యక్షో భవిష్యతి।
నామ చాస్యాకరోత్ ప్రీతః సార్ధం దేవర్షిభిస్తదా ॥ **7.3.7** ॥ 82

యస్మాద్ విశ్రవసోఽపత్యం సాదృశ్యాద్ విశ్రవా ఇవ।
తస్మాద్ వైశ్రవణో నామ భవిష్యత్యేష విశ్రుతః ॥ **7.3.8** ॥ 83

స తు వైశ్రవణస్తత్ర తపోవనగతస్తదా।
అవర్ధతాహుతిహుతో మహాతేజా యథానలః ॥ **7.3.9** ॥ 84

తస్యాశ్రమపదస్థస్య బుద్ధిర్జజ్ఞే మహాత్మనః।
చరిష్యే పరమం ధర్మం ధర్మో హి పరమా గతిః ॥ **7.3.10** ॥ 85

స తు వర్షసహస్రాణి తపస్తప్త్వా మహావనే।
యంత్రితో నియమైరుగ్రైశ్చకార సుమహత్తపః ॥ **7.3.11** ॥ 86

పూర్ణే వర్షసహస్రాంతే తం తం విధిమకల్పయత్।
జలాశీ మారుతాహారో నిరాహారస్తథైవ చ ॥ **7.3.12** ॥ 87

ఏవం వర్షసహస్రాణి జగ్ముస్తాన్యేకవర్షవత్।
అథ ప్రీతో మహాతేజాః సేంద్రైః సురగణైః సహ ॥ **7.3.13** ॥ 88

గత్వా తస్యాశ్రమపదం బ్రహ్మోదం వాక్యమబ్రవీత్।
పరితుష్టోఽస్మి తే వత్స కర్మణానేన సువ్రత ॥ **7.3.14** ॥ 89

వరం వృణీష్వ భద్రం తే వరార్హస్త్వం మహామతే।
అథాబ్రవీద్ వైశ్రవణః పితామహముపస్థితం ॥ **7.3.15** ॥ 90

భగవన్ లోకపాలత్వమిచ్ఛేయం లోకరక్షణం।
అథాబ్రవీద్ వైశ్రవణం పరితుష్టేన చేతసా ॥ **7.3.16** ॥ 91

బ్రహ్మా సురగణైః సార్ధం బాఢమిత్యేవ హృష్టవత్।
అహం వై లోకపాలానాం చతుర్థం స్రష్టుముద్యతః ॥ **7.3.17** ॥ 92

యమేంద్రవరుణానాం చ పదం యత్ తవ చేప్సితం।
తద్ గచ్ఛ బత ధర్మజ్ఞ నిధీశత్వమవాప్నుహి ॥ **7.3.18** ॥ 93

శక్రాంబుపయమానాం చ చతుర్థస్త్వం భవిష్యసి।
ఏతచ్చ పుష్పకం నామ విమానం సూర్యసన్నిభం ॥ **7.3.19** ॥ 94

ప్రతిగృహ్ణీష్వ యానార్థం త్రిదశైః సమతాం వ్రజ।
స్వస్తి తేఽస్తు గమిష్యామః సర్వ ఏవ యథాగతం ॥ **7.3.20** ॥ 95

కృతకృత్యా వయం తాత దత్త్వా తవ వరద్వయం।
ఇత్యుక్త్వా స గతో బ్రహ్మా స్వస్థానం త్రిదశైః సహ ॥ **7.3.21** ॥ 96

గతేషు బ్రహ్మపూర్వేషు దేవేష్వథ నభస్తలం।
ధనేశః పితరం ప్రాహ ప్రాంజలిః ప్రయతాత్మవాన్ ॥ **7.3.22** ॥ 97

భగవన్ లబ్ధవానస్మి వరమిష్టం పితామహాత్।
నివాసనం న మే దేవో విదధే స ప్రజాపతిః ॥ **7.3.23** ॥ 98

తం పశ్య భగవన్ కంచిన్నివాసం సాధు మే ప్రభో।
న చ పీడా భవేద్ యత్ర ప్రాణినో యస్య కస్యచిత్ ॥ **7.3.24** ॥ 99

ఏవముక్తస్తు పుత్రేణ విశ్రవా మునిపుంగవః।
వచనం ప్రాహ ధర్మజ్ఞ శ్రూయతామితి సత్తమ ॥ **7.3.25** ॥ 100

దక్షిణస్యోదధేస్తీరే త్రికూటో నామ పర్వతః।
తస్యాగ్రే తు విశాలా సా మహేంద్రస్య పురీ యథా ॥ **7.3.26** ॥ 101

లంకా నామ పురీ రమ్యా నిర్మితా విశ్వకర్మణా।
రాక్షసానాం నివాసార్థం యథేంద్రస్యామరావతీ ॥ **7.3.27** ॥ 102

తత్ర త్వం వస భద్రం తే లంకాయాం నాత్ర సంశయః।
హేమప్రాకారపరిఖా యంత్రశస్త్రసమావృతా ॥ **7.3.28** ॥ 103

రమణీయా పురీ సా హి రుక్మవైదూర్యతోరణా।
రాక్షసైః సా పరిత్యక్తా పురా విష్ణుభయార్దితైః ॥ **7.3.29** ॥ 104

శూన్యా రక్షోగణైః సర్వై రసాతలతలం గతైః।
శూన్యా సంప్రతి లంకా సా ప్రభుస్తస్యా న విద్యతే ॥ **7.3.30** ॥ 105

స త్వం తత్ర నివాసాయ గచ్ఛ పుత్ర యథాసుఖం।
నిర్దోషస్తత్ర తే వాసో న బాధస్తత్ర కస్యచిత్ ॥ **7.3.31** ॥ 106

ఏతచ్ఛ్రుత్వా స ధర్మాత్మా ధర్మిష్ఠం వచనం పితుః।
నివాసయామాస తదా లంకాం పర్వతమూర్ధని ॥ **7.3.32** ॥ 107

నైరృతానాం సహస్రైస్తు హృష్టైః ప్రముదితైః సదా।
అచిరేణైవ కాలేన సంపూర్ణా తస్య శాసనాత్ ॥ **7.3.33** ॥ 108

స తు తత్రావసత్ ప్రీతో ధర్మాత్మా నైరృతర్షభః।
సముద్రపరిఖాయాం స లంకాయాం విశ్రవాత్మజః ॥ **7.3.34** ॥ 109

కాలే కాలే తు ధర్మాత్మా పుష్పకేణ ధనేశ్వరః।
అభ్యాగచ్ఛద్ వినీతాత్మా పితరం మాతరం చ హి ॥ **7.3.35** ॥ 110

స దేవగంధర్వగణైరభిష్టుత -
స్తథాప్సరోనృత్యవిభూషితాలయః।
గభస్తిభిః సూర్య ఇవావభాసయన్
పితుః సమీపం ప్రయయౌ స విత్తపః ॥ **7.3.36** ॥ 111

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే తృతీయః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుర్థః సర్గః ॥

రాక్షసవంశవర్ణనం హేతివిద్యుత్కేశసుకేశానాముత్పత్తిః

శ్రుత్వాగస్త్యేరితం వాక్యం రామో విస్మయమాగతః।
కథమాసీత్ తు లంకాయాం సంభవో రక్షసాం పురా ॥ **7.4.1** ॥ 112

తతః శిరః కంపయిత్వా త్రేతాగ్నిసమవిగ్రహం।
తమగస్త్యం ముహుర్దృష్ట్వా స్మయమానోఽభ్యభాషత ॥ **7.4.2** ॥ 113

భగవన్ పూర్వమప్యేషా లంకాఽఽసీత్ పిశితాశినాం।
శ్రుత్వేదం భగవద్వాక్యం జాతో మే విస్మయః పరః ॥ **7.4.3** ॥ 114

పులస్త్యవంశాదుద్భూతా రాక్షసా ఇతి నః శ్రుతం।
ఇదానీమన్యతశ్చాపి సంభవః కీర్తితస్త్వయా ॥ **7.4.4** ॥ 115

రావణాత్ కుంభకర్ణాచ్చ ప్రహస్తాద్ వికటాదపి।
రావణస్య చ పుత్రేభ్యః కిం ను తే బలవత్తరాః ॥ **7.4.5** ॥ 116

క ఏషాం పూర్వకో బ్రహ్మన్ కినామా చ బలోత్కటః।
అపరాధం చ కం ప్రాప్య విష్ణునా ద్రావితాః కథం ॥ **7.4.6** ॥ 117

ఏతద్ విస్తరతః సర్వం కథయస్వ మమానఘ।
కుతూహలమిదం మహ్యం నుద భానుర్యథా తమః ॥ **7.4.7** ॥ 118

రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా సంస్కారాలంకృతం శుభం।
అథ విస్మయమానస్తమగస్త్యః ప్రాహ రాఘవం ॥ **7.4.8** ॥ 119

ప్రజాపతిః పురా సృష్ట్వా అపః సలిలసంభవః।
తాసాం గోపాయనే సత్త్వానసృజత్ పద్మసంభవః ॥ **7.4.9** ॥ 120

తే సత్త్వాః సత్త్వకర్తారం వినీతవదుపస్థితాః।
కిం కుర్మ ఇతి భాషంతః క్షుత్పిపాసాభయార్దితాః ॥ **7.4.10** ॥ 121

ప్రజాపతిస్తు తాన్ సర్వాన్ ప్రత్యాహ ప్రహసన్నివ।
ఆభాష్య వాచా యత్నేన రక్షధ్వమితి మానద ॥ **7.4.11** ॥ 122

రక్షామ ఇతి తత్రాన్యైర్యక్షామ ఇతి చాపరైః।
భుంక్షితాభుంక్షితైరుక్తస్తతస్తానాహ భూతకృత్ ॥ **7.4.12** ॥ 123

రక్షామ ఇతి యైరుక్తం రాక్షసాస్తే భవంతు వః।
యక్షామ ఇతి యైరుక్తం యక్షా ఏవ భవంతు వః ॥ **7.4.13** ॥ 124

తత్ర హేతిః ప్రహేతిశ్చ భ్రాతరౌ రాక్షసాధిపౌ।
మధుకైటభసంకాశౌ బభూవతురరిందమౌ ॥ **7.4.14** ॥ 125

ప్రహేతిర్ధార్మికస్తత్ర తపోవనగతస్తదా।
హేతిర్దారక్రియార్థే తు పరం యత్నమథాకరోత్ ॥ **7.4.15** ॥ 126

స కాలభగినీం కన్యాం భయాం నామ మహాభయాం।
ఉదావహదమేయాత్మా స్వయమేవ మహామతిః ॥ **7.4.16** ॥ 127

స తస్యాం జనయామాస హేతీ రాక్షసపుంగవః।
పుత్రం పుత్రవతాం శ్రేష్ఠో విద్యుత్కేశమితి శ్రుతం ॥ **7.4.17** ॥ 128

విద్యుత్కేశో హేతిపుత్రః స దీప్తార్కసమప్రభః।
వ్యవర్ధత మహాతేజాస్తోయమధ్య ఇవాంబుజం ॥ **7.4.18** ॥ 129

స యదా యౌవనం భద్రమనుప్రాప్తో నిశాచరః।
తతో దారక్రియాం తస్య కర్తుం వ్యవసితః పితా ॥ **7.4.19** ॥ 130

సంధ్యాదుహితరం సోఽథ సంధ్యాతుల్యాం ప్రభావతః।
వరయామాస పుత్రార్థం హేతీ రాక్షసపుంగవః ॥ **7.4.20** ॥ 131

అవశ్యమేవ దాతవ్యా పరస్మై సేతి సంధ్యయా।
చింతయిత్వా సుతా దత్తా విద్యుత్కేశాయ రాఘవ ॥ **7.4.21** ॥ 132

సంధ్యాయాస్తనయాం లబ్ధ్వా విద్యుత్కేశో నిశాచరః।
రమతే స తయా సార్ధం పౌలోమ్యా మఘువానివ ॥ **7.4.22** ॥ 133

కేనచిత్త్వథ కాలేన రామ సాలకటంకటా।
విద్యుత్కేశాద్ గర్భమాప ఘనరాజిరివార్ణవాత్ ॥ **7.4.23** ॥ 134

తతః సా రాక్షసీ గర్భం ఘనగర్భసమప్రభం।
ప్రసూతా మందరం గత్వా గంగా గర్భమివాగ్నిజం।
సముత్సృజ్య తు సా గర్భం విద్యుత్కేశరతార్థినీ ॥ **7.4.24** ॥ 135

రేమే తు సార్ధం పతినా విస్మృత్య సుతమాత్మజం।
ఉత్సృష్టస్తు తదా గర్భో ఘనశబ్దసమస్వనః ॥ **7.4.25** ॥ 136

తయోత్సృష్టః స తు శిశుః శరదర్కసమద్యుతిః।
నిధాయాస్యే స్వయం ముష్టిం రురోద శనకైస్తదా ॥ **7.4.26** ॥ 137

తతో వృషభమాస్థాయ పార్వత్యా సహితః శివః।
వాయుమార్గేణ గచ్ఛన్ వై శుశ్రావ రుదితస్వనం ॥ **7.4.27** ॥ 138

అపశ్యదుమయా సార్ధం రుదంతం రాక్షసాత్మజం।
కారుణ్యభావాత్ పార్వత్యా భవస్త్రిపురసూదనః ॥ **7.4.28** ॥ 139

తం రాక్షసాత్మజం చక్రే మాతురేవ వయఃసమం।
అమరం చైవ తం కృత్వా మహాదేవోఽక్షరోఽవ్యయః ॥ **7.4.29** ॥ 140

పురమాకాశగం ప్రాదాత్ పార్వత్యాః ప్రియకామ్యయా।
ఉమయాపి వరో దత్తో రాక్షసీనాం నృపాత్మజ ॥ **7.4.30** ॥ 141

సద్యోపలబ్ధిర్గర్భస్య ప్రసూతిః సద్య ఏవ చ।
సద్య ఏవ వయః ప్రాప్తిర్మాతురేవ వయఃసమం ॥ **7.4.31** ॥ 142

తతః సుకేశో వరదానగర్వితః
శ్రియం ప్రభోః ప్రాప్య హరస్య పార్శ్వతః।
చచార సర్వత్ర మహాన్ మహామతిః
ఖగం పురం ప్రాప్య పురందరో యథా ॥ **7.4.32** ॥ 143

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుర్థః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచమః సర్గః ॥

సుకేశసంతతీనాం మాల్యవత్సుమాలిమాలినాం సంతానస్య వర్ణనం

సుకేశం ధార్మికం దృష్ట్వా వరలబ్ధం చ రాక్షసం।
గ్రామణీర్నామ గంధర్వో విశ్వావసుసమప్రభః ॥ **7.5.1** ॥ 144

తస్య దేవవతీ నామ ద్వితీయా శ్రీరివాత్మజా।
త్రిషు లోకేషు విఖ్యాతా రూపయౌవనశాలినీ ॥ **7.5.2** ॥ 145

తాం సుకేశాయ ధర్మాత్మా దదౌ రక్షఃశ్రియం యథా।
వరదానకృతైశ్వర్యం సా తం ప్రాప్య పతిం ప్రియం ॥ **7.5.3** ॥ 146

ఆసీద్ దేవవతీ తుష్టా ధనం ప్రాప్యేవ నిర్ధనః।
స తయా సహ సంయుక్తో రరాజ రజనీచరః ॥ **7.5.4** ॥ 147

అంజనాదభినిష్క్రాంతః కరేణ్వేవ మహాగజః।
తతః కాలే సుకేశస్తు జనయామాస రాఘవ ॥ **7.5.5** ॥ 148

త్రీన్ పుత్రాంజనయామాస త్రేతాగ్నిసమవిగ్రహాన్।
మాల్యవంతం సుమాలిం చ మాలిం చ బలినాం వరం ॥ **7.5.6** ॥ 149

త్రీంస్త్రినేత్రసమాన్ పుత్రాన్ రాక్షసాన్ రాక్షసాధిపః।
త్రయో లోకా ఇవావ్యగ్రాః స్థితాస్త్రయ ఇవాగ్నయః ॥ **7.5.7** ॥ 150

త్రయో మంత్రా ఇవాత్యుగ్రాస్త్రయో ఘోరా ఇవామయాః।
త్రయః సుకేశస్య సుతాస్త్రేతాగ్నిసమతేజసః ॥ **7.5.8** ॥ 151

వివృద్ధిమగమంస్తత్ర వ్యాధయోపేక్షితా ఇవ।
వరప్రాప్తిం పితుస్తే తు జ్ఞాత్వైశ్వర్యం తపోబలాత్ ॥ **7.5.9** ॥ 152

తపస్తప్తుం గతా మేరుం భ్రాతరః కృతనిశ్చయాః।
ప్రగృహ్య నియమాన్ ఘోరాన్ రాక్షసా నృపసత్తమ ॥ **7.5.10** ॥ 153

విచేరుస్తే తపో ఘోరం సర్వభూతభయావహం।
సత్యార్జవశమోపేతైస్తపోభిర్భువి దుర్లభైః ॥ **7.5.11** ॥ 154

సంతాపయంతస్త్రీన్ లోకాన్ సదేవాసురమానుషాన్।
తతో విభుశ్చతుర్వక్త్రో విమానవరమాశ్రితః ॥ **7.5.12** ॥ 155

సుకేశపుత్రానామంత్ర్య వరదోఽస్మీత్యభాషత।
బ్రహ్మాణం వరదం జ్ఞాత్వా సేంద్రైర్దేవగణైర్వృతం ॥ **7.5.13** ॥ 156

ఊచుః ప్రాంజలయః సర్వే వేపమానా ఇవ ద్రుమాః।
తపసాఽఽరాధితో దేవ యది నో దిశసే వరం ॥ **7.5.14** ॥ 157

అజేయాః శత్రుహంతారస్తథైవ చిరజీవినః।
ప్రభవిష్ణ్వో భవామేతి పరస్పరమనువ్రతాః ॥ **7.5.15** ॥ 158

ఏవం భవిష్యథేత్యుక్త్వా సుకేశతనయాన్ విభుః।
స యయౌ బ్రహ్మలోకాయ బ్రహ్మా బ్రాహ్మణవత్సలః ॥ **7.5.16** ॥ 159

వరం లబ్ధ్వా తు తే సర్వే రామ రాత్రించరాస్తదా।
సురాసురాన్ ప్రబాధంతే వరదానసునిర్భయాః ॥ **7.5.17** ॥ 160

తైర్బాధ్యమానాస్త్రిదశాః సర్షిసంఘాః సచారణాః।
త్రాతారం నాధిగచ్ఛంతి నిరయస్థా యథా నరాః ॥ **7.5.18** ॥ 161

అథ తే విశ్వకర్మాణం శిల్పినాం వరమవ్యయం।
ఊచుః సమేత్య సంహృష్టా రాక్షసా రఘుసత్తమ ॥ **7.5.19** ॥ 162

ఓజస్తేజోబలవతాం మహతామాత్మతేజసా।
గృహకర్తా భవానేవ దేవానాం హృదయేప్సితం ॥ **7.5.20** ॥ 163

అస్మాకమపి తావత్ త్వం గృహం కురు మహామతే।
హిమవంతముపాశ్రిత్య మేరుం మందరమేవ వా ॥ **7.5.21** ॥ 164

మహేశ్వరగృహప్రఖ్యం గృహం నః క్రియతాం మహత్।
విశ్వకర్మా తతస్తేషాం రాక్షసానాం మహాభుజః ॥ **7.5.22** ॥ 165

నివాసం కథయామాస శక్రస్యేవామరావతీం।
దక్షిణస్యోదధేస్తీరే త్రికూటో నామ పర్వతః ॥ **7.5.23** ॥ 166

సువేల ఇతి చాప్యన్యో ద్వితీయో రాక్షసేశ్వరాః।
శిఖరే తస్య శైలస్య మధ్యమేఽంబుదసన్నిభే ॥ **7.5.24** ॥ 167

శకునైరపి దుష్ప్రాపే టంకచ్ఛిన్నచతుర్దిశి।
త్రింశద్యోజనవిస్తీర్ణా శతయోజనమాయతా ॥ **7.5.25** ॥ 168

స్వర్ణప్రాకారసంవీతా హేమతోరణసంవృతా।
మయా లంకేతి నగరీ శక్రాజ్ఞప్తేన నిర్మితా ॥ **7.5.26** ॥ 169

తస్యాం వసత దుర్ధర్షా యూయం రాక్షసపుంగవాః।
అమరావతీం సమాసాద్య సేంద్రా ఇవ దివౌకసః ॥ **7.5.27** ॥ 170

లంకాదుర్గం సమాసాద్య రాక్షసైర్బహుభిర్వృతాః।
భవిష్యథ దురాధర్షాః శత్రూణాం శత్రుసూదనాః ॥ **7.5.28** ॥ 171

విశ్వకర్మవచః శ్రుత్వా తతస్తే రాక్షసోత్తమాః।
సహస్రానుచరా భూత్వా గత్వా తామవసన్ పురీం ॥ **7.5.29** ॥ 172

దృఢప్రాకారపరిఖాం హైమైర్గృహశతైర్వృతాం।
లంకామవాప్య తే హృష్టా న్యవసన్ రజనీచరాః ॥ **7.5.30** ॥ 173

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు యథాకామం చ రాఘవ।
నర్మదా నామ గంధర్వీ బభూవ రఘునందన ॥ **7.5.31** ॥ 174

తస్యాః కన్యాత్రయం హ్యాసీద్ధీశ్రీకీర్తిసమద్యుతి।
జ్యేష్ఠక్రమేణ సా తేషాం రాక్షసానామరాక్షసీ ॥ **7.5.32** ॥ 175

కన్యాస్తాః ప్రదదౌ హృష్టా పూర్ణచంద్రనిభాననాః।
త్రయాణాం రాక్షసేంద్రాణాం తిస్రో గంధర్వకన్యకాః ॥ **7.5.33** ॥ 176

దత్తా మాత్రా మహాభాగా నక్షత్రే భగదైవతే।
కృతదారాస్తు తే రామ సుకేశతనయాస్తదా ॥ **7.5.34** ॥ 177

చిక్రీడుః సహ భార్యాభిరప్సరోభిరివామరాః।
తతో మాల్యవతో భార్యా సుందరీ నామ సుందరీ ॥ **7.5.35** ॥ 178

స తస్యాం జనయామాస యదపత్యం నిబోధ తత్।
వజ్రముష్టిర్విరూపాక్షో దుర్ముఖశ్చైవ రాక్షసః ॥ **7.5.36** ॥ 179

సుప్తఘ్నో యజ్ఞకోపశ్చ మత్తోన్మత్తౌ తథైవ చ।
అనలా చాభవత్ కన్యా సుందర్యాం రామ సుందరీ ॥ **7.5.37** ॥ 180

సుమాలినోఽపి భార్యాఽఽసీత్ పూర్ణచంద్రనిభాననా।
నామ్నా కేతుమతీ రామ ప్రాణేభ్యోఽపి గరీయసీ ॥ **7.5.38** ॥ 181

సుమాలీ జనయామాస యదపత్యం నిశాచరః।
కేతుమత్యాం మహారాజ తన్నిబోధానుపూర్వశః ॥ **7.5.39** ॥ 182

ప్రహస్తోఽకంపనశ్చైవ వికటః కాలికాముఖః।
ధూమ్రాక్షశ్చైవ దండశ్చ సుపార్శ్వశ్చ మహాబలః ॥ **7.5.40** ॥ 183

సంహ్రాదిః ప్రఘసశ్చైవ భాసకర్ణశ్చ రాక్షసః।
రాకా పుష్పోత్కటా చైవ కైకసీ చ శుచిస్మితాః ॥ **7.5.41** ॥ 184

కుంభీనసీ చ ఇత్యేతే సుమాలేః ప్రసవాః స్మృతాః ॥ **7.5.42** ॥ 185

మాలేస్తు వసుదా నామ గంధర్వీ రూపశాలినీ।
భార్యాసీత్ పద్మపత్రాక్షీ స్వక్షీ యక్షీవరోపమా ॥ **7.5.43** ॥ 186

సుమాలేరనుజస్తస్యాం జనయామాస యత్ ప్రభో।
అపత్యం కథ్యమానం తు మయా త్వం శృణు రాఘవ ॥ **7.5.44** ॥ 187

అనలశ్చానిలశ్చైవ హరః సంపాతిరేవ చ।
ఏతే విభీషణామాత్యా మాలేయాస్తే నిశాచరాః ॥ **7.5.45** ॥ 188

తతస్తు తే రాక్షసపుంగవాస్త్రయో
నిశాచరైః పుత్రశతైశ్చ సంవృతాః।
సురాన్ సహేంద్రానృషినాగయక్షాన్
బబాధిరే తాన్ బహువీర్యదర్పితాః ॥ **7.5.46** ॥ 189

జగద్భ్రమంతోఽనిలవద్ దురాసదా
రణేషు మృత్యుప్రతిమానతేజసః।
వరప్రదానాదపి గర్వితా భృశం
క్రతుక్రియాణాం ప్రశమంకరాః సదా ॥ **7.5.47** ॥ 190

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే ఉత్తరకాండే పంచమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షష్ఠః సర్గః ॥

భగవతః శివస్య సంమత్యా దేవానాం రక్షోవధార్థం శ్రీవిష్ణోః శరణగ్రహణం తతః సమాశ్వస్తానాం చ నివర్తనం దేవానాముపరి రక్షసామాక్రమణం దేవానాం సాహాయ్యకరణాయ శ్రీవిష్ణోరాగమనం చ

తైర్వధ్యమానా దేవాశ్చ ఋషయశ్చ తపోధనాః।
భయార్తాః శరణం జగ్ముర్దేవదేవం మహేశ్వరం ॥ **7.6.1** ॥ 191

జగత్సృష్ట్యంతకర్తారమజమవ్యక్తరూపిణం।
ఆధారం సర్వలోకానామారాధ్యం పరమం గురుం ॥ **7.6.2** ॥ 192

తే సమేత్య తు కామారిం త్రిపురారిం త్రిలోచనం।
ఊచుః ప్రాంజలయో దేవా భయగద్గదభాషిణః ॥ **7.6.3** ॥ 193

సుకేశపుత్త్రైర్భగవన్ పితామహవరోద్ధతైః।
ప్రజాధ్యక్ష ప్రజాః సర్వా బాధ్యంతే రిపుబాధనైః ॥ **7.6.4** ॥ 194

శరణ్యాన్యశరణ్యాని హ్యాశ్రమాణి కృతాని నః।
స్వర్గాచ్చ దేవాన్ ప్రచ్యావ్య స్వర్గే క్రీడంతి దేవవత్ ॥ **7.6.5** ॥ 195

అహం విష్ణురహం రుద్రో బ్రహ్మాహం దేవరాడహం।
అహం యమశ్చ వరుణశ్చంద్రోఽహం రవిరప్యహం ॥ **7.6.6** ॥ 196

ఇతి మాలీ సుమాలీ చ మాల్యవాంశ్చైవ రాక్షసాః।
బాధంతే సమరోద్ధర్షా యే చ తేషాం పురఃసరాః ॥ **7.6.7** ॥ 197

తన్నో దేవ భయార్తానామభయం దాతుమర్హసి।
అశివం వపురాస్థాయ జహి వై దేవకంటకాన్ ॥ **7.6.8** ॥ 198

ఇత్యుక్తస్తు సురైః సర్వైః కపర్దీ నీలలోహితః।
సుకేశం ప్రతి సాపేక్షః ప్రాహ దేవగణాన్ ప్రభుః ॥ **7.6.9** ॥ 199

అహం తాన్న హనిష్యామి మమావధ్యా హి తేఽసురాః।
కిం తు మంత్రం ప్రదాస్యామి యో వై తాన్ నిహనిష్యతి ॥ **7.6.10** ॥ 200

ఏతమేవ సముద్యోగం పురస్కృత్య మహర్షయః।
గచ్ఛధ్వం శరణం విష్ణుం హనిష్యతి స తాన్ ప్రభుః ॥ **7.6.11** ॥ 201

తతస్తు జయశబ్దేన ప్రతినంద్య మహేశ్వరం।
విష్ణోః సమీపమాజగ్ముర్నిశాచరభయార్దితాః ॥ **7.6.12** ॥ 202

శంఖచక్రధరం దేవం ప్రణమ్య బహుమాన్య చ।
ఊచుః సంభ్రాంతవద్ వాక్యం సుకేశతనయాన్ ప్రతి ॥ **7.6.13** ॥ 203

సుకేశతనయైర్దేవ త్రిభిస్త్రేతాగ్నిసన్నిభైః।
ఆక్రమ్య వరదానేన స్థానాన్యపహతాని నః ॥ **7.6.14** ॥ 204

లంకా నామ పురీ దుర్గా త్రికూటశిఖరే స్థితా।
తత్ర స్థితాః ప్రబాధంతే సర్వాన్ నః క్షణదాచరాః ॥ **7.6.15** ॥ 205

స త్వమస్మద్ధితార్థాయ జహి తాన్ మధుసూదన।
శరణం త్వాం వయం ప్రాప్తా గతిర్భవ సురేశ్వర ॥ **7.6.16** ॥ 206

చక్రకృత్తాస్యకమలాన్ నివేదయ యమాయ వై।
భయేష్వభయదోఽస్మాకం నాన్యోఽస్తి భవతా వినా ॥ **7.6.17** ॥ 207

రాక్షసాన్ సమరే హృష్టాన్ సానుబంధాన్ మదోద్ధతాన్।
నుద త్వం నో భయం దేవ నీహారమివ భాస్కరః ॥ **7.6.18** ॥ 208

ఇత్యేవం దైవతైరుక్తో దేవదేవో జనార్దనః।
అభయం భయదోఽరీణాం దత్త్వా దేవానువాచ హ ॥ **7.6.19** ॥ 209

సుకేశం రాక్షసం జానే ఈశానవరదర్పితం।
తాంశ్చాస్య తనయాంజానే యేషాం జ్యేష్ఠః స మాల్యవాన్ ॥ **7.6.20** ॥ 210

తానహం సమతిక్రాంతమర్యాదాన్ రాక్షసాధమాన్।
నిహనిష్యామి సంక్రుద్ధః సురా భవత విజ్వరాః ॥ **7.6.21** ॥ 211

ఇత్యుక్తాస్తే సురాః సర్వే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా।
యథావాసం యయుర్హృష్టాః ప్రశంసంతో జనార్దనం ॥ **7.6.22** ॥ 212

విబుధానాం సముద్యోగం మాల్యవాంస్తు నిశాచరః।
శ్రుత్వా తౌ భ్రాతరౌ వీరావిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.6.23** ॥ 213

అమరా ఋషయశ్చైవ సంగమ్య కిల శంకరం।
అస్మద్వధం పరీప్సంత ఇదం వచనమబ్రువన్ ॥ **7.6.24** ॥ 214

సుకేశతనయా దేవ వరదానబలోద్ధతాః।
బాధంతేఽస్మాన్ సముద్భృత్తా ఘోరరూపాః పదే పదే ॥ **7.6.25** ॥ 215

రాక్షసైరభిభూతాః స్మో న శక్తాః స్మ ప్రజాపతే।
స్వేషు సద్మసు సంస్థాతుం భయాత్ తేషాం దురాత్మనాం ॥ **7.6.26** ॥ 216

తదస్మాకం హితార్థాయ జహి తాంశ్చ త్రిలోచన।
రాక్షసాన్ హుంకృతేనైవ దహ ప్రదహతాం వర ॥ **7.6.27** ॥ 217

ఇత్యేవం త్రిదశైరుక్తో నిశమ్యాంధకసూదనః।
శిరః కరం చ ధున్వాన ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.6.28** ॥ 218

అవధ్యా మమ తే దేవాః సుకేశతనయా రణే।
మంత్రం తు వః ప్రదాస్యామి యస్తాన్ వై నిహనిష్యతి ॥ **7.6.29** ॥ 219

యోఽసౌ చక్రగదాపాణిః పీతవాసా జనార్దనః।
హరిర్నారాయణః శ్రీమాఞ్శరణం తం ప్రపద్యథ ॥ **7.6.30** ॥ 220

హరాదవాప్య తే మంత్రం కామారిమభివాద్య చ।
నారాయణాలయం ప్రాప్య తస్మై సర్వం న్యవేదయన్ ॥ **7.6.31** ॥ 221

తతో నారాయణేనోక్తా దేవా ఇంద్రపురోగమాః।
సురారీస్తాన్ హనిష్యామి సురా భవత నిర్భయాః ॥ **7.6.32** ॥ 222

దేవానాం భయభీతానాం హరిణా రాక్షసర్షభౌ।
ప్రతిజ్ఞాతో వధోఽస్మాకం చింత్యతాం యదిహ క్షమం ॥ **7.6.33** ॥ 223

హిరణ్యకశిపోర్మృత్యురన్యేషాం చ సురద్విషాం।
నముచిః కాలనేమిశ్చ సంహ్రాదో వీరసత్తమః ॥ **7.6.34** ॥ 224

రాధేయో బహుమాయీ చ లోకపాలోఽథ ధార్మికః।
యమలార్జునౌ చ హార్దిక్యః శుంభశ్చైవ నిశుంభకః ॥ **7.6.35** ॥ 225

అసురా దానవాశ్చైవ సత్త్వవంతో మహాబలాః।
సర్వే సమరమాసాద్య న శ్రూయంతేఽపరాజితాః ॥ **7.6.36** ॥ 226

సర్వైః క్రతుశతైరిష్టం సర్వే మాయావిదస్తథా।
సర్వే సర్వాస్త్రకుశలాః సర్వే శత్రుభయంకరాః ॥ **7.6.37** ॥ 227

నారాయణేన నిహతాః శతశోఽథ సహస్రశః।
ఏతజ్ఞాత్వా తు సర్వేషాం క్షమం కర్తుమిహార్హథ।
దుఃఖం నారాయణం జేతుం యో నో హంతుమిహేచ్ఛతి ॥ **7.6.38** ॥ 228

తతః సుమాలీ మాలీ చ శ్రుత్వా మాల్యవతో వచః।
ఊచతుర్భ్రాతరం జ్యేష్ఠమశ్వినావివ వాసవం ॥ **7.6.39** ॥ 229

స్వధీతం దత్తమిష్టం చ ఐశ్వర్యం పరిపాలితం।
ఆయుర్నిరామయం ప్రాప్తం సుధర్మః స్థాపితః పథి ॥ **7.6.40** ॥ 230

దేవసాగరమక్షోభ్యం శస్త్రైః సమవగాహ్య చ।
జితా ద్విషో హ్యప్రతిమాస్తన్నో మృత్యుకృతం భయం ॥ **7.6.41** ॥ 231

నారాయణశ్చ రుద్రశ్చ శక్రశ్చాపి యమస్తథా।
అస్మాకం ప్రముఖే స్థాతుం సర్వే బిభ్యతి సర్వదా ॥ **7.6.42** ॥ 232

విష్ణోర్ద్వేషస్య నాస్త్యేవ కారణం రాక్షసేశ్వర।
దేవానామేవ దోషేణ విష్ణోః ప్రచలితం మనః ॥ **7.6.43** ॥ 233

తస్మాదద్యైవ సహితాః సర్వేఽన్యోన్యసమావృతాః।
దేవానేవ జిఘాంసామో యేభ్యో దోషః సముత్థితః ॥ **7.6.44** ॥ 234

ఏవం సమ్మంత్ర్య బలినః సర్వసైన్యసమావృతాః।
ఉద్యోగం ఘోషయిత్వా తు సర్వే నైరృతపుంగవాః ॥ **7.6.45** ॥ 235

యుద్ధాయ నిర్యయుః క్రుద్ధా జంభవృత్రాదయో యథా।
ఇతి తే రామ సమ్మంత్ర్య సర్వోద్యోగేన రాక్షసాః ॥ **7.6.46** ॥ 236

యుద్ధాయ నిర్యయుః సర్వే మహాకాయా మహాబలాః।
స్యందనైర్వారణైశ్చైవ హయైశ్చ కరిసన్నిభైః ॥ **7.6.47** ॥ 237

ఖరైర్గోభిరథోష్ట్రైశ్చ శిశుమారైర్భుజంగమైః।
మకరైః కచ్ఛపైర్మీనైర్విహంగైర్గరుడోపమైః ॥ **7.6.48** ॥ 238

సింహైర్వ్యాఘ్రైర్వరాహైశ్చ సృమరైశ్చమరైరపి।
త్యక్త్వా లంకాం గతాః సర్వే రాక్షసా బలగర్వితాః ॥ **7.6.49** ॥ 239

ప్రయాతా దేవలోకాయ యోద్ధుం దైవతశత్రవః।
లంకావిపర్యయం దృష్ట్వా యాని లంకాలయాన్యథ ॥ **7.6.50** ॥ 240

భూతాని భయదర్శీని విమనస్కాని సర్వశః।
రథోత్తమైరుహ్యమానాః శతశోఽథ సహస్రశః ॥ **7.6.51** ॥ 241

ప్రయాతా రాక్షసాస్తూర్ణం దేవలోకం ప్రయత్నతః।
రక్షసామేవ మార్గేణ దైవతాన్యపచక్రముః ॥ **7.6.52** ॥ 242

భౌమాశ్చైవాంతరిక్షాశ్చ కాలాజ్ఞప్తా భయావహాః।
ఉత్పాతా రాక్షసేంద్రాణామభావాయ సముత్థితాః ॥ **7.6.53** ॥ 243

అస్థీని మేఘా వవృషురుష్ణం శోణితమేవ చ।
వేలాం సముద్రాశ్చోత్క్రాంతాశ్చేలుశ్చాప్యథ భూధరాః ॥ **7.6.54** ॥ 244

అట్టహాసాన్ విముంచంతో ఘననాదసమస్వనాః।
వాశ్యంత్యశ్చ శివాస్తత్ర దారుణం ఘోరదర్శనాః ॥ **7.6.55** ॥ 245

సంపతంత్యథ భూతాని దృశ్యంతే చ యథాక్రమం।
గృధ్రచక్రం మహచ్చాత్ర ప్రజ్వాలోద్ధారిభిర్ముఖైః ॥ **7.6.56** ॥ 246

రక్షోగణస్యోపరిష్టాత్ పరిభ్రమతి కాలవత్।
కపోతా రక్తపాదాశ్చ సారికా విద్రుతా యయుః ॥ **7.6.57** ॥ 247

కాకా వాశ్యంతి తత్రైవ విడాలా వై ద్విపాదయః।
ఉత్పాతాంస్తాననాదృత్య రాక్షసా బలదర్పితాః ॥ **7.6.58** ॥ 248

యాంత్యేవ న నివర్తంతే మృత్యుపాశావపాశితాః।
మాల్యవాంశ్చ సుమాలీ చ మాలీ చ సుమహాబలః ॥ **7.6.59** ॥ 249

పురస్సరా రాక్షసానాం జ్వలితా ఇవ పావకాః।
మాల్యవంతం తు తే సర్వే మాల్యవంతమివాచలం ॥ **7.6.60** ॥ 250

నిశాచరా ఆశ్రయంతి ధాతారమివ దేవతాః।
తద్ బలం రాక్షసేంద్రాణాం మహాభ్రఘననాదితం ॥ **7.6.61** ॥ 251

జయేప్సయా దేవలోకం యయౌ మాలివశే స్థితం।
రాక్షసానాం సముద్యోగం తం తు నారాయణః ప్రభుః ॥ **7.6.62** ॥ 252

దేవదూతాదుపశ్రుత్య చక్రే యుద్ధే తదా మనః।
స సజ్జాయుధతూణీరో వైనతేయోపరి స్థితః ॥ **7.6.63** ॥ 253

ఆసాద్య కవచం దివ్యం సహస్రార్కసమద్యుతి।
ఆబద్ధ్య శరసంపూర్ణే ఇషుధీ విమలే తదా ॥ **7.6.64** ॥ 254

శ్రోణిసూత్రం చ ఖడ్గం చ విమలం కమలేక్షణః।
శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గఖడ్గాంశ్చైవ వరాయుధాన్ ॥ **7.6.65** ॥ 255

సుపర్ణం గిరిసంకాశం వైనతేయమథాస్థితః।
రాక్షసానామభావాయ యయౌ తూర్ణతరం ప్రభుః ॥ **7.6.66** ॥ 256

సుపర్ణపృష్ఠే స బభౌ శ్యామః పీతాంబరో హరిః।
కాంచనస్య గిరేః శృంగే సతడిత్తోయదో యథా ॥ **7.6.67** ॥ 257

స సిద్ధదేవర్షిమహోరగైశ్చ
గంధర్వయక్షైరుపగీయమానః।
సమాససాదాసురసైన్యశత్రు -
శ్చక్రాసిశార్ఙ్గాయుధశంఖపాణిః ॥ **7.6.68** ॥ 258

సుపర్ణపక్షానిలనున్నపక్షం
భ్రమత్పతాకం ప్రవికీర్ణశస్త్రం।
చచాల తద్రాక్షసరాజసైన్యం
చలోపలం నీలమివాచలాగ్రం ॥ **7.6.69** ॥ 259

తతః శితైః శోణితమాంసరూషితై -
ర్యుగాంతవైశ్వానరతుల్యవిగ్రహైః।

నిశాచరాః సంపరివార్య మాధవం
వరాయుధైర్నిర్బిభిదుః సహస్రశః ॥ **7.6.70** ॥ 260

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షష్ఠః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తమః సర్గః ॥

విష్ణునా రక్షసాం సంహారస్తేషాం పలాయనం చ

నారాయణగిరిం తే తు గర్జంతో రాక్షసాంబుదాః।
అర్దయంతోఽస్త్రవర్షేణ వర్షేణేవాద్రిమంబుదాః ॥ **7.7.1** ॥ 261

శ్యామావదాతస్తైర్విష్ణుర్నీలైర్నక్తంచరోత్తమైః।
వృతోఽంజనగిరీవాయం వర్షమాణైః పయోధరైః ॥ **7.7.2** ॥ 262

శలభా ఇవ కేదారం మశకా ఇవ పావకం।
యథామృతఘటం దంశా మకరా ఇవ చార్ణవం ॥ **7.7.3** ॥ 263

తథా రక్షోధనుర్ముక్తా వజ్రానిలమనోజవాః।
హరిం విశంతి స్మ శరా లోకా ఇవ విపర్యయే ॥ **7.7.4** ॥ 264

స్యందనైః స్యందనగతా గజైశ్చ గజమూర్ధగాః।
అశ్వారోహాస్తథాశ్వైశ్చ పాదాతాశ్చాంబరే స్థితాః ॥ **7.7.5** ॥ 265

రాక్షసేంద్రా గిరినిభాః శరైః శక్త్యృష్టితోమరైః।
నిరుచ్ఛ్వాసం హరిం చక్రుః ప్రాణాయామా ఇవ ద్విజం ॥ **7.7.6** ॥ 266

నిశాచరైస్తాడ్యమానో మీనైరివ మహోదధిః।
శార్ఙ్గమాయమ్య దుర్ధర్షో రాక్షసేభ్యోఽసృజచ్ఛరాన్ ॥ **7.7.7** ॥ 267

శరైః పూర్ణాయతోత్సృష్టైర్వజ్రకల్పైర్మనోజవైః।
చిచ్ఛేద విష్ణుర్నిశితైః శతశోఽథ సహస్రశః ॥ **7.7.8** ॥ 268

విద్రావ్య శరవర్షేణ వర్షం వాయురివోత్థితం।
పాంచజన్యం మహాశంఖం ప్రదధ్మౌ పురుషోత్తమః ॥ **7.7.9** ॥ 269

సోఽంబుజో హరిణా ధ్మాతః సర్వప్రాణేన శంఖరాట్।
రరాస భీమనిర్హ్రాదస్త్రైలోక్యం వ్యథయన్నివ ॥ **7.7.10** ॥ 270

శంఖరాజరవః సోఽథ త్రాసయామాస రాక్షసాన్।
మృగరాజ ఇవారణ్యే సమదానివ కుంజరాన్ ॥ **7.7.11** ॥ 271

న శేకురశ్వాః సంస్థాతుం విమదాః కుంజరాఽభవన్।
స్యందనేభ్యశ్చ్యుతా వీరాః శంఖరావితదుర్బలాః ॥ **7.7.12** ॥ 272

శార్ఙ్గచాపవినిర్ముక్తా వజ్రతుల్యాననాః శరాః।
విదార్య తాని రక్షాంసి సుపుంఖా వివిశుః క్షితిం ॥ **7.7.13** ॥ 273

భిద్యమానాః శరైః సంఖ్యే నారాయణకరచ్యుతైః।
నిపేతూ రాక్షసా భూమౌ శైలా వజ్రహతా ఇవ ॥ **7.7.14** ॥ 274

వ్రణాని పరగాత్రేభ్యో విష్ణుచక్రకృతాని హి।
అసృక్ క్షరంతి ధారాభిః స్వర్ణధారా ఇవాచలాః ॥ **7.7.15** ॥ 275

శంఖరాజరవశ్చాపి శార్ఙ్గచాపరవస్తథా।
రాక్షసానాం రవాంశ్చాపి గ్రసతే వైష్ణవో రవః ॥ **7.7.16** ॥ 276

తేషాం శిరోధరాన్ ధూతాంఛరధ్వజధనూంషి చ।
రథాన్ పతాకాస్తూణీరాంశ్చిచ్ఛేద స హరిః శరైః ॥ **7.7.17** ॥ 277

సూర్యాదివ కరా ఘోరా వార్యోఘా ఇవ సాగరాత్।
పర్వతాదివ నాగేంద్రా ధారౌఘా ఇవ చాంబుదాత్ ॥ **7.7.18** ॥ 278

తథా శార్ఙ్గవినిర్ముక్తాః శరా నారాయణేరితాః।
నిర్ధావంతీషవస్తూర్ణం శతశోఽథ సహస్రశః ॥ **7.7.19** ॥ 279

శరభేణ యథా సింహాః సింహేన ద్విరదా యథా।
ద్విరదేన యథా వ్యాఘ్రా వ్యాఘ్రేణ ద్వీపినో యథా ॥ **7.7.20** ॥ 280

ద్వీపినేవ యథా శ్వానః శునా మార్జారకో యథా।
మార్జారేణ యథా సర్పాః సర్పేణ చ యథాఖవః ॥ **7.7.21** ॥ 281

తథా తే రాక్షసాః సర్వే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా।
ద్రవంతి ద్రావితాశ్చాన్యే శాయితాశ్చ మహీతలే ॥ **7.7.22** ॥ 282

రాక్షసానాం సహస్రాణి నిహత్య మధుసూదనః।
వారిజం పూరయామాస తోయదం సురరాడివ ॥ **7.7.23** ॥ 283

నారాయణశరత్రస్తం శంఖనాదసువిహ్వలం।
యయౌ లంకామభిముఖం ప్రభగ్నం రాక్షసం బలం ॥ **7.7.24** ॥ 284

ప్రభగ్నే రాక్షసబలే నారాయణశరాహతే।
సుమాలీ శరవర్షేణ నివవార రణే హరిం ॥ **7.7.25** ॥ 285

స తు తం ఛాదయామాస నీహార ఇవ భాస్కరం।
రాక్షసాః సత్త్వసంపన్నాః పునర్ధైర్యం సమాదధుః ॥ **7.7.26** ॥ 286

అథ సోఽభ్యపతద్ రోషాద్ రాక్షసో బలదర్పితః।
మహానాదం ప్రకుర్వాణో రాక్షసాంజీవయన్నివ ॥ **7.7.27** ॥ 287

ఉత్క్షిప్య లంబాభరణం ధున్వన్ కరమివ ద్విపః।
రరాస రాక్షసో హర్షాత్ సతడిత్తోయదో యథా ॥ **7.7.28** ॥ 288

సుమాలేర్నర్దతస్తస్య శిరో జ్వలితకుండలం।
చిచ్ఛేద యంతురశ్వాశ్చ భ్రాంతాస్తస్య తు రక్షసః ॥ **7.7.29** ॥ 289

తైరశ్వైర్భ్రామ్యతే భ్రాంతైః సుమాలీ రాక్షసేశ్వరః।
ఇంద్రియాశ్వైః పరిభ్రాంతైర్ధృతిహీనో యథా నరః ॥ **7.7.30** ॥ 290

తతో విష్ణుం మహాబాహుం ప్రపతంతం రణాజిరే।
హృతే సుమాలేరశ్వైశ్చ రథే విష్ణురథం ప్రతి ॥ **7.7.31** ॥ 291

మాలీ చాభ్యద్రవద్ యుక్తః ప్రగృహ్య సశరం ధనుః।
మాలేర్ధనుశ్చ్యుతా బాణాః కార్తస్వరవిభూషితాః ॥ **7.7.32** ॥ 292

వివిశుర్హరిమాసాద్య క్రౌంచం పత్రరథా ఇవ।
అర్ద్యమానః శరైః సోఽథ మాలిముక్తైః సహస్రశః ॥ **7.7.33** ॥ 293

చుక్షుభే న రణే విష్ణుర్జితేంద్రియ ఇవాధిభిః।
అథ మౌర్వీస్వనం శ్రుత్వా భగవాన్ భూతభావనః ॥ **7.7.34** ॥ 294

మాలినం ప్రతి బాణౌఘాన్ ససర్జాసిగదాధరః।
తే మాలిదేహమాసాద్య వజ్రవిద్యుత్ప్రభాః శరాః ॥ **7.7.35** ॥ 295

పిబంతి రుధిరం తస్య నాగా ఇవ సుధారసం।
మాలినం విముఖం కృత్వా శంఖచక్రగదాధరః ॥ **7.7.36** ॥ 296

మాలిమౌలిం ధ్వజం చాపం వాజినశ్చాప్యపాతయత్।
విరథస్తు గదాం గృహ్య మాలీ నక్తంచరోత్తమః ॥ **7.7.37** ॥ 297

ఆపుప్లవే గదాపాణిర్గిర్యగ్రాదివ కేసరీ।
గదయా గరుడేశానమీశానమివ చాంతకః ॥ **7.7.38** ॥ 298

లలాటదేశేఽభ్యహనద్ వజ్రేణేంద్రో యథాచలం।
గదయాభిహతస్తేన మాలినా గరుడో భృశం ॥ **7.7.39** ॥ 299

రణాత్ పరాఙ్ముఖం దేవం కృతవాన్ వేదనాతురః।
పరాఙ్ముఖే కృతే దేవే మాలినా గరుడేన వై ॥ **7.7.40** ॥ 300

ఉదతిష్ఠన్మహాశబ్దో రక్షసామభినర్దతాం।
రక్షసాం రువతాం రావం శ్రుత్వా హరిహయానుజః ॥ **7.7.41** ॥ 301

తిర్యగాస్థాయ సంక్రుద్ధః పక్షీశే భగవాన్ హరిః।
పరాఙ్ముఖోఽప్యుత్ససర్జ మాలేశ్చక్రం జిఘాంసయా ॥ **7.7.42** ॥ 302

తత్ సూర్యమండలాభాసం స్వభాసా భాసయన్ నభః।
కాలచక్రనిభం చక్రం మాలేః శీర్షమపాతయత్ ॥ **7.7.43** ॥ 303

తచ్ఛిరో రాక్షసేంద్రస్య చక్రోత్కృత్తం విభీషణం।
పపాత రుధిరోద్గారి పురా రాహుశిరో యథా ॥ **7.7.44** ॥ 304

తతః సురైః సంప్రహృష్టైః సర్వప్రాణసమీరితః।
సింహనాదరవో ముక్తః సాధు దేవేతివాదిభిః ॥ **7.7.45** ॥ 305

మాలినం నిహతం దృష్ట్వా సుమాలీ మాల్యవానపి।
సబలౌ శోకసంతప్తౌ లంకామేవ ప్రధావితౌ ॥ **7.7.46** ॥ 306

గరుడస్తు సమాశ్వస్తః సన్నివృత్య యథా పురా।
రాక్షసాన్ ద్రావయామాస పక్షవాతేన కోపితః ॥ **7.7.47** ॥ 307

చక్రకృత్తాస్యకమలా గదాసంచూర్ణితోరసః।
లాంగలగ్లపితగ్రీవా ముసలైర్భిన్నమస్తకాః ॥ **7.7.48** ॥ 308

కేచిచ్ఛ్వాసినా ఛిన్నాస్తథాన్యే శరతాడితాః।
నిపేతురంబరాత్ తూర్ణం రాక్షసాః సాగరాంభసి ॥ **7.7.49** ॥ 309

నారాయణోఽపీషువరాశనీభి -
ర్విదారయామాస ధనుర్విముక్తైః।
నక్తంచరాన్ ధూతవిముక్తకేశాన్
యథాశనీభిః సతడిన్మహాభ్రః ॥ **7.7.50** ॥ 310

భిన్నాతపత్రం పతమానశస్త్రం
శరైరపధ్వస్తవినీతవేషం।
వినిఃసృతాంత్రం భయలోలనేత్రం
బలం తదున్మత్తతరం బభూవ ॥ **7.7.51** ॥ 311

సింహార్దితానామివ కుంజరాణాం
నిశాచరాణాం సహ కుంజరాణాం।
రవాశ్చ వేగాశ్చ సమం బభూవుః
పురాణసింహేన విమర్దితానాం ॥ **7.7.52** ॥ 312

తే వార్యమాణా హరిబాణజాలైః
స్వబాణజాలాని సముత్సృజంతః।
ధావంతి నక్తంచరకాలమేఘా
వాయుప్రణున్నా ఇవ కాలమేఘాః ॥ **7.7.53** ॥ 313

చక్రప్రహారైర్వినికృత్తశీర్షాః
సంచూర్ణితాంగాశ్చ గదాప్రహారైః।
అసిప్రహారైర్ద్విధావిభిన్నాః
పతంతి శైలా ఇవ రాక్షసేంద్రాః ॥ **7.7.54** ॥ 314

విలంబమానైర్మణిహారకుండలై -
ర్నిశాచరైర్నీలబలాహకోపమైః।
నిపాత్యమానైర్దదృశే నిరంతరం
నిపాత్యమానైరివ నీలపర్వతైః ॥ **7.7.55** ॥ 315

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టమః సర్గః ॥

మాల్యవతో యుద్ధం పరాజయశ్చ సుమాలిప్రభృతీనాం రక్షసాం రసాతలే ప్రవేశః

హన్యమానే బలే తస్మిన్ పద్మనాభేన పృష్ఠతః।
మాల్యవాన్ సన్నివృత్తోఽథ వేలామేత్య ఇవార్ణవః ॥ **7.8.1** ॥ 316

సంరక్తనయనః క్రోధాచ్చలన్మౌలిర్నిశాచరః।
పద్మనాభమిదం ప్రాహ వచనం పురుషోత్తమం ॥ **7.8.2** ॥ 317

నారాయణ న జానీషే క్షాత్రధర్మం పురాతనం।
అయుద్ధమనసో భీతానస్మాన్ హంసి యథేతరః ॥ **7.8.3** ॥ 318

పరాఙ్ముఖవధం పాపం యః కరోతి సురేశ్వర।
స హంతా న గతః స్వర్గం లభతే పుణ్యకర్మణాం ॥ **7.8.4** ॥ 319

యుద్ధశ్రద్ధాథవా తేఽస్తి శంఖచక్రగదాధర।
అహం స్థితోఽస్మి పశ్యామి బలం దర్శయ యత్ తవ ॥ **7.8.5** ॥ 320

మాల్యవంతం స్థితం దృష్ట్వా మాల్యవంతమివాచలం।
ఉవాచ రాక్షసేంద్రం తం దేవరాజానుజో బలీ ॥ **7.8.6** ॥ 321

యుష్మత్తో భయభీతానాం దేవానాం వై మయాభయం।
రాక్షసోత్సాదనం దత్తం తదేతదనుపాల్యతే ॥ **7.8.7** ॥ 322

ప్రాణైరపి ప్రియం కార్యం దేవానాం హి సదా మయా।
సోఽహం వో నిహనిష్యామి రసాతలగతానపి ॥ **7.8.8** ॥ 323

దేవదేవం బ్రువాణం తం రక్తాంబురుహలోచనం।
శక్త్యా బిభేద సంక్రుద్ధో రాక్షసేంద్రో భుజాంతరే ॥ **7.8.9** ॥ 324

మాల్యవద్భుజనిర్ముక్తా శక్తిర్ఘంటాకృతస్వనా।
హరేరురసి బభ్రాజ మేఘస్థేవ శతహ్రదా ॥ **7.8.10** ॥ 325

తతస్తామేవ చోత్కృష్య శక్తిం శక్తిధరప్రియః।
మాల్యవంతం సముద్దిశ్య చిక్షేపాంబురుహేక్షణః ॥ **7.8.11** ॥ 326

స్కందోత్సృష్టేవ సా శక్తిర్గోవిందకరనిఃసృతా।
కాంక్షంతీ రాక్షసం ప్రాయాన్మహోల్కేవాంజనాచలం ॥ **7.8.12** ॥ 327

సా తస్యోరసి విస్తీర్ణే హారభారావభాసితే।
ఆపతద్ రాక్షసేంద్రస్య గిరికూట ఇవాశనిః ॥ **7.8.13** ॥ 328

తయా భిన్నతనుత్రాణః ప్రావిశద్ విపులం తమః।
మాల్యవాన్ పునరాశ్వస్తస్తస్థౌ గిరిరివాచలః ॥ **7.8.14** ॥ 329

తతః కాలాయసం శూలం కంటకైర్బహుభిశ్చితం।
ప్రగృహ్యాభ్యహనద్ దేవం స్తనయోరంతరే దృఢం ॥ **7.8.15** ॥ 330

తథైవ రణరక్తస్తు ముష్టినా వాసవానుజం।
తాడయిత్వా ధనుర్మాత్రమపక్రాంతో నిశాచరః ॥ **7.8.16** ॥ 331

తతోఽంబరే మహాంఛబ్దః సాధుసాధ్వితి చోత్థితః।
ఆహత్య రాక్షసో విష్ణుం గరుడం చాప్యతాడయత్ ॥ **7.8.17** ॥ 332

వైనతేయస్తతః క్రుద్ధః పక్షవాతేన రాక్షసం।
వ్యపోహద్ బలవాన్ వాయుః శుష్కపర్ణచయం యథా ॥ **7.8.18** ॥ 333

ద్విజేంద్రపక్షవాతేన ద్రావితం దృశ్య పూర్వజం।
సుమాలీ స్వబలైః సార్ధం లంకామభిముఖో యయౌ ॥ **7.8.19** ॥ 334

పక్షవాతబలోద్భూతో మాల్యవానపి రాక్షసః।
స్వబలేన సమాగమ్య యయౌ లంకాం హ్రియా వృతః ॥ **7.8.20** ॥ 335

ఏవం తే రాక్షసా రామ హరిణా కమలేక్షణ।
బహుశః సంయుగే భగ్నా హతప్రవరనాయకాః ॥ **7.8.21** ॥ 336

అశక్నువంతస్తే విష్ణుం ప్రతియోద్ధుం బలార్దితాః।
త్యక్త్వా లంకాం గతా వస్తుం పాతాలం సహపత్నయః ॥ **7.8.22** ॥ 337

సుమాలినం సమాసాద్య రాక్షసం రఘుసత్తమ।
స్థితాః ప్రఖ్యాతవీర్యాస్తే వంశే సాలకటంకటే ॥ **7.8.23** ॥ 338

యే త్వయా నిహతాస్తే తు పౌలస్త్యా నామ రాక్షసాః।
సుమాలీ మాల్యవాన్ మాలీ యే చ తేషాం పురఃసరాః।
సర్వ ఏతే మహాభాగా రావణాద్ బలవత్తరాః ॥ **7.8.24** ॥ 339

న చాన్యో రాక్షసాన్ హంతా సురారీన్ దేవకంటకాన్।
ఋతే నారాయణం దేవం శంఖచక్రగదాధరం ॥ **7.8.25** ॥ 340

భవాన్ నారాయణో దేవశ్చతుర్బాహుః సనాతనః।
రాక్షసాన్ హంతుముత్పన్నో హ్యజయ్యః ప్రభురవ్యయః ॥ **7.8.26** ॥ 341

నష్టధర్మవ్యవస్థానాం కాలే కాలే ప్రజాకరః।
ఉత్పద్యతే దస్యువధే శరణాగతవత్సలః ॥ **7.8.27** ॥ 342

ఏషా మయా తవ నరాధిప రాక్షసానా -
ముత్పత్తిరద్య కథితా సకలా యథావత్।

భూయో నిబోధ రఘుసత్తమ రావణస్య
జన్మప్రభావమతులం ససుతస్య సర్వం ॥ **7.8.28** ॥ 343

చిరాత్ సుమాలీ వ్యచరద్ రసాతలం
స రాక్షసో విష్ణుభయార్దితస్తదా ।
పుత్రైశ్చ పౌత్రైశ్చ సమన్వితో బలీ
తతస్తు లంకామవసద్ ధనేశ్వరః ॥ **7.8.29** ॥ 344

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ నవమః సర్గః ॥

రావణప్రభృతీనాం జన్మ తేషాం తపఃకరణార్థం గోకర్ణాశ్రమే ప్రవేశః

కస్యచిత్ త్వథ కాలస్య సుమాలీ నామ రాక్షసః।
రసాతలాన్మర్త్యలోకం సర్వం వై విచచార హ ॥ **7.9.1** ॥ 345

నీలజీమూతసంకాశస్తప్తకాంచనకుండలః।
కన్యాం దుహితరం గృహ్య వినా పద్మమివ శ్రియం ॥ **7.9.2** ॥ 346

రాక్షసేంద్రః స తు తదా విచరన్ వై మహీతలే।
తదాపశ్యత్ స గచ్ఛంతం పుష్పకేణ ధనేశ్వరం ॥ **7.9.3** ॥ 347

గచ్ఛంతం పితరం ద్రష్టుం పులస్త్యతనయం విభుం।
తం దృష్ట్వామరసంకాశం గచ్ఛంతం పావకోపమం ॥ **7.9.4** ॥ 348

రసాతలం ప్రవిష్టః సన్మర్త్యలోకాత్ సవిస్మయః।
ఇత్యేవం చింతయామాస రాక్షసానాం మహామతిః ॥ **7.9.5** ॥ 349

కిం కృత్వా శ్రేయ ఇత్యేవం వర్ధేమహి కథం వయం।
అథాబ్రవీత్ సుతాం రక్షః కైకసీం నామ నామతః ॥ **7.9.6** ॥ 350

పుత్రి ప్రదానకాలోఽయం యౌవనం వ్యతివర్తతే।
ప్రత్యాఖ్యానాచ్చ భీతైస్త్వం న వరైః ప్రతిగృహ్యసే ॥ **7.9.7** ॥ 351

త్వత్కృతే చ వయం సర్వే యంత్రితా ధర్మబుద్ధయః।
త్వం హి సర్వగుణోపేతా శ్రీః సాక్షాదివ పుత్రికే ॥ **7.9.8** ॥ 352

కన్యాపితృత్వం దుఃఖం హి సర్వేషాం మానకాంక్షిణాం।
న జ్ఞాయతే చ కః కన్యాం వరయేదితి కన్యకే ॥ **7.9.9** ॥ 353

మాతుః కులం పితృకులం యత్ర చైవ చ దీయతే।
కులత్రయం సదా కన్యా సంశయే స్థాప్య తిష్ఠతి ॥ **7.9.10** ॥ 354

సా త్వం మునివరం శ్రేష్ఠం ప్రజాపతికులోద్భవం।
భజ విశ్రవసం పుత్రి పౌలస్త్యం వరయ స్వయం ॥ **7.9.11** ॥ 355

ఈదృశాస్తే భవిష్యంతి పుత్రాః పుత్రి న సంశయః।
తేజసా భాస్కరసమో యాదృశోఽయం ధనేశ్వరః ॥ **7.9.12** ॥ 356

సా తు తద్ వచనం శ్రుత్వా కన్యకా పితృగౌరవాత్।
తత్ర గత్వా చ సా తస్థౌ విశ్రవా యత్ర తప్యతే ॥ **7.9.13** ॥ 357

ఏతస్మిన్నంతరే రామ పులస్త్యతనయో ద్విజః।
అగ్నిహోత్రముపాతిష్ఠచ్చతుర్థ ఇవ పావకః ॥ **7.9.14** ॥ 358

అవిచింత్య తు తాం వేలాం దారుణాం పితృగౌరవాత్।
ఉపసృత్యాగ్రతస్తస్య చరణాధోముఖీ స్థితా ॥ **7.9.15** ॥ 359

విలిఖంతీ ముహుర్భూమిమంగుష్ఠాగ్రేణ భామినీ।
స తు తాం వీక్ష్య సుశ్రోణీం పూర్ణచంద్రనిభాననాం ॥ **7.9.16** ॥ 360

అబ్రవీత్ పరమోదారో దీప్యమానాం స్వతేజసా।
భద్రే కస్యాసి దుహితా కుతో వా త్వమిహాగతా ॥ **7.9.17** ॥ 361

కిం కార్యం కస్య వా హేతోస్తత్త్వతో బ్రూహి శోభనే ॥ **7.9.18** ॥ 362

ఏవముక్తా తు సా కన్యా కృతాంజలిరథాబ్రవీత్।
ఆత్మప్రభావేణ మునే జ్ఞాతుమర్హసి మే మతం ॥ **7.9.19** ॥ 363

కిం తు మాం విద్ధి బ్రహ్మర్షే శాసనాత్ పితురాగతాం।
కైకసీ నామ నామ్నాహం శేషం త్వం జ్ఞాతుమర్హసి ॥ **7.9.20** ॥ 364

స తు గత్వా మునిర్ధ్యానం వాక్యమేతదువాచ హ।
విజ్ఞాతం తే మయా భద్రే కారణం యన్మనోగతం ॥ **7.9.21** ॥ 365

సుతాభిలాషో మత్తస్తే మత్తమాతంగగామిని।
దారుణాయాం తు వేలాయాం యస్మాత్ త్వం మాముపస్థితా ॥ **7.9.22** ॥ 366

శృణు తస్మాత్ సుతాన్ భద్రే యాదృశాంజనయిష్యసి।
దారుణాన్ దారుణాకారాన్ దారుణాభిజనప్రియాన్ ॥ **7.9.23** ॥ 367

ప్రసవిష్యసి సుశ్రోణి రాక్షసాన్ క్రూరకర్మణః।
సా తు తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రణిపత్యాబ్రవీద్ వచః ॥ **7.9.24** ॥ 368

భగవన్నీదృశాన్ పుత్రాంస్త్వత్తోఽహం బ్రహ్మవాదినః।
నేచ్ఛామి సుదురాచారాన్ ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ॥ **7.9.25** ॥ 369

కన్యయా త్వేవముక్తస్తు విశ్రవా మునిపుంగవః।
ఉవాచ కైకసీం భూయః పూర్ణేందురివ రోహిణీం ॥ **7.9.26** ॥ 370

పశ్చిమో యస్తవ సుతో భవిష్యతి శుభాననే।
మమ వంశానురూపః స ధర్మాత్మా చ న సంశయః ॥ **7.9.27** ॥ 371

ఏవముక్తా తు సా కన్యా రామ కాలేన కేనచిత్।
జనయామాస బీభత్సం రక్షోరూపం సుదారుణం ॥ **7.9.28** ॥ 372

దశగ్రీవం మహాదంష్ట్రం నీలాంజనచయోపమం।
తామ్రోష్ఠం వింశతిభుజం మహాస్యం దీప్తమూర్ధజం ॥ **7.9.29** ॥ 373

తస్మింజాతే తతస్తస్మిన్ సజ్వాలకవలాః శివాః।
క్రవ్యాదాశ్చాపసవ్యాని మండలాని ప్రచక్రముః ॥ **7.9.30** ॥ 374

వవర్ష రుధిరం దేవో మేఘాశ్చ ఖరనిఃస్వనాః।
ప్రబభౌ న చ సూర్యో వై మహోల్కాశ్చాపతన్ భువి ॥ **7.9.31** ॥ 375

చకంపే జగతీ చైవ వవుర్వాతాః సుదారుణాః।
అక్షోభ్యః క్షుభితశ్చైవ సముద్రః సరితాం పతిః ॥ **7.9.32** ॥ 376

అథ నామాకరోత్ తస్య పితామహసమః పితా।
దశగ్రీవః ప్రసూతోఽయం దశగ్రీవో భవిష్యతి ॥ **7.9.33** ॥ 377

తస్య త్వనంతరం జాతః కుంభకర్ణో మహాబలః।
ప్రమాణాద్ యస్య విపులం ప్రమాణం నేహ విద్యతే ॥ **7.9.34** ॥ 378

తతః శూర్పణఖా నామ సంజజ్ఞే వికృతాననా।
విభీషణశ్చ ధర్మాత్మా కైకస్యాః పశ్చిమః సుతః ॥ **7.9.35** ॥ 379

తస్మిన్ జాతే మహాసత్త్వే పుష్పవర్షం పపాత హ।
నభఃస్థానే దుందుభయో దేవానాం ప్రాణదంస్తథా।
వాక్యం చైవాంతరిక్షే చ సాధు సాధ్వితి తత్ తదా ॥ **7.9.36** ॥ 380

తౌ తు తత్ర మహారణ్యే వవృధాతే మహౌజసౌ।
కుంభకర్ణదశగ్రీవౌ లోకోద్వేగకరౌ తదా ॥ **7.9.37** ॥ 381

కుంభకర్ణః ప్రమత్తస్తు మహర్షీన్ ధర్మవత్సలాన్।
త్రైలోక్యే నిత్యాసంతుష్టో భక్షయన్ విచచార హ ॥ **7.9.38** ॥ 382

విభీషణస్తు ధర్మాత్మా నిత్యం ధర్మవ్యవస్థితః।
స్వాధ్యాయనియతాహార ఉవాస విజితేంద్రియః ॥ **7.9.39** ॥ 383

అథ వైశ్రవణో దేవస్తత్ర కాలేన కేనచిత్।
ఆగతః పితరం ద్రష్టుం పుష్పకేణ ధనేశ్వరః ॥ **7.9.40** ॥ 384

తం దృష్ట్వా కైకసీ తత్ర జ్వలంతమివ తేజసా।
ఆగమ్య రాక్షసీ తత్ర దశగ్రీవమువాచ హ ॥ **7.9.41** ॥ 385

పుత్ర వైశ్రవణం పశ్య భ్రాతరం తేజసా వృతం।
భ్రాతృభావే సమే చాపి పశ్యాత్మానం త్వమీదృశం ॥ **7.9.42** ॥ 386

దశగ్రీవ తథా యత్నం కురుష్వామితవిక్రమ।
యథా త్వమపి మే పుత్ర భవేర్వైశ్రవణోపమః ॥ **7.9.43** ॥ 387

మాతుస్తద్ వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్।
అమర్షమతులం లేభే ప్రతిజ్ఞాం చాకరోత్ తదా ॥ **7.9.44** ॥ 388

సత్యం తే ప్రతిజానామి భ్రాతృతుల్యోఽధికోఽపి వా।
భవిష్యామ్యోజసా చైవ సంతాపం త్యజ హృద్గతం ॥ **7.9.45** ॥ 389

తతః క్రోధేన తేనైవ దశగ్రీవః సహానుజః।
చికీర్షుర్దుష్కరం కర్మ తపసే ధృతమానసః ॥ **7.9.46** ॥ 390

ప్రాప్స్యామి తపసా కామమితి కృత్వాధ్యవస్య చ।
ఆగచ్ఛదాత్మసిద్ధ్యర్థం గోకర్ణస్యాశ్రమం శుభం ॥ **7.9.47** ॥ 391

స రాక్షసస్తత్ర సహానుజస్తదా
తపశ్చచారాతులముగ్రవిక్రమః।
అతోషయచ్చాపి పితామహం విభుం
దదౌ స తుష్టశ్చ వరాంజయావహాన్ ॥ **7.9.48** ॥ 392

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే నవమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ దశమః సర్గః ॥

రావణాదీనాం తపో వరప్రాప్తిశ్చ

అథాబ్రవీన్మునిం రామః కథం తే భ్రాతరో వనే।
కీదృశం తు తదా బ్రహ్మంస్తపస్తేపుర్మహాబలాః ॥ **7.10.1** ॥ 393

అగస్త్యస్త్వబ్రవీత్ తత్ర రామం సుప్రీతమానసం।
తాంస్తాన్ ధర్మవిధీంస్తత్ర భ్రాతరస్తే సమావిశన్ ॥ **7.10.2** ॥ 394

కుంభకర్ణస్తతో యత్తో నిత్యం ధర్మపథే స్థితః।
తతాప గ్రీష్మకాలే తు పంచాగ్నీన్ పరితః స్థితః ॥ **7.10.3** ॥ 395

మేఘాంబుసిక్తో వర్షాసు వీరాసనమసేవత।
నిత్యం చ శిశిరే కాలే జలమధ్యప్రతిశ్రయః ॥ **7.10.4** ॥ 396

ఏవం వర్షసహస్రాణి దశ తస్యాపచక్రముః।
ధర్మే ప్రయతమానస్య సత్పథే నిష్ఠితస్య చ ॥ **7.10.5** ॥ 397

విభీషణస్తు ధర్మాత్మా నిత్యం ధర్మపరః శుచిః।
పంచవర్షసహస్రాణి పాదేనైకేన తస్థివాన్ ॥ **7.10.6** ॥ 398

సమాప్తే నియమే తస్య ననృతుశ్చాప్సరోగణాః।
పపాత పుష్పవర్షం చ తుష్టువుశ్చాపి దేవతాః ॥ **7.10.7** ॥ 399

పంచవర్షసహస్రాణి సూర్యం చైవాన్వవర్తత।
తస్థౌ చోర్ధ్వశిరోబాహుః స్వాధ్యాయే ధృతమానసః ॥ **7.10.8** ॥ 400

ఏవం విభీషణస్యాపి స్వర్గస్థస్యేవ నందనే।
దశవర్షసహస్రాణి గతాని నియతాత్మనః ॥ **7.10.9** ॥ 401

దశవర్షసహస్రం తు నిరాహారో దశాననః।
పూర్ణే వర్షసహస్రే తు శిరశ్చాగ్నౌ జుహావ సః ॥ **7.10.10** ॥ 402

ఏవం వర్షసహస్రాణి నవ తస్యాతిచక్రముః।
శిరాంసి నవ చాప్యస్య ప్రవిష్టాని హుతాశనం ॥ **7.10.11** ॥ 403

అథ వర్షసహస్రే తు దశమే దశమం శిరః।
ఛేత్తుకామే దశగ్రీవే ప్రాప్తస్తత్ర పితామహః ॥ **7.10.12** ॥ 404

పితామహస్తు సుప్రీతః సార్ధం దేవైరుపస్థితః।
తవ తావద్ దశగ్రీవ ప్రీతోఽస్మీత్యభ్యభాషత ॥ **7.10.13** ॥ 405

శీఘ్రం వరయ ధర్మజ్ఞ వరో యస్తేఽభికాంక్షితః।
కం తే కామం కరోమ్యద్య న వృథా తే పరిశ్రమః ॥ **7.10.14** ॥ 406

అథాబ్రవీద్ దశగ్రీవః ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా।
ప్రణమ్య శిరసా దేవం హర్షగద్గదయా గిరా ॥ **7.10.15** ॥ 407

భగవన్ ప్రాణినాం నిత్యం నాన్యత్ర మరణాద్ భయం।
నాస్తి మృత్యుసమః శత్రురమరత్వమహం వృణే ॥ **7.10.16** ॥ 408

ఏవముక్తస్తదా బ్రహ్మా దశగ్రీవమువాచ హ।
నాస్తి సర్వామరత్వం తే వరమన్యం వృణీష్వ మే ॥ **7.10.17** ॥ 409

ఏవముక్తే తదా రామ బ్రహ్మణా లోకకర్తృణా।
దశగ్రీవ ఉవాచేదం కృతాంజలిరథాగ్రతః ॥ **7.10.18** ॥ 410

సుపర్ణనాగయక్షాణాం దైత్యదానవరక్షసాం ।
అవధ్యోఽహం ప్రజాధ్యక్ష దేవతానాం చ శాశ్వత ॥ **7.10.19** ॥ 411

నహి చింతా మమాన్యేషు ప్రాణిష్వమరపూజిత ।
తృణభూతా హి తే మన్యే ప్రాణినో మానుషాదయః ॥ **7.10.20** ॥ 412

ఏవముక్తస్తు ధర్మాత్మా దశగ్రీవేణ రక్షసా ।
ఉవాచ వచనం దేవః సహ దేవైః పితామహః ॥ **7.10.21** ॥ 413

భవిష్యత్యేవమేతత్ తే వచో రాక్షసపుంగవ ।
ఏవముక్త్వా తు తం రామ దశగ్రీవం పితామహః ॥ **7.10.22** ॥ 414

శృణు చాపి వరో భూయః ప్రీతస్యేహ శుభో మమ ।
హుతాని యాని శీర్షాణి పూర్వమగ్నౌ త్వయానఘ ॥ **7.10.23** ॥ 415

పునస్తాని భవిష్యంతి తథైవ తవ రాక్షస ।
వితరామీహ తే సౌమ్య వరం చాన్యం దురాసదం ॥ **7.10.24** ॥ 416

ఛందతస్తవ రూపం చ మనసా యద్ యథేప్సితం ।
ఏవం పితామహోక్తస్య దశగ్రీవస్య రక్షసః ॥ **7.10.25** ॥ 417

అగ్నౌ హుతాని శీర్షాణి పునస్తాన్యుత్థితాని వై ।
ఏవముక్త్వా తు తం రామ దశగ్రీవం పితామహః ॥ **7.10.26** ॥ 418

విభీషణమథోవాచ వాక్యం లోకపితామహః ।
విభీషణ త్వయా వత్స ధర్మసంహితబుద్ధినా ॥ **7.10.27** ॥ 419

పరితుష్టోఽస్మి ధర్మాత్మన్ వరం వరయ సువ్రత ।
విభీషణస్తు ధర్మాత్మా వచనం ప్రాహ సాంజలిః ॥ **7.10.28** ॥ 420

వృతః సర్వగుణైర్నిత్యం చంద్రమా రశ్మిభిర్యథా ।
భగవన్ కృతకృత్యోఽహం యన్మే లోకగురుః స్వయం ॥ **7.10.29** ॥ 421

ప్రీతేన యది దాతవ్యో వరో మే శృణు సువ్రత।
పరమాపద్గతస్యాపి ధర్మే మమ మతిర్భవేత్ ॥ **7.10.30** ॥ 422

అశిక్షితం చ బ్రహ్మాస్త్రం భగవన్ ప్రతిభాతు మే।
యా యా మే జాయతే బుద్ధిర్యేషు యేష్వాశ్రమేషు చ ॥ **7.10.31** ॥ 423

సా సా భవతు ధర్మిష్ఠా తం తం ధర్మం చ పాలయే।
ఏష మే పరమోదారో వరః పరమకో మతః ॥ **7.10.32** ॥ 424

నహి ధర్మాభిరక్తానాం లోకే కించన దుర్లభం।
పునః ప్రజాపతిః ప్రీతో విభీషణమువాచ హ ॥ **7.10.33** ॥ 425

ధర్మిష్ఠస్త్వం యథా వత్స తథా చైతద్ భవిష్యతి।
యస్మాద్ రాక్షసయోనౌ తే జాతస్యామిత్రనాశన ॥ **7.10.34** ॥ 426

నాధర్మే జాయతే బుద్ధిరమరత్వం దదామి తే।
ఇత్యుక్త్వా కుంభకర్ణాయ వరం దాతుమవస్థితం ॥ **7.10.35** ॥ 427

ప్రజాపతిం సురాః సర్వే వాక్యం ప్రాంజలయోఽబ్రువన్।
న తావత్ కుంభకర్ణాయ ప్రదాతవ్యో వరస్త్వయా ॥ **7.10.36** ॥ 428

జానీషే హి యథా లోకాంస్తాసయత్యేష దుర్మతిః।
నందనేఽప్సరసః సప్త మహేంద్రానుచరా దశ ॥ **7.10.37** ॥ 429

అనేన భక్షితా బ్రహ్మన్నృషయో మానుషాస్తథా।
అలబ్ధవరపూర్వేణ యత్ కృతం రాక్షసేన తు ॥ **7.10.38** ॥ 430

యద్యేష వరలబ్ధః స్యాద్ భక్షయేద్ భువనత్రయం।
వరవ్యాజేన మోహోఽస్మై దీయతామమితప్రభ ॥ **7.10.39** ॥ 431

లోకానాం స్వస్తి చైవం స్యాద్ భవేదస్య చ సమ్మతిః।
ఏవముక్తః సురైర్బ్రహ్మాచింతయత్ పద్మసంభవః ॥ **7.10.40** ॥ 432

చింతితా చోపతస్థేఽస్య పార్శ్వం దేవీ సరస్వతీ।
ప్రాంజలిః సా తు పార్శ్వస్థా ప్రాహ వాక్యం సరస్వతీ ॥ **7.10.41** ॥ 433

ఇయమస్మ్యాగతా దేవ కిం కార్యం కరవాణ్యహం।
ప్రజాపతిస్తు తాం ప్రాప్తాం ప్రాహ వాక్యం సరస్వతీం ॥ **7.10.42** ॥ 434

వాణి త్వం రాక్షసేంద్రస్య భవ వాగ్దేవతేప్సితా।
తథేత్యుక్త్వా ప్రవిష్టా సా ప్రజాపతిరథాబ్రవీత్ ॥ **7.10.43** ॥ 435

కుంభకర్ణ మహాబాహో వరం వరయ యో మతః।
కుంభకర్ణస్తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.10.44** ॥ 436

స్వప్తుం వర్షాణ్యనేకాని దేవదేవ మమేప్సితం।
ఏవమస్త్వితి తం చోక్త్వా ప్రాయాద్ బ్రహ్మా సురైః సమం ॥ **7.10.45** ॥ 437

దేవీ సరస్వతీ చైవ రాక్షసం తం జహౌ పునః।
బ్రహ్మణా సహ దేవేషు గతేషు చ నభఃస్థలం ॥ **7.10.46** ॥ 438

విముక్తోఽసౌ సరస్వత్యా స్వాం సంజ్ఞాం చ తతో గతః।
కుంభకర్ణస్తు దుష్టాత్మా చింతయామాస దుఃఖితః ॥ **7.10.47** ॥ 439

ఈదృశం కిమిదం వాక్యం మమాద్య వదనాచ్చ్యుతం।
అహం వ్యామోహితో దేవైరితి మన్యే తదాగతైః ॥ **7.10.48** ॥ 440

ఏవం లబ్ధవరాః సర్వే భ్రాతరో దీప్తతేజసః।
శ్లేష్మాతకవనం గత్వా తత్ర తే న్యవసన్ సుఖం ॥ **7.10.49** ॥ 441

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే దశమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

రావణస్య సందేశం శ్రుత్వా పితురాజ్ఞయా లంకాం హిత్వా కుబేరస్య కైలాసే గమనం లంకాయాం రావణస్యాభిషేకో రక్షసాం వాసశ్చ

సుమాలీ వరలబ్ధాంస్తు జ్ఞాత్వా చైతాన్ నిశాచరాన్ ।
ఉదతిష్ఠద్ భయం త్యక్త్వా సానుగః స రసాతలాత్ ॥ **7.11.1** ॥ 442

మారీచశ్చ ప్రహస్తశ్చ విరూపాక్షో మహోదరః ।
ఉదతిష్ఠన్ సుసంరబ్ధాః సచివాస్తస్య రక్షసః ॥ **7.11.2** ॥ 443

సుమాలీ సచివైః సార్ధం వృతో రాక్షసపుంగవైః ।
అభిగమ్య దశగ్రీవం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీత్ ॥ **7.11.3** ॥ 444

దిష్ట్యా తే వత్స సంప్రాప్తశ్చింతితోఽయం మనోరథః ।
యస్త్వం త్రిభువనశ్రేష్ఠాల్లబ్ధవాన్ వరముత్తమం ॥ **7.11.4** ॥ 445

యత్కృతే చ వయం లంకాం త్యక్త్వా యాతా రసాతలం ।
తద్గతం నో మహాబాహో మహద్విష్ణుకృతం భయం ॥ **7.11.5** ॥ 446

అసకృత్ తద్భయాద్ భగ్నాః పరిత్యజ్య స్వమాలయం ।
విద్రుతాః సహితాః సర్వే ప్రవిష్టాః స్మ రసాతలం ॥ **7.11.6** ॥ 447

అస్మదీయా చ లంకేయం నగరీ రాక్షసోషితా ।
నివేశితా తవ భ్రాత్రా ధనాధ్యక్షేణ ధీమతా ॥ **7.11.7** ॥ 448

యది నామాత్ర శక్యం స్యాత్ సామ్నా దానేన వానఘ।
తరసా వా మహాబాహో ప్రత్యానేతుం కృతం భవేత్ ॥ **7.11.8** ॥ 449

త్వం చ లంకేశ్వరస్తాత భవిష్యసి న సంశయః।
త్వయా రాక్షసవంశోఽయం నిమగ్నోఽపి సముద్ధృతః ॥ **7.11.9** ॥ 450

సర్వేషాం నః ప్రభుశ్చైవ భవిష్యసి మహాబల।
అథాబ్రవీద్ దశగ్రీవో మాతామహముపస్థితం ॥ **7.11.10** ॥ 451

విత్తేశో గురురస్మాకం నార్హసే వక్తుమీదృశం।
సామ్నా హి రాక్షసేంద్రేణ ప్రత్యాఖ్యాతో గరీయసా ॥ **7.11.11** ॥ 452

కించిన్నాహ తదా రక్షో జ్ఞాత్వా తస్య చికీర్షితం।
కస్యచిత్ త్వథ కాలస్య వసంతం రావణం తతః ॥ **7.11.12** ॥ 453

ఉక్తవంతం తథా వాక్యం దశగ్రీవం నిశాచరః।
ప్రహస్తః ప్రశ్రితం వాక్యమిదమాహ సకారణం ॥ **7.11.13** ॥ 454

దశగ్రీవ మహాబాహో నార్హసే వక్తుమీదృశం।
సౌభ్రాత్రం నాస్తి శూరాణాం శృణు చేదం వచో మమ ॥ **7.11.14** ॥ 455

అదితిశ్చ దితిశ్చైవ భగిన్యౌ సహితే హి తే।
భార్యే పరమరూపిణ్యౌ కశ్యపస్య ప్రజాపతేః ॥ **7.11.15** ॥ 456

అదితిర్జనయామాస దేవాస్త్రిభువనేశ్వరాన్।
దితిస్త్వజనయద్ దైత్యాన్ కశ్యపస్యాత్మసంభవాన్ ॥ **7.11.16** ॥ 457

దైత్యానాం కిల ధర్మజ్ఞ పురేయం సవనార్ణవా।
సపర్వతా మహీ వీర తేఽభవన్ ప్రభవిష్ణవః ॥ **7.11.17** ॥ 458

నిహత్య తాంస్తు సమరే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా।
దేవానాం వశమానీతం త్రైలోక్యమిదమవ్యయం ॥ **7.11.18** ॥ 459

నైతదేకో భవానేవ కరిష్యతి విపర్యయం।
సురాసురైరాచరితం తత్ కురుష్వ వచో మమ ॥ **7.11.19** ॥ 460

ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా।
చింతయిత్వా ముహూర్తం వై బాఢమిత్యేవ సోఽబ్రవీత్ ॥ **7.11.20** ॥ 461

స తు తేనైవ హర్షేణ తస్మిన్నహని వీర్యవాన్।
వనం గతో దశగ్రీవః సహ తైః క్షణదాచరైః ॥ **7.11.21** ॥ 462

త్రికూటస్థః స తు తదా దశగ్రీవో నిశాచరః।
ప్రేషయామాస దౌత్యేన ప్రహస్తం వాక్యకోవిదం ॥ **7.11.22** ॥ 463

ప్రహస్త శీఘ్రం గచ్ఛ త్వం బ్రూహి నైరృతపుంగవం।
వచసా మమ విత్తేశం సామపూర్వమిదం వచః ॥ **7.11.23** ॥ 464

ఇయం లంకా పురీ రాజన్ రాక్షసానాం మహాత్మనాం।
త్వయా నివేశితా సౌమ్య నైతద్ యుక్తం తవానఘ ॥ **7.11.24** ॥ 465

తద్ భవాన్ యది నో హ్యద్య దద్యాదతులవిక్రమ।
కృతా భవేన్మమ ప్రీతిర్ధర్మశ్చైవానుపాలితః ॥ **7.11.25** ॥ 466

స తు గత్వా పురీం లంకాం ధనదేన సురక్షితాం।
అబ్రవీత్ పరమోదారం విత్తపాలమిదం వచః ॥ **7.11.26** ॥ 467

ప్రేషితోఽహం తవ భ్రాత్రా దశగ్రీవేణ సువ్రత।
త్వత్సమీపం మహాబాహో సర్వశస్త్రభృతాం వర ॥ **7.11.27** ॥ 468

తచ్ఛ్రూయతాం మహాప్రాజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశారద।
వచనం మమ విత్తేశ యద్ బ్రవీతి దశాననః ॥ **7.11.28** ॥ 469

ఇయం కిల పురీ రమ్యా సుమాలిప్రముఖైః పురా।
భుక్తపూర్వా విశాలాక్ష రాక్షసైర్భీమవిక్రమైః ॥ **7.11.29** ॥ 470

తేన విజ్ఞాప్యతే సోఽయం సాంప్రతం విశ్రవాత్మజ।
తదేషా దీయతాం తాత యాచతస్తస్య సామతః ॥ **7.11.30** ॥ 471

ప్రహస్తాదపి సంశ్రుత్య దేవో వైశ్రవణో వచః।
ప్రత్యువాచ ప్రహస్తం తం వాక్యం వాక్యవిదాం వరః ॥ **7.11.31** ॥ 472

దత్తా మమేయం పిత్రా తు లంకా శూన్యా నిశాచరైః।
నివేశితా చ మే రక్షో దానమానాదిభిర్గుణైః ॥ **7.11.32** ॥ 473

బ్రూహి గచ్ఛ దశగ్రీవం పురీ రాజ్యం చ యన్మమ।
తత్రాప్యేతన్మహాబాహో భుంక్ష్వ రాజ్యమకంటకం ॥ **7.11.33** ॥ 474

అవిభక్తం త్వయా సార్ధం రాజ్యం యచ్చాపి మే వసు।
ఏవముక్త్వా ధనాధ్యక్షో జగామ పితురంతికం ॥ **7.11.34** ॥ 475

అభివాద్య గురుం ప్రాహ రావణస్య యదీప్సితం।
ఏష తాత దశగ్రీవో దూతం ప్రేషితవాన్ మమ ॥ **7.11.35** ॥ 476

దీయతాం నగరీ లంకా పూర్వం రక్షోగణోషితా।
మయాత్ర యదనుష్ఠేయం తన్మమాచక్ష్వ సువ్రత ॥ **7.11.36** ॥ 477

బ్రహ్మర్షిస్త్వేవముక్తోఽసౌ విశ్రవా మునిపుంగవః।
ప్రాంజలిం ధనదం ప్రాహ శృణు పుత్ర వచో మమ ॥ **7.11.37** ॥ 478

దశగ్రీవో మహాబాహురుక్తవాన్ మమ సన్నిధౌ।
మయా నిర్భర్త్సితశ్చాసీద్ బహుశోక్తః సుదుర్మతిః ॥ **7.11.38** ॥ 479

స క్రోధేన మయా చోక్తో ధ్వంససే చ పునః పునః।
శ్రేయోఽభియుక్తం ధర్మ్యం చ శృణు పుత్ర వచో మమ ॥ **7.11.39** ॥ 480

వరప్రదానసమ్మూఢో మాన్యామాన్యం సుదుర్మతిః।
న వేత్తి మమ శాపాచ్చ ప్రకృతిం దారుణాం గతః ॥ **7.11.40** ॥ 481

తస్మాద్ గచ్ఛ మహాబాహో కైలాసం ధరణీధరం।
నివేశయ నివాసార్థం త్యక్త్వా లంకాం సహానుగః ॥ **7.11.41** ॥ 482

తత్ర మందాకినీ రమ్యా నదీనాముత్తమా నదీ।
కాంచనైః సూర్యసంకాశైః పంకజైః సంవృతోదకా ॥ **7.11.42** ॥ 483

కుముదైరుత్పలైశ్చైవ అన్యైశ్చైవ సుగంధిభిః।
తత్ర దేవాః సగంధర్వాః సాప్సరోరగకిన్నరాః ॥ **7.11.43** ॥ 484

విహారశీలాః సతతం రమంతే సర్వదాశ్రితాః।
నహి క్షమం తవానేన వైరం ధనద రక్షసా ॥ **7.11.44** ॥ 485

జానీషే హి యథానేన లబ్ధః పరమకో వరః ॥ **7.11.45** ॥ 486

ఏవముక్తో గృహీత్వా తు తద్వచః పితృగౌరవాత్।
సదారపుత్రః సామాత్యః సవాహనధనో గతః ॥ **7.11.46** ॥ 487

ప్రహస్తోఽథ దశగ్రీవం గత్వా వచనమబ్రవీత్।
ప్రహృష్టాత్మా మహాత్మానం సహామాత్యం సహానుజం ॥ **7.11.47** ॥ 488

శూన్యా సా నగరీ లంకా త్యక్తైనాం ధనదో గతః।
ప్రవిశ్య తాం సహాస్మాభిః స్వధర్మం తత్ర పాలయ ॥ **7.11.48** ॥ 489

ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రహస్తేన మహాబలః।
వివేశ నగరీం లంకాం భ్రాతృభిః సబలానుగైః ॥ **7.11.49** ॥ 490

ధనదేన పరిత్యక్తాం సువిభక్తమహాపథాం।
ఆరురోహ స దేవారిః స్వర్గం దేవాధిపో యథా ॥ **7.11.50** ॥ 491

స చాభిషిక్తః క్షణదాచరైస్తదా
నివేశయామాస పురీం దశాననః।

నికామపూర్ణా చ బభూవ సా పురీ
నిశాచరైర్నీలబలాహకోపమైః ॥ **7.11.51** ॥ 492

ధనేశ్వరస్త్వథ పితృవాక్యగౌరవా -
న్న్యవేశయచ్ఛశివిమలే గిరౌ పురీం ।
స్వలంకృతైర్భవనవరైర్విభూషితాం
పురందరః స్వరివ యథామరావతీం ॥ **7.11.52** ॥ 493

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకాదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వాదశః సర్గః ॥

శూర్పణఖాయా వివాహో రావణాదీనాం చ పరిణయో మేఘనాదస్య జన్మ చ

రాక్షసేంద్రోఽభిషిక్తస్తు భ్రాతృభిః సహితస్తదా ।
తతః ప్రదానం రాక్షస్యా భగిన్యాః సమచింతయత్ ॥ **7.12.1** ॥ 494

స్వసారం కాలకేయాయ దానవేంద్రాయ రాక్షసీం ।
దదౌ శూర్పణఖాం నామ విద్యుజ్జిహ్వాయ రాక్షసః ॥ **7.12.2** ॥ 495

అథ దత్త్వా స్వయం రక్షో మృగయామటతే స్మ తత్ ।
తత్రాపశ్యత్ తతో రామ మయం నామ దితేః సుతం ॥ **7.12.3** ॥ 496

కన్యాసహాయం తం దృష్ట్వా దశగ్రీవో నిశాచరః ।
అపృచ్ఛత్ కో భవానేకో నిర్మనుష్యమృగే వనే ॥ **7.12.4** ॥ 497

అనయా మృగశావాక్ష్యా కిమర్థం సహ తిష్ఠసి ।
మయస్తదాబ్రవీద్ రామ పృచ్ఛంతం తం నిశాచరం ॥ **7.12.5** ॥ 498

శ్రూయతాం సర్వమాఖ్యాస్యే యథావృత్తమిదం తవ ।
హేమా నామాప్సరాస్తాత శ్రుతపూర్వా యది త్వయా ॥ **7.12.6** ॥ 499

దైవతైర్మమ సా దత్తా పౌలోమీవ శతక్రతోః ।
తస్యాం సక్తమనా హ్యాసం దశవర్షశతాన్యహం ॥ **7.12.7** ॥ 500

సా చ దైవతకార్యేణ గతా వర్షాశ్చతుర్దశ।
తస్యాః కృతే చ హేమాయాః సర్వం హేమమయం పురం ॥ **7.12.8** ॥ 501

వజ్రవైదూర్యచిత్రం చ మాయయా నిర్మితం మయా।
తత్రాహమవసం దీనస్తయా హీనః సుదుఃఖితః ॥ **7.12.9** ॥ 502

తస్మాత్ పురాద్ దుహితరం గృహీత్వా వనమాగతః।
ఇయం మమాత్మజా రాజంస్తస్యాః కుక్షౌ వివర్ధితా ॥ **7.12.10** ॥ 503

భర్తారమనయా సార్ధమస్యాః ప్రాప్తోఽస్మి మార్గితుం।
కన్యాపితృత్వం దుఃఖం హి సర్వేషాం మానకాంక్షిణాం ॥ **7.12.11** ॥ 504

కన్యా హి ద్వే కులే నిత్యం సంశయే స్థాప్య తిష్ఠతి।
పుత్రద్వయం మమాప్యస్యాం భార్యాయాం సంబభూవ హ ॥ **7.12.12** ॥ 505

మాయావీ ప్రథమస్తాత దుందుభిస్తదనంతరః।
ఏవం తే సర్వమాఖ్యాతం యాథాతథ్యేన పృచ్ఛతః ॥ **7.12.13** ॥ 506

త్వామిదానీం కథం తాత జానీయాం కో భవానితి।
ఏవముక్తం తు తద్ రక్షో వినీతమిదమబ్రవీత్ ॥ **7.12.14** ॥ 507

అహం పౌలస్త్యతనయో దశగ్రీవశ్చ నామతః।
మునేర్విశ్రవసో యస్తు తృతీయో బ్రహ్మణోఽభవత్ ॥ **7.12.15** ॥ 508

ఏవముక్తస్తదా రామ రాక్షసేంద్రేణ దానవః।
మహర్షేస్తనయం జ్ఞాత్వా మయో హర్షముపాగతః ॥ **7.12.16** ॥ 509

దాతుం దుహితరం తస్మై రోచయామాస తత్ర వై।
కరేణ తు కరం తస్యా గ్రాహయిత్వా మయస్తదా ॥ **7.12.17** ॥ 510

ప్రహసన్ ప్రాహ దైత్యేంద్రో రాక్షసేంద్రమిదం వచః।
ఇయం మమాత్మజా రాజన్ హేమయాప్సరసా ధృతా ॥ **7.12.18** ॥ 511

కన్యా మందోదరీ నామ పత్న్యర్థం ప్రతిగృహ్యతాం।
బాఢమిత్యేవ తం రామ దశగ్రీవోఽభ్యభాషత ॥ **7.12.19** ॥ 512

ప్రజ్వాల్య తత్ర చైవాగ్నిమకరోత్ పాణిసంగ్రహం।
స హి తస్య మయో రామ శాపాభిజ్ఞస్తపోధనాత్ ॥ **7.12.20** ॥ 513

విదిత్వా తేన సా దత్తా తస్య పైతామహం కులం।
అమోఘాం తస్య శక్తిం చ ప్రదదౌ పరమాద్భుతాం ॥ **7.12.21** ॥ 514

పరేణ తపసా లబ్ధాం జఘ్నివాన్ లక్ష్మణం యయా।
ఏవం స కృత్వా దారాన్ వై లంకాయా ఈశ్వరః ప్రభుః ॥ **7.12.22** ॥ 515

గత్వా తు నగరీం భార్యే భ్రాతృభ్యాం సముపాహరత్।
వైరోచనస్య దౌహిత్రీం వజ్రజ్వాలేతి నామతః ॥ **7.12.23** ॥ 516

తాం భార్యాం కుంభకర్ణస్య రావణః సమకల్పయత్।
గంధర్వరాజస్య సుతాం శైలూషస్య మహాత్మనః ॥ **7.12.24** ॥ 517

సరమాం నామ ధర్మజ్ఞాం లేభే భార్యాం విభీషణః।
తీరే తు సరసో వై తు సంజజ్ఞే మానసస్య హి ॥ **7.12.25** ॥ 518

సరస్తదా మానసం తు వవృధే జలదాగమే।
మాత్రా తు తస్యాః కన్యాయాః స్నేహేనాక్రందితం వచః ॥ **7.12.26** ॥ 519

సరో మా వర్ధయస్వేతి తతః సా సరమాభవత్।
ఏవం తే కృతదారా వై రేమిరే తత్ర రాక్షసాః ॥ **7.12.27** ॥ 520

స్వాం స్వాం భార్యాముపాదాయ గంధర్వా ఇవ నందనే।
తతో మందోదరీ పుత్రం మేఘనాదమజీజనత్ ॥ **7.12.28** ॥ 521

స ఏష ఇంద్రజిన్నామ యుష్మాభిరభిధీయతే।
జాతమాత్రేణ హి పురా తేన రావణసూనునా ॥ **7.12.29** ॥ 522

రుదతా సుమహాన్ ముక్తో నాదో జలధరోపమః।
జడీకృతా చ సా లంకా తస్య నాదేన రాఘవ ॥ **7.12.30** ॥ 523

పితా తస్యాకరోన్నామ మేఘనాద ఇతి స్వయం।
సోఽవర్ధత తదా రామ రావణాంతఃపురే శుభే ॥ **7.12.31** ॥ 524

రక్ష్యమాణో వరస్త్రీభిశ్చన్నః కాష్ఠైరివానలః।
మాతాపిత్రోర్మహాహర్షం జనయన్ రావణాత్మజః ॥ **7.12.32** ॥ 525

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్వాదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రయోదశః సర్గః ॥

రావణేన నిర్మాపితే శయనాగారే కుంభకర్ణస్య శయనం రావణస్యాత్యాచారః కుబేరేణ దూతం ప్రేష్య తస్య ప్రబోధనం క్రుద్ధేన రావణేన దూతస్య వధశ్చ

అథ లోకేశ్వరోత్సృష్టా తత్ర కాలేన కేనచిత్ ।
నిద్రా సమభవత్ తీవ్రా కుంభకర్ణస్య రూపిణీ ॥ **7.13.1** ॥ 526

తతో భ్రాతరమాసీనం కుంభకర్ణోఽబ్రవీద్ వచః ।
నిద్రా మాం బాధతే రాజన్ కారయస్వ మమాలయం ॥ **7.13.2** ॥ 527

వినియుక్తాస్తతో రాజ్ఞా శిల్పినో విశ్వకర్మవత్ ।
విస్తీర్ణం యోజనం స్నిగ్ధం తతో ద్విగుణమాయతం ॥ **7.13.3** ॥ 528

దర్శనీయం నిరాబాధం కుంభకర్ణస్య చక్రిరే ।
స్ఫాటికైః కాంచనైశ్చిత్రైః స్తంభైః సర్వత్ర శోభితం ॥ **7.13.4** ॥ 529

వైదూర్యకృతసోపానం కింకిణీజాలకం తథా ।
దాంతతోరణవిన్యస్తం వజ్రస్ఫటికవేదికం ॥ **7.13.5** ॥ 530

మనోహరం సర్వసుఖం కారయామాస రాక్షసః ।
సర్వత్ర సుఖదం నిత్యం మేరోః పుణ్యాం గుహామివ ॥ **7.13.6** ॥ 531

తత్ర నిద్రాం సమావిష్టః కుంభకర్ణో మహాబలః ।
బహూన్యబ్దసహస్రాణి శయానో న చ బుధ్యతే ॥ **7.13.7** ॥ 532

నిద్రాభిభూతే తు తదా కుంభకర్ణే దశాననః।
దేవర్షియక్షగంధర్వాన్ సంజఘ్నే హి నిరంకుశః ॥ **7.13.8** ॥ 533

ఉద్యానాని విచిత్రాణి నందనాదీని యాని చ।
తాని గత్వా సుసంక్రుద్ధో భినత్తి స్మ దశాననః ॥ **7.13.9** ॥ 534

నదీం గజ ఇవ క్రీడన్ వృక్షాన్ వాయురివ క్షిపన్।
నగాన్ వజ్ర ఇవోత్సృష్టో విధ్వంసయతి రాక్షసః ॥ **7.13.10** ॥ 535

తథావృత్తం తు విజ్ఞాయ దశగ్రీవం ధనేశ్వరః।
కులానురూపం ధర్మజ్ఞో వృత్తం సంస్మృత్య చాత్మనః ॥ **7.13.11** ॥ 536

సౌభ్రాత్రదర్శనార్థం తు దూతం వైశ్రవణస్తదా।
లంకాం సంప్రేషయామాస దశగ్రీవస్య వై హితం ॥ **7.13.12** ॥ 537

స గత్వా నగరీం లంకామాససాద విభీషణం।
మానితస్తేన ధర్మేణ పృష్టశ్చాగమనం ప్రతి ॥ **7.13.13** ॥ 538

పృష్ట్వా చ కుశలం రాజ్ఞో జ్ఞాతీనాం చ విభీషణః।
సభాయాం దర్శయామాస తమాసీనం దశాననం ॥ **7.13.14** ॥ 539

స దృష్ట్వా తత్ర రాజానం దీప్యమానం స్వతేజసా।
జయేతి వాచా సంపూజ్య తూష్ణీం సమభివర్తత ॥ **7.13.15** ॥ 540

స తత్రోత్తమపర్యంకే వరాస్తరణశోభితే।
ఉపవిష్టం దశగ్రీవం దూతో వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ **7.13.16** ॥ 541

రాజన్ వదామి తే సర్వం భ్రాతా తవ యదబ్రవీత్।
ఉభయోః సదృశం వీర వృత్తస్య చ కులస్య చ ॥ **7.13.17** ॥ 542

సాధు పర్యాప్తమేతావత్ కృత్యశ్చారిత్రసంగ్రహః।
సాధు ధర్మే వ్యవస్థానం క్రియతాం యది శక్యతే ॥ **7.13.18** ॥ 543

దృష్టం మే నందనం భగ్నమృషయో నిహతాః శ్రుతాః।
దేవతానాం సముద్యోగస్త్వత్తో రాజన్ మయా శ్రుతః ॥ **7.13.19** ॥ 544

నిరాకృతశ్చ బహుశస్త్వయాహం రాక్షసాధిప।
సాపరాధోఽపి బాలో హి రక్షితవ్యః స్వబాంధవైః ॥ **7.13.20** ॥ 545

అహం తు హిమవత్పృష్ఠం గతో ధర్మముపాసితుం।
రౌద్రం వ్రతం సమాస్థాయ నియతో నియతేంద్రియః ॥ **7.13.21** ॥ 546

తత్ర దేవో మయా దృష్ట ఉమయా సహితః ప్రభుః।
సవ్యం చక్షుర్మయా దైవాత్ తత్ర దేవ్యాం నిపాతితం ॥ **7.13.22** ॥ 547

కా న్వేషేతి మహారాజ న ఖల్వన్యేన హేతునా।
రూపం చానుపమం కృత్వా రుద్రాణీ తత్ర తిష్ఠతి ॥ **7.13.23** ॥ 548

దేవ్యా దివ్యప్రభావేణ దగ్ధం సవ్యం మమేక్షణం।
రేణుధ్వస్తామివ జ్యోతిః పింగలత్వముపాగతం ॥ **7.13.24** ॥ 549

తతోఽహమన్యద్ విస్తీర్ణం గత్వా తస్య గిరేస్తటం।
తూష్ణీం వర్షశతాన్యష్టౌ సమధారం మహావ్రతం ॥ **7.13.25** ॥ 550

సమాప్తే నియమే తస్మింస్తత్ర దేవో మహేశ్వరః।
తతః ప్రీతేన మనసా ప్రాహ వాక్యమిదం ప్రభుః ॥ **7.13.26** ॥ 551

ప్రీతోఽస్మి తవ ధర్మజ్ఞ తపసానేన సువ్రత।
మయా చైతద్ వ్రతం చీర్ణం త్వయా చైవ ధనాధిప ॥ **7.13.27** ॥ 552

తృతీయః పురుషో నాస్తి యశ్చరేద్ వ్రతమీదృశం।
వ్రతం సుదుష్కరం హ్యేతన్మయైవోత్పాదితం పురా ॥ **7.13.28** ॥ 553

తత్సఖిత్వం మయా సౌమ్య రోచయస్వ ధనేశ్వర।
తపసా నిర్జితశ్చైవ సఖా భవ మమానఘ ॥ **7.13.29** ॥ 554

దేవ్యా దగ్ధం ప్రభావేణ యచ్చ సవ్యం తవేక్షణం।
పైంగల్యం యదవాప్తం హి దేవ్యా రూపనిరీక్షణాత్ ॥ **7.13.30** ॥ 555

ఏకాక్షపింగలీత్యేవ నామ స్థాస్యతి శాశ్వతం।
ఏవం తేన సఖిత్వం చ ప్రాప్యానుజ్ఞాం చ శంకరాత్ ॥ **7.13.31** ॥ 556

ఆగతేన మయా చైవం శ్రుతస్తే పాపనిశ్చయః।
తదధర్మిష్ఠసంయోగాన్నివర్త కులదూషణాత్ ॥ **7.13.32** ॥ 557

చింత్యతే హి వధోపాయః సర్షిసంఘైః సురైస్తవ।
ఏవముక్తో దశగ్రీవః కోపసంరక్తలోచనః ॥ **7.13.33** ॥ 558

హస్తాన్ దంతాంశ్చ సంపిష్య వాక్యమేతదువాచ హ।
విజ్ఞాతం తే మయా దూత వాక్యం యత్ త్వం ప్రభాషసే ॥ **7.13.34** ॥ 559

నైవ త్వమసి నైవాసౌ భ్రాత్రా యేనాసి చోదితః।
హితం నైష మమైతద్ధి బ్రవీతి ధనరక్షకః ॥ **7.13.35** ॥ 560

మహేశ్వరసఖిత్వం తు మూఢః శ్రావయతే కిల।
నైవేదం క్షమణీయం మే యదేతద్ భాషితం త్వయా ॥ **7.13.36** ॥ 561

యదేతావన్మయా కాలం దూత తస్య తు మర్షితం।
న హంతవ్యో గురుజ్యేష్ఠో మయాయమితి మన్యతే ॥ **7.13.37** ॥ 562

తస్య త్విదానీం శ్రుత్వా మే వాక్యమేషా కృతా మతిః।
త్రీన్ లోకానపి జేష్యామి బాహువీర్యముపాశ్రితః ॥ **7.13.38** ॥ 563

ఏతన్ముహూర్తమేవాహం తస్యైకస్య తు వై కృతే।
చతురో లోకపాలాంస్తాన్ నయిష్యామి యమక్షయం ॥ **7.13.39** ॥ 564

ఏవముక్త్వా తు లంకేశో దూతం ఖడ్గేన జఘ్నివాన్।
దదౌ భక్షయితుం హ్యేనం రాక్షసానాం దురాత్మనాం ॥ **7.13.40** ॥ 565

తతః కృతస్వస్త్యయనో రథమారుహ్య రావణః।
త్రైలోక్యవిజయాకాంక్షీ యయౌ యత్ర ధనేశ్వరః ॥ **7.13.41** ॥ 566

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రయోదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుర్దశః సర్గః ॥

మంత్రిభిః సహితస్య రావణస్య యక్షాణాముపర్యాక్రమణం తేషాం పరాజయశ్చ

తతః స సచివైః సార్ధం షడ్భిర్నిత్యబలోద్ధతః।
మహోదరప్రహస్తాభ్యాం మారీచశుకసారణైః ॥ **7.14.1** ॥ 567

ధూమ్రాక్షేణ చ వీరేణ నిత్యం సమరగర్ద్ధినా।
వృతః సంప్రయయౌ శ్రీమాన్ క్రోధాల్లోకాన్ దహన్నివ ॥ **7.14.2** ॥ 568

పురాణి స నదీః శైలాన్ వనాన్యుపవనాని చ।
అతిక్రమ్య ముహూర్తేన కైలాసం గిరిమాగమత్ ॥ **7.14.3** ॥ 569

సన్నివిష్టం గిరౌ తస్మిన్ రాక్షసేంద్రం నిశమ్య తు।
యుద్ధేప్సుం తం కృతోత్సాహం దురాత్మానం సమంత్రిణం ॥ **7.14.4** ॥ 570

యక్షా న శేకుః సంస్థాతుం ప్రముఖే తస్య రక్షసః।
రాజ్ఞో భ్రాతేతి విజ్ఞాయ గతా యత్ర ధనేశ్వరః ॥ **7.14.5** ॥ 571

తే గత్వా సర్వమాచఖ్యుర్భ్రాతుస్తస్య చికీర్షితం।
అనుజ్ఞాతా యయుర్హృష్టా యుద్ధాయ ధనదేన తే ॥ **7.14.6** ॥ 572

తతో బలానాం సంక్షోభో వ్యవర్ధత ఇవోదధేః।
తస్య నైరృతరాజస్య శైలం సంచాలయన్నివ ॥ **7.14.7** ॥ 573

తతో యుద్ధం సమభవద్ యక్షరాక్షససంకులం।
వ్యథితాశ్చాభవంస్తత్ర సచివా రాక్షసస్య తే ॥ **7.14.8** ॥ 574

స దృష్ట్వా తాదృశం సైన్యం దశగ్రీవో నిశాచరః।
హర్షనాదాన్ బహూన్ కృత్వా స క్రోధాదభ్యధావత ॥ **7.14.9** ॥ 575

యే తు తే రాక్షసేంద్రస్య సచివా ఘోరవిక్రమాః।
తేషాం సహస్రమేకైకో యక్షాణాం సమయోధయత్ ॥ **7.14.10** ॥ 576

తతో గదాభిర్ముసలైరసిభిః శక్తితోమరైః।
హన్యమానో దశగ్రీవస్తత్సైన్యం సమగాహత ॥ **7.14.11** ॥ 577

స నిరుచ్ఛ్వాసవత్ తత్ర వధ్యమానో దశాననః।
వర్షద్భిరివ జీమూతైర్ధారాభిరవరుధ్యత ॥ **7.14.12** ॥ 578

న చకార వ్యథాం చైవ యక్షశస్త్రైః సమాహతః।
మహీధర ఇవాంభోదైర్ధారాశతసముక్షితః ॥ **7.14.13** ॥ 579

స మహాత్మా సముద్యమ్య కాలదండోపమాం గదాం।
ప్రవివేశ తతః సైన్యం నయన్ యక్షాన్ యమక్షయం ॥ **7.14.14** ॥ 580

స కక్షమివ విస్తీర్ణం శుష్కేంధనమివాకులం।
వాతేనాగ్నిరివాదీప్తో యక్షసైన్యం దదాహ తత్ ॥ **7.14.15** ॥ 581

తైస్తు తత్ర మహామాత్యైర్మహోదరశుకాదిభిః।
అల్పావశేషాస్తే యక్షాః కృతా వాతైరివాంబుదాః ॥ **7.14.16** ॥ 582

కేచిత్ సమాహతా భగ్నాః పతితాః సమరే క్షితౌ।
ఓష్ఠాంశ్చ దశనైస్తీక్ష్ణైరదశన్ కుపితా రణే ॥ **7.14.17** ॥ 583

శ్రాంతాశ్చాన్యోన్యమాలింగ్య భ్రష్టశస్త్రా రణాజిరే।
సీదంతి చ తదా యక్షాః కూలా ఇవ జలేన హ ॥ **7.14.18** ॥ 584

హతానాం గచ్ఛతాం స్వర్గం యుధ్యతామథ ధావతాం।
ప్రేక్షతామృషిసంఘానాం న బభూవాంతరం దివి ॥ **7.14.19** ॥ 585

భగ్నాంస్తు తాన్ సమాలక్ష్య యక్షేంద్రాంస్తు మహాబలాన్।
ధనాధ్యక్షో మహాబాహుః ప్రేషయామాస యక్షకాన్ ॥ **7.14.20** ॥ 586

ఏతస్మిన్నంతరే రామ విస్తీర్ణబలవాహనః।
ప్రేషితో న్యపతద్ యక్షో నామ్నా సంయోధకంటకః ॥ **7.14.21** ॥ 587

తేన చక్రేణ మారీచో విష్ణునేవ రణే హతః।
పతితో భూతలే శైలాత్ క్షీణపుణ్య ఇవ గ్రహః ॥ **7.14.22** ॥ 588

ససంజ్ఞస్తు ముహూర్తేన స విశ్రమ్య నిశాచరః।
తం యక్షం యోధయామాస స చ భగ్నః ప్రదుద్రువే ॥ **7.14.23** ॥ 589

తతః కాంచనచిత్రాంగం వైదూర్యరజతోక్షితం।
మర్యాదాం ప్రతిహారాణాం తోరణాంతరమావిశత్ ॥ **7.14.24** ॥ 590

తం తు రాజన్ దశగ్రీవం ప్రవిశంతం నిశాచరం।
సూర్యభానురితి ఖ్యాతో ద్వారపాలో న్యవారయత్ ॥ **7.14.25** ॥ 591

స వార్యమాణో యక్షేణ ప్రవివేశ నిశాచరః।
యదా తు వారితో రామ న వ్యతిష్ఠత్ స రాక్షసః ॥ **7.14.26** ॥ 592

తతస్తోరణముత్పాట్య తేన యక్షేణ తాడితః।
రుధిరం ప్రస్రవన్ భాతి శైలో ధాతుస్రవైరివ ॥ **7.14.27** ॥ 593

స శైలశిఖరాభేణ తోరణేన సమాహతః।
జగామ న క్షతిం వీరో వరదానాత్ స్వయంభువః ॥ **7.14.28** ॥ 594

తేనైవ తోరణేనాథ యక్షస్తేనాభితాడితః।
నాదృశ్యత తదా యక్షో భస్మీకృతతనుస్తదా ॥ **7.14.29** ॥ 595

తతః ప్రదుద్రువుః సర్వే దృష్ట్వా రక్షఃపరాక్రమం।
తతో నదీర్గుహాశ్చైవ వివిశుర్భయపీడితాః।
త్యక్తప్రహరణాః శ్రాంతా వివర్ణవదనాస్తదా ॥ **7.14.30** ॥ 596

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుర్దశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచదశః సర్గః ॥

మాణిభద్రకుబేరయోః పరాజయో రావణేన పుష్పకస్యాపహరణం చ

తతస్తాన్ లక్ష్య విత్రస్తాన్ యక్షేంద్రాంశ్చ సహస్రశః।
ధనాధ్యక్షో మహాయక్షం మాణిభద్రమథాబ్రవీత్ ॥ **7.15.1** ॥ 597

రావణం జహి యక్షేంద్ర దుర్వృత్తం పాపచేతసం।
శరణం భవ వీరాణాం యక్షాణాం యుద్ధశాలినాం ॥ **7.15.2** ॥ 598

ఏవముక్తో మహాబాహుర్మాణిభద్రః సుదుర్జయః।
వృతో యక్షసహస్రైస్తు చతుర్భిః సమయోధయత్ ॥ **7.15.3** ॥ 599

తే గదాముసలప్రాసైః శక్తితోమరముద్గరైః।
అభిఘ్నంతస్తదా యక్షా రాక్షసాన్ సముపాద్రవన్ ॥ **7.15.4** ॥ 600

కుర్వంతస్తుములం యుద్ధం చరంతః శ్యేనవల్లఘు।
బాఢం ప్రయచ్ఛ నేచ్ఛామి దీయతామితి భాషిణః ॥ **7.15.5** ॥ 601

తతో దేవాః సగంధర్వా ఋషయో బ్రహ్మవాదినః।
దృష్ట్వా తత్ తుములం యుద్ధం పరం విస్మయమాగమన్ ॥ **7.15.6** ॥ 602

యక్షాణాం తు ప్రహస్తేన సహస్రం నిహతం రణే।
మహోదరేణ చానింద్యం సహస్రమపరం హతం ॥ **7.15.7** ॥ 603

క్రుద్ధేన చ తదా రాజన్ మారీచేన యుయుత్సునా।
నిమేషాంతరమాత్రేణ ద్వే సహస్రే నిపాతితే ॥ **7.15.8** ॥ 604

క్వ చ యక్షార్జవం యుద్ధం క్వ చ మాయాబలాశ్రయం।
రక్షసాం పురుషవ్యాఘ్ర తేన తేఽభ్యధికా యుధి ॥ **7.15.9** ॥ 605

ధూమ్రాక్షేణ సమాగమ్య మాణిభద్రో మహారణే।
ముసలేనోరసి క్రోధాత్ తాడితో న చ కంపితః ॥ **7.15.10** ॥ 606

తతో గదాం సమావిధ్య మాణిభద్రేణ రాక్షసః।
ధూమ్రాక్షస్తాడితో మూర్ధ్ని విహ్వలః స పపాత హ ॥ **7.15.11** ॥ 607

ధూమ్రాక్షం తాడితం దృష్ట్వా పతితం శోణితోక్షితం।
అభ్యధావత సంగ్రామే మాణిభద్రం దశాననః ॥ **7.15.12** ॥ 608

సంక్రుద్ధమభిధావంతం మాణిభద్రో దశాననం।
శక్తిభిస్తాడయామాస తిసృభిర్యక్షపుంగవః ॥ **7.15.13** ॥ 609

తాడితో మాణిభద్రస్య ముకుటే ప్రాహరద్ రణే।
తస్య తేన ప్రహారేణ ముకుటం పార్శ్వమాగతం ॥ **7.15.14** ॥ 610

తతఃప్రభృతి యక్షోఽసౌ పార్శ్వమౌలిరభూత్ కిల।
తస్మింస్తు విముఖీభూతే మాణిభద్రే మహాత్మని।
సన్నాదః సుమహాన్ రాజంస్తస్మిన్ శైలే వ్యవర్ధత ॥ **7.15.15** ॥ 611

తతో దూరాత్ ప్రదదృశే ధనాధ్యక్షో గదాధరః।
శుక్రప్రౌష్ఠపదాభ్యాం చ పద్మశంఖసమావృతః ॥ **7.15.16** ॥ 612

స దృష్ట్వా భ్రాతరం సంఖ్యే శాపాద్ విభ్రష్టగౌరవం।
ఉవాచ వచనం ధీమాన్ యుక్తం పైతామహే కులే ॥ **7.15.17** ॥ 613

యన్మయా వార్యమాణస్త్వం నావగచ్ఛసి దుర్మతే।
పశ్చాదస్య ఫలం ప్రాప్య జ్ఞాస్యసే నిరయం గతః ॥ **7.15.18** ॥ 614

యో హి మోహాద్ విషం పీత్వా నావగచ్ఛతి దుర్మతిః।
స తస్య పరిణామాంతే జానీతే కర్మణః ఫలం ॥ **7.15.19** ॥ 615

దైవతాని న నందంతి ధర్మయుక్తేన కేనచిత్।
యేన త్వమీదృశం భావం నీతస్తచ్చ న బుధ్యసే ॥ **7.15.20** ॥ 616

మాతరం పితరం విప్రమాచార్యం చావమన్యతే।
స పశ్యతి ఫలం తస్య ప్రేతరాజవశం గతః ॥ **7.15.21** ॥ 617

అధ్రువే హి శరీరే యో న కరోతి తపోఽర్జనం।
స పశ్చాత్ తప్యతే మూఢో మృతో గత్వాఽఽత్మనో గతిం ॥ **7.15.22** ॥ 618

ధర్మాద్ రాజ్యం ధనం సౌఖ్యమధర్మాద్ దుఃఖమేవ చ।
తస్మాద్ ధర్మం సుఖార్థాయ కుర్యాత్ పాపం విసర్జయేత్ ॥ **7.15.23** ॥ 619

పాపస్య హి ఫలం దుఃఖం తద్ భోక్తవ్యమిహాత్మనా।
తస్మాదాత్మాపఘాతార్థం మూఢః పాపం కరిష్యతి ॥ **7.15.24** ॥ 620

కస్యచిన్న హి దుర్బుద్ధేశ్ఛందతో జాయతే మతిః।
యాదృశం కురుతే కర్మ తాదృశం ఫలమశ్నుతే ॥ **7.15.25** ॥ 621

బుద్ధిం రూపం బలం పుత్రాన్ విత్తం శూరత్వమేవ చ।
ప్రాప్నువంతి నరా లోకే నిర్జితం పుణ్యకర్మభిః ॥ **7.15.26** ॥ 622

ఏవం నిరయగామీ త్వం యస్య తే మతిరీదృశీ।
న త్వాం సమభిభాషిష్యేఽసద్వృత్తేష్వేవ నిర్ణయః ॥ **7.15.27** ॥ 623

ఏవముక్తాస్తతస్తేన తస్యామాత్యాః సమాహితాః।
మారీచప్రముఖాః సర్వే విముఖా విప్రదుద్రువుః ॥ **7.15.28** ॥ 624

తతస్తేన దశగ్రీవో యక్షేంద్రేణ మహాత్మనా।
గదయాభిహతో మూర్ధ్ని న చ స్థానాత్ ప్రకంపితః ॥ **7.15.29** ॥ 625

తతస్తౌ రామ నిఘ్నంతౌ తదాన్యోన్యం మహామృధే।
న విహ్వలౌ న చ శ్రాంతౌ తావుభౌ యక్షరాక్షసౌ ॥ **7.15.30** ॥ 626

ఆగ్నేయమస్త్రం తస్మై స ముమోచ ధనదస్తదా।
రాక్షసేంద్రో వారుణేన తదస్త్రం ప్రత్యవారయత్ ॥ **7.15.31** ॥ 627

తతో మాయాం ప్రవిష్టోఽసౌ రాక్షసీం రాక్షసేశ్వరః।
రూపాణాం శతసాహస్రం వినాశాయ చకార చ ॥ **7.15.32** ॥ 628

వ్యాఘ్రో వరాహో జీమూతః పర్వతః సాగరో ద్రుమః।
యక్షో దైత్యస్వరూపీ చ సోఽదృశ్యత దశాననః ॥ **7.15.33** ॥ 629

బహూని చ కరోతి స్మ దృశ్యంతే న త్వసౌ తతః।
ప్రతిగృహ్య తతో రామ మహదస్త్రం దశాననః ॥ **7.15.34** ॥ 630

జఘాన మూర్ధ్ని ధనదం వ్యావిధ్య మహతీం గదాం।
ఏవం స తేనాభిహతో విహ్వలః శోణితోక్షితః ॥ **7.15.35** ॥ 631

కృత్తమూల ఇవాశోకో నిపపాత ధనాధిపః।
తతః పద్మాదిభిస్తత్ర నిధిభిః స తదా వృతః ॥ **7.15.36** ॥ 632

ధనదోచ్ఛ్వాసితస్తైస్తు వనమానీయ నందనం।
నిర్జిత్య రాక్షసేంద్రస్తం ధనదం హృష్టమానసః ॥ **7.15.37** ॥ 633

పుష్పకం తస్య జగ్రాహ విమానం జయలక్షణం।
కాంచనస్తంభసంవీతం వైదూర్యమణితోరణం ॥ **7.15.38** ॥ 634

ముక్తాజాలప్రతిచ్ఛన్నం సర్వకాలఫలద్రుమం।
మనోజవం కామగమం కామరూపం విహంగమం ॥ **7.15.39** ॥ 635

మణికాంచనసోపానం తప్తకాంచనవేదికం।
దేవోపవాహ్యమక్షయ్యం సదా దృష్టిమనఃసుఖం ॥ **7.15.40** ॥ 636

బహ్వాశ్చర్యం భక్తిచిత్రం బ్రహ్మణా పరినిర్మితం।
నిర్మితం సర్వకామైస్తు మనోహరమనుత్తమం ॥ **7.15.41** ॥ 637

న తు శీతం న చోష్ణం చ సర్వర్తుసుఖదం శుభం।
స తం రాజా సమారుహ్య కామగం వీర్యనిర్జితం ॥ **7.15.42** ॥ 638

జితం త్రిభువనం మేనే దర్పోత్సేకాత్ సుదుర్మతిః।
జిత్వా వైశ్రవణం దేవం కైలాసాత్ సమవాతరత్ ॥ **7.15.43** ॥ 639

స తేజసా విపులమవాప్య తం జయం
ప్రతాపవాన్ విమలకిరీటహారవాన్।
రరాజ వై పరమవిమానమాస్థితో
నిశాచరః సదసి గతో యథానలః ॥ **7.15.44** ॥ 640

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షోడశః సర్గః ॥

నందీశ్వరస్య రావణం ప్రతి శాపః, భగవతా శంకరేణ రావణస్య మానభంగస్తతస్తస్య ఖడ్గప్రాప్తిశ్చ

స జిత్వా ధనదం రామ భ్రాతరం రాక్షసాధిపః।
మహాసేనప్రసూతిం తద్ యయౌ శరవణం మహత్ ॥ **7.16.1** ॥ 641

అథాపశ్యద్ దశగ్రీవో రౌక్మం శరవణం మహత్।
గభస్తిజాలసంవీతం ద్వితీయమివ భాస్కరం ॥ **7.16.2** ॥ 642

స పర్వతం సమారుహ్య కంచిద్ రమ్యవనాంతరం।
ప్రేక్షతే పుష్పకం తత్ర రామ విష్టంభితం తదా ॥ **7.16.3** ॥ 643

విష్టబ్ధం కిమిదం కస్మాన్నాగమత్ కామగం కృతం।
అచింతయద్ రాక్షసేంద్రః సచివైస్తైః సమావృతః ॥ **7.16.4** ॥ 644

కిన్నిమిత్తమిచ్ఛయా మే నేదం గచ్ఛతి పుష్పకం।
పర్వతస్యోపరిష్ఠస్య కర్మేదం కస్యచిద్ భవేత్ ॥ **7.16.5** ॥ 645

తతోఽబ్రవీత్ తదా రామ మారీచో బుద్ధికోవిదః।
నేదం నిష్కారణం రాజన్ పుష్పకం యన్న గచ్ఛతి ॥ **7.16.6** ॥ 646

అథవా పుష్పకమిదం ధనదాన్నాన్యవాహనం।
అతో నిస్పందమభవద్ ధనాధ్యక్షవినాకృతం ॥ **7.16.7** ॥ 647

ఇతి వాక్యాంతరే తస్య కరాలః కృష్ణపింగలః।
వామనో వికటో ముండీ నందీ హ్రస్వభుజో బలీ ॥ **7.16.8** ॥ 648

తతః పార్శ్వముపాగమ్య భవస్యానుచరోఽబ్రవీత్।
నందీశ్వరో వచశ్చేదం రాక్షసేంద్రమశంకితః ॥ **7.16.9** ॥ 649

నివర్తస్వ దశగ్రీవ శైలే క్రీడతి శంకరః।
సుపర్ణనాగయక్షాణాం దేవగంధర్వరక్షసాం ॥ **7.16.10** ॥ 650

సర్వేషామేవ భూతానామగమ్యః పర్వతః కృతః।
ఇతి నందివచః శ్రుత్వా క్రోధాత్ కంపితకుండలః ॥ **7.16.11** ॥ 651

రోషాత్ తు తామ్రనయనః పుష్పకాదవరుహ్య సః।
కోఽయం శంకర ఇత్యుక్త్వా శైలమూలముపాగతః ॥ **7.16.12** ॥ 652

సోఽపశ్యన్నందినం తత్ర దేవస్యాదూరతః స్థితం।
దీప్తం శూలమవష్టభ్య ద్వితీయమివ శంకరం ॥ **7.16.13** ॥ 653

తం దృష్ట్వా వానరముఖమవజ్ఞాయ స రాక్షసః।
ప్రహాసం ముముచే తత్ర సతోయ ఇవ తోయదః ॥ **7.16.14** ॥ 654

తం క్రుద్ధో భగవాన్ నందీ శంకరస్యాపరా తనుః।
అబ్రవీత్ తత్ర తద్ రక్షో దశాననముపస్థితం ॥ **7.16.15** ॥ 655

యస్మాద్ వానరరూపం మామవజ్ఞాయ దశానన।
అశనీపాతసంకాశమపహాసం ప్రముక్తవాన్ ॥ **7.16.16** ॥ 656

తస్మాన్మద్వీర్యసంయుక్తా మద్రూపసమతేజసః।
ఉత్పత్స్యంతి వధార్థం హి కులస్య తవ వానరాః ॥ **7.16.17** ॥ 657

నఖదంష్ట్రాయుధాః క్రూరా మనఃసంపాతరంహసః।
యుద్ధోన్మత్తా బలోద్రిక్తాః శైలా ఇవ విసర్పిణః ॥ **7.16.18** ॥ 658

తే తవ ప్రబలం దర్పముత్సేధం చ పృథగ్విధం।
వ్యపనేష్యంతి సంభూయ సహామాత్యసుతస్య చ ॥ **7.16.19** ॥ 659

కిం త్విదానీం మయా శక్యం హంతుం త్వాం హే నిశాచర।
న హంతవ్యో హతస్త్వం హి పూర్వమేవ స్వకర్మభిః ॥ **7.16.20** ॥ 660

ఇత్యుదీరితవాక్యే తు దేవే తస్మిన్ మహాత్మని।
దేవదుందుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్చ్యుతా ॥ **7.16.21** ॥ 661

అచింతయిత్వా స తదా నందివాక్యం మహాబలః।
పర్వతం తు సమాసాద్య వాక్యమాహ దశాననః ॥ **7.16.22** ॥ 662

పుష్పకస్య గతిశ్ఛిన్నా యత్కృతే మమ గచ్ఛతః।
తమిమం శైలమున్మూలం కరోమి తవ గోపతే ॥ **7.16.23** ॥ 663

కేన ప్రభావేణ భవో నిత్యం క్రీడతి రాజవత్।
విజ్ఞాతవ్యం న జానీతే భయస్థానముపస్థితం ॥ **7.16.24** ॥ 664

ఏవముక్త్వా తతో రామ భుజాన్ విక్షిప్య పర్వతే।
తోలయామాస తం శీఘ్రం స శైలః సమకంపత ॥ **7.16.25** ॥ 665

చాలనాత్ పర్వతస్యైవ గణా దేవస్య కంపితాః।
చచాల పార్వతీ చాపి తదాశ్లిష్టా మహేశ్వరం ॥ **7.16.26** ॥ 666

తతో రామ మహాదేవో దేవానాం ప్రవరో హరః।
పాదాంగుష్ఠేన తం శైలం పీడయామాస లీలయా ॥ **7.16.27** ॥ 667

పీడితాస్తు తతస్తస్య శైలస్తంభోపమా భుజాః।
విస్మితాశ్చాభవంస్తత్ర సచివాస్తస్య రక్షసః ॥ **7.16.28** ॥ 668

రక్షసా తేన రోషాచ్చ భుజానాం పీడనాత్ తథా।
ముక్తో విరావః సహసా త్రైలోక్యం యేన కంపితం ॥ **7.16.29** ॥ 669

మేనిరే వజ్రనిష్పేషం తస్యామాత్యా యుగక్షయే।
తదా వర్త్మసు చలితా దేవా ఇంద్రపురోగమాః ॥ **7.16.30** ॥ 670

సముద్రాశ్చాపి సంక్షుబ్ధాశ్చలితాశ్చాపి పర్వతాః।
యక్షా విద్యాధరాః సిద్ధాః కిమేతదితి చాబ్రువన్ ॥ **7.16.31** ॥ 671

తోషయస్వ మహాదేవం నీలకంఠముమాపతిం।
తమృతే శరణం నాన్యం పశ్యామోఽత్ర దశానన ॥ **7.16.32** ॥ 672

స్తుతిభిః ప్రణతో భూత్వా తమేవ శరణం వ్రజ।
కృపాలుః శంకరస్తుష్టః ప్రసాదం తే విధాస్యతి ॥ **7.16.33** ॥ 673

ఏవముక్తస్తదామాత్యైస్తుష్టావ వృషభధ్వజం।
సామభిర్వివిధైః స్తోత్రైః ప్రణమ్య స దశాననః।
సంవత్సరసహస్రం తు రుదతో రక్షసో గతం ॥ **7.16.34** ॥ 674

తతః ప్రీతో మహాదేవః శైలాగ్రే విష్ఠితః ప్రభుః।
ముక్త్వా చాస్య భుజాన్ రామ ప్రాహ వాక్యం దశాననం ॥ **7.16.35** ॥ 675

ప్రీతోఽస్మి తవ వీరస్య శౌటీర్యాచ్చ దశానన।
శైలాక్రాంతేన యో ముక్తస్త్వయా రావః సుదారుణః ॥ **7.16.36** ॥ 676

యస్మాల్లోకత్రయం చైతద్ రావితం భయమాగతం।
తస్మాత్ త్వం రావణో నామ నామ్నా రాజన్ భవిష్యసి ॥ **7.16.37** ॥ 677

దేవతా మానుషా యక్షా యే చాన్యే జగతీతలే।
ఏవం త్వామభిధాస్యంతి రావణం లోకరావణం ॥ **7.16.38** ॥ 678

గచ్ఛ పౌలస్త్య విస్రబ్ధం పథా యేన త్వమిచ్ఛసి।
మయా చైవాభ్యనుజ్ఞాతో రాక్షసాధిప గమ్యతాం ॥ **7.16.39** ॥ 679

ఏవముక్తస్తు లంకేశః శంభునా స్వయమబ్రవీత్ ।
ప్రీతో యది మహాదేవ వరం మే దేహి యాచతః ॥ **7.16.40** ॥ 680

అవధ్యత్వం మయా ప్రాప్తం దేవగంధర్వదానవైః ।
రాక్షసైర్గుహ్యకైర్నాగైర్యే చాన్యే బలవత్తరాః ॥ **7.16.41** ॥ 681

మానుషాన్ న గణే దేవ స్వల్పాస్తే మమ సమ్మతాః ।
దీర్ఘమాయుశ్చ మే ప్రాప్తం బ్రహ్మణస్త్రిపురాంతక ॥ **7.16.42** ॥ 682

వాంఛితం చాయుషః శేషం శస్త్రం త్వం చ ప్రయచ్ఛ మే ।
ఏవముక్తస్తతస్తేన రావణేన స శంకరః ॥ **7.16.43** ॥ 683

దదౌ ఖడ్గం మహాదీప్తం చంద్రహాసమితి శ్రుతం ।
ఆయుషశ్చావశేషం చ దదౌ భూతపతిస్తదా ॥ **7.16.44** ॥ 684

దత్త్వోవాచ తతః శంభుర్నావజ్ఞేయమిదం త్వయా ।
అవజ్ఞాతం యది హి తే మామేవైష్యత్యసంశయః ॥ **7.16.45** ॥ 685

ఏవం మహేశ్వరేణైవ కృతనామా స రావణః ।
అభివాద్య మహాదేవమారురోహాథ పుష్పకం ॥ **7.16.46** ॥ 686

తతో మహీతలం రామ పర్యక్రామత రావణః ।
క్షత్రియాన్ సుమహావీర్యాన్ బాధమానస్తతస్తతః ॥ **7.16.47** ॥ 687

కేచిత్ తేజస్వినః శూరాః క్షత్రియా యుద్ధదుర్మదాః ।
తచ్ఛాసనమకుర్వంతో వినేశుః సపరిచ్ఛదాః ॥ **7.16.48** ॥ 688

అపరే దుర్జయం రక్షో జానంతః ప్రాజ్ఞసమ్మతాః ।
జితాః స్మ ఇత్యభాషంత రాక్షసం బలదర్పితం ॥ **7.16.49** ॥ 689

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షోడశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తదశః సర్గః ॥

రావణేన తిరస్కృతాయా బ్రహ్మర్షికన్యాయా వేదవత్యాస్తస్మై శాపం దత్త్వాగ్నౌ ప్రవేశో జన్మాంతరే సీతారూపేణ తస్యాః ప్రాదుర్భావశ్చ

అథ రాజన్ మహాబాహుర్విచరన్ పృథివీతలే।
హిమవద్వనమాసాద్య పరిచక్రామ రావణః ॥ **7.17.1** ॥ 690

తత్రాపశ్యత్ స వై కన్యాం కృష్ణాజినజటాధరాం।
ఆర్షేణ విధినా చైనాం దీప్యంతీం దేవతామివ ॥ **7.17.2** ॥ 691

స దృష్ట్వా రూపసంపన్నాం కన్యాం తాం సుమహావ్రతాం।
కామమోహపరీతాత్మా పప్రచ్ఛ ప్రహసన్నివ ॥ **7.17.3** ॥ 692

కిమిదం వర్తసే భద్రే విరుద్ధం యౌవనస్య తే।
నహి యుక్తా తవైతస్య రూపస్యైవం ప్రతిక్రియా ॥ **7.17.4** ॥ 693

రూపం తేఽనుపమం భీరు కామోన్మాదకరం నృణాం।
న యుక్తం తపసి స్థాతుం నిర్గతో హ్యేష నిర్ణయః ॥ **7.17.5** ॥ 694

కస్యాసి కిమిదం భద్రే కశ్చ భర్తా వరాననే।
యేన సంభుజ్యసే భీరు స నరః పుణ్యభాగ్ భువి ॥ **7.17.6** ॥ 695

పృచ్ఛతః శంస మే సర్వం కస్య హేతోః పరిశ్రమః।
ఏవముక్తా తు సా కన్యా రావణేన యశస్వినీ ॥ **7.17.7** ॥ 696

అబ్రవీద్ విధివత్ కృత్వా తస్యాతిథ్యం తపోధనా।
కుశధ్వజో నామ పితా బ్రహ్మర్షిరమితప్రభః ॥ **7.17.8** ॥ 697

బృహస్పతిసుతః శ్రీమాన్ బుద్ధ్యా తుల్యో బృహస్పతేః।
తస్యాహం కుర్వతో నిత్యం వేదాభ్యాసం మహాత్మనః ॥ **7.17.9** ॥ 698

సంభూతా వాఙ్మయీ కన్యా నామ్నా వేదవతీ స్మృతా।
తతో దేవాః సగంధర్వా యక్షరాక్షసపన్నగాః ॥ **7.17.10** ॥ 699

తే చాపి గత్వా పితరం వరణం రోచయంతి మే।
న చ మాం స పితా తేభ్యో దత్తవాన్ రాక్షసేశ్వర ॥ **7.17.11** ॥ 700

కారణం తద్ వదిష్యామి నిశామయ మహాభుజ।
పితుస్తు మమ జామాతా విష్ణుః కిల సురేశ్వరః ॥ **7.17.12** ॥ 701

అభిప్రేతస్త్రిలోకేశస్తస్మాన్నాన్యస్య మే పితా।
దాతుమిచ్ఛతి తస్మై తు తచ్ఛ్రుత్వా బలదర్పితః ॥ **7.17.13** ॥ 702

శంభుర్నామ తతో రాజా దైత్యానాం కుపితోఽభవత్।
తేన రాత్రౌ శయానో మే పితా పాపేన హింసితః ॥ **7.17.14** ॥ 703

తతో మే జననీ దీనా తచ్ఛరీరం పితుర్మమ।
పరిష్వజ్య మహాభాగా ప్రవిష్టా హవ్యవాహనం ॥ **7.17.15** ॥ 704

తతో మనోరథం సత్యం పితుర్నారాయణం ప్రతి।
కరోమీతి తమేవాహం హృదయేన సముద్వహే ॥ **7.17.16** ॥ 705

ఇతి ప్రతిజ్ఞామారుహ్య చరామి విపులం తపః।
ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం మయా రాక్షసపుంగవ ॥ **7.17.17** ॥ 706

నారాయణో మమ పతిర్న త్వన్యః పురుషోత్తమాత్।
ఆశ్రయే నియమం ఘోరం నారాయణపరీప్సయా ॥ **7.17.18** ॥ 707

విజ్ఞాతస్త్వం హి మే రాజన్ గచ్ఛ పౌలస్త్యనందన।
జానామి తపసా సర్వం త్రైలోక్యే యద్ధి వర్తతే ॥ **7.17.19** ॥ 708

సోఽబ్రవీద్ రావణో భూయస్తాం కన్యాం సుమహావ్రతాం।
అవరుహ్య విమానాగ్రాత్ కందర్పశరపీడితః ॥ **7.17.20** ॥ 709

అవలిప్తాసి సుశ్రోణి యస్యాస్తే మతిరీదృశీ।
వృద్ధానాం మృగశావాక్షి భ్రాజతే పుణ్యసంచయః ॥ **7.17.21** ॥ 710

త్వం సర్వగుణసంపన్నా నార్హసే వక్తుమీదృశం।
త్రైలోక్యసుందరీ భీరు యౌవనం తేఽతివర్తతే ॥ **7.17.22** ॥ 711

అహం లంకాపతిర్భద్రే దశగ్రీవ ఇతి శ్రుతః।
తస్య మే భవ భార్యా త్వం భుంక్ష్వ భోగాన్ యథాసుఖం ॥ **7.17.23** ॥ 712

కశ్చ తావదసౌ యం త్వం విష్ణురిత్యభిభాషసే।
వీర్యేణ తపసా చైవ భోగేన చ బలేన చ ॥ **7.17.24** ॥ 713

స మయా నో సమో భద్రే యం త్వం కామయసేఽంగనే।
ఇత్యుక్తవతి తస్మింస్తు వేదవత్యథ సాబ్రవీత్ ॥ **7.17.25** ॥ 714

మా మైవమితి సా కన్యా తమువాచ నిశాచరం।
త్రైలోక్యాధిపతిం విష్ణుం సర్వలోకనమస్కృతం ॥ **7.17.26** ॥ 715

త్వదృతే రాక్షసేంద్రాన్యః కోఽవమన్యేత బుద్ధిమాన్।
ఏవముక్తస్తయా తత్ర వేదవత్యా నిశాచరః ॥ **7.17.27** ॥ 716

మూర్ధజేషు తదా కన్యాం కరాగ్రేణ పరామృశత్।
తతో వేదవతీ క్రుద్ధా కేశాన్ హస్తేన సాచ్ఛినత్ ॥ **7.17.28** ॥ 717

అసిర్భూత్వా కరస్తస్యాః కేశాంశ్ఛిన్నాంస్తదాకరోత్।
సా జ్వలంతీవ రోషేణ దహంతీవ నిశాచరం ॥ **7.17.29** ॥ 718

ఉవాచాగ్నిం సమాధాయ మరణాయ కృతత్వరా।
ధర్షితాయాస్త్వయానార్య న మే జీవితమిష్యతే ॥ **7.17.30** ॥ 719

రక్షస్తస్మాత్ ప్రవేక్ష్యామి పశ్యతస్తే హుతాశనం।
యస్మాత్ తు ధర్షితా చాహం త్వయా పాపాత్మనా వనే ॥ **7.17.31** ॥ 720

తస్మాత్ తవ వధార్థం హి సముత్పత్స్యే హ్యహం పునః।
నహి శక్యః స్త్రియా హంతుం పురుషః పాపనిశ్చయః ॥ **7.17.32** ॥ 721

శాపే త్వయి మయోత్సృష్టే తపసశ్చ వ్యయో భవేత్।
యది త్వస్తి మయా కించిత్ కృతం దత్తం హుతం తథా ॥ **7.17.33** ॥ 722

తస్మాత్ త్వయోనిజా సాధ్వీ భవేయం ధర్మిణః సుతా।
ఏవముక్త్వా ప్రవిష్టా సా జ్వలితం జాతవేదసం ॥ **7.17.34** ॥ 723

పపాత చ దివో దివ్యా పుష్పవృష్టిః సమంతతః।
పునరేవ సముద్భూతా పద్మే పద్మసమప్రభా ॥ **7.17.35** ॥ 724

తస్మాదపి పునః ప్రాప్తా పూర్వవత్ తేన రక్షసా।
కన్యాం కమలగర్భాభాం ప్రగృహ్య స్వగృహం యయౌ ॥ **7.17.36** ॥ 725

ప్రగృహ్య రావణస్త్వేతాం దర్శయామాస మంత్రిణే।
లక్షణజ్ఞో నిరీక్ష్యైవ రావణం చైవమబ్రవీత్ ॥ **7.17.37** ॥ 726

గృహస్థైషా హి సుశ్రోణీ త్వద్వధాయైవ దృశ్యతే।
ఏతచ్ఛ్రుత్వార్ణవే రామ తాం ప్రచిక్షేప రావణః ॥ **7.17.38** ॥ 727

సా చైవ క్షితిమాసాద్య యజ్ఞాయతనమధ్యగా।
రాజ్ఞో హలముఖోత్కృష్టా పునరప్యుత్థితా సతీ ॥ **7.17.39** ॥ 728

సైషా జనకరాజస్య ప్రసూతా తనయా ప్రభో।
తవ భార్యా మహాబాహో విష్ణుస్త్వం హి సనాతనః ॥ **7.17.40** ॥ 729

పూర్వం క్రోధహతః శత్రుర్యయాసౌ నిహతస్తయా।
ఉపాశ్రయిత్వా శైలాభస్తవ వీర్యమమానుషం ॥ **7.17.41** ॥ 730

ఏవమేషా మహాభాగా మర్త్యేషూత్పత్స్యతే పునః।
క్షేత్రే హలముఖోత్కృష్టే వేద్యామగ్నిశిఖోపమా ॥ **7.17.42** ॥ 731

ఏషా వేదవతీ నామ పూర్వమాసీత్ కృతే యుగే।
త్రేతాయుగమనుప్రాప్య వధార్థం తస్య రక్షసః ॥ **7.17.43** ॥ 732

ఉత్పన్నా మైథిలకులే జనకస్య మహాత్మనః।
సీతోత్పన్నా తు సీతేతి మానుషైః పునరుచ్యతే ॥ **7.17.44** ॥ 733

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టాదశః సర్గః ॥

రావణేన మరుత్తస్య పరాజయ ఇంద్రాదిభిర్మయూరాదిభ్యో వరదానం చ

ప్రవిష్టాయాం హుతాశం తు వేదవత్యాం స రావణః।
పుష్పకం తు సమారుహ్య పరిచక్రామ మేదినీం ॥ **7.18.1** ॥ 734

తతో మరుత్తం నృపతిం యజంతం సహ దైవతైః।
ఉశీరబీజమాసాద్య దదర్శ స తు రావణః ॥ **7.18.2** ॥ 735

సంవర్తో నామ బ్రహ్మర్షిః సాక్షాద్ భ్రాతా బృహస్పతేః।
యాజయామాస ధర్మజ్ఞః సర్వైర్దేవగణైర్వృతః ॥ **7.18.3** ॥ 736

దృష్ట్వా దేవాస్తు తద్ రక్షో వరదానేన దుర్జయం।
తిర్యగ్యోనిం సమావిష్టాస్తస్య ధర్షణభీరవః ॥ **7.18.4** ॥ 737

ఇంద్రో మయూరః సంవృత్తో ధర్మరాజస్తు వాయసః।
కృకలాసో ధనాధ్యక్షో హంసశ్చ వరుణోఽభవత్ ॥ **7.18.5** ॥ 738

అన్యేష్వపి గతేష్వేవం దేవేష్వరినిషూదన।
రావణః ప్రావిశద్ యజ్ఞం సారమేయ ఇవాశుచిః ॥ **7.18.6** ॥ 739

తం చ రాజానమాసాద్య రావణో రాక్షసాధిపః।
ప్రాహ యుద్ధం ప్రయచ్ఛేతి నిర్జితోఽస్మీతి వా వద ॥ **7.18.7** ॥ 740

తతో మరుత్తో నృపతిః కో భవానిత్యువాచ తం।
అవహాసం తతో ముక్త్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.18.8** ॥ 741

అకుతూహలభావేన ప్రీతోఽస్మి తవ పార్థివ।
ధనదస్యానుజం యో మాం నావగచ్ఛసి రావణం ॥ **7.18.9** ॥ 742

త్రిషు లోకేషు కోఽన్యోఽస్తి యో న జానాతి మే బలం।
భ్రాతరం యేన నిర్జిత్య విమానమిదమాహృతం ॥ **7.18.10** ॥ 743

తతో మరుత్తః స నృపస్తం రావణమథాబ్రవీత్।
ధన్యః ఖలు భవాన్ యేన జ్యేష్ఠో భ్రాతా రణే జితః ॥ **7.18.11** ॥ 744

న త్వయా సదృశః శ్లాఘ్యస్త్రిషు లోకేషు విద్యతే।
కం త్వం ప్రాక్కేవలం ధర్మం చరిత్వా లబ్ధవాన్ వరం ॥ **7.18.12** ॥ 745

శ్రుతపూర్వం హి న మయా భాషసే యాదృశం స్వయం।
తిష్ఠేదానీం న మే జీవన్ ప్రతియాస్యసి దుర్మతే ॥ **7.18.13** ॥ 746

అద్య త్వాం నిశితైర్బాణైః ప్రేషయామి యమక్షయం।
తతః శరాసనం గృహ్య సాయకాంశ్చ నరాధిపః ॥ **7.18.14** ॥ 747

రణాయ నిర్యయౌ క్రుద్ధః సంవర్తో మార్గమావృణోత్।
సోఽబ్రవీత్ స్నేహసంయుక్తం మరుత్తం తం మహానృషిః ॥ **7.18.15** ॥ 748

శ్రోతవ్యం యది మద్వాక్యం సంప్రహారో న తే క్షమః।
మాహేశ్వరమిదం సత్రమసమాప్తం కులం దహేత్ ॥ **7.18.16** ॥ 749

దీక్షితస్య కుతో యుద్ధం క్రోధిత్వం దీక్షితే కుతః।
సంశయశ్చ జయే నిత్యం రాక్షసశ్చ సుదుర్జయః ॥ **7.18.17** ॥ 750

స నివృత్తో గురోర్వాక్యాన్మరుత్తః పృథివీపతిః।
విసృజ్య సశరం చాపం స్వస్థో మఖముఖోఽభవత్ ॥ **7.18.18** ॥ 751

తతస్తం నిర్జితం మత్వా ఘోషయామాస వై శుకః।
రావణో జయతీత్యుచ్చైర్హర్షాన్నాదం విముక్తవాన్ ॥ **7.18.19** ॥ 752

తాన్ భక్షయిత్వా తత్రస్థాన్ మహర్షీన్ యజ్ఞమాగతాన్।
వితృప్తో రుధిరైస్తేషాం పునః సంప్రయయౌ మహీం ॥ **7.18.20** ॥ 753

రావణే తు గతే దేవాః సేంద్రాశ్చైవ దివౌకసః।
తతః స్వాం యోనిమాసాద్య తాని సత్త్వాని చాబ్రువన్ ॥ **7.18.21** ॥ 754

హర్షాత్ తదాబ్రవీదింద్రో మయూరం నీలబర్హిణం।
ప్రీతోఽస్మి తవ ధర్మజ్ఞ భుజంగాద్ధి న తే భయం ॥ **7.18.22** ॥ 755

ఇదం నేత్రసహస్రం తు యత్ తద్ బర్హే భవిష్యతి।
వర్షమాణే మయి ముదం ప్రాప్స్యసే ప్రీతిలక్షణాం ॥ **7.18.23** ॥ 756

ఏవమింద్రో వరం ప్రాదాన్మయూరస్య సురేశ్వరః ॥ **7.18.24** ॥ 757

నీలాః కిల పురా బర్హా మయూరాణాం నరాధిప।
సురాధిపాద్ వరం ప్రాప్య గతాః సర్వేఽపి బర్హిణః ॥ **7.18.25** ॥ 758

ధర్మరాజోఽబ్రవీద్ రామ ప్రాగ్వంశే వాయసం ప్రతి।
పక్షింస్తవాస్మి సుప్రీతః ప్రీతస్య వచనం శృణు ॥ **7.18.26** ॥ 759

యథాన్యే వివిధై రోగైః పీడ్యంతే ప్రాణినో మయా।
తే న తే ప్రభవిష్యంతి మయి ప్రీతే న సంశయః ॥ **7.18.27** ॥ 760

మృత్యుతస్తే భయం నాస్తి వరాన్ మమ విహంగమ।
యావత్ త్వాం న వధిష్యంతి నరాస్తావద్ భవిష్యసి ॥ **7.18.28** ॥ 761

యే చ మద్విషయస్థా వై మానవాః క్షుధయార్దితాః।
త్వయి భుక్తే సుతృప్తాస్తే భవిష్యంతి సబాంధవాః ॥ **7.18.29** ॥ 762

వరుణస్త్వబ్రవీద్ధంసం గంగాతోయవిచారిణం।
శ్రూయతాం ప్రీతిసంయుక్తం వచః పత్రరథేశ్వర ॥ **7.18.30** ॥ 763

వర్ణో మనోరమః సౌమ్యశ్చంద్రమండలసన్నిభః।
భవిష్యతి తవోదగ్రః శుద్ధఫేనసమప్రభః ॥ **7.18.31** ॥ 764

మచ్ఛరీరం సమాసాద్య కాంతో నిత్యం భవిష్యసి।
ప్రాప్స్యసే చాతులాం ప్రీతిమేతన్మే ప్రీతిలక్షణం ॥ **7.18.32** ॥ 765

హంసానాం హి పురా రామ న వర్ణః సర్వపాండురః।
పక్షా నీలాగ్రసంవీతాః క్రోడాః శష్పాగ్రనిర్మలాః ॥ **7.18.33** ॥ 766

అథాబ్రవీద్ వైశ్రవణః కృకలాసం గిరౌ స్థితం।
హైరణ్యం సంప్రయచ్ఛామి వర్ణం ప్రీతస్తవాప్యహం ॥ **7.18.34** ॥ 767

సద్రవ్యం చ శిరో నిత్యం భవిష్యతి తవాక్షయం।
ఏష కాంచనకో వర్ణో మత్ప్రీత్యా తే భవిష్యతి ॥ **7.18.35** ॥ 768

ఏవం దత్త్వా వరాంస్తేభ్యస్తస్మిన్ యజ్ఞోత్సవే సురాః।
నివృత్తే సహ రాజ్ఞా తే పునః స్వభవనం గతాః ॥ **7.18.36** ॥ 769

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టాదశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనవింశః సర్గః ॥

రావణేనానరణ్యస్య వధస్తతస్తస్య శాపప్రాప్తిశ్చ

అథ జిత్వా మరుత్తం స ప్రయయౌ రాక్షసాధిపః।
నగరాణి నరేంద్రాణాం యుద్ధకాంక్షీ దశాననః ॥ **7.19.1** ॥ 770

సమాసాద్య తు రాజేంద్రాన్ మహేంద్రవరుణోపమాన్।
అబ్రవీద్ రాక్షసేంద్రస్తు యుద్ధం మే దీయతామితి ॥ **7.19.2** ॥ 771

నిర్జితాః స్మేతి వా బ్రూత ఏష మే హి సునిశ్చయః।
అన్యథా కుర్వతామేవం మోక్షో నైవోపపద్యతే ॥ **7.19.3** ॥ 772

తతస్త్వభీరవః ప్రాజ్ఞాః పార్థివా ధర్మనిశ్చయాః।
మంత్రయిత్వా తతోఽన్యోన్యం రాజానః సుమహాబలాః ॥ **7.19.4** ॥ 773

నిర్జితాః స్మేత్యభాషంత జ్ఞాత్వా వరబలం రిపోః।
దుష్యంతః సురథో గాధిర్గయో రాజా పురూరవాః ॥ **7.19.5** ॥ 774

ఏతే సర్వేఽబ్రువంస్తాత నిర్జితాః స్మేతి పార్థివాః।
అథాయోధ్యాం సమాసాద్య రావణో రాక్షసాధిపః ॥ **7.19.6** ॥ 775

సుగుప్తామనరణ్యేన శక్రేణేవామరావతీం।
స తం పురుషశార్దూలం పురందరసమం బలే ॥ **7.19.7** ॥ 776

ప్రాహ రాజానమాసాద్య యుద్ధం దేహీతి రావణః।
నిర్జితోఽస్మీతి వా బ్రూహి త్వమేవం మమ శాసనం ॥ **7.19.8** ॥ 777

అయోధ్యాధిపతిస్తస్య శ్రుత్వా పాపాత్మనో వచః।
అనరణ్యస్తు సంక్రుద్ధో రాక్షసేంద్రమథాబ్రవీత్ ॥ **7.19.9** ॥ 778

దీయతే ద్వంద్వయుద్ధం తే రాక్షసాధిపతే మయా।
సంతిష్ఠ క్షిప్రమాయత్తో భవ చైవం భవామ్యహం ॥ **7.19.10** ॥ 779

అథ పూర్వం శ్రుతార్థేన నిర్జితం సుమహద్ బలం।
నిష్క్రామత్ తన్నరేంద్రస్య బలం రక్షోవధోద్యతం ॥ **7.19.11** ॥ 780

నాగానాం దశసాహస్రం వాజినాం నియుతం తథా।
రథానాం బహుసాహస్రం పత్తీనాం చ నరోత్తమ ॥ **7.19.12** ॥ 781

మహీం సంఛాద్య నిష్క్రాంతం సపదాతిరథం రణే।
తతః ప్రవృత్తం సుమహద్ యుద్ధం యుద్ధవిశారద ॥ **7.19.13** ॥ 782

అనరణ్యస్య నృపతే రాక్షసేంద్రస్య చాద్భుతం।
తద్ రావణబలం ప్రాప్య బలం తస్య మహీపతేః ॥ **7.19.14** ॥ 783

ప్రాణశ్యత తదా సర్వం హవ్యం హుతమివానలే।
యుద్ధ్వా చ సుచిరం కాలం కృత్వా విక్రమముత్తమం ॥ **7.19.15** ॥ 784

ప్రజ్వలంతం తమాసాద్య క్షిప్రమేవావశేషితం।
ప్రావిశత్ సంకులం తత్ర శలభా ఇవ పావకం ॥ **7.19.16** ॥ 785

సోఽపశ్యత్ తన్నరేంద్రస్తు నశ్యమానం మహాబలం।
మహార్ణవం సమాసాద్య వనాపగశతం యథా ॥ **7.19.17** ॥ 786

తతః శక్రధనుఃప్రఖ్యం ధనుర్విస్ఫారయన్ స్వయం।
ఆససాద నరేంద్రస్తం రావణం క్రోధమూర్ఛితః ॥ **7.19.18** ॥ 787

అనరణ్యేన తేఽమాత్యా మారీచశుకసారణాః।
ప్రహస్తసహితా భగ్నా వ్యద్రవంత మృగా ఇవ ॥ **7.19.19** ॥ 788

తతో బాణశతాన్యష్టౌ పాతయామాస మూర్ధని।
తస్య రాక్షసరాజస్య ఇక్ష్వాకుకులనందనః ॥ **7.19.20** ॥ 789

తస్య బాణాః పతంతస్తే చక్రిరే న క్షతం క్వచిత్।
వారిధారా ఇవాభ్రేభ్యః పతంత్యో గిరిమూర్ధని ॥ **7.19.21** ॥ 790

తతో రాక్షసరాజేన క్రుద్ధేన నృపతిస్తదా।
తలేనాభిహతో మూర్ధ్ని స రథాన్నిపపాత హ ॥ **7.19.22** ॥ 791

స రాజా పతితో భూమౌ విహ్వలః ప్రవివేపితః।
వజ్రదగ్ధ ఇవారణ్యే సాలో నిపతితో యథా ॥ **7.19.23** ॥ 792

తం ప్రహస్యాబ్రవీద్ రక్ష ఇక్ష్వాకుం పృథివీపతిం।
కిమిదానీం ఫలం ప్రాప్తం త్వయా మాం ప్రతి యుధ్యతా ॥ **7.19.24** ॥ 793

త్రైలోక్యే నాస్తి యో ద్వంద్వం మమ దద్యాన్నరాధిప।
శంకే ప్రసక్తో భోగేషు న శృణోషి బలం మమ ॥ **7.19.25** ॥ 794

తస్యైవం బ్రువతో రాజా మందాసుర్వాక్యమబ్రవీత్।
కిం శక్యమిహ కర్తుం వై కాలో హి దురతిక్రమః ॥ **7.19.26** ॥ 795

నహ్యహం నిర్జితో రక్షస్త్వయా చాత్మప్రశంసినా।
కాలేనైవ విపన్నోఽహం హేతుభూతస్తు మే భవాన్ ॥ **7.19.27** ॥ 796

కిం త్విదానీం మయా శక్యం కర్తుం ప్రాణపరిక్షయే।
న హ్యహం విముఖో రక్షో యుధ్యమానస్త్వయా హతః ॥ **7.19.28** ॥ 797

ఇక్ష్వాకుపరిభావిత్వాద్ వచో వక్ష్యామి రాక్షస।
యది దత్తం యది హుతం యది మే సుకృతం తపః।
యది గుప్తాః ప్రజాః సమ్యక్ తదా సత్యం వచోఽస్తు మే ॥ **7.19.29** ॥ 798

ఉత్పత్స్యతే కులే హ్యస్మిన్నిక్ష్వాకూణాం మహాత్మనాం।
రామో దాశరథిర్నామ స తే ప్రాణాన్ హరిష్యతి ॥ **7.19.30** ॥ 799

తతో జలధరోదగ్రస్తాడితో దేవదుందుభిః।
తస్మిన్నుదాహతే శాపే పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్చ్యుతా ॥ **7.19.31** ॥ 800

తతః స రాజా రాజేంద్ర గతః స్థానం త్రివిష్టపం।
స్వర్గతే చ నృపే తస్మిన్ రాక్షసః సోఽపసర్పత ॥ **7.19.32** ॥ 801

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోనవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ వింశః సర్గః ॥

నారదేన రావణస్య ప్రబోధనం తస్య ప్రేరణయా రావణస్య యుద్ధార్థం యమలోకే గమనం నారదస్య తద్విషయే విచారశ్చ

తతో విత్రాసయన్ మర్త్యాన్ పృథివ్యాం రాక్షసాధిపః।
ఆససాద ఘనే తస్మిన్ నారదం మునిపుంగవం ॥ **7.20.1** ॥ 802

తస్యాభివాదనం కృత్వా దశగ్రీవో నిశాచరః।
అబ్రవీత్ కుశలం పృష్ట్వా హేతుమాగమనస్య చ ॥ **7.20.2** ॥ 803

నారదస్తు మహాతేజా దేవర్షిరమితప్రభః।
అబ్రవీన్మేఘపృష్ఠస్థో రావణం పుష్పకే స్థితం ॥ **7.20.3** ॥ 804

రాక్షసాధిపతే సౌమ్య తిష్ఠ విశ్రవసః సుత।
ప్రీతోఽస్మ్యభిజనోపేత విక్రమైరూర్జితైస్తవ ॥ **7.20.4** ॥ 805

విష్ణునా దైత్యఘాతైశ్చ గంధర్వోరగధర్షణైః।
త్వయా సమం విమర్దైశ్చ భృశం హి పరితోషితః ॥ **7.20.5** ॥ 806

కించిద్ వక్ష్యామి తావత్ తు శ్రోతవ్యం శ్రోష్యసే యది।
తన్మే నిగదతస్తాత సమాధిం శ్రవణే కురు ॥ **7.20.6** ॥ 807

కిమయం వధ్యతే తాత త్వయావధ్యేన దైవతైః।
హత ఏవ హ్యయం లోకో యదా మృత్యువశం గతః ॥ **7.20.7** ॥ 808

దేవదానవదైత్యానాం యక్షగంధర్వరక్షసాం।
అవధ్యేన త్వయా లోకః క్లేష్టుం యోగ్యో న మానుషః ॥ **7.20.8** ॥ 809

నిత్యం శ్రేయసి సమ్మూఢం మహద్భిర్వ్యసనైర్వృతం।
హన్యాత్ కస్తాదృశం లోకం జరావ్యాధిశతైర్యుతం ॥ **7.20.9** ॥ 810

తైస్తైరనిష్టోపగమైరజస్రం యత్ర కుత్ర కః।
మతిమాన్ మానుషే లోకే యుద్ధేన ప్రణయీ భవేత్ ॥ **7.20.10** ॥ 811

క్షీయమాణం దైవహతం క్షుత్పిపాసాజరాదిభిః।
విషాదశోకసమ్మూఢం లోకం త్వం క్షపయస్వ మా ॥ **7.20.11** ॥ 812

పశ్య తావన్మహాబాహో రాక్షసేశ్వర మానుషం।
మూఢమేవం విచిత్రార్థం యస్య న జ్ఞాయతే గతిః ॥ **7.20.12** ॥ 813

క్వచిద్ వాదిత్రనృత్యాది సేవ్యతే ముదితైర్జనైః।
రుద్యతే చాపరైరార్తైర్ధారాశ్రునయనాననైః ॥ **7.20.13** ॥ 814

మాతాపిత్రసుతస్నేహభార్యాబంధుమనోరమైః।
మోహితోఽయం జనో ధ్వస్తః క్లేశం స్వం నావబుధ్యతే ॥ **7.20.14** ॥ 815

తత్కిమేవం పరిక్లిశ్య లోకం మోహనిరాకృతం।
జిత ఏవ త్వయా సౌమ్య మర్త్యలోకో న సంశయః ॥ **7.20.15** ॥ 816

అవశ్యమేభిః సర్వైశ్చ గంతవ్యం యమసాదనం।
తన్నిగృహ్ణీష్వ పౌలస్త్య యమం పరపురంజయ ॥ **7.20.16** ॥ 817

తస్మింజితే జితం సర్వం భవత్యేవ న సంశయః।
ఏవముక్తస్తు లంకేశో దీప్యమానం స్వతేజసా ॥ **7.20.17** ॥ 818

అబ్రవీన్నారదం తత్ర సంప్రహస్యాభివాద్య చ।
మహర్షే దేవగంధర్వవిహార సమరప్రియ ॥ **7.20.18** ॥ 819

అహం సముద్యతో గంతుం విజయార్థం రసాతలం।
తతో లోకత్రయం జిత్వా స్థాప్య నాగాన్ సురాన్ వశే ॥ **7.20.19** ॥ 820

సముద్రమమృతార్థం చ మథిష్యామి రసాలయం।
అథాబ్రవీద్ దశగ్రీవం నారదో భగవానృషిః ॥ **7.20.20** ॥ 821

క్వ ఖల్విదానీం మార్గేణ త్వయేహాన్యేన గమ్యతే।
అయం ఖలు సుదుర్గమ్యః ప్రేతరాజపురం ప్రతి ॥ **7.20.21** ॥ 822

మార్గో గచ్ఛతి దుర్ధర్ష యమస్యామిత్రకర్శన।
స తు శారదమేఘాభం హాసం ముక్త్వా దశాననః ॥ **7.20.22** ॥ 823

ఉవాచ కృతమిత్యేవ వచనం చేదమబ్రవీత్।
తస్మాదేవమహం బ్రహ్మన్ వైవస్వతవధోద్యతః ॥ **7.20.23** ॥ 824

గచ్ఛామి దక్షిణామాశాం యత్ర సూర్యాత్మజో నృపః।
మయా హి భగవన్ క్రోధాత్ ప్రతిజ్ఞాతం రణార్థినా ॥ **7.20.24** ॥ 825

అవజేష్యామి చతురో లోకపాలానితి ప్రభో।
తదిహ ప్రస్థితోఽహం వై పితృరాజపురం ప్రతి ॥ **7.20.25** ॥ 826

ప్రాణిసంక్లేశకర్తారం యోజయిష్యామి మృత్యునా।
ఏవముక్త్వా దశగ్రీవో మునిం తమభివాద్య చ ॥ **7.20.26** ॥ 827

ప్రయయౌ దక్షిణామాశాం ప్రవిష్టః సహ మంత్రిభిః।
నారదస్తు మహాతేజా ముహూర్తం ధ్యానమాస్థితః ॥ **7.20.27** ॥ 828

చింతయామాస విప్రేంద్రో విధూమ ఇవ పావకః।
యేన లోకాస్త్రయః సేంద్రాః క్లిశ్యంతే సచరాచరాః ॥ **7.20.28** ॥ 829

క్షీణే చాయుషి ధర్మేణ స కాలో జేష్యతే కథం।
స్వదత్తకృతసాక్షీ యో ద్వితీయ ఇవ పావకః ॥ **7.20.29** ॥ 830

లబ్ధసంజ్ఞా విచేష్టంతే లోకా యస్య మహాత్మనః।
యస్య నిత్యం త్రయో లోకా విద్రవంతి భయార్దితాః ॥ **7.20.30** ॥ 831

తం కథం రాక్షసేంద్రోఽసౌ స్వయమేవ గమిష్యతి।
యో విధాతా చ ధాతా చ సుకృతం దుష్కృతం తథా ॥ **7.20.31** ॥ 832

త్రైలోక్యం విజితం యేన తం కథం విజయిష్యతే।
అపరం కిం తు కృత్వైవం విధానం సంవిధాస్యతి ॥ **7.20.32** ॥ 833

కౌతూహలసముత్పన్నో యాస్యామి యమసాదనం।
విమర్దం ద్రష్టుమనయోర్యమరాక్షసయోః స్వయం ॥ **7.20.33** ॥ 834

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే వింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకవింశః సర్గః ॥

రావణకర్తృకం యమలోకస్యోపర్యాక్రమణం తేన యమసైనికానాం సంహరణం చ

ఏవం సంచింత్య విప్రేంద్రో జగామ లఘువిక్రమః।
ఆఖ్యాతుం తద్ యథావృత్తం యమస్య సదనం ప్రతి ॥ **7.21.1** ॥ 835

అపశ్యత్ స యమం తత్ర దేవమగ్నిపురస్కృతం।
విధానమనుతిష్ఠంతం ప్రాణినో యస్య యాదృశం ॥ **7.21.2** ॥ 836

స తు దృష్ట్వా యమః ప్రాప్తం మహర్షిం తత్ర నారదం।
అబ్రవీత్ సుఖమాసీనమర్ఘ్యమావేద్య ధర్మతః ॥ **7.21.3** ॥ 837

కచ్చిత్ క్షేమం ను దేవర్షే కచ్చిద్ ధర్మో న నశ్యతి।
కిమాగమనకృత్యం తే దేవగంధర్వసేవిత ॥ **7.21.4** ॥ 838

అబ్రవీత్ తు తదా వాక్యం నారదో భగవానృషిః।
శ్రూయతామభిధాస్యామి విధానం చ విధీయతాం ॥ **7.21.5** ॥ 839

ఏష నామ్నా దశగ్రీవః పితృరాజ నిశాచరః।
ఉపయాతి వశం నేతుం విక్రమైస్త్వాం సుదుర్జయం ॥ **7.21.6** ॥ 840

ఏతేన కారణేనాహం త్వరితో హ్యాగతః ప్రభో।
దండప్రహరణస్యాద్య తవ కిం ను భవిష్యతి ॥ **7.21.7** ॥ 841

ఏతస్మిన్నంతరే దూరాదంశుమంతమివోదితం।
దదృశుర్దీప్తమాయాంతం విమానం తస్య రక్షసః ॥ **7.21.8** ॥ 842

తం దేశం ప్రభయా తస్య పుష్పకస్య మహాబలః।
కృత్వా వితిమిరం సర్వం సమీపమభ్యవర్తత ॥ **7.21.9** ॥ 843

సోఽపశ్యత్ స మహాబాహుర్దశగ్రీవస్తతస్తతః।
ప్రాణినః సుకృతం చైవ భుంజానాంశ్చైవ దుష్కృతం ॥ **7.21.10** ॥ 844

అపశ్యత్ సైనికాంశ్చాస్య యమస్యానుచరైః సహ।
యమస్య పురుషైరుగ్రైర్ఘోరరూపైర్భయానకైః ॥ **7.21.11** ॥ 845

దదర్శ వధ్యమానాంశ్చ క్లిశ్యమానాంశ్చ దేహినః।
క్రోశతశ్చ మహానాదం తీవ్రనిష్టనతత్పరాన్ ॥ **7.21.12** ॥ 846

కృమిభిర్భక్ష్యమాణాంశ్చ సారమేయైశ్చ దారుణైః।
శ్రోత్రాయాసకరా వాచో వదతశ్చ భయావహాః ॥ **7.21.13** ॥ 847

సంతార్యమాణాన్ వైతరణీం బహుశః శోణితోదకాం।
బాలుకాసు చ తప్తాసు తప్యమానాన్ ముహుర్ముహుః ॥ **7.21.14** ॥ 848

అసిపత్రవనే చైవ భిద్యమానానధార్మికాన్।
రౌరవే క్షారనద్యాం చ క్షురధారాసు చైవ హి ॥ **7.21.15** ॥ 849

పానీయం యాచమానాంశ్చ తృషితాన్ క్షుధితానపి।
శవభూతాన్ కృశాన్ దీనాన్ వివర్ణాన్ ముక్తమూర్ధజాన్ ॥ **7.21.16** ॥ 850

మలపంకధరాన్ దీనాన్ రూక్షాంశ్చ పరిధావతః।
దదర్శ రావణో మార్గే శతశోఽథ సహస్రశః ॥ **7.21.17** ॥ 851

కాంశ్చిచ్చ గృహముఖ్యేషు గీతవాదిత్రనిఃస్వనైః।
ప్రమోదమానానద్రాక్షీద్ రావణః సుకృతైః స్వకైః ॥ **7.21.18** ॥ 852

గోరసం గోప్రదాతారో హ్యన్నం చైవాన్నదాయినః।
గృహాంశ్చ గృహదాతారః స్వకర్మఫలమశ్నతః ॥ **7.21.19** ॥ 853

సువర్ణమణిముక్తాభిః ప్రమదాభిరలంకృతాన్।
ధార్మికానపరాంస్తత్ర దీప్యమానాన్ స్వతేజసా ॥ **7.21.20** ॥ 854

దదర్శ స మహాబాహూ రావణో రాక్షసాధిపః।
తతస్తాన్ భిద్యమానాంశ్చ కర్మభిర్దుష్కృతైః స్వకైః ॥ **7.21.21** ॥ 855

రావణో మోచయామాస విక్రమేణ బలాద్ బలీ।
ప్రాణినో మోక్షితాస్తేన దశగ్రీవేణ రక్షసా ॥ **7.21.22** ॥ 856

సుఖమాపుర్ముహూర్తం తే హ్యతర్కితమచింతితం।
ప్రేతేషు ముచ్యమానేషు రాక్షసేన మహీయసా ॥ **7.21.23** ॥ 857

ప్రేతగోపాః సుసంక్రుద్ధా రాక్షసేంద్రమభిద్రవన్।
తతో హలహలాశబ్దః సర్వదిగ్భ్యః సముత్థితః ॥ **7.21.24** ॥ 858

ధర్మరాజస్య యోధానాం శూరాణాం సంప్రధావతాం।
తే ప్రాసైః పరిఘైః శూలైర్ముసలైః శక్తితోమరైః ॥ **7.21.25** ॥ 859

పుష్పకం సమధర్షంత శూరాః శతసహస్రశః।
తస్యాసనాని ప్రాసాదాన్ వేదికాస్తోరణాని చ ॥ **7.21.26** ॥ 860

పుష్పకస్య బభంజుస్తే శీఘ్రం మధుకరా ఇవ।
దేవనిష్ఠానభూతం తద్ విమానం పుష్పకం మృధే ॥ **7.21.27** ॥ 861

భజ్యమానం తథైవాసీదక్షయం బ్రహ్మతేజసా।
అసంఖ్యా సుమహత్యాసీత్ తస్య సేనా మహాత్మనః ॥ **7.21.28** ॥ 862

శూరాణామగ్రయాతృణాం సహస్రాణి శతాని చ।
తతో వృక్షైశ్చ శైలైశ్చ ప్రాసాదానాం శతైస్తథా ॥ **7.21.29** ॥ 863

తతస్తే సచివాస్తస్య యథాకామం యథాబలం।
అయుధ్యంత మహావీరాః స చ రాజా దశాననః ॥ **7.21.30** ॥ 864

తే తు శోణితదిగ్ధాంగాః సర్వశస్త్రసమాహతాః।
అమాత్యా రాక్షసేంద్రస్య చక్రురాయోధనం మహత్ ॥ **7.21.31** ॥ 865

అన్యోన్యం తే మహాభాగా జఘ్నుః ప్రహరణైర్భృశం।
యమస్య చ మహాబాహో రావణస్య చ మంత్రిణః ॥ **7.21.32** ॥ 866

అమాత్యాంస్తాంస్తు సంత్యజ్య యమయోధా మహాబలాః।
తమేవ చాభ్యధావంత శూలవర్షైర్దశాననం ॥ **7.21.33** ॥ 867

తతః శోణితదిగ్ధాంగః ప్రహారైర్జర్జరీకృతః।
ఫుల్లాశోక ఇవాభాతి పుష్పకే రాక్షసాధిపః ॥ **7.21.34** ॥ 868

స తు శూలగదాప్రాసాంఛక్తితోమరసాయకాన్।
ముసలాని శిలావృక్షాన్ ముమోచాస్త్రబలాద్ బలీ ॥ **7.21.35** ॥ 869

తరూణాం చ శిలానాం చ శస్త్రాణాం చాతిదారుణం।
యమసైన్యేషు తద్ వర్షం పపాత ధరణీతలే ॥ **7.21.36** ॥ 870

తాంస్తు సర్వాన్ వినిర్భిద్య తదస్త్రమపహత్య చ।
జఘ్నుస్తే రాక్షసం ఘోరమేకం శతసహస్రశః ॥ **7.21.37** ॥ 871

పరివార్య చ తం సర్వే శైలం మేఘోత్కరా ఇవ।
భిందిపాలైశ్చ శూలైశ్చ నిరుచ్ఛ్వాసమపోథయన్ ॥ **7.21.38** ॥ 872

విముక్తకవచః క్రుద్ధః సిక్తః శోణితవిస్రవైః।
తతః స పుష్పకం త్యక్త్వా పృథివ్యామవతిష్ఠత ॥ **7.21.39** ॥ 873

తతః స కార్ముకీ బాణీ సమరే చాభివర్ధత।
లబ్ధసంజ్ఞో ముహూర్తేన క్రుద్ధస్తస్థౌ యథాంతకః ॥ **7.21.40** ॥ 874

తతః పాశుపతం దివ్యమస్త్రం సంధాయ కార్ముకే।
తిష్ఠ తిష్ఠేతి తానుక్త్వా తచ్చాపం వ్యపకర్షత ॥ **7.21.41** ॥ 875

ఆకర్ణాత్ స వికృష్యాథ చాపమింద్రారిరాహవే।
ముమోచ తం శరం క్రుద్ధస్త్రిపురే శంకరో యథా ॥ **7.21.42** ॥ 876

తస్య రూపం శరస్యాసీత్ సధూమజ్వాలమండలం।
వనం దహిష్యతో ఘర్మే దావాగ్నేరివ మూర్చ్ఛతః ॥ **7.21.43** ॥ 877

జ్వాలామాలీ స తు శరః క్రవ్యాదానుగతో రణే।
ముక్తో గుల్మాన్ ద్రుమాంశ్చాపి భస్మ కృత్వా ప్రధావతి ॥ **7.21.44** ॥ 878

తే తస్య తేజసా దగ్ధాః సైన్యా వైవస్వతస్య తు।
రణే తస్మిన్ నిపతితా మాహేంద్రా ఇవ కేతవః ॥ **7.21.45** ॥ 879

తతస్తు సచివైః సార్ధం రాక్షసో భీమవిక్రమః।
ననాద సుమహానాదం కంపయన్నివ మేదినీం ॥ **7.21.46** ॥ 880

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వావింశః సర్గః ॥

యమరావణయోర్యుద్ధం యమేన రావణవధార్థముత్థాపితస్య కాలదండస్య బ్రహ్మణ ఆజ్ఞయా నివర్తనం విజయినో రావణస్య యమలోకాత్ ప్రస్థానం చ

స తస్య తు మహానాదం శ్రుత్వా వైవస్వతః ప్రభుః।
శత్రుం విజయినం మేనే స్వబలస్య చ సంక్షయం ॥ **7.22.1** ॥ 881

స హి యోధాన్ హతాన్ మత్వా క్రోధసంరక్తలోచనః।
అబ్రవీత్ త్వరితః సూతం రథో మే ఉపనీయతాం ॥ **7.22.2** ॥ 882

తస్య సూతస్తదా దివ్యముపస్థాప్య మహారథం।
స్థితః స చ మహాతేజా అధ్యారోహత తం రథం ॥ **7.22.3** ॥ 883

ప్రాసముద్గరహస్తశ్చ మృత్యుస్తస్యాగ్రతః స్థితః।
యేన సంక్షిప్యతే సర్వం త్రైలోక్యమిదమవ్యయం ॥ **7.22.4** ॥ 884

కాలదండస్తు పార్శ్వస్థో మూర్తిమానస్య చాభవత్।
యమప్రహరణం దివ్యం తేజసా జ్వలదగ్నివత్ ॥ **7.22.5** ॥ 885

తస్య పార్శ్వేషు నిచ్ఛిద్రాః కాలపాశాః ప్రతిష్ఠితాః।
పావకస్పర్శసంకాశః స్థితో మూర్తశ్చ ముద్గరః ॥ **7.22.6** ॥ 886

తతో లోకత్రయం క్షుబ్ధమకంపంత దివౌకసః।
కాలం దృష్ట్వా తథా క్రుద్ధం సర్వలోకభయావహం ॥ **7.22.7** ॥ 887

తతస్త్వచోదయత్ సూతస్తానశ్వాన్ రుచిరప్రభాన్ ।
ప్రయయౌ భీమసన్నాదో యత్ర రక్షఃపతిః స్థితః ॥ **7.22.8** ॥ 888

ముహూర్తేన యమం తే తు హయా హరిహయోపమాః ।
ప్రాపయన్ మనసస్తుల్యా యత్ర తత్ ప్రస్తుతం రణం ॥ **7.22.9** ॥ 889

దృష్ట్వా తథైవ వికృతం రథం మృత్యుసమన్వితం ।
సచివా రాక్షసేంద్రస్య సహసా విప్రదుద్రువుః ॥ **7.22.10** ॥ 890

లఘుసత్త్వతయా తే హి నష్టసంజ్ఞా భయార్దితాః ।
నేహ యోద్ధుం సమర్థాః స్మ ఇత్యుక్త్వా ప్రయయుర్దిశః ॥ **7.22.11** ॥ 891

స తు తం తాదృశం దృష్ట్వా రథం లోకభయావహం ।
నాక్షుభ్యత దశగ్రీవో న చాపి భయమావిశత్ ॥ **7.22.12** ॥ 892

స తు రావణమాసాద్య వ్యసృజచ్ఛక్తితోమరాన్ ।
యమో మర్మాణి సంక్రుద్ధో రావణస్య న్యకృంతత ॥ **7.22.13** ॥ 893

రావణస్తు తతః స్వస్థః శరవర్షం ముమోచ హ ।
తస్మిన్ వైవస్వతరథే తోయవర్షమివాంబుదః ॥ **7.22.14** ॥ 894

తతో మహాశక్తిశతైః పాత్యమానైర్మహోరసి ।
నాశక్నోత్ ప్రతికర్తుం స రాక్షసః శల్యపీడితః ॥ **7.22.15** ॥ 895

ఏవం నానాప్రహరణైర్యమేనామిత్రకర్షిణా ।
సప్తరాత్రం కృతః సంఖ్యే విసంజ్ఞో విముఖో రిపుః ॥ **7.22.16** ॥ 896

తదాఽఽసీత్ తుములం యుద్ధం యమరాక్షసయోర్ద్వయోః ।
జయమాకాంక్షతోర్వీర సమరేష్వనివర్తినోః ॥ **7.22.17** ॥ 897

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
ప్రజాపతిం పురస్కృత్య సమేతాస్తద్రణాజిరే ॥ **7.22.18** ॥ 898

సంవర్త ఇవ లోకానాం యుధ్యతోరభవత్ తదా।
రాక్షసానాం చ ముఖ్యస్య ప్రేతానామీశ్వరస్య చ ॥ **7.22.19** ॥ 899

రాక్షసేంద్రోఽపి విస్ఫార్య చాపమింద్రాశనిప్రభం।
నిరంతరమివాకాశం కుర్వన్ బాణాంస్తతోఽసృజత్ ॥ **7.22.20** ॥ 900

మృత్యుం చతుర్భిర్విశిఖైః సూతం సప్తభిరార్దయత్।
యమం శతసహస్రేణ శీఘ్రం మర్మస్వతాడయత్ ॥ **7.22.21** ॥ 901

తతః క్రుద్ధస్య వదనాద్ యమస్య సమజాయత।
జ్వాలామాలీ సనిఃశ్వాసః సధూమః కోపపావకః ॥ **7.22.22** ॥ 902

తదాశ్చర్యమథో దృష్ట్వా దేవదానవసన్నిధౌ।
ప్రహర్షితౌ సుసంరబ్ధౌ మృత్యుకాలౌ బభూవతుః ॥ **7.22.23** ॥ 903

తతో మృత్యుః క్రుద్ధతరో వైవస్వతమభాషత।
ముంచ మాం సమరే యావద్ధన్మీమం పాపరాక్షసం ॥ **7.22.24** ॥ 904

నైషా రక్షో భవేదద్య మర్యాదా హి నిసర్గతః।
హిరణ్యకశిపుః శ్రీమాన్ నముచిః శంబరస్తథా ॥ **7.22.25** ॥ 905

నిసందిర్ధూమకేతుశ్చ బలిర్వైరోచనోఽపి చ।
శంభుర్దైత్యో మహారాజో వృత్రో బాణస్తథైవ చ ॥ **7.22.26** ॥ 906

రాజర్షయః శాస్త్రవిదో గంధర్వాః సమహోరగాః।
ఋషయః పన్నగా దైత్యా యక్షాశ్చ హ్యప్సరోగణాః ॥ **7.22.27** ॥ 907

యుగాంతపరివర్తే చ పృథివీ సమహార్ణవా।
క్షయం నీతా మహారాజ సపర్వతసరిద్రుమా ॥ **7.22.28** ॥ 908

ఏతే చాన్యే చ బహవో బలవంతో దురాసదాః।
వినిపన్నా మయా దృష్టాః కిముతాయం నిశాచరః ॥ **7.22.29** ॥ 909

ముంచ మాం సాధు ధర్మజ్ఞ యావదేనం నిహన్మ్యహం।
నహి కశ్చిన్మయా దృష్టో బలవానపి జీవతి ॥ **7.22.30** ॥ 910

బలం మమ న ఖల్వేతన్మర్యాదైషా నిసర్గతః।
స దృష్టో న మయా కాల ముహూర్తమపి జీవతి ॥ **7.22.31** ॥ 911

తస్యైవం వచనం శ్రుత్వా ధర్మరాజః ప్రతాపవాన్।
అబ్రవీత్ తత్ర తం మృత్యుం త్వం తిష్ఠేనం నిహన్మ్యహం ॥ **7.22.32** ॥ 912

తతః సంరక్తనయనః క్రుద్ధో వైవస్వతః ప్రభుః।
కాలదండమమోఘం తు తోలయామాస పాణినా ॥ **7.22.33** ॥ 913

యస్య పార్శ్వేషు నిహితాః కాలపాశాః ప్రతిష్ఠితాః।
పావకాశనిసంకాశో ముద్గరో మూర్తిమాన్ స్థితః ॥ **7.22.34** ॥ 914

దర్శనాదేవ యః ప్రాణాన్ ప్రాణినామపి కర్షతి।
కిం పునః స్పృశమానస్య పాత్యమానస్య వా పునః ॥ **7.22.35** ॥ 915

స జ్వాలాపరివారస్తు నిర్దహన్నివ రాక్షసం।
తేన స్పృష్టో బలవతా మహాప్రహరణోఽస్ఫురత్ ॥ **7.22.36** ॥ 916

తతో విదుద్రువుః సర్వే తస్మాత్ త్రస్తా రణాజిరే।
సురాశ్చ క్షుభితాః సర్వే దృష్ట్వా దండోద్యతం యమం ॥ **7.22.37** ॥ 917

తస్మిన్ ప్రహర్తుకామే తు యమే దండేన రావణం।
యమం పితామహః సాక్షాద్ దర్శయిత్వేదమబ్రవీత్ ॥ **7.22.38** ॥ 918

వైవస్వత మహాబాహో న ఖల్వమితవిక్రమ।
న హంతవ్యస్త్వయైతేన దండేనైష నిశాచరః ॥ **7.22.39** ॥ 919

వరః ఖలు మయైతస్మై దత్తస్త్రిదశపుంగవ।
స త్వయా నానృతః కార్యో యన్మయా వ్యాహృతం వచః ॥ **7.22.40** ॥ 920

యో హి మామనృతం కుర్యాద్ దేవో వా మానుషోఽపి వా।
త్రైలోక్యమనృతం తేన కృతం స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ **7.22.41** ॥ 921

క్రుద్ధేన విప్రముక్తోఽయం నిర్విశేషం ప్రియాప్రియే।
ప్రజాః సంహరతే రౌద్రో లోకత్రయభయావహః ॥ **7.22.42** ॥ 922

అమోఘో హ్యేష సర్వేషాం ప్రాణినామమితప్రభః।
కాలదండో మయా సృష్టః పూర్వం మృత్యుపురస్కృతః ॥ **7.22.43** ॥ 923

తన్న ఖల్వేష తే సౌమ్య పాత్యో రావణమూర్ధని।
నహ్యస్మిన్ పతితే కశ్చిన్ముహూర్తమపి జీవతి ॥ **7.22.44** ॥ 924

యది హ్యస్మిన్ నిపతితే న మ్రియేతైష రాక్షసః।
మ్రియతే వా దశగ్రీవస్తదాప్యుభయతోఽనృతం ॥ **7.22.45** ॥ 925

తన్నివర్తయ లంకేశాద్ దండమేతం సముద్యతం।
సత్యం చ మాం కురుష్వాద్య లోకాంస్త్వం యద్యవేక్షసే ॥ **7.22.46** ॥ 926

ఏవముక్తస్తు ధర్మాత్మా ప్రత్యువాచ యమస్తదా।
ఏష వ్యావర్తితో దండః ప్రభవిష్ణుర్హి నో భవాన్ ॥ **7.22.47** ॥ 927

కిం త్విదానీం మయా శక్యం కర్తుం రణగతేన హి।
న మయా యద్యయం శక్యో హంతుం వరపురస్కృతః ॥ **7.22.48** ॥ 928

ఏష తస్మాత్ ప్రణశ్యామి దర్శనాదస్య రక్షసః।
ఇత్యుక్త్వా సరథః సాశ్వస్తత్రైవాంతరధీయత ॥ **7.22.49** ॥ 929

దశగ్రీవస్తు తం జిత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః।
ఆరుహ్య పుష్పకం భూయో నిష్క్రాంతో యమసాదనాత్ ॥ **7.22.50** ॥ 930

స తు వైవస్వతో దేవైః సహ బ్రహ్మపురోగమైః।
జగామ త్రిదివం హృష్టో నారదశ్చ మహామునిః ॥ **7.22.51** ॥ 931

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్వావింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రయోవింశః సర్గః ॥

రావణస్య నివాతకవచైః సహ మైత్రీ రావణేన కాలకేయానాం వధో వరుణపుత్రాణాం పరాజయశ్చ

తతో జిత్వా దశగ్రీవో యమం త్రిదశపుంగవం ।
రావణస్తు రణశ్లాఘీ స్వసహాయాన్ దదర్శ హ ॥ **7.23.1** ॥ 932

తతో రుధిరసిక్తాంగం ప్రహారైర్జర్జరీకృతం ।
రావణం రాక్షసా దృష్ట్వా విస్మయం సముపాగమన్ ॥ **7.23.2** ॥ 933

జయేన వర్ధయిత్వా చ మారీచప్రముఖాస్తతః ।
పుష్పకం భేజిరే సర్వే సాంత్వితా రావణేన తు ॥ **7.23.3** ॥ 934

తతో రసాతలం రక్షః ప్రవిష్టః పయసాం నిధిం ।
దైత్యోరగగణాధ్యుష్టం వరుణేన సురక్షితం ॥ **7.23.4** ॥ 935

స తు భోగవతీం గత్వా పురీం వాసుకిపాలితాం ।
కృత్వా నాగాన్ వశే హృష్టో యయౌ మణిమయీం పురీం ॥ **7.23.5** ॥ 936

నివాతకవచాస్తత్ర దైత్యా లబ్ధవరా వసన్ ।
రాక్షసస్తాన్ సమాగమ్య యుద్ధాయ సముపాహ్వయత్ ॥ **7.23.6** ॥ 937

తే తు సర్వే సువిక్రాంతా దైతేయా బలశాలినః ।
నానాప్రహరణాస్తత్ర ప్రహృష్టా యుద్ధదుర్మదాః ॥ **7.23.7** ॥ 938

శూలైస్త్రిశూలైః కులిశైః పట్టిశాసిపరశ్వధైః।
అన్యోన్యం బిభిదుః క్రుద్ధా రాక్షసా దానవాస్తథా ॥ **7.23.8** ॥ 939

తేషాం తు యుధ్యమానానాం సాగ్రః సంవత్సరో గతః।
న చాన్యతరతస్తత్ర విజయో వా క్షయోఽపి వా ॥ **7.23.9** ॥ 940

తతః పితామహస్తత్ర త్రైలోక్యగతిరవ్యయః।
ఆజగామ ద్రుతం దేవో విమానవరమాస్థితః ॥ **7.23.10** ॥ 941

నివాతకవచానాం తు నివార్య రణకర్మ తత్।
వృద్ధః పితామహో వాక్యమువాచ విదితార్థవత్ ॥ **7.23.11** ॥ 942

నహ్యయం రావణో యుద్ధే శక్యో జేతుం సురాసురైః।
న భవంతః క్షయం నేతుమపి సామరదానవైః ॥ **7.23.12** ॥ 943

రాక్షసస్య సఖిత్వం చ భవద్భిః సహ రోచతే।
అవిభక్తాశ్చ సర్వార్థాః సుహృదాం నాత్ర సంశయః ॥ **7.23.13** ॥ 944

తతోఽగ్నిసాక్షికం సఖ్యం కృతవాంస్తత్ర రావణః।
నివాతకవచైః సార్ధం ప్రీతిమానభవత్ తదా ॥ **7.23.14** ॥ 945

అర్చితస్తైర్యథాన్యాయం సంవత్సరమథోషితః।
స్వపురాన్నిర్విశేషం చ ప్రియం ప్రాప్తో దశాననః ॥ **7.23.15** ॥ 946

తత్రోపధార్య మాయానాం శతమేకం సమాప్తవాన్।
సలిలేంద్రపురాన్వేషీ భ్రమతి స్మ రసాతలం ॥ **7.23.16** ॥ 947

తతోఽశ్మనగరం నామ కాలకేయైరధిష్ఠితం।
గత్వా తు కాలకేయాంశ్చ హత్వా తత్ర బలోత్కటాన్ ॥ **7.23.17** ॥ 948

శూర్పణఖ్యాశ్చ భర్తారమసినా ప్రాచ్ఛినత్ తదా।
శ్యాలం చ బలవంతం చ విద్యుజ్జిహ్వం బలోత్కటం ॥ **7.23.18** ॥ 949

జిహ్వయా సంలిహంతం చ రాక్షసం సమరే తదా।
తం విజిత్య ముహూర్తేన జఘ్నే దైత్యాంశ్చతుఃశతం ॥ **7.23.19** ॥ 950

తతః పాండురమేఘాభం కైలాసమివ భాస్వరం।
వరుణస్యాలయం దివ్యమపశ్యద్ రాక్షసాధిపః ॥ **7.23.20** ॥ 951

క్షరంతీం చ పయస్తత్ర సురభిం గామవస్థితాం।
యస్యాః పయోఽభినిష్పందాత్ క్షీరోదో నామ సాగరః ॥ **7.23.21** ॥ 952

దదర్శ రావణస్తత్ర గోవృషేంద్రవరారణిం।
యస్మాచ్చంద్రః ప్రభవతి శీతరశ్మిర్నిశాకరః ॥ **7.23.22** ॥ 953

యం సమాశ్రిత్య జీవంతి ఫేనపాః పరమర్షయః।
అమృతం యత్ర చోత్పన్నం స్వధా చ స్వధభోజినాం ॥ **7.23.23** ॥ 954

యాం బ్రువంతి నరా లోకే సురభిం నామ నామతః।
ప్రదక్షిణం తు తాం కృత్వా రావణః పరమాద్భుతాం।
ప్రవివేశ మహాఘోరం గుప్తం బహువిధైర్బలైః ॥ **7.23.24** ॥ 955

తతో ధారాశతాకీర్ణం శారదాభ్రనిభం తదా।
నిత్యప్రహృష్టం దదృశే వరుణస్య గృహోత్తమం ॥ **7.23.25** ॥ 956

తతో హత్వా బలాధ్యక్షాన్ సమరే తైశ్చ తాడితః।
అబ్రవీచ్చ తతో యోధాన్ రాజా శీఘ్రం నివేద్యతాం ॥ **7.23.26** ॥ 957

యుద్ధార్థీ రావణః ప్రాప్తస్తస్య యుద్ధం ప్రదీయతాం।
వద వా న భయం తేఽస్తి నిర్జితోఽస్మీతి సాంజలిః ॥ **7.23.27** ॥ 958

ఏతస్మిన్నంతరే క్రుద్ధా వరుణస్య మహాత్మనః।
పుత్రాః పౌత్రాశ్చ నిష్క్రామన్ గౌశ్చ పుష్కర ఏవ చ ॥ **7.23.28** ॥ 959

తే తు తత్ర గుణోపేతా బలైః పరివృతాః స్వకైః।
యుక్త్వా రథాన్ కామగమానుద్యద్భాస్కరవర్చసః ॥ **7.23.29** ॥ 960

తతో యుద్ధం సమభవద్ దారుణం రోమహర్షణం।
సలిలేంద్రస్య పుత్రాణాం రావణస్య చ ధీమతః ॥ **7.23.30** ॥ 961

అమాత్యైశ్చ మహావీర్యైర్దశగ్రీవస్య రక్షసః।
వారుణం తద్ బలం సర్వం క్షణేన వినిపాతితం ॥ **7.23.31** ॥ 962

సమీక్ష్య స్వబలం సంఖ్యే వరుణస్య సుతాస్తదా।
అర్దితాః శరజాలేన నివృత్తా రణకర్మణః ॥ **7.23.32** ॥ 963

మహీతలగతాస్తే తు రావణం దృశ్య పుష్పకే।
ఆకాశమాశు వివిశుః స్యందనైః శీఘ్రగామిభిః ॥ **7.23.33** ॥ 964

మహదాసీత్ తతస్తేషాం తుల్యం స్థానమవాప్య తత్।
ఆకాశయుద్ధం తుములం దేవదానవయోరివ ॥ **7.23.34** ॥ 965

తతస్తే రావణం యుద్ధే శరైః పావకసన్నిభైః।
విముఖీకృత్య సంహృష్టా వినేదుర్వివిధాన్ రవాన్ ॥ **7.23.35** ॥ 966

తతో మహోదరః క్రుద్ధో రాజానం వీక్ష్య ధర్షితం।
త్యక్త్వా మృత్యుభయం వీరో యుద్ధాకాంక్షీ వ్యలోకయత్ ॥ **7.23.36** ॥ 967

తేన తే వారుణా యుద్ధే కామగాః పవనోపమాః।
మహోదరేణ గదయా హయాస్తే ప్రయయుః క్షితిం ॥ **7.23.37** ॥ 968

తేషాం వరుణసూనూనాం హత్వా యోధాన్ హయాంశ్చ తాన్।
ముమోచాశు మహానాదం విరథాన్ ప్రేక్ష్య తాన్ స్థితాన్ ॥ **7.23.38** ॥ 969

తే తు తేషాం రథాః సాశ్వాః సహ సారథిభిర్వరైః।
మహోదరేణ నిహతాః పతితాః పృథివీతలే ॥ **7.23.39** ॥ 970

తే తు త్యక్త్వా రథాన్ పుత్రా వరుణస్య మహాత్మనః।
ఆకాశే విష్ఠితాః శూరాః స్వప్రభావాన్న వివ్యథుః ॥ **7.23.40** ॥ 971

ధనూంషి కృత్వా సజ్జాని వినిర్భిద్య మహోదరం।
రావణం సమరే క్రుద్ధాః సహితాః సమవారయన్ ॥ **7.23.41** ॥ 972

సాయకైశ్చాపవిభ్రష్టైర్వజ్రకల్పైః సుదారుణైః।
దారయంతి స్మ సంక్రుద్ధా మేఘా ఇవ మహాగిరిం ॥ **7.23.42** ॥ 973

తతః క్రుద్ధో దశగ్రీవః కాలాగ్నిరివ మూర్చ్ఛితః।
శరవర్షం మహాఘోరం తేషాం మర్మస్వపాతయత్ ॥ **7.23.43** ॥ 974

ముసలాని విచిత్రాణి తతో భల్లశతాని చ।
పట్టిశాంశ్చైవ శక్తీశ్చ శతఘ్నీమహతీరపి ॥ **7.23.44** ॥ 975

పాతయామాస దుర్ధర్షస్తేషాముపరి విష్ఠితః।
అపవిద్ధాస్తు తే వీరా వినిష్పేతుః పదాతయః ॥ **7.23.45** ॥ 976

తతస్తేనైవ సహసా సీదంతి స్మ పదాతినః।
మహాపంకమివాసాద్య కుంజరాః షష్టిహాయనాః ॥ **7.23.46** ॥ 977

సీదమానాన్ సుతాన్ దృష్ట్వా విహ్వలాన్ స మహాబలః।
ననాద రావణో హర్షాన్మహానంబుధరో యథా ॥ **7.23.47** ॥ 978

తతో రక్షో మహానాదాన్ ముక్త్వా హంతి స్మ వారుణాన్।
నానాప్రహరణోపేతైర్ధారాపాతైరివాంబుదః ॥ **7.23.48** ॥ 979

తతస్తే విముఖాః సర్వే పతితా ధరణీతలే।
రణాత్ స్వపురుషైః శీఘ్రం గృహాణ్యేవ ప్రవేశితాః ॥ **7.23.49** ॥ 980

తానబ్రవీత్ తతో రక్షో వరుణాయ నివేద్యతాం।
రావణం త్వబ్రవీన్మంత్రీ ప్రహాసో నామ వారుణః ॥ **7.23.50** ॥ 981

గతః ఖలు మహారాజో బ్రహ్మలోకం జలేశ్వరః।
గాంధర్వం వరుణః శ్రోతుం యం త్వమాహ్వాయసే యుధి ॥ **7.23.51** ॥ 982

తత్ కిం తవ యథా వీర పరిశ్రమ్య గతే నృపే।
యే తు సన్నిహితా వీరాః కుమారాస్తే పరాజితాః ॥ **7.23.52** ॥ 983

రాక్షసేంద్రస్తు తచ్ఛ్రుత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః।
హర్షాన్నాదం విముంచన్ వై నిష్క్రాంతో వరుణాలయాత్ ॥ **7.23.53** ॥ 984

ఆగతస్తు పథా యేన తేనైవ వినివృత్య సః।
లంకామభిముఖో రక్షో నభస్తలగతో యయౌ ॥ **7.23.54** ॥ 985

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రయోవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుర్వింశః సర్గః ॥

రావణేనాపహృతానాం దేవాదికన్యానాం స్త్రీణాం చ విలాపస్తం ప్రతి శాపశ్చ రావణేన శూర్పణఖాయా ఆశ్వాసనం ఖరేణ సహ తస్యా దండకారణ్యే ప్రేషణం చ

నివర్తమానః సంహృష్టో రావణః స దురాత్మవాన్ ।
జహ్రే పథి నరేంద్రర్షిదేవదానవకన్యకాః ॥ **7.24.1** ॥ 986

దర్శనీయాం హి యాం రక్షః కన్యాం స్త్రీ వాథ పశ్యతి ।
హత్వా బంధుజనం తస్యా విమానే తాం రురోధ సః ॥ **7.24.2** ॥ 987

ఏవం పన్నగకన్యాశ్చ రాక్షసాసురమానుషీః ।
యక్షదానవకన్యాశ్చ విమానే సోఽధ్యరోపయత్ ॥ **7.24.3** ॥ 988

తా హి సర్వాః సమం దుఃఖాన్ముముచుర్బాష్పజం జలం ।
తుల్యమగ్న్యర్చిషాం తత్ర శోకాగ్నిభయసంభవం ॥ **7.24.4** ॥ 989

తాభిః సర్వానవద్యాభిర్నదీభిరివ సాగరః ।
ఆపూరితం విమానం తద్ భయశోకాశివాశ్రుభిః ॥ **7.24.5** ॥ 990

నాగగంధర్వకన్యాశ్చ మహర్షితనయాశ్చ యాః ।
దైత్యదానవకన్యాశ్చ విమానే శతశోఽరుదన్ ॥ **7.24.6** ॥ 991

దీర్ఘకేశ్యః సుచార్వంగ్యః పూర్ణచంద్రనిభాననాః ।
పీనస్తనతటా మధ్యే వజ్రవేదిసమప్రభాః ॥ **7.24.7** ॥ 992

రథకూబరసంకాశైః శ్రోణిదేశైర్మనోహరాః।
స్త్రియః సురాంగనాప్రఖ్యా నిష్టప్తకనకప్రభాః ॥ **7.24.8** ॥ 993

శోకదుఃఖభయత్రస్తా విహ్వలాశ్చ సుమధ్యమాః।
తాసాం నిఃశ్వాసవాతేన సర్వతః సంప్రదీపితం ॥ **7.24.9** ॥ 994

అగ్నిహోత్రమివాభాతి సన్నిరుద్ధాగ్ని పుష్కకం।
దశగ్రీవవశం ప్రాప్తాస్తాస్తు శోకాకులాః స్త్రియః ॥ **7.24.10** ॥ 995

దీనవక్త్రేక్షణాః శ్యామా మృగ్యః సింహవశా ఇవ।
కాచిచ్చింతయతీ తత్ర కిం ను మాం భక్షయిష్యతి ॥ **7.24.11** ॥ 996

కాచిద్ దధ్యౌ సుదుఃఖార్తా అపి మాం మారయేదయం।
ఇతి మాతృాః పితౄన్ స్మృత్వా భర్తౄన్ భ్రాతౄంస్తథైవ చ ॥ **7.24.12** ॥ 997

దుఃఖశోకసమావిష్టా విలేపుః సహితాః స్త్రియః।
కథం ను ఖలు మే పుత్రో భవిష్యతి మయా వినా ॥ **7.24.13** ॥ 998

కథం మాతా కథం భ్రాతా నిమగ్నాః శోకసాగరే।
హా కథం ను కరిష్యామి భర్తుస్తస్మాదహం వినా ॥ **7.24.14** ॥ 999

మృత్యో ప్రసాదయామి త్వాం నయ మాం దుఃఖభాగినీం।
కిం ను తద్ దుష్కృతం కర్మ పురా దేహాంతరే కృతం ॥ **7.24.15** ॥ 1000

ఏవం స్మ దుఃఖితాః సర్వాః పతితాః శోకసాగరే।
న ఖల్విదానీం పశ్యామో దుఃఖస్యాస్యాంతమాత్మనః ॥ **7.24.16** ॥ 1001

అహో ధిఙ్మానుషం లోకం నాస్తి ఖల్వధమః పరః।
యద్ దుర్బలా బలవతా భర్తారో రావణేన నః ॥ **7.24.17** ॥ 1002

సూర్యేణోదయతా కాలే నక్షత్రాణీవ నాశితాః।
అహో సుబలవద్ రక్షో వధోపాయేషు రజ్యతే ॥ **7.24.18** ॥ 1003

అహో దుర్వృత్తమాస్థాయ నాత్మానం వై జుగుప్సతే।
సర్వథా సదృశస్తావద్ విక్రమోఽస్య దురాత్మనః ॥ **7.24.19** ॥ 1004

ఇదం త్వసదృశం కర్మ పరదారాభిమర్శనం।
యస్మాదేష పరక్యాసు రమతే రాక్షసాధమః ॥ **7.24.20** ॥ 1005

తస్మాద్ వై స్త్రీకృతేనైవ వధం ప్రాప్స్యతి దుర్మతిః।
సతీభిర్వరనారీభిరేవం వాక్యేఽభ్యుదీరితే ॥ **7.24.21** ॥ 1006

నేదుర్దుందుభయః ఖస్థాః పుష్పవృష్టిః పపాత చ।
శప్తః స్త్రీభిః స తు సమం హతౌజా ఇవ నిష్ప్రభః ॥ **7.24.22** ॥ 1007

పతివ్రతాభిః సాధ్వీభిర్బభూవ విమనా ఇవ।
ఏవం విలపితం తాసాం శృణ్వన్ రాక్షసపుంగవః ॥ **7.24.23** ॥ 1008

ప్రవివేశ పురీ లంకాం పూజ్యమానో నిశాచరైః।
ఏతస్మిన్నంతరే ఘోరా రాక్షసీ కామరూపిణీ ॥ **7.24.24** ॥ 1009

సహసా పతితా భూమౌ భగినీ రావణస్య సా।
తాం స్వసారం సముత్థాప్య రావణః పరిసాంత్వయన్ ॥ **7.24.25** ॥ 1010

అబ్రవీత్ కిమిదం భద్రే వక్తుకామాసి మాం ద్రుతం।
సా బాష్పపరిరుద్ధాక్షీ రక్తాక్షీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.24.26** ॥ 1011

కృతాస్మి విధవా రాజంస్త్వయా బలవతా బలాత్।
ఏతే రాజంస్త్వయా వీర్యాద్ దైత్యా వినిహతా రణే ॥ **7.24.27** ॥ 1012

కాలకేయా ఇతి ఖ్యాతాః సహస్రాణి చతుర్దశ।
ప్రాణేభ్యోఽపి గరీయాన్ మే తత్ర భర్తా మహాబలః ॥ **7.24.28** ॥ 1013

సోఽపి త్వయా హతస్తాత రిపుణా భ్రాతృగంధినా।
త్వయాస్మి నిహతా రాజన్ స్వయమేవ హి బంధునా ॥ **7.24.29** ॥ 1014

రాజన్ వైధవ్యశబ్దం చ భోక్ష్యామి త్వత్కృతం హ్యహం।
నను నామ త్వయా రక్ష్యో జామాతా సమరేష్వపి ॥ **7.24.30** ॥ 1015

స త్వయా నిహతో యుద్ధే స్వయమేవ న లజ్జసే।
ఏవముక్తో దశగ్రీవో భగిన్యా క్రోశమానయా ॥ **7.24.31** ॥ 1016

అబ్రవీత్ సాంత్వయిత్వా తాం సామపూర్వమిదం వచః।
అలం వత్సే రుదిత్వా తే న భేతవ్యం చ సర్వశః ॥ **7.24.32** ॥ 1017

దానమానప్రసాదైస్త్వాం తోషయిష్యామి యత్నతః।
యుద్ధప్రమత్తో వ్యాక్షిప్తో జయాకాంక్షీ క్షిపఞ్శరాన్ ॥ **7.24.33** ॥ 1018

నాహమజ్ఞాసిషం యుధ్యన్ స్వాన్ పరాన్ వాపి సంయుగే।
జామాతరం న జానే స్మ ప్రహరన్ యుద్ధదుర్మదః ॥ **7.24.34** ॥ 1019

తేనాసౌ నిహతః సంఖ్యే మయా భర్తా తవ స్వసః।
అస్మిన్ కాలే తు యత్ ప్రాప్తం తత్ కరిష్యామి తే హితం ॥ **7.24.35** ॥ 1020

భ్రాతురైశ్వర్యయుక్తస్య ఖరస్య వస పార్శ్వతః।
చతుర్దశానాం భ్రాతా తే సహస్రాణాం భవిష్యతి ॥ **7.24.36** ॥ 1021

ప్రభుః ప్రయాణే దానే చ రాక్షసానాం మహాబలః।
తత్ర మాతృష్వసేయస్తే భ్రాతాయం వై ఖరః ప్రభుః ॥ **7.24.37** ॥ 1022

భవిష్యతి తవాదేశం సదా కుర్వన్ నిశాచరః।
శీఘ్రం గచ్ఛత్వయం వీరో దండకాన్ పరిరక్షితుం ॥ **7.24.38** ॥ 1023

దూషణోఽస్య బలాధ్యక్షో భవిష్యతి మహాబలః।
తత్ర తే వచనం శూరః కరిష్యతి సదా ఖరః ॥ **7.24.39** ॥ 1024

రక్షసాం కామరూపాణాం ప్రభురేష భవిష్యతి।
ఏవముక్త్వా దశగ్రీవః సైన్యమస్యాదిదేశ హ ॥ **7.24.40** ॥ 1025

చతుర్దశ సహస్రాణి రక్షసాం వీర్యశాలినాం।
స తైః పరివృతః సర్వై రాక్షసైర్ఘోరదర్శనైః ॥ **7.24.41** ॥ 1026

ఆగచ్ఛత ఖరః శీఘ్రం దండకానకుతోభయః।
స తత్ర కారయామాస రాజ్యం నిహతకంటకం।
సా చ శూర్పణఖా తత్ర న్యవసద్ దండకే వనే ॥ **7.24.42** ॥ 1027

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుర్వింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచవింశః సర్గః ॥

యజ్ఞోర్మేఘనాదస్య సాఫల్యం విభీషణేన రావణం ప్రతి పరస్త్రీహరణదోషాణాం వర్ణనం కుంభీనసీమాశ్వాస్య మధునా సహ రావణస్య దేవలోకోపర్యాక్రమణం

స తు దత్త్వా దశగ్రీవో బలం ఘోరం ఖరస్య తత్ ।
భగినీం స సమాశ్వాస్య హృష్టః స్వస్థతరోఽభవత్ ॥ **7.25.1** ॥ 1028

తతో నికుంభిలా నామ లంకోపవనముత్తమం ।
తద్ రాక్షసేంద్రో బలవాన్ ప్రవివేశ సహానుగః ॥ **7.25.2** ॥ 1029

తతో యూపశతాకీర్ణం సౌమ్యచైత్యోపశోభితం ।
దదర్శ విష్ఠితం యజ్ఞం శ్రియా సంప్రజ్వలన్నివ ॥ **7.25.3** ॥ 1030

తతః కృష్ణాజినధరం కమండలుశిఖాధ్వజం ।
దదర్శ స్వసుతం తత్ర మేఘనాదం భయావహం ॥ **7.25.4** ॥ 1031

తం సమాసాద్య లంకేశః పరిష్వజ్యాథ బాహుభిః ।
అబ్రవీత్ కిమిదం వత్స వర్తసే బ్రూహి తత్త్వతః ॥ **7.25.5** ॥ 1032

ఉశనా త్వబ్రవీత్ తత్ర యజ్ఞసంపత్సమృద్ధయే ।
రావణం రాక్షసశ్రేష్ఠం ద్విజశ్రేష్ఠో మహాతపాః ॥ **7.25.6** ॥ 1033

అహమాఖ్యామి తే రాజన్శ్రూయతాం సర్వమేవ తత్ ।
యజ్ఞాస్తే సప్త పుత్రేణ ప్రాప్తాస్తే బహువిస్తరాః ॥ **7.25.7** ॥ 1034

అగ్నిష్టోమోఽశ్వమేధశ్చ యజ్ఞో బహుసువర్ణకః।
రాజసూయస్తథా యజ్ఞో గోమేధో వైష్ణవస్తథా ॥ **7.25.8** ॥ 1035

మాహేశ్వరే ప్రవృత్తే తు యజ్ఞే పుంభిః సుదుర్లభే।
వరాంస్తే లబ్ధవాన్ పుత్రః సాక్షాత్ పశుపతేరిహ ॥ **7.25.9** ॥ 1036

కామగం స్యందనం దివ్యమంతరిక్షచరం ధ్రువం।
మాయాం చ తామసీం నామ యయా సంపద్యతే తమః ॥ **7.25.10** ॥ 1037

ఏతయా కిల సంగ్రామే మాయయా రాక్షసేశ్వర।
ప్రయుక్తయా గతిః శక్యా నహి జ్ఞాతుం సురాసురైః ॥ **7.25.11** ॥ 1038

అక్షయావిషుధీ బాణైశ్చాపం చాపి సుదుర్జయం।
అస్త్రం చ బలవద్ రాజంఛత్రువిధ్వంసనం రణే ॥ **7.25.12** ॥ 1039

ఏతాన్ సర్వాన్ వరాన్ లబ్ధ్వా పుత్రస్తేఽయం దశానన।
అద్య యజ్ఞసమాప్తౌ చ త్వాం దిదృక్షన్ స్థితో హ్యహం ॥ **7.25.13** ॥ 1040

తతోఽబ్రవీద్ దశగ్రీవో న శోభనమిదం కృతం।
పూజితాః శత్రవో యస్మాద్ ద్రవ్యైరింద్రపురోగమాః ॥ **7.25.14** ॥ 1041

ఏహీదానీం కృతం యద్ధి సుకృతం తన్న సంశయః।
ఆగచ్ఛ సౌమ్య గచ్ఛామః స్వమేవ భవనం ప్రతి ॥ **7.25.15** ॥ 1042

తతో గత్వా దశగ్రీవః సపుత్రః సవిభీషణః।
స్త్రియోఽవతారయామాస సర్వాస్తా బాష్పగద్గదాః ॥ **7.25.16** ॥ 1043

లక్షిణ్యో రత్నభూతాశ్చ దేవదానవరక్షసాం।
తస్య తాసు మతిం జ్ఞాత్వా ధర్మాత్మా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.25.17** ॥ 1044

ఈదృశైస్త్వం సమాచారైర్యశోఽర్థకులనాశనైః।
ధర్షణం ప్రాణినాం జ్ఞాత్వా స్వమతేన విచేష్టసే ॥ **7.25.18** ॥ 1045

జ్ఞాతీంస్తాన్ ధర్షయిత్వేమాస్త్వయాఽనీతా వరాంగనాః।
త్వామతిక్రమ్య మధునా రాజన్ కుంభీనసీ హృతా ॥ **7.25.19** ॥ 1046

రావణస్త్వబ్రవీద్ వాక్యం నావగచ్ఛామి కిం త్విదం।
కోఽయం యస్తు త్వయాఽఽఖ్యాతో మధురిత్యేవ నామతః ॥ **7.25.20** ॥ 1047

విభీషణస్తు సంక్రుద్ధో భ్రాతరం వాక్యమబ్రవీత్।
శ్రూయతామస్య పాపస్య కర్మణః ఫలమాగతం ॥ **7.25.21** ॥ 1048

మాతామహస్య యోఽస్మాకం జ్యేష్ఠో భ్రాతా సుమాలినః।
మాల్యవానితి విఖ్యాతో వృద్ధః ప్రాజ్ఞో నిశాచరః ॥ **7.25.22** ॥ 1049

పితా జ్యేష్ఠో జనన్యా నో హ్యస్మాకం చార్యకోఽభవత్।
తస్య కుంభీనసీ నామ దుహితుర్దుహితాభవత్ ॥ **7.25.23** ॥ 1050

మాతృష్వసురథాస్మాకం సా చ కన్యానలోద్భవా।
భవత్యస్మాకమేవైషా భ్రాతౄణాం ధర్మతః స్వసా ॥ **7.25.24** ॥ 1051

సా హృతా మధునా రాజన్ రాక్షసేన బలీయసా।
యజ్ఞప్రవృత్తే పుత్రే తు మయి చాంతర్జలోషితే ॥ **7.25.25** ॥ 1052

కుంభకర్ణో మహారాజ నిద్రామనుభవత్యథ।
నిహత్య రాక్షసశ్రేష్ఠానమాత్యానిహ సమ్మతాన్ ॥ **7.25.26** ॥ 1053

ధర్షయిత్వా హృతా సా తు గుప్తాప్యంతఃపురే తవ।
శ్రుత్వాపి తన్మహారాజ క్షాంతమేవ హతో న సః ॥ **7.25.27** ॥ 1054

యస్మాదవశ్యం దాతవ్యా కన్యా భర్త్రే హి భ్రాతృభిః।
తదేతత్ కర్మణో హ్యస్య ఫలం పాపస్య దుర్మతేః ॥ **7.25.28** ॥ 1055

అస్మిన్నేవాభిసంప్రాప్తం లోకే విదితమస్తు తే।
విభీషణవచః శ్రుత్వా రాక్షసేంద్రః స రావణః ॥ **7.25.29** ॥ 1056

దౌరాత్మ్యేనాత్మనోద్భూతస్తప్తాంభా ఇవ సాగరః।
తతోఽబ్రవీద్ దశగ్రీవః క్రుద్ధః సంరక్తలోచనః ॥ **7.25.30** ॥ 1057

కల్ప్యతాం మే రథః శీఘ్రం శూరాః సజ్జీభవంతు నః।
భ్రాతా మే కుంభకర్ణశ్చ యే చ ముఖ్యా నిశాచరాః ॥ **7.25.31** ॥ 1058

వాహనాన్యధిరోహంతు నానాప్రహరణాయుధాః।
అద్య తం సమరే హత్వా మధుం రావణనిర్భయం ॥ **7.25.32** ॥ 1059

సురలోకం గమిష్యామి యుద్ధాకాంక్షీ సుహృద్వృతః।
అక్షౌహిణీసహస్రాణి చత్వార్యగ్ర్యాణి రక్షసాం ॥ **7.25.33** ॥ 1060

నానాప్రహరణాన్యాశు నిర్యయుర్యుద్ధకాంక్షిణాం।
ఇంద్రజిత్ త్వగ్రతః సైన్యాత్ సైనికాన్ పరిగృహ్య చ ॥ **7.25.34** ॥ 1061

జగామ రావణో మధ్యే కుంభకర్ణశ్చ పృష్ఠతః।
విభీషణశ్చ ధర్మాత్మా లంకాయాం ధర్మమాచరన్ ॥ **7.25.35** ॥ 1062

శేషాః సర్వే మహాభాగా యయుర్మధుపురం ప్రతి।
ఖరైరుష్ట్రైర్హయైర్దీప్తైః శిశుమారైర్మహోరగైః ॥ **7.25.36** ॥ 1063

రాక్షసాః ప్రయయుః సర్వే కృత్వాఽఽకాశం నిరంతరం।
దైత్యాశ్చ శతశస్తత్ర కృతవైరాశ్చ దైవతైః ॥ **7.25.37** ॥ 1064

రావణం ప్రేక్ష్య గచ్ఛంతమన్వగచ్ఛన్ హి పృష్ఠతః।
స తు గత్వా మధుపురం ప్రవిశ్య చ దశాననః ॥ **7.25.38** ॥ 1065

న దదర్శ మధుం తత్ర భగినీం తత్ర దృష్టవాన్।
సా చ ప్రహ్వాంజలిర్భూత్వా శిరసా చరణౌ గతా ॥ **7.25.39** ॥ 1066

తస్య రాక్షసరాజస్య త్రస్తా కుంభీనసీ తదా।
తాం సముత్థాపయామాస న భేతవ్యమితి బ్రువన్ ॥ **7.25.40** ॥ 1067

రావణో రాక్షసశ్రేష్ఠః కిం చాపి కరవాణి తే।
సాబ్రవీద్ యది మే రాజన్ ప్రసన్నస్త్వం మహాభుజ ॥ **7.25.41** ॥ 1068

భర్తారం న మమేహాద్య హంతుమర్హసి మానద।
నహీదృశం భయం కించిత్ కులస్త్రీణామిహోచ్యతే ॥ **7.25.42** ॥ 1069

భయానామపి సర్వేషాం వైధవ్యం వ్యసనం మహత్।
సత్యవాగ్ భవ రాజేంద్ర మామవేక్షస్వ యాచతీం ॥ **7.25.43** ॥ 1070

త్వయాప్యుక్తం మహారాజ న భేతవ్యమితి స్వయం।
రావణస్త్వబ్రవీద్ధృష్టః స్వసారం తత్ర సంస్థితాం ॥ **7.25.44** ॥ 1071

క్వ చాసౌ తవ భర్తా వై మమ శీఘ్రం నివేద్యతాం।
సహ తేన గమిష్యామి సురలోకం జయాయ హి ॥ **7.25.45** ॥ 1072

తవ కారుణ్యసౌహార్దాన్నివృత్తోఽస్మి మధోర్వధాత్।
ఇత్యుక్తా సా సముత్థాప్య ప్రసుప్తం తం నిశాచరం ॥ **7.25.46** ॥ 1073

అబ్రవీత్ సంప్రహృష్టేవ రాక్షసీ సా పతిం వచః।
ఏష ప్రాప్తో దశగ్రీవో మమ భ్రాతా మహాబలః ॥ **7.25.47** ॥ 1074

సురలోకజయాకాంక్షీ సాహాయ్యే త్వాం వృణోతి చ।
తదస్య త్వం సహాయార్థం సబంధుర్గచ్ఛ రాక్షస ॥ **7.25.48** ॥ 1075

స్నిగ్ధస్య భజమానస్య యుక్తమర్థాయ కల్పితుం।
తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా తథేత్యాహ మధుర్వచః ॥ **7.25.49** ॥ 1076

దదర్శ రాక్షసశ్రేష్ఠం యథాన్యాయముపేత్య సః।
పూజయామాస ధర్మేణ రావణం రాక్షసాధిపం ॥ **7.25.50** ॥ 1077

ప్రాప్య పూజాం దశగ్రీవో మధువేశ్మని వీర్యవాన్।
తత్ర చైకాం నిశాముష్య గమనాయోపచక్రమే ॥ **7.25.51** ॥ 1078

తతః కైలాసమాసాద్య శైలం వైశ్రవణాలయం ।
రాక్షసేంద్రో మహేంద్రాభః సేనాముపనివేశయత్ ॥ **7.25.52** ॥ 1079

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షడ్వింశః సర్గః ॥

రావణస్య రంభాయా ఉపరి బలాత్కారో నలకూబరేణ రావణాయ ఘోరశాపదానం చ

స తు తత్ర దశగ్రీవః సహ సైన్యేన వీర్యవాన్ ।
అస్తం ప్రాప్తే దినకరే నివాసం సమరోచయత్ ॥ **7.26.1** ॥ 1080

ఉదితే విమలే చంద్రే తుల్యపర్వతవర్చసి ।
ప్రసుప్తం సుమహత్ సైన్యం నానాప్రహరణాయుధం ॥ **7.26.2** ॥ 1081

రావణస్తు మహావీర్యో నిషణ్ణః శైలమూర్ధని ।
స దదర్శ గుణాంస్తత్ర చంద్రపాదపశోభితాన్ ॥ **7.26.3** ॥ 1082

కర్ణికారవనైర్దీప్తైః కదంబబకులైస్తథా ।
పద్మినీభిశ్చ ఫుల్లాభిర్మందాకిన్యా జలైరపి ॥ **7.26.4** ॥ 1083

చంపకాశోకపున్నాగమందారతరుభిస్తథా ।
చూతపాటలలోధ్రైశ్చ ప్రియంగ్వర్జునకేతకైః ॥ **7.26.5** ॥ 1084

తగరైర్నారికేలైశ్చ ప్రియాలపనసైస్తథా ।
ఏతైరన్యైశ్చ తరుభిరుద్భాసితవనాంతరే ॥ **7.26.6** ॥ 1085

కిన్నరా మదనేనార్తా రక్తా మధురకంఠినః ।
సమం సంప్రజగుర్యత్ర మనస్తుష్టివివర్ధనం ॥ **7.26.7** ॥ 1086

విద్యాధరా మదక్షీబా మదరక్తాంతలోచనాః।
యోషిద్భిః సహ సంక్రాంతాశ్చిక్రీడుర్జహృషుశ్చ వై ॥ **7.26.8** ॥ 1087

ఘంటానామివ సన్నాదః శుశ్రువే మధురస్వనః।
అప్సరోగణసంఘానాం గాయతాం ధనదాలయే ॥ **7.26.9** ॥ 1088

పుష్పవర్షాణి ముంచంతో నగాః పవనతాడితాః।
శైలం తం వాసయంతీవ మధుమాధవగంధినః ॥ **7.26.10** ॥ 1089

మధుపుష్పరజఃపృక్తం గంధమాదాయ పుష్కలం।
ప్రవవౌ వర్ధయన్ కామం రావణస్య సుఖోఽనిలః ॥ **7.26.11** ॥ 1090

గేయాత్ పుష్పసమృద్ధ్యా చ శైత్యాద్ వాయోర్గిరేర్గుణాత్।
ప్రవృత్తాయాం రజన్యాం చ చంద్రస్యోదయనేన చ ॥ **7.26.12** ॥ 1091

రావణః స మహావీర్యః కామస్య వశమాగతః।
వినిఃశ్వస్య వినిఃశ్వస్య శశినం సమవైక్షత ॥ **7.26.13** ॥ 1092

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర దివ్యాభరణభూషితా।
సర్వాప్సరోవరా రంభా పూర్ణచంద్రనిభాననా ॥ **7.26.14** ॥ 1093

దివ్యచందనలిప్తాంగీ మందారకృతమూర్ధజా।
దివ్యోత్సవకృతారంభా దివ్యపుష్పవిభూషితా ॥ **7.26.15** ॥ 1094

చక్షుర్మనోహరం పీనం మేఖలాదామభూషితం।
సముద్వహంతీ జఘనం రతిప్రాభృతముత్తమం ॥ **7.26.16** ॥ 1095

కృతైర్విశేషకైరార్ద్రైః షడర్తుకుసుమోద్భవైః।
బభావన్యతమేవ శ్రీః కాంతిశ్రీద్యుతికీర్తిభిః ॥ **7.26.17** ॥ 1096

నీలం సతోయమేఘాభం వస్త్రం సమవగుంఠితా।
యస్యా వక్త్రం శశినిభం భ్రువౌ చాపనిభే శుభే ॥ **7.26.18** ॥ 1097

ఊరూ కరికరాకారౌ కరౌ పల్లవకోమలౌ।
సైన్యమధ్యేన గచ్ఛంతీ రావణేనోపలక్షితా ॥ **7.26.19** ॥ 1098

తాం సముత్థాయ గచ్ఛంతీం కామబాణవశం గతః।
కరే గృహీత్వా లజ్జంతీం స్మయమానోఽభ్యభాషత ॥ **7.26.20** ॥ 1099

క్వ గచ్ఛసి వరారోహే కాం సిద్ధిం భజసే స్వయం।
కస్యాభ్యుదయకాలోఽయం యస్త్వాం సముపభోక్ష్యతే ॥ **7.26.21** ॥ 1100

త్వదాననరసస్యాద్య పద్మోత్పలసుగంధినః।
సుధామృతరసస్యేవ కోఽద్య తృప్తిం గమిష్యతి ॥ **7.26.22** ॥ 1101

స్వర్ణకుంభనిభౌ పీనౌ శుభౌ భీరు నిరంతరౌ।
కస్యోరఃస్థలసంస్పర్శం దాస్యతస్తే కుచావిమౌ ॥ **7.26.23** ॥ 1102

సువర్ణచక్రప్రతిమం స్వర్ణదామచితం పృథు।
అధ్యారోక్ష్యతి కస్తేఽద్య జఘనం స్వర్గరూపిణం ॥ **7.26.24** ॥ 1103

మద్విశిష్టః పుమాన్ కోఽద్య శక్రో విష్ణురథాశ్వినౌ।
మామతీత్య హి యచ్చ త్వం యాసి భీరు న శోభనం ॥ **7.26.25** ॥ 1104

విశ్రమ త్వం పృథుశ్రోణి శిలాతలమిదం శుభం।
త్రైలోక్యే యః ప్రభుశ్చైవ మదన్యో నైవ విద్యతే ॥ **7.26.26** ॥ 1105

తదేవం ప్రాంజలిః ప్రహ్వో యాచతే త్వాం దశాననః।
భర్తుర్భర్తా విధాతా చ త్రైలోక్యస్య భజస్వ మాం ॥ **7.26.27** ॥ 1106

ఏవముక్తాబ్రవీద్ రంభా వేపమానా కృతాంజలిః।
ప్రసీద నార్హసే వక్తుమీదృశం త్వం హి మే గురుః ॥ **7.26.28** ॥ 1107

అన్యేభ్యోఽపి త్వయా రక్ష్యా ప్రాప్నుయాం ధర్షణం యది।
తద్ధర్మతః స్నుషా తేఽహం తత్త్వమేతద్ బ్రవీమి తే ॥ **7.26.29** ॥ 1108

అథాబ్రవీద్ దశగ్రీవశ్చరణాధోముఖీం స్థితాం।
రోమహర్షమనుప్రాప్తాం దృష్టమాత్రేణ తాం తదా ॥ **7.26.30** ॥ 1109

సుతస్య యది మే భార్యా తతస్త్వం హి స్నుషా భవేః।
బాఢమిత్యేవ సా రంభా ప్రాహ రావణముత్తరం ॥ **7.26.31** ॥ 1110

ధర్మతస్తే సుతస్యాహం భార్యా రాక్షసపుంగవ।
పుత్రః ప్రియతరః ప్రాణైర్భ్రాతుర్వైశ్రవణస్య తే ॥ **7.26.32** ॥ 1111

విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు నలకూబర ఇత్యయం।
ధర్మతో యో భవేద్ విప్రః క్షత్రియో వీర్యతో భవేత్ ॥ **7.26.33** ॥ 1112

క్రోధాద్ యశ్చ భవేదగ్నిః క్షాంత్యా చ వసుధాసమః।
తస్యాస్మి కృతసంకేతా లోకపాలసుతస్య వై ॥ **7.26.34** ॥ 1113

తముద్దిశ్య తు మే సర్వం విభూషణమిదం కృతం।
యథా తస్య హి నాన్యస్య భావో మాం ప్రతి తిష్ఠతి ॥ **7.26.35** ॥ 1114

తేన సత్యేన మాం రాజన్ మోక్తుమర్హస్యరిందమ।
స హి తిష్ఠతి ధర్మాత్మా మాం ప్రతీక్ష్య సముత్సుకః ॥ **7.26.36** ॥ 1115

తత్ర విఘ్నం తు తస్యేహ కర్తుం నార్హసి ముంచ మాం।
సద్భిరాచరితం మార్గం గచ్ఛ రాక్షసపుంగవ ॥ **7.26.37** ॥ 1116

మాననీయో మమ త్వం హి పాలనీయా తథాస్మి తే।
ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రత్యువాచ వినీతవత్ ॥ **7.26.38** ॥ 1117

స్నుషాస్మి యదవోచస్త్వమేకపత్నీష్వయం క్రమః।
దేవలోకస్థితిరియం సురాణాం శాశ్వతీ మతా ॥ **7.26.39** ॥ 1118

పతిరప్సరసాం నాస్తి న చైకస్త్రీపరిగ్రహః।
ఏవముక్త్వా స తాం రక్షో నివేశ్య చ శిలాతలే ॥ **7.26.40** ॥ 1119

కామభోగాభిసంరక్తో మైథునాయోపచక్రమే ।
సా విముక్తా తతో రంభా భ్రష్టమాల్యవిభూషణా ॥ **7.26.41** ॥ 1120

గజేంద్రాక్రీడమథితా నదీవాకులతాం గతా ।
లులితాకులకేశాంతా కరవేపితపల్లవా ॥ **7.26.42** ॥ 1121

పవనేనావధూతేవ లతా కుసుమశాలినీ ।
సా వేపమానా లజ్జంతీ భీతా కరకృతాంజలిః ॥ **7.26.43** ॥ 1122

నలకూబరమాసాద్య పాదయోర్నిపపాత హ ।
తదవస్థాం చ తాం దృష్ట్వా మహాత్మా నలకూబరః ॥ **7.26.44** ॥ 1123

అబ్రవీత్ కిమిదం భద్రే పాదయోః పతితాసి మే ।
సా వై నిఃశ్వసమానా తు వేపమానా కృతాంజలిః ॥ **7.26.45** ॥ 1124

తస్మై సర్వం యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే ।
ఏష దేవ దశగ్రీవః ప్రాప్తో గంతుం త్రివిష్టపం ॥ **7.26.46** ॥ 1125

తేన సైన్యసహాయేన నిశేయం పరిణామితా ।
ఆయాంతీ తేన దృష్టాస్మి త్వత్సకాశమరిందమ ॥ **7.26.47** ॥ 1126

గృహీతా తేన పృష్టాస్మి కస్య త్వమితి రక్షసా ।
మయా తు సర్వం యత్ సత్యం తస్మై సర్వం నివేదితం ॥ **7.26.48** ॥ 1127

కామమోహాభిభూతాత్మా నాశ్రౌషీత్ తద్ వచో మమ ।
యాచ్యమానో మయా దేవ స్నుషా తేఽహమితి ప్రభో ॥ **7.26.49** ॥ 1128

తత్ సర్వం పృష్ఠతః కృత్వా బలాత్ తేనాస్మి ధర్షితా ।
ఏవం త్వమపరాధం మే క్షంతుమర్హసి సువ్రత ॥ **7.26.50** ॥ 1129

నహి తుల్యం బలం సౌమ్య స్త్రియాశ్చ పురుషస్య హి ।
ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు సంక్రుద్ధస్తదా వైశ్రవణాత్మజః ॥ **7.26.51** ॥ 1130

ధర్షణాం తాం పరాం శ్రుత్వా ధ్యానం సంప్రవివేశ హ।
తస్య తత్ కర్మ విజ్ఞాయ తదా వైశ్రవణాత్మజః ॥ **7.26.52** ॥ 1131

ముహూర్తాత్ క్రోధతామ్రాక్షస్తోయం జగ్రాహ పాణినా।
గృహీత్వా సలిలం సర్వముపస్పృశ్య యథావిధి ॥ **7.26.53** ॥ 1132

ఉత్ససర్జ తదా శాపం రాక్షసేంద్రాయ దారుణం।
అకామా తేన యస్మాత్ త్వం బలాద్ భద్రే ప్రధర్షితా ॥ **7.26.54** ॥ 1133

తస్మాత్ స యువతీమన్యాం నాకామాముపయాస్యతి।
యదా హ్యకామాం కామార్తో ధర్షయిష్యతి యోషితం ॥ **7.26.55** ॥ 1134

మూర్ధా తు సప్తధా తస్య శకలీభవితా తదా।
తస్మిన్నుదాహృతే శాపే జ్వలితాగ్నిసమప్రభే ॥ **7.26.56** ॥ 1135

దేవదుందుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్చ్యుతా।
పితామహముఖాశ్చైవ సర్వే దేవాః ప్రహర్షితాః ॥ **7.26.57** ॥ 1136

జ్ఞాత్వా లోకగతిం సర్వాం తస్య మృత్యుం చ రక్షసః।
ఋషయః పితరశ్చైవ ప్రీతిమాపురనుత్తమాం ॥ **7.26.58** ॥ 1137

శ్రుత్వా తు స దశగ్రీవస్తం శాపం రోమహర్షణం।
నారీషు మైథునీభావం నాకామాస్వభ్యరోచయత్ ॥ **7.26.59** ॥ 1138

తేన నీతాః స్త్రియః ప్రీతిమాపుః సర్వాః పతివ్రతాః।
నలకూబరనిర్ముక్తం శాపం శ్రుత్వా మనఃప్రియం ॥ **7.26.60** ॥ 1139

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షడ్వింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తవింశః సర్గః ॥

సేనాసహితస్య రావణస్యేంద్రలోకోపరి సమాక్రమణమింద్రేణ విష్ణుం ప్రతి సాహాయ్యార్థం ప్రార్థనం రావణం భావిని కాలే హనిష్యసీతి ప్రతిజ్ఞాయ విష్ణునేంద్రస్య నివర్తనం దేవైః సహ రక్షసాం యుద్ధం వసునా సుమాలినో వధశ్చ

కైలాసం లంఘయిత్వా తు ససైన్యబలవాహనః।
ఆససాద మహాతేజా ఇంద్రలోకం దశాననః ॥ **7.27.1** ॥ 1140

తస్య రాక్షససైన్యస్య సమంతాదుపయాస్యతః।
దేవలోకే బభౌ శబ్దో భిద్యమానార్ణవోపమః ॥ **7.27.2** ॥ 1141

శ్రుత్వా తు రావణం ప్రాప్తమింద్రశ్చలిత ఆసనాత్।
దేవానథాబ్రవీత్ తత్ర సర్వానేవ సమాగతాన్ ॥ **7.27.3** ॥ 1142

ఆదిత్యాంశ్చ వసూన్ రుద్రాన్ సాధ్యాంశ్చ సమరుద్గణాన్।
సజ్జా భవత యుద్ధార్థం రావణస్య దురాత్మనః ॥ **7.27.4** ॥ 1143

ఏవముక్తాస్తు శక్రేణ దేవాః శక్రసమా యుధి।
సన్నహ్య సుమహాసత్త్వా యుద్ధశ్రద్ధాసమన్వితాః ॥ **7.27.5** ॥ 1144

స తు దీనః పరిత్రస్తో మహేంద్రో రావణం ప్రతి।
విష్ణోః సమీపమాగత్య వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.27.6** ॥ 1145

విష్ణో కథం కరిష్యామి రావణం రాక్షసం ప్రతి।
అహోఽతిబలవద్ రక్షో యుద్ధార్థమభివర్తతే ॥ **7.27.7** ॥ 1146

వరప్రదానాద్ బలవాన్ న ఖల్వన్యేన హేతునా।
తత్ తు సత్యం వచః కార్యం యదుక్తం పద్మయోనినా ॥ **7.27.8** ॥ 1147

తద్ యథా నముచిర్వృత్రో బలిర్నరకశంబరౌ।
త్వద్బలం సమవష్టభ్య మయా దగ్ధాస్తథా కురు ॥ **7.27.9** ॥ 1148

నహ్యన్యో దేవదేవేశ త్వదృతే మధుసూదన।
గతిః పరాయణం చాపి త్రైలోక్యే సచరాచరే ॥ **7.27.10** ॥ 1149

త్వం హి నారాయణః శ్రీమాన్ పద్మనాభః సనాతనః।
త్వయేమే స్థాపితా లోకాః శక్రశ్చాహం సురేశ్వరః ॥ **7.27.11** ॥ 1150

త్వయా సృష్టమిదం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరం।
త్వామేవ భగవన్ సర్వే ప్రవిశంతి యుగక్షయే ॥ **7.27.12** ॥ 1151

తదాచక్ష్వ యథాతత్త్వం దేవదేవ మమ స్వయం।
అసిచక్రసహాయస్త్వం యోత్స్యసే రావణం ప్రతి ॥ **7.27.13** ॥ 1152

ఏవముక్తః స శక్రేణ దేవో నారాయణః ప్రభుః।
అబ్రవీన్న పరిత్రాసః కర్తవ్యః శ్రూయతాం చ మే ॥ **7.27.14** ॥ 1153

న తావదేష దుష్టాత్మా శక్యో జేతుం సురాసురైః।
హంతుం చాపి సమాసాద్య వరదానేన దుర్జయః ॥ **7.27.15** ॥ 1154

సర్వథా తు మహత్ కర్మ కరిష్యతి బలోత్కటః।
రాక్షసః పుత్రసహితో దృష్టమేతన్నిసర్గతః ॥ **7.27.16** ॥ 1155

యత్ తు మాం త్వమభాషిష్ఠా యుధ్యస్వేతి సురేశ్వర।
నాహం తం ప్రతియోత్స్యామి రావణం రాక్షసం యుధి ॥ **7.27.17** ॥ 1156

నాహత్వా సమరే శత్రుం విష్ణుః ప్రతినివర్తతే।
దుర్లభశ్చైవ కామోఽద్య వరగుప్తాద్ధి రావణాత్ ॥ **7.27.18** ॥ 1157

ప్రతిజానే చ దేవేంద్ర త్వత్సమీపే శతక్రతో।
భవితాస్మి యథాస్యాహం రక్షసో మృత్యుకారణం ॥ **7.27.19** ॥ 1158

అహమేవ నిహంతాస్మి రావణం సపురఃసరం।
దేవతా నందయిష్యామి జ్ఞాత్వా కాలముపాగతం ॥ **7.27.20** ॥ 1159

ఏతత్ తే కథితం తత్త్వం దేవరాజ శచీపతే।
యుధ్యస్వ విగతత్రాసః సురైః సార్ధం మహాబల ॥ **7.27.21** ॥ 1160

తతో రుద్రాః సహాదిత్యా వసవో మరుతోఽశ్వినౌ।
సన్నద్ధా నిర్యయుస్తూర్ణం రాక్షసానభితః పురాత్ ॥ **7.27.22** ॥ 1161

ఏతస్మిన్నంతరే నాదః శుశ్రువే రజనీక్షయే।
తస్య రావణసైన్యస్య ప్రయుద్ధస్య సమంతతః ॥ **7.27.23** ॥ 1162

తే ప్రబుద్ధా మహావీర్యా అన్యోన్యమభివీక్ష్య వై।
సంగ్రామమేవాభిముఖా అభ్యవర్తంత హృష్టవత్ ॥ **7.27.24** ॥ 1163

తతో దైవతసైన్యానాం సంక్షోభః సమజాయత।
తదక్షయం మహాసైన్యం దృష్ట్వా సమరమూర్ధని ॥ **7.27.25** ॥ 1164

తతో యుద్ధం సమభవద్ దేవదానవరక్షసాం।
ఘోరం తుములనిర్హ్రాదం నానాప్రహరణోద్యతం ॥ **7.27.26** ॥ 1165

ఏతస్మిన్నంతరే శూరా రాక్షసా ఘోరదర్శనాః।
యుద్ధార్థం సమవర్తంత సచివా రావణస్య తే ॥ **7.27.27** ॥ 1166

మారీచశ్చ ప్రహస్తశ్చ మహాపార్శ్వమహోదరౌ।
అకంపనో నికుంభశ్చ శుకః సారణ ఏవ చ ॥ **7.27.28** ॥ 1167

సంహ్రాదో ధూమకేతుశ్చ మహాదంష్ట్రో ఘటోదరః।
జంబుమాలీ మహాహ్రాదో విరూపాక్షశ్చ రాక్షసః ॥ **7.27.29** ॥ 1168

సుప్తఘ్నో యజ్ఞకోపశ్చ దుర్ముఖో దూషణః ఖరః।
త్రిశిరాః కరవీరాక్షః సూర్యశత్రుశ్చ రాక్షసః ॥ **7.27.30** ॥ 1169

మహాకాయోఽతికాయశ్చ దేవాంతకనరాంతకౌ।
ఏతైః సర్వైః పరివృతో మహావీర్యైర్మహాబలః ॥ **7.27.31** ॥ 1170

రావణస్యార్యకః సైన్యం సుమాలీ ప్రవివేశ హ।
స దైవతగణాన్ సర్వాన్ నానాప్రహరణైః శితైః ॥ **7.27.32** ॥ 1171

వ్యధ్వంసయత్ సమం క్రుద్ధో వాయుర్జలధరానివ।
తద్ దైవతబలం రామ హన్యమానం నిశాచరైః ॥ **7.27.33** ॥ 1172

ప్రణున్నం సర్వతో దిగ్భ్యః సింహనున్నా మృగా ఇవ।
ఏతస్మిన్నంతరే శూరో వసూనామష్టమో వసుః ॥ **7.27.34** ॥ 1173

సావిత్ర ఇతి విఖ్యాతః ప్రవివేశ రణాజిరం।
సైన్యైః పరివృతో హృష్టైర్నానాప్రహరణోద్యతైః ॥ **7.27.35** ॥ 1174

త్రాసయఞ్శత్రుసైన్యాని ప్రవివేశ రణాజిరం।
తథాదిత్యౌ మహావీర్యౌ త్వష్టా పూషా చ తౌ సమం ॥ **7.27.36** ॥ 1175

నిర్భయౌ సహ సైన్యేన తదా ప్రావిశతాం రణే।
తతో యుద్ధం సమభవత్ సురాణాం సహ రాక్షసైః ॥ **7.27.37** ॥ 1176

క్రుద్ధానాం రక్షసాం కీర్తిం సమరేష్వనివర్తినాం।
తతస్తే రాక్షసాః సర్వే విబుధాన్ సమరే స్థితాన్ ॥ **7.27.38** ॥ 1177

నానాప్రహరణైర్ఘోరైర్జఘ్నుః శతసహస్రశః।
దేవాశ్చ రాక్షసాన్ ఘోరాన్ మహాబలపరాక్రమాన్ ॥ **7.27.39** ॥ 1178

సమరే విమలైః శస్త్రైరుపనిన్యుర్యమక్షయం।
ఏతస్మిన్నంతరే రామ సుమాలీ నామ రాక్షసః ॥ **7.27.40** ॥ 1179

నానాప్రహరణైః క్రుద్ధస్తత్సైన్యం సోఽభ్యవర్తత।
స దైవతబలం సర్వం నానాప్రహరణైః శితైః ॥ **7.27.41** ॥ 1180

వ్యధ్వంసయత సంక్రుద్ధో వాయుర్జలధరం యథా।
తే మహాబాణవర్షైశ్చ శూలప్రాసైః సుదారుణైః ॥ **7.27.42** ॥ 1181

హన్యమానాః సురాః సర్వే న వ్యతిష్ఠంత సంహతాః।
తతో విద్రావ్యమాణేషు దైవతేషు సుమాలినా ॥ **7.27.43** ॥ 1182

వసూనామష్టమః క్రుద్ధః సావిత్రో వై వ్యవస్థితః।
సంవృతః స్వైరథానీకైః ప్రహరంతం నిశాచరం ॥ **7.27.44** ॥ 1183

విక్రమేణ మహాతేజా వారయామాస సంయుగే।
తతస్తయోర్మహద్ యుద్ధమభవల్లోమహర్షణం ॥ **7.27.45** ॥ 1184

సుమాలినో వసోశ్చైవ సమరేష్వనివర్తినోః।
తతస్తస్య మహాబాణైర్వసునా సుమహాత్మనా ॥ **7.27.46** ॥ 1185

నిహతః పన్నగరథః క్షణేన వినిపాతితః।
హత్వా తు సంయుగే తస్య రథం బాణశతైశ్చితం ॥ **7.27.47** ॥ 1186

గదాం తస్య వధార్థాయ వసుర్జగ్రాహ పాణినా।
తతః ప్రగృహ్య దీప్తాగ్రాం కాలదండోపమాం గదాం ॥ **7.27.48** ॥ 1187

తాం మూర్ధ్ని పాతయామాస సావిత్రో వై సుమాలినః।
సా తస్యోపరి చోల్కాభా పతంతీ విబభౌ గదా ॥ **7.27.49** ॥ 1188

ఇంద్రప్రముక్తా గర్జంతీ గిరావివ మహాశనిః।
తస్య నైవాస్థి న శిరో న మాంసం దదృశే తదా ॥ **7.27.50** ॥ 1189

గదయా భస్మతాం నీతం నిహతస్య రణాజిరే।
తం దృష్ట్వా నిహతం సంఖ్యే రాక్షసాస్తే సమంతతః ॥ **7.27.51** ॥ 1190

వ్యద్రవన్ సహితాః సర్వే క్రోశమానాః పరస్పరం।
విద్రావ్యమాణా వసునా రాక్షసా నావతస్థిరే ॥ **7.27.52** ॥ 1191

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తవింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టావింశః సర్గః ॥

మేఘనాదజయంతయోర్యుద్ధం పులోమ్నా జయంతస్యాన్యత్రాపనయనమింద్రస్య రణభూమౌ ప్రవేశో రుద్రైర్మరుద్భిశ్చ రాక్షససేనాయాః సంహార ఇంద్రరావణయోర్యుద్ధం

సుమాలినం హతం దృష్ట్వా వసునా భస్మసాత్కృతం।
స్వసైన్యం విద్రుతం చాపి లక్షయిత్వార్దితం సురైః ॥ **7.28.1** ॥ 1192

తతః స బలవాన్ క్రుద్ధో రావణస్య సుతస్తదా।
నివర్త్య రాక్షసాన్ సర్వాన్ మేఘనాదో వ్యవస్థితః ॥ **7.28.2** ॥ 1193

స రథేనాగ్నివర్ణేన కామగేన మహారథః।
అభిదుద్రావ సేనాం తాం వనాన్యగ్నిరివ జ్వలన్ ॥ **7.28.3** ॥ 1194

తతః ప్రవిశతస్తస్య వివిధాయుధధారిణః।
విదుద్రువుర్దిశః సర్వా దర్శనాదేవ దేవతాః ॥ **7.28.4** ॥ 1195

న బభూవ తదా కశ్చిద్ యుయుత్సోరస్య సమ్ముఖే।
సర్వానావిధ్య విత్రస్తాంస్తతః శక్రోఽబ్రవీత్ సురాన్ ॥ **7.28.5** ॥ 1196

న భేతవ్యం న గంతవ్యం నివర్తధ్వం రణే సురాః।
ఏష గచ్ఛతి పుత్రో మే యుద్ధార్థమపరాజితః ॥ **7.28.6** ॥ 1197

తతః శక్రసుతో దేవో జయంత ఇతి విశ్రుతః।
రథేనాద్భుతకల్పేన సంగ్రామే సోఽభ్యవర్తత ॥ **7.28.7** ॥ 1198

తతస్తే త్రిదశాః సర్వే పరివార్య శచీసుతం।
రావణస్య సుతం యుద్ధే సమాసాద్య ప్రజఘ్నిరే ॥ **7.28.8** ॥ 1199

తేషాం యుద్ధం సమభవత్ సదృశం దేవరక్షసాం।
మహేంద్రస్య చ పుత్రస్య రాక్షసేంద్రసుతస్య చ ॥ **7.28.9** ॥ 1200

తతో మాతలిపుత్రస్య గోముఖస్య స రావణిః।
సారథేః పాతయామాస శరాన్ కనకభూషణాన్ ॥ **7.28.10** ॥ 1201

శచీసుతశ్చాపి తథా జయంతస్తస్య సారథిం।
తం చాపి రావణిః క్రుద్ధః సమంతాత్ ప్రత్యవిధ్యత ॥ **7.28.11** ॥ 1202

స హి క్రోధసమావిష్టో బలీ విస్ఫారితేక్షణః।
రావణిః శక్రతనయం శరవర్షైరవాకిరత్ ॥ **7.28.12** ॥ 1203

తతో నానాప్రహరణాంఛితధారాన్ సహస్రశః।
పాతయామాస సంక్రుద్ధః సురసైన్యేషు రావణిః ॥ **7.28.13** ॥ 1204

శతఘ్నిముసలప్రాసగదాఖడ్గపరశ్వధాన్।
మహాంతి గిరిశృంగాణి పాతయామాస రావణిః ॥ **7.28.14** ॥ 1205

తతః ప్రవ్యథితా లోకాః సంజజ్ఞే చ తమస్తతః।
తస్య రావణపుత్రస్య శత్రుసైన్యాని నిఘ్నతః ॥ **7.28.15** ॥ 1206

తతస్తద్ దైవతబలం సమంతాత్ తం శచీసుతం।
బహుప్రకారమస్వస్థమభవచ్ఛరపీడితం ॥ **7.28.16** ॥ 1207

నాభ్యజానంత చాన్యోన్యం రక్షో వా దేవతాథవా।
తత్ర తత్ర విపర్యస్తం సమంతాత్ పరిధావత ॥ **7.28.17** ॥ 1208

దేవా దేవాన్ నిజఘ్నుస్తే రాక్షసాన్ రాక్షసాస్తథా।
సమ్మూఢాస్తమసాచ్ఛన్నా వ్యద్రవన్నపరే తథా ॥ **7.28.18** ॥ 1209

ఏతస్మిన్నంతరే వీరః పులోమా నామ వీర్యవాన్।
దైత్యేంద్రస్తేన సంగృహ్య శచీపుత్రోఽపవాహితః ॥ **7.28.19** ॥ 1210

సంగృహ్య తం తు దౌహిత్రం ప్రవిష్టః సాగరం తదా।
ఆర్యకః స హి తస్యాసీత్ పులోమా యేన సా శచీ ॥ **7.28.20** ॥ 1211

జ్ఞాత్వా ప్రణాశం తు తదా జయంతస్యాథ దేవతాః।
అప్రహృష్టాస్తతః సర్వా వ్యథితాః సంప్రదుద్రువుః ॥ **7.28.21** ॥ 1212

రావణిస్త్వథ సంక్రుద్ధో బలైః పరివృతః స్వకైః।
అభ్యధావత దేవాంస్తాన్ ముమోచ చ మహాస్వనం ॥ **7.28.22** ॥ 1213

దృష్ట్వా ప్రణాశం పుత్రస్య దైవతేషు చ విద్రుతం।
మాతలిం చాహ దేవేశో రథః సముపనీయతాం ॥ **7.28.23** ॥ 1214

స తు దివ్యో మహాభీమః సజ్జ ఏవ మహారథః।
ఉపస్థితో మాతలినా వాహ్యమానో మహాజవః ॥ **7.28.24** ॥ 1215

తతో మేఘా రథే తస్మింస్తడిత్త్వంతో మహాబలాః।
అగ్రతో వాయుచపలా నేదుః పరమనిఃస్వనాః ॥ **7.28.25** ॥ 1216

నానావాద్యాని వాద్యంత గంధర్వాశ్చ సమాహితాః।
ననృతుశ్చాప్సరఃసంఘా నిర్యాతే త్రిదశేశ్వరే ॥ **7.28.26** ॥ 1217

రుద్రైర్వసుభిరాదిత్యైరశ్విభ్యాం సమరుద్గణైః।
వృతో నానాప్రహరణైర్నిర్యయౌ త్రిదశాధిపః ॥ **7.28.27** ॥ 1218

నిర్గచ్ఛతస్తు శక్రస్య పరుషః పవనో వవౌ।
భాస్కరో నిష్ప్రభశ్చైవ మహోల్కాశ్చ ప్రపేదిరే ॥ **7.28.28** ॥ 1219

ఏతస్మిన్నంతరే శూరో దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్।
ఆరురోహ రథం దివ్యం నిర్మితం విశ్వకర్మణా ॥ **7.28.29** ॥ 1220

పన్నగైః సుమహాకాయైర్వేష్టితం లోమహర్షణైః।
యేషాం నిఃశ్వాసవాతేన ప్రదీప్తమివ సంయుగే ॥ **7.28.30** ॥ 1221

దైత్యైర్నిశాచరైశ్చైవ స రథః పరివారితః।
సమరాభిముఖో దివ్యో మహేంద్రం సోఽభ్యవర్తత ॥ **7.28.31** ॥ 1222

పుత్రం తం వారయిత్వా తు స్వయమేవ వ్యవస్థితః।
సోఽపి యుద్ధాద్ వినిష్క్రమ్య రావణిః సముపావిశత్ ॥ **7.28.32** ॥ 1223

తతో యుద్ధం ప్రవృత్తం తు సురాణాం రాక్షసైః సహ।
శస్త్రాణి వర్షతాం తేషాం మేఘానామివ సంయుగే ॥ **7.28.33** ॥ 1224

కుంభకర్ణస్తు దుష్టాత్మా నానాప్రహరణోద్యతః।
నాజ్ఞాయత తదా రాజన్ యుద్ధం కేనాభ్యపద్యత ॥ **7.28.34** ॥ 1225

దంతైః పాదైర్భుజైర్హస్తైః శక్తితోమరముద్గరైః।
యేన తేనైవ సంక్రుద్ధస్తాడయామాస దేవతాః ॥ **7.28.35** ॥ 1226

స తు రుద్ధ్వైర్మహాఘోరైః సంగమ్యాథ నిశాచరః।
ప్రయుద్ధస్తైశ్చ సంగ్రామే క్షతః శస్త్రైర్నిరంతరం ॥ **7.28.36** ॥ 1227

బభౌ శస్త్రాచితతనుః కుంభకర్ణః క్షరన్నసృక్।
విద్యుత్స్తనితనిర్ఘోషో ధారావానివ తోయదః ॥ **7.28.37** ॥ 1228

తతస్తద్ రాక్షసం సైన్యం ప్రయుద్ధం సమరుద్గణైః।
రణే విద్రావితం సర్వం నానాప్రహరణైస్తదా ॥ **7.28.38** ॥ 1229

కేచిద్ వినిహతాః కృత్తాశ్చేష్టంతి స్మ మహీతలే।
వాహనేష్వవసక్తాశ్చ స్థితా ఏవాపరే రణే ॥ **7.28.39** ॥ 1230

రథాన్ నాగాన్ ఖరానుష్ట్రాన్ పన్నగాంస్తురగాంస్తథా।
శిశుమారాన్ వరాహాంశ్చ పిశాచవదనానపి ॥ **7.28.40** ॥ 1231

తాన్ సమాలింగ్య బాహుభ్యాం విష్టబ్ధాః కేచిదుత్థితాః।
దేవైస్తు శస్త్రసంభిన్నా మమ్రిరే చ నిశాచరాః ॥ **7.28.41** ॥ 1232

చిత్రకర్మ ఇవాభాతి సర్వేషాం రణసంప్లవః।
నిహతానాం ప్రసుప్తానాం రాక్షసానాం మహీతలే ॥ **7.28.42** ॥ 1233

శోణితోదకనిష్పందా కాకగృధ్రసమాకులా।
ప్రవృత్తా సంయుగముఖే శస్త్రగ్రాహవతీ నదీ ॥ **7.28.43** ॥ 1234

ఏతస్మిన్నంతరే క్రుద్ధో దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్।
నిరీక్ష్య తు బలం సర్వం దైవతైర్వినిపాతితం ॥ **7.28.44** ॥ 1235

స తం ప్రతివిగాహ్యాశు ప్రవృద్ధం సైన్యసాగరం।
త్రిదశాన్ సమరే నిఘ్నఞ్శక్రమేవాభ్యవర్తత ॥ **7.28.45** ॥ 1236

తతః శక్రో మహచ్చాపం విస్ఫార్య సుమహాస్వనం।
యస్య విస్ఫారనిర్ఘోషైః స్తనంతి స్మ దిశో దశ ॥ **7.28.46** ॥ 1237

తద్ వికృష్య మహచ్చాపమింద్రో రావణమూర్ధని।
పాతయామాస స శరాన్ పావకాదిత్యవర్చసః ॥ **7.28.47** ॥ 1238

తథైవ చ మహాబాహుర్దశగ్రీవో నిశాచరః।
శక్రం కార్ముకవిభ్రష్టైః శరవర్షైరవాకిరత్ ॥ **7.28.48** ॥ 1239

ప్రయుధ్యతోరథ తయోర్బాణవర్షైః సమంతతః।
నాజ్ఞాయత తదా కించిత్ సర్వం హి తమసా వృతం ॥ **7.28.49** ॥ 1240

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టావింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనత్రింశః సర్గః ॥

రావణస్య దేవసేనామధ్యతో నిర్గమనం తం నిగ్రహీతుం దేవానాం ప్రయత్నో మేఘనాదేన మాయయేంద్రస్య నిగ్రహణం విజయముపేతస్య తస్య సేనయా సహ లంకాం ప్రతి ప్రస్థానం

తతస్తమసి సంజాతే సర్వే తే దేవరాక్షసాః।
అయుద్ధ్యంత బలోన్మత్తాః సూదయంతః పరస్పరం ॥ **7.29.1** ॥ 1241

తతస్తు దేవసైన్యేన రాక్షసానాం బృహద్ బలం।
దశాంశం స్థాపితం యుద్ధే శేషం నీతం యమక్షయం ॥ **7.29.2** ॥ 1242

తస్మింస్తు తామసే యుద్ధే సర్వే తే దేవరాక్షసాః।
అన్యోన్యం నాభ్యజానంత యుధ్యమానాః పరస్పరం ॥ **7.29.3** ॥ 1243

ఇంద్రశ్చ రావణశ్చైవ రావణిశ్చ మహాబలః।
తస్మింస్తమోజాలవృతే మోహమీయుర్న తే త్రయః ॥ **7.29.4** ॥ 1244

స తు దృష్ట్వా బలం సర్వం రావణో నిహతం క్షణాత్।
క్రోధమభ్యగమత్ తీవ్రం మహానాదం చ ముక్తవాన్ ॥ **7.29.5** ॥ 1245

క్రోధాత్ సూతం చ దుర్ధర్షః స్యందనస్థమువాచ హ।
పరసైన్యస్య మధ్యేన యావదంతో నయస్వ మాం ॥ **7.29.6** ॥ 1246

అద్యైతాన్ త్రిదశాన్ సర్వాన్ విక్రమైః సమరే స్వయం।
నానాశస్త్రమహాసారైర్నయామి యమసాదనం ॥ **7.29.7** ॥ 1247

అహమింద్రం వధిష్యామి ధనదం వరుణం యమం।
త్రిదశాన్ వినిహత్యాశు స్వయం స్థాస్యామ్యథోపరి ॥ **7.29.8** ॥ 1248

విషాదో నైవ కర్తవ్యః శీఘ్రం వాహయ మే రథం।
ద్విః ఖలు త్వాం బ్రవీమ్యద్య యావదంతం నయస్వ మాం ॥ **7.29.9** ॥ 1249

అయం స నందనోద్దేశో యత్ర వర్తావహే వయం।
నయ మామద్య తత్ర త్వముదయో యత్ర పర్వతః ॥ **7.29.10** ॥ 1250

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా తురగాన్ స మనోజవాన్।
ఆదిదేశాథ శత్రూణాం మధ్యేనైవ చ సారథిః ॥ **7.29.11** ॥ 1251

తస్య తం నిశ్చయం జ్ఞాత్వా శక్రో దేవేశ్వరస్తదా।
రథస్థః సమరస్థస్తాన్ దేవాన్ వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ **7.29.12** ॥ 1252

సురాః శృణుత మద్వాక్యం యత్ తావన్మమ రోచతే।
జీవన్నేవ దశగ్రీవః సాధు రక్షో నిగృహ్యతాం ॥ **7.29.13** ॥ 1253

ఏష హ్యతిబలః సైన్యే రథేన పవనౌజసా।
గమిష్యతి ప్రవృద్ధోర్మిః సముద్ర ఇవ పర్వణి ॥ **7.29.14** ॥ 1254

నహ్యేష హంతుం శక్యోఽద్య వరదానాత్ సునిర్భయః।
తద్ గ్రహీష్యామహే రక్షో యత్తా భవత సంయుగే ॥ **7.29.15** ॥ 1255

యథా బలౌ నిరుద్ధే చ త్రైలోక్యం భుజ్యతే మయా।
ఏవమేతస్య పాపస్య నిరోధో మమ రోచతే ॥ **7.29.16** ॥ 1256

తతోఽన్యం దేశమాస్థాయ శక్రః సంత్యజ్య రావణం।
అయుధ్యత మహారాజ రాక్షసాంస్త్రాసయన్ రణే ॥ **7.29.17** ॥ 1257

ఉత్తరేణ దశగ్రీవః ప్రవివేశానివర్తకః।
దక్షిణేన తు పార్శ్వేన ప్రవివేశ శతక్రతుః ॥ **7.29.18** ॥ 1258

తతః స యోజనశతం ప్రవిష్టో రాక్షసాధిపః।
దేవతానాం బలం సర్వం శరవర్షైరవాకిరత్ ॥ **7.29.19** ॥ 1259

తతః శక్రో నిరీక్ష్యాథ ప్రణష్టం తు స్వకం బలం।
న్యవర్తయదసంభ్రాంతః సమావృత్య దశాననం ॥ **7.29.20** ॥ 1260

ఏతస్మిన్నంతరే నాదో ముక్తో దానవరాక్షసైః।
హా హతాః స్మ ఇతి గ్రస్తం దృష్ట్వా శక్రేణ రావణం ॥ **7.29.21** ॥ 1261

తతో రథం సమాస్థాయ రావణిః క్రోధమూర్చ్ఛితః।
తత్ సైన్యమతిసంక్రుద్ధః ప్రవివేశ సుదారుణం ॥ **7.29.22** ॥ 1262

తాం ప్రవిశ్య మహామాయాం ప్రాప్తాం పశుపతేః పురా।
ప్రవివేశ సుసంరబ్ధస్తత్ సైన్యం సమభిద్రవత్ ॥ **7.29.23** ॥ 1263

స సర్వా దేవతాస్త్యక్త్వా శక్రమేవాభ్యధావత।
మహేంద్రశ్చ మహాతేజా నాపశ్యచ్చ సుతం రిపోః ॥ **7.29.24** ॥ 1264

విముక్తకవచస్తత్ర వధ్యమానోఽపి రావణిః।
త్రిదశైః సుమహావీర్యైర్న చకార చ కించన ॥ **7.29.25** ॥ 1265

స మాతలిం సమాయాంతం తాడయిత్వా శరోత్తమైః।
మహేంద్రం బాణవర్షేణ భూయ ఏవాభ్యవాకిరత్ ॥ **7.29.26** ॥ 1266

తతస్త్యక్త్వా రథం శక్రో విససర్జ చ సారథిం।
ఐరావతం సమారుహ్య మృగయామాస రావణిం ॥ **7.29.27** ॥ 1267

స తత్ర మాయాబలవానదృశ్యోఽథాంతరిక్షగః।
ఇంద్రం మాయాపరిక్షిప్తం కృత్వా స ప్రాద్రవచ్ఛరైః ॥ **7.29.28** ॥ 1268

స తం యదా పరిశ్రాంతమింద్రం జజ్ఞేఽథ రావణిః।
తదైనం మాయయా బద్ధ్వా స్వసైన్యమభితోఽనయత్ ॥ **7.29.29** ॥ 1269

తం తు దృష్ట్వా బలాత్ తేన నీయమానం మహారణాత్ ।
మహేంద్రమమరాః సర్వే కిం ను స్యాదిత్యచింతయన్ ॥ **7.29.30** ॥ 1270

దృశ్యతే న స మాయావీ శక్రజిత్ సమితింజయః ।
విద్యావానపి యేనేంద్రో మాయయాపహతో బలాత్ ॥ **7.29.31** ॥ 1271

ఏతస్మిన్నంతరే క్రుద్ధాః సర్వే సురగణాస్తదా ।
రావణం విముఖీకృత్య శరవర్షైరవాకిరన్ ॥ **7.29.32** ॥ 1272

రావణస్తు సమాసాద్య ఆదిత్యాంశ్చ వసూంస్తదా ।
న శశాక స సంగ్రామే యోద్ధుం శత్రుభిరర్దితః ॥ **7.29.33** ॥ 1273

స తం దృష్ట్వా పరిమ్లానం ప్రహారైర్జర్జరీకృతం ।
రావణిః పితరం యుద్ధేఽదర్శనస్థోఽబ్రవీదిదం ॥ **7.29.34** ॥ 1274

ఆగచ్ఛ తాత గచ్ఛామో రణకర్మ నివర్తతాం ।
జితం నో విదితం తేఽస్తు స్వస్థో భవ గతజ్వరః ॥ **7.29.35** ॥ 1275

అయం హి సురసైన్యస్య త్రైలోక్యస్య చ యః ప్రభుః ।
స గృహీతో దేవబలాద్ భగ్నదర్పాః సురాః కృతాః ॥ **7.29.36** ॥ 1276

యథేష్టం భుంక్ష్వ లోకాంస్త్రీన్ నిగృహ్యారాతిమోజసా ।
వృథా కిం తే శ్రమేణేహ యుద్ధమద్య తు నిష్ఫలం ॥ **7.29.37** ॥ 1277

తతస్తే దైవతగణా నివృత్తా రణకర్మణః ।
తచ్ఛ్రుత్వా రావణేర్వాక్యం శక్రహీనాః సురా గతాః ॥ **7.29.38** ॥ 1278

అథ రణవిగతః స ఉత్తమౌజా -
స్త్రిదశరిపుః ప్రథితో నిశాచరేంద్రః ।
స్వసుతవచనమాదృతః ప్రియం తత్
సమనునిశమ్య జగాద చైవ సూనుం ॥ **7.29.39** ॥ 1279

అతిబలసదృశైః పరాక్రమైస్త్వం
మమ కులవంశవివర్ధనః ప్రభో।
యదయమతుల్యబలస్త్వయాద్య వై
త్రిదశపతిస్త్రిదశాశ్చ నిర్జితాః ॥ **7.29.40** ॥ 1280

నయ రథమధిరోప్య వాసవం నగర -
మితో వ్రజ సేనయా వృతస్త్వం।
అహమపి తవ పృష్ఠతో ద్రుతం
సహ సచివైరనుయామి హృష్టవత్ ॥ **7.29.41** ॥ 1281

అథ స బలవృతః సవాహన -
స్త్రిదశపతిం పరిగృహ్య రావణిః।
స్వభవనమధిగమ్య వీర్యవాన్
కృతసమరాన్ విససర్జ రాక్షసాన్ ॥ **7.29.42** ॥ 1282

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోనత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రింశః సర్గః ॥

బ్రహ్మణేంద్రజితే వరం ప్రదాయ తద్బంధనత ఇంద్రస్య మోచనం తదీయం పూర్వకృతమఘుం స్మారయిత్వా తత్కర్తృకవైష్ణవయాగస్యానుష్ఠానాయ సమ్మతిదానం తం యజ్ఞం పూరయిత్వేంద్రస్య స్వర్గలోకే గమనం

జితే మహేంద్రేఽతిబలే రావణస్య సుతేన వై।
ప్రజాపతిం పురస్కృత్య యయుర్లంకాం సురాస్తదా ॥ **7.30.1** ॥ 1283

తత్ర రావణమాసాద్య పుత్రభ్రాతృభిరావృతం।
అబ్రవీద్ గగనే తిష్ఠన్ సామపూర్వం ప్రజాపతిః ॥ **7.30.2** ॥ 1284

వత్స రావణ తుష్టోఽస్మి పుత్రస్య తవ సంయుగే।
అహోఽస్య విక్రమౌదార్యం తవ తుల్యోఽధికోఽపి వా ॥ **7.30.3** ॥ 1285

జితం హి భవతా సర్వం త్రైలోక్యం స్వేన తేజసా।
కృతా ప్రతిజ్ఞా సఫలా ప్రీతోఽస్మి ససుతస్య తే ॥ **7.30.4** ॥ 1286

అయం చ పుత్రోఽతిబలస్తవ రావణ వీర్యవాన్।
జగతీంద్రజిదిత్యేవ పరిఖ్యాతో భవిష్యతి ॥ **7.30.5** ॥ 1287

బలవాన్ దుర్జయశ్చైవ భవిష్యత్యేవ రాక్షసః।
యం సమాశ్రిత్య తే రాజన్ స్థాపితాస్త్రిదశా వశే ॥ **7.30.6** ॥ 1288

తన్ముచ్యతాం మహాబాహో మహేంద్రః పాకశాసనః।
కిం చాస్య మోక్షణార్థాయ ప్రయచ్ఛంతు దివౌకసః ॥ **7.30.7** ॥ 1289

అథాబ్రవీన్మహాతేజా ఇంద్రజిత్ సమితింజయః।
అమరత్వమహం దేవ వృణే యద్యేష ముచ్యతే ॥ **7.30.8** ॥ 1290

తతోఽబ్రవీన్మహాతేజా మేఘనాదం ప్రజాపతిః।
నాస్తి సర్వామరత్వం హి కస్యచిత్ ప్రాణినో భువి ॥ **7.30.9** ॥ 1291

పక్షిణశ్చతుష్పదో వా భూతానాం వా మహౌజసాం।
శ్రుత్వా పితామహేనోక్తమింద్రజిత్ ప్రభుణావ్యయం ॥ **7.30.10** ॥ 1292

అథాబ్రవీత్ స తత్రస్థం మేఘనాదో మహాబలః।
శ్రూయతాం యా భవేత్ సిద్ధిః శతక్రతువిమోక్షణే ॥ **7.30.11** ॥ 1293

మమేష్టం నిత్యశో హవ్యైర్మంత్రైః సంపూజ్య పావకం।
సంగ్రామమవతర్తుం చ శత్రునిర్జయకాంక్షిణః ॥ **7.30.12** ॥ 1294

అశ్వయుక్తో రథో మహ్యముత్తిష్ఠేత్ తు విభావసోః।
తత్స్థస్యామరతా స్యాన్మే ఏష మే నిశ్చితో వరః ॥ **7.30.13** ॥ 1295

తస్మిన్ యద్యసమాప్తే చ జప్యహోమే విభావసౌ।
యుధ్యేయం దేవ సంగ్రామే తదా మే స్యాద్ వినాశనం ॥ **7.30.14** ॥ 1296

సర్వో హి తపసా దేవ వృణోత్యమరతాం పుమాన్।
విక్రమేణ మయా త్వేతదమరత్వం ప్రవర్తితం ॥ **7.30.15** ॥ 1297

ఏవమస్త్వితి తం చాహ వాక్యం దేవః పితామహః।
ముక్తశ్చేంద్రజితా శక్రో గతాశ్చ త్రిదివం సురాః ॥ **7.30.16** ॥ 1298

ఏతస్మిన్నంతరే రామ దీనో భ్రష్టామరద్యుతిః।
ఇంద్రశ్చింతాపరీతాత్మా ధ్యానతత్పరతాం గతః ॥ **7.30.17** ॥ 1299

తం తు దృష్ట్వా తథాభూతం ప్రాహ దేవః పితామహః।
శతక్రతో కిము పురా కరోతి స్మ సుదుష్కృతం ॥ **7.30.18** ॥ 1300

అమరేంద్ర మయా బుద్ధ్యా ప్రజాః సృష్టాస్తథా ప్రభో।
ఏకవర్ణాః సమాభాషా ఏకరూపాశ్చ సర్వశః ॥ **7.30.19** ॥ 1301

తాసాం నాస్తి విశేషో హి దర్శనే లక్షణేఽపి వా।
తతోఽహమేకాగ్రమనాస్తాః ప్రజాః సమచింతయం ॥ **7.30.20** ॥ 1302

సోఽహం తాసాం విశేషార్థం స్త్రియమేకాం వినిర్మమే।
యద్ యత్ ప్రజానాం ప్రత్యక్షం విశిష్టం తత్ తదుద్ధృతం ॥ **7.30.21** ॥ 1303

తతో మయా రూపగుణైరహల్యా స్త్రీ వినిర్మితా।
హలం నామేహ వైరూప్యం హల్యం తత్ప్రభవం భవేత్ ॥ **7.30.22** ॥ 1304

యస్యా న విద్యతే హల్యం తేనాహల్యేతి విశ్రుతా।
అహల్యేత్యేవ చ మయా తస్యా నామ ప్రకీర్తితం ॥ **7.30.23** ॥ 1305

నిర్మితాయాం చ దేవేంద్ర తస్యాం నార్యాం సురర్షభ।
భవిష్యతీతి కస్యైషా మమ చింతా తతోఽభవత్ ॥ **7.30.24** ॥ 1306

త్వం తు శక్ర తదా నారీ జానీషే మనసా ప్రభో।
స్థానాధికతయా పత్నీ మమైషేతి పురందర ॥ **7.30.25** ॥ 1307

సా మయా న్యాసభూతా తు గౌతమస్య మహాత్మనః।
న్యస్తా బహూని వర్షాణి తేన నిర్యాతితా చ హ ॥ **7.30.26** ॥ 1308

తతస్తస్య పరిజ్ఞాయ మహాస్థైర్యం మహామునేః।
జ్ఞాత్వా తపసి సిద్ధిం చ పత్న్యర్థం స్పర్శితా తదా ॥ **7.30.27** ॥ 1309

స తయా సహ ధర్మాత్మా రమతే స్మ మహామునిః।
ఆసన్నిరాశా దేవాస్తు గౌతమే దత్తయా తయా ॥ **7.30.28** ॥ 1310

త్వం క్రుద్ధస్త్విహ కామాత్మా గత్వా తస్యాశ్రమం మునేః।
దృష్టవాంశ్చ తదా తాం స్త్రీం దీప్తామగ్నిశిఖామివ ॥ **7.30.29** ॥ 1311

సా త్వయా ధర్షితా శక్ర కామార్తేన సమన్యునా।
దృష్టస్త్వం స తదా తేన ఆశ్రమే పరమర్షిణా ॥ **7.30.30** ॥ 1312

తతః క్రుద్ధేన తేనాసి శప్తః పరమతేజసా।
గతోఽసి యేన దేవేంద్ర దశాభాగవిపర్యయం ॥ **7.30.31** ॥ 1313

యస్మాన్మే ధర్షితా పత్నీ త్వయా వాసవ నిర్భయాత్।
తస్మాత్ త్వం సమరే శక్ర శత్రుహస్తం గమిష్యసి ॥ **7.30.32** ॥ 1314

అయం తు భావో దుర్బుద్ధే యస్త్వయేహ ప్రవర్తితః।
మానుషేష్వపి లోకేషు భవిష్యతి న సంశయః ॥ **7.30.33** ॥ 1315

తత్రార్ధం తస్య యః కర్తా త్వయ్యర్ధం నిపతిష్యతి।
న చ తే స్థావరం స్థానం భవిష్యతి న సంశయః ॥ **7.30.34** ॥ 1316

యశ్చ యశ్చ సురేంద్రః స్యాద్ ధ్రువః స న భవిష్యతి।
ఏష శాపో మయా ముక్త ఇత్యసౌ త్వాం తదాబ్రవీత్ ॥ **7.30.35** ॥ 1317

తాం తు భార్యాం సునిర్భర్త్స్య సోఽబ్రవీత్ సుమహాతపాః।
దుర్వినీతే వినిధ్వంస మమాశ్రమసమీపతః ॥ **7.30.36** ॥ 1318

రూపయౌవనసంపన్నా యస్మాత్ త్వమనవస్థితా।
తస్మాద్ రూపవతీ లోకే న త్వమేకా భవిష్యతి ॥ **7.30.37** ॥ 1319

రూపం చ తే ప్రజాః సర్వా గమిష్యంతి న సంశయః।
యత్ తదేకం సమాశ్రిత్య విభ్రమోఽయముపస్థితః ॥ **7.30.38** ॥ 1320

తదాప్రభృతి భూయిష్ఠం ప్రజా రూపసమన్వితా।
సా తం ప్రసాదయామాస మహర్షిం గౌతమం తదా ॥ **7.30.39** ॥ 1321

అజ్ఞానాద్ ధర్షితా విప్ర త్వద్రూపేణ దివౌకసా।
న కామకారాద్ విప్రర్షే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ॥ **7.30.40** ॥ 1322

అహల్యయా త్వేవముక్తః ప్రత్యువాచ స గౌతమః।
ఉత్పత్స్యతి మహాతేజా ఇక్ష్వాకూణాం మహారథః ॥ **7.30.41** ॥ 1323

రామో నామ శ్రుతో లోకే వనం చాప్యుపయాస్యతి।
బ్రాహ్మణార్థే మహాబాహుర్విష్ణుర్మానుషవిగ్రహః ॥ **7.30.42** ॥ 1324

తం ద్రక్ష్యసి యదా భద్రే తతః పూతా భవిష్యసి।
స హి పావయితుం శక్తస్త్వయా యద్ దుష్కృతం కృతం ॥ **7.30.43** ॥ 1325

తస్యాతిథ్యం చ కృత్వా వై మత్సమీపం గమిష్యసి।
వత్స్యసి త్వం మయా సార్ధం తదా హి వరవర్ణిని ॥ **7.30.44** ॥ 1326

ఏవముక్త్వా స విప్రర్షిరాజగామ స్వమాశ్రమం।
తపశ్చచార సుమహత్ సా పత్నీ బ్రహ్మవాదినః ॥ **7.30.45** ॥ 1327

శాపోత్సర్గాద్ధి తస్యేదం మునేః సర్వముపస్థితం।
తత్ స్మర త్వం మహాబాహో దుష్కృతం యత్ త్వయా కృతం ॥ **7.30.46** ॥ 1328

తేన త్వం గ్రహణం శత్రోర్యాతో నాన్యేన వాసవ।
శీఘ్రం వై యజ యజ్ఞం త్వం వైష్ణవం సుసమాహితః ॥ **7.30.47** ॥ 1329

పావితస్తేన యజ్ఞేన యాస్యసే త్రిదివం తతః।
పుత్రశ్చ తవ దేవేంద్ర న వినష్టో మహారణే ॥ **7.30.48** ॥ 1330

నీతః సన్నిహితశ్చైవ ఆర్యకేణ మహోదధౌ।
ఏతచ్ఛ్రుత్వా మహేంద్రస్తు యజ్ఞమిష్ట్వా చ వైష్ణవం ॥ **7.30.49** ॥ 1331

పునస్త్రిదివమాక్రామదన్వశాసచ్చ దేవరాట్।
ఏతదింద్రజితో నామ బలం యత్ కీర్తితం మయా ॥ **7.30.50** ॥ 1332

నిర్జితస్తేన దేవేంద్రః ప్రాణినోఽన్యే తు కిం పునః।
ఆశ్చర్యమితి రామశ్చ లక్ష్మణశ్చాబ్రవీత్ తదా ॥ **7.30.51** ॥ 1333

అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా వానరా రాక్షసాస్తదా।
విభీషణస్తు రామస్య పార్శ్వస్థో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.30.52** ॥ 1334

ఆశ్చర్యం స్మారితోఽస్మ్యద్య యత్ తద్ దృష్టం పురాతనం।
అగస్త్యం త్వబ్రవీద్ రామః సత్యమేతచ్ఛ్రుతం చ మే ॥ **7.30.53** ॥ 1335

ఏవం రామ సముద్భూతో రావణో లోకకంటకః।
సపుత్రో యేన సంగ్రామే జితః శక్రః సురేశ్వరః ॥ **7.30.54** ॥ 1336

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకత్రింశః సర్గః ॥

రావణస్య మాహిష్మత్యాం గమనం తత్రత్యం రాజానమర్జునమనుపలభ్య మంత్రిభిః సహ తేన వింధ్యగిరిపార్శ్వే నర్మదాయాం స్నాత్వా భగవతః శివస్య సమారాధనం

తతో రామో మహాతేజా విస్మయాత్ పునరేవ హి।
ఉవాచ ప్రణతో వాక్యమగస్త్యమృషిసత్తమం ॥ **7.31.1** ॥ 1337

భగవన్ రాక్షసః క్రూరో యదాప్రభృతి మేదినీం।
పర్యటత్ కిం తదా లోకాః శూన్యా ఆసన్ ద్విజోత్తమ ॥ **7.31.2** ॥ 1338

రాజా వా రాజమాత్రో వా కిం తదా నాత్ర కశ్చన।
ధర్షణం యత్ర న ప్రాప్తో రావణో రాక్షసేశ్వరః ॥ **7.31.3** ॥ 1339

ఉతాహో హతవీర్యాస్తే బభూవుః పృథివీక్షితః।
బహిష్కృతా వరాస్త్రైశ్చ బహవో నిర్జితా నృపాః ॥ **7.31.4** ॥ 1340

రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా అగస్త్యో భగవానృషిః।
ఉవాచ రామం ప్రహసన్ పితామహ ఇవేశ్వరం ॥ **7.31.5** ॥ 1341

ఇత్యేవం బాధమానస్తు పార్థివాన్ పార్థివర్షభ।
చచార రావణో రామ పృథివీం పృథివీపతే ॥ **7.31.6** ॥ 1342

తతో మాహిష్మతీం నామ పురీం స్వర్గపురీప్రభాం।
సంప్రాప్తో యత్ర సాన్నిధ్యం సదాసీద్ వసురేతసః ॥ **7.31.7** ॥ 1343

తుల్య ఆసీన్నృపస్తస్య ప్రభావాద్ వసురేతసః।
అర్జునో నామ యత్రాగ్నిః శరకుండేశయః సదా ॥ **7.31.8** ॥ 1344

తమేవ దివసం సోఽథ హైహయాధిపతిర్బలీ।
అర్జునో నర్మదాం రంతుం గతః స్త్రీభిః సహేశ్వరః ॥ **7.31.9** ॥ 1345

తమేవ దివసం సోఽథ రావణస్తత్ర ఆగతః।
రావణో రాక్షసేంద్రస్తు తస్యామాత్యానపృచ్ఛత ॥ **7.31.10** ॥ 1346

క్వార్జునో నృపతిః శీఘ్రం సమ్యగాఖ్యాతుమర్హథ।
రావణోఽహమనుప్రాప్తో యుద్ధేప్సుర్నృవరేణ హ ॥ **7.31.11** ॥ 1347

మమాగమనమప్యగ్రే యుష్మాభిః సన్నివేద్యతాం।
ఇత్యేవం రావణేనోక్తాస్తేఽమాత్యాః సువిపశ్చితః ॥ **7.31.12** ॥ 1348

అబ్రువన్ రాక్షసపతిమసాన్నిధ్యం మహీపతేః।
శ్రుత్వా విశ్రవసః పుత్రః పౌరాణామర్జునం గతం ॥ **7.31.13** ॥ 1349

అపసృత్యాగతో వింధ్యం హిమవత్సన్నిభం గిరిం।
స తమభ్రమివావిష్టముద్భ్రాంతమివ మేదినీం ॥ **7.31.14** ॥ 1350

అపశ్యద్ రావణో వింధ్యమాలిఖంతమివాంబరం।
సహస్రశిఖరోపేతం సింహాధ్యుషితకందరం ॥ **7.31.15** ॥ 1351

ప్రపాతపతితైః శీతైః సాట్టహాసమివాంబుభిః।
దేవదానవగంధర్వైః సాప్సరోభిః సకిన్నరైః ॥ **7.31.16** ॥ 1352

స్వస్త్రీభిః క్రీడమానైశ్చ స్వర్గభూతం మహోచ్ఛ్రయం।
నదీభిః స్యందమానాభిః స్ఫటికప్రతిమం జలం ॥ **7.31.17** ॥ 1353

ఫణాభిశ్చలజిహ్వాభిరనంతమివ విష్ఠితం।
ఉత్క్రామంతం దరీవంతం హిమవత్సన్నిభం గిరిం ॥ **7.31.18** ॥ 1354

పశ్యమానస్తతో వింధ్యం రావణో నర్మదాం యయౌ।
చలోపలజలాం పుణ్యాం పశ్చిమోదధిగామినీం ॥ **7.31.19** ॥ 1355

మహిషైః సృమరైః సింహైః శార్దూలర్క్షగజోత్తమైః।
ఉష్ణాభితప్తైస్తృషితైః సంక్షోభితజలాశయాం ॥ **7.31.20** ॥ 1356

చక్రవాకైః సకారండైః సహంసజలకుక్కుటైః।
సారసైశ్చ సదా మత్తైః కూజద్భిః సుసమావృతాం ॥ **7.31.21** ॥ 1357

ఫుల్లద్రుమకృతోత్తంసాం చక్రవాకయుగస్తనీం।
విస్తీర్ణపులినశ్రోణీం హంసావలిసుమేఖలాం ॥ **7.31.22** ॥ 1358

పుష్పరేణ్వనులిప్తాంగీం జలఫేనామలాంశుకాం।
జలావగాహసుస్పర్శీం ఫుల్లోత్పలసుభేక్షణాం ॥ **7.31.23** ॥ 1359

పుష్పకాదవరుహ్యాశు నర్మదాం సరితాం వరాం।
ఇష్టామివ వరాం నారీమవగాహ్య దశాననః ॥ **7.31.24** ॥ 1360

స తస్యాః పులినే రమ్యే నానామునినిషేవితే।
ఉపోపవిష్టః సచివైః సార్ధం రాక్షసపుంగవః ॥ **7.31.25** ॥ 1361

ప్రఖ్యాయ నర్మదాం సోఽథ గంగేయమితి రావణః।
నర్మదాదర్శనే హర్షమాప్తవాన్ స దశాననః ॥ **7.31.26** ॥ 1362

ఉవాచ సచివాంస్తత్ర సలీలం శుకసారణౌ।
ఏష రశ్మిసహస్రేణ జగత్ కృత్స్నేవ కాంచనం ॥ **7.31.27** ॥ 1363

తీక్ష్ణతాపకరః సూర్యో నభసో మధ్యమాస్థితః।
మామాసీనం విదిత్వైవ చంద్రాయతి దివాకరః ॥ **7.31.28** ॥ 1364

నర్మదాజలశీతశ్చ సుగంధిః శ్రమనాశనః।
మద్భయాదనిలో హ్యేష వాత్యసౌ సుసమాహితః ॥ **7.31.29** ॥ 1365

ఇయం వాపి సరిచ్ఛ్రేష్ఠా నర్మదా నర్మవర్ధినీ।
నక్రమీనవిహంగోర్మిః సభయేవాంగనా స్థితా ॥ **7.31.30** ॥ 1366

తద్భవంతః క్షతాః శస్త్రైర్నృపైరింద్రసమైర్యుధి।
చందనస్య రసేనేవ రుధిరేణ సముక్షితాః ॥ **7.31.31** ॥ 1367

తే యూయమవగాహధ్వం నర్మదాం శర్మదాం శుభాం।
సార్వభౌమముఖా మత్తా గంగామివ మహాగజాః ॥ **7.31.32** ॥ 1368

అస్యాం స్నాత్వా మహానద్యాం పాప్మనో విప్రమోక్ష్యథ।
అహమప్యద్య పులినే శరదిందుసమప్రభే ॥ **7.31.33** ॥ 1369

పుష్పోపహారం శనకైః కరిష్యామి కపర్దినః।
రావణేనైవముక్తాస్తు ప్రహస్తశుకసారణాః ॥ **7.31.34** ॥ 1370

సమహోదరధూమ్రాక్షా నర్మదాం విజగాహిరే।
రాక్షసేంద్రగజైస్తైస్తు క్షోభితా నర్మదా నదీ ॥ **7.31.35** ॥ 1371

వామనాంజనపద్మాద్యైర్గంగా ఇవ మహాగజైః।
తతస్తే రాక్షసాః స్నాత్వా నర్మదాయాం మహాబలాః ॥ **7.31.36** ॥ 1372

ఉత్తీర్య పుష్పాణ్యాజహ్రుర్బల్యర్థం రావణస్య తు।
నర్మదాపులినే హృద్యే శుభ్రాభ్రసదృశప్రభే ॥ **7.31.37** ॥ 1373

రాక్షసైస్తు ముహూర్తేన కృతః పుష్పమయో గిరిః।
పుష్పేషూపహృతేష్వేవం రావణో రాక్షసేశ్వరః ॥ **7.31.38** ॥ 1374

అవతీర్ణో నదీ స్నాతుం గంగామివ మహాగజః।
తత్ర స్నాత్వా చ విధివజప్త్వా జప్యమనుత్తమం ॥ **7.31.39** ॥ 1375

నర్మదాసలిలాత్ తస్మాదుత్తతార స రావణః।
తతః క్లిన్నాంబరం త్యక్త్వా శుక్లవస్త్రసమావృతః ॥ **7.31.40** ॥ 1376

రావణం ప్రాంజలిం యాంతమన్వయుః సర్వరాక్షసాః।
తద్గతీవశమాపన్నా మూర్తిమంత ఇవాచలాః ॥ **7.31.41** ॥ 1377

యత్ర యత్ర చ యాతి స్మ రావణో రాక్షసేశ్వరః।
జాంబూనదమయం లింగం తత్ర తత్ర స్మ నీయతే ॥ **7.31.42** ॥ 1378

వాలుకావేదిమధ్యే తు తల్లింగం స్థాప్య రావణః।
అర్చయామాస గంధైశ్చ పుష్పైశ్చామృతగంధిభిః ॥ **7.31.43** ॥ 1379

తతః సతామార్తిహరం పరం వరం
వరప్రదం చంద్రమయూఖభూషణం।
సమర్చయిత్వా స నిశాచరో జగౌ
ప్రసార్య హస్తాన్ ప్రణనర్త చాగ్రతః ॥ **7.31.44** ॥ 1380

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వాత్రింశః సర్గః ॥

అర్జునస్య భుజాభిర్నర్మదాయాః ప్రవాహస్యావరోధో రావణసంచితపుష్పోపహారస్య జలే వహనం రావణాదినిశాచరైః సహార్జునస్య యుద్ధం రావణం నిగృహ్యార్జునస్య స్వనగరే ప్రస్థానం

నర్మదాపులినే యత్ర రాక్షసేంద్రః స దారుణః।
పుష్పోపహారం కురుతే తస్మాద్ దేశాదదూరతః ॥ **7.32.1** ॥ 1381

అర్జునో జయతాం శ్రేష్ఠో మాహిష్మత్యాః పతిః ప్రభుః।
క్రీడతే సహ నారీభిర్నర్మదాతోయమాశ్రితః ॥ **7.32.2** ॥ 1382

తాసాం మధ్యగతో రాజా రరాజ చ తదార్జునః।
కరేణూనాం సహస్రస్య మధ్యస్థ ఇవ కుంజరః ॥ **7.32.3** ॥ 1383

జిజ్ఞాసుః స తు బాహూనాం సహస్రస్యోత్తమం బలం।
రురోధ నర్మదావేగం బాహుభిర్బహుభిర్వృతః ॥ **7.32.4** ॥ 1384

కార్తవీర్యభుజాసక్తం తజ్జలం ప్రాప్య నిర్మలం।
కూలోపహారం కుర్వాణం ప్రతిస్రోతః ప్రధావతి ॥ **7.32.5** ॥ 1385

సమీననక్రమకరః సపుష్పకుశసంస్తరః।
స నర్మదాంభసో వేగః ప్రావృట్కాల ఇవాబభౌ ॥ **7.32.6** ॥ 1386

స వేగః కార్తవీర్యేణ సంప్రేషిత ఇవాంభసః।
పుష్పోపహారం సకలం రావణస్య జహార హ ॥ **7.32.7** ॥ 1387

రావణోఽర్ధసమాప్తం తముత్సృజ్య నియమం తదా।
నర్మదాం పశ్యతే కాంతాం ప్రతికూలాం యథా ప్రియాం ॥ **7.32.8** ॥ 1388

పశ్చిమేన తు తం దృష్ట్వా సాగరోద్గారసన్నిభం।
వర్ధంతమంభసో వేగం పూర్వామాశాం ప్రవిశ్య తు ॥ **7.32.9** ॥ 1389

తతోఽనుభ్రాంతశకునాం స్వభావే పరమే స్థితాం।
నిర్వికారాంగనాభాసామపశ్యద్ రావణో నదీం ॥ **7.32.10** ॥ 1390

సవ్యేతరకరాంగుల్యా హ్యశబ్దాస్యో దశాననః।
వేగప్రభవమన్వేష్టుం సోఽదిశచ్ఛుకసారణౌ ॥ **7.32.11** ॥ 1391

తౌ తు రావణసందిష్టౌ భ్రాతరౌ శుకసారణౌ।
వ్యోమాంతరగతౌ వీరౌ ప్రస్థితౌ పశ్చిమాముఖౌ ॥ **7.32.12** ॥ 1392

అర్ధయోజనమాత్రం తు గత్వా తౌ రజనీచరౌ।
పశ్యేతాం పురుషం తోయే క్రీడంతం సహయోషితం ॥ **7.32.13** ॥ 1393

బృహత్సాలప్రతీకాశం తోయవ్యాకులమూర్ధజం।
మదరక్తాంతనయనం మదవ్యాకులచేతసం ॥ **7.32.14** ॥ 1394

నదీం బాహుసహస్రేణ రుంధంతమరిమర్దనం।
గిరిం పాదసహస్రేణ రుంధంతమివ మేదినీం ॥ **7.32.15** ॥ 1395

బాలానాం వరనారీణాం సహస్రేణ సమావృతం।
సమదానాం కరేణూనాం సహస్రేణేవ కుంజరం ॥ **7.32.16** ॥ 1396

తమద్భుతతరం దృష్ట్వా రాక్షసౌ శుకసారణౌ।
సన్నివృత్తావుపాగమ్య రావణం తమథోచతుః ॥ **7.32.17** ॥ 1397

బృహత్సాలప్రతీకాశః కోఽప్యసౌ రాక్షసేశ్వర।
నర్మదాం రోధవద్ రుద్ధ్వా క్రీడాపయతి యోషితః ॥ **7.32.18** ॥ 1398

తేన బాహుసహస్రేణ సన్నిరుద్ధజలా నదీ।
సాగరోద్ధారసంకాశానుద్ధారాన్ సృజతే ముహుః ॥ **7.32.19** ॥ 1399

ఇత్యేవం భాషమాణౌ తౌ నిశమ్య శుకసారణౌ।
రావణోఽర్జున ఇత్యుక్త్వా స యయౌ యుద్ధలాలసః ॥ **7.32.20** ॥ 1400

అర్జునాభిముఖే తస్మిన్ రావణే రాక్షసాధిపే।
చండఃప్రవాతి పవనఃసనాదఃసరజస్తథా ॥ **7.32.21** ॥ 1401

సకృదేవ కృతో రావఃసరక్తపృషతో ఘనైఃి।
మహోదరమహాపార్శ్వధూమ్రాక్షశుకసారణైఃి ॥ **7.32.22** ॥ 1402

సంవృతో రాక్షసేంద్రస్తు తత్రాగాద్ యత్ర చార్జునఃి।
అదీర్ఘేణైవ కాలేన స తదా రాక్షసో బలీ ॥ **7.32.23** ॥ 1403

తం నర్మదాహ్రదం భీమమాజగామాంజనప్రభఃి।
స తత్ర స్త్రీపరివృతం వాసితాభిరివ ద్విపం ॥ **7.32.24** ॥ 1404

నరేంద్రం పశ్యతే రాజా రాక్షసానాం తదార్జునం।
స రోషాద్ రక్తనయనో రాక్షసేంద్రో బలోద్ధతఃి ॥ **7.32.25** ॥ 1405

ఇత్యేవమర్జునామాత్యానాహ గంభీరయా గిరా।
అమాత్యాఃక్షిప్రమాఖ్యాత హైహయస్య నృపస్య వై ॥ **7.32.26** ॥ 1406

యుద్ధార్థం సమనుప్రాప్తో రావణో నామ నామతఃి।
రావణస్య వచఃశ్రుత్వా మంత్రిణోఽథార్జునస్య తే ॥ **7.32.27** ॥ 1407

ఉత్తస్థుఃసాయుధాస్తం చ రావణం వాక్యమబ్రువన్।
యుద్ధస్య కాలో విజ్ఞాతఃసాధు భో సాధు రావణ ॥ **7.32.28** ॥ 1408

యఃక్షీబం స్త్రీగతం చైవ యోద్ధుముత్సహసే నృపం।
స్త్రీసమక్షగతం యత్ త్వం యోద్ధుముత్సహసే నృప ॥ **7.32.29** ॥ 1409

వాసితామధ్యగం మత్తం శార్దూల ఇవ కుంజరం।
క్షమస్వాద్య దశగ్రీవ ఉష్యతాం రజనీ త్వయా।
యుద్ధే శ్రద్ధా తు యద్యస్తి శ్వస్తాత సమరేఽర్జునం ॥ **7.32.30** ॥ 1410

యది వాపి త్వరా తుభ్యం యుద్ధతృష్ణాసమావృత।
నిపాత్యాస్మాన్ రణే యుద్ధమర్జునేనోపయాస్యసి ॥ **7.32.31** ॥ 1411

తతస్తై రావణామాత్యైరమాత్యాస్తే నృపస్య తు।
సూదితాశ్చాపి తే యుద్ధే భక్షితాశ్చ బుభుక్షితైః ॥ **7.32.32** ॥ 1412

తతో హలహలాశబ్దో నర్మదాతీరగో బభౌ।
అర్జునస్యానుయాత్రాణాం రావణస్య చ మంత్రిణాం ॥ **7.32.33** ॥ 1413

ఇషుభిస్తోమరైః ప్రాసైస్త్రిశూలైర్వజ్రకర్షణైః।
సరావణానర్దయంతః సమంతాత్ సమభిద్రుతాః ॥ **7.32.34** ॥ 1414

హైహయాధిపయోధానాం వేగ ఆసీత్ సుదారుణః।
సనక్రమీనమకరసముద్రస్యేవ నిఃస్వనః ॥ **7.32.35** ॥ 1415

రావణస్య తు తేఽమాత్యాః ప్రహస్తశుకసారణాః।
కార్తవీర్యబలం క్రుద్ధా నిర్దహంతి స్మ తేజసా ॥ **7.32.36** ॥ 1416

అర్జునాయ తు తత్కర్మ రావణస్య సమంత్రిణః।
క్రీడమానాయ కథితం పురుషైర్భయవిహ్వలైః ॥ **7.32.37** ॥ 1417

శ్రుత్వా న భేతవ్యమితి స్త్రీజనం స తదార్జునః।
ఉత్తతార జలాత్ తస్మాద్ గంగాతోయాదివాంజనః ॥ **7.32.38** ॥ 1418

క్రోధదూషితనేత్రస్తు స తదార్జునపావకః।
ప్రజజ్వాల మహాఘోరో యుగాంత ఇవ పావకః ॥ **7.32.39** ॥ 1419

స తూర్ణతరమాదాయ వరహేమాంగదో గదాం।
అభిదుద్రావ రక్షాంసి తమాంసీవ దివాకరః ॥ **7.32.40** ॥ 1420

బాహువిక్షేపకరణాం సముద్యమ్య మహాగదాం।
గారుడం వేగమాస్థాయ ఆపపాతైవ సోఽర్జునః ॥ **7.32.41** ॥ 1421

తస్య మార్గం సమారుధ్య వింధ్యోఽర్కస్యేవ పర్వతః।
స్థితో వింధ్య ఇవాకంప్యః ప్రహస్తో ముసలాయుధః ॥ **7.32.42** ॥ 1422

తతోఽస్య ముసలం ఘోరం లోహబద్ధం మదోద్ధతః।
ప్రహస్తః ప్రేషయన్ క్రుద్ధో రరాస చ యథాంతకః ॥ **7.32.43** ॥ 1423

తస్యాగ్రే ముసలస్యాగ్నిరశోకాపీడసన్నిభః।
ప్రహస్తకరముక్తస్య బభూవ ప్రదహన్నివ ॥ **7.32.44** ॥ 1424

ఆధావమానం ముసలం కార్తవీర్యస్తదార్జునః।
నిపుణం వంచయామాస గదయా గతవిక్లవః ॥ **7.32.45** ॥ 1425

తతస్తమభిదుద్రావ సగదో హైహయాధిపః।
భ్రామయాణో గదాం గుర్వీం పంచబాహుశతోచ్ఛ్రయాం ॥ **7.32.46** ॥ 1426

తతో హతోఽతివేగేన ప్రహస్తో గదయా తదా।
నిపపాత స్థితః శైలో వజ్రివజ్రహతో యథా ॥ **7.32.47** ॥ 1427

ప్రహస్తం పతితం దృష్ట్వా మారీచశుకసారణాః।
సమహోదరధూమ్రాక్షా అపసృష్టా రణాజిరాత్ ॥ **7.32.48** ॥ 1428

అపక్రాంతేష్వమాత్యేషు ప్రహస్తే చ నిపాతితే।
రావణోఽభ్యద్రవత్ తూర్ణమర్జునం నృపసత్తమం ॥ **7.32.49** ॥ 1429

సహస్రబాహోస్తద్ యుద్ధం వింశద్బాహోశ్చ దారుణం।
నృపరాక్షసయోస్తత్ర ఆరబ్ధం రోమహర్షణం ॥ **7.32.50** ॥ 1430

సాగరావివ సంక్షుబ్ధౌ చలమూలావివాచలౌ।
తేజోయుక్తావివాదిత్యౌ ప్రదహంతావివానలౌ ॥ **7.32.51** ॥ 1431

బలోద్ధతౌ యథా నాగౌ వాసితార్థే యథా వృషౌ।
మేఘావివ వినర్దంతౌ సింహావివ బలోత్కటౌ ॥ **7.32.52** ॥ 1432

రుద్రకాలావివ క్రుద్ధౌ తౌ తదా రాక్షసార్జునౌ।
పరస్పరం గదాం గృహ్య తాడయామాసతుర్భృశం ॥ **7.32.53** ॥ 1433

వజ్రప్రహారానచలా యథా ఘోరాన్ విషేహిరే।
గదాప్రహారాంస్తౌ తత్ర సేహాతే నరరాక్షసౌ ॥ **7.32.54** ॥ 1434

యథాశనిరవేభ్యస్తు జాయతేఽథ ప్రతిశ్రుతిః।
తథా తయోర్గదాపోథైర్దిశః సర్వాః ప్రతిశ్రుతాః ॥ **7.32.55** ॥ 1435

అర్జునస్య గదా సా తు పాత్యమానాహితోరసి।
కాంచనాభం నభశ్చక్రే విద్యుత్సౌదామినీ యథా ॥ **7.32.56** ॥ 1436

తథైవ రావణేనాపి పాత్యమానా ముహుర్ముహుః।
అర్జునోరసి నిర్భాతి గదోల్కేవ మహాగిరౌ ॥ **7.32.57** ॥ 1437

నార్జునః ఖేదమాయాతి న రాక్షసగణేశ్వరః।
సమమాసీత్ తయోర్యుద్ధం యథా పూర్వం బలీంద్రయోః ॥ **7.32.58** ॥ 1438

శృంగైరివ వృషాయుధ్యన్ దంతాగ్రైరివ కుంజరౌ।
పరస్పరం వినిఘ్నంతౌ నరరాక్షససత్తమౌ ॥ **7.32.59** ॥ 1439

తతోఽర్జునేన క్రుద్ధేన సర్వప్రాణేన సా గదా।
స్తనయోరంతరే ముక్తా రావణస్య మహోరసి ॥ **7.32.60** ॥ 1440

వరదానకృతత్రాణే సా గదా రావణోరసి।
దుర్బలేవ యథావేగం ద్విధాభూతాపతత్ క్షితౌ ॥ **7.32.61** ॥ 1441

స త్వర్జునప్రయుక్తేన గదాఘాతేన రావణః।
అపాసర్పద్ ధనుర్మాత్రం నిషసాద చ నిష్టనన్ ॥ **7.32.62** ॥ 1442

స విహ్వలం తదాఽఽలక్ష్య దశగ్రీవం తతోఽర్జునః।
సహసోత్పత్య జగ్రాహ గరుత్మానివ పన్నగం ॥ **7.32.63** ॥ 1443

స తు బాహుసహస్రేణ బలాద్ గృహ్య దశాననం।
బబంధ బలవాన్ రాజా బలిం నారాయణో యథా ॥ **7.32.64** ॥ 1444

బధ్యమానే దశగ్రీవే సిద్ధచారణదేవతాః।
సాధ్వీతి వాదినః పుష్పైః కిరంత్యర్జునమూర్ధని ॥ **7.32.65** ॥ 1445

వ్యాఘ్రో మృగమివాదాయ మృగరాడివ కుంజరం।
రరాస హైహయో రాజా హర్షాదంబుదవన్మహుః ॥ **7.32.66** ॥ 1446

ప్రహస్తస్తు సమాశ్వస్తో దృష్ట్వా బద్ధం దశాననం।
సహసా రాక్షసః క్రుద్ధో హ్యభిదుద్రావ హైహయం ॥ **7.32.67** ॥ 1447

నక్తంచరాణాం వేగస్తు తేషామాపతతాం బభౌ।
ఉద్భూత ఆతపాపాయే పయోదానామివాంబుధౌ ॥ **7.32.68** ॥ 1448

ముంచముంచేతి భాషంతస్తిష్ఠతిష్ఠేతి చాసకృత్।
ముసలాని చ శూలాని సోత్ససర్జ తదా రణే ॥ **7.32.69** ॥ 1449

అప్రాప్తాన్యేవ తాన్యాశు అసంభ్రాంతస్తదార్జునః।
ఆయుధాన్యమరారీణాం జగ్రాహారినిషూదనః ॥ **7.32.70** ॥ 1450

తతస్తైరేవ రక్షాంసి దుర్ధరైః ప్రహరాయుధైః।
భిత్త్వా విద్రావయామాస వాయురంబుధరానివ ॥ **7.32.71** ॥ 1451

రాక్షసాంస్త్రాసయామాస కార్తవీర్యార్జునస్తదా।
రావణం గృహ్య నగరం ప్రవివేశ సుహృద్వృతః ॥ **7.32.72** ॥ 1452

స కీర్యమాణః కుసుమాక్షతోత్కరై -
ర్ద్విజైః సపౌరైః పురుహూతసన్నిభః।
తతోఽర్జునః స్వాం ప్రవివేశ తాం పురీం
బలిం నిగృహ్యైవ సహస్రలోచనః ॥ **7.32.73** ॥

1453

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్వాత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రయస్త్రింశః సర్గః ॥

పులస్త్యేన రావణస్యార్జునబంధనతో మోచనం

రావణగ్రహణం తత్ తు వాయుగ్రహణసన్నిభం ।
తతః పులస్త్యః శుశ్రావ కథితం దివి దైవతైః ॥ **7.33.1** ॥ 1454

తతః పుత్రకృతస్నేహాత్ కంపమానో మహాధృతిః ।
మాహిష్మతీపతిం ద్రష్టుమాజగామ మహానృషిః ॥ **7.33.2** ॥ 1455

స వాయుమార్గమాస్థాయ వాయుతుల్యగతిర్ద్విజః ।
పురీం మాహిష్మతీం ప్రాప్తో మనఃసంపాతవిక్రమః ॥ **7.33.3** ॥ 1456

సోఽమరావతిసంకాశాం హృష్టపుష్టజనావృతాం ।
ప్రవివేశ పురీం బ్రహ్మా ఇంద్రస్యేవామరావతీం ॥ **7.33.4** ॥ 1457

పాదచారమివాదిత్యం నిష్పతంతం సుదుర్దృశం ।
తతస్తే ప్రత్యభిజ్ఞాయ అర్జునాయ న్యవేదయన్ ॥ **7.33.5** ॥ 1458

పులస్త్య ఇతి విజ్ఞాయ వచనాద్ధైహయాధిపః ।
శిరస్యంజలిమాధాయ ప్రత్యుద్గచ్ఛత్ తపస్వినం ॥ **7.33.6** ॥ 1459

పురోహితోఽస్య గృహ్యార్ఘ్యం మధుపర్కం తథైవ చ ।
పురస్తాత్ ప్రయయౌ రాజ్ఞః శక్రస్యేవ బృహస్పతిః ॥ **7.33.7** ॥ 1460

తతస్తమృషిమాయాంతముద్యంతమివ భాస్కరం।
అర్జునో దృశ్య సంభ్రాంతో వవందేంద్ర ఇవేశ్వరం ॥ **7.33.8** ॥ 1461

స తస్య మధుపర్కం గాం పాద్యమర్ఘ్యం నివేద్య చ।
పులస్త్యమాహ రాజేంద్రో హర్షగద్గదయా గిరా ॥ **7.33.9** ॥ 1462

అద్యైవమమరావత్యా తుల్యా మాహిష్మతీ కృతా।
అద్యాహం తు ద్విజేంద్ర త్వాం యస్మాత్ పశ్యామి దుర్దృశం ॥ **7.33.10** ॥ 1463

అద్య మే కుశలం దేవ అద్య మే కుశలం వ్రతం।
అద్య మే సఫలం జన్మ అద్య మే సఫలం తపః ॥ **7.33.11** ॥ 1464

యత్ తే దేవగణైర్వంద్యో వందేఽహం చరణౌ తవ।
ఇదం రాజ్యమిమే పుత్రా ఇమే దారా ఇమే వయం।
బ్రహ్మన్ కిం కుర్మః కిం కార్యమాజ్ఞాపయతు నో భవాన్ ॥ **7.33.12** ॥ 1465

తం ధర్మేఽగ్నిషు పుత్రేషు శివం పృష్ట్వా చ పార్థివం।
పులస్త్యోవాచ రాజానం హైహయానాం తథార్జునం ॥ **7.33.13** ॥ 1466

నరేంద్రాంబుజపత్రాక్ష పూర్ణచంద్రనిభానన।
అతులం తే బలం యేన దశగ్రీవస్త్వయా జితః ॥ **7.33.14** ॥ 1467

భయాద్ యస్యోపతిష్ఠేతాం నిష్పందౌ సాగరానిలౌ।
సోఽయం మృధే త్వయా బద్ధః పౌత్రో మే రణదుర్జయః ॥ **7.33.15** ॥ 1468

పుత్రకస్య యశః పీతం నామ విశ్రావితం త్వయా।
మద్వాక్యాద్ యాచ్యమానోఽద్య ముంచ వత్స దశాననం ॥ **7.33.16** ॥ 1469

పులస్త్యాజ్ఞాం ప్రగృహ్యోచే న కించన వచోఽర్జునః।
ముమోచ వై పార్థివేంద్రో రాక్షసేంద్రం ప్రహృష్టవత్ ॥ **7.33.17** ॥ 1470

స తం ప్రముచ్య త్రిదశారిమర్జునః
ప్రపూజ్య దివ్యాభరణస్రగంబరైః।
అహింసకం సఖ్యముపేత్య సాగ్నికం
ప్రణమ్య తం బ్రహ్మసుతం గృహం యయౌ ॥ **7.33.18** ॥ 1471

పులస్త్యేనాపి సంత్యక్తో రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్।
పరిష్వక్తః కృతాతిథ్యో లజ్జమానో వినిర్జితః ॥ **7.33.19** ॥ 1472

పితామహసుతశ్చాపి పులస్త్యో మునిపుంగవః।
మోచయిత్వా దశగ్రీవం బ్రహ్మలోకం జగామ హ ॥ **7.33.20** ॥ 1473

ఏవం స రావణః ప్రాప్తః కార్తవీర్యాత్ ప్రధర్షణం।
పులస్త్యవచనాచ్చాపి పునర్ముక్తో మహాబలః ॥ **7.33.21** ॥ 1474

ఏవం బలిభ్యో బలినః సంతి రాఘవనందన।
నావజ్ఞా హి పరే కార్యా య ఇచ్ఛేచ్ఛ్రేయ ఆత్మనః ॥ **7.33.22** ॥ 1475

తతః స రాజా పిశితాశనానాం
సహస్రబాహోరుపలభ్య మైత్రీం।
పునర్నృపాణాం కదనం చకార
చచార సర్వాం పృథివీం చ దర్పాత్ ॥ **7.33.23** ॥ 1476

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రయస్త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుస్త్రింశః సర్గః ॥

వాలినా రావణస్య పరాభవో రావణస్య తేన సహ మైత్రీభావశ్చ

అర్జునేన విముక్తస్తు రావణో రాక్షసాధిపః।
చచార పృథివీం సర్వామనిర్విణ్ణస్తథా కృతః ॥ **7.34.1** ॥ 1477

రాక్షసం వా మనుష్యం వా శృణుతే యం బలాధికం।
రావణస్తం సమాసాద్య యుద్ధే హ్వయతి దర్పితః ॥ **7.34.2** ॥ 1478

తతః కదాచిత్ కిష్కింధాం నగరీం వాలిపాలితాం।
గత్వాఽఽహ్వయతి యుద్ధాయ వాలినం హేమమాలినం ॥ **7.34.3** ॥ 1479

తతస్తు వానరామాత్యాస్తారస్తారాపితా ప్రభుః।
ఉవాచ వానరో వాక్యం యుద్ధప్రేప్సుముపాగతం ॥ **7.34.4** ॥ 1480

రాక్షసేంద్ర గతో వాలీ యస్తే ప్రతిబలో భవేత్।
కోఽన్యః ప్రముఖతః స్థాతుం తవ శక్తః ప్లవంగమః ॥ **7.34.5** ॥ 1481

చతుర్భ్యోఽపి సముద్రేభ్యః సంధ్యామన్వాస్య రావణ।
ఇదం ముహూర్తమాయాతి వాలీ తిష్ఠ ముహూర్తకం ॥ **7.34.6** ॥ 1482

ఏతానస్థిచయాన్ పశ్య య ఏతే శంఖపాండురాః।
యుద్ధార్థినామిమే రాజన్ వానరాధిపతేజసా ॥ **7.34.7** ॥ 1483

యద్వామృతరసః పీతస్త్వయా రావణ రాక్షస।
తదా వాలినమాసాద్య తదంతం తవ జీవితం ॥ **7.34.8** ॥ 1484

పశ్యేదానీం జగచ్చిత్రమిమం విశ్రవసః సుత।
ఇదం ముహూర్తం తిష్ఠస్వ దుర్లభం తే భవిష్యతి ॥ **7.34.9** ॥ 1485

అథవా త్వరసే మర్తుం గచ్ఛ దక్షిణసాగరం।
వాలినం ద్రక్ష్యసే తత్ర భూమిష్ఠమివ పావకం ॥ **7.34.10** ॥ 1486

స తు తారం వినిర్భర్త్స్య రావణో లోకరావణః।
పుష్పకం తత్ సమారుహ్య ప్రయయౌ దక్షిణార్ణవం ॥ **7.34.11** ॥ 1487

తత్ర హేమగిరిప్రఖ్యం తరుణార్కనిభాననం।
రావణో వాలినం దృష్ట్వా సంధ్యోపాసనతత్పరం ॥ **7.34.12** ॥ 1488

పుష్పకాదవరుహ్యాథ రావణోఽంజనసన్నిభః।
గ్రహీతుం వాలినం తూర్ణం నిఃశబ్దపదమవ్రజత్ ॥ **7.34.13** ॥ 1489

యదృచ్ఛయా తదా దృష్టో వాలినాపి స రావణః।
పాపాభిప్రాయకం దృష్ట్వా చకార న తు సంభ్రమం ॥ **7.34.14** ॥ 1490

శశమాలక్ష్య సింహో వా పన్నగం గరుడో యథా।
న చింతయతి తం వాలీ రావణం పాపనిశ్చయం ॥ **7.34.15** ॥ 1491

జిఘృక్షమాణమాయాంతం రావణం పాపచేతసం।
కక్షావలంబినం కృత్వా గమిష్యే త్రీన్ మహార్ణవాన్ ॥ **7.34.16** ॥ 1492

ద్రక్ష్యంత్యరిం మమాంకస్థం స్రంసదూరుకరాంబరం।
లంబమానం దశగ్రీవం గరుడస్యేవ పన్నగం ॥ **7.34.17** ॥ 1493

ఇత్యేవం మతిమాస్థాయ వాలీ మౌనముపాస్థితః।
జపన్ వై నైగమాన్ మంత్రాంస్తస్థౌ పర్వతరాడివ ॥ **7.34.18** ॥ 1494

తావన్యోన్యం జిఘృక్షంతౌ హరిరాక్షసపార్థివౌ।
ప్రయత్నవంతౌ తత్ కర్మ ఈహతుర్బలదర్పితౌ ॥ **7.34.19** ॥ 1495

హస్తగ్రాహం తు తం మత్వా పాదశబ్దేన రావణం।
పరాఙ్ముఖోఽపి జగ్రాహ వాలీ సర్పమివాండజః ॥ **7.34.20** ॥ 1496

గ్రహీతుకామం తం గృహ్య రక్షసామీశ్వరం హరిః।
ఖముత్పపాత వేగేన కృత్వా కక్షావలంబినం ॥ **7.34.21** ॥ 1497

తం చ పీడయమానం తు వితుదంతం నఖైర్ముహుః।
జహార రావణం వాలీ పవనస్తోయదం యథా ॥ **7.34.22** ॥ 1498

అథ తే రాక్షసామాత్యా హ్రియమాణే దశాననే।
ముమోక్షయిషవో వాలిం రవమాణా అభిద్రుతాః ॥ **7.34.23** ॥ 1499

అన్వీయమానస్తైర్వాలీ భ్రాజతేఽంబరమధ్యగః।
అన్వీయమానో మేఘౌఘైరంబరస్థ ఇవాంశుమాన్ ॥ **7.34.24** ॥ 1500

తేఽశక్నువంతః సంప్రాప్తుం వాలినం రాక్షసోత్తమాః।
తస్య బాహూరువేగేన పరిశ్రాంతా వ్యవస్థితాః ॥ **7.34.25** ॥ 1501

వాలిమార్గాదపాక్రామన్ పర్వతేంద్రాపి గచ్ఛతః।
కిం పునర్జీవనప్రేప్సుర్బిభ్రద్ వై మాంసశోణితం ॥ **7.34.26** ॥ 1502

అపక్షిగణసంపాతాన్ వానరేంద్రో మహాజవః।
క్రమశః సాగరాన్ సర్వాన్ సంధ్యాకాలమవందత ॥ **7.34.27** ॥ 1503

సంపూజ్యమానో యాతస్తు ఖచరైః ఖచరోత్తమః।
పశ్చిమం సాగరం వాలీ ఆజగామ సరావణః ॥ **7.34.28** ॥ 1504

తస్మిన్ సంధ్యాముపాసిత్వా స్నాత్వా జప్త్వా చ వానరః।
ఉత్తరం సాగరం ప్రాయాద్ వహమానో దశాననం ॥ **7.34.29** ॥ 1505

బహుయోజనసాహస్రం వహమానో మహాహరిః।
వాయువచ్చ మనోవచ్చ జగామ సహ శత్రుణా ॥ **7.34.30** ॥ 1506

ఉత్తరే సాగరే సంధ్యాముపాసిత్వా దశాననం।
వహమానోఽగమద్ వాలీ పూర్వం వై స మహోదధిం ॥ **7.34.31** ॥ 1507

తత్రాపి సంధ్యామన్వాస్య వాసవిః స హరీశ్వరః।
కిష్కింధామభితో గృహ్య రావణం పునరాగమత్ ॥ **7.34.32** ॥ 1508

చతుర్ష్వపి సముద్రేషు సంధ్యామన్వాస్య వానరః।
రావణోద్వహనశ్రాంతః కిష్కింధోపవనేఽపతత్ ॥ **7.34.33** ॥ 1509

రావణం తు ముమోచాథ స్వకక్షాత్ కపిసత్తమః।
కుతస్త్వమితి చోవాచ ప్రహసన్ రావణం ముహుః ॥ **7.34.34** ॥ 1510

విస్మయం తు మహద్ గత్వా శ్రమలోలనిరీక్షణః।
రాక్షసేంద్రో హరీంద్రం తమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.34.35** ॥ 1511

వానరేంద్ర మహేంద్రాభ రాక్షసేంద్రోఽస్మి రావణః।
యుద్ధేప్సురిహ సంప్రాప్తః స చాద్యాసాదితస్త్వయా ॥ **7.34.36** ॥ 1512

అహో బలమహో వీర్యమహో గాంభీర్యమేవ చ।
యేనాహం పశువద్ గృహ్య భ్రామితశ్చతురోఽర్ణవాన్ ॥ **7.34.37** ॥ 1513

ఏవమశ్రాంతవద్ వీర శీఘ్రమేవ చ వానర।
మాం చైవోద్వహమానస్తు కోఽన్యో వీరో భవిష్యతి ॥ **7.34.38** ॥ 1514

త్రయాణామేవ భూతానాం గతిరేషా ప్లవంగమ।
మనోఽనిలసుపర్ణానాం తవ చాత్ర న సంశయః ॥ **7.34.39** ॥ 1515

సోఽహం దృష్టబలస్తుభ్యమిచ్ఛామి హరిపుంగవ।
త్వయా సహ చిరం సఖ్యం సుస్నిగ్ధం పావకాగ్రతః ॥ **7.34.40** ॥ 1516

దారాః పుత్రాః పురం రాష్ట్రం భోగాచ్ఛాదనభోజనం।
సర్వమేవావిభక్తం నౌ భవిష్యతి హరీశ్వర ॥ **7.34.41** ॥ 1517

తతః ప్రజ్వాలయిత్వాగ్నిం తావుభౌ హరిరాక్షసౌ।
భ్రాతృత్వముపసంపన్నౌ పరిష్వజ్య పరస్పరం ॥ **7.34.42** ॥ 1518

అన్యోన్యం లంబితకరౌ తతస్తౌ హరిరాక్షసౌ।
కిష్కింధాం విశతుర్హృష్టౌ సింహౌ గిరిగుహామివ ॥ **7.34.43** ॥ 1519

స తత్ర మాసముషితః సుగ్రీవ ఇవ రావణః।
అమాత్యైరాగతైర్నీతస్త్రైలోక్యోత్సాదనార్థిభిః ॥ **7.34.44** ॥ 1520

ఏవమేతత్ పురా వృత్తం వాలినా రావణః ప్రభో।
ధర్షితశ్చ వృతశ్చాపి భ్రాతా పావకసన్నిధౌ ॥ **7.34.45** ॥ 1521

బలమప్రతిమం రామ వాలినోఽభవదుత్తమం।
సోఽపి త్వయా వినిర్దగ్ధః శలభో వహ్నినా యథా ॥ **7.34.46** ॥ 1522

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుస్త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచత్రింశః సర్గః ॥

హనుమత ఉత్పత్తిః శైశవావస్థాయామస్య సూర్యరాహ్వైరావతోపర్యాక్రమణమింద్రస్య వవ్రతో మారుతేర్మూర్చ్ఛనం మరుతో రోషాత్ ప్రాణినాం దుఃఖం తత్ప్రసాదనాయ దేవైః సహ బ్రహ్మణో వాయోః పార్శ్వ ఆగమనం

అపృచ్ఛత తదా రామో దక్షిణాశాశ్రయం మునిం।
ప్రాంజలివినయోపేత ఇదమాహ వచోఽర్థవత్ ॥ **7.35.1** ॥ 1523

అతులం బలమేతద్ వై వాలినో రావణస్య చ।
న త్వేతాభ్యాం హనుమతా సమం త్వితి మతిర్మమ ॥ **7.35.2** ॥ 1524

శౌర్యం దాక్ష్యం బలం ధైర్యం ప్రాజ్ఞతా నయసాధనం।
విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ హనూమతి కృతాలయాః ॥ **7.35.3** ॥ 1525

దృష్ట్వైవ సాగరం వీక్ష్య సీదంతీం కపివాహినీం।
సమాశ్వాస్య మహాబాహుర్యోజనానాం శతం ప్లుతః ॥ **7.35.4** ॥ 1526

ధర్షయిత్వా పురీం లంకాం రావణాంతఃపురం తదా।
దృష్టా సంభాషితా చాపి సీతా హ్యాశ్వాసితా తథా ॥ **7.35.5** ॥ 1527

సేనాగ్రగా మంత్రిసుతాః కింకరా రావణాత్మజాః।
ఏతే హనుమతా తత్ర ఏకేన వినిపాతితాః ॥ **7.35.6** ॥ 1528

భూయో బంధాద్ విముక్తేన భాషయిత్వా దశాననం।
లంకా భస్మీకృతా యేన పావకేనేవ మేదినీ ॥ **7.35.7** ॥ 1529

న కాలస్య న శక్రస్య న విష్ణోర్విత్తపస్య చ।
కర్మాణి తాని శ్రూయంతే యాని యుద్ధే హనూమతః ॥ **7.35.8** ॥ 1530

ఏతస్య బాహువీర్యేణ లంకా సీతా చ లక్ష్మణః।
ప్రాప్తా మయా జయశ్చైవ రాజ్యం మిత్రాణి బాంధవాః ॥ **7.35.9** ॥ 1531

హనూమాన్ యది మే న స్యాద్ వానరాధిపతేః సఖా।
ప్రవృత్తిమపి కో వేత్తుం జానక్యాః శక్తిమాన్ భవేత్ ॥ **7.35.10** ॥ 1532

కిమర్థం వాలీ చైతేన సుగ్రీవప్రియకామ్యయా।
తదా వైరే సముత్పన్నే న దగ్ధో వీరుధో యథా ॥ **7.35.11** ॥ 1533

నహి వేదితవాన్ మన్యే హనూమానాత్మనో బలం।
యద్ దృష్టవాంజీవితేష్టం క్లిశ్యంతం వానరాధిపం ॥ **7.35.12** ॥ 1534

ఏతన్మే భగవన్ సర్వం హనూమతి మహామునే।
విస్తరేణ యథాతత్త్వం కథయామరపూజిత ॥ **7.35.13** ॥ 1535

రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా హేతుయుక్తమృషిస్తతః।
హనూమతః సమక్షం తమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.35.14** ॥ 1536

సత్యమేతద్ రఘుశ్రేష్ఠ యద్ బ్రవీషి హనూమతి।
న బలే విద్యతే తుల్యో న గతౌ న మతౌ పరః ॥ **7.35.15** ॥ 1537

అమోఘశాపైః శాపస్తు దత్తోఽస్య మునిభిః పురా।
న వేత్తా హి బలం సర్వం బలీ సన్నరిమర్దన ॥ **7.35.16** ॥ 1538

బాల్యేఽప్యేతేన యత్ కర్మ కృతం రామ మహాబల।
తన్న వర్ణయితుం శక్యమితి బాలతయాస్యతే ॥ **7.35.17** ॥ 1539

యది వాస్తి త్వభిప్రాయః సంశ్రోతుం తవ రాఘవ।
సమాధాయ మతిం రామ నిశామయ వదామ్యహం ॥ **7.35.18** ॥ 1540

సూర్యదత్తవరస్వర్ణః సుమేరుర్నామ పర్వతః।
యత్ర రాజ్యం ప్రశాస్త్యస్య కేసరీ నామ వై పితా ॥ **7.35.19** ॥ 1541

తస్య భార్యా బభూవేష్టా అంజనేతి పరిశ్రుతా।
జనయామాస తస్యాం వై వాయురాత్మజముత్తమం ॥ **7.35.20** ॥ 1542

శాలిశూకనిభాభాసం ప్రాసూతేమం తదాంజనా।
ఫలాన్యాహర్తుకామా వై నిష్క్రాంతా గహనే వరా ॥ **7.35.21** ॥ 1543

ఏష మాతుర్వియోగాచ్చ క్షుధయా చ భృశార్దితః।
రురోద శిశురత్యర్థం శిశుః శరవణే యథా ॥ **7.35.22** ॥ 1544

తదోద్యంతం వివస్వంతం జపాపుష్పోత్కరోపమం।
దదర్శ ఫలలోభాచ్చ హ్యుత్పపాత రవిం ప్రతి ॥ **7.35.23** ॥ 1545

బాలార్కాభిముఖో బాలో బాలార్క ఇవ మూర్తిమాన్।
గ్రహీతుకామో బాలార్కం ప్లవతేఽంబరమధ్యగః ॥ **7.35.24** ॥ 1546

ఏతస్మిన్ ప్లవమానే తు శిశుభావే హనూమతి।
దేవదానవయక్షాణాం విస్మయః సుమహానభూత్ ॥ **7.35.25** ॥ 1547

నాప్యేవం వేగవాన్ వాయుర్గరుడో న మనస్తథా।
యథాయం వాయుపుత్రస్తు క్రమతేఽంబరముత్తమం ॥ **7.35.26** ॥ 1548

యది తావచ్ఛిశోరస్య ఈదృశో గతివిక్రమః।
యౌవనం బలమాసాద్య కథం వేగో భవిష్యతి ॥ **7.35.27** ॥ 1549

తమనుప్లవతే వాయుః ప్లవంతం పుత్రమాత్మనః।
సూర్యదాహభయాద్ రక్షంస్తుషారచయశీతలః ॥ **7.35.28** ॥ 1550

బహుయోజనసాహస్రం క్రామన్నేవ గతోఽంబరం।
పితుర్బలాచ్చ బాల్యాచ్చ భాస్కరాభ్యాశమాగతః ॥ **7.35.29** ॥ 1551

శిశురేష త్వదోషజ్ఞ ఇతి మత్వా దివాకరః।
కార్యం చాస్మిన్ సమాయత్తమిత్యేవం న దదాహ సః ॥ **7.35.30** ॥ 1552

యమేవ దివసం హ్యేష గ్రహీతుం భాస్కరం ప్లుతః।
తమేవ దివసం రాహుర్జిఘృక్షతి దివాకరం ॥ **7.35.31** ॥ 1553

అనేన చ పరామృష్టో రాహుః సూర్యరథోపరి।
అపక్రాంతస్తతస్త్రస్తో రాహుశ్చంద్రార్కమర్దనః ॥ **7.35.32** ॥ 1554

ఇంద్రస్య భవనం గత్వా సరోషః సింహికాసుతః।
అబ్రవీద్ భ్రుకుటిం కృత్వా దేవం దేవగణైర్వృతం ॥ **7.35.33** ॥ 1555

బుభుక్షాపనయం దత్త్వా చంద్రార్కౌ మమ వాసవ।
కిమిదం తత్ త్వయా దత్తమన్యస్య బలవృత్రహన్ ॥ **7.35.34** ॥ 1556

అద్యాహం పర్వకాలే తు జిఘృక్షుః సూర్యమాగతః।
అథాన్యో రాహురాసాద్య జగ్రాహ సహసా రవిం ॥ **7.35.35** ॥ 1557

స రాహోర్వచనం శ్రుత్వా వాసవః సంభ్రమాన్వితః।
ఉత్పపాతాసనం హిత్వా ఉద్వహన్ కాంచనీం స్రజం ॥ **7.35.36** ॥ 1558

తతః కైలాసకూటాభం చతుర్దంతం మదస్రవం।
శృంగారధారిణం ప్రాంశుం స్వర్ణఘంటాట్టహాసినం ॥ **7.35.37** ॥ 1559

ఇంద్రః కరీంద్రమారుహ్య రాహుం కృత్వా పురఃసరం।
ప్రాయాద్ యత్రాభవత్ సూర్యః సహానేన హనూమతా ॥ **7.35.38** ॥ 1560

అథాతిరభసేనాగాద్ రాహురుత్సృజ్య వాసవం।
అనేన చ స వై దృష్టః ప్రధావఞ్ఛైలకూటవత్ ॥ **7.35.39** ॥ 1561

తతః సూర్యం సముత్సృజ్య రాహుం ఫలమవేక్ష్య చ।
ఉత్పపాత పునర్యోమ గ్రహీతుం సింహికాసుతం ॥ **7.35.40** ॥ 1562

ఉత్సృజ్యార్కమిమం రామ ప్రధావంతం ప్లవంగమం।
అవేక్ష్యైవం పరావృత్తో ముఖశేషః పరాఙ్ముఖః ॥ **7.35.41** ॥ 1563

ఇంద్రమాశంసమానస్తు త్రాతారం సింహికాసుతః।
ఇంద్ర ఇంద్రేతి సంత్రాసాన్ముహుర్ముహురభాషత ॥ **7.35.42** ॥ 1564

రాహోర్విక్రోశమానస్య ప్రాగేవాలక్షితం స్వరం।
శ్రుత్వేంద్రోవాచ మా భైషీరహమేనం నిషూదయే ॥ **7.35.43** ॥ 1565

ఐరావతం తతో దృష్ట్వా మహత్తదిదమిత్యపి।
ఫలం తం హస్తిరాజానమభిదుద్రావ మారుతిః ॥ **7.35.44** ॥ 1566

తథాస్య ధావతో రూపమైరావతజిఘృక్షయా।
ముహూర్తమభవద్ ఘోరమింద్రాగ్న్యోరివ భాస్వరం ॥ **7.35.45** ॥ 1567

ఏవమాధావమానం తు నాతిక్రుద్ధః శచీపతిః।
హస్తాంతాదతిముక్తేన కులిశేనాభ్యతాడయత్ ॥ **7.35.46** ॥ 1568

తతో గిరౌ పపాతైష ఇంద్రవజ్రాభితాడితః।
పతమానస్య చైతస్య వామా హనురభజ్యత ॥ **7.35.47** ॥ 1569

తస్మింస్తు పతితే చాపి వజ్రతాడనవిహ్వలే।
చుక్రోధేంద్రాయ పవనః ప్రజానామహితాయ సః ॥ **7.35.48** ॥ 1570

ప్రచారం స తు సంగృహ్య ప్రజాస్వంతర్గతః ప్రభుః।
గుహాం ప్రవిష్టః స్వసుతం శిశుమాదాయ మారుతః ॥ **7.35.49** ॥ 1571

విణ్మూత్రాశయమావృత్య ప్రజానాం పరమార్తికృత్।
రురోధ సర్వభూతాని యథా వర్షాణి వాసవః ॥ **7.35.50** ॥ 1572

వాయుప్రకోపాద్ భూతాని నిరుచ్ఛ్వాసాని సర్వతః।
సంధిభిర్భిద్యమానైశ్చ కాష్ఠభూతాని జజ్ఞిరే ॥ **7.35.51** ॥ 1573

నిఃస్వాధ్యాయవషట్కారం నిష్క్రియం ధర్మవర్జితం।
వాయుప్రకోపాత్ త్రైలోక్యం నిరయస్థమివాభవత్ ॥ **7.35.52** ॥ 1574

తతః ప్రజాః సగంధర్వాః సదేవాసురమానుషాః।
ప్రజాపతిం సమాధావన్ దుఃఖితాశ్చ సుఖేచ్ఛయా ॥ **7.35.53** ॥ 1575

ఊచుః ప్రాంజలయో దేవా మహోదరనిభోదరాః।
త్వయా తు భగవన్ సృష్టాః ప్రజా నాథ చతుర్విధాః ॥ **7.35.54** ॥ 1576

త్వయా దత్తోఽయమస్మాకమాయుషః పవనః పతిః।
సోఽస్మాన్ ప్రాణేశ్వరో భూత్వా కస్మాదేషోఽద్య సత్తమ ॥ **7.35.55** ॥ 1577

రురోధ దుఃఖం జనయన్నంతఃపుర ఇవ స్త్రియః।
తస్మాత్ త్వాం శరణం ప్రాప్తా వాయునోపహతా వయం ॥ **7.35.56** ॥ 1578

వాయుసంరోధజం దుఃఖమిదం నో నుద దుఃఖహన్।
ఏతత్ ప్రజానాం శ్రుత్వా తు ప్రజానాథః ప్రజాపతిః ॥ **7.35.57** ॥ 1579

కారణాదితి చోక్త్వాసౌ ప్రజాః పునరభాషత।
యస్మింశ్చ కారణే వాయుశ్చుక్రోధ చ రురోధ చ ॥ **7.35.58** ॥ 1580

ప్రజాః శృణుధ్వం తత్ సర్వం శ్రోతవ్యం చాత్మనః క్షమం।
పుత్రస్తస్యామరేశేన ఇంద్రేణాద్య నిపాతితః ॥ **7.35.59** ॥ 1581

రాహోర్వచనమాస్థాయ తతః స కుపితోఽనిలః।
అశరీరః శరీరేషు వాయుశ్చరతి పాలయన్ ॥ **7.35.60** ॥ 1582

శరీరం హి వినా వాయుం సమతాం యాతి దారుభిః।
వాయుః ప్రాణః సుఖం వాయుర్వాయుః సర్వమిదం జగత్ ॥ **7.35.61** ॥ 1583

వాయునా సంపరిత్యక్తం న సుఖం విందతే జగత్ ।
అద్యైవ చ పరిత్యక్తం వాయునా జగదాయుషా ॥ **7.35.62** ॥ 1584

అద్యైవ తే నిరుచ్ఛ్వాసాః కాష్ఠకుడ్యోపమాః స్థితాః ।
తద్ యామస్తత్ర యత్రాస్తే మారుతో రుక్ప్రదో హి నః ।
మా వినాశం గమిష్యామ అప్రసాద్యాదితేః సుతాః ॥ **7.35.63** ॥ 1585

తతః ప్రజాభిః సహితః ప్రజాపతిః
సదేవగంధర్వభుజంగగుహ్యకైః ।
జగామ తత్రాస్యతి యత్ర మారుతః
సుతం సురేంద్రాభిహతం ప్రగృహ్య సః ॥ **7.35.64** ॥ 1586

తతోఽర్కవైశ్వానరకాంచనప్రభం
సుతం తదోత్సంగగతం సదాగతేః ।
చతుర్ముఖో వీక్ష్య కృపామథాకరోత్
సదేవగంధర్వఋషియక్షరాక్షసైః ॥ **7.35.65** ॥ 1587

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే ఉత్తరకాండే పంచత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షట్త్రింశః సర్గః ॥

హనుమంతం జీవయిత్వా బ్రహ్మాదిదేవైస్తస్మై వరప్రదానం తమాదాయ వాయోరంజనాగృహే గమనం, ఋషిశాపాద్ధనుమతః స్వబలస్య విస్మృతిః, శ్రీరామేణ స్వయజ్ఞే సమాగంతుం ప్రార్థ్యాగస్త్యప్రభృతీనాం విసర్జనం

తతః పితామహం దృష్ట్వా వాయుః పుత్రవధార్దితః।
శిశుకం తం సమాదాయ ఉత్తస్థౌ ధాతురగ్రతః ॥ **7.36.1** ॥ 1588

చలకుండలమౌలిస్రక్ తపనీయవిభూషణః।
పాదయోర్న్యపతద్ వాయుస్త్రిరుపస్థాయ వేధసే ॥ **7.36.2** ॥ 1589

తం తు వేదవిదా తేన లంబాభరణశోభినా।
వాయుముత్థాప్య హస్తేన శిశుం తం పరిమృష్టవాన్ ॥ **7.36.3** ॥ 1590

స్పృష్టమాత్రస్తతః సోఽథ సలీలం పద్మజన్మనా।
జలసిక్తం యథా సస్యం పునర్జీవితమాప్తవాన్ ॥ **7.36.4** ॥ 1591

ప్రాణవంతమిమం దృష్ట్వా ప్రాణో గంధవహో ముదా।
చచార సర్వభూతేషు సన్నిరుద్ధం యథా పురా ॥ **7.36.5** ॥ 1592

మరుద్రోధాద్ వినిర్ముక్తాస్తాః ప్రజా ముదితాఽభవన్।
శీతవాతవినిర్ముక్తాః పద్మిన్య ఇవ సాంబుజాః ॥ **7.36.6** ॥ 1593

తతస్త్రియుగ్మస్త్రికకుత్ త్రిధామా త్రిదశార్చితః।
ఉవాచ దేవతా బ్రహ్మా మారుతప్రియకామ్యయా ॥ **7.36.7** ॥ 1594

భో మహేంద్రాగ్నివరుణా మహేశ్వరధనేశ్వరాః।
జానతామపి వః సర్వం వక్ష్యామి శ్రూయతాం హితం ॥ **7.36.8** ॥ 1595

అనేన శిశునా కార్యం కర్తవ్యం వో భవిష్యతి।
తద్ దదధ్వం వరాన్ సర్వే మారుతస్యాస్య తుష్టయే ॥ **7.36.9** ॥ 1596

తతః సహస్రనయనః ప్రీతియుక్తః శుభాననః।
కుశేశయమయీం మాలాముత్క్షేప్యేదం వచోఽబ్రవీత్ ॥ **7.36.10** ॥ 1597

మత్కరోత్సృష్టవజ్రేణ హనురస్య యథా హతః।
నామ్నా వై కపిశార్దూలో భవితా హనుమానితి ॥ **7.36.11** ॥ 1598

అహమస్య ప్రదాస్యామి పరమం వరమద్భుతం।
ఇతః ప్రభృతి వజ్రస్య మమావధ్యో భవిష్యతి ॥ **7.36.12** ॥ 1599

మార్తండస్త్వబ్రవీత్ తత్ర భగవాంస్తిమిరాపహః।
తేజసోఽస్య మదీయస్య దదామి శతికాం కలాం ॥ **7.36.13** ॥ 1600

యదా చ శాస్త్రాణ్యధ్యేతుం శక్తిరస్య భవిష్యతి।
తదాస్య శాస్త్రం దాస్యామి యేన వాగ్మీ భవిష్యతి।
న చాస్య భవితా కశ్చిత్ సదృశః శాస్త్రదర్శనే ॥ **7.36.14** ॥ 1601

వరుణశ్చ వరం ప్రాదాన్నాస్య మృత్యుర్భవిష్యతి।
వర్షాయుతశతేనాపి మత్పాశాదుదకాదపి ॥ **7.36.15** ॥ 1602

యమో దండాదవధ్యత్వమరోగత్వం చ దత్తవాన్।
వరం దదామి సంతుష్ట అవిషాదం చ సంయుగే ॥ **7.36.16** ॥ 1603

గదేయం మామికా నైనం సంయుగేషు వధిష్యతి।
ఇత్యేవం ధనదః ప్రాహ తదా హ్యేకాక్షిపింగలః ॥ **7.36.17** ॥ 1604

మత్తో మదాయుధానాం చ అవధ్యోఽయం భవిష్యతి।
ఇత్యేవం శంకరేణాపి దత్తోఽస్య పరమో వరః ॥ **7.36.18** ॥ 1605

విశ్వకర్మా చ దృష్ట్వేమం బాలసూర్యోపమం శిశుం।
శిల్పినాం ప్రవరః ప్రాదాద్ వరమస్య మహామతిః ॥ **7.36.19** ॥ 1606

మత్కృతాని చ శస్త్రాణి యాని దివ్యాని తాని చ।
తైరవధ్యత్వమాపన్నశ్చిరజీవీ భవిష్యతి ॥ **7.36.20** ॥ 1607

దీర్ఘాయుశ్చ మహాత్మా చ బ్రహ్మా తం ప్రాబ్రవీద్ వచః।
సర్వేషాం బ్రహ్మదండానామవధ్యోఽయం భవిష్యతి ॥ **7.36.21** ॥ 1608

తతః సురాణాం తు వరైర్దృష్ట్వా హ్యేనమలంకృతం।
చతుర్ముఖస్తుష్టమనా వాయుమాహ జగద్గురుః ॥ **7.36.22** ॥ 1609

అమిత్రాణాం భయకరో మిత్రాణామభయంకరః।
అజేయో భవితా పుత్రస్తవ మారుత మారుతిః ॥ **7.36.23** ॥ 1610

కామరూపః కామచారీ కామగః ప్లవతాం వరః।
భవత్యవ్యాహతగతిః కీర్తిమాంశ్చ భవిష్యతి ॥ **7.36.24** ॥ 1611

రావణోత్సాదనార్థాని రామప్రీతికరాణి చ।
రోమహర్షకరాణ్యేవ కర్తా కర్మాణి సంయుగే ॥ **7.36.25** ॥ 1612

ఏవముక్త్వా తమామంత్ర్య మారుతం త్వమరైః సహ।
యథాగతం యయుః సర్వే పితామహపురోగమాః ॥ **7.36.26** ॥ 1613

సోఽపి గంధవహః పుత్రం ప్రగృహ్య గృహమానయత్।
అంజనాయాస్తమాఖ్యాయ వరదత్తం వినిర్గతః ॥ **7.36.27** ॥ 1614

ప్రాప్య రామ వరానేష వరదానబలాన్వితః।
జవేనాత్మని సంస్థేన సోఽసౌ పూర్ణ ఇవార్ణవః ॥ **7.36.28** ॥ 1615

తరసా పూర్యమాణోఽపి తదా వానరపుంగవః।
ఆశ్రమేషు మహర్షీణామపరాధ్యతి నిర్భయః ॥ **7.36.29** ॥ 1616

స్రగ్భాండాన్యగ్నిహోత్రాణి వల్కలానాం చ సంచయాన్।
భగ్నవిచ్ఛిన్నవిధ్వస్తాన్ సంశాంతానాం కరోత్యయం ॥ **7.36.30** ॥ 1617

ఏవంవిధాని కర్మాణి ప్రావర్తత మహాబలః।
సర్వేషాం బ్రహ్మదండానామవధ్యః శంభునా కృతః ॥ **7.36.31** ॥ 1618

జానంత ఋషయః సర్వే సహంతే తస్య శక్తితః।
తథా కేసరిణా త్వేష వాయునా సోఽంజనీసుతః ॥ **7.36.32** ॥ 1619

ప్రతిషిద్ధోఽపి మర్యాదాం లంఘయత్యేవ వానరః।
తతో మహర్షయః క్రుద్ధా భృగ్వంగిరసవంశజాః ॥ **7.36.33** ॥ 1620

శేపురేనం రఘుశ్రేష్ఠ నాతిక్రుద్ధాతిమన్యవః।
బాధసే యత్ సమాశ్రిత్య బలమస్మాన్ ప్లవంగమ ॥ **7.36.34** ॥ 1621

తద్ దీర్ఘకాలం వేత్తాసి నాస్మాకం శాపమోహితః।
యదా తే స్మార్యతే కీర్తిస్తదా తే వర్ధతే బలం ॥ **7.36.35** ॥ 1622

తతస్తు హతతేజౌజా మహర్షివచనౌజసా।
ఏషోఽఽశ్రమాణి తాన్యేవ మృదుభావం గతోఽచరత్ ॥ **7.36.36** ॥ 1623

అథర్క్షరజసో నామ వాలిసుగ్రీవయోః పితా।
సర్వవానరరాజాసీత్ తేజసా ఇవ భాస్కరః ॥ **7.36.37** ॥ 1624

స తు రాజ్యం చిరం కృత్వా వానరాణాం మహేశ్వరః।
తతస్త్వర్క్షరజా నామ కాలధర్మేణ యోజితః ॥ **7.36.38** ॥ 1625

తస్మిన్నస్తమితే చాథ మంత్రిభిర్మంత్రకోవిదైః।
పిత్ర్యే పదే కృతో వాలీ సుగ్రీవో వాలినః పదే ॥ **7.36.39** ॥ 1626

సుగ్రీవేణ సమం త్వస్య అద్వైధం ఛిద్రవర్జితం।
ఆబాల్యం సఖ్యమభవదనిలస్యాగ్నినా యథా ॥ **7.36.40** ॥ 1627

ఏష శాపవశాదేవ న వేద బలమాత్మనః।
వాలిసుగ్రీవయోర్వైరం యదా రామ సముత్థితం ॥ **7.36.41** ॥ 1628

న హ్యేష రామ సుగ్రీవో భ్రామ్యమాణోఽపి వాలినా।
దేవ జానాతి న హ్యేష బలమాత్మని మారుతిః ॥ **7.36.42** ॥ 1629

ఋషిశాపాహతబలస్తదైవ కపిసత్తమః।
సింహః కుంజరరుద్ధో వా ఆస్థితః సహితో రణే ॥ **7.36.43** ॥ 1630

పరాక్రమోత్సాహమతిప్రతాప -
సౌశీల్యమాధుర్యనయానయైశ్చ।
గాంభీర్యచాతుర్యసువీర్యధైర్యై -
ర్హనూమతః కోఽప్యధికోఽస్తి లోకే ॥ **7.36.44** ॥ 1631

అసౌ పునర్వ్యాకరణం గ్రహీష్యన్
సూర్యోన్ముఖః ప్రష్టుమనాః కపీంద్రః।
ఉద్యద్గిరేరస్తగిరిం జగామ
గ్రంథం మహద్ధారయనప్రమేయః ॥ **7.36.45** ॥ 1632

ససూత్రవృత్త్యర్థపదం మహార్థం
ససంగ్రహం సిద్ధ్యతి వై కపీంద్రః।
నహ్యస్య కశ్చిత్ సదృశోఽస్తి శాస్త్రే
వైశారదే ఛందగతౌ తథైవ ॥ **7.36.46** ॥ 1633

సర్వాసు విద్యాసు తపోవిధానే
ప్రస్పర్ధతేఽయం హి గురుం సురాణాం।
సోఽయం నవవ్యాకరణార్థవేత్తా
బ్రహ్మా భవిష్యత్యపి తే ప్రసాదాత్ ॥ **7.36.47** ॥ 1634

ప్రవీవివిక్షోరివ సాగరస్య
లోకాన్ దిధక్షోరివ పావకస్య।
లోకక్షయేష్వేవ యథాంతకస్య
హనూమతః స్థాస్యతి కః పురస్తాత్ ॥ **7.36.48** ॥ 1635

ఏషేవ చాన్యే చ మహాకపీంద్రాః
సుగ్రీవమైందద్వివిదాః సనీలాః।
సతారతారేయనలాః సరంభా -
స్త్వత్కారణాద్ రామ సురైర్హి సృష్టాః ॥ **7.36.49** ॥ 1636

గజో గవాక్షో గవయః సుదంష్ట్రో
మైందః ప్రభో జ్యోతిముఖో నలశ్చ।
ఏతే చ ఋక్షాః సహ వానరేంద్రై -
స్త్వత్కారణాద్ రామ సురైర్హి సృష్టాః ॥ **7.36.50** ॥ 1637

తదేతత్ కథితం సర్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి।
హనూమతో బాలభావే కర్మైతత్ కథితం మయా ॥ **7.36.51** ॥ 1638

శ్రుత్వాగస్త్యస్య కథితం రామః సౌమిత్రిరేవ చ।
విస్మయం పరమం జగ్ముర్వానరా రాక్షసైః సహ ॥ **7.36.52** ॥ 1639

అగస్త్యస్త్వబ్రవీద్ రామం సర్వమేతచ్ఛ్రుతం త్వయా।
దృష్టః సంభాషితశ్చాసి రామ గచ్ఛామహే వయం ॥ **7.36.53** ॥ 1640

శ్రుత్వైతద్ రాఘవో వాక్యమగస్త్యస్యోగ్రతేజసః।
ప్రాంజలిః ప్రణతశ్చాపి మహర్షిమిదమబ్రవీత్ ॥ **7.36.54** ॥ 1641

అద్య మే దేవతాస్తుష్టాః పితరః ప్రపితామహాః।
యుష్మాకం దర్శనాదేవ నిత్యం తుష్టాః సబాంధవాః ॥ **7.36.55** ॥ 1642

విజ్ఞాప్యం తు మమైతద్ధి యద్ వదామ్యాగతస్పృహః।
తద్ భవద్భిర్మమ కృతే కర్తవ్యమనుకంపయా ॥ **7.36.56** ॥ 1643

పౌరజానపదాన్ స్థాప్య స్వకార్యేష్వహమాగతః।
క్రతూనహం కరిష్యామి ప్రభావాద్ భవతాం సతాం ॥ **7.36.57** ॥ 1644

సదస్యా మమ యజ్ఞేషు భవంతో నిత్యమేవ తు।
భవిష్యథ మహావీర్యా మమానుగ్రహకాంక్షిణః ॥ **7.36.58** ॥ 1645

అహం యుష్మాన్ సమాశ్రిత్య తపోనిర్ధూతకల్మషాన్।
అనుగృహీతః పితృభిర్భవిష్యామి సునిర్వృతః ॥ **7.36.59** ॥ 1646

తదాగంతవ్యమనిశం భవద్భిరిహ సంగతైః।
అగస్త్యాద్యాస్తు తచ్ఛ్రుత్వా ఋషయః సంశితవ్రతాః ॥ **7.36.60** ॥ 1647

ఏవమస్త్వితి తం ప్రోచ్య ప్రయాతుముపచక్రముః।
ఏవముక్త్వా గతాః సర్వే ఋషయస్తే యథాగతం ॥ **7.36.61** ॥ 1648

రాఘవశ్చ తమేవార్థం చింతయామాస విస్మితః।
తతోఽస్తం భాస్కరే యాతే విసృజ్య నృపవానరాన్ ॥ **7.36.62** ॥ 1649

సంధ్యాముపాస్య విధివత్ తదా నరవరోత్తమః।
ప్రవృత్తాయాం రజన్యాం తు సోఽంతఃపురచరోఽభవత్ ॥ **7.36.63** ॥ 1650

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షట్త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీరామస్య సదస్యైః సహ రాజసభాయాముపవేశనం

అభిషిక్తే తు కాకుత్స్థే ధర్మేణ విదితాత్మని ।
వ్యతీతా యా నిశా పూర్వా పౌరాణాం హర్షవర్ధినీ ॥ **7.37.1** ॥ 1651

తస్యాం రజన్యాం వ్యుష్టాయాం ప్రాతర్నృపతిబోధకాః ।
బందినః సముపాతిష్ఠన్ సౌమ్యా నృపతివేశ్మని ॥ **7.37.2** ॥ 1652

తే రక్తకంఠినః సర్వే కిన్నరా ఇవ శిక్షితాః ।
తుష్టువుర్నృపతిం వీరం యథావత్ సంప్రహర్షిణః ॥ **7.37.3** ॥ 1653

వీర సౌమ్య ప్రబుధ్యస్వ కౌసల్యాప్రీతివర్ధన ।
జగద్ధి సర్వం స్వపితి త్వయి సుప్తే నరాధిప ॥ **7.37.4** ॥ 1654

విక్రమస్తే యథా విష్ణో రూపం చైవాశ్వినోరివ ।
బుద్ధ్యా బృహస్పతేస్తుల్యః ప్రజాపతిసమో హ్యసి ॥ **7.37.5** ॥ 1655

క్షమా తే పృథివీతుల్యా తేజసా భాస్కరోపమః ।
వేగస్తే వాయునా తుల్యో గాంభీర్యముదధేరివ ॥ **7.37.6** ॥ 1656

అప్రకంప్యో యథా స్థాణుశ్చంద్రే సౌమ్యత్వమీదృశం ।
నేదృశాః పార్థివాః పూర్వం భవితారో నరాధిప ॥ **7.37.7** ॥ 1657

యథా త్వమసి దుర్ధర్షో ధర్మనిత్యః ప్రజాహితః।
న త్వాం జహాతి కీర్తిశ్చ లక్ష్మీశ్చ పురుషర్షభ ॥ **7.37.8** ॥ 1658

శ్రీశ్చ ధర్మశ్చ కాకుత్స్థ త్వయి నిత్యం ప్రతిష్ఠితౌ।
ఏతాశ్చాన్యాశ్చ మధురా బందిభిః పరికీర్తితాః ॥ **7.37.9** ॥ 1659

సూతాశ్చ సంస్తవైర్దివ్యైర్బోధయంతి స్మ రాఘవం।
స్తుతిభిః స్తూయమానాభిః ప్రత్యబుధ్యత రాఘవః ॥ **7.37.10** ॥ 1660

స తద్విహాయ శయనం పాండరాచ్ఛాదనాస్తతం।
ఉత్తస్థౌ నాగశయనాద్ధరిర్నారాయణో యథా ॥ **7.37.11** ॥ 1661

తముత్థితం మహాత్మానం ప్రహ్వాః ప్రాంజలయో నరాః।
సలిలం భాజనైః శుభైరుపతస్థుః సహస్రశః ॥ **7.37.12** ॥ 1662

కృతోదకః శుచిర్భూత్వా కాలే హుతహుతాశనః।
దేవాగారం జగామాశు పుణ్యమిక్ష్వాకుసేవితం ॥ **7.37.13** ॥ 1663

తత్ర దేవాన్ పితౄన్ విప్రానర్చయిత్వా యథావిధి।
బాహ్యకక్షాంతరం రామో నిర్జగామ జనైర్వృతః ॥ **7.37.14** ॥ 1664

ఉపతస్థుర్మహాత్మానో మంత్రిణః సపురోహితాః।
వసిష్ఠప్రముఖాః సర్వే దీప్యమానా ఇవాగ్నయః ॥ **7.37.15** ॥ 1665

క్షత్రియాశ్చ మహాత్మానో నానాజనపదేశ్వరాః।
రామస్యోపావిశన్ పార్శ్వే శక్రస్యేవ యథామరాః ॥ **7.37.16** ॥ 1666

భరతో లక్ష్మణశ్చాత్ర శత్రుఘ్నశ్చ మహాయశాః।
ఉపాసాంచక్రిరే హృష్టా వేదాస్త్రయ ఇవాధ్వరం ॥ **7.37.17** ॥ 1667

యాతాః ప్రాంజలయో భూత్వా కింకరా ముదితాననాః।
ముదితా నామ పార్శ్వస్థా బహవః సముపావిశన్ ॥ **7.37.18** ॥ 1668

వానరాశ్చ మహావీర్యా వింశతిః కామరూపిణః।
సుగ్రీవప్రముఖా రామముపాసంతే మహౌజసః ॥ **7.37.19** ॥ 1669

విభీషణశ్చ రక్షోభిశ్చతుర్భిః పరివారితః।
ఉపాసతే మహాత్మానం ధనేశమివ గుహ్యకః ॥ **7.37.20** ॥ 1670

తథా నిగమవృద్ధాశ్చ కులీనా యే చ మానవాః।
శిరసా వంద్య రాజానముపాసంతే విచక్షణాః ॥ **7.37.21** ॥ 1671

తథా పరివృతో రాజా శ్రీమద్భిర్ఋషిభిర్వరైః।
రాజభిశ్చ మహావీర్యైర్వానరైశ్చ సరాక్షసైః ॥ **7.37.22** ॥ 1672

యథా దేవేశ్వరో నిత్యమృషిభిః సముపాస్యతే।
అధికస్తేన రూపేణ సహస్రాక్షాద్ విరోచతే ॥ **7.37.23** ॥ 1673

తేషాం సముపవిష్టానాం తాస్తాః సుమధురాః కథాః।
కథ్యంతే ధర్మసంయుక్తాః పురాణజ్ఞైర్మహాత్మభిః ॥ **7.37.24** ॥ 1674

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టాత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ జనకయుధాజిత్ప్రతర్దనప్రభృతీనాం భూపానాం స్వదేశే ప్రస్థాపనం

ఏవమాస్తే మహాబాహురహన్యహని రాఘవః।
ప్రశాసత్ సర్వకార్యాణి పౌరజానపదేషు చ ॥ **7.38.1** ॥ 1675

తతః కతిపయాహఃసు వైదేహం మిథిలాధిపం।
రాఘవః ప్రాంజలిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.38.2** ॥ 1676

భవాన్ హి గతిరవ్యగ్రా భవతా పాలితా వయం।
భవతస్తేజసోగ్రేణ రావణో నిహతో మయా ॥ **7.38.3** ॥ 1677

ఇక్ష్వాకూణాం చ సర్వేషాం మైథిలానాం చ సర్వశః।
అతులాః ప్రీతయో రాజన్ సంబంధకపురోగమాః ॥ **7.38.4** ॥ 1678

తద్ భవాన్ స్వపురం యాతు రత్నాన్యాదాయ పార్థివ।
భరతశ్చ సహాయార్థం పృష్ఠతశ్చానుయాస్యతి ॥ **7.38.5** ॥ 1679

స తథేతి తతః కృత్వా రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్।
ప్రీతోఽస్మి భవతా రాజన్ దర్శనేన నయేన చ ॥ **7.38.6** ॥ 1680

యాన్యేతాని తు రత్నాని మదర్థం సంచితాని వై।
దుహిత్రే తాన్యహం రాజన్ సర్వాణ్యేవ దదామి వై ॥ **7.38.7** ॥ 1681

ఏవముక్త్వా తు కాకుత్స్థం జనకో హృష్టమానసః।
ప్రయయౌ మిథిలాం శ్రీమాంస్తమనుజ్ఞాయ రాఘవం ॥ **7.38.8** ॥ 1682

తతః ప్రయాతే జనకే కేకయం మాతులం ప్రభుం।
రాఘవః ప్రాంజలిర్భూత్వా వినయాద్ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.38.9** ॥ 1683

ఇదం రాజ్యమహం చైవ భరతశ్చ సలక్ష్మణః।
ఆయత్తస్త్వం హి నో రాజన్ గతిశ్చ పురుషర్షభ ॥ **7.38.10** ॥ 1684

రాజా హి వృద్ధః సంతాపం త్వదర్థముపయాస్యతి।
తస్మాద్ గమనమద్యైవ రోచతే తవ పార్థివ ॥ **7.38.11** ॥ 1685

లక్ష్మణేనానుయాత్రేణ పృష్ఠతోఽనుగమిష్యతే।
ధనమాదాయ బహులం రత్నాని వివిధాని చ ॥ **7.38.12** ॥ 1686

యుధాజిత్ తు తథేత్యాహ గమనం ప్రతి రాఘవ।
రత్నాని చ ధనం చైవ త్వయ్యేవాక్షయ్యమస్త్వితి ॥ **7.38.13** ॥ 1687

ప్రదక్షిణం చ రాజానం కృత్వా కేకయవర్ధనః।
రామేణ చ కృతః పూర్వమభివాద్య ప్రదక్షిణం ॥ **7.38.14** ॥ 1688

లక్ష్మణేన సహాయేన ప్రయాతః కేకయేశ్వరః।
హతేఽసురే యథా వృత్రే విష్ణునా సహ వాసవః ॥ **7.38.15** ॥ 1689

తం విసృజ్య తతో రామో వయస్యమకుతోభయం।
ప్రతర్దనం కాశిపతిం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీత్ ॥ **7.38.16** ॥ 1690

దర్శితా భవతా ప్రీతిర్దర్శితం సౌహృదం పరం।
ఉద్యోగశ్చ త్వయా రాజన్ భరతేన కృతః సహ ॥ **7.38.17** ॥ 1691

తద్ భవానద్య కాశేయ పురీం వారాణసీం వ్రజ।
రమణీయాం త్వయా గుప్తాం సుప్రాకారాం సుతోరణాం ॥ **7.38.18** ॥ 1692

ఏతావదుక్త్వా చోత్థాయ కాకుత్స్థః పరమాసనాత్ ।
పర్యష్వజత ధర్మాత్మా నిరంతరమురోగతం ॥ **7.38.19** ॥ 1693

విసర్జయామాస తదా కౌసల్యాప్రీతివర్ధనః ।
రాఘవేణ కృతానుజ్ఞః కాశేయో హ్యకుతోభయః ॥ **7.38.20** ॥ 1694

వారాణసీ యయౌ తూర్ణం రాఘవేణ విసర్జితః ।
విసృజ్య తం కాశిపతిం త్రిశతం పృథివీపతీన్ ॥ **7.38.21** ॥ 1695

ప్రహసన్ రాఘవో వాక్యమువాచ మధురాక్షరం ।
భవతాం ప్రీతిరవ్యగ్రా తేజసా పరిరక్షితా ॥ **7.38.22** ॥ 1696

ధర్మశ్చ నియతో నిత్యం సత్యం చ భవతాం సదా ।
యుష్మాకం చానుభావేన తేజసా చ మహాత్మనాం ॥ **7.38.23** ॥ 1697

హతో దురాత్మా దుర్బుద్ధీ రావణో రాక్షసాధమః ।
హేతుమాత్రమహం తత్ర భవతాం తేజసా హతః ॥ **7.38.24** ॥ 1698

రావణః సగణో యుద్ధే సపుత్రామాత్యబాంధవః ।
భవంతశ్చ సమానీతా భరతేన మహాత్మనా ॥ **7.38.25** ॥ 1699

శ్రుత్వా జనకరాజస్య కాననాత్ తనయాం హృతాం ।
ఉద్యుక్తానాం చ సర్వేషాం పార్థివానాం మహాత్మనాం ॥ **7.38.26** ॥ 1700

కాలోఽప్యతీతః సుమహాన్ గమనం రోచయామ్యతః ।
ప్రత్యూచుస్తం చ రాజానో హర్షేణ మహతా వృతాః ॥ **7.38.27** ॥ 1701

దిష్ట్యా త్వం విజయీ రామ స్వరాజ్యేఽపి ప్రతిష్ఠితః ।
దిష్ట్యా ప్రత్యాహృతా సీతా దిష్ట్యా శత్రుః పరాజితః ॥ **7.38.28** ॥ 1702

ఏష నః పరమః కామ ఏషా నః ప్రీతిరుత్తమా ।
యత్ త్వాం విజయినం రామ పశ్యామో హతశాత్రవం ॥ **7.38.29** ॥ 1703

ఏతత్ త్వయ్యుపపన్నం చ యదస్మాంస్త్వం ప్రశంససే।
ప్రశంసార్హం న జానీమః ప్రశంసాం వక్తుమీదృశీం ॥ **7.38.30** ॥ 1704

ఆపృచ్ఛామో గమిష్యామో హృదిస్థో నః సదా భవాన్।
వర్తామహే మహాబాహో ప్రీత్యాత్ర మహతా వృతాః ॥ **7.38.31** ॥ 1705

భవేచ్చ తే మహారాజ ప్రీతిరస్మాసు నిత్యదా।
బాఢమిత్యేవ రాజానో హర్షేణ పరమాన్వితాః ॥ **7.38.32** ॥ 1706

ఊచుః ప్రాంజలయః సర్వే రాఘవం గమనోత్సుకాః।
పూజితాస్తే చ రామేణ జగ్ముర్దేశాన్ స్వకాన్ స్వకాన్ ॥ **7.38.33** ॥ 1707

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టాత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥

రాజభిః శ్రీరామాయోపహారస్య ప్రేషణం తమాదాయ శ్రీరామేణ స్వమిత్రేభ్యో వానరాదిభ్యస్తస్య వితరణం వానరాదీనాం తత్ర సుఖేనావస్థానం

తే ప్రయాతా మహాత్మానః పార్థివాస్తే ప్రహృష్టవత్।
గజవాజిసహస్రౌఘైః కంపయంతో వసుంధరాం ॥ **7.39.1** ॥ 1708

అక్షౌహిణ్యో హి తత్రాసన్ రాఘవార్థే సముద్యతాః।
భరతస్యాజ్ఞయానేకాః ప్రహృష్టబలవాహనాః ॥ **7.39.2** ॥ 1709

ఊచుస్తే చ మహీపాలా బలదర్పసమన్వితాః।
న రామ రావణం యుద్ధే పశ్యామః పురతః స్థితం ॥ **7.39.3** ॥ 1710

భరతేన వయం పశ్చాత్ సమానీతా నిరర్థకం।
హతా హి రాక్షసాః క్షిప్రం పార్థివైః స్యుర్న సంశయః ॥ **7.39.4** ॥ 1711

రామస్య బాహువీర్యేణ రక్షితా లక్ష్మణస్య చ।
సుఖం పారే సముద్రస్య యుధ్యేమ విగతజ్వరాః ॥ **7.39.5** ॥ 1712

ఏతాశ్చాన్యాశ్చ రాజానః కథాస్తత్ర సహస్రశః।
కథయంతః స్వరాజ్యాని జగ్ముర్హర్షసమన్వితాః ॥ **7.39.6** ॥ 1713

స్వాని రాజ్యాని ముఖ్యాని బుద్ధాని ముదితాని చ।
సమృద్ధధనధాన్యాని పూర్ణాని వసుమంతి చ ॥ **7.39.7** ॥ 1714

యథాపురాణి తే గత్వా రత్నాని వివిధాన్యథ।
రామస్య ప్రియకామార్థముపహారం నృపా దదుః ॥ **7.39.8** ॥ 1715

అశ్వాన్ యానాని రత్నాని హస్తినశ్చ మదోత్కటాన్।
చందనాని చ ముఖ్యాని దివ్యాన్యాభరణాని చ ॥ **7.39.9** ॥ 1716

మణిముక్తాప్రవాలాంస్తు దాస్యో రూపసమన్వితాః।
అజావికం చ వివిధం రథాంస్తు వివిధాన్ బహూన్ ॥ **7.39.10** ॥ 1717

భరతో లక్ష్మణశ్చైవ శత్రుఘ్నశ్చ మహాబలః।
ఆదాయ తాని రత్నాని స్వాం పురీం పునరాగతాః ॥ **7.39.11** ॥ 1718

ఆగమ్య చ పురీం రమ్యామయోధ్యాం పురుషర్షభాః।
తాని రత్నాని చిత్రాణి రామాయ సముపానయన్ ॥ **7.39.12** ॥ 1719

ప్రతిగృహ్య చ తత్ సర్వం రామః ప్రీతిసమన్వితః।
సుగ్రీవాయ దదౌ రాజ్ఞే మహాత్మా కృతకర్మణే ॥ **7.39.13** ॥ 1720

విభీషణాయ చ దదౌ తథాన్యేభ్యోఽపి రాఘవః।
రాక్షసేభ్యః కపిభ్యశ్చ యైర్వృతో జయమాప్తవాన్ ॥ **7.39.14** ॥ 1721

తే సర్వే రామదత్తాని రత్నాని కపిరాక్షసాః।
శిరోభిర్ధారయామాసుర్భుజేషు చ మహాబలాః ॥ **7.39.15** ॥ 1722

హనూమంతం చ నృపతిరిక్ష్వాకూణాం మహారథః।
అంగదం చ మహాబాహుమంకమారోప్య వీర్యవాన్ ॥ **7.39.16** ॥ 1723

రామః కమలపత్రాక్షః సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్।
అంగదస్తే సుపుత్రోఽయం మంత్రీ చాప్యనిలాత్మజః ॥ **7.39.17** ॥ 1724

సుగ్రీవమంత్రితే యుక్తౌ మమ చాపి హితే రతౌ।
అర్హతో వివిధాం పూజాం త్వత్కృతే వై హరీశ్వర ॥ **7.39.18** ॥ 1725

ఇత్యుక్త్వా వ్యపముచ్యాంగాద్ భూషణాని మహాయశాః।
స బబంధ మహార్హాణి తదాంగదహనూమతోః ॥ **7.39.19** ॥ 1726

ఆభాష్య చ మహావీర్యాన్ రాఘవో యూథపర్షభాన్।
నీలం నలం కేసరిణం కుముదం గంధమాదనం ॥ **7.39.20** ॥ 1727

సుషేణం పనసం వీరం మైందం ద్వివిదమేవ చ।
జాంబవంతం గవాక్షం చ వినతం ధూమ్రమేవ చ ॥ **7.39.21** ॥ 1728

బలీముఖం ప్రజంఘం చ సన్నాదం చ మహాబలం।
దరీముఖం దధిముఖమింద్రజానుం చ యూథపం ॥ **7.39.22** ॥ 1729

మధురం శ్లక్ష్ణయా వాచా నేత్రాభ్యామాపిబన్నివ।
సుహృదో మే భవంతశ్చ శరీరం భ్రాతరస్తథా ॥ **7.39.23** ॥ 1730

యుష్మాభిరుద్ధృతశ్చాహం వ్యసనాత్ కాననౌకసః।
ధన్యో రాజా చ సుగ్రీవో భవద్భిః సుహృదాం వరైః ॥ **7.39.24** ॥ 1731

ఏవముక్త్వా దదౌ తేభ్యో భూషణాని యథార్హతః।
వజ్రాణి చ మహార్హాణి సస్వజే చ నరర్షభః ॥ **7.39.25** ॥ 1732

తే పిబంతః సుగంధీని మధూని మధుపింగలాః।
మాంసాని చ సుమృష్టాని మూలాని చ ఫలాని చ ॥ **7.39.26** ॥ 1733

ఏవం తేషాం నివసతాం మాసః సాగ్రో యయౌ తదా।
ముహూర్తమివ తే సర్వే రామభక్త్యా చ మేనిరే ॥ **7.39.27** ॥ 1734

రామోఽపి రేమే తైః సార్ధం వానరైః కామరూపిభిః।
రాక్షసైశ్చ మహావీర్యైర్ఋక్షైశ్చైవ మహాబలైః ॥ **7.39.28** ॥ 1735

ఏవం తేషాం యయౌ మాసో ద్వితీయః శిశిరః సుఖం।
వానరాణాం ప్రహృష్టానాం రాక్షసానాం చ సర్వశః ॥ **7.39.29** ॥ 1736

ఇక్ష్వాకునగరే రమ్యే పరాం ప్రీతిముపాసతాం।
రామస్య ప్రీతికరణైః కాలస్తేషాం సుఖం యయౌ ॥ **7.39.30** ॥ 1737

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ వానరర్క్షరక్షసాం స్వదేశే ప్రస్థాపనం

తథా స్మ తేషాం వసతామృక్షవానరరక్షసాం ।
రాఘవస్తు మహాతేజాః సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ ॥ **7.40.1** ॥ 1738

గమ్యతాం సౌమ్య కిష్కింధాం దురాధర్షాం సురాసురైః ।
పాలయస్వ సహామాత్యై రాజ్యం నిహతకంటకం ॥ **7.40.2** ॥ 1739

అంగదం చ మహాబాహో ప్రీత్యా పరమయా యుతః ।
పశ్య త్వం హనుమంతం చ నలం చ సుమహాబలం ॥ **7.40.3** ॥ 1740

సుషేణం శ్వశురం వీరం తారం చ బలినాం వరం ।
కుముదం చైవ దుర్ధర్షం నీలం చైవ మహాబలం ॥ **7.40.4** ॥ 1741

వీరం శతబలిం చైవ మైందం ద్వివిదమేవ చ ।
గజం గవాక్షం గవయం శరభం చ మహాబలం ॥ **7.40.5** ॥ 1742

ఋక్షరాజం చ దుర్ధర్షం జాంబవంతం మహాబలం ।
పశ్య ప్రీతిసమాయుక్తో గంధమాదనమేవ చ ॥ **7.40.6** ॥ 1743

ఋషభం చ సువిక్రాంతం ప్లవంగం చ సుపాటలం ।
కేసరిం శరభం శుంభం శంఖచూడం మహాబలం ॥ **7.40.7** ॥ 1744

యే యే మే సుమహాత్మానో మదర్థే త్యక్తజీవితాః।
పశ్య త్వం ప్రీతిసంయుక్తో మా చైషాం విప్రియం కృథాః ॥ **7.40.8** ॥ 1745

ఏవముక్త్వా చ సుగ్రీవమాశ్లిష్య చ పునః పునః।
విభీషణమువాచాథ రామో మధురయా గిరా ॥ **7.40.9** ॥ 1746

లంకాం ప్రశాధి ధర్మేణ ధర్మజ్ఞస్త్వం మతో మమ।
పురస్య రాక్షసానాం చ భ్రాతుర్వైశ్రవణస్య చ ॥ **7.40.10** ॥ 1747

మా చ బుద్ధిమధర్మే త్వం కుర్యా రాజన్ కథంచన।
బుద్ధిమంతో హి రాజానో ధ్రువమశ్నంతి మేదినీం ॥ **7.40.11** ॥ 1748

అహం చ నిత్యశో రాజన్ సుగ్రీవసహితస్త్వయా।
స్మర్తవ్యః పరయా ప్రీత్యా గచ్ఛ త్వం విగతజ్వరః ॥ **7.40.12** ॥ 1749

రామస్య భాషితం శ్రుత్వా ఋక్షవానరరాక్షసాః।
సాధుసాధ్వితి కాకుత్స్థం ప్రశశంసుః పునః పునః ॥ **7.40.13** ॥ 1750

తవ బుద్ధిర్మహాబాహో వీర్యమద్భుతమేవ చ।
మాధుర్యం పరమం రామ స్వయంభోరివ నిత్యదా ॥ **7.40.14** ॥ 1751

తేషామేవం బ్రువాణానాం వానరాణాం చ రక్షసాం।
హనూమాన్ ప్రణతో భూత్వా రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.40.15** ॥ 1752

స్నేహో మే పరమో రాజంస్త్వయి తిష్ఠతు నిత్యదా।
భక్తిశ్చ నియతా వీర భావో నాన్యత్ర గచ్ఛతు ॥ **7.40.16** ॥ 1753

యావద్ రామకథా వీర చరిష్యతి మహీతలే।
తావచ్ఛరీరే వత్స్యంతు ప్రాణా మమ న సంశయః ॥ **7.40.17** ॥ 1754

యచ్చైతచ్చరితం దివ్యం కథా తే రఘునందన।
తన్మమాప్సరసో రామ శ్రావయేయుర్నరర్షభ ॥ **7.40.18** ॥ 1755

తచ్ఛ్రుత్వాహం తతో వీర తవ చర్యామృతం ప్రభో।
ఉత్కంఠాం తాం హరిష్యామి మేఘలేఖామివానిలః ॥ **7.40.19** ॥ 1756

ఏవం బ్రువాణం రామస్తు హనూమంతం వరాసనాత్।
ఉత్థాయ సస్వజే స్నేహాద్ వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.40.20** ॥ 1757

ఏవమేతత్ కపిశ్రేష్ఠ భవితా నాత్ర సంశయః।
చరిష్యతి కథా యావదేషా లోకే చ మామికా ॥ **7.40.21** ॥ 1758

తావత్ తే భవితా కీర్తిః శరీరేఽప్యసవస్తథా।
లోకా హి యావత్స్థాస్యంతి తావత్ స్థాస్యంతి మే కథాః ॥ **7.40.22** ॥ 1759

ఏకైకస్యోపకారస్య ప్రాణాన్ దాస్యామి తే కపే।
శేషస్యేహోపకారాణాం భవామ ఋణినో వయం ॥ **7.40.23** ॥ 1760

మదంగే జీర్ణతాం యాతు యత్ త్వయోపకృతం కపే।
నరః ప్రత్యుపకారాణామాపత్స్వాయాతి పాత్రతాం ॥ **7.40.24** ॥ 1761

తతోఽస్య హారం చంద్రాభం ముచ్య కంఠాత్ స రాఘవః।
వైదూర్యతరలం కంఠే బబంధ చ హనూమతః ॥ **7.40.25** ॥ 1762

తేనోరసి నిబద్ధేన హారేణ మహతా కపిః।
రరాజ హేమశైలేంద్రశ్చంద్రేణాక్రాంతమస్తకః ॥ **7.40.26** ॥ 1763

శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైతదుత్థాయోత్థాయ వానరాః।
ప్రణమ్య శిరసా పాదౌ నిర్జగ్ముస్తే మహాబలాః ॥ **7.40.27** ॥ 1764

సుగ్రీవః స చ రామేణ నిరంతరముపోగతః।
విభీషణశ్చ ధర్మాత్మా సర్వే తే బాష్పవిక్లవాః ॥ **7.40.28** ॥ 1765

సర్వే చ తే బాష్పకలాః సాశ్రునేత్రా విచేతసః।
సమ్మూఢా ఇవ దుఃఖేన త్యజంతో రాఘవం తదా ॥ **7.40.29** ॥ 1766

కృతప్రసాదాస్తైవం రాఘవేణ మహాత్మనా।
జగ్ముః స్వం స్వం గృహం సర్వే దేహీ దేహమివ త్యజన్ ॥ **7.40.30** ॥ 1767

తతస్తు తే రాక్షసబుక్షవానరాః
ప్రణమ్య రామం రఘువంశవర్ధనం।
వియోగజాశ్రుప్రతిపూర్ణలోచనాః
ప్రతిప్రయాతాస్తు యథా నివాసినః ॥ **7.40.31** ॥ 1768

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకచత్వారింశః సర్గః ॥

కుబేరప్రహితస్య పుష్పకవిమానస్యాగమనం శ్రీరామేణ పూజితస్యానుగృహీతస్య చ తస్య తిరోభావో భరతేన రామరాజ్యస్యాద్భుతప్రభావాణాం వర్ణనం

విసృజ్య చ మహాబాహుర్ఋక్షవానరరాక్షసాన్ ।
భ్రాతృభిః సహితో రామః ప్రముమోద సుఖం సుఖీ ॥ **7.41.1** ॥ 1769

అథాపరాహ్ణసమయే భ్రాతృభిః సహ రాఘవః ।
శుశ్రావ మధురాం వాణీమంతరిక్షాన్మహాప్రభుః ॥ **7.41.2** ॥ 1770

సౌమ్య రామ నిరీక్షస్వ సౌమ్యేన వదనేన మాం ।
కుబేరభవనాత్ ప్రాప్తం విద్ధి మాం పుష్పకం ప్రభో ॥ **7.41.3** ॥ 1771

తవ శాసనమాజ్ఞాయ గతోఽస్మి భవనం ప్రతి ।
ఉపస్థాతుం నరశ్రేష్ఠ స చ మాం ప్రత్యభాషత ॥ **7.41.4** ॥ 1772

నిర్జితస్త్వం నరేంద్రేణ రాఘవేణ మహాత్మనా ।
నిహత్య యుధి దుర్ధర్షం రావణం రాక్షసేశ్వరం ॥ **7.41.5** ॥ 1773

మమాపి పరమా ప్రీతిర్హతే తస్మిన్ దురాత్మని ।
రావణే సగణే చైవ సపుత్రే సహబాంధవే ॥ **7.41.6** ॥ 1774

స త్వం రామేణ లంకాయాం నిర్జితః పరమాత్మనా ।
వహ సౌమ్య తమేవ త్వమహమాజ్ఞాపయామి తే ॥ **7.41.7** ॥ 1775

పరమో హ్యేష మే కామో యత్ త్వం రాఘవనందనం।
వహేర్లోకస్య సంయానం గచ్ఛస్వ విగతజ్వరః ॥ **7.41.8** ॥ 1776

సోఽహం శాసనమాజ్ఞాయ ధనదస్య మహాత్మనః।
త్వత్సకాశమనుప్రాప్తో నిర్విశంకః ప్రతీచ్ఛ మాం ॥ **7.41.9** ॥ 1777

అధృష్యః సర్వభూతానాం సర్వేషాం ధనదాజ్ఞయా।
చరామ్యహం ప్రభావేణ తవాజ్ఞాం పరిపాలయన్ ॥ **7.41.10** ॥ 1778

ఏవముక్తస్తదా రామః పుష్పకేణ మహాబలః।
ఉవాచ పుష్పకం దృష్ట్వా విమానం పునరాగతం ॥ **7.41.11** ॥ 1779

యద్యేవం స్వాగతం తేఽస్తు విమానవర పుష్పక।
ఆనుకూల్యాద్ ధనేశస్య వృత్తదోషో న నో భవేత్ ॥ **7.41.12** ॥ 1780

లాజైశ్చైవ తథా పుష్పైర్ధూపైశ్చైవ సుగంధిభిః।
పూజయిత్వా మహాబాహూ రాఘవః పుష్పకం తదా ॥ **7.41.13** ॥ 1781

గమ్యతామితి చోవాచ ఆగచ్ఛ త్వం స్మరే యదా।
సిద్ధానాం చ గతౌ సౌమ్య మా విషాదేన యోజయ ॥ **7.41.14** ॥ 1782

ప్రతిఘాతశ్చ తే మా భూద్ యథేష్టం గచ్ఛతో దిశః।
ఏవమస్త్వితి రామేణ పూజయిత్వా విసర్జితం ॥ **7.41.15** ॥ 1783

అభిప్రేతాం దిశం తస్మాత్ ప్రాయాత్ తత్ పుష్పకం తదా।
ఏవమంతర్హితే తస్మిన్ పుష్పకే సుకృతాత్మని ॥ **7.41.16** ॥ 1784

భరతః ప్రాంజలిర్వాక్యమువాచ రఘునందనం।
విబుధాత్మని దృశ్యంతే త్వయి వీర ప్రశాసతి ॥ **7.41.17** ॥ 1785

అమానుషాణి సత్త్వాని వ్యాహృతాని ముహుర్ముహుః।
అనామయశ్చ మర్త్యానాం సాగ్రో మాసో గతో హ్యయం ॥ **7.41.18** ॥ 1786

జీర్ణానామపి సత్త్వానాం మృత్యుర్నాయాతి రాఘవ।
అరోగప్రసవా నార్యో వపుష్మంతో హి మానవాః ॥ **7.41.19** ॥ 1787

హర్షశ్చాభ్యధికో రాజంజనస్య పురవాసినః।
కాలే వర్షతి పర్జన్యః పాతయన్నమృతం పయః ॥ **7.41.20** ॥ 1788

వాతాశ్చాపి ప్రవాంత్యేతే స్పర్శయుక్తాః సుఖాః శివాః।
ఈదృశో నశ్చిరం రాజా భవేదితి నరేశ్వరః ॥ **7.41.21** ॥ 1789

కథయంతి పురే రాజన్ పౌరజానపదాస్తథా।
ఏతా వాచః సుమధురా భరతేన సమీరితాః।
శ్రుత్వా రామో ముదా యుక్తో బభూవ నృపసత్తమః ॥ **7.41.22** ॥ 1790

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్విచత్వారింశః సర్గః ॥

అశోకవాటికాయాం శ్రీసీతారామయోర్విహారో గర్భవత్యాః సీతాయాస్తపోవనం ద్రష్టుమిచ్ఛాయా ఉదయః శ్రీరామేణ తదర్థం స్వీకృతిప్రదానం

స విసృజ్య తతో రామః పుష్పకం హేమభూషితం।
ప్రవివేశ మహాబాహురశోకవనికాం తదా ॥ **7.42.1** ॥ 1791

చందనాగురుచూతైశ్చ తుంగకాలేయకైరపి।
దేవదారువనైశ్చాపి సమంతాదుపశోభితాం ॥ **7.42.2** ॥ 1792

చంపకాశోకపున్నాగమధూకపనసాసనైః।
శోభితాం పారిజాతైశ్చ విధూమజ్వలనప్రభైః ॥ **7.42.3** ॥ 1793

లోధ్రనీపార్జునైర్నాగైః సప్తపర్ణాతిముక్తకైః।
మందారకదలీగుల్మలతాజాలసమావృతాం ॥ **7.42.4** ॥ 1794

ప్రియంగుభిః కదంబైశ్చ తథా చ బకులైరపి।
జంబూభిర్దాడిమైశ్చైవ కోవిదారైశ్చ శోభితాం ॥ **7.42.5** ॥ 1795

సర్వదా కుసుమై రమ్యైః ఫలవద్భిర్మనోరమైః।
దివ్యగంధరసోపేతైస్తరుణాంకురపల్లవైః ॥ **7.42.6** ॥ 1796

తథైవ తరుభిర్దివ్యైః శిల్పిభిః పరికల్పితైః।
చారుపల్లవపుష్పాఢ్యైర్మత్తభ్రమరసంకులైః ॥ **7.42.7** ॥ 1797

కోకిలైర్భృంగరాజైశ్చ నానావర్ణైశ్చ పక్షిభిః।
శోభితాం శతశశ్చిత్రాం చూతవృక్షావతంసకైః ॥ **7.42.8** ॥ 1798

శాతకుంభనిభాః కేచిత్ కేచిదగ్నిశిఖోపమాః।
నీలాంజననిభాశ్చాన్యే భాంతి తత్ర స్మ పాదపాః ॥ **7.42.9** ॥ 1799

సురభీణి చ పుష్పాణి మాల్యాని వివిధాని చ।
దీర్ఘికా వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా ॥ **7.42.10** ॥ 1800

మాణిక్యకృతసోపానాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః।
ఫుల్లపద్మోత్పలవనాశ్చక్రవాకోపశోభితాః ॥ **7.42.11** ॥ 1801

దాత్యూహశుకసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః।
తరుభిః పుష్పశబలైస్తీరజైరుపశోభితాః ॥ **7.42.12** ॥ 1802

ప్రాకారైర్వివిధాకారైః శోభితాశ్చ శిలాతలైః।
తత్రైవ చ వనోద్దేశే వైదూర్యమణిసన్నిభైః ॥ **7.42.13** ॥ 1803

శాద్వలైః పరమోపేతాం పుష్పితద్రుమకాననాం।
తత్ర సంఘర్షజాతానాం వృక్షాణాం పుష్పశాలినాం ॥ **7.42.14** ॥ 1804

ప్రస్తరాః పుష్పశబలా నభస్తారాగణైరివ।
నందనం హి యథేంద్రస్య బ్రాహ్మం చైత్రరథం యథా ॥ **7.42.15** ॥ 1805

తథాభూతం హి రామస్య కాననం సన్నివేశనం।
బహ్వాసనగృహోపేతాం లతాగృహసమావృతాం ॥ **7.42.16** ॥ 1806

అశోకవనికాం స్ఫీతాం ప్రవిశ్య రఘునందనః।
ఆసనే చ శుభాకారే పుష్పప్రకరభూషితే ॥ **7.42.17** ॥ 1807

కుథాస్తరణసంస్తీర్ణే రామః సన్నిషసాద హ।
సీతామాదాయ హస్తేన మధు మైరేయకం శుచి ॥ **7.42.18** ॥ 1808

పాయయామాస కాకుత్స్థః శచీమివ పురందరః।
మాంసాని చ సుమృష్టాని ఫలాని వివిధాని చ ॥ **7.42.19** ॥ 1809

రామస్యాభ్యవహారార్థం కింకరాస్తూర్ణమాహరన్।
ఉపానృత్యంశ్చ రాజానం నృత్యగీతవిశారదాః ॥ **7.42.20** ॥ 1810

అప్సరోరగసంఘాశ్చ కిన్నరీపరివారితాః।
దక్షిణా రూపవత్యశ్చ స్త్రియః పానవశం గతాః ॥ **7.42.21** ॥ 1811

ఉపానృత్యంత కాకుత్స్థం నృత్యగీతవిశారదాః।
మనోఽభిరామా రామాస్తా రామో రమయతాం వరః ॥ **7.42.22** ॥ 1812

రమయామాస ధర్మాత్మా నిత్యం పరమభూషితాః।
స తయా సీతయా సార్ధమాసీనో విరరాజ హ ॥ **7.42.23** ॥ 1813

అరుంధత్యా ఇవాసీనో వసిష్ఠ ఇవ తేజసా।
ఏవం రామో ముదా యుక్తః సీతాం సురసుతోపమాం ॥ **7.42.24** ॥ 1814

రమయామాస వైదేహీమహన్యహని దేవవత్।
తథా తయోర్విహరతోః సీతారాఘవయోశ్చిరం ॥ **7.42.25** ॥ 1815

అత్యక్రామచ్ఛుభః కాలః శైశిరో భోగదః సదా।
ప్రాప్తయోర్విధాన్ భోగానతీతః శిశిరాగమః ॥ **7.42.26** ॥ 1816

పూర్వాహ్ణే ధర్మకార్యాణి కృత్వా ధర్మేణ ధర్మవిత్।
శేషం దివసభాగార్ధమంతఃపురగతోఽభవత్ ॥ **7.42.27** ॥ 1817

సీతాపి దేవకార్యాణి కృత్వా పౌర్వాహికాని వై।
శ్వశ్రూణామకరోత్ పూజాం సర్వాసామవిశేషతః ॥ **7.42.28** ॥ 1818

అభ్యగచ్ఛత్ తతో రామం విచిత్రాభరణాంబరా।
త్రివిష్టపే సహస్రాక్షముపవిష్టం యథా శచీ ॥ **7.42.29** ॥ 1819

దృష్ట్వా తు రాఘవః పత్నీం కల్యాణేన సమన్వితాం।
ప్రహర్షమతులం లేభే సాధుసాధ్వితి చాబ్రవీత్ ॥ **7.42.30** ॥ 1820

అబ్రవీచ్చ వరారోహాం సీతాం సురసుతోపమాం।
అపత్యలాభో వైదేహి త్వయ్యయం సముపస్థితః ॥ **7.42.31** ॥ 1821

కిమిచ్ఛసి వరారోహే కామః కిం క్రియతాం తవ।
స్మితం కృత్వా తు వైదేహీ రామం వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ **7.42.32** ॥ 1822

తపోవనాని పుణ్యాని ద్రష్టుమిచ్ఛామి రాఘవ।
గంగాతీరోపవిష్టానామృషీణాముగ్రతేజసాం ॥ **7.42.33** ॥ 1823

ఫలమూలాశినాం దేవ పాదమూలేషు వర్తితుం।
ఏష మే పరమః కామో యన్మూలఫలభోజినాం ॥ **7.42.34** ॥ 1824

అప్యేకరాత్రిం కాకుత్స్థ నివసేయం తపోవనే।
తథేతి చ ప్రతిజ్ఞాతం రామేణాక్లిష్టకర్మణా।
విస్రబ్ధా భవ వైదేహి శ్వో గమిష్యస్యసంశయం ॥ **7.42.35** ॥ 1825

ఏవముక్త్వా తు కాకుత్స్థో మైథిలీం జనకాత్మజాం।
మధ్యకక్షాంతరం రామో నిర్జగామ సుహృద్వృతః ॥ **7.42.36** ॥ 1826

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్విచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రిచత్వారింశః సర్గః ॥

భద్రేణ పౌరాణాం ముఖాదాకర్ణితాయాః సీతావిషయకాశుభచర్చాయాః శ్రీరామసమక్షే నివేదనం

తత్రోపవిష్టం రాజానముపాసంతే విచక్షణాః।
కథానాం బహురూపాణాం హాస్యకారాః సమంతతః ॥ **7.43.1** ॥ 1827

విజయో మధుమత్తశ్చ కాశ్యపో మంగలః కులః।
సురాజిః కాలియో భద్రో దంతవక్త్రః సుమాగధః ॥ **7.43.2** ॥ 1828

ఏతే కథా బహువిధాః పరిహాససమన్వితాః।
కథయంతి స్మ సంహృష్టా రాఘవస్య మహాత్మనః ॥ **7.43.3** ॥ 1829

తతః కథాయాం కస్యాంచిద్ రాఘవః సమభాషత।
కాః కథా నగరే భద్ర వర్తంతే విషయేషు చ ॥ **7.43.4** ॥ 1830

మామాశ్రితాని కాన్యాహుః పౌరజానపదా జనాః।
కిం చ సీతాం సమాశ్రిత్య భరతం కిం చ లక్ష్మణం ॥ **7.43.5** ॥ 1831

కిం ను శత్రుఘ్నముద్దిశ్య కైకేయీం కిం ను మాతరం।
వక్తవ్యతాం చ రాజానో వనే రాజ్యే వ్రజంతి చ ॥ **7.43.6** ॥ 1832

ఏవముక్తే తు రామేణ భద్రః ప్రాంజలిరబ్రవీత్।
స్థితాః శుభాః కథా రాజన్ వర్తంతే పురవాసినాం ॥ **7.43.7** ॥ 1833

అముం తు విజయం సౌమ్య దశగ్రీవవధార్జితం।
భూయిష్ఠం స్వపురే పౌరైః కథ్యంతే పురుషర్షభ ॥ **7.43.8** ॥ 1834

ఏవముక్తస్తు భద్రేణ రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్।
కథయస్వ యథాతత్త్వం సర్వం నిరవశేషతః ॥ **7.43.9** ॥ 1835

శుభాశుభాని వాక్యాని కాన్యాహుః పురవాసినః।
శ్రుత్వేదానీం శుభం కుర్యాం న కుర్యామశుభాని చ ॥ **7.43.10** ॥ 1836

కథయస్వ చ విస్రబ్ధో నిర్భయం విగతజ్వరః।
కథయంతి యథా పౌరాః పాపా జనపదేషు చ ॥ **7.43.11** ॥ 1837

రాఘవేణైవముక్తస్తు భద్రః సురుచిరం వచః।
ప్రత్యువాచ మహాబాహుం ప్రాంజలిః సుసమాహితః ॥ **7.43.12** ॥ 1838

శృణు రాజన్ యథా పౌరాః కథయంతి శుభాశుభం।
చత్వరాపణరథ్యాసు వనేషూపవనేషు చ ॥ **7.43.13** ॥ 1839

దుష్కరం కృతవాన్ రామః సముద్రే సేతుబంధనం।
అశ్రుతం పూర్వకైః కైశ్చిద్ దేవైరపి సదానవైః ॥ **7.43.14** ॥ 1840

రావణశ్చ దురాధర్షో హతః సబలవాహనః।
వానరాశ్చ వశం నీతా ఋక్షాశ్చ సహ రాక్షసైః ॥ **7.43.15** ॥ 1841

హత్వా చ రావణం సంఖ్యే సీతామాహృత్య రాఘవః।
అమర్షం పృష్ఠతః కృత్వా స్వవేశ్మ పునరానయత్ ॥ **7.43.16** ॥ 1842

కీదృశం హృదయే తస్య సీతాసంభోగజం సుఖం।
అంకమారోప్య తు పురా రావణేన బలాద్ధృతాం ॥ **7.43.17** ॥ 1843

లంకామపి పురా నీతామశోకవనికాం గతాం।
రక్షసాం వశమాపన్నాం కథం రామో న కుత్స్యతి ॥ **7.43.18** ॥ 1844

అస్మాకమపి దారేషు సహనీయం భవిష్యతి।
యథా హి కురుతే రాజా ప్రజాస్తమనువర్తతే ॥ **7.43.19** ॥ 1845

ఏవం బహువిధా వాచో వదంతి పురవాసినః।
నగరేషు చ సర్వేషు రాజన్ జనపదేషు చ ॥ **7.43.20** ॥ 1846

తస్యైవం భాషితం శ్రుత్వా రాఘవః పరమార్తవత్।
ఉవాచ సుహృదః సర్వాన్ కథమేతద్ వదంతు మాం ॥ **7.43.21** ॥ 1847

సర్వే తు శిరసా భూమావభివాద్య ప్రణమ్య చ।
ప్రత్యూచూ రాఘవం దీనమేవమేతన్న సంశయః ॥ **7.43.22** ॥ 1848

శ్రుత్వా తు వాక్యం కాకుత్స్థః సర్వేషాం సముదీరితం।
విసర్జయామాస తదా వయస్యాంఛత్రుసూదనః ॥ **7.43.23** ॥ 1849

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రిచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీరామస్యాజ్ఞయా సమేషాం భ్రాతౄణాం తత్పార్శ్వ ఆగమనం

విసృజ్య తు సుహృద్వర్గం బుద్ధ్యా నిశ్చిత్య రాఘవః।
సమీపే ద్వాఃస్థమాసీనమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.44.1** ॥ 1850

శీఘ్రమానయ సౌమిత్రిం లక్ష్మణం శుభలక్షణం।
భరతం చ మహాభాగం శత్రుఘ్నమపరాజితం ॥ **7.44.2** ॥ 1851

రామస్య వచనం శ్రుత్వా ద్వాఃస్థో మూర్ధ్ని కృతాంజలిః।
లక్ష్మణస్య గృహం గత్వా ప్రవివేశానివారితః ॥ **7.44.3** ॥ 1852

ఉవాచ సుమహాత్మానం వర్ధయిత్వా కృతాంజలిః।
ద్రష్టుమిచ్ఛతి రాజా త్వాం గమ్యతాం తత్ర మా చిరం ॥ **7.44.4** ॥ 1853

బాఢమిత్యేవ సౌమిత్రిః కృత్వా రాఘవశాసనం।
ప్రాద్రవద్ రథమారుహ్య రాఘవస్య నివేశనం ॥ **7.44.5** ॥ 1854

ప్రయాంతం లక్ష్మణం దృష్ట్వా ద్వాఃస్థో భరతమంతికాత్।
ఉవాచ భరతం తత్ర వర్ధయిత్వా కృతాంజలిః ॥ **7.44.6** ॥ 1855

వినయావనతో భూత్వా రాజా త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి।
భరతస్తు వచః శ్రుత్వా ద్వాఃస్థాద్ రామసమీరితం ॥ **7.44.7** ॥ 1856

ఉత్పపాతాసనాత్ తూర్ణం పద్భ్యామేవ మహాబలః।
దృష్ట్వా ప్రయాంతం భరతం త్వరమాణః కృతాంజలిః ॥ **7.44.8** ॥ 1857

శత్రుఘ్నభవనం గత్వా తతో వాక్యమువాచ హ।
ఏహ్యాగచ్ఛ రఘుశ్రేష్ఠ రాజా త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి ॥ **7.44.9** ॥ 1858

గతో హి లక్ష్మణః పూర్వం భరతశ్చ మహాయశాః।
శ్రుత్వా తు వచనం తస్య శత్రుఘ్నః పరమాసనాత్ ॥ **7.44.10** ॥ 1859

శిరసా వంద్య ధరణీం ప్రయయౌ యత్ర రాఘవః।
ద్వాఃస్థస్త్వాగమ్య రామాయ సర్వానేవ కృతాంజలిః ॥ **7.44.11** ॥ 1860

నివేదయామాస తథా భ్రాతౄన్ స్వాన్ సముపస్థితాన్।
కుమారానాగతాంశ్రుత్వా చింతావ్యాకులితేంద్రియః ॥ **7.44.12** ॥ 1861

అవాఙ్ముఖో దీనమనా ద్వాఃస్థం వచనమబ్రవీత్।
ప్రవేశయ కుమారాంస్త్వం మత్సమీపం త్వరాన్వితః ॥ **7.44.13** ॥ 1862

ఏతేషు జీవితం మహ్యమేతే ప్రాణాః ప్రియా మమ।
ఆజ్ఞప్తాస్తు నరేంద్రేణ కుమారాః శుక్లవాససః ॥ **7.44.14** ॥ 1863

ప్రహ్వాః ప్రాంజలయో భూత్వా వివిశుస్తే సమాహితాః।
తే తు దృష్ట్వా ముఖం తస్య సగ్రహం శశినం యథా ॥ **7.44.15** ॥ 1864

సంధ్యాగతమివాదిత్యం ప్రభయా పరివర్జితం।
బాష్పపూర్ణే చ నయనే దృష్ట్వా రామస్య ధీమతః।
హతశోభం యథా పద్మం ముఖం వీక్ష్య చ తస్య తే ॥ **7.44.16** ॥ 1865

తతోఽభివాద్య త్వరితాః పాదౌ రామస్య మూర్ధభిః।
తస్థుః సమాహితాః సర్వే రామస్త్వశ్రూణ్యవర్తయత్ ॥ **7.44.17** ॥ 1866

తాన్ పరిష్వజ్య బాహుభ్యాముత్థాప్య చ మహాబలః।
ఆసనేష్వాసతేత్యుక్త్వా తతో వాక్యం జగాద హ ॥ **7.44.18** ॥ 1867

భవంతో మమ సర్వస్వం భవంతో జీవితం మమ।
భవద్భిశ్చ కృతం రాజ్యం పాలయామి నరేశ్వరాః ॥ **7.44.19** ॥ 1868

భవంతః కృతశాస్త్రార్థా బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితాః।
సంభూయ చ మదర్థోఽయమన్వేష్టవ్యో నరేశ్వరాః ॥ **7.44.20** ॥ 1869

తథా వదతి కాకుత్స్థే అవధానపరాయణాః।
ఉద్విగ్నమనసః సర్వే కిం ను రాజాభిధాస్యతి ॥ **7.44.21** ॥ 1870

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచచత్వారింశః సర్గః ॥

బంధూనాం సమక్షే సర్వత్ర ప్రసృతస్య లోకాపవాదస్య వర్ణనం కృత్వా శ్రీరామేణ సీతాం వనే విసర్జయితుం లక్ష్మణం ప్రత్యాదేశః

తేషాం సముపవిష్టానాం సర్వేషాం దీనచేతసాం।
ఉవాచ వాక్యం కాకుత్స్థో ముఖేన పరిశుష్యతా ॥ **7.45.1** ॥ 1871

సర్వే శృణుత భద్రం వో మా కురుధ్వం మనోఽన్యథా।
పౌరాణాం మమ సీతాయాం యాదృశీ వర్తతే కథా ॥ **7.45.2** ॥ 1872

పౌరాపవాదః సుమహాంస్తథా జనపదస్య చ।
వర్తతే మయి బీభత్సా సా మే మర్మాణి కృంతతి ॥ **7.45.3** ॥ 1873

అహం కిల కులే జాత ఇక్ష్వాకూణాం మహాత్మనాం।
సీతాపి సత్కులే జాతా జనకానాం మహాత్మనాం ॥ **7.45.4** ॥ 1874

జానాసి త్వం యథా సౌమ్య దండకే విజనే వనే।
రావణేన హృతా సీతా స చ విధ్వంసితో మయా ॥ **7.45.5** ॥ 1875

తత్ర మే బుద్ధిరుత్పన్నా జనకస్య సుతాం ప్రతి।
అత్రోషితామిమాం సీతామానయేయం కథం పురీం ॥ **7.45.6** ॥ 1876

ప్రత్యయార్థం తతః సీతా వివేశ జ్వలనం తదా।
ప్రత్యక్షం తవ సౌమిత్రే దేవానాం హవ్యవాహనః ॥ **7.45.7** ॥ 1877

అపాపాం మైథిలీమాహ వాయుశ్చాకాశగోచరః।
చంద్రాదిత్యౌ చ శంసేతే సురాణాం సన్నిధౌ పురా ॥ **7.45.8** ॥ 1878

ఋషీణాం చైవ సర్వేషామపాపాం జనకాత్మజాం।
ఏవం శుద్ధసమాచారా దేవగంధర్వసన్నిధౌ ॥ **7.45.9** ॥ 1879

లంకాద్వీపే మహేంద్రేణ మమ హస్తే నివేశితా।
అంతరాత్మా చ మే వేత్తి సీతాం శుద్ధాం యశస్వినీం ॥ **7.45.10** ॥ 1880

తతో గృహీత్వా వైదేహీమయోధ్యామహమాగతః।
అయం తు మే మహాన్ వాదః శోకశ్చ హృది వర్తతే ॥ **7.45.11** ॥ 1881

పౌరాపవాదః సుమహాంస్తథా జనపదస్య చ।
అకీర్తిర్యస్య గీయేత లోకే భూతస్య కస్యచిత్ ॥ **7.45.12** ॥ 1882

పతత్యేవాధమాన్ లోకాన్ యావచ్ఛబ్దః ప్రకీర్త్యతే।
అకీర్తిర్నింద్యతే దేవైః కీర్తిర్లోకేషు పూజ్యతే ॥ **7.45.13** ॥ 1883

కీర్త్యర్థం తు సమారంభః సర్వేషాం సుమహాత్మనాం।
అప్యహం జీవితం జహ్యాం యుష్మాన్ వా పురుషర్షభాః ॥ **7.45.14** ॥ 1884

అపవాదభయాద్ భీతః కిం పునర్జనకాత్మజాం।
తస్మాద్ భవంతః పశ్యంతు పతితం శోకసాగరే ॥ **7.45.15** ॥ 1885

నహి పశ్యామ్యహం భూతం కించిద్ దుఃఖమతోఽధికం।
శ్వస్త్వం ప్రభాతే సౌమిత్రే సుమంత్రాధిష్ఠితం రథం ॥ **7.45.16** ॥ 1886

ఆరుహ్య సీతామారోప్య విషయాంతే సముత్సృజ।
గంగాయాస్తు పరే పారే వాల్మీకేస్తు మహాత్మనః ॥ **7.45.17** ॥ 1887

ఆశ్రమో దివ్యసంకాశస్తమసాతీరమాశ్రితః।
తత్రైతాం విజనే దేశే విసృజ్య రఘునందన ॥ **7.45.18** ॥ 1888

శీఘ్రమాగచ్ఛ సౌమిత్రే కురుష్వ వచనం మమ।
న చాస్మి ప్రతివక్తవ్యః సీతాం ప్రతి కథంచన ॥ **7.45.19** ॥ 1889

తస్మాత్ త్వం గచ్ఛ సౌమిత్రే నాత్ర కార్యా విచారణా।
అప్రీతిర్హి పరా మహ్యం త్వయైతత్ ప్రతివారితే ॥ **7.45.20** ॥ 1890

శాపితా హి మయా యూయం పాదాభ్యాం జీవితేన చ।
యే మాం వాక్యాంతరే బ్రూయురనునేతుం కథంచన ॥ **7.45.21** ॥ 1891

అహితా నామ తే నిత్యం మదభీష్టవిఘాతనాత్।
మానయంతు భవంతో మాం యది మచ్ఛాసనే స్థితాః ॥ **7.45.22** ॥ 1892

ఇతోఽద్య నీయతాం సీతా కురుష్వ వచనం మమ।
పూర్వముక్తోఽహమనయా గంగాతీరేఽహమాశ్రమాన్ ॥ **7.45.23** ॥ 1893

పశ్యేయమితి తస్యాశ్చ కామః సంవర్త్యతామయం।
ఏవముక్త్వా తు కాకుత్స్థో బాష్పేణ పిహితేక్షణః ॥ **7.45.24** ॥ 1894

సంవివేశ స ధర్మాత్మా భ్రాతృభిః పరివారితః।
శోకసంవిగ్నహృదయో నిశశ్వాస యథా ద్విపః ॥ **7.45.25** ॥ 1895

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షట్చత్వారింశః సర్గః ॥

సీతాం రథ ఉపవేశ్య వనే పరిత్యక్తుం లక్ష్మణస్య గమనం గంగాతటే సముపస్థానం చ

తతో రజన్యాం వ్యుష్టాయాం లక్ష్మణో దీనచేతనః।
సుమంత్రమబ్రవీద్ వాక్యం ముఖేన పరిశుష్యతా ॥ **7.46.1** ॥ 1896

సారథే తురగాఞ్శీఘ్రాన్ యోజయస్వ రథోత్తమే।
స్వాస్తీర్ణం రాజవచనాత్ సీతాయాశ్చాసనం శుభం ॥ **7.46.2** ॥ 1897

సీతా హి రాజవచనాదాశ్రమం పుణ్యకర్మణాం।
మయా నేయా మహర్షీణాం శీఘ్రమానీయతాం రథః ॥ **7.46.3** ॥ 1898

సుమంత్రస్తు తథేత్యుక్త్వా యుక్తం పరమవాజిభిః।
రథం సురుచిరప్రఖ్యం స్వాస్తీర్ణం సుఖశయ్యయా ॥ **7.46.4** ॥ 1899

ఆనీయోవాచ సౌమిత్రిం మిత్రాణాం మానవర్ధనం।
రథోఽయం సమనుప్రాప్తో యత్కార్యం క్రియతాం ప్రభో ॥ **7.46.5** ॥ 1900

ఏవముక్తః సుమంత్రేణ రాజవేశ్మని లక్ష్మణః।
ప్రవిశ్య సీతామాసాద్య వ్యాజహార నరర్షభః ॥ **7.46.6** ॥ 1901

త్వయా కిలైష నృపతిర్వరం వై యాచితః ప్రభుః।
నృపేణ చ ప్రతిజ్ఞాతమాజ్ఞప్తశ్చాశ్రమం ప్రతి ॥ **7.46.7** ॥ 1902

గంగాతీరే మయా దేవి ఋషీణామాశ్రమాఞ్శుభాన్ ।
శీఘ్రం గత్వా తు వైదేహి శాసనాత్ పార్థివస్య నః ॥ **7.46.8** ॥ 1903

అరణ్యే మునిభిర్జుష్టే అవనేయా భవిష్యసి ।
ఏవముక్తా తు వైదేహీ లక్ష్మణేన మహాత్మనా ॥ **7.46.9** ॥ 1904

ప్రహర్షమతులం లేభే గమనం చాప్యరోచయత్ ।
వాసాంసి చ మహార్హాణి రత్నాని వివిధాని చ ॥ **7.46.10** ॥ 1905

గృహీత్వా తాని వైదేహీ గమనాయోపచక్రమే ।
ఇమాని మునిపత్నీనాం దాస్యామ్యాభరణాన్యహం ॥ **7.46.11** ॥ 1906

వస్త్రాణి చ మహార్హాణి ధనాని వివిధాని చ ।
సౌమిత్రిస్తు తథేత్యుక్త్వా రథమారోప్య మైథిలీం ॥ **7.46.12** ॥ 1907

ప్రయయౌ శీఘ్రతురగం రామస్యాజ్ఞామనుస్మరన్ ।
అబ్రవీచ్చ తదా సీతా లక్ష్మణం లక్ష్మివర్ధనం ॥ **7.46.13** ॥ 1908

అశుభాని బహూన్యేవ పశ్యామి రఘునందన ।
నయనం మే స్ఫురత్యద్య గాత్రోత్కంపశ్చ జాయతే ॥ **7.46.14** ॥ 1909

హృదయం చైవ సౌమిత్రే అస్వస్థమివ లక్షయే ।
ఔత్సుక్యం పరమం చాపి అధృతిశ్చ పరా మమ ॥ **7.46.15** ॥ 1910

శూన్యామేవ చ పశ్యామి పృథివీం పృథులోచన ।
అపి స్వస్తి భవేత్ తస్య భ్రాతుస్తే భ్రాతృవత్సల ॥ **7.46.16** ॥ 1911

శ్వశ్రూణాం చైవ మే వీర సర్వాసామవిశేషతః ।
పురే జనపదే చైవ కుశలం ప్రాణినామపి ॥ **7.46.17** ॥ 1912

ఇత్యంజలికృతా సీతా దేవతా అభ్యయాచత ।
లక్ష్మణోఽర్థం తతః శ్రుత్వా శిరసా వంద్య మైథిలీం ॥ **7.46.18** ॥ 1913

శివమిత్యబ్రవీద్ధృష్టో హృదయేన విశుష్యతా।
తతో వాసముపాగమ్య గోమతీతీర ఆశ్రమే ॥ **7.46.19** ॥ 1914

ప్రభాతే పునరుత్థాయ సౌమిత్రిః సూతమబ్రవీత్।
యోజయస్వ రథం శీఘ్రమద్య భాగీరథీజలం ॥ **7.46.20** ॥ 1915

శిరసా ధారయిష్యామి త్రియంబక ఇవౌజసా।
సోఽశ్వాన్ విచారయిత్వా తు రథే యుక్తాన్ మనోజవాన్ ॥ **7.46.21** ॥ 1916

ఆరోహస్వేతి వైదేహీం సూతః ప్రాంజలిరబ్రవీత్।
సా తు సూతస్య వచనాదారురోహ రథోత్తమం ॥ **7.46.22** ॥ 1917

సీతా సౌమిత్రిణా సార్ధం సుమంత్రేణ చ ధీమతా।
ఆససాద విశాలాక్షీ గంగాం పాపవినాశినీం ॥ **7.46.23** ॥ 1918

అథార్ధదివసే గత్వా భాగీరథ్యా జలాశయం।
నిరీక్ష్య లక్ష్మణో దీనః ప్రరురోద మహాస్వనః ॥ **7.46.24** ॥ 1919

సీతా తు పరమాయత్తా దృష్ట్వా లక్ష్మణమాతురం।
ఉవాచ వాక్యం ధర్మజ్ఞా కిమిదం రుద్యతే త్వయా ॥ **7.46.25** ॥ 1920

జాహ్నవీతీరమాసాద్య చిరాభిలషితం మమ।
హర్షకాలే కిమర్థం మాం విషాదయసి లక్ష్మణ ॥ **7.46.26** ॥ 1921

నిత్యం త్వం రామపార్శ్వేషు వర్తసే పురుషర్షభ।
కచ్చిద్ వినాకృతస్తేన ద్విరాత్రం శోకమాగతః ॥ **7.46.27** ॥ 1922

మమాపి దయితో రామో జీవితాదపి లక్ష్మణ।
న చాహమేవం శోచామి మైవం త్వం బాలిశో భవ ॥ **7.46.28** ॥ 1923

తారయస్వ చ మాం గంగాం దర్శయస్వ చ తాపసాన్।
తతో మునిభ్యో వాసాంసి దాస్యామ్యాభరణాని చ ॥ **7.46.29** ॥ 1924

తతః కృత్వా మహర్షీణాం యథార్హమభివాదనం।
తత్ర చైకాం నిశాముష్య యాస్యామస్తాం పురీ పునః ॥ **7.46.30** ॥ 1925

మమాపి పద్మపత్రాక్షం సింహోరస్కం కృశోదరం।
త్వరతే హి మనో ద్రష్టుం రామం రమయతాం వరం ॥ **7.46.31** ॥ 1926

తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా ప్రమృజ్య నయనే శుభే।
నావికానాహ్వయామాస లక్ష్మణః పరవీరహా।
ఇయం చ సజ్జా నౌశ్చేతి దాశాః ప్రాంజలయోఽబ్రువన్ ॥ **7.46.32** ॥ 1927

తితీర్షుర్లక్ష్మణో గంగాం శుభాం నావముపారుహత్।
గంగాం సంతారయామాస లక్ష్మణస్తాం సమాహితః ॥ **7.46.33** ॥ 1928

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షట్చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తచత్వారింశః సర్గః ॥

నావా సీతాం గంగాపారం నీత్వా లక్ష్మణేన తాం ప్రతి దుఃఖేన తదీయపరిత్యాగవార్తాయాః ప్రకటనం

అథ నావం సువిస్తీర్ణాం నైషాదీం రాఘవానుజః।
ఆరురోహ సమాయుక్తాం పూర్వమారోప్య మైథిలీం ॥ **7.47.1** ॥ 1929

సుమంత్రం చైవ సరథం స్థీయతామితి లక్ష్మణః।
ఉవాచ శోకసంతప్తః ప్రయాహీతి చ నావికం ॥ **7.47.2** ॥ 1930

తతస్తీరముపాగమ్య భాగీరథ్యాః స లక్ష్మణః।
ఉవాచ మైథిలీం వాక్యం ప్రాంజలిర్బాష్పసంవృతః ॥ **7.47.3** ॥ 1931

హృద్గతం మే మహచ్ఛల్యం యస్మాదార్యేణ ధీమతా।
అస్మిన్నిమిత్తే వైదేహి లోకస్య వచనీకృతః ॥ **7.47.4** ॥ 1932

శ్రేయో హి మరణం మేఽద్య మృత్యుర్వా యత్పరం భవేత్।
న చాస్మిన్నీదృశే కార్యే నియోజ్యో లోకనిందితే ॥ **7.47.5** ॥ 1933

ప్రసీద చ న మే పాపం కర్తుమర్హసి శోభనే।
ఇత్యంజలికృతో భూమౌ నిపపాత స లక్ష్మణః ॥ **7.47.6** ॥ 1934

రుదంతం ప్రాంజలిం దృష్ట్వా కాంక్షంతం మృత్యుమాత్మనః।
మైథిలీ భృశసంవిగ్నా లక్ష్మణం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.47.7** ॥ 1935

కిమిదం నావగచ్ఛామి బ్రూహి తత్త్వేన లక్ష్మణ।
పశ్యామి త్వాం న చ స్వస్థమపి క్షేమం మహీపతేః ॥ **7.47.8** ॥ 1936

శాపితోఽసి నరేంద్రేణ యత్ త్వం సంతాపమాగతః।
తద్ బ్రూయాఃసన్నిధౌ మహ్యమహమాజ్ఞాపయామి తే ॥ **7.47.9** ॥ 1937

వైదేహ్యా చోద్యమానస్తు లక్ష్మణో దీనచేతనః।
అవాఙ్ముఖో బాష్పగలో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.47.10** ॥ 1938

శ్రుత్వా పరిషదో మధ్యే హ్యపవాదం సుదారుణం।
పురే జనపదే చైవ త్వత్కృతే జనకాత్మజే ॥ **7.47.11** ॥ 1939

రామఃసంతప్తహృదయో మాం నివేద్య గృహం గతః।
న తాని వచనీయాని మయా దేవి తవాగ్రతః ॥ **7.47.12** ॥ 1940

యాని రాజ్ఞా హృది న్యస్తాన్యమర్షాత్పృష్ఠతః కృతః।
సా త్వం త్యక్తా నృపతినా నిర్దోషా మమ సన్నిధౌ ॥ **7.47.13** ॥ 1941

పౌరాపవాదభీతేన గ్రాహ్యం దేవి న తేఽన్యథా।
ఆశ్రమాంతేషు చ మయా త్యక్తవ్యా త్వం భవిష్యసి ॥ **7.47.14** ॥ 1942

రాజ్ఞఃశాసనమాదాయ తథైవ కిల దౌర్హృదం।
తదేతజ్జాహ్నవీతీరే బ్రహ్మర్షీణాం తపోవనం ॥ **7.47.15** ॥ 1943

పుణ్యం చ రమణీయం చ మా విషాదం కృథాఃశుభే।
రాజ్ఞో దశరథస్యైవ పితుర్మే మునిపుంగవః ॥ **7.47.16** ॥ 1944

సఖా పరమకో విప్రో వాల్మీకిఃసుమహాయశాః।
పాదచ్ఛాయాముపాగమ్య సుఖమస్య మహాత్మనః।
ఉపవాసపరైకాగ్రా వస త్వం జనకాత్మజే ॥ **7.47.17** ॥ 1945

పతివ్రతాత్వమాస్థాయ రామం కృత్వా సదా హృది।
శ్రేయస్తే పరమం దేవి తథా కృత్వా భవిష్యతి ॥ **7.47.18** ॥ 1946

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టచత్వారింశః సర్గః ॥

సీతాయాః సదుఃఖం వచనం శ్రీరామం ప్రతి తస్యాః సందేశో లక్ష్మణస్య గమనం సీతాయా విలాపశ్చ

లక్ష్మణస్య వచః శ్రుత్వా దారుణం జనకాత్మజా ।
పరం విషాదమాగమ్య వైదేహీ నిపపాత హ ॥ **7.48.1** ॥ 1947

సా ముహూర్తమివాసంజ్ఞా బాష్పపర్యాకులేక్షణా ।
లక్ష్మణం దీనయా వాచా ఉవాచ జనకాత్మజా ॥ **7.48.2** ॥ 1948

మామికేయం తనుర్యూనం సృష్టా దుఃఖాయ లక్ష్మణ ।
ధాత్రా యస్యాస్తథా మేఽద్య దుఃఖమూర్తిః ప్రదృశ్యతే ॥ **7.48.3** ॥ 1949

కిం ను పాపం కృతం పూర్వ కో వా దారైర్వియోజితః ।
యాహం శుద్ధసమాచారా త్యక్తా నృపతినా సతీ ॥ **7.48.4** ॥ 1950

పురాహమాశ్రమే వాసం రామపాదానువర్తినీ ।
అనురుధ్యాపి సౌమిత్రే దుఃఖే చ పరివర్తినీ ॥ **7.48.5** ॥ 1951

సా కథం హ్యాశ్రమే సౌమ్య వత్స్యామి విజనీకృతా ।
ఆఖ్యాస్యామి చ కస్యాహం దుఃఖం దుఃఖపరాయణా ॥ **7.48.6** ॥ 1952

కిం ను వక్ష్యామి మునిషు కర్మ చాసత్కృతం ప్రభో ।
కస్మిన్ వా కారణే త్యక్తా రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ **7.48.7** ॥ 1953

న ఖల్వద్యైవ సౌమిత్రే జీవితం జాహ్నవీజలే।
త్యజేయం రాజవంశస్తు భర్తుర్మే పరిహాస్యతే ॥ **7.48.8** ॥ 1954

యథాజ్ఞం కురు సౌమిత్రే త్యజ్య మాం దుఃఖభాగినీం।
నిదేశే స్థీయతాం రాజ్ఞః శృణు చేదం వచో మమ ॥ **7.48.9** ॥ 1955

శ్వశ్రూణామవిశేషేణ ప్రాంజలిప్రగ్రహేణ చ।
శిరసా వంద్య చరణౌ కుశలం బ్రూహి పార్థివం ॥ **7.48.10** ॥ 1956

శిరసాభినతో బ్రూయాః సర్వాసామేవ లక్ష్మణ।
వక్తవ్యశ్చాపి నృపతిధర్మేషు సుసమాహితః ॥ **7.48.11** ॥ 1957

జానాసి చ యథా శుద్ధా సీతా తత్త్వేన రాఘవ।
భక్త్యా చ పరయా యుక్తా హితా చ తవ నిత్యశః ॥ **7.48.12** ॥ 1958

అహం త్యక్తా చ తే వీర అయశోభీరుణా జనే।
యచ్చ తే వచనీయం స్యాదపవాదః సముత్థితః ॥ **7.48.13** ॥ 1959

మయా చ పరిహర్తవ్యం త్వం హి మే పరమా గతిః।
వక్తవ్యశ్చైవ నృపతిర్ధర్మేణ సుసమాహితః ॥ **7.48.14** ॥ 1960

యథా భ్రాతృషు వర్తేథాస్తథా పౌరేషు నిత్యదా।
పరమో హ్యేష ధర్మస్తే తస్మాత్ కీర్తిరనుత్తమా ॥ **7.48.15** ॥ 1961

యత్తు పౌరజనే రాజన్ ధర్మేణ సమవాప్నుయాత్।
అహం తు నానుశోచామి స్వశరీరం నరర్షభ ॥ **7.48.16** ॥ 1962

యథాపవాదం పౌరాణాం తథైవ రఘునందన।
పతిర్హి దేవతా నార్యాః పతిర్బంధుః పతిర్గురుః ॥ **7.48.17** ॥ 1963

ప్రాణైరపి ప్రియం తస్మాద్ భర్తుః కార్యం విశేషతః।
ఇతి మద్వచనాద్ రామో వక్తవ్యో మమ సంగ్రహః ॥ **7.48.18** ॥ 1964

నిరీక్ష్య మాద్య గచ్ఛ త్వమృతుకాలాతివర్తినీం।
ఏవం బ్రువంత్యాం సీతాయాం లక్ష్మణో దీనచేతనః ॥ **7.48.19** ॥ 1965

శిరసా వంద్య ధరణీం వ్యాహర్తుం న శశాక హ।
ప్రదక్షిణం చ తాం కృత్వా రుదన్నేవ మహాస్వనః ॥ **7.48.20** ॥ 1966

ధ్యాత్వా ముహూర్తం తామాహ కిం మాం వక్ష్యసి శోభనే।
దృష్టపూర్వం న తే రూపం పాదౌ దృష్ట్వా తవానఘే ॥ **7.48.21** ॥ 1967

కథమత్ర హి పశ్యామి రామేణ రహితాం వనే।
ఇత్యుక్త్వా తాం నమస్కృత్య పునర్నావముపారుహత్ ॥ **7.48.22** ॥ 1968

ఆరురోహ పునర్నావం నావికం చాభ్యచోదయత్।
స గత్వా చోత్తరం తీరం శోకభారసమన్వితః ॥ **7.48.23** ॥ 1969

సమ్మూఢ ఇవ దుఃఖేన రథమధ్యారుహద్ ద్రుతం।
ముహుర్ముహుః పరావృత్య దృష్ట్వా సీతామనాథవత్ ॥ **7.48.24** ॥ 1970

చేష్టంతీం పరతీరస్థాం లక్ష్మణః ప్రయయావథ।
దూరస్థం రథమాలోక్య లక్ష్మణం చ ముహుర్ముహుః।
నిరీక్ష్యమాణాం తూద్విగ్నాం సీతాం శోకః సమావిశత్ ॥ **7.48.25** ॥ 1971

సా దుఃఖభారావనతా యశస్వినీ
యశోధరా నాథమపశ్యతీ సతీ।
రురోద సా బర్హిణనాదితే వనే
మహాస్వనం దుఃఖపరాయణా సతీ ॥ **7.48.26** ॥ 1972

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే ఉత్తరకాండే అష్టచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనపంచాశః సర్గః ॥

మునికుమారేభ్యః శ్రుత్వా వాల్మీకేః సీతాపార్శ్వ ఆగమనం తేన తస్యై సాంత్వనాప్రదానం తస్యాః స్వాశ్రమే సమానయనం చ

సీతాం తు రుదతీం దృష్ట్వా తే తత్ర మునిదారకాః।
ప్రాద్రవన్ యత్ర భగవానాస్తే వాల్మీకిరుగ్రధీః ॥ **7.49.1** ॥ 1973

అభివాద్య మునేః పాదౌ మునిపుత్రా మహర్షయే।
సర్వే నివేదయామాసుస్తస్యాస్తు రుదితస్వనం ॥ **7.49.2** ॥ 1974

అదృష్టపూర్వా భగవన్ కస్యాప్యేషా మహాత్మనః।
పత్నీ శ్రీరివ సమ్మోహాద్ విరౌతి వికృతాననా ॥ **7.49.3** ॥ 1975

భగవన్ సాధు పశ్యేస్త్వం దేవతామివ ఖాచ్చ్యుతాం।
నద్యాస్తు తీరే భగవన్ వరస్త్రీ కాపి దుఃఖితా ॥ **7.49.4** ॥ 1976

దృష్టాస్మాభిః ప్రరుదితా దృఢం శోకపరాయణా।
అనర్హా దుఃఖశోకాభ్యామేకా దీనా అనాథవత్ ॥ **7.49.5** ॥ 1977

న హ్యేనాం మానుషీం విద్మః సత్క్రియాస్యాః ప్రయుజ్యతాం।
ఆశ్రమస్యావిదూరే చ త్వామియం శరణం గతా ॥ **7.49.6** ॥ 1978

త్రాతారమిచ్ఛతే సాధ్వీ భగవంస్త్రాతుమర్హసి।
తేషాం తు వచనం శ్రుత్వా బుద్ధ్యా నిశ్చిత్య ధర్మవిత్ ॥ **7.49.7** ॥ 1979

తపసా లబ్ధచక్షుష్మాన్ ప్రాద్రవద్ యత్ర మైథిలీ।
తం ప్రయాంతమభిప్రేత్య శిష్యా హ్యేనం మహామతిం ॥ **7.49.8** ॥ 1980

తం తు దేశమభిప్రేత్య కించిత్ పద్భ్యాం మహామతిః।
అర్ఘ్యమాదాయ రుచిరం జాహ్నవీతీరమాగమత్।
దదర్శ రాఘవస్యేష్టాం సీతాం పత్నీమనాథవత్ ॥ **7.49.9** ॥ 1981

తాం సీతాం శోకభారార్తాం వాల్మీకిర్మునిపుంగవః।
ఉవాచ మధురాం వాణీం హ్లాదయన్నివ తేజసా ॥ **7.49.10** ॥ 1982

స్నుషా దశరథస్య త్వం రామస్య మహిషీ ప్రియా।
జనకస్య సుతా రాజ్ఞః స్వాగతం తే పతివ్రతే ॥ **7.49.11** ॥ 1983

ఆయాంతీ చాసి విజ్ఞాతా మయా ధర్మసమాధినా।
కారణం చైవ సర్వం మే హృదయేనోపలక్షితం ॥ **7.49.12** ॥ 1984

తవ చైవ మహాభాగే విదితం మమ తత్త్వతః।
సర్వం చ విదితం మహ్యం త్రైలోక్యే యద్ధి వర్తతే ॥ **7.49.13** ॥ 1985

అపాపాం వేద్మి సీతే తే తపోలబ్ధేన చక్షుషా।
విస్రబ్ధా భవ వైదేహి సాంప్రతం మయి వర్తసే ॥ **7.49.14** ॥ 1986

ఆశ్రమస్యావిదూరే మే తాపస్యస్తపసి స్థితాః।
తాస్త్వాం వత్సే యథా వత్సం పాలయిష్యంతి నిత్యశః ॥ **7.49.15** ॥ 1987

ఇదమర్ఘ్యం ప్రతీచ్ఛ త్వం విస్రబ్ధా విగతజ్వరా।
యథా స్వగృహమభ్యేత్య విషాదం చైవ మా కృథాః ॥ **7.49.16** ॥ 1988

శ్రుత్వా తు భాషితం సీతా మునేః పరమమద్భుతం।
శిరసా వంద్య చరణౌ తథేత్యాహ కృతాంజలిః ॥ **7.49.17** ॥ 1989

తం ప్రయాంతం మునిం సీతా ప్రాంజలిః పృష్ఠతోఽన్వగాత్।
తం దృష్ట్వా మునిమాయాంతం వైదేహ్యా మునిపత్నయః।
ఉపాజగ్ముర్ముదా యుక్తా వచనం చేదమబ్రువన్ ॥ **7.49.18** ॥ 1990

స్వాగతం తే మునిశ్రేష్ఠ చిరస్యాగమనం చ తే।
అభివాదయామస్త్వాం సర్వా ఉచ్యతాం కిం చ కుర్మహే ॥ **7.49.19** ॥ 1991

తాసాం తద్ వచనం శ్రుత్వా వాల్మీకిరిదమబ్రవీత్।
సీతేయం సమనుప్రాప్తా పత్నీ రామస్య ధీమతః ॥ **7.49.20** ॥ 1992

స్నుషా దశరథస్యైషా జనకస్య సుతా సతీ।
అపాపా పతినా త్యక్తా పరిపాల్యా మయా సదా ॥ **7.49.21** ॥ 1993

ఇమాం భవత్యః పశ్యంతు స్నేహేన పరమేణ హి।
గౌరవాన్మమ వాక్యాచ్చ పూజ్యా వోఽస్తు విశేషతః ॥ **7.49.22** ॥ 1994

ముహుర్ముహుశ్చ వైదేహీం పరిదాయ మహాయశాః।
స్వమాశ్రమం శిష్యవృతః పునరాయాన్మహాతపాః ॥ **7.49.23** ॥ 1995

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోనపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచాశః సర్గః ॥

లక్ష్మణసుమంత్రయోః సంవాదః

దృష్ట్వా తు మైథిలీం సీతామాశ్రమే సంప్రవేశితాం।
సంతాపమగమద్ ఘోరం లక్ష్మణో దీనచేతనః ॥ **7.50.1** ॥ 1996

అబ్రవీచ మహాతేజాః సుమంత్రం మంత్రసారథిం।
సీతాసంతాపజం దుఃఖం పశ్య రామస్య సారథే ॥ **7.50.2** ॥ 1997

తతో దుఃఖతరం కిం ను రాఘవస్య భవిష్యతి।
పత్నీం శుద్ధసమాచారాం విసృజ్య జనకాత్మజాం ॥ **7.50.3** ॥ 1998

వ్యక్తం దైవాదహం మన్యే రాఘవస్య వినాభవం।
వైదేహ్యా సారథే నిత్యం దైవం హి దురతిక్రమం ॥ **7.50.4** ॥ 1999

యో హి దేవాన్ సగంధర్వానసురాన్ సహ రాక్షసైః।
నిహన్యాద్ రాఘవః క్రుద్ధః స దైవం పర్యుపాసతే ॥ **7.50.5** ॥ 2000

పురా రామః పితుర్వాక్యాద్ దండకే విజనే వనే।
ఉషిత్వా నవ వర్షాణి పంచ చైవ మహావనే ॥ **7.50.6** ॥ 2001

తతో దుఃఖతరం భూయః సీతాయా విప్రవాసనం।
పౌరాణాం వచనం శ్రుత్వా నృశంసం ప్రతిభాతి మే ॥ **7.50.7** ॥ 2002

కో ను ధర్మాశ్రయః సూత కర్మణ్యస్మిన్ యశోహరే।
మైథిలీం సమనుప్రాప్తః పౌరైర్హీనార్థవాదిభిః ॥ **7.50.8** ॥ 2003

ఏతా వాచో బహువిధాః శ్రుత్వా లక్ష్మణభాషితాః।
సుమంత్రః శ్రద్ధయా ప్రాజ్ఞో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.50.9** ॥ 2004

న సంతాపస్త్వయా కార్యః సౌమిత్రే మైథిలీం ప్రతి।
దృష్టమేతత్ పురా విప్రైః పితుస్తే లక్ష్మణాగ్రతః ॥ **7.50.10** ॥ 2005

భవిష్యతి దృఢం రామో దుఃఖప్రాయో విసౌఖ్యభాక్।
ప్రాప్స్యతే చ మహాబాహుర్విప్రయోగం ప్రియైర్వృతం ॥ **7.50.11** ॥ 2006

త్వాం చైవ మైథిలీం చైవ శత్రుఘ్నభరతౌ తథా।
స త్యజిష్యతి ధర్మాత్మా కాలేన మహతా మహాన్ ॥ **7.50.12** ॥ 2007

ఇదం త్వయి న వక్తవ్యం సౌమిత్రే భరతేఽపి వా।
రాజ్ఞా వో వ్యాహృతం వాక్యం దుర్వాసా యదువాచ హ ॥ **7.50.13** ॥ 2008

మహాజనసమీపే చ మమ చైవ నరర్షభ।
ఋషిణా వ్యాహృతం వాక్యం వసిష్ఠస్య చ సన్నిధౌ ॥ **7.50.14** ॥ 2009

ఋషేస్తు వచనం శ్రుత్వా మామాహ పురుషర్షభః।
సూత న క్వచిదేవం తే వక్తవ్యం జనసన్నిధౌ ॥ **7.50.15** ॥ 2010

తస్యాహం లోకపాలస్య వాక్యం తత్సుసమాహితః।
నైవ జాత్వనృతం కుర్యామితి మే సౌమ్య దర్శనం ॥ **7.50.16** ॥ 2011

సర్వథైవ న వక్తవ్యం మయా సౌమ్య తవాగ్రతః।
యది తే శ్రవణే శ్రద్ధా శ్రూయతాం రఘునందన ॥ **7.50.17** ॥ 2012

యద్యప్యహం నరేంద్రేణ రహస్యం శ్రావితః పురా।
తథాప్యుదాహరిష్యామి దైవం హి దురతిక్రమం ॥ **7.50.18** ॥ 2013

యేనేదమీదృశం ప్రాప్తం దుఃఖం శోకసమన్వితం।
న త్వయా భరతస్యాగ్రే శత్రుఘ్నస్యాపి సన్నిధౌ ॥ **7.50.19** ॥ 2014

తచ్ఛ్రుత్వా భాషితం తస్య గంభీరార్థపదం మహత్।
తథ్యం బ్రూహీతి సౌమిత్రిః సూతం తం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.50.20** ॥ 2015

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకపంచాశః సర్గః ॥

మార్గే సుమంత్రేణ దుర్వాససో ముఖాదాకర్ణితాం భృగుశాపకథాం కించిద్ భావవృత్తం చ వర్ణయిత్వా దుఃఖాన్వితాయ లక్ష్మణాయ సాంత్వనాదానం

తథా సంచోదితః సూతో లక్ష్మణేన మహాత్మనా।
తద్ వాక్యమృషిణా ప్రోక్తం వ్యాహర్తుముపచక్రమే ॥ **7.51.1** ॥ 2016

పురా నామ్నా హి దుర్వాసా అత్రేః పుత్రో మహామునిః।
వసిష్ఠస్యాశ్రమే పుణ్యే వార్షిక్యం సమువాస హ ॥ **7.51.2** ॥ 2017

తమాశ్రమం మహాతేజాః పితా తే సుమహాయశాః।
పురోహితం మహాత్మానం దిదృక్షురగమత్ స్వయం ॥ **7.51.3** ॥ 2018

స దృష్ట్వా సూర్యసంకాశం జ్వలంతమివ తేజసా।
ఉపవిష్టం వసిష్ఠస్య సవ్యపార్శ్వే మహామునిం ॥ **7.51.4** ॥ 2019

తౌ మునీ తాపసశ్రేష్ఠౌ వినీతో హ్యభ్యవాదయత్।
స తాభ్యాం పూజితో రాజా స్వాగతేనాసనేన చ ॥ **7.51.5** ॥ 2020

పాద్యేన ఫలమూలైశ్చ ఉవాస మునిభిః సహ।
తేషాం తత్రోపవిష్టానాం తాస్తాః సుమధురాః కథాః ॥ **7.51.6** ॥ 2021

బభూవుః పరమర్షీణాం మధ్యాదిత్యగతేఽహని।
తతః కథాయాం కస్యాంచిత్ ప్రాంజలిః ప్రగ్రహో నృపః ॥ **7.51.7** ॥ 2022

ఉవాచ తం మహాత్మానమత్రేః పుత్రం తపోధనం।
భగవన్ కిం ప్రమాణేన మమ వంశో భవిష్యతి ॥ **7.51.8** ॥ 2023

కిమాయుశ్చ హి మే రామః పుత్రాశ్చాన్యే కిమాయుషః।
రామస్య స సుతా యే స్యుస్తేషామాయుః కియద్ భవేత్ ॥ **7.51.9** ॥ 2024

కామ్యయా భగవన్ బ్రూహి వంశస్యాస్య గతిం మమ।
తచ్ఛ్రుత్వా వ్యాహృతం వాక్యం రాజ్ఞో దశరథస్య తు ॥ **7.51.10** ॥ 2025

దుర్వాసాః సుమహాతేజా వ్యాహర్తుముపచక్రమే।
శృణు రాజన్ పురా వృత్తం తదా దేవాసురే యుధి ॥ **7.51.11** ॥ 2026

దైత్యాః సురైర్భర్త్స్యమానా భృగుపత్నీం సమాశ్రితాః।
తయా దత్తాభయాస్తత్ర న్యవసన్నభయాస్తదా ॥ **7.51.12** ॥ 2027

తయా పరిగృహీతాంస్తాన్ దృష్ట్వా క్రుద్ధః సురేశ్వరః।
చక్రేణ శితధారేణ భృగుపత్న్యాః శిరోఽహరత్ ॥ **7.51.13** ॥ 2028

తతస్తాం నిహతాం దృష్ట్వా పత్నీం భృగుకులోద్వహః।
శశాప సహసా క్రుద్ధో విష్ణుం రిపుకులార్దనం ॥ **7.51.14** ॥ 2029

యస్మాదవధ్యాం మే పత్నీమవధీః క్రోధమూర్ఛితః।
తస్మాత్ త్వం మానుషే లోకే జనిష్యసి జనార్దన ॥ **7.51.15** ॥ 2030

తత్ర పత్నీవియోగం త్వం ప్రాప్స్యసే బహువార్షికం।
శాపాభిహతచేతాస్తు స్వాత్మనా భావితోఽభవత్ ॥ **7.51.16** ॥ 2031

అర్చయామాస తం దేవం భృగుః శాపేన పీడితః।
తపసాఽఽరాధితో దేవో హ్యబ్రవీద్ భక్తవత్సలః ॥ **7.51.17** ॥ 2032

లోకానాం సంప్రియార్థం తు తం శాపం గృహ్యాముక్తవాన్।
ఇతి శప్తో మహాతేజా భృగుణా పూర్వజన్మని ॥ **7.51.18** ॥ 2033

ఇహాగతో హి పుత్రత్వం తవ పార్థివసత్తమ।
రామ ఇత్యభివిఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మానద ॥ **7.51.19** ॥ 2034

తత్ ఫలం ప్రాప్స్యతే చాపి భృగుశాపకృతం మహత్।
అయోధ్యాయాః పతీ రామో దీర్ఘకాలం భవిష్యతి ॥ **7.51.20** ॥ 2035

సుఖినశ్చ సమృద్ధాశ్చ భవిష్యంత్యస్య యేఽనుగాః।
దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ ॥ **7.51.21** ॥ 2036

రామో రాజ్యముపాసిత్వా బ్రహ్మలోకం గమిష్యతి।
సమృద్ధైశ్చాశ్వమేధైశ్చ ఇష్ట్వా పరమదుర్జయః ॥ **7.51.22** ॥ 2037

రాజవంశాంశ్చ బహుశో బహూన్ సంస్థాపయిష్యతి।
ద్వౌ పుత్రౌ తు భవిష్యేతే సీతాయాం రాఘవస్య తు ॥ **7.51.23** ॥ 2038

స సర్వమఖిలం రాజ్ఞో వంశస్యాహ గతాగతం।
ఆఖ్యాయ సుమహాతేజాస్తూష్ణీమాసీన్మహామునిః ॥ **7.51.24** ॥ 2039

తూష్ణీభూతే తదా తస్మిన్ రాజా దశరథో మునౌ।
అభివాద్య మహాత్మానౌ పునరాయాత్ పురోత్తమం ॥ **7.51.25** ॥ 2040

ఏతద్ వచో మయా తత్ర మునినా వ్యాహృతం పురా।
శ్రుతం హృది చ నిక్షిప్తం నాన్యథా తద్ భవిష్యతి ॥ **7.51.26** ॥ 2041

సీతాయాశ్చ తతః పుత్రావభిషేక్ష్యతి రాఘవః।
అన్యత్ర న త్వయోధ్యాయాం మునేస్తు వచనం యథా ॥ **7.51.27** ॥ 2042

ఏవం గతే న సంతాపం కర్తుమర్హసి రాఘవ।
సీతార్థే రాఘవార్థే వా దృఢో భవ నరోత్తమ ॥ **7.51.28** ॥ 2043

శ్రుత్వా తు వ్యాహృతం వాక్యం సూతస్య పరమాద్భుతం।
ప్రహర్షమతులం లేభే సాధు సాధ్వితి చాబ్రవీత్ ॥ **7.51.29** ॥ 2044

తతః సంవదతోరేవం సూతలక్ష్మణయోః పథి।
అస్తమర్కే గతే వాసం కేశిన్యాం తావథోషతుః ॥ **7.51.30** ॥ 2045

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్విపంచాశః సర్గః ॥

అయోధ్యాయా రాజభవనే ప్రవిష్టేన లక్ష్మణేన ఖిన్నం శ్రీరామం దృష్ట్వా తస్మై సాంత్వనాదానం

తత్ర తాం రజనీముష్య కేశిన్యాం రఘునందనః।
ప్రభాతే పునరుత్థాయ లక్ష్మణః ప్రయయౌ తదా ॥ **7.52.1** ॥ 2046

తతోఽర్ధదివసే ప్రాప్తే ప్రవివేశ మహారథః।
అయోధ్యాం రత్నసంపూర్ణాం హృష్టపుష్టజనావృతాం ॥ **7.52.2** ॥ 2047

సౌమిత్రిస్తు పరం దైన్యం జగామ సుమహామతిః।
రామపాదౌ సమాసాద్య వక్ష్యామి కిమహం గతః ॥ **7.52.3** ॥ 2048

తస్యైవం చింతయానస్య భవనం శశిసన్నిభం।
రామస్య పరమోదారం పురస్తాత్ సమదృశ్యత ॥ **7.52.4** ॥ 2049

రాజ్ఞస్తు భవనద్వారి సోఽవతీర్య నరోత్తమః।
అవాఙ్ముఖో దీనమనాః ప్రవివేశానివారితః ॥ **7.52.5** ॥ 2050

స దృష్ట్వా రాఘవం దీనమాసీనం పరమాసనే।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం దదర్శాగ్రజమగ్రతః ॥ **7.52.6** ॥ 2051

జగ్రాహ చరణౌ తస్య లక్ష్మణో దీనచేతనః।
ఉవాచ దీనయా వాచా ప్రాంజలిః సుసమాహితః ॥ **7.52.7** ॥ 2052

ఆర్యస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య విసృజ్య జనకాత్మజాం।
గంగాతీరే యథోద్దిష్టే వాల్మీకేరాశ్రమే శుభే ॥ **7.52.8** ॥ 2053

తత్ర తాం చ శుభాచారామాశ్రమాంతే యశస్వినీం।
పునరప్యాగతో వీర పాదమూలముపాసితుం ॥ **7.52.9** ॥ 2054

మా శుచః పురుషవ్యాఘ్ర కాలస్య గతిరీదృశీ।
త్వద్విధా నహి శోచంతి బుద్ధిమంతో మనస్వినః ॥ **7.52.10** ॥ 2055

సర్వే క్షయాంతా నిచయాః పతనాంతాః సముచ్ఛ్రయాః।
సంయోగా విప్రయోగాంతా మరణాంతం చ జీవితం ॥ **7.52.11** ॥ 2056

తస్మాత్ పుత్రేషు దారేషు మిత్రేషు చ ధనేషు చ।
నాతిప్రసంగః కర్తవ్యో విప్రయోగో హి తైర్ధ్రువం ॥ **7.52.12** ॥ 2057

శక్తస్త్వమాత్మనాఽఽత్మానం వినేతుం మనసా మనః।
లోకాన్ సర్వాంశ్చ కాకుత్స్థ కిం పునః శోకమాత్మనః ॥ **7.52.13** ॥ 2058

నేదృశేషు విముహ్యంతి త్వద్విధాః పురుషర్షభాః।
అపవాదః స కిల తే పునరేష్యతి రాఘవ ॥ **7.52.14** ॥ 2059

యదర్థం మైథిలీ త్యక్తా అపవాదభయాన్నృప।
సోఽపవాదః పురే రాజన్ భవిష్యతి న సంశయః ॥ **7.52.15** ॥ 2060

స త్వం పురుషశార్దూల ధైర్యేణ సుసమాహితః।
త్యజేమాం దుర్బలాం బుద్ధిం సంతాపం మా కురుష్వ హ ॥ **7.52.16** ॥ 2061

ఏవముక్తః స కాకుత్స్థో లక్ష్మణేన మహాత్మనా।
ఉవాచ పరయా ప్రీత్యా సౌమిత్రిం మిత్రవత్సలః ॥ **7.52.17** ॥ 2062

ఏవమేతన్నరశ్రేష్ఠ యథా వదసి లక్ష్మణ।
పరితోషశ్చ మే వీర మమ కార్యానుశాసనే ॥ **7.52.18** ॥ 2063

నివృత్తిశ్చాగతా సౌమ్య సంతాపశ్చ నిరాకృతః।
భవద్వాక్యైః సురుచిరైరనునీతోఽస్మి లక్ష్మణ ॥ **7.52.19** ॥ 2064

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్విపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రిపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ కార్యార్థినాముపేక్షాతో నృగసంబంధిశాపకథాం శ్రావయిత్వా లక్ష్మణస్య కార్యార్థినాం నిరీక్షణాయ నియోజనం

లక్ష్మణస్య తు తద్ వాక్యం నిశమ్య పరమాద్భుతం।
సుప్రీతశ్చాభవద్ రామో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.53.1** ॥ 2065

దుర్లభస్త్వీదృశో బంధురస్మిన్ కాలే విశేషతః।
యాదృశస్త్వం మహాబుద్ధిర్మమ సౌమ్య మనోఽనుగః ॥ **7.53.2** ॥ 2066

యచ్చ మే హృదయే కించిద్ వర్తతే శుభలక్షణ।
తన్నిశామయ చ శ్రుత్వా కురుష్వ వచనం మమ ॥ **7.53.3** ॥ 2067

చత్వారో దివసాః సౌమ్య కార్యం పౌరజనస్య చ।
అకుర్వాణస్య సౌమిత్రే తన్మే మర్మాణి కృంతతి ॥ **7.53.4** ॥ 2068

ఆహూయంతాం ప్రకృతయః పురోధా మంత్రిణస్తథా।
కార్యార్థినశ్చ పురుషాః స్త్రియో వా పురుషర్షభ ॥ **7.53.5** ॥ 2069

పౌరకార్యాణి యో రాజా న కరోతి దినే దినే।
సంవృతే నరకే ఘోరే పతితో నాత్ర సంశయః ॥ **7.53.6** ॥ 2070

శ్రూయతే హి పురా రాజా నృగో నామ మహాయశాః।
బభూవ పృథివీపాలో బ్రహ్మణ్యః సత్యవాక్ శుచిః ॥ **7.53.7** ॥ 2071

స కదాచిద్ గవాం కోటీః సవత్సాః స్వర్ణభూషితాః।
నృదేవో భూమిదేవేభ్యః పుష్కరేషు దదౌ నృపః ॥ **7.53.8** ॥ 2072

తతః సంగాద్ గతా ధేనుః సవత్సా స్పర్శితానఘ।
బ్రాహ్మణస్యాహితాగ్నేస్తు దరిద్రస్యోంఛవర్తినః ॥ **7.53.9** ॥ 2073

స నష్టాం గాం క్షుధార్తో వై అన్విషంస్తత్ర తత్ర హ।
నాపశ్యత్ సర్వరాష్ట్రేషు సంవత్సరగణాన్ బహూన్ ॥ **7.53.10** ॥ 2074

తతః కనఖలం గత్వా జీర్ణవత్సాం నిరామయాం।
దదృశే తాం స్వికాం ధేనుం బ్రాహ్మణస్య నివేశనే ॥ **7.53.11** ॥ 2075

అథ తాం నామధేయేన స్వకేనోవాచ బ్రాహ్మణః।
ఆగచ్ఛ శబలేత్యేవం సా తు శుశ్రావ గౌః స్వరం ॥ **7.53.12** ॥ 2076

తస్య తం స్వరమాజ్ఞాయ క్షుధార్తస్య ద్విజస్య వై।
అన్వగాత్ పృష్ఠతః సా గౌర్గచ్ఛంతం పావకోపమం ॥ **7.53.13** ॥ 2077

యోఽపి పాలయతే విప్రః సోఽపి గామన్వగాద్ ద్రుతం।
గత్వా చ తమృషిం చష్టే మమ గౌరితి సత్వరం ॥ **7.53.14** ॥ 2078

స్పర్శితా రాజసింహేన మమ దత్తా నృగేణ హ।
తయోర్బ్రాహ్మణయోర్వాదో మహానాసీద్ విపశ్చితోః ॥ **7.53.15** ॥ 2079

వివదంతౌ తతోఽన్యోన్యం దాతారమభిజగ్మతుః।
తౌ రాజభవనద్వారి న ప్రాప్తౌ నృగశాసనం ॥ **7.53.16** ॥ 2080

అహోరాత్రాణ్యనేకాని వసంతౌ క్రోధమీయతుః।
ఊచతుశ్చ మహాత్మానౌ తావుభౌ ద్విజసత్తమౌ ॥ **7.53.17** ॥ 2081

క్రుద్ధౌ పరమసంతప్తౌ వాక్యం ఘోరాభిసంహితం।
అర్థినాం కార్యసిద్ధ్యర్థం యస్మాత్త్వం నైషి దర్శనం ॥ **7.53.18** ॥ 2082

అదృశ్యః సర్వభూతానాం కృకలాసో భవిష్యసి।
బహువర్షసహస్రాణి బహువర్షశతాని చ ॥ **7.53.19** ॥ 2083

శ్వభ్రే త్వం కృకలీభూతో దీర్ఘకాలం నివత్స్యసి।
ఉత్పత్స్యతే హి లోకేఽస్మిన్ యదూనాం కీర్తివర్ధనః ॥ **7.53.20** ॥ 2084

వాసుదేవ ఇతి ఖ్యాతో విష్ణుః పురుషవిగ్రహః।
స తే మోక్షయితా శాపాద్ రాజంస్తస్మాద్ భవిష్యసి ॥ **7.53.21** ॥ 2085

కృతా చ తేన కాలేన నిష్కృతిస్తే భవిష్యతి।
భారావతరణార్థం హి నరనారాయణావుభౌ ॥ **7.53.22** ॥ 2086

ఉత్పత్స్యేతే మహావీరౌ కలౌ యుగ ఉపస్థితే।
ఏవం తౌ శాపముత్సృజ్య బ్రాహ్మణౌ విగతజ్వరౌ ॥ **7.53.23** ॥ 2087

తాం గాం హి దుర్బలాం వృద్ధాం దదతుర్బ్రాహ్మణాయ వై।
ఏవం స రాజా తం శాపముపభుంక్తే సుదారుణం ॥ **7.53.24** ॥ 2088

కార్యార్థినాం విమర్దో హి రాజ్ఞాం దోషాయ కల్పతే।
తచ్ఛీఘ్రం దర్శనం మహ్యమభివర్తంతు కార్యిణః ॥ **7.53.25** ॥ 2089

సుకృతస్య హి కార్యస్య ఫలం నావైతి పార్థివః।
తస్మాద్ గచ్ఛ ప్రతీక్షస్వ సౌమిత్రే కార్యవాంజనః ॥ **7.53.26** ॥ 2090

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రిపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుఃపంచాశః సర్గః ॥

రాజ్ఞా నృగేణ స్వపుత్రాయ రాజ్యం దత్త్వా భూమౌ రుచిరం గర్తం నిర్మాణ్య తత్ర ప్రవిశ్య శాపస్యోపభోగకరణం

రామస్య భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరమార్థవిత్।
ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం రాఘవం దీప్తతేజసం ॥ **7.54.1** ॥ 2091

అల్పాపరాధే కాకుత్స్థ ద్విజాభ్యాం శాప ఈదృశః।
మహాన్ నృగస్య రాజర్షేర్యమదండ ఇవాపరః ॥ **7.54.2** ॥ 2092

శ్రుత్వా తు పాపసంయుక్తమాత్మానం పురుషర్షభ।
కిమువాచ నృగో రాజా ద్విజౌ క్రోధసమన్వితౌ ॥ **7.54.3** ॥ 2093

లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రాఘవః పునరబ్రవీత్।
శృణు సౌమ్య యథా పూర్వం స రాజా శాపవిక్షతః ॥ **7.54.4** ॥ 2094

అథాధ్వని గతౌ విప్రౌ విజ్ఞాయ స నృపస్తదా।
ఆహూయ మంత్రిణః సర్వాన్ నైగమాన్ సపురోధసః ॥ **7.54.5** ॥ 2095

తానువాచ నృగో రాజా సర్వాశ్చ ప్రకృతీస్తథా।
దుఃఖేన సుసమావిష్టః శ్రూయతాం మే సమాహితాః ॥ **7.54.6** ॥ 2096

నారదః పర్వతశ్చైవ మమ దత్త్వా మహద్భయం।
గతౌ త్రిభువనం భద్రౌ వాయుభూతావనిందితౌ ॥ **7.54.7** ॥ 2097

కుమారోఽయం వసుర్నామ స చేహాద్యాభిషిచ్యతాం।
శ్వభ్రం చ యత్ సుఖస్పర్శం క్రియతాం శిల్పిభిర్మమ ॥ **7.54.8** ॥ 2098

యత్రాహం సంక్షయిష్యామి శాపం బ్రాహ్మణనిఃసృతం।
వర్షఘ్నమేకం శ్వభ్రం తు హిమఘ్నమపరం తథా ॥ **7.54.9** ॥ 2099

గ్రీష్మఘ్నం తు సుఖస్పర్శమేకం కుర్వంతు శిల్పినః।
ఫలవంతశ్చ యే వృక్షాః పుష్పవత్యశ్చ యా లతాః ॥ **7.54.10** ॥ 2100

విరోప్యంతాం బహువిధాశ్ఛాయావంతశ్చ గుల్మినః।
క్రియతాం రమణీయం చ శ్వభ్రాణాం సర్వతోదిశం ॥ **7.54.11** ॥ 2101

సుఖమత్ర వసిష్యామి యావత్కాలస్య పర్యయః।
పుష్పాణి చ సుగంధీని క్రియంతాం తేషు నిత్యశః ॥ **7.54.12** ॥ 2102

పరివార్య యథా మే స్యురధ్యర్ధం యోజనం తథా।
ఏవం కృత్వా విధానం స సన్నివేశ్య వసుం తదా ॥ **7.54.13** ॥ 2103

ధర్మనిత్యాః ప్రజాః పుత్ర క్షత్రధర్మేణ పాలయ।
ప్రత్యక్షం తే తథా శాపో ద్విజాభ్యాం మయి పాతితః ॥ **7.54.14** ॥ 2104

నరశ్రేష్ఠ సరోషాభ్యామపరాధేఽపి తాదృశే।
మా కృథాస్త్వనుసంతాపం మత్కృతే హి నరర్షభ ॥ **7.54.15** ॥ 2105

కృతాంతః కుశలః పుత్ర యేనాస్మి వ్యసనీకృతః।
ప్రాప్తవ్యాన్యేవ ప్రాప్నోతి గంతవ్యాన్యేవ గచ్ఛతి ॥ **7.54.16** ॥ 2106

లబ్ధవ్యాన్యేవ లభతే దుఃఖాని చ సుఖాని చ।
పూర్వే జాత్యంతరే వత్స మా విషాదం కురుష్వ హ ॥ **7.54.17** ॥ 2107

ఏవముక్త్వా నృపస్తత్ర సుతం రాజా మహాయశాః।
శ్వభ్రం జగామ సుకృతం వాసాయ పురుషర్షభ ॥ **7.54.18** ॥ 2108

ఏవం ప్రవిశ్యైవ నృపస్తదానీం
శ్వభ్రం మహద్రత్నవిభూషితం తత్।
సంపాదయామాస తదా మహాత్మా
శాపం ద్విజాభ్యాం హి రుషా విముక్తం ॥ **7.54.19** ॥ 2109

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుఃపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచపంచాశః సర్గః ॥

రాజ్ఞో నిమేర్వసిష్ఠస్య చ మిథః శాపేన దేహత్యాగః

ఏష తే నృగశాపస్య విస్తరోఽభిహితో మయా।
యద్యస్తి శ్రవణే శ్రద్ధా శృణుష్వేహాపరాం కథాం ॥ **7.55.1** ॥ 2110

ఏవముక్తస్తు రామేణ సౌమిత్రిః పునరబ్రవీత్।
తృప్తిరాశ్చర్యభూతానాం కథానాం నాస్తి మే నృప ॥ **7.55.2** ॥ 2111

లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రామ ఇక్ష్వాకునందనః।
కథాం పరమధర్మిష్ఠాం వ్యాహర్తుముపచక్రమే ॥ **7.55.3** ॥ 2112

ఆసీద్ రాజా నిమిర్నామ ఇక్ష్వాకూణాం మహాత్మనాం।
పుత్రో ద్వాదశమో వీర్యే ధర్మే చ పరినిష్ఠితః ॥ **7.55.4** ॥ 2113

స రాజా వీర్యసంపన్నః పురం దేవపురోపమం।
నివేశయామాస తదా అభ్యాశే గౌతమస్య తు ॥ **7.55.5** ॥ 2114

పురస్య సుకృతం నామ వైజయంతమితి శ్రుతం।
నివేశం యత్ర రాజర్షిర్నిమిశ్చక్రే మహాయశాః ॥ **7.55.6** ॥ 2115

తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా నివేశ్య సుమహాపురం।
యజేయం దీర్ఘసత్రేణ పితుః ప్రహ్లాదయన్ మనః ॥ **7.55.7** ॥ 2116

తతః పితరమామంత్ర్య ఇక్ష్వాకుం హి మనోఃసుతం।
వసిష్ఠం వరయామాస పూర్వం బ్రహ్మర్షిసత్తమం ॥ **7.55.8** ॥ 2117

అనంతరం స రాజర్షిర్నిమిరిక్ష్వాకునందనః।
అత్రిమంగిరసం చైవ భృగుం చైవ తపోనిధిం ॥ **7.55.9** ॥ 2118

తమువాచ వసిష్ఠస్తు నిమిం రాజర్షిసత్తమం।
వృతోఽహం పూర్వమింద్రేణ అంతరం ప్రతిపాలయ ॥ **7.55.10** ॥ 2119

అనంతరం మహావిప్రో గౌతమః ప్రత్యపూరయత్।
వసిష్ఠోఽపి మహాతేజా ఇంద్రయజ్ఞమథాకరోత్ ॥ **7.55.11** ॥ 2120

నిమిస్తు రాజా విప్రాంస్తాన్ సమానీయ నరాధిపః।
అయజద్ధిమవత్పార్శ్వే స్వపురస్య సమీపతః।
పంచవర్షసహస్రాణి రాజా దీక్షామథాకరోత్ ॥ **7.55.12** ॥ 2121

ఇంద్రయజ్ఞావసానే తు వసిష్ఠో భగవానృషిః।
సకాశమాగతో రాజ్ఞో హౌత్రం కర్తుమనిందితః ॥ **7.55.13** ॥ 2122

తదంతరమథాపశ్యద్ గౌతమేనాభిపూరితం।
కోపేన మహతావిష్టో వసిష్ఠో బ్రహ్మణఃసుతః ॥ **7.55.14** ॥ 2123

స రాజ్ఞో దర్శనాకాంక్షీ ముహూర్తం సముపావిశత్।
తస్మిన్నహని రాజర్షిర్నిద్రయాపహృతో భృశం ॥ **7.55.15** ॥ 2124

తతో మన్యుర్వసిష్ఠస్య ప్రాదురాసీన్మహాత్మనః।
అదర్శనేన రాజర్షేర్వ్యాహర్తుముపచక్రమే ॥ **7.55.16** ॥ 2125

యస్మాత్ త్వమన్యం వృతవాన్ మామవజ్ఞాయ పార్థివ।
చేతనేన వినాభూతో దేహస్తే పార్థివైష్యతి ॥ **7.55.17** ॥ 2126

తతః ప్రబుద్ధో రాజా తు శ్రుత్వా శాపముదాహృతం।
బ్రహ్మయోనిమథోవాచ స రాజా క్రోధమూర్చ్ఛితః ॥ **7.55.18** ॥ 2127

అజానతః శయానస్య క్రోధేన కలుషీకృతః।
ఉక్తవాన్ మమ శాపాగ్నిం యమదండమివాపరం ॥ **7.55.19** ॥ 2128

తస్మాత్ తవాపి బ్రహ్మర్షే చేతనేన వినాకృతః।
దేహః స సుచిరప్రఖ్యో భవిష్యతి న సంశయః ॥ **7.55.20** ॥ 2129

ఇతి రోషవశాదుభౌ తదానీ -
మన్యోన్యం శపితౌ నృపద్విజేంద్రౌ।
సహసైవ బభూవతుర్విదేహౌ
తత్తుల్యాధిగతప్రభావవంతౌ ॥ **7.55.21** ॥ 2130

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షట్పంచాశః సర్గః ॥

బ్రహ్మణః కథనేన వసిష్ఠస్య వరుణరేతసి సమావేశో వరుణేనోర్వశీసమీపే ఏకస్మిన్ కలశే స్వవీర్యస్యాధానం మిత్రశాపేనోర్వశ్యా భూతలే పురూరవసః పార్శ్వే స్థిత్వా పుత్రస్యోత్పాదనం

రామస్య భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరవీరహా।
ఉవాచ ప్రాంజలిర్భూత్వా రాఘవం దీప్తతేజసం ॥ **7.56.1** ॥ 2131

నిక్షిప్య దేహౌ కాకుత్స్థ కథం తౌ ద్విజపార్థివౌ।
పునర్దేహేన సంయోగం జగ్మతుర్దేవసమ్మతౌ ॥ **7.56.2** ॥ 2132

లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రామ ఇక్ష్వాకునందనః।
ప్రత్యువాచ మహాతేజా లక్ష్మణం పురుషర్షభః ॥ **7.56.3** ॥ 2133

తౌ పరస్పరశాపేన దేహముత్సృజ్య ధార్మికౌ।
అభూతాం నృపవిప్రర్షీ వాయుభూతౌ తపోధనౌ ॥ **7.56.4** ॥ 2134

అశరీరః శరీరస్య కృతేఽన్యస్య మహామునిః।
వసిష్ఠస్తు మహాతేజా జగామ పితురంతికం ॥ **7.56.5** ॥ 2135

సోఽభివాద్య తతః పాదౌ దేవదేవస్య ధర్మవిత్।
పితామహమథోవాచ వాయుభూత ఇదం వచః ॥ **7.56.6** ॥ 2136

భగవన్ నిమిశాపేన విదేహత్వముపాగమం।
దేవదేవ మహాదేవ వాయుభూతోఽహమండజ ॥ **7.56.7** ॥ 2137

సర్వేషాం దేహహీనానాం మహద్ దుఃఖం భవిష్యతి।
లుప్యంతే సర్వకార్యాణి హీనదేహస్య వై ప్రభో ॥ **7.56.8** ॥ 2138

దేహస్యాన్యస్య సద్భావే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి।
తమువాచ తతో బ్రహ్మా స్వయంభూరమితప్రభః ॥ **7.56.9** ॥ 2139

మిత్రావరుణజం తేజ ఆవిశ త్వం మహాయశః।
అయోనిజస్త్వం భవితా తత్రాపి ద్విజసత్తమ।
ధర్మేణ మహతా యుక్తః పునరేష్యసి మే వశం ॥ **7.56.10** ॥ 2140

ఏవముక్తస్తు దేవేన అభివాద్య ప్రదక్షిణం।
కృత్వా పితామహం తూర్ణం ప్రయయౌ వరుణాలయం ॥ **7.56.11** ॥ 2141

తమేవ కాలం మిత్రోఽపి వరుణత్వమకారయత్।
క్షీరోదేన సహోపేతః పూజ్యమానః సురేశ్వరైః ॥ **7.56.12** ॥ 2142

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు ఉర్వశీ పరమాప్సరాః।
యదృచ్ఛయా తముద్దేశమాగతా సఖిభిర్వృతా ॥ **7.56.13** ॥ 2143

తాం దృష్ట్వా రూపసంపన్నాం క్రీడంతీం వరుణాలయే।
తదావిశత్ పరో హర్షో వరుణం చోర్వశీకృతే ॥ **7.56.14** ॥ 2144

స తాం పద్మపలాశాక్షీం పూర్ణచంద్రనిభాననాం।
వరుణో వరయామాస మైథునాయాప్సరోవరాం ॥ **7.56.15** ॥ 2145

ప్రత్యువాచ తతః సా తు వరుణం ప్రాంజలిః స్థితా।
మిత్రేణాహం వృతా సాక్షాత్ పూర్వమేవ సురేశ్వర ॥ **7.56.16** ॥ 2146

వరుణస్త్వబ్రవీద్ వాక్యం కందర్పశరపీడితః।
ఇదం తేజః సముత్సృక్ష్యే కుంభేఽస్మిన్ దేవనిర్మితే ॥ **7.56.17** ॥ 2147

ఏవముత్సృజ్య సుశ్రోణి త్వయ్యహం వరవర్ణిని।
కృతకామో భవిష్యామి యది నేచ్ఛసి సంగమం ॥ **7.56.18** ॥ 2148

తస్య తల్లోకనాథస్య వరుణస్య సుభాషితం।
ఉర్వశీ పరమప్రీతా శ్రుత్వా వాక్యమువాచ హ ॥ **7.56.19** ॥ 2149

కామమేతద్ భవత్వేవం హృదయం మే త్వయి స్థితం।
భావశ్చాప్యధికం తుభ్యం దేహో మిత్రస్య తు ప్రభో ॥ **7.56.20** ॥ 2150

ఉర్వశ్యా ఏవముక్తస్తు రేతస్తన్మహదద్భుతం।
జ్వలదగ్నిసమప్రఖ్యం తస్మిన్ కుంభే న్యవాసృజత్ ॥ **7.56.21** ॥ 2151

ఉర్వశీ త్వగమత్ తత్ర మిత్రో వై యత్ర దేవతా।
తాం తు మిత్రః సుసంక్రుద్ధ ఉర్వశీమిదమబ్రవీత్ ॥ **7.56.22** ॥ 2152

మయాభిమంత్రితా పూర్వం కస్మాత్ త్వమవసర్జితా।
పతిమన్యం వృతవతీ కిమర్థం దుష్టచారిణి ॥ **7.56.23** ॥ 2153

అనేన దుష్కృతేన త్వం మత్క్రోధకలుషీకృతా।
మనుష్యలోకమాస్థాయ కంచిత్ కాలం నివత్స్యసి ॥ **7.56.24** ॥ 2154

బుధస్య పుత్రో రాజర్షిః కాశిరాజః పురూరవాః।
తమభ్యాగచ్ఛ దుర్బుద్ధే స తే భర్తా భవిష్యతి ॥ **7.56.25** ॥ 2155

తతః సా శాపదోషేణ పురూరవసమభ్యగాత్।
ప్రతిష్ఠానే పురూరవం బుధస్యాత్మజమౌరసం ॥ **7.56.26** ॥ 2156

తస్య జజ్ఞే తతః శ్రీమానాయుః పుత్రో మహాబలః।
నహుషో యస్య పుత్రస్తు బభూవేంద్రసమద్యుతిః ॥ **7.56.27** ॥ 2157

వజ్రముత్సృజ్య వృత్రాయ శ్రాంతేఽథ త్రిదివేశ్వరే।
శతం వర్షసహస్రాణి యేనేంద్రత్వం ప్రశాసితం ॥ **7.56.28** ॥ 2158

సా తేన శాపేన జగామ భూమిం
తదోర్వశీ చారుదతీ సునేత్రా।
బహూని వర్షాణ్యవసచ్చ సుభ్రూః
శాపక్షయాదింద్రసదో యయౌ చ ॥ **7.56.29** ॥ 2159

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షట్పంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తపంచాశః సర్గః ॥

వసిష్ఠకర్తృకం నూతనదేహధారణం నిమేః ప్రాణినాం నయనేషు నివాసశ్చ

తాం శ్రుత్వా దివ్యసంకాశాం కథామద్భుతదర్శనాం।
లక్ష్మణః పరమప్రీతో రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.57.1** ॥ 2160

నిక్షిప్తదేహౌ కాకుత్స్థ కథం తౌ ద్విజపార్థివౌ।
పునర్దేహేన సంయోగం జగ్మతుర్దేవసమ్మతౌ ॥ **7.57.2** ॥ 2161

తస్య తద్ భాషితం శ్రుత్వా రామః సత్యపరాక్రమః।
తాం కథాం కథయామాస వసిష్ఠస్య మహాత్మనః ॥ **7.57.3** ॥ 2162

యః స కుంభో రఘుశ్రేష్ఠ తేజఃపూర్ణో మహాత్మనోః।
తస్మింస్తేజోమయౌ విప్రౌ సంభూతావృషిసత్తమౌ ॥ **7.57.4** ॥ 2163

పూర్వం సమభవత్ తత్ర అగస్త్యో భగవానృషిః।
నాహం సుతస్తవేత్యుక్త్వా మిత్రం తస్మాదపాక్రమత్ ॥ **7.57.5** ॥ 2164

తద్ధి తేజస్తు మిత్రస్య ఉర్వశ్యాః పూర్వమాహితం।
తస్మిన్ సమభవత్ కుంభే తత్తేజో యత్ర వారుణం ॥ **7.57.6** ॥ 2165

కస్యచిత్ త్వథ కాలస్య మిత్రావరుణసంభవః।
వసిష్ఠస్తేజసా యుక్తో జజ్ఞే ఇక్ష్వాకుదైవతం ॥ **7.57.7** ॥ 2166

తమిక్ష్వాకుర్మహాతేజా జాతమాత్రమనిందితం।
వవ్రే పురోధసం సౌమ్య వంశస్యాస్య హితాయ నః ॥ **7.57.8** ॥ 2167

ఏవం త్వపూర్వదేహస్య వసిష్ఠస్య మహాత్మనః।
కథితో నిర్గమః సౌమ్య నిమేః శృణు యథాభవత్ ॥ **7.57.9** ॥ 2168

దృష్ట్వా విదేహం రాజానమృషయః సర్వ ఏవ తే।
తం చ తే యాజయామాసుర్యజ్ఞదీక్షాం మనీషిణః ॥ **7.57.10** ॥ 2169

తం చ దేహం నరేంద్రస్య రక్షంతి స్మ ద్విజోత్తమాః।
గంధైర్మాల్యైశ్చ వస్త్రైశ్చ పౌరభృత్యసమన్వితాః ॥ **7.57.11** ॥ 2170

తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు భృగుస్తత్రేదమబ్రవీత్।
ఆనయిష్యామి తే చేతస్తుష్టోఽస్మి తవ పార్థివ ॥ **7.57.12** ॥ 2171

సుప్రీతాశ్చ సురాః సర్వే నిమేశ్చేతస్తదాబ్రువన్।
వరం వరయ రాజర్షే క్వ తే చేతో నిరూప్యతాం ॥ **7.57.13** ॥ 2172

ఏవముక్తః సురైః సర్వైర్నిమేశ్చేతస్తదాబ్రవీత్।
నేత్రేషు సర్వభూతానాం వసేయం సురసత్తమాః ॥ **7.57.14** ॥ 2173

బాఢమిత్యేవ విబుధా నిమేశ్చేతస్తదాబ్రువన్।
నేత్రేషు సర్వభూతానాం వాయుభూతశ్చరిష్యసి ॥ **7.57.15** ॥ 2174

త్వత్కృతే చ నిమిష్యంతి చక్షూంషి పృథివీపతే।
వాయుభూతేన చరతా విశ్రామార్థం ముహుర్ముహుః ॥ **7.57.16** ॥ 2175

ఏవముక్త్వా తు విబుధాః సర్వే జగ్ముర్యథాగతం।
ఋషయోఽపి మహాత్మానో నిమేర్దేహం సమాహరన్ ॥ **7.57.17** ॥ 2176

అరణిం తత్ర నిక్షిప్య మథనం చక్రురోజసా।
మంత్రహోమైర్మహాత్మానః పుత్రహేతోర్నిమేస్తదా ॥ **7.57.18** ॥ 2177

అరణ్యాం మధ్యమానాయాం ప్రాదుర్భూతో మహాతపాః।
మథనాన్మిథిరిత్యాహుర్జననాజనకోఽభవత్ ॥ **7.57.19** ॥ 2178

యస్మాద్ విదేహాత్ సంభూతో వైదేహస్తు తతః స్మృతః।
ఏవం విదేహరాజశ్చ జనకః పూర్వకోఽభవత్।
మిథిర్నామ మహాతేజాస్తేనాయం మైథిలోఽభవత్ ॥ **7.57.20** ॥ 2179

ఇతి సర్వమశేషతో మయా
కథితం సంభవకారణం తు సౌమ్య।
నృపపుంగవశాపజం ద్విజస్య
ద్విజశాపాచ్చ యదద్భుతం నృపస్య ॥ **7.57.21** ॥ 2180

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టపంచాశః సర్గః ॥

యయాతిం ప్రతి శుక్రాచార్యస్య శాపః

ఏవం బ్రువతి రామే తు లక్ష్మణః పరవీరహా।
ప్రత్యువాచ మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా ॥ **7.58.1** ॥ 2181

మహదద్భుతమాశ్చర్యం విదేహస్య పురాతనం।
నిర్వృత్తం రాజశార్దూల వసిష్ఠస్య మునేశ్చ హ ॥ **7.58.2** ॥ 2182

నిమిస్తు క్షత్రియః శూరో విశేషేణ చ దీక్షితః।
న క్షమం కృతవాన్ రాజా వసిష్ఠస్య మహాత్మనః ॥ **7.58.3** ॥ 2183

ఏవముక్తస్తు తేనాయం రామః క్షత్రియపుంగవః।
ఉవాచ లక్ష్మణం వాక్యం సర్వశాస్త్రవిశారదం ॥ **7.58.4** ॥ 2184

రామో రమయతాం శ్రేష్ఠో భ్రాతరం దీప్తతేజసం।
న సర్వత్ర క్షమా వీర పురుషేషు ప్రదృశ్యతే ॥ **7.58.5** ॥ 2185

సౌమిత్రే దుఃసహో రోషో యథా క్షాంతో యయాతినా।
సత్త్వానుగం పురస్కృత్య తన్నిబోధ సమాహితః ॥ **7.58.6** ॥ 2186

నహుషస్య సుతో రాజా యయాతిః పౌరవర్ధనః।
తస్య భార్యాద్వయం సౌమ్య రూపేణాప్రతిమం భువి ॥ **7.58.7** ॥ 2187

ఏకా తు తస్య రాజర్షేర్నాహుషస్య పురస్కృతా।
శర్మిష్ఠా నామ దైతేయీ దుహితా వృషపర్వణః ॥ **7.58.8** ॥ 2188

అన్యా తూశనసః పత్నీ యయాతేః పురుషర్షభ।
న తు సా దయితా రాజ్ఞో దేవయానీ సుమధ్యమా ॥ **7.58.9** ॥ 2189

తయోః పుత్రౌ తు సంభూతౌ రూపవంతౌ సమాహితౌ।
శర్మిష్ఠాజనయత్ పూరుం దేవయానీ యదుం తదా ॥ **7.58.10** ॥ 2190

పూరుస్తు దయితో రాజ్ఞో గుణైర్మాతృకృతేన చ।
తతో దుఃఖసమావిష్టో యదుర్మాతరమబ్రవీత్ ॥ **7.58.11** ॥ 2191

భార్గవస్య కులే జాతా దేవస్యాక్లిష్టకర్మణః।
సహసే హృద్గతం దుఃఖమవమానం చ దుఃసహం ॥ **7.58.12** ॥ 2192

ఆవాం చ సహితౌ దేవి ప్రవిశావ హుతాశనం।
రాజా తు రమతాం సార్ధం దైత్యపుత్ర్యా బహుక్షపాః ॥ **7.58.13** ॥ 2193

యది వా సహనీయం తే మామనుజ్ఞాతుమర్హసి।
క్షమ త్వం న క్షమిష్యేఽహం మరిష్యామి న సంశయః ॥ **7.58.14** ॥ 2194

పుత్రస్య భాషితం శ్రుత్వా పరమార్తస్య రోదతః।
దేవయానీ తు సంక్రుద్ధా సస్మార పితరం తదా ॥ **7.58.15** ॥ 2195

ఇంగితం తదభిజ్ఞాయ దుహితుర్భార్గవస్తదా।
ఆగతస్త్వరితం తత్ర దేవయానీ స్మ యత్ర సా ॥ **7.58.16** ॥ 2196

దృష్ట్వా చాప్రకృతిస్థాం తామప్రహృష్టామచేతనాం।
పితా దుహితరం వాక్యం కిమేతదితి చాబ్రవీత్ ॥ **7.58.17** ॥ 2197

పృచ్ఛంతమసకృత్ తం వై భార్గవం దీప్తతేజసం।
దేవయానీ తు సంక్రుద్ధా పితరం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.58.18** ॥ 2198

అహమగ్నిం విషం తీక్ష్ణమపో వా మునిసత్తమ।
భక్షయిష్యే ప్రవేక్ష్యే వా న తు శక్ష్యామి జీవితుం ॥ **7.58.19** ॥ 2199

న మాం త్వమవజానీషే దుఃఖితామవమానితాం।
వృక్షస్యావజ్ఞయా బ్రహ్మంశ్ఛిద్యంతే వృక్షజీవినః ॥ **7.58.20** ॥ 2200

అవజ్ఞయా చ రాజర్షిః పరిభూయ చ భార్గవ।
మయ్యవజ్ఞాం ప్రయుంక్తే హి న చ మాం బహు మన్యతే ॥ **7.58.21** ॥ 2201

తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా కోపేనాభిపరీవృతః।
వ్యాహర్తుముపచక్రామ భార్గవో నహుషాత్మజం ॥ **7.58.22** ॥ 2202

యస్మాన్మామవజానీషే నాహుష త్వం దురాత్మవాన్।
వయసా జరయా జీర్ణః శైథిల్యముపయాస్యసి ॥ **7.58.23** ॥ 2203

ఏవముక్త్వా దుహితరం సమాశ్వాస్య స భార్గవః।
పునర్జగామ బ్రహ్మర్షిర్భవనం స్వం మహాయశాః ॥ **7.58.24** ॥ 2204

స ఏవముక్త్వా ద్విజపుంగవాగ్ర్యః
సుతాం సమాశ్వాస్య చ దేవయానీం।
పునర్యయౌ సూర్యసమానతేజా
దత్త్వా చ శాపం నహుషాత్మజాయ ॥ **7.58.25** ॥ 2205

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనషష్టితమః సర్గః ॥

యయాతినా పుత్రాయ పూరవే వార్ధక్యం దత్త్వా తదీయయౌవనస్య గ్రహణం భోగతృప్తేన తేన పునశ్చిరకాలమను తస్మై తదీయయౌవనస్య ప్రత్యావర్తనం పూరోః పితూ రాజ్యేఽభిషేకో యదుం ప్రతి పితుః శాపశ్చ

శ్రుత్వా తూశనసం క్రుద్ధం తదార్తో నహుషాత్మజః।
జరాం పరమికాం ప్రాప్య యదుం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.59.1** ॥ 2206

యదో త్వమసి ధర్మజ్ఞో మదర్థం ప్రతిగృహ్యతాం।
జరా పరమికా పుత్ర భోగై రంస్యే మహాయశః ॥ **7.59.2** ॥ 2207

న తావత్ కృతకృత్యోఽస్మి విషయేషు నరర్షభ।
అనుభూయ తదా కామం తతః ప్రాప్స్యామ్యహం జరాం ॥ **7.59.3** ॥ 2208

యదుస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ నరర్షభం।
పుత్రస్తే దయితః పూరుః ప్రతిగృహ్ణాతు వై జరాం ॥ **7.59.4** ॥ 2209

బహిష్కృతోఽహమర్థేషు సన్నికర్షాచ్చ పార్థివ।
ప్రతిగృహ్ణాతు వై రాజన్ యైః సహాశ్నాసి భోజనం ॥ **7.59.5** ॥ 2210

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రాజా పూరుమథాబ్రవీత్।
ఇయం జరా మహాబాహో మదర్థం ప్రతిగృహ్యతాం ॥ **7.59.6** ॥ 2211

నాహుషేణైవముక్తస్తు పూరుః ప్రాంజలిరబ్రవీత్।
ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి శాసనేఽస్మి తవ స్థితః ॥ **7.59.7** ॥ 2212

పూరోర్వచనమాజ్ఞాయ నాహుషః పరయా ముదా।
ప్రహర్షమతులం లేభే జరాం సంక్రామయచ్చ తాం ॥ **7.59.8** ॥ 2213

తతః స రాజా తరుణః ప్రాప్య యజ్ఞాన్ సహస్రశః।
బహువర్షసహస్రాణి పాలయామాస మేదినీం ॥ **7.59.9** ॥ 2214

అథ దీర్ఘస్య కాలస్య రాజా పూరుమథాబ్రవీత్।
ఆనయస్వ జరాం పుత్ర న్యాసం నిర్యాతయస్వ మే ॥ **7.59.10** ॥ 2215

న్యాసభూతా మయా పుత్ర త్వయి సంక్రామితా జరా।
తస్మాత్ ప్రతిగృహీష్యామి తాం జరాం మా వ్యథాం కృథాః ॥ **7.59.11** ॥ 2216

ప్రీతశ్చాస్మి మహాబాహో శాసనస్య ప్రతిగ్రహాత్।
త్వాం చాహమభిషేక్ష్యామి ప్రీతియుక్తో నరాధిపం ॥ **7.59.12** ॥ 2217

ఏవముక్త్వా సుతం పూరుం యయాతిర్నహుషాత్మజః।
దేవయానీసుతం క్రుద్ధో రాజా వాక్యమువాచ హ ॥ **7.59.13** ॥ 2218

రాక్షసస్త్వం మయా జాతః క్షత్రరూపో దురాసదః।
ప్రతిహంసి మమాజ్ఞాం త్వం ప్రజార్థే విఫలో భవ ॥ **7.59.14** ॥ 2219

పితరం గురుభూతం మాం యస్మాత్ త్వమవమన్యసే।
రాక్షసాన్ యాతుధానాంస్త్వం జనయిష్యసి దారుణాన్ ॥ **7.59.15** ॥ 2220

న తు సోమకులోత్పన్నే వంశే స్థాస్యతి దుర్మతేః।
వంశోఽపి భవతస్తుల్యో దుర్వినీతో భవిష్యతి ॥ **7.59.16** ॥ 2221

తమేవముక్త్వా రాజర్షిః పూరుం రాజ్యవివర్ధనం।
అభిషేకేణ సంపూజ్య ఆశ్రమం ప్రవివేశ హ ॥ **7.59.17** ॥ 2222

తతః కాలేన మహతా దిష్టాంతముపజగ్మివాన్।
త్రిదివం స గతో రాజా యయాతిర్నహుషాత్మజః ॥ **7.59.18** ॥ 2223

పూరుశ్చకార తద్ రాజ్యం ధర్మేణ మహతా వృతః।
ప్రతిష్ఠానే పురవరే కాశిరాజ్యే మహాయశాః ॥ **7.59.19** ॥ 2224

యదుస్తు జనయామాస యాతుధానాన్ సహస్రశః।
పురే క్రౌంచవనే దుర్గే రాజవంశబహిష్కృతః ॥ **7.59.20** ॥ 2225

ఏష తూశనసా ముక్తః శాపోత్సర్గో యయాతినా।
ధారితః క్షత్రధర్మేణ యం నిమిశ్చక్షమే న చ ॥ **7.59.21** ॥ 2226

ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం దర్శనం సర్వకారిణాం।
అనువర్తామహే సౌమ్య దోషో న స్యాద్ యథా నృగే ॥ **7.59.22** ॥ 2227

ఇతి కథయతి రామే చంద్రతుల్యాననేన
ప్రవిరలతరతారం వ్యోమ జజ్ఞే తదానీం।
అరుణకిరణరక్తా దిగ్ బభౌ చైవ పూర్వా
కుసుమరసవిముక్తం వస్త్రమాగుంఠితేవ ॥ **7.59.23** ॥ 2228

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోనషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ప్రక్షిప్తేషు ప్రథమః సర్గః ॥

శ్రీరామద్వారి కార్యార్థినః శున ఆగమనం రాజసభాయాం తమానేతుం శ్రీరామస్య లక్ష్మణం ప్రత్యాదేశః

తతః ప్రభాతే విమలే కృత్వా పౌర్వాహ్ణికీ క్రియాం ।
ధర్మాసనగతో రాజా రామో రాజీవలోచనః ॥ **1** ॥ 2229

రాజధర్మానవేక్షన్ వై బ్రాహ్మణైర్నైగమైః సహ ।
పురోధసా వసిష్ఠేన ఋషిణా కశ్యపేన చ ॥ **2** ॥ 2230

మంత్రిభిర్వ్యవహారజ్ఞైస్తథాన్యైర్ధర్మపాఠకైః ।
నీతిజ్ఞైరథ సభ్యైశ్చ రాజభిః సా సభా వృతా ॥ **3** ॥ 2231

సభా యథా మహేంద్రస్య యమస్య వరుణస్య చ ।
శుశుభే రాజసింహస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః ॥ **4** ॥ 2232

అథ రామోఽబ్రవీత్ తత్ర లక్ష్మణం శుభలక్షణం ।
నిర్గచ్ఛ త్వం మహాబాహో సుమిత్రానందవర్ధన ॥ **5** ॥ 2233

కార్యార్థినశ్చ సౌమిత్రే వ్యాహర్తుం త్వముపాక్రమ ।
రామస్య భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః శుభలక్షణః ॥ **6** ॥ 2234

ద్వారదేశముపాగమ్య కార్యిణశ్చాహ్వాయత్ స్వయం ।
న కశ్చిదబ్రవీత్ తత్ర మమ కార్యమిహాద్య వై ॥ **7** ॥ 2235

నాధయో వ్యాధయశ్చైవ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి।
పక్వసస్యా వసుమతీ సర్వౌషధిసమన్వితా ॥ **8** ॥ 2236

న బాలో మ్రియతే తత్ర న యువా న చ మధ్యమః।
ధర్మేణ శాసితం సర్వం న చ బాధా విధీయతే ॥ **9** ॥ 2237

దృశ్యతే న చ కార్యార్థీ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి।
లక్ష్మణః ప్రాంజలిర్భూత్వా రామాయైవం న్యవేదయత్ ॥ **10** ॥ 2238

అథ రామః ప్రసన్నాత్మా సౌమిత్రిమిదమబ్రవీత్।
భూయ ఏవ తు గచ్ఛ త్వం కార్యిణః ప్రవిచారయ ॥ **11** ॥ 2239

సమ్యక్ప్రణీతయా నీత్యా నాధర్మో విద్యతే క్వచిత్।
తస్మాద్ రాజభయాత్ సర్వే రక్షంతీహ పరస్పరం ॥ **12** ॥ 2240

బాణా ఇవ మయా ముక్తా ఇహ రక్షంతి మే ప్రజాః।
తథాపి త్వం మహాబాహో ప్రజా రక్షస్వ తత్పరః ॥ **13** ॥ 2241

ఏవముక్తస్తు సౌమిత్రిర్నిర్జగామ నృపాలయాత్।
అపశ్యద్ ద్వారదేశే వై శ్వానం తావదవస్థితం ॥ **14** ॥ 2242

తమేవ వీక్షమాణం వై విక్రోశంతం ముహుర్ముహుః।
దృష్ట్వాథ లక్ష్మణస్తం వై స పప్రచ్ఛాథ వీర్యవాన్ ॥ **15** ॥ 2243

కిం తే కార్యం మహాభాగ బ్రూహి విస్రబ్ధమానసః।
లక్ష్మణస్య వచః శ్రుత్వా సారమేయోఽభ్యభాషత ॥ **16** ॥ 2244

సర్వభూతశరణ్యాయ రామాయాక్లిష్టకర్మణే।
భయేష్వభయదాత్రే చ తస్మై వక్తుం సముత్సహే ॥ **17** ॥ 2245

ఏతచ్ఛ్రుత్వా చ వచనం సారమేయస్య లక్ష్మణః।
రాఘవాయ తదాఖ్యాతుం ప్రవివేశాలయం శుభం ॥ **18** ॥ 2246

నివేద్య రామస్య పునర్నిర్జగామ నృపాలయాత్।
వక్తవ్యం యది తే కించిత్ తత్త్వం బ్రూహి నృపాయ వై ॥ **19** ॥ 2247

లక్ష్మణస్య వచః శ్రుత్వా సారమేయోఽభ్యభాషత।
దేవాగారే నృపాగారే ద్విజవేశ్మసు వై తథా ॥ **20** ॥ 2248

వహ్నిః శతక్రతుశ్చైవ సూర్యో వాయుశ్చ తిష్ఠతి।
నాత్ర యోగ్యాస్తు సౌమిత్రే యోనీనామధమా వయం ॥ **21** ॥ 2249

ప్రవేష్టుం నాత్ర శక్ష్యామి ధర్మో విగ్రహవాన్ నృపః।
సత్యవాదీ రణపటుః సర్వసత్త్వహితే రతః ॥ **22** ॥ 2250

షాడ్గుణ్యస్య పదం వేత్తి నీతికర్తా స రాఘవః।
సర్వజ్ఞః సర్వదర్శీ చ రామో రమయతాం వరః ॥ **23** ॥ 2251

స సోమః స చ మృత్యుశ్చ స యమో ధనదస్తథా।
వహ్నిః శతక్రతుశ్చైవ సూర్యో వై వరుణస్తథా ॥ **24** ॥ 2252

తస్య త్వం బ్రూహి సౌమిత్రే ప్రజాపాలః స రాఘవః।
అనాజ్ఞప్తస్తు సౌమిత్రే ప్రవేష్టుం నేచ్ఛయామ్యహం ॥ **25** ॥ 2253

ఆనృశంస్యాన్మహాభాగః ప్రవివేశ మహాద్యుతిః।
నృపాలయం ప్రవిశ్యాథ లక్ష్మణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **26** ॥ 2254

శ్రూయతాం మమ విజ్ఞాప్యం కౌసల్యానందవర్ధన।
యన్మయోక్తం మహాబాహో తవ శాసనజం విభో ॥ **27** ॥ 2255

శ్వా వై తే తిష్ఠతే ద్వారి కార్యార్థీ సముపాగతః।
లక్ష్మణస్య వచః శ్రుత్వా రామో వచనమబ్రవీత్।
సంప్రవేశయ వై క్షిప్రం కార్యార్థీ యోఽత్ర తిష్ఠతి ॥ **28** ॥ 2256

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే

ఉత్తరకాండే ప్రక్షిప్తేషు ప్రథమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ప్రక్షిప్తేషు ద్వితీయః సర్గః ॥

శ్వానం ప్రతి శ్రీరామస్య న్యాయస్తదిచ్ఛయా తత్తాడకస్య బ్రాహ్మణస్య మఠాధీశపదే ప్రతిష్ఠాపనం శునా మఠాధీశత్వదోషాణాం ప్రతిపాదనం

శ్రుత్వా రామస్య వచనం లక్ష్మణస్త్వరితస్తదా।
శ్వానమాహూయ మతిమాన్ రాఘవాయ న్యవేదయత్ ॥ **1** ॥ 2257

దృష్ట్వా సమాగతం శ్వానం రామో వచనమబ్రవీత్।
వివక్షితార్థం మే బ్రూహి సారమేయ న తే భయం ॥ **2** ॥ 2258

అథాపశ్యత తత్రస్థం రామం శ్వా భిన్నమస్తకః।
తతో దృష్ట్వా స రాజానం సారమేయోఽబ్రవీద్ వచః ॥ **3** ॥ 2259

రాజైవ కర్తా భూతానాం రాజా చైవ వినాయకః।
రాజా సుప్తేషు జాగర్తి రాజా పాలయతి ప్రజాః ॥ **4** ॥ 2260

నీత్యా సునీతయా రాజా ధర్మం రక్షతి రక్షితా।
యదా న పాలయేద్ రాజా క్షిప్రం నశ్యంతి వై ప్రజాః ॥ **5** ॥ 2261

రాజా కర్తా చ గోప్తా చ సర్వస్య జగతః పితా।
రాజా కాలో యుగం చైవ రాజా సర్వమిదం జగత్ ॥ **6** ॥ 2262

ధారణాద్ ధర్మమిత్యాహుర్ధర్మేణ విధృతాః ప్రజాః।
యస్మాద్ ధారయతే సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥ **7** ॥ 2263

ధారణాద్ విద్విషాం చైవ ధర్మేణారంజయన్ ప్రజాః।
తస్మాద్ ధారణమిత్యుక్తం స ధర్మ ఇతి నిశ్చయః ॥ **8** ॥ 2264

ఏష రాజన్ పరో ధర్మః ఫలవాన్ ప్రేత్య రాఘవ।
నహి ధర్మాద్ భవేత్ కించిద్ దుష్ప్రాపమితి మే మతిః ॥ **9** ॥ 2265

దానం దయా సతాం పూజా వ్యవహారేషు చార్జవం।
ఏష రామ పరో ధర్మో రక్షణాత్ ప్రేత్య చేహ చ ॥ **10** ॥ 2266

త్వం ప్రమాణం ప్రమాణానామసి రాఘవ సువ్రత।
విదితశ్చైవ తే ధర్మః సద్భిరాచరితస్తు వై ॥ **11** ॥ 2267

ధర్మాణాం త్వం పరం ధామ గుణానాం సాగరోపమః।
అజ్ఞానాచ్చ మయా రాజన్నుక్తస్త్వం రాజసత్తమ ॥ **12** ॥ 2268

ప్రసాదయామి శిరసా న త్వం క్రోద్ధుమిహార్హసి।
శునః స వచనం శ్రుత్వా రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **13** ॥ 2269

కిం తే కార్యం కరోమ్యద్య బ్రూహి విస్రబ్ధ మా చిరం।
రామస్య వచనం శ్రుత్వా సారమేయోఽబ్రవీదిదం ॥ **14** ॥ 2270

ధర్మేణ రాష్ట్రం విందేత ధర్మేణైవానుపాలయేత్।
ధర్మాచ్చరణ్యతాం యాతి రాజా సర్వభయాపహః ॥ **15** ॥ 2271

ఇదం విజ్ఞాయ యత్ కృత్యం శ్రూయతాం మమ రాఘవ।
భిక్షుః సర్వార్థసిద్ధశ్చ బ్రాహ్మణావసథే వసన్ ॥ **16** ॥ 2272

తేన దత్తః ప్రహారో మే నిష్కారణమనాగసః।
ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు రామేణ ద్వాఃస్థః సంప్రేషితస్తదా ॥ **17** ॥ 2273

ఆనీతశ్చ ద్విజస్తేన సర్వసిద్ధార్థకోవిదః।
అథ ద్విజవరస్తత్ర రామం దృష్ట్వా మహాద్యుతిః ॥ **18** ॥ 2274

కిం తే కార్యం మయా రామ తద్ బ్రూహి త్వం మమానఘ।
ఏవముక్తస్తు విప్రేణ రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ **19** ॥ 2275

త్వయా దత్తః ప్రహారోఽయం సారమేయస్య వై ద్విజ।
కిం తవాపకృతం విప్ర దండేనాభిహతో యతః ॥ **20** ॥ 2276

క్రోధః ప్రాణహరః శత్రుః క్రోధో మిత్రముఖో రిపుః।
క్రోధో హ్యసిర్మహాతీక్ష్ణః సర్వం క్రోధోఽపకర్షతి ॥ **21** ॥ 2277

తపతే యజతే చైవ యచ్చ దానం ప్రయచ్ఛతి।
క్రోధేన సర్వం హరతి తస్మాత్ క్రోధం విసర్జయేత్ ॥ **22** ॥ 2278

ఇంద్రియాణాం ప్రదుష్టానాం హయానామివ ధావతాం।
కుర్వీత ధృత్యా సారథ్యం సంహృత్యేంద్రియగోచరం ॥ **23** ॥ 2279

మనసా కర్మణా వాచా చక్షుషా చ సమాచరేత్।
శ్రేయో లోకస్య చరతో న ద్వేష్టి న చ లిప్యతే ॥ **24** ॥ 2280

న తత్ కుర్యాదసిస్తీక్ష్ణః సర్పో వా వ్యాహతః పదా।
అరిర్వా నిత్యసంక్రుద్ధో యథాఽఽత్మా దురనుష్ఠితః ॥ **25** ॥ 2281

వినీతవినయస్యాపి ప్రకృతిర్న విధీయతే।
ప్రకృతిం గూహమానస్య నిశ్చయేన కృతిర్ధ్రువా ॥ **26** ॥ 2282

ఏవముక్తః స విప్రో వై రామేణాక్లిష్టకర్మణా।
ద్విజః సర్వార్థసిద్ధస్తు అబ్రవీద్ రామసన్నిధౌ ॥ **27** ॥ 2283

మయా దత్తప్రహారోఽయం క్రోధేనావిష్టచేతసా।
భిక్షార్థమటమానేన కాలే విగతభైక్షకే ॥ **28** ॥ 2284

రథ్యాస్థితస్త్వయం శ్వా వై గచ్ఛ గచ్ఛేతి భాషితః।
అథ స్వైరేణ గచ్ఛంస్తు రథ్యాంతే విషమం స్థితః ॥ **29** ॥ 2285

క్రోధేన క్షుధయావిష్టస్తతో దత్తోఽస్య రాఘవ।
ప్రహారో రాజరాజేంద్ర శాధి మామపరాధినం ॥ **30** ॥ 2286

త్వయా శస్తస్య రాజేంద్ర నాస్తి మే నరకాద్భయం।
అథ రామేణ సంపృష్టాః సర్వ ఏవ సభాసదః ॥ **31** ॥ 2287

కిం కార్యమస్య వై బ్రూత దండో వై కోఽస్య పాత్యతాం।
సమ్యక్ప్రణిహితే దండే ప్రజా భవతి రక్షితా ॥ **32** ॥ 2288

భృగ్వాంగిరసకుత్సాద్యా వసిష్ఠశ్చ సకాశ్యపః।
ధర్మపాఠకముఖ్యాశ్చ సచివా నైగమాస్తథా ॥ **33** ॥ 2289

ఏతే చాన్యే చ బహవః పండితాస్తత్ర సంగతాః।
అవధ్యో బ్రాహ్మణో దండైరితి శాస్త్రవిదో విదుః ॥ **34** ॥ 2290

బ్రువతే రాఘవం సర్వే రాజధర్మేషు నిష్ఠితాః।
అథ తే మునయః సర్వే రామమేవాబ్రువంస్తదా ॥ **35** ॥ 2291

రాజా శాస్తా హి సర్వస్య త్వం విశేషేణ రాఘవ।
త్రైలోక్యస్య భవాశాస్తా దేవో విష్ణుః సనాతనః ॥ **36** ॥ 2292

ఏవముక్తే తు తైః సర్వైః శ్వా వై వచనమబ్రవీత్।
యది తుష్టోఽసి మే రామ యది దేయో వరో మమ ॥ **37** ॥ 2293

ప్రతిజ్ఞాతం త్వయా వీర కిం కరోమీతి విశ్రుతం।
ప్రయచ్ఛ బ్రాహ్మణస్యాస్య కౌలపత్యం నరాధిప ॥ **38** ॥ 2294

కాలంజరే మహారాజ కౌలపత్యం ప్రదీయతాం।
ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు రామేణ కౌలపత్యేఽభిషేచితః ॥ **39** ॥ 2295

ప్రయయౌ బ్రాహ్మణో హృష్టో గజస్కంధేన సోఽర్చితః।
అథ తే రామసచివాః స్మయమానా వచోఽబ్రువన్ ॥ **40** ॥ 2296

వరోఽయం దత్త ఏతస్య నాయం శాపో మహాద్యుతే।
ఏవముక్తస్తు సచివై రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ **41** ॥ 2297

న యూయం గతితత్త్వజ్ఞాః శ్వా వై జానాతి కారణం।
అథ పృష్టస్తు రామేణ సారమేయోఽబ్రవీదిదం ॥ **42** ॥ 2298

అహం కులపతిస్తత్ర ఆసం శిష్టాన్నభోజనః।
దేవద్విజాతిపూజాయాం దాసీదాసేషు రాఘవ ॥ **43** ॥ 2299

సంవిభాగీ శుభరతిర్దేవద్రవ్యస్య రక్షితా।
వినీతః శీలసంపన్నః సర్వసత్త్వహితే రతః ॥ **44** ॥ 2300

సోఽహం ప్రాప్త ఇమాం ఘోరామవస్థామధమాం గతిం।
ఏవం క్రోధాన్వితో విప్రస్త్యక్తధర్మాహితే రతః ॥ **45** ॥ 2301

క్రుద్ధో నృశంసః పరుష అవిద్వాంశ్చాప్యధార్మికః।
కులాని పాతయత్యేవ సప్త సప్త చ రాఘవ ॥ **46** ॥ 2302

తస్మాత్ సర్వాస్వవస్థాసు కౌలపత్యం న కారయేత్।
యమిచ్ఛేన్నరకం నేతుం సపుత్రపశుబాంధవం ॥ **47** ॥ 2303

దేవేష్వధిష్ఠితం కుర్యాద్ గోషు చ బ్రాహ్మణేషు చ।
బ్రహ్మస్వం దేవతాద్రవ్యం స్త్రీణాం బాలధనం చ యత్ ॥ **48** ॥ 2304

దత్తం హరతి యో భూయ ఇష్టైః సహ వినశ్యతి।
బ్రాహ్మణద్రవ్యమాదత్తే దేవానాం చైవ రాఘవ ॥ **49** ॥ 2305

సద్యః పతతి ఘోరే వై నరకేఽవీచిసంజ్ఞకే।
మనసాపి హి దేవస్వం బ్రహ్మస్వం చ హరేత్తు యః ॥ **50** ॥ 2306

నిరయాన్నిరయం చైవ పతత్యేవ నరాధమః।
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం రామో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ॥ **51** ॥ 2307

శ్వాప్యగచ్ఛన్మహాతేజా యత ఏవాగతస్తతః।
మనస్వీ పూర్వజాత్యా స జాతిమాత్రోఽపదూషితః।
వారాణస్యాం మహాభాగః ప్రాయం చోపవివేశ హ ॥ **52** ॥ 2308

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ప్రక్షిప్తేషు ద్వితీయః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్య రాజసభాయాం యమునాతీరవాసినామృషీణాం శుభాగమనం శ్రీరామేణ తాన్ సత్కృత్య తేషామభీష్టం పూరయితుం ప్రతిజ్ఞాపనమృషిభిస్తస్య ప్రశంసనం చ

తయోః సంవదతోరేవం రామలక్ష్మణయోస్తదా।
వాసంతికీ నిశా ప్రాప్తా న శీతా న చ ఘర్మదా ॥ **7.60.1** ॥ 2309

తతః ప్రభాతే విమలే కృతపూర్వాహ్ణికక్రియః।
అభిచక్రామ కాకుత్స్థో దర్శనం పౌరకార్యవిత్ ॥ **7.60.2** ॥ 2310

తతః సుమంత్రస్త్వాగమ్య రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్।
ఏతే ప్రతిహతా రాజన్ ద్వారి తిష్ఠంతి తాపసాః ॥ **7.60.3** ॥ 2311

భార్గవం చ్యవనం చైవ పురస్కృత్య మహర్షయః।
దర్శనం తే మహారాజ చోదయంతి కృతత్వరాః ॥ **7.60.4** ॥ 2312

ప్రీయమాణా నరవ్యాఘ్ర యమునాతీరవాసినః।
తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రామః ప్రోవాచ ధర్మవిత్ ॥ **7.60.5** ॥ 2313

ప్రవేశ్యంతాం మహాభాగా భార్గవప్రముఖా ద్విజాః।
రాజ్ఞస్త్వాజ్ఞాం పురస్కృత్య ద్వాఃస్థో మూర్ధ్నా కృతాంజలిః ॥ **7.60.6** ॥ 2314

ప్రవేశయామాస తదా తాపసాన్ సుదురాసదాన్।
శతం సమధికం తత్ర దీప్యమానం స్వతేజసా ॥ **7.60.7** ॥ 2315

ప్రవిష్టం రాజభవనం తాపసానాం మహాత్మనాం।
తే ద్విజాః పూర్ణకలశైః సర్వతీర్థాంబుసత్కృతైః ॥ **7.60.8** ॥ 2316

గృహీత్వా ఫలమూలం చ రామస్యాభ్యాహరన్ బహు।
ప్రతిగృహ్య తు తత్ సర్వం రామః ప్రీతిపురస్కృతః ॥ **7.60.9** ॥ 2317

తీర్థోదకాని సర్వాణి ఫలాని వివిధాని చ।
ఉవాచ చ మహాబాహుః సర్వానేవ మహామునీన్ ॥ **7.60.10** ॥ 2318

ఇమాన్యాసనముఖ్యాని యథార్హముపవిశ్యతాం।
రామస్య భాషితం శ్రుత్వా సర్వ ఏవ మహర్షయః ॥ **7.60.11** ॥ 2319

బృసీషు రుచిరాఖ్యాసు నిషేదుః కాంచనీషు తే।
ఉపవిష్టానృషీస్తత్ర దృష్ట్వా పరపురంజయః।
ప్రయతః ప్రాంజలిర్భూత్వా రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.60.12** ॥ 2320

కిమాగమనకార్యం వః కిం కరోమి సమాహితః।
ఆజ్ఞాప్యోఽహం మహర్షీణాం సర్వకామకరః సుఖం ॥ **7.60.13** ॥ 2321

ఇదం రాజ్యం చ సకలం జీవితం చ హృది స్థితం।
సర్వమేతద్ ద్విజార్థం మే సత్యమేతద్ బ్రవీమి వః ॥ **7.60.14** ॥ 2322

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సాధుకారో మహానభూత్।
ఋషీణాముగ్రతపసాం యమునాతీరవాసినాం ॥ **7.60.15** ॥ 2323

ఊచుశ్చైవ మహాత్మానో హర్షేణ మహతా వృతాః।
ఉపపన్నం నరశ్రేష్ఠ తవైవ భువి నాన్యతః ॥ **7.60.16** ॥ 2324

బహవః పార్థివా రాజన్నతిక్రాంతా మహాబలాః।
కార్యస్య గౌరవం మత్వా ప్రతిజ్ఞాం నాభ్యరోచయన్ ॥ **7.60.17** ॥ 2325

త్వయా పునర్బ్రాహ్మణగౌరవాదియం
కృతా ప్రతిజ్ఞా హ్యనవేక్ష్య కారణం ।
తతశ్చ కర్తా హ్యసి నాత్ర సంశయో
మహాభయాత్ త్రాతుమృషీంస్త్వమర్హసి ॥ **7.60.18** ॥ 2326

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకషష్టితమః సర్గః ॥

మధునోపలబ్ధస్య వరస్య లవణాసురబలస్య తదత్యాచారస్య చ వర్ణనం కృత్వా తతః ప్రాప్తం భయం దూరీకర్తుం శ్రీరాఘవం ప్రతి మునిభిః ప్రార్థనాకరణం

బ్రువద్భిరేవమృషిభిః కాకుత్స్థో వాక్యమబ్రవీత్।
కిం కార్యం బ్రూత మునయో భయం తావదపైతు వః ॥ **7.61.1** ॥ 2327

తథా బ్రువతి కాకుత్స్థే భార్గవో వాక్యమబ్రవీత్।
భయానాం శృణు యన్మూలం దేశస్య చ నరేశ్వర ॥ **7.61.2** ॥ 2328

పూర్వం కృతయుగే రాజన్ దైతేయః సుమహామతిః।
లోలాపుత్రోఽభవజ్జ్యేష్ఠో మధుర్నామ మహాసురః ॥ **7.61.3** ॥ 2329

బ్రహ్మణ్యశ్చ శరణ్యశ్చ బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితః।
సురైశ్చ పరమోదారైః ప్రీతిస్తస్యాతులాభవత్ ॥ **7.61.4** ॥ 2330

స మధుర్వీర్యసంపన్నో ధర్మం చ సుసమాహితః।
బహుమానాచ్చ రుద్రేణ దత్తస్తస్యాద్భుతో వరః ॥ **7.61.5** ॥ 2331

శూలం శూలాద్ వినిష్కృష్య మహావీర్యం మహాప్రభం।
దదౌ మహాత్మా సుప్రీతో వాక్యం చైతదువాచ హ ॥ **7.61.6** ॥ 2332

త్వయాయమతులో ధర్మో మత్ప్రసాదకరః కృతః।
ప్రీత్యా పరమయా యుక్తో దదామ్యాయుధముత్తమం ॥ **7.61.7** ॥ 2333

యావత్ సురైశ్చ విప్రైశ్చ న విరుధ్యేర్మహాసుర।
తావచ్ఛూలం తవేదం స్యాదన్యథా నాశమేష్యతి ॥ **7.61.8** ॥ 2334

యశ్చ త్వామభియుంజీత యుద్ధాయ విగతజ్వరః।
తం శూలో భస్మసాత్కృత్వా పునరేష్యతి తే కరం ॥ **7.61.9** ॥ 2335

ఏవం రుద్రాద్ వరం లబ్ధ్వా భూయ ఏవ మహాసురః।
ప్రణిపత్య మహాదేవం వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.61.10** ॥ 2336

భగవన్ మమ వంశస్య శూలమేతదనుత్తమం।
భవేత్ తు సతతం దేవ సురాణామీశ్వరో హ్యసి ॥ **7.61.11** ॥ 2337

తం బ్రువాణం మధుం దేవః సర్వభూతపతిః శివః।
ప్రత్యువాచ మహాదేవో నైతదేవం భవిష్యతి ॥ **7.61.12** ॥ 2338

మా భూత్ తే విఫలా వాణీ మత్ప్రసాదకృతా శుభా।
భవతః పుత్రమేకం తు శూలమేతద్ భవిష్యతి ॥ **7.61.13** ॥ 2339

యావత్ కరస్థః శూలోఽయం భవిష్యతి సుతస్య తే।
అవధ్యః సర్వభూతానాం శూలహస్తో భవిష్యతి ॥ **7.61.14** ॥ 2340

ఏవం మధుర్వరం లబ్ధ్వా దేవాత్ సుమహదద్భుతం।
భవనం సోఽసురశ్రేష్ఠః కారయామాస సుప్రభం ॥ **7.61.15** ॥ 2341

తస్య పత్నీ మహాభాగా ప్రియా కుంభీనసీతి యా।
విశ్వావసోరపత్యం సాప్యనలాయాం మహాప్రభా ॥ **7.61.16** ॥ 2342

తస్యాః పుత్రో మహావీర్యో లవణో నామ దారుణః।
బాల్యాత్ప్రభృతి దుష్టాత్మా పాపాన్యేవ సమాచరత్ ॥ **7.61.17** ॥ 2343

తం పుత్రం దుర్వినీతం తు దృష్ట్వా క్రోధసమన్వితః।
మధుః స శోకమాపేదే న చైనం కించిదబ్రవీత్ ॥ **7.61.18** ॥ 2344

స విహాయ ఇమం లోకం ప్రవిష్టో వరుణాలయం।
శూలం నివేశ్య లవణే వరం తస్మై న్యవేదయత్ ॥ **7.61.19** ॥ 2345

స ప్రభావేణ శూలస్య దౌరాత్మ్యేనాత్మనస్తథా।
సంతాపయతి లోకాంస్త్రీన్ విశేషేణ చ తాపసాన్ ॥ **7.61.20** ॥ 2346

ఏవంప్రభావో లవణః శూలం చైవ తథావిధం।
శ్రుత్వా ప్రమాణం కాకుత్స్థ త్వం హి నః పరమా గతిః ॥ **7.61.21** ॥ 2347

బహవః పార్థివా రామ భయార్తైరృషిభిః పురా।
అభయం యాచితా వీర త్రాతారం న చ విద్మహే ॥ **7.61.22** ॥ 2348

తే వయం రావణం శ్రుత్వా హతం సబలవాహనం।
త్రాతారం విద్మహే తాత నాన్యం భువి నరాధిపం।
తత్ పరిత్రాతుమిచ్ఛామో లవణాద్ భయపీడితాన్ ॥ **7.61.23** ॥ 2349

ఇతి రామ నివేదితం తు తే
భయజం కారణముత్థితం చ యత్।
వినివారయితుం భవాన్ క్షమః
కురు తం కామమహీనవిక్రమ ॥ **7.61.24** ॥ 2350

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్విషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్య మునీన్ ప్రతి లవణాసురస్యాహారవిహారవిషయే ప్రశ్నః శత్రుఘ్నస్య రుచిం జ్ఞాత్వా తేన తస్య లవణవధే నియోజనం చ

తథోక్తే తానృషీన్ రామః ప్రత్యువాచ కృతాంజలిః।
కిమాహారః కిమాచారో లవణః క్వ చ వర్తతే ॥ **7.62.1** ॥ 2351

రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా ఋషయః సర్వ ఏవ తే।
తతో నివేదయామాసుర్లవణో వవృధే యథా ॥ **7.62.2** ॥ 2352

ఆహారః సర్వసత్త్వాని విశేషేణ చ తాపసాః।
ఆచారో రౌద్రతా నిత్యం వాసో మధువనే తథా ॥ **7.62.3** ॥ 2353

హత్వా బహుసహస్రాణి సింహవ్యాఘ్రమృగాండజాన్।
మానుషాంశ్చైవ కురుతే నిత్యమాహారమాహ్నికం ॥ **7.62.4** ॥ 2354

తతోఽంతరాణి సత్త్వాని ఖాదతే స మహాబలః।
సంహారే సమనుప్రాప్తే వ్యాదితాస్య ఇవాంతకః ॥ **7.62.5** ॥ 2355

తచ్ఛ్రుత్వా రాఘవో వాక్యమువాచ స మహామునీన్।
ఘాతయిష్యామి తద్ రక్షో వ్యపగచ్ఛతు వో భయం ॥ **7.62.6** ॥ 2356

ప్రతిజ్ఞాయ తథా తేషాం మునీనాముగ్రతేజసాం।
స భ్రాతౄన్ సహితాన్ సర్వానువాచ రఘునందనః ॥ **7.62.7** ॥ 2357

కో హంతా లవణం వీరః కస్యాంశః స విధీయతాం।
భరతస్య మహాబాహోః శత్రుఘ్నస్య చ ధీమతః ॥ **7.62.8** ॥ 2358

రాఘవేణైవముక్తస్తు భరతో వాక్యమబ్రవీత్।
అహమేనం వధిష్యామి మమాంశః స విధీయతాం ॥ **7.62.9** ॥ 2359

భరతస్య వచః శ్రుత్వా ధైర్యశౌర్యసమన్వితం।
లక్ష్మణావరజస్తస్థౌ హిత్వా సౌవర్ణమాసనం ॥ **7.62.10** ॥ 2360

శత్రుఘ్నస్త్వబ్రవీద్ వాక్యం ప్రణిపత్య నరాధిపం।
కృతకర్మా మహాబాహుర్మధ్యమో రఘునందన ॥ **7.62.11** ॥ 2361

ఆర్యేణ హి పురా శూన్యా త్వయోధ్యా పరిపాలితా।
సంతాపం హృదయే కృత్వా ఆర్యస్యాగమనం ప్రతి ॥ **7.62.12** ॥ 2362

దుఃఖాని చ బహూనీహ అనుభూతాని పార్థివ।
శయానో దుఃఖశయ్యాసు నందిగ్రామే మహాయశాః ॥ **7.62.13** ॥ 2363

ఫలమూలాశనో భూత్వా జటీ చీరధరస్తథా।
అనుభూయేదృశం దుఃఖమేష రాఘవనందనః ॥ **7.62.14** ॥ 2364

ప్రేష్యే మయి స్థితే రాజన్ న భూయః క్లేశమాప్నుయాత్।
తథా బ్రువతి శత్రుఘ్నే రాఘవః పునరబ్రవీత్ ॥ **7.62.15** ॥ 2365

ఏవం భవతు కాకుత్స్థ క్రియతాం మమ శాసనం।
రాజ్యే త్వామభిషేక్ష్యామి మధోస్తు నగరే శుభే ॥ **7.62.16** ॥ 2366

నివేశయ మహాబాహో భరతం యద్యవేక్షసే।
శూరస్త్వం కృతవిద్యశ్చ సమర్థశ్చ నివేశనే ॥ **7.62.17** ॥ 2367

నగరం యమునాజుష్టం తథా జనపదాఞ్శుభాన్।
యో హి వంశం సముత్పాట్య పార్థివస్య నివేశనే ॥ **7.62.18** ॥ 2368

న విధత్తే నృపం తత్ర నరకం స హి గచ్ఛతి।
స త్వం హత్వా మధుసుతం లవణం పాపనిశ్చయం ॥ **7.62.19** ॥ 2369

రాజ్యం ప్రశాధి ధర్మేణ వాక్యం మే యద్యవేక్షసే।
ఉత్తరం చ న వక్తవ్యం శూర వాక్యాంతరే మమ ॥ **7.62.20** ॥ 2370

బాలేన పూర్వజస్యాజ్ఞా కర్తవ్యా నాత్ర సంశయః।
అభిషేకం చ కాకుత్స్థ ప్రతీచ్ఛస్వ మమోద్యతం।
వసిష్ఠప్రముఖైర్విప్రైర్విధిమంత్రపురస్కృతం ॥ **7.62.21** ॥ 2371

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్విషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రిషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ శత్రుఘ్నస్య మధురారాజ్యేఽభిషేచనం లవణశూలాదాత్మరక్షాం కర్తుముపాయస్య తం ప్రతి కథనం చ

ఏవముక్తస్తు రామేణ పరాం వ్రీడాముపాగమత్।
శత్రుఘ్నో వీర్యసంపన్నో మందం మందమువాచ హ ॥ **7.63.1** ॥ 2372

అధర్మం విద్మ కాకుత్స్థ అస్మిన్నర్థే నరేశ్వర।
కథం తిష్ఠత్సు జ్యేష్ఠేషు కనీయానభిషిచ్యతే ॥ **7.63.2** ॥ 2373

అవశ్యం కరణీయం చ శాసనం పురుషర్షభ।
తవ చైవ మహాభాగ శాసనం దురతిక్రమం ॥ **7.63.3** ॥ 2374

త్వత్తో మయా శ్రుతం వీర శ్రుతిభ్యశ్చ మయా శ్రుతం।
నోత్తరం హి మయా వాచ్యం మధ్యమే ప్రతిజానతి ॥ **7.63.4** ॥ 2375

వ్యాహృతం దుర్వచో ఘోరం హంతాస్మి లవణం మృధే।
తస్యైవం మే దురుక్తస్య దుర్గతిః పురుషర్షభ ॥ **7.63.5** ॥ 2376

ఉత్తరం నహి వక్తవ్యం జ్యేష్ఠేనాభిహితే పునః।
అధర్మసహితం చైవ పరలోకవివర్జితం ॥ **7.63.6** ॥ 2377

సోఽహం ద్వితీయం కాకుత్స్థ న వక్ష్యామీతి చోత్తరం।
మా ద్వితీయేన దండో వై నిపతేన్మయి మానద ॥ **7.63.7** ॥ 2378

కామకారో హ్యహం రాజంస్తవాస్మి పురుషర్షభ।
అధర్మం జహి కాకుత్స్థ మత్కృతే రఘునందన ॥ **7.63.8** ॥ 2379

ఏవముక్తే తు శూరేణ శత్రుఘ్నేన మహాత్మనా।
ఉవాచ రామః సంహృష్టో భరతం లక్ష్మణం తథా ॥ **7.63.9** ॥ 2380

సంభారానభిషేకస్య ఆనయధ్వం సమాహితాః।
అద్యైవ పురుషవ్యాఘ్రమభిషేక్ష్యామి రాఘవం ॥ **7.63.10** ॥ 2381

పురోధసం చ కాకుత్స్థ నైగమాన్ఋత్విజస్తథా।
మంత్రిణశ్చైవ తాన్ సర్వానానయధ్వం మమాజ్ఞయా ॥ **7.63.11** ॥ 2382

రాజ్ఞః శాసనమాజ్ఞాయ తథాకుర్వన్మహారథాః।
అభిషేకసమారంభం పురస్కృత్య పురోధసం ॥ **7.63.12** ॥ 2383

ప్రవిష్టా రాజభవనం రాజానో బ్రాహ్మణాస్తథా।
తతోఽభిషేకో వవృధే శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః ॥ **7.63.13** ॥ 2384

సంప్రహర్షకరః శ్రీమాన్ రాఘవస్య పురస్య చ।
అభిషిక్తస్తు కాకుత్స్థో బభౌ చాదిత్యసన్నిభః ॥ **7.63.14** ॥ 2385

అభిషిక్తః పురా స్కందః సేంద్రైరివ దివౌకసైః।
అభిషిక్తే తు శత్రుఘ్నే రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ **7.63.15** ॥ 2386

పౌరాః ప్రముదితాశ్చాసన్ బ్రాహ్మణాశ్చ బహుశ్రుతాః।
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ మంగలం కేకయీ తథా ॥ **7.63.16** ॥ 2387

చక్రుస్తా రాజభవనే యాశ్చాన్యా రాజయోషితః।
ఋషయశ్చ మహాత్మానో యమునాతీరవాసినః ॥ **7.63.17** ॥ 2388

హతం లవణమాశంసుః శత్రుఘ్నస్యాభిషేచనాత్ ।
తతోఽభిషిక్తం శత్రుఘ్నమంకమారోప్య రాఘవః ।
ఉవాచ మధురాం వాణీం తేజస్తస్యాభిపూరయన్ ॥ **7.63.18** ॥ 2389

అయం శరస్త్వమోఘస్తే దివ్యః పరపురంజయః ।
అనేన లవణం సౌమ్య హంతాసి రఘునందన ॥ **7.63.19** ॥ 2390

సృష్టః శరోఽయం కాకుత్స్థ యదా శేతే మహార్ణవే ।
స్వయంభూరజితో దివ్యో యం నాపశ్యన్ సురాసురాః ॥ **7.63.20** ॥ 2391

అదృశ్యః సర్వభూతానాం తేనాయం హి శరోత్తమః ।
సృష్టః క్రోధాభిభూతేన వినాశార్థం దురాత్మనోః ॥ **7.63.21** ॥ 2392

మధుకైటభయోర్వీర విఘాతే సర్వరక్షసాం ।
స్రష్టకామేన లోకాంస్త్రీంస్తా చానేన హతౌ యుధి ॥ **7.63.22** ॥ 2393

తౌ హత్వా జనభోగార్థే కైటభం తు మధుం తథా ।
అనేన శరముఖ్యేన తతో లోకాంశ్చకార సః ॥ **7.63.23** ॥ 2394

నాయం మయా శరః పూర్వం రావణస్య వధార్థినా ।
ముక్తః శత్రుఘ్న భూతానాం మహాన్ హాసో భవేదితి ॥ **7.63.24** ॥ 2395

యచ్చ తస్య మహచ్ఛూలం త్ర్యంబకేణ మహాత్మనా ।
దత్తం శత్రువినాశాయ మఘోరాయుధముత్తమం ॥ **7.63.25** ॥ 2396

తత్ సన్నిక్షిప్య భవనే పూజ్యమానం పునః పునః ।
దిశః సర్వాః సమాసాద్య ప్రాప్నోత్యాహారముత్తమం ॥ **7.63.26** ॥ 2397

యదా తు యుద్ధమాకాంక్షన్ కశ్చిదేనం సమాహ్వయేత్ ।
తదా శూలం గృహీత్వా తు భస్మ రక్షః కరోతి హి ॥ **7.63.27** ॥ 2398

స త్వం పురుషశార్దూల తమాయుధవినాకృతం।
అప్రవిష్టం పురం పూర్వం ద్వారి తిష్ఠ ధృతాయుధః ॥ **7.63.28** ॥ 2399

అప్రవిష్టం చ భవనం యుద్ధాయ పురుషర్షభ।
ఆహ్వయేథా మహాబాహో తతో హంతాసి రాక్షసం ॥ **7.63.29** ॥ 2400

అన్యథా క్రియమాణే తు హ్యవధ్యః స భవిష్యతి।
యది త్వేవం కృతం వీర వినాశముపయాస్యతి ॥ **7.63.30** ॥ 2401

ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం శూలస్య చ విపర్యయః।
శ్రీమతః శితికంఠస్య కృత్యం హి దురతిక్రమం ॥ **7.63.31** ॥ 2402

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రిషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుఃషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్యాజ్ఞయా సేనామగ్రే ప్రేష్య మాసమను శత్రుఘ్నస్య మధురాం ప్రతి ప్రస్థానం

ఏవముక్త్వా చ కాకుత్స్థం ప్రశస్య చ పునఃపునః।
పునరేవాపరం వాక్యమువాచ రఘునందనః ॥ **7.64.1** ॥ 2403

ఇమాన్యశ్వసహస్రాణి చత్వారి పురుషర్షభ।
రథానాం ద్వే సహస్రే చ గజానాం శతముత్తమం ॥ **7.64.2** ॥ 2404

అంతరాపణవీథ్యశ్చ నానాపణ్యోపశోభితాః।
అనుగచ్ఛంతు కాకుత్స్థం తథైవ నటనర్తకాః ॥ **7.64.3** ॥ 2405

హిరణ్యస్య సువర్ణస్య నియుతం పురుషర్షభ।
ఆదాయ గచ్ఛ శత్రుఘ్న పర్యాప్తధనవాహనః ॥ **7.64.4** ॥ 2406

బలం చ సుభృతం వీర హృష్టతుష్టమనుద్ధతం।
సంభాషాసంప్రదానేన రంజయస్వ నరోత్తమ ॥ **7.64.5** ॥ 2407

నహ్యర్థాస్తత్ర తిష్ఠంతి న దారా న చ బాంధవాః।
సుప్రీతో భృత్యవర్గస్తు యత్ర తిష్ఠతి రాఘవ ॥ **7.64.6** ॥ 2408

అతో హృష్టజనాకీర్ణాం ప్రస్థాప్య మహతీం చమూం।
ఏక ఏవ ధనుష్పాణిర్గచ్ఛ త్వం మధునో వనం ॥ **7.64.7** ॥ 2409

యథా త్వాం న ప్రజానాతి గచ్ఛంతం యుద్ధకాంక్షిణం।
లవణస్తు మధోః పుత్రస్తథా గచ్ఛేరశంకితం ॥ **7.64.8** ॥ 2410

న తస్య మృత్యురన్యోఽస్తి కశ్చిద్ధి పురుషర్షభ।
దర్శనం యోఽభిగచ్ఛేత స వధ్యో లవణేన హి ॥ **7.64.9** ॥ 2411

స గ్రీష్మ అపయాతే తు వర్షారాత్ర ఉపాగతే।
హన్యాస్త్వం లవణం సౌమ్య స హి కాలోఽస్య దుర్మతేః ॥ **7.64.10** ॥ 2412

మహర్షీంస్తు పురస్కృత్య ప్రయాంతు తవ సైనికాః।
యథా గ్రీష్మావశేషేణ తరేయుర్జాహ్నవీజలం ॥ **7.64.11** ॥ 2413

తత్ర స్థాప్య బలం సర్వం నదీతీరే సమాహితః।
అగ్రతో ధనుషా సార్ధం గచ్ఛ త్వం లఘువిక్రమ ॥ **7.64.12** ॥ 2414

ఏవముక్తస్తు రామేణ శత్రుఘ్నస్తాన్ మహాబలాన్।
సేనాముఖ్యాన్ సమానీయ తతో వాక్యమువాచ హ ॥ **7.64.13** ॥ 2415

ఏతే వో గణితా వాసా యత్ర తత్ర నివత్స్యథ।
స్థాతవ్యం చావిరోధేన యథా బాధా న కస్యచిత్ ॥ **7.64.14** ॥ 2416

తథా తాంస్తు సమాజ్ఞాప్య ప్రస్థాప్య చ మహద్బలం।
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయీం చాభ్యవాదయత్ ॥ **7.64.15** ॥ 2417

రామం ప్రదక్షిణీకృత్య శిరసాభిప్రణమ్య చ।
లక్ష్మణం భరతం చైవ ప్రణిపత్య కృతాంజలిః ॥ **7.64.16** ॥ 2418

పురోహితం వసిష్ఠం చ శత్రుఘ్నః ప్రయతాత్మవాన్।
రామేణ చాభ్యనుజ్ఞాతః శత్రుఘ్నః శత్రుతాపనః।
ప్రదక్షిణమథో కృత్వా నిర్జగామ మహాబలః ॥ **7.64.17** ॥ 2419

ప్రస్థాప్య సేనామథ సోఽగ్రతస్తదా
గజేంద్రవాజిప్రవరౌఘసంకులాం ।
ఉవాస మాసం తు నరేంద్రపార్శ్వత -
స్త్వథ ప్రయాతో రఘువంశవర్ధనః ॥ **7.64.18** ॥ 2420

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుఃషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచషష్టితమః సర్గః ॥

వాల్మీకినా శత్రుఘ్నం ప్రతి సౌదాసస్య కల్మాషపాదస్య కథాయాః శ్రావణం

ప్రస్థాప్య చ బలం సర్వం మాసమాత్రోషితః పథి।
ఏక ఏవాశు శత్రుఘ్నో జగామ త్వరితం తదా ॥ **7.65.1** ॥ 2421

ద్విరాత్రమంతరే శూర ఉష్య రాఘవనందనః।
వాల్మీకేరాశ్రమం పుణ్యమగచ్ఛద్ వాసముత్తమం ॥ **7.65.2** ॥ 2422

సోఽభివాద్య మహాత్మానం వాల్మీకి మునిసత్తమం।
కృతాంజలిరథో భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.65.3** ॥ 2423

భగవన్ వస్తుమిచ్ఛామి గురోః కృత్యాదిహాగతః।
శ్వః ప్రభాతే గమిష్యామి ప్రతీచీ వారుణీ దిశం ॥ **7.65.4** ॥ 2424

శత్రుఘ్నస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహస్య మునిపుంగవః।
ప్రత్యువాచ మహాత్మానం స్వాగతం తే మహాయశః ॥ **7.65.5** ॥ 2425

స్వమాశ్రమమిదం సౌమ్య రాఘవాణాం కులస్య వై।
ఆసనం పాద్యమర్ఘ్యం చ నిర్విశంకః ప్రతీచ్ఛ మే ॥ **7.65.6** ॥ 2426

ప్రతిగృహ్య తదా పూజాం ఫలమూలం చ భోజనం।
భక్షయామాస కాకుత్స్థస్తృప్తిం చ పరమాం గతః ॥ **7.65.7** ॥ 2427

స భుక్త్వా ఫలమూలం చ మహర్షి తమువాచ హ।
పూర్వా యజ్ఞవిభూతీయం కస్యాశ్రమసమీపతః ॥ **7.65.8** ॥ 2428

తత్ తస్య భాషితం శ్రుత్వా వాల్మీకిర్వాక్యమబ్రవీత్।
శత్రుఘ్న శృణు యస్యేదం బభూవాయతనం పురా ॥ **7.65.9** ॥ 2429

యుష్మాకం పూర్వకో రాజా సుదాసస్తస్య భూపతేః।
పుత్రో వీరసహో నామ వీర్యవానతిధార్మికః ॥ **7.65.10** ॥ 2430

స బాల ఏవ సౌదాసో మృగయాముపచక్రమే।
చంచూర్యమాణం దదృశే స శూరో రాక్షసద్వయం ॥ **7.65.11** ॥ 2431

శార్దూలరూపిణౌ ఘోరౌ మృగాన్ బహుసహస్రశః।
భక్షమాణావసంతుష్టౌ పర్యాప్తిం నైవ జగ్మతుః ॥ **7.65.12** ॥ 2432

స తు తౌ రాక్షసౌ దృష్ట్వా నిర్మాగం చ వనం కృతం।
క్రోధేన మహతావిష్టో జఘానైకం మహేషుణా ॥ **7.65.13** ॥ 2433

వినిపాత్య తమేకం తు సౌదాసః పురుషర్షభః।
విజ్వరో విగతామర్షో హతం రక్షో హ్యుదైక్షత ॥ **7.65.14** ॥ 2434

నిరీక్షమాణం తం దృష్ట్వా సహాయం తస్య రక్షసః।
సంతాపమకరోద్ ఘోరం సౌదాసం చేదమబ్రవీత్ ॥ **7.65.15** ॥ 2435

యస్మాదనపరాధం తం సహాయం మమ జఘ్నివాన్।
తస్మాత్ తవాపి పాపిష్ఠ ప్రదాస్యామి ప్రతిక్రియాం ॥ **7.65.16** ॥ 2436

ఏవముక్త్వా తు తద్ రక్షస్తత్రైవాంతరధీయత।
కాలపర్యాయయోగేన రాజా మిత్రసహోఽభవత్ ॥ **7.65.17** ॥ 2437

రాజాపి యజతే యజ్ఞమస్యాశ్రమసమీపతః।
అశ్వమేధం మహాయజ్ఞం తం వసిష్ఠోఽప్యపాలయత్ ॥ **7.65.18** ॥ 2438

తత్ర యజ్ఞో మహానాసీద్ బహువర్షగణాయుతః।
సమృద్ధః పరయా లక్ష్మ్యా దేవయజ్ఞసమోఽభవత్ ॥ **7.65.19** ॥ 2439

అథావసానే యజ్ఞస్య పూర్వవైరమనుస్మరన్।
వసిష్ఠరూపీ రాజానమితి హోవాచ రాక్షసః ॥ **7.65.20** ॥ 2440

అద్య యజ్ఞావసానాంతే సామిషం భోజనం మమ।
దీయతామతిశీఘ్రం వై నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ **7.65.21** ॥ 2441

తచ్ఛ్రుత్వా వ్యాహృతం వాక్యం రక్షసా బ్రహ్మరూపిణా।
సూదాన్ సంస్కారకుశలానువాచ పృథివీపతిః ॥ **7.65.22** ॥ 2442

హవిష్యం సామిషం స్వాదు యథా భవతి భోజనం।
తథా కురుత శీఘ్రం వై పరితుష్యేద్ యథా గురుః ॥ **7.65.23** ॥ 2443

శాసనాత్ పార్థివేంద్రస్య సూదః సంభ్రాంతమానసః।
తచ్చ రక్షః పునస్తత్ర సూదవేషమథాకరోత్ ॥ **7.65.24** ॥ 2444

స మానుషమథో మాసం పార్థివాయ న్యవేదయత్।
ఇదం స్వాదు హవిష్యం చ సామిషం చాన్నమాహృతం ॥ **7.65.25** ॥ 2445

స భోజనం వసిష్ఠాయ పల్యా సార్ధముపాహరత్।
మదయంత్యా నరశ్రేష్ఠ సామిషం రక్షసా హృతం ॥ **7.65.26** ॥ 2446

జ్ఞాత్వా తదామిషం విప్రో మానుషం భాజనం గతం।
క్రోధేన మహతావిష్టో వ్యాహర్తుముపచక్రమే ॥ **7.65.27** ॥ 2447

యస్మాత్ త్వం భోజనం రాజన్ మమైతద్ దాతుమిచ్ఛసి।
తస్మాద్ భోజనమేతత్ తే భవిష్యతి న సంశయః ॥ **7.65.28** ॥ 2448

తతః క్రుద్ధస్తు సౌదాసస్తోయం జగ్రాహ పాణినా।
వసిష్ఠం శప్తుమారేభే భార్యా చైనమవారయత్ ॥ **7.65.29** ॥ 2449

రాజన్ ప్రభుర్యతోఽస్మాకం వసిష్ఠో భగవానృషిః।
ప్రతిశప్తుం న శక్తస్త్వం దేవతుల్యం పురోధసం ॥ **7.65.30** ॥ 2450

తతః క్రోధమయం తోయం తేజోబలసమన్వితం।
వ్యసర్జయత ధర్మాత్మా తతః పాదౌ సిషేచ చ ॥ **7.65.31** ॥ 2451

తేనాస్య రాజ్ఞస్తౌ పాదౌ తదా కల్మాషతాం గతౌ।
తదాప్రభృతి రాజాసౌ సౌదాసః సుమహాయశాః ॥ **7.65.32** ॥ 2452

కల్మాషపాదః సంవృత్తః ఖ్యాతశ్చైవ తథా నృపః।
స రాజా సహ పత్న్యా వై ప్రణిపత్య ముహుర్ముహుః।
పునర్వసిష్ఠం ప్రోవాచ యదుక్తం బ్రహ్మరూపిణా ॥ **7.65.33** ॥ 2453

తచ్ఛ్రుత్వా పార్థివేంద్రస్య రక్షసా వికృతం చ తత్।
పునః ప్రోవాచ రాజానం వసిష్ఠః పురుషర్షభం ॥ **7.65.34** ॥ 2454

మయా రోషపరీతేన యదిదం వ్యాహృతం వచః।
నైతచ్చక్యం వృథా కర్తుం ప్రదాస్యామి చ తే వరం ॥ **7.65.35** ॥ 2455

కాలో ద్వాదశవర్షాణి శాపస్యాంతో భవిష్యతి।
మత్ ప్రసాదాచ్చ రాజేంద్ర అతీతం న స్మరిష్యసి ॥ **7.65.36** ॥ 2456

ఏవం స రాజా తం శాపముపభుజ్యారిసూదనః।
ప్రతిలేభే పునా రాజ్యం ప్రజాశ్చైవాన్వపాలయత్ ॥ **7.65.37** ॥ 2457

తస్య కల్మాషపాదస్య యజ్ఞస్యాయతనం శుభం।
ఆశ్రమస్య సమీపేఽస్య యన్మాం పృచ్ఛసి రాఘవ ॥ **7.65.38** ॥ 2458

తస్య తాం పార్థివేంద్రస్య కథాం శ్రుత్వా సుదారుణాం।
వివేశ పర్ణశాలాయాం మహర్షిమభివాద్య చ ॥ **7.65.39** ॥ 2459

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే ఉత్తరకాండే పంచషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షట్షష్టితమః సర్గః ॥

సీతాగర్భతః పుత్రద్వయస్య జన్మ వాల్మీకినా తయో రక్షావ్యవస్థాకరణమమునా వృత్తేన ప్రసన్నస్య శత్రుఘ్నస్య తతః ప్రస్థాయ యమునాతటే గమనం చ

యామేవ రాత్రిం శత్రుఘ్నుః పర్ణశాలాం సమావిశత్ ।
తామేవ రాత్రిం సీతాపి ప్రసూతా దారకద్వయం ॥ **7.66.1** ॥ 2460

తతోఽర్ధరాత్రసమయే బాలకా మునిదారకాః ।
వాల్మీకేః ప్రియమాచఖ్యుః సీతాయాః ప్రసవం శుభం ॥ **7.66.2** ॥ 2461

భగవన్ రామపత్నీ సా ప్రసూతా దారకద్వయం ।
తతో రక్షాం మహాతేజః కురు భూతవినాశినీం ॥ **7.66.3** ॥ 2462

తేషాం తద్ వచనం శ్రుత్వా మహర్షిః సముపాగమత్ ।
బాలచంద్రప్రతీకాశౌ దేవపుత్రౌ మహౌజసౌ ॥ **7.66.4** ॥ 2463

జగామ తత్ర హృష్టాత్మా దదర్శ చ కుమారకౌ ।
భూతఘ్నీం చాకరోత్ తాభ్యాం రక్షాం రక్షోవినాశినీం ॥ **7.66.5** ॥ 2464

కుశముష్టిముపాదాయ లవం చైవ తు స ద్విజః ।
వాల్మీకిః ప్రదదౌ తాభ్యాం రక్షాం భూతవినాశినీం ॥ **7.66.6** ॥ 2465

యస్తయోః పూర్వజో జాతః స కుశైర్మంత్రసత్కృతైః ।
నిర్మార్జనీయస్తు తదా కుశ ఇత్యస్య నామ తత్ ॥ **7.66.7** ॥ 2466

యశ్చావరో భవేత్ తాభ్యాం లవేన సుసమాహితః।
నిర్మార్జనీయో వృద్ధాభిర్లవేతి చ స నామతః ॥ **7.66.8** ॥ 2467

ఏవం కుశలవౌ నామ్నా తావుభౌ యమజాతకౌ।
మత్కృతాభ్యాం చ నామభ్యాం ఖ్యాతియుక్తౌ భవిష్యతః ॥ **7.66.9** ॥ 2468

తాం రక్షాం జగృహుస్తాం చ మునిహస్తాత్ సమాహితాః।
అకుర్వంశ్చ తతో రక్షాం తయోర్విగతకల్మషాః ॥ **7.66.10** ॥ 2469

తథా తాం క్రియమాణాం చ వృద్ధాభిర్గోత్రనామ చ।
సంకీర్తనం చ రామస్య సీతాయాః ప్రసవౌ శుభౌ ॥ **7.66.11** ॥ 2470

అర్ధరాత్రే తు శత్రుఘ్నః శుశ్రావ సుమహత్ ప్రియం।
పర్ణశాలాం తతో గత్వా మాతర్దిష్ట్యేతి చాబ్రవీత్ ॥ **7.66.12** ॥ 2471

తదా తస్య ప్రహృష్టస్య శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః।
వ్యతీతా వార్షికీ రాత్రిః శ్రావణీ లఘువిక్రమా ॥ **7.66.13** ॥ 2472

ప్రభాతే సుమహావీర్యః కృత్వా పౌర్వాహ్ణికీం క్రియాం।
మునిం ప్రాంజలిరామంత్ర్య యయౌ పశ్చాన్ముఖః పునః ॥ **7.66.14** ॥ 2473

స గత్వా యమునాతీరం సప్తరాత్రోషితః పథి।
ఋషీణాం పుణ్యకీర్తీనామాశ్రమే వాసమభ్యయాత్ ॥ **7.66.15** ॥ 2474

స తత్ర మునిభిః సార్ధం భార్గవప్రముఖైర్నృపః।
కథాభిరభిరూపాభిర్వాసం చక్రే మహాయశాః ॥ **7.66.16** ॥ 2475

స కాంచనాద్యైర్మునిభిః సమేతై
రఘుప్రవీరో రజనీం తదానీం।
కథాప్రకారైర్బహుభిర్మహాత్మా
విరామయామాస నరేంద్రసూనుః ॥ **7.66.17** ॥ 2476

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షట్షష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తషష్టితమః సర్గః ॥

చ్యవనేన శత్రుఘ్నం ప్రతి లవణాసురశూలశక్తిం పరిచాయయతా పూర్వఘటితస్య రాజ్ఞో మాంధాతుర్వధస్య శ్రావణం

అథ రాత్ర్యాం ప్రవృత్తాయాం శత్రుఘ్నో భృగునందనం।
పప్రచ్ఛ చ్యవనం విప్రం లవణస్య యథాబలం ॥ **7.67.1** ॥ 2477

శూలస్య చ బలం బ్రహ్మన్ కే చ పూర్వం వినాశితాః।
అనేన శూలముఖ్యేన ద్వంద్వయుద్ధముపాగతాః ॥ **7.67.2** ॥ 2478

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః।
ప్రత్యువాచ మహాతేజాశ్చ్యవనో రఘునందనం ॥ **7.67.3** ॥ 2479

అసంఖ్యేయాని కర్మాణి యాన్యస్య రఘునందన।
ఇక్ష్వాకువంశప్రభవే యద్ వృత్తం తచ్ఛృణుష్వ మే ॥ **7.67.4** ॥ 2480

అయోధ్యాయాం పురా రాజా యువనాశ్వసుతో బలీ।
మాంధాతా ఇతి విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు వీర్యవాన్ ॥ **7.67.5** ॥ 2481

స కృత్వా పృథివీం కృత్స్నాం శాసనే పృథివీపతిః।
సురలోకమితో జేతుముద్యోగమకరోన్నృపః ॥ **7.67.6** ॥ 2482

ఇంద్రస్య చ భయం తీవ్రం సురాణాం చ మహాత్మనాం।
మాంధాతరి కృతోద్యోగే దేవలోకజిగీషయా ॥ **7.67.7** ॥ 2483

అర్ధాసనేన శక్రస్య రాజ్యార్ధేన చ పార్థివః।
వంద్యమానః సురగణైః ప్రతిజ్ఞామధ్యరోహత ॥ **7.67.8** ॥ 2484

తస్య పాపమభిప్రాయం విదిత్వా పాకశాసనః।
సాంత్వపూర్వమిదం వాక్యమువాచ యువనాశ్వజం ॥ **7.67.9** ॥ 2485

రాజా త్వం మానుషే లోకే న తావత్ పురుషర్షభ।
అకృత్వా పృథివీం వశ్యాం దేవరాజ్యమిహేచ్ఛసి ॥ **7.67.10** ॥ 2486

యది వీర సమగ్రా తే మేదినీ నిఖిలా వశే।
దేవరాజ్యం కురుష్వేహ సభృత్యబలవాహనః ॥ **7.67.11** ॥ 2487

ఇంద్రమేవం బ్రువాణం తం మాంధాతా వాక్యమబ్రవీత్।
క్వ మే శక్ర ప్రతిహతం శాసనం పృథివీతలే ॥ **7.67.12** ॥ 2488

తమువాచ సహస్రాక్షో లవణో నామ రాక్షసః।
మధుపుత్రో మధువనే న తేఽజ్ఞాం కురుతేఽనఘ ॥ **7.67.13** ॥ 2489

తచ్ఛ్రుత్వా విప్రియం ఘోరం సహస్రాక్షేణ భాషితం।
వ్రీడితోఽవాఙ్ముఖో రాజా వ్యాహర్తుం న శశాక హ ॥ **7.67.14** ॥ 2490

ఆమంత్ర్య తు సహస్రాక్షం ప్రాయాత్ కించిదవాఙ్ముఖః।
పునరేవాగమచ్ఛ్రీమానిమం లోకం నరేశ్వరః ॥ **7.67.15** ॥ 2491

స కృత్వా హృదయేఽమర్షం సభృత్యబలవాహనః।
ఆజగామ మధోః పుత్రం వశే కర్తుమరిందమః ॥ **7.67.16** ॥ 2492

స కాంక్షమాణో లవణం యుద్ధాయ పురుషర్షభః।
దూతం సంప్రేషయామాస సకాశం లవణస్య సః ॥ **7.67.17** ॥ 2493

స గత్వా విప్రియాణ్యాహ బహూని మధునః సుతం।
వదంతమేవం తం దూతం భక్షయామాస రాక్షసః ॥ **7.67.18** ॥ 2494

చిరాయమాణే దూతే తు రాజా క్రోధసమన్వితః।
అర్దయామాస తద్ రక్షః శరవృష్ట్యా సమంతతః ॥ **7.67.19** ॥ 2495

తతః ప్రహస్య తద్ రక్షః శూలం జగ్రాహ పాణినా।
వధాయ సానుబంధస్య ముమోచాయుధముత్తమం ॥ **7.67.20** ॥ 2496

తచ్ఛూలం దీప్యమానం తు సభృత్యబలవాహనం।
భస్మీకృత్వా నృపం భూయో లవణస్యాగమత్ కరం ॥ **7.67.21** ॥ 2497

ఏవం స రాజా సుమహాన్ హతః సబలవాహనః।
శూలస్య తు బలం సౌమ్య అప్రమేయమనుత్తమం ॥ **7.67.22** ॥ 2498

శ్వః ప్రభాతే తు లవణం వధిష్యసి న సంశయః।
అగృహీతాయుధం క్షిప్రం ధ్రువో హి విజయస్తవ ॥ **7.67.23** ॥ 2499

లోకానాం స్వస్తి చైవం స్యాత్ కృతే కర్మణి చ త్వయా।
ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం లవణస్య దురాత్మనః ॥ **7.67.24** ॥ 2500

శూలస్య చ బలం ఘోరమప్రమేయం నరర్షభ।
వినాశశ్చైవ మాంధాతుర్యత్నేనాభూచ్చ పార్థివ ॥ **7.67.25** ॥ 2501

త్వం శ్వః ప్రభాతే లవణం మహాత్మన్
వధిష్యసే నాత్ర తు సంశయో మే।
శూలం వినా నిర్గతమామిషార్థే
ధ్రువో జయస్తే భవితా నరేంద్ర ॥ **7.67.26** ॥ 2502

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టషష్టితమః సర్గః ॥

లవణాసురస్యాహారార్థం నిర్గమనం శత్రుఘ్నస్య మధుపురీద్వారి సమవస్థానం నివృత్తేన లవణేన సహ తస్య సరోషో వార్తాలాపశ్చ

కథాం కథయతాం తేషాం జయం చాకాంక్షతాం శుభం।
వ్యతీతా రజనీ శీఘ్రం శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః ॥ **7.68.1** ॥ 2503

తతః ప్రభాతే విమలే తస్మిన్ కాలే స రాక్షసః।
నిర్గతస్తు పురాద్ వీరో భక్ష్యాహారప్రచోదితః ॥ **7.68.2** ॥ 2504

ఏతస్మిన్నంతరే వీరః శత్రుఘ్నో యమునాం నదీం।
తీర్త్వా మధుపురద్వారి ధనుష్పాణిరతిష్ఠత ॥ **7.68.3** ॥ 2505

తతోఽర్ధదివసే ప్రాప్తే క్రూరకర్మా స రాక్షసః।
ఆగచ్ఛద్ బహుసాహస్రం ప్రాణినాం భారముద్వహన్ ॥ **7.68.4** ॥ 2506

తతో దదర్శ శత్రుఘ్నం స్థితం ద్వారి ధృతాయుధం।
తమువాచ తతో రక్షః కిమనేన కరిష్యసి ॥ **7.68.5** ॥ 2507

ఈదృశానాం సహస్రాణి సాయుధానాం నరాధమ।
భక్షితాని మయా రోషాత్ కాలేనానుగతో హ్యసి ॥ **7.68.6** ॥ 2508

ఆహారశ్చాప్యసంపూర్ణో మమాయం పురుషాధమ।
స్వయం ప్రవిష్టోఽద్య ముఖం కథమాసాద్య దుర్మతే ॥ **7.68.7** ॥ 2509

తస్యైవం భాషమాణస్య హసతశ్చ ముహుర్ముహుః।
శత్రుఘ్నో వీర్యసంపన్నో రోషాదశ్రూణ్యవాసృజత్ ॥ **7.68.8** ॥ 2510

తస్య రోషాభిభూతస్య శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః।
తేజోమయా మరీచ్యస్తు సర్వగాత్రైర్వినిష్పతన్ ॥ **7.68.9** ॥ 2511

ఉవాచ చ సుసంక్రుద్ధః శత్రుఘ్నః స నిశాచరం।
యోద్ధుమిచ్ఛామి దుర్బుద్ధే ద్వంద్వయుద్ధం త్వయా సహ ॥ **7.68.10** ॥ 2512

పుత్రో దశరథస్యాహం భ్రాతా రామస్య ధీమతః।
శత్రుఘ్నో నామ శత్రుఘ్నో వధాకాంక్షీ తవాగతః ॥ **7.68.11** ॥ 2513

తస్య మే యుద్ధకామస్య ద్వంద్వయుద్ధం ప్రదీయతాం।
శత్రుస్త్వం సర్వభూతానాం న మే జీవన్ గమిష్యసి ॥ **7.68.12** ॥ 2514

తస్మింస్తథా బ్రువాణే తు రాక్షసః ప్రహసన్నివ।
ప్రత్యువాచ నరశ్రేష్ఠం దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి దుర్మతే ॥ **7.68.13** ॥ 2515

మమ మాతృష్వసుర్భ్రాతా రావణో నామ రాక్షసః।
హతో రామేణ దుర్బుద్ధే స్త్రీహేతోః పురుషాధమ ॥ **7.68.14** ॥ 2516

తచ్చ సర్వం మయా క్షాంతం రావణస్య కులక్షయం।
అవజ్ఞా పురతః కృత్వా మయా యూయం విశేషతః ॥ **7.68.15** ॥ 2517

నిహతాశ్చ హి తే సర్వే పరిభూతాస్తృణం యథా।
భూతాశ్చైవ భవిష్యాశ్చ యూయం చ పురుషాధమాః ॥ **7.68.16** ॥ 2518

తస్య తే యుద్ధకామస్య యుద్ధం దాస్యామి దుర్మతే।
తిష్ఠ త్వం చ ముహూర్తం తు యావదాయుధమానయే ॥ **7.68.17** ॥ 2519

ఈప్సితం యాదృశం తుభ్యం సజ్జయే యావదాయుధం।
తమువాచాశు శత్రుఘ్నః క్వ మే జీవన్ గమిష్యసి ॥ **7.68.18** ॥ 2520

స్వయమేవాగతః శత్రుర్న మోక్తవ్యః కృతాత్మనా।
యో హి విక్లవయా బుద్ధ్యా ప్రసరం శత్రవే దిశేత్।
స హతో మందబుద్ధిః స్యాద్ యథా కాపురుషస్తథా ॥ **7.68.19** ॥ 2521

తస్మాత్ సుదృష్టం కురు జీవలోకం
శరైః శితైస్త్వాం వివిధైర్నయామి।
యమస్య గేహాభిముఖం హి పాపం
రిపుం త్రిలోకస్య చ రాఘవస్య ॥ **7.68.20** ॥ 2522

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టషష్టితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనసప్తతితమః సర్గః ॥

శత్రుఘ్నలవణయోర్యుద్ధం లవణస్య వధశ్చ

తచ్ఛ్రుత్వా భాషితం తస్య శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః।
క్రోధమాహారయత్ తీవ్రం తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్ ॥ **7.69.1** ॥ 2523

పాణీ పాణిం చ నిష్పిష్య దంతాన్ కటకటాయ్య చ।
లవణో రఘుశార్దూలమాహ్వయామాస చాసకృత్ ॥ **7.69.2** ॥ 2524

తం బ్రువాణం తథా వాక్యం లవణం ఘోరదర్శనం।
శత్రుఘ్నో దేవశత్రుఘ్న ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.69.3** ॥ 2525

శత్రుఘ్నో న తదా జాతో యదాన్యే నిర్జితాస్త్వయా।
తదద్య బాణాభిహతో వ్రజ త్వం యమసాదనం ॥ **7.69.4** ॥ 2526

ఋషయోఽప్యద్య పాపాత్మన్ మయా త్వాం నిహతం రణే।
పశ్యంతు విప్రా విద్వాంసస్త్రిదశా ఇవ రావణం ॥ **7.69.5** ॥ 2527

త్వయి మద్బాణనిర్దగ్ధే పతితేఽద్య నిశాచర।
పురే జనపదే చాపి క్షేమమేవ భవిష్యతి ॥ **7.69.6** ॥ 2528

అద్య మద్బాహునిష్క్రాంతః శరో వజ్రనిభాననః।
ప్రవేక్ష్యతే తే హృదయం పద్మమంశురివార్కజః ॥ **7.69.7** ॥ 2529

ఏవముక్తో మహావృక్షం లవణః క్రోధమూర్ఛితః।
శత్రుఘ్నోరసి చిక్షేప స చ తం శతధాచ్ఛినత్ ॥ **7.69.8** ॥ 2530

తద్ దృష్ట్వా విఫలం కర్మ రాక్షసః పునరేవ తు।
పాదపాన్ సుబహూన్ గృహ్య శత్రుఘ్నాయాసృజద్ బలీ ॥ **7.69.9** ॥ 2531

శత్రుఘ్నశ్చాపి తేజస్వీ వృక్షానాపతతో బహూన్।
త్రిభిశ్చతుర్భిరేకైకం చిచ్ఛేద నతపర్వభిః ॥ **7.69.10** ॥ 2532

తతో బాణమయం వర్షం వ్యసృజద్ రాక్షసోపరి।
శత్రుఘ్నో వీర్యసంపన్నో విව్యధే న స రాక్షసః ॥ **7.69.11** ॥ 2533

తతః ప్రహస్య లవణో వృక్షముద్యమ్య వీర్యవాన్।
శిరస్యభ్యహనచ్ఛూరం స్రస్తాంగః స ముమోహ వై ॥ **7.69.12** ॥ 2534

తస్మిన్ నిపతితే వీరే హాహాకారో మహానభూత్।
ఋషీణాం దేవసంఘానాం గంధర్వాప్సరసాం తథా ॥ **7.69.13** ॥ 2535

తమవజ్ఞాయ తు హతం శత్రుఘ్నం భువి పాతితం।
రక్షో లబ్ధాంతరమపి న వివేశ స్వమాలయం ॥ **7.69.14** ॥ 2536

నాపి శూలం ప్రజగ్రాహ తం దృష్ట్వా భువి పాతితం।
తతో హత ఇతి జ్ఞాత్వా తాన్ భక్షాన్ సముదావహత్ ॥ **7.69.15** ॥ 2537

ముహూర్తాల్లబ్ధసంజ్ఞస్తు పునస్తస్థౌ ధృతాయుధః।
శత్రుఘ్నో వై పురద్వారి ఋషిభిః సంప్రపూజితః ॥ **7.69.16** ॥ 2538

తతో దివ్యమమోఘం తం జగ్రాహ శరముత్తమం।
జ్వలంతం తేజసా ఘోరం పూరయంతం దిశో దశ ॥ **7.69.17** ॥ 2539

వజ్రాననం వజ్రవేగం మేరుమందరసన్నిభం।
నతం పర్వసు సర్వేషు సంయుగేష్వపరాజితం ॥ **7.69.18** ॥ 2540

అసృక్చందనదిగ్ధాంగం చారుపత్రం పతత్త్రిణం।
దానవేంద్రాచలేంద్రాణామసురాణాం చ దారుణం ॥ **7.69.19** ॥ 2541

తం దీప్తమివ కాలాగ్నిం యుగాంతే సముపస్థితే।
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని పరిత్రాసముపాగమన్ ॥ **7.69.20** ॥ 2542

సదేవాసురగంధర్వం మునిభిః సాప్సరోగణం।
జగద్ధి సర్వమస్వస్థం పితామహముపస్థితం ॥ **7.69.21** ॥ 2543

ఉవాచ దేవదేవేశం వరదం ప్రపితామహం।
దేవానాం భయసమ్మోహో లోకానాం సంక్షయం ప్రతి ॥ **7.69.22** ॥ 2544

కచ్చిల్లోకక్షయో దేవ సంప్రాప్తో వా యుగక్షయః।
నేదృశం దృష్టపూర్వం చ న శ్రుతం ప్రపితామహ ॥ **7.69.23** ॥ 2545

తేషాం తద్ వచనం శ్రుత్వా బ్రహ్మా లోకపితామహః।
భయకారణమాచష్ట లోకానామభయంకరః ॥ **7.69.24** ॥ 2546

ఉవాచ మధురాం వాణీం శృణుధ్వం సర్వదేవతాః।
వధాయ లవణస్యాజౌ శరః శత్రుఘ్నధారితః ॥ **7.69.25** ॥ 2547

తేజసా తస్య సమ్మూఢాః సర్వే స్మః సురసత్తమాః।
ఏష పూర్వస్య దేవస్య లోకకర్తుః సనాతనః ॥ **7.69.26** ॥ 2548

శరస్తేజోమయో వత్సా యేన వై భయమాగతం।
ఏష వై కైటభస్యార్థే మధునశ్చ మహాశరః ॥ **7.69.27** ॥ 2549

సృష్టో మహాత్మనా తేన వధార్థే దైత్యయోస్తయోః।
ఏక ఏవ ప్రజానాతి విష్ణుస్తేజోమయం శరం ॥ **7.69.28** ॥ 2550

ఏషా ఏవ తనుః పూర్వా విష్ణోస్తస్య మహాత్మనః।
ఇతో గచ్ఛత పశ్యధ్వం వధ్యమానం మహాత్మనా ॥ **7.69.29** ॥ 2551

రామానుజేన వీరేణ లవణం రాక్షసోత్తమం।
తస్య తే దేవదేవస్య నిశమ్య వచనం సురాః ॥ **7.69.30** ॥ 2552

ఆజగ్ముర్యత్ర యుధ్యేతే శత్రుఘ్నలవణావుభౌ।
తం శరం దివ్యసంకాశం శత్రుఘ్నకరధారితం ॥ **7.69.31** ॥ 2553

దదృశుః సర్వభూతాని యుగాంతాగ్నిమివోత్థితం।
ఆకాశమావృతం దృష్ట్వా దేవైర్హి రఘునందనః ॥ **7.69.32** ॥ 2554

సింహనాదం భృశం కృత్వా దదర్శ లవణం పునః।
ఆహూతశ్చ పునస్తేన శత్రుఘ్నేన మహాత్మనా ॥ **7.69.33** ॥ 2555

లవణః క్రోధసంయుక్తో యుద్ధాయ సముపస్థితః।
ఆకర్ణాత్ స వికృష్యాథ తద్ ధనుర్ధన్వినాం వరః ॥ **7.69.34** ॥ 2556

స ముమోచ మహాబాణం లవణస్య మహోరసి।
ఉరస్తస్య విదార్యాశు ప్రవివేశ రసాతలం ॥ **7.69.35** ॥ 2557

గత్వా రసాతలం దివ్యః శరో విబుధపూజితః।
పునరేవాగమత్ తూర్ణమిక్ష్వాకుకులనందనం ॥ **7.69.36** ॥ 2558

శత్రుఘ్నశరనిర్భిన్నో లవణః స నిశాచరః।
పపాత సహసా భూమౌ వజ్రాహత ఇవాచలః ॥ **7.69.37** ॥ 2559

తచ్చ శూలం మహద్ దివ్యం హతే లవణరాక్షసే।
పశ్యతాం సర్వదేవానాం రుద్రస్య వశమన్వగాత్ ॥ **7.69.38** ॥ 2560

ఏకేషుపాతేన భయం నిపాత్య
లోకత్రయస్యాస్య రఘుప్రవీరః।
వినిర్బభావుత్తమచాపబాణ -
స్తమః ప్రణుద్యేవ సహస్రరశ్మిః ॥ **7.69.39** ॥ 2561

తతో హి దేవా ఋషిపన్నగాశ్చ
ప్రపూజిరే హ్యప్సరసశ్చ సర్వాః।
దిష్ట్యా జయో దాశరథేరవాప్త -
స్త్యక్త్వా భయం సర్వ ఇవ ప్రశాంతః ॥ **7.69.40** ॥ 2562

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోనసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తతితమః సర్గః ॥

దేవేభ్యో లబ్ధవరస్య శత్రుఘ్నస్య మధుపురీం నివేశ్య తతః శ్రీరామపార్శ్వే గంతుం విచారః

హతే తు లవణే దేవాః సేంద్రాః సాగ్నిపురోగమాః।
ఊచుః సుమధురాం వాణీం శత్రుఘ్నం శత్రుతాపనం ॥ **7.70.1** ॥ 2563

దిష్ట్యా తే విజయో వత్స దిష్ట్యా లవణరాక్షసః।
హతః పురుషశార్దూల వరం వరయ సువ్రత ॥ **7.70.2** ॥ 2564

వరదాస్తు మహాబాహో సర్వ ఏవ సమాగతాః।
విజయాకాంక్షిణస్తుభ్యమమోఘం దర్శనం హి నః ॥ **7.70.3** ॥ 2565

దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా శూరో మూర్ధ్ని కృతాంజలిః।
ప్రత్యువాచ మహాబాహుః శత్రుఘ్నః ప్రయతాత్మవాన్ ॥ **7.70.4** ॥ 2566

ఇయం మధుపురీ రమ్యా మధురా దేవనిర్మితా।
నివేశం ప్రాప్నుయాచ్ఛీఘ్రమేష మేఽస్తు వరః పరః ॥ **7.70.5** ॥ 2567

తం దేవాః ప్రీతమనసో బాఢమిత్యేవ రాఘవం।
భవిష్యతి పురీ రమ్యా శూరసేనా న సంశయః ॥ **7.70.6** ॥ 2568

తే తథోక్త్వా మహాత్మానో దివమారురుహుస్తదా।
శత్రుఘ్నోఽపి మహాతేజాస్తాం సేనాం సముపానయత్ ॥ **7.70.7** ॥ 2569

సా సేనా శీఘ్రమాగచ్ఛచ్ఛ్రుత్వా శత్రుఘ్నశాసనం।
నివేశనం చ శత్రుఘ్నుః శ్రావణేన సమారభత్ ॥ **7.70.8** ॥ 2570

స పురా దివ్యసంకాశో వర్షే ద్వాదశమే శుభే।
నివిష్టః శూరసేనానాం విషయశ్చాకుతోభయః ॥ **7.70.9** ॥ 2571

క్షేత్రాణి సస్యయుక్తాని కాలే వర్షతి వాసవః।
అరోగవీరపురుషా శత్రుఘ్నభుజపాలితా ॥ **7.70.10** ॥ 2572

అర్ధచంద్రప్రతీకాశా యమునాతీరశోభితా।
శోభితా గృహముఖ్యైశ్చ చత్వరాపణవీథికైః।
చాతుర్వర్ణ్యసమాయుక్తా నానావాణిజ్యశోభితా ॥ **7.70.11** ॥ 2573

యచ్చ తేన పురా శుభ్రం లవణేన కృతం మహత్।
తచ్ఛోభయతి శత్రుఘ్నో నానావర్ణోపశోభితాం ॥ **7.70.12** ॥ 2574

ఆరామైశ్చ విహారైశ్చ శోభమానాం సమంతతః।
శోభితాం శోభనీయైశ్చ తథాన్యైర్దేవమానుషైః ॥ **7.70.13** ॥ 2575

తాం పురీం దివ్యసంకాశాం నానాపణ్యోపశోభితాం।
నానాదేశగతైశ్చాపి వణిగ్భిరుపశోభితాం ॥ **7.70.14** ॥ 2576

తాం సమృద్ధాం సమృద్ధార్థః శత్రుఘ్నో భరతానుజః।
నిరీక్ష్య పరమప్రీతః పరం హర్షముపాగమత్ ॥ **7.70.15** ॥ 2577

తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా నివేశ్య మధురాం పురీం।
రామపాదౌ నిరీక్షేఽహం వర్షే ద్వాదశ ఆగతే ॥ **7.70.16** ॥ 2578

తతః స తామమరపురోపమాం పురీం
నివేశ్య వై వివిధజనాభిసంవృతాం।

నరాధిపో రఘుపతిపాదదర్శనే
దధే మతిం రఘుకులవంశవర్ధనః ॥ **7.70.17** ॥ 2579

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకసప్తతితమః సర్గః ॥

అల్పైః సైనికైః సహ శత్రుఘ్నస్యాయోధ్యాం ప్రతి ప్రస్థానం మార్గే వాల్మీక్యాశ్రమే శ్రీరామచరితస్య గానం శ్రుత్వా తేషాం విస్మయః

తతో ద్వాదశమే వర్షే శత్రుఘ్నో రామపాలితాం।
అయోధ్యాం చకమే గంతుమల్పభృత్యబలానుగః ॥ **7.71.1** ॥ 2580

తతో మంత్రిపురోగాంశ్చ బలముఖ్యాన్ నివర్త్య చ।
జగామ హయముఖ్యేన రథానాం చ శతేన సః ॥ **7.71.2** ॥ 2581

స గత్వా గణితాన్ వాసాన్ సప్తాష్టౌ రఘునందనః।
వాల్మీక్యాశ్రమమాగత్య వాసం చక్రే మహాయశాః ॥ **7.71.3** ॥ 2582

సోఽభివాద్య తతః పాదౌ వాల్మీకేః పురుషర్షభః।
పాద్యమర్ఘ్యం తథాతిథ్యం జగ్రాహ మునిహస్తతః ॥ **7.71.4** ॥ 2583

బహురూపాః సుమధురాః కథాస్తత్ర సహస్రశః।
కథయామాస స మునిః శత్రుఘ్నాయ మహాత్మనే ॥ **7.71.5** ॥ 2584

ఉవాచ చ మునిర్వాక్యం లవణస్య వధాశ్రితం।
సుదుష్కరం కృతం కర్మ లవణం నిఘ్నతా త్వయా ॥ **7.71.6** ॥ 2585

బహవః పార్థివాః సౌమ్య హతాః సబలవాహనాః।
లవణేన మహాబాహో యుధ్యమానా మహాబలాః ॥ **7.71.7** ॥ 2586

స త్వయా నిహతః పాపో లీలయా పురుషర్షభ।
జగతశ్చ భయం తత్ర ప్రశాంతం తవ తేజసా ॥ **7.71.8** ॥ 2587

రావణస్య వధో ఘోరో యత్నేన మహతా కృతః।
ఇదం చ సుమహత్కర్మ త్వయా కృతమయత్నతః ॥ **7.71.9** ॥ 2588

ప్రీతిశ్చాస్మిన్ పరా జాతా దేవానాం లవణే హతే।
భూతానాం చైవ సర్వేషాం జగతశ్చ ప్రియం కృతం ॥ **7.71.10** ॥ 2589

తచ్చ యుద్ధం మయా దృష్టం యథావత్ పురుషర్షభ।
సభాయాం వాసవస్యాథ ఉపవిష్టేన రాఘవ ॥ **7.71.11** ॥ 2590

మమాపి పరమా ప్రీతిర్భ్రాది శత్రుఘ్ను వర్తతే।
ఉపాఘ్రాస్యామి తే మూర్ధ్ని స్నేహస్యైషా పరా గతిః ॥ **7.71.12** ॥ 2591

ఇత్యుక్త్వా మూర్ధ్ని శత్రుఘ్నముపాఘ్రాయ మహామతిః।
ఆతిథ్యమకరోత్ తస్య యే చ తస్య పదానుగాః ॥ **7.71.13** ॥ 2592

స భుక్తవాన్ నరశ్రేష్ఠో గీతమాధుర్యముత్తమం।
శుశ్రావ రామచరితం తస్మిన్ కాలే యథాక్రమం ॥ **7.71.14** ॥ 2593

తంత్రీలయసమాయుక్తం త్రిస్థానకరణాన్వితం।
సంస్కృతం లక్షణోపేతం సమతాలసమన్వితం ॥ **7.71.15** ॥ 2594

శుశ్రావ రామచరితం తస్మిన్ కాలే పురా కృతం।
తాన్యక్షరాణి సత్యాని యథావృత్తాని పూర్వశః ॥ **7.71.16** ॥ 2595

శ్రుత్వా పురుషశార్దూలో విసంజ్ఞో బాష్పలోచనః।
స ముహూర్తమివాసంజ్ఞో వినిఃశ్వస్య ముహుర్ముహుః ॥ **7.71.17** ॥ 2596

తస్మిన్ గీతే యథావృత్తం వర్తమానమివాశృణోత్।
పదానుగాశ్చ యే రాజ్ఞస్తాం శ్రుత్వా గీతిసంపదం ॥ **7.71.18** ॥ 2597

అవాఙ్ముఖాశ్చ దీనాశ్చ హ్యాశ్చర్యమితి చాబ్రువన్ ।
పరస్పరం చ యే తత్ర సైనికాః సంబభాషిరే ॥ **7.71.19** ॥ 2598

కిమిదం క్వ చ వర్తామః కిమేతత్ స్వప్నదర్శనం ।
అర్థో యో నః పురా దృష్టస్తమాశ్రమపదే పునః ॥ **7.71.20** ॥ 2599

శృణుమః కిమిదం స్వప్నే గీతబంధనముత్తమం ।
విస్మయం తే పరం గత్వా శత్రుఘ్నమిదమబ్రువన్ ॥ **7.71.21** ॥ 2600

సాధు పృచ్ఛ నరశ్రేష్ఠ వాల్మీకిం మునిపుంగవం ।
శత్రుఘ్నస్త్వబ్రవీత్ సర్వాన్ కౌతూహలసమన్వితాన్ ॥ **7.71.22** ॥ 2601

సైనికానక్షమోఽస్మాకం పరిప్రష్టుమిహేదృశః ।
ఆశ్చర్యాణి బహూనీహ భవంత్యస్యాశ్రమే మునేః ॥ **7.71.23** ॥ 2602

న తు కౌతూహలాద్ యుక్తమన్వేష్టుం తం మహామునిం ।
ఏవం తద్ వాక్యముక్త్వా తు సైనికాన్ రఘునందనః ।
అభివాద్య మహర్షిం తం స్వం నివేశం యయౌ తదా ॥ **7.71.24** ॥ 2603

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్విసప్తతితమః సర్గః ॥

వాల్మీకితో లబ్ధానుజ్ఞస్య శత్రుఘ్నస్యాయోధ్యాం గత్వా శ్రీరామాదిభిః సహ సమాగమః సప్త దినాని తత్రోషిత్వా తతః పునర్మధురాం ప్రతి ప్రస్థానం చ

తం శయానం నరవ్యాఘ్రం నిద్రా నాభ్యాగమత్ తదా।
చింతయానమనేకార్థం రామగీతమనుత్తమం ॥ **7.72.1** ॥ 2604

తస్య శబ్దం సుమధురం తంత్రీలయసమన్వితం।
శ్రుత్వా రాత్రిర్జగామాశు శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః ॥ **7.72.2** ॥ 2605

తస్యాం రజన్యాం వ్యుష్టాయాం కృత్వా పౌర్వాహ్ణికక్రమం।
ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం శత్రుఘ్నో మునిపుంగవం ॥ **7.72.3** ॥ 2606

భగవన్ ద్రష్టుమిచ్ఛామి రాఘవం రఘునందనం।
త్వయానుజ్ఞాతుమిచ్ఛామి సహైభిః సంశితవ్రతైః ॥ **7.72.4** ॥ 2607

ఇత్యేవంవాదినం తం తు శత్రుఘ్నం శత్రుసూదనం।
వాల్మీకిః సంపరిష్వజ్య విససర్జ స రాఘవం ॥ **7.72.5** ॥ 2608

సోఽభివాద్య మునిశ్రేష్ఠం రథమారుహ్య సుప్రభం।
అయోధ్యామగమత్ తూర్ణం రాఘవోత్సుకదర్శనః ॥ **7.72.6** ॥ 2609

స ప్రవిష్టః పురీం రమ్యాం శ్రీమానిక్ష్వాకునందనః।
ప్రవివేశ మహాబాహుర్యత్ర రామో మహాద్యుతిః ॥ **7.72.7** ॥ 2610

స రామం మంత్రిమధ్యస్థం పూర్ణచంద్రనిభాననం।
పశ్యన్నమరమధ్యస్థం సహస్రనయనం యథా ॥ **7.72.8** ॥ 2611

సోఽభివాద్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా।
ఉవాచ ప్రాంజలిర్భూత్వా రామం సత్యపరాక్రమం ॥ **7.72.9** ॥ 2612

యదాజ్ఞప్తం మహారాజ సర్వం తత్ కృతవానహం।
హతః స లవణః పాపః పురీ చాస్య నివేశితా ॥ **7.72.10** ॥ 2613

ద్వాదశైతాని వర్షాణి త్వాం వినా రఘునందన।
నోత్సహేయమహం వస్తుం త్వయా విరహితో నృప ॥ **7.72.11** ॥ 2614

స మే ప్రసాదం కాకుత్స్థ కురుష్వామితవిక్రమ।
మాతృహీనో యథా వత్సో న చిరం ప్రవసామ్యహం ॥ **7.72.12** ॥ 2615

ఏవం బ్రువాణం శత్రుఘ్నం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీత్।
మా విషాదం కృథాః శూర నైతత్ క్షత్రియచేష్టితం ॥ **7.72.13** ॥ 2616

నావసీదంతి రాజానో విప్రవాసేషు రాఘవ।
ప్రజా చ పరిపాల్యా హి క్షాత్రధర్మేణ రాఘవ ॥ **7.72.14** ॥ 2617

కాలే కాలే తు మాం వీర అయోధ్యామవలోకితుం।
ఆగచ్ఛ త్వం నరశ్రేష్ఠ గంతాసి చ పురం తవ ॥ **7.72.15** ॥ 2618

మమాపి త్వం సుదయితః ప్రాణైరపి న సంశయః।
అవశ్యం కరణీయం చ రాజ్యస్య పరిపాలనం ॥ **7.72.16** ॥ 2619

తస్మాత్ త్వం వస కాకుత్స్థ సప్తరాత్రం మయా సహ।
ఊర్ధ్వం గంతాసి మధురాం సభృత్యబలవాహనః ॥ **7.72.17** ॥ 2620

రామస్యైతద్ వచః శ్రుత్వా ధర్మయుక్తం మనోఽనుగం।
శత్రుఘ్నో దీనయా వాచా బాఢమిత్యేవ చాబ్రవీత్ ॥ **7.72.18** ॥ 2621

సప్తరాత్రం చ కాకుత్స్థో రాఘవస్య యథాజ్ఞయా।
ఉష్య తత్ర మహేష్వాసో గమనాయోపచక్రమే ॥ **7.72.19** ॥ 2622

ఆమంత్ర్య తు మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమం।
భరతం లక్ష్మణం చైవ మహారథముపారుహత్ ॥ **7.72.20** ॥ 2623

దూరం పద్భ్యామనుగతో లక్ష్మణేన మహాత్మనా।
భరతేన చ శత్రుఘ్నో జగామాశు పురీం తదా ॥ **7.72.21** ॥ 2624

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్విసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రిసప్తతితమః సర్గః ॥

స్వీయం మృతం బాలకముపాదాయ రాజద్వారి సమాగత్య కస్యచిద్ బ్రాహ్మణస్య విలాపః

ప్రస్థాప్య తు స శత్రుఘ్నం భ్రాతృభ్యాం సహ రాఘవః।
ప్రముమోద సుఖీ రాజ్యం ధర్మేణ పరిపాలయన్ ॥ **7.73.1** ॥ 2625

తతః కతిపయాహఃసు వృద్ధో జానపదో ద్విజః।
మృతం బాలముపాదాయ రాజద్వారముపాగమత్ ॥ **7.73.2** ॥ 2626

రుదన్ బహువిధా వాచః స్నేహదుఃఖసమన్వితః।
అసకృత్ పుత్రపుత్రేతి వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.73.3** ॥ 2627

కిం ను మే దుష్కృతం కర్మ పురా దేహాంతరే కృతం।
యదహం పుత్రమేకం తు పశ్యామి నిధనం గతం ॥ **7.73.4** ॥ 2628

అప్రాప్తయౌవనం బాలం పంచవర్షసహస్రకం।
అకాలే కాలమాపన్నం మమ దుఃఖాయ పుత్రక ॥ **7.73.5** ॥ 2629

అల్పైరహోభిర్నిధనం గమిష్యామి న సంశయః।
అహం చ జననీ చైవ తవ శోకేన పుత్రక ॥ **7.73.6** ॥ 2630

న స్మరామ్యనృతం హ్యుక్తం న చ హింసాం స్మరామ్యహం।
సర్వేషాం ప్రాణినాం పాపం న స్మరామి కదాచన ॥ **7.73.7** ॥ 2631

కేనాద్య దుష్కృతేనాయం బాల ఏవ మమాత్మజః।
అకృత్వా పితృకార్యాణి గతో వైవస్వతక్షయం ॥ **7.73.8** ॥ 2632

నేదృశం దృష్టపూర్వం మే శ్రుతం వా ఘోరదర్శనం।
మృత్యురప్రాప్తకాలానాం రామస్య విషయే హ్యయం ॥ **7.73.9** ॥ 2633

రామస్య దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః।
యథా హి విషయస్థానాం బాలానాం మృత్యురాగతః ॥ **7.73.10** ॥ 2634

నహ్యన్యవిషయస్థానాం బాలానాం మృత్యుతో భయం।
స రాజంజీవయస్వైనం బాలం మృత్యువశం గతం ॥ **7.73.11** ॥ 2635

రాజద్వారి మరిష్యామి పత్న్యా సార్ధమనాథవత్।
బ్రహ్మహత్యాం తతో రామ సముపేత్య సుఖీ భవ ॥ **7.73.12** ॥ 2636

భ్రాతృభిః సహితో రాజన్ దీర్ఘమాయురవాప్స్యసి।
ఉషితాః స్మ సుఖం రాజ్యే తవాస్మిన్ సుమహాబల ॥ **7.73.13** ॥ 2637

ఇదం తు పతితం తస్మాత్ తవ రామ వశే స్థితాన్।
కాలస్య వశమాపన్నాః స్వల్పం హి నహి నః సుఖం ॥ **7.73.14** ॥ 2638

సంప్రత్యనాథో విషయ ఇక్ష్వాకూణాం మహాత్మనాం।
రామం నాథమిహాసాద్య బాలాంతకరణం ధ్రువం ॥ **7.73.15** ॥ 2639

రాజదోషైర్విపద్యంతే ప్రజా హ్యవిధిపాలితాః।
అసద్వృత్తే హి నృపతావకాలే మ్రియతే జనః ॥ **7.73.16** ॥ 2640

యద్ వా పురేష్వయుక్తాని జనా జనపదేషు చ।
కుర్వతే న చ రక్షాస్తి తదా కాలకృతం భయం ॥ **7.73.17** ॥ 2641

సువ్యక్తం రాజదోషో హి భవిష్యతి న సంశయః।
పురే జనపదే చాపి తథా బాలవధో హ్యయం ॥ **7.73.18** ॥ 2642

ఏవం బహువిధైర్వాక్యైరుపరుధ్య ముహుర్ముహుః ।
రాజానం దుఃఖసంతప్తః సుతం తముపగూహతి ॥ **7.73.19** ॥ 2643

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రిసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుఃసప్తతితమః సర్గః ॥

నారదేన శ్రీరామం ప్రతి తపస్వినః శూద్రస్యాధర్మాచరణమేవ విప్రబాలకమరణే కారణమితి కథనం

తథా తు కరుణం తస్య ద్విజస్య పరిదేవనం।
శుశ్రావ రాఘవః సర్వం దుఃఖశోకసమన్వితం ॥ **7.74.1** ॥ 2644

స దుఃఖేన చ సంతప్తో మంత్రిణస్తానుపాహ్వయత్।
వసిష్ఠం వామదేవం చ భ్రాతౄంశ్చ సహ నైగమాన్ ॥ **7.74.2** ॥ 2645

తతో ద్విజా వసిష్ఠేన సార్ధమష్టా ప్రవేశితాః।
రాజానం దేవసంకాశం వర్ధస్వేతి తతోఽబ్రువన్ ॥ **7.74.3** ॥ 2646

మార్కండేయోఽథ మౌద్గల్యో వామదేవశ్చ కాశ్యపః।
కాత్యాయనోఽథ జాబాలిర్గౌతమో నారదస్తథా ॥ **7.74.4** ॥ 2647

ఏతే ద్విజర్షభాః సర్వే ఆసనేషూపవేశితాః।
మహర్షీన్ సమనుప్రాప్తానభివాద్య కృతాంజలిః ॥ **7.74.5** ॥ 2648

మంత్రిణో నైగమాశ్చైవ యథార్హమనుకూలతః।
తేషాం సముపవిష్టానాం సర్వేషాం దీప్తతేజసాం ॥ **7.74.6** ॥ 2649

రాఘవః సర్వమాచష్టే ద్విజోఽయముపరోధతే।
తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రాజ్ఞో దీనస్య నారదః ॥ **7.74.7** ॥ 2650

ప్రత్యువాచ శుభం వాక్యమృషీణాం సన్నిధౌ స్వయం।
శృణు రాజన్ యథాకాలే ప్రాప్తో బాలస్య సంక్షయః ॥ **7.74.8** ॥ 2651

శ్రుత్వా కర్తవ్యతాం రాజన్ కురుష్వ రఘునందన।
పురా కృతయుగే రాజన్ బ్రాహ్మణా వై తపస్వినః ॥ **7.74.9** ॥ 2652

అబ్రాహ్మణస్తదా రాజన్ న తపస్వీ కథంచన।
తస్మిన్ యుగే ప్రజ్వలితే బ్రహ్మభూతే త్వనావృతే ॥ **7.74.10** ॥ 2653

అమృత్యవస్తదా సర్వే జజ్ఞిరే దీర్ఘదర్శినః।
తతస్త్రేతాయుగం నామ మానవానాం వపుష్మతాం ॥ **7.74.11** ॥ 2654

క్షత్రియా యత్ర జాయంతే పూర్వేణ తపసాన్వితాః।
వీర్యేణ తపసా చైవ తేఽధికాః పూర్వజన్మని ॥ **7.74.12** ॥ 2655

మానవా యే మహాత్మానస్తత్ర త్రేతాయుగే యుగే।
బ్రహ్మ క్షత్రం చ తత్ సర్వం యత్ పూర్వమవరం చ యత్ ॥ **7.74.13** ॥ 2656

యుగయోరుభయోరాసీత్ సమవీర్యసమన్వితం।
అపశ్యంతస్తు తే సర్వే విశేషమధికం తతః ॥ **7.74.14** ॥ 2657

స్థాపనం చక్రిరే తత్ర చాతుర్వర్ణ్యస్య సమ్మతం।
తస్మిన్ యుగే ప్రజ్వలితే ధర్మభూతే హ్యనావృతే ॥ **7.74.15** ॥ 2658

అధర్మః పాదమేకం తు పాతయత్ పృథివీతలే।
అధర్మేణ హి సంయుక్తస్తేజో మందం భవిష్యతి ॥ **7.74.16** ॥ 2659

ఆమిషం యచ్చ పూర్వేషాం రాజసం చ మలం భృశం।
అనృతం నామ తద్ భూతం పాదేన పృథివీతలే ॥ **7.74.17** ॥ 2660

అనృతం పాతయిత్వా తు పాదమేకమధర్మతః।
తతః ప్రాదుష్కృతం పూర్వమాయుషః పరినిష్ఠితం ॥ **7.74.18** ॥ 2661

పాతితే త్వనృతే తస్మిన్నధర్మేణ మహీతలే।
శుభాన్యేవాచరన్ లోకః సత్యధర్మపరాయణః ॥ **7.74.19** ॥ 2662

త్రేతాయుగే చ వర్తంతే బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాశ్చ యే।
తపోఽతప్యంత తే సర్వే శుశ్రూషామపరే జనాః ॥ **7.74.20** ॥ 2663

స్వధర్మః పరమస్తేషాం వైశ్యశూద్రం తదాగమత్।
పూజాం చ సర్వవర్ణానాం శూద్రాశ్చక్రుర్విశేషతః ॥ **7.74.21** ॥ 2664

ఏతస్మిన్నంతరే తేషామధర్మే చానృతే చ హ।
తతః పూర్వే పునర్వాసమగమన్నృపసత్తమ ॥ **7.74.22** ॥ 2665

తతః పాదమధర్మస్య ద్వితీయమవతారయత్।
తతో ద్వాపరసంఖ్యా సా యుగస్య సమజాయత ॥ **7.74.23** ॥ 2666

తస్మిన్ ద్వాపరసంఖ్యే తు వర్తమానే యుగక్షయే।
అధర్మశ్చానృతం చైవ వవృధే పురుషర్షభ ॥ **7.74.24** ॥ 2667

అస్మిన్ ద్వాపరసంఖ్యానే తపో వైశ్యాన్ సమావిశత్।
త్రిభ్యో యుగేభ్యస్త్రీన్ వర్ణాన్ క్రమాద్ వై తప ఆవిశత్ ॥ **7.74.25** ॥ 2668

త్రిభ్యో యుగేభ్యస్త్రీన్ వర్ణాన్ ధర్మశ్చ పరినిష్ఠితః।
న శూద్రో లభతే ధర్మం యుగతస్తు నరర్షభ ॥ **7.74.26** ॥ 2669

హీనవర్ణో నృపశ్రేష్ఠ తప్యతే సుమహత్తపః।
భవిష్యచ్ఛూద్రయోన్యాం హి తపశ్చర్యా కలౌ యుగే ॥ **7.74.27** ॥ 2670

అధర్మః పరమో రాజన్ ద్వాపరే శూద్రజన్మనః।
స వై విషయపర్యంతే తవ రాజన్ మహాతపాః ॥ **7.74.28** ॥ 2671

అద్య తప్యతి దుర్బుద్ధిస్తేన బాలవధో హ్యయం।
యో హ్యధర్మమకార్యం వా విషయే పార్థివస్య తు ॥ **7.74.29** ॥ 2672

కరోతి చాశ్రీమూలం తత్పురే వా దుర్మతిర్నరః।
క్షిప్రం చ నరకం యాతి స చ రాజా న సంశయః ॥ **7.74.30** ॥ 2673

అధీతస్య చ తప్తస్య కర్మణః సుకృతస్య చ।
షష్ఠం భజతి భాగం తు ప్రజా ధర్మేణ పాలయన్ ॥ **7.74.31** ॥ 2674

షడ్భాగస్య చ భోక్తాసౌ రక్షతే న ప్రజాః కథం।
స త్వం పురుషశార్దూల మార్గస్వ విషయం స్వకం ॥ **7.74.32** ॥ 2675

దుష్కృతం యత్ర పశ్యేథాస్తత్ర యత్నం సమాచర।
ఏవం చేద్ ధర్మవృద్ధిశ్చ నృణాం చాయుర్వివర్ధనం।
భవిష్యతి నరశ్రేష్ఠ బాలస్యాస్య చ జీవితం ॥ **7.74.33** ॥ 2676

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుఃసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచసప్తతితమః సర్గః ॥

పుష్పకమారూఢేన శ్రీరామేణ స్వరాజ్యస్య సర్వదిక్షు భ్రాంత్వా దుష్కర్మణోఽనుసంధానం సర్వత్ర సత్కర్మైవ దృష్ట్వా దక్షిణస్యాం దిశి తపస్వినః శూద్రస్య పార్శ్వే గమనం

నారదస్య తు తద్ వాక్యం శ్రుత్వామృతమయం యథా।
ప్రహర్షమతులం లేభే లక్ష్మణం చేదమబ్రవీత్ ॥ **7.75.1** ॥ 2677

గచ్ఛ సౌమ్య ద్విజశ్రేష్ఠం సమాశ్వాసయ సువ్రత।
బాలస్య చ శరీరం తత్ తైలద్రోణ్యాం నిధాపయ ॥ **7.75.2** ॥ 2678

గంధైశ్చ పరమోదారైస్తైలైశ్చ సుసుగంధిభిః।
యథా న క్షీయతే బాలస్తథా సౌమ్య విధీయతాం ॥ **7.75.3** ॥ 2679

యథా శరీరో బాలస్య గుప్తః సన్ క్లిష్టకర్మణః।
విపత్తిః పరిభేదో వా న భవేచ్చ తథా కురు ॥ **7.75.4** ॥ 2680

ఏవం సందిశ్య కాకుత్స్థో లక్ష్మణం శుభలక్షణం।
మనసా పుష్పకం దధ్యావాగచ్ఛేతి మహాయశాః ॥ **7.75.5** ॥ 2681

ఇంగితం స తు విజ్ఞాయ పుష్పకో హేమభూషితః।
ఆజగామ ముహూర్తేన సమీపే రాఘవస్య వై ॥ **7.75.6** ॥ 2682

సోఽబ్రవీత్ ప్రణతో భూత్వా అయమస్మి నరాధిప।
వశ్యస్తవ మహాబాహో కింకరః సముపస్థితః ॥ **7.75.7** ॥ 2683

భాషితం రుచిరం శ్రుత్వా పుష్పకస్య నరాధిపః।
అభివాద్య మహర్షీన్ స విమానం సోఽధ్యరోహత ॥ **7.75.8** ॥ 2684

ధనుర్గృహీత్వా తూణీం చ ఖడ్గం చ రుచిరప్రభం।
నిక్షిప్య నగరే చైతౌ సౌమిత్రిభరతావుభౌ ॥ **7.75.9** ॥ 2685

ప్రాయాత్ ప్రతీచీం హరితం విచిన్వంశ్చ తతస్తతః।
ఉత్తరామగమచ్ఛ్రీమాన్ దిశం హిమవతావృతాం ॥ **7.75.10** ॥ 2686

అపశ్యమానస్తత్రాపి స్వల్పమప్యథ దుష్కృతం।
పూర్వామపి దిశం సర్వామథాపశ్యన్నరాధిపః ॥ **7.75.11** ॥ 2687

ప్రవిశుద్ధసమాచారామాదర్శతలనిర్మలాం।
పుష్పకస్థో మహాబాహుస్తదాపశ్యన్నరాధిపః ॥ **7.75.12** ॥ 2688

దక్షిణాం దిశమాక్రామత్ తతో రాజర్షినందనః।
శైవలస్యోత్తరే పార్శ్వే దదర్శ సుమహత్సరః ॥ **7.75.13** ॥ 2689

తస్మిన్ సరసి తప్యంతం తాపసం సుమహత్తపః।
దదర్శ రాఘవః శ్రీమాల్లంబమానమధోముఖం ॥ **7.75.14** ॥ 2690

రాఘవస్తముపాగమ్య తప్యంతం తప ఉత్తమం।
ఉవాచ చ నృపో వాక్యం ధన్యస్త్వమసి సువ్రత ॥ **7.75.15** ॥ 2691

కస్యాం యోన్యాం తపోవృద్ధ వర్తసే దృఢవిక్రమ।
కౌతూహలాత్ త్వాం పృచ్ఛామి రామో దాశరథిర్హ్యహం ॥ **7.75.16** ॥ 2692

కోఽర్థో మనీషితస్తుభ్యం స్వర్గలాభోఽపరోఽథవా।
వరాశ్రయో యదర్థం త్వం తపస్యన్యైః సుదుశ్చరం ॥ **7.75.17** ॥ 2693

యమాశ్రిత్య తపస్తప్తం శ్రోతుమిచ్ఛామి తాపస।
బ్రాహ్మణో వాసి భద్రం తే క్షత్రియో వాసి దుర్జయః।
వైశ్యస్తృతీయో వర్ణో వా శూద్రో వా సత్యవాగ్ భవ ॥ **7.75.18** ॥ 2694

ఇత్యేవముక్తః స నరాధిపేన
అవాక్శిరా దాశరథాయ తస్మై।
ఉవాచ జాతిం నృపపుంగవాయ
యత్కారణం చైవ తపఃప్రయత్నః ॥ **7.75.19** ॥ 2695

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షట్సప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ శంబూకస్య వధస్తస్య దేవైః ప్రశంసనం అగస్త్యాశ్రమే మహర్షిణాగస్త్యేన తస్య సత్కారస్తదర్థమాభూషణదానం చ

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రామస్యాక్లిష్టకర్మణః।
అవాక్శిరాస్తథాభూతో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.76.1** ॥ 2696

శూద్రయోన్యాం ప్రజాతోఽస్మి తప ఉగ్రం సమాస్థితః।
దేవత్వం ప్రార్థయే రామ సశరీరో మహాయశః ॥ **7.76.2** ॥ 2697

న మిథ్యాహం వదే రామ దేవలోకజిగీషయా।
శూద్రం మాం విద్ధి కాకుత్స్థ శంబూకం నామ నామతః ॥ **7.76.3** ॥ 2698

భాషతస్తస్య శూద్రస్య ఖడ్గం సురుచిరప్రభం।
నిష్కృష్య కోశాద్ విమలం శిరశ్చిచ్ఛేద రాఘవః ॥ **7.76.4** ॥ 2699

తస్మిఞ్ఛూద్రే హతే దేవాః సేంద్రాః సాగ్నిపురోగమాః।
సాధుసాధ్వితి కాకుత్స్థం తే శశంసుర్ముహుర్ముహుః ॥ **7.76.5** ॥ 2700

పుష్పవృష్టిర్మహత్యాసీద్ దివ్యానాం సుసుగంధినాం।
పుష్పాణాం వాయుముక్తానాం సర్వతః ప్రపపాత హ ॥ **7.76.6** ॥ 2701

సుప్రీతాశ్చాబ్రువన్ రామం దేవాః సత్యపరాక్రమం।
సురకార్యమిదం దేవ సుకృతం తే మహామతే ॥ **7.76.7** ॥ 2702

గృహాణ చ వరం సౌమ్య యం త్వమిచ్ఛస్యరిందమ।
స్వర్గభాజ్ నహి శూద్రోఽయం త్వత్కృతే రఘునందన ॥ **7.76.8** ॥ 2703

దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా రామః సత్యపరాక్రమః।
ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం సహస్రాక్షం పురందరం ॥ **7.76.9** ॥ 2704

యది దేవాః ప్రసన్నా మే ద్విజపుత్రః స జీవతు।
దిశంతు వరమేతం మే ఈప్సితం పరమం మమ ॥ **7.76.10** ॥ 2705

మమాపచారాద్ బాలోఽసౌ బ్రాహ్మణస్యైకపుత్రకః।
అప్రాప్తకాలః కాలేన నీతో వైవస్వతక్షయం ॥ **7.76.11** ॥ 2706

తం జీవయత భద్రం వో నానృతం కర్తుమర్హథ।
ద్విజస్య సంశ్రుతోఽర్థో మే జీవయిష్యామి తే సుతం ॥ **7.76.12** ॥ 2707

రాఘవస్య తు తద్ వాక్యం శ్రుత్వా విబుధసత్తమాః।
ప్రత్యూచూ రాఘవం ప్రీతా దేవాః ప్రీతిసమన్వితం ॥ **7.76.13** ॥ 2708

నిర్వృతో భవ కాకుత్స్థ సోఽస్మిన్నహని బాలకః।
జీవితం ప్రాప్తవాన్ భూయః సమేతశ్చాపి బంధుభిః ॥ **7.76.14** ॥ 2709

యస్మిన్ ముహూర్తే కాకుత్స్థ శూద్రోఽయం వినిపాతితః।
తస్మిన్ ముహూర్తే బాలోఽసౌ జీవేన సమయుజ్యత ॥ **7.76.15** ॥ 2710

స్వస్తి ప్రాప్నుహి భద్రం తే సాధు యామ నరర్షభ।
అగస్త్యస్యాశ్రమపదం ద్రష్టుమిచ్ఛామ రాఘవ ॥ **7.76.16** ॥ 2711

తస్య దీక్షా సమాప్తా హి బ్రహ్మర్షేః సుమహాద్యుతేః।
ద్వాదశం హి గతం వర్షం జలశయ్యాం సమాసతః ॥ **7.76.17** ॥ 2712

కాకుత్స్థ తద్ గమిష్యామో మునిం సమభినందితుం।
త్వం చాపి గచ్ఛ భద్రం తే ద్రష్టుం తమృషిసత్తమం ॥ **7.76.18** ॥ 2713

స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ దేవానాం రఘునందనః।
ఆరురోహ విమానం తం పుష్పకం హేమభూషితం ॥ **7.76.19** ॥ 2714

తతో దేవాః ప్రయాతాస్తే విమానైర్బహువిస్తరైః।
రామోఽప్యనుజగామాశు కుంభయోనేస్తపోవనం ॥ **7.76.20** ॥ 2715

దృష్ట్వా తు దేవాన్ సంప్రాప్తానగస్త్యస్తపసాం నిధిః।
అర్చయామాస ధర్మాత్మా సర్వాంస్తానవిశేషతః ॥ **7.76.21** ॥ 2716

ప్రతిగృహ్య తతః పూజాం సంపూజ్య చ మహామునిం।
జగ్ముస్తే త్రిదశా హృష్టా నాకపృష్ఠం సహానుగాః ॥ **7.76.22** ॥ 2717

గతేషు తేషు కాకుత్స్థః పుష్పకాదవరుహ్య చ।
తతోఽభివాదయామాస అగస్త్యమృషిసత్తమం ॥ **7.76.23** ॥ 2718

సోఽభివాద్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా।
ఆతిథ్యం పరమం ప్రాప్య నిషసాద నరాధిపః ॥ **7.76.24** ॥ 2719

తమువాచ మహాతేజాః కుంభయోనిర్మహాతపాః।
స్వాగతం తే నరశ్రేష్ఠ దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి రాఘవ ॥ **7.76.25** ॥ 2720

త్వం మే బహుమతో రామ గుణైర్బహుభిరుత్తమైః।
అతిథిః పూజనీయశ్చ మమ రాజన్ హృది స్థితః ॥ **7.76.26** ॥ 2721

సురా హి కథయంతి త్వామాగతం శూద్రఘాతినం।
బ్రాహ్మణస్య తు ధర్మేణ త్వయా జీవాపితః సుతః ॥ **7.76.27** ॥ 2722

ఉష్యతాం చేహ రజనీం సకాశే మమ రాఘవ।
ప్రభాతే పుష్పకేణ త్వం గంతాసి పురమేవ హి ॥ **7.76.28** ॥ 2723

త్వం హి నారాయణః శ్రీమాంస్త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం।
త్వం ప్రభుః సర్వదేవానాం పురుషస్త్వం సనాతనః ॥ **7.76.29** ॥ 2724

ఇదం చాభరణం సౌమ్య నిర్మితం విశ్వకర్మణా।
దివ్యం దివ్యేన వపుషా దీప్యమానం స్వతేజసా ॥ **7.76.30** ॥ 2725

ప్రతిగృహ్ణీష్వ కాకుత్స్థ మత్ప్రియం కురు రాఘవ।
దత్తస్య హి పునర్దానే సుమహత్ ఫలముచ్యతే ॥ **7.76.31** ॥ 2726

భరణే హి భవాఞ్శక్తః ఫలానాం మహతామపి।
త్వం హి శక్తస్తారయితుం సేంద్రానపి దివౌకసః ॥ **7.76.32** ॥ 2727

తస్మాత్ ప్రదాస్యే విధివత్ తత్ ప్రతీచ్ఛ నరాధిప।
అథోవాచ మహాత్మానమిక్ష్వాకూణాం మహారథః ॥ **7.76.33** ॥ 2728

రామో మతిమతాం శ్రేష్ఠః క్షత్రధర్మమనుస్మరన్।
ప్రతిగ్రహోఽయం భగవన్ బ్రాహ్మణస్యావిగర్హితః ॥ **7.76.34** ॥ 2729

క్షత్రియేణ కథం విప్ర ప్రతిగ్రాహ్యం భవేత్ తతః।
ప్రతిగ్రహో హి విప్రేంద్ర క్షత్రియాణాం సుగర్హితః ॥ **7.76.35** ॥ 2730

బ్రాహ్మణేన విశేషేణ దత్తం తద్ వక్తుమర్హసి।
ఏవముక్తస్తు రామేణ ప్రత్యువాచ మహానృషిః ॥ **7.76.36** ॥ 2731

ఆసన్ కృతయుగే రామ బ్రహ్మభూతే పురాయుగే।
అపార్థివాః ప్రజాః సర్వాః సురాణాం తు శతక్రతుః ॥ **7.76.37** ॥ 2732

తాః ప్రజా దేవదేవేశం రాజార్థం సముపాద్రవన్।
సురాణాం స్థాపితో రాజా త్వయా దేవ శతక్రతుః ॥ **7.76.38** ॥ 2733

ప్రయచ్ఛాస్మాసు లోకేశ పార్థివం నరపుంగవం।
యస్మై పూజాం ప్రయుంజానా ధూతపాపాశ్చరేమహి ॥ **7.76.39** ॥ 2734

న వసామో వినా రాజ్ఞా ఏష నో నిశ్చయః పరః।
తతో బ్రహ్మా సురశ్రేష్ఠో లోకపాలాన్ సవాసవాన్ ॥ **7.76.40** ॥ 2735

సమాహూయాబ్రవీత్ సర్వాంస్తేజోభాగాన్ ప్రయచ్ఛత।
తతో దదుర్లోకపాలాః సర్వే భాగాన్ స్వతేజసః ॥ **7.76.41** ॥ 2736

అక్షుపచ్చ తతో బ్రహ్మా యతో జాతః క్షుపో నృపః।
తం బ్రహ్మా లోకపాలానాం సమాంశైః సమయోజయత్ ॥ **7.76.42** ॥ 2737

తతో దదౌ నృపం తాసాం ప్రజానామీశ్వరం క్షుపం।
తత్త్రైంద్రేణ చ భాగేన మహీమాజ్ఞాపయన్నృపః ॥ **7.76.43** ॥ 2738

వారుణేన తు భాగేన వపుః పుష్యతి పార్థివః।
కౌబేరేణ తు భాగేన విత్తపాభాం దదౌ తదా ॥ **7.76.44** ॥ 2739

యస్తు యామ్యోఽభవద్ భాగస్తేన శాస్తి స్మ స ప్రజాః।
తత్త్రైంద్రేణ నరశ్రేష్ఠ భాగేన రఘునందన ॥ **7.76.45** ॥ 2740

ప్రతిగృహ్ణీష్వ భద్రం తే తారణార్థం మమ ప్రభో।
తద్ రామః ప్రతిజగ్రాహ మునేస్తస్య మహాత్మనః ॥ **7.76.46** ॥ 2741

దివ్యమాభరణం చిత్రం ప్రదీప్తమివ భాస్కరం।
ప్రతిగృహ్య తతో రామస్తదాభరణముత్తమం ॥ **7.76.47** ॥ 2742

ఆగమం తస్య దీప్తస్య ప్రష్టుమేవోపచక్రమే।
అత్యద్భుతమిదం దివ్యం వపుషా యుక్తమద్భుతం ॥ **7.76.48** ॥ 2743

కథం వా భవతా ప్రాప్తం కుతో వా కేన వాఽఽహతం।
కౌతూహలతయా బ్రహ్మన్ పృచ్ఛామి త్వాం మహాయశః ॥ **7.76.49** ॥ 2744

ఆశ్చర్యాణాం బహూనాం హి నిధిః పరమకో భవాన్।
ఏవం బ్రువతి కాకుత్స్థే మునిర్వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ **7.76.50** ॥ 2745

శృణు రామ యథావృత్తం పురా త్రేతాయుగే యుగే ॥ **7.76.51** ॥ 2746

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షట్సప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తసప్తతితమః సర్గః ॥

మహర్షిణాగస్త్యేన శ్రీరామం ప్రతి స్వర్గిపురుషకర్తృకశవభక్షణప్రసంగస్య శ్రావణం

పురా త్రేతాయుగే రామ బభూవ బహువిస్తరం।
సమంతాద్ యోజనశతం విమృగం పక్షివర్జితం ॥ **7.77.1** ॥ 2747

తస్మిన్ నిర్మానుషేఽరణ్యే కుర్వాణస్తప ఉత్తమం।
అహమాక్రమితుం సౌమ్య తదరణ్యముపాగమం ॥ **7.77.2** ॥ 2748

తస్య రూపమరణ్యస్య నిర్దేష్టుం న శశాక హ।
ఫలమూలైః సుఖాస్వాదైర్బహురూపైశ్చ పాదపైః ॥ **7.77.3** ॥ 2749

తస్యారణ్యస్య మధ్యే తు సరో యోజనమాయతం।
హంసకారండవాకీర్ణం చక్రవాకోపశోభితం ॥ **7.77.4** ॥ 2750

పద్మోత్పలసమాకీర్ణం సమతిక్రాంతశైవలం।
తదాశ్చర్యమివాత్యర్థం సుఖాస్వాదమనుత్తమం ॥ **7.77.5** ॥ 2751

అరజస్కం తదక్షోభ్యం శ్రీమత్పక్షిగణాయుతం।
తస్మిన్ సరఃసమీపే తు మహదద్భుతమాశ్రమం ॥ **7.77.6** ॥ 2752

పురాణం పుణ్యమత్యర్థం తపస్విజనవర్జితం।
తత్రాహమవసం రాత్రిం నైదాఘీం పురుషర్షభ ॥ **7.77.7** ॥ 2753

ప్రభాతే కల్యముత్థాయ సరస్తదుపచక్రమే ।
అథాపశ్యం శవం తత్ర సుపుష్టమరజః క్వచిత్ ॥ **7.77.8** ॥ 2754

తిష్ఠంతం పరయా లక్ష్మ్యా తస్మింస్తోయాశయే నృప ।
తమర్థం చింతయానోఽహం ముహూర్తం తత్ర రాఘవ ॥ **7.77.9** ॥ 2755

విష్ఠితోఽస్మి సరస్తీరే కిం న్విదం స్యాదితి ప్రభో ।
అథాపశ్యం ముహూర్తాత్ తు దివ్యమద్భుతదర్శనం ॥ **7.77.10** ॥ 2756

విమానం పరమోదారం హంసయుక్తం మనోజవం ।
అత్యర్థం స్వర్గిణం తత్ర విమానే రఘునందన ॥ **7.77.11** ॥ 2757

ఉపాస్తేఽప్సరసాం వీర సహస్రం దివ్యభూషణం ।
గాయంతి కాశ్చిద్ రమ్యాణి వాదయంతి తథాపరాః ॥ **7.77.12** ॥ 2758

మృదంగవీణాపణవాన్ నృత్యంతి చ తథాపరాః ।
అపరాశ్చంద్రరశ్మ్యాభైర్హేమదండైర్మహాధనైః ॥ **7.77.13** ॥ 2759

ధూయుర్వదనం తస్య పుండరీకనిభేక్షణాః ।
తతః సింహాసనం హిత్వా మేరుకూటమివాంశుమాన్ ॥ **7.77.14** ॥ 2760

పశ్యతో మే తదా రామ విమానాదవరుహ్య చ ।
తం శవం భక్షయామాస స స్వర్గీ రఘునందన ॥ **7.77.15** ॥ 2761

తతో భుక్త్వా యథాకామం మాంసం బహు సుపీవరం ।
అవతీర్య సరః స్వర్గీ సంస్ప్రష్టుముపచక్రమే ॥ **7.77.16** ॥ 2762

ఉపస్పృశ్య యథాన్యాయం స స్వర్గీ రఘునందన ।
ఆరోఢుముపచక్రామ విమానవరముత్తమం ॥ **7.77.17** ॥ 2763

తమహం దేవసంకాశమారోహంతముదీక్ష్య వై ।
అథాహమబ్రువం వాక్యం తమేవ పురుషర్షభ ॥ **7.77.18** ॥ 2764

కో భవాన్ దేవసంకాశ ఆహారశ్చ విగర్హితః।
త్వయేదం భుజ్యతే సౌమ్య కిమర్థం వక్తుమర్హసి ॥ **7.77.19** ॥ 2765

కస్య స్యాదీదృశో భావ ఆహారో దేవసమ్మతః।
ఆశ్చర్యం వర్తతే సౌమ్య శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః।
నాహమౌపయికం మన్యే తవ భక్ష్యమిమం శవం ॥ **7.77.20** ॥ 2766

ఇత్యేవముక్తః స నరేంద్ర నాకీ
కౌతూహలాత్ సూనృతయా గిరా చ।
శ్రుత్వా చ వాక్యం మమ సర్వమేతత్
సర్వం తథా చాకథయన్మమేతి ॥ **7.77.21** ॥ 2767

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టసప్తతితమః సర్గః ॥

అగస్త్యం ప్రతి స్వకీయకుత్సితాహారప్రాప్తికారణం వర్ణయతా శ్వేతేన బ్రహ్మణా సహ సంజాతాయా వార్తాయా ఉపస్థాపనమగస్త్యాయ దివ్యాభూషణస్య దానేన తస్య క్షుత్తృషాకష్టతో ముక్తిశ్చ

శ్రుత్వా తు భాషితం వాక్యం మమ రామ శుభాక్షరం ।
ప్రాంజలిః ప్రత్యువాచేదం స స్వర్గీ రఘునందన ॥ **7.78.1** ॥ 2768

శృణు బ్రహ్మన్ పురా వృత్తం మమైతత్ సుఖదుఃఖయోః ।
అనతిక్రమణీయం చ యథా పృచ్ఛసి మాం ద్విజ ॥ **7.78.2** ॥ 2769

పురా వైదర్భకో రాజా పితా మమ మహాయశాః ।
సుదేవ ఇతి విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు వీర్యవాన్ ॥ **7.78.3** ॥ 2770

తస్య పుత్రద్వయం బ్రహ్మన్ ద్వాభ్యాం స్త్రీభ్యామజాయత ।
అహం శ్వేత ఇతి ఖ్యాతో యవీయాన్ సురథోఽభవత్ ॥ **7.78.4** ॥ 2771

తతః పితరి స్వర్యాతే పౌరా మామభ్యషేచయన్ ।
తత్రాహం కృతవాన్ రాజ్యం ధర్మ్యం చ సుసమాహితః ॥ **7.78.5** ॥ 2772

ఏవం వర్షసహస్రాణి సమతీతాని సువ్రత ।
రాజ్యం కారయతో బ్రహ్మన్ ప్రజా ధర్మేణ రక్షతః ॥ **7.78.6** ॥ 2773

సోఽహం నిమిత్తే కస్మింశ్చిద్ విజ్ఞాతాయుర్ద్విజోత్తమ ।
కాలధర్మం హృది న్యస్య తతో వనముపాగమం ॥ **7.78.7** ॥ 2774

సోఽహం వనమిదం దుర్గం మృగపక్షివివర్జితం।
తపశ్చర్తుం ప్రవిష్టోఽస్మి సమీపే సరసః శుభే ॥ **7.78.8** ॥ 2775

భ్రాతరం సురథం రాజ్యే అభిషిచ్య మహీపతిం।
ఇదం సరః సమాసాద్య తపస్తప్తం మయా చిరం ॥ **7.78.9** ॥ 2776

సోఽహం వర్షసహస్రాణి తపస్త్రీణి మహావనే।
తప్త్వా సుదుష్కరం ప్రాప్తో బ్రహ్మలోకమనుత్తమం ॥ **7.78.10** ॥ 2777

తస్యేమే స్వర్గభూతస్య క్షుత్పిపాసే ద్విజోత్తమ।
బాధేతే పరమోదార తతోఽహం వ్యథితేంద్రియః ॥ **7.78.11** ॥ 2778

గత్వా త్రిభువనశ్రేష్ఠం పితామహమువాచ హ।
భగవన్ బ్రహ్మలోకోఽయం క్షుత్పిపాసావివర్జితః ॥ **7.78.12** ॥ 2779

కస్యాయం కర్మణః పాకః క్షుత్పిపాసానుగో హ్యహం।
ఆహారః కశ్చ మే దేవ తన్మే బ్రూహి పితామహ ॥ **7.78.13** ॥ 2780

పితామహస్తు మామాహ తవాహారః సుదేవజ।
స్వాదూని స్వాని మాంసాని తాని భక్షయ నిత్యశః ॥ **7.78.14** ॥ 2781

స్వశరీరం త్వయా పుష్టం కుర్వతా తప ఉత్తమం।
అనుప్తం రోహతే శ్వేత న కదాచిన్మహామతే ॥ **7.78.15** ॥ 2782

దత్తం న తేఽస్తి సూక్ష్మోఽపి తప ఏవ నిషేవసే।
తేన స్వర్గగతో వత్స బాధ్యసే క్షుత్పిపాసయా ॥ **7.78.16** ॥ 2783

స త్వం సుపుష్టమాహారైః స్వశరీరమనుత్తమం।
భక్షయిత్వామృతరసం తేన వృత్తిర్భవిష్యతి ॥ **7.78.17** ॥ 2784

యదా తు తద్వనం శ్వేత అగస్త్యః స మహానృషిః।
ఆగమిష్యతి దుర్ధర్షస్తదా కృచ్ఛ్రాద్ విమోక్ష్యసే ॥ **7.78.18** ॥ 2785

స హి తారయితుం సౌమ్య శక్తః సురగణానపి।
కిం పునస్త్వాం మహాబాహో క్షుత్పిపాసావశం గతం ॥ **7.78.19** ॥ 2786

సోఽహం భగవతః శ్రుత్వా దేవదేవస్య నిశ్చయం।
ఆహారం గర్హితం కుర్మి స్వశరీరం ద్విజోత్తమ ॥ **7.78.20** ॥ 2787

బహూన్ వర్షగణాన్ బ్రహ్మన్ భుజ్యమానమిదం మయా।
క్షయం నాభ్యేతి బ్రహ్మర్షే తృప్తిశ్చాపి మమోత్తమా ॥ **7.78.21** ॥ 2788

తస్య మే కృచ్ఛ్రభూతస్య కృచ్ఛ్రాదస్మాద్ విమోక్షయ।
అన్యేషాం న గతిర్హ్యత్ర కుంభయోనిమృతే ద్విజం ॥ **7.78.22** ॥ 2789

ఇదమాభరణం సౌమ్య తారణార్థం ద్విజోత్తమ।
ప్రతిగృహ్ణీష్వ భద్రం తే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ॥ **7.78.23** ॥ 2790

ఇదం తావత్ సువర్ణం చ ధనం వస్త్రాణి చ ద్విజ।
భక్ష్యం భోజ్యం చ బ్రహ్మర్షే దదాత్యాభరణాని చ ॥ **7.78.24** ॥ 2791

సర్వాన్ కామాన్ ప్రయచ్ఛామి భోగాంశ్చ మునిపుంగవ।
తారణే భగవన్ మహ్యం ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ॥ **7.78.25** ॥ 2792

తస్యాహం స్వర్గిణో వాక్యం శ్రుత్వా దుఃఖసమన్వితం।
తారణాయోపజగ్రాహ తదాభరణముత్తమం ॥ **7.78.26** ॥ 2793

మయా ప్రతిగృహీతే తు తస్మిన్నాభరణే శుభే।
మానుషః పూర్వకో దేహో రాజర్షేర్విననాశ హ ॥ **7.78.27** ॥ 2794

ప్రణష్టే తు శరీరేఽసౌ రాజర్షిః పరయా ముదా।
తృప్తః ప్రముదితో రాజా జగామ త్రిదివం సుఖం ॥ **7.78.28** ॥ 2795

తేనేదం శక్రతుల్యేన దివ్యమాభరణం మమ।
తస్మిన్నిమిత్తే కాకుత్స్థ దత్తమద్భుతదర్శనం ॥ **7.78.29** ॥ 2796

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనాశీతితమః సర్గః ॥

ఇక్ష్వాకుసుతస్య దండస్య రాజ్యం

తదద్భుతతమం వాక్యం శ్రుత్వాగస్త్యస్య రాఘవః।
గౌరవాద్ విస్మయాచ్చైవ భూయః ప్రష్టుం ప్రచక్రమే ॥ **7.79.1** ॥ 2797

భగవంస్తద్ వనం ఘోరం తపస్తప్యతి యత్ర సః।
శ్వేతో వైదర్భకో రాజా కథం తదమృగద్విజం ॥ **7.79.2** ॥ 2798

తద్ వనం స కథం రాజా శూన్యం మనుజవర్జితం।
తపశ్చర్తుం ప్రవిష్టః స శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥ **7.79.3** ॥ 2799

రామస్య వచనం శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితం।
వాక్యం పరమతేజస్వీ వక్తుమేవోపచక్రమే ॥ **7.79.4** ॥ 2800

పురా కృతయుగే రామ మనుర్దండధరః ప్రభుః।
తస్య పుత్రో మహానాసీదిక్ష్వాకుః కులనందనః ॥ **7.79.5** ॥ 2801

తం పుత్రం పూర్వకం రాజ్యే నిక్షిప్య భువి దుర్జయం।
పృథివ్యాం రాజవంశానాం భవ కర్తేత్యువాచ తం ॥ **7.79.6** ॥ 2802

తథైవ చ ప్రతిజ్ఞాతం పితుః పుత్రేణ రాఘవ।
తతః పరమసంతుష్టో మనుః పుత్రమువాచ హ ॥ **7.79.7** ॥ 2803

ప్రీతోఽస్మి పరమోదార కర్తా చాసి న సంశయః।
దండేన చ ప్రజా రక్ష మా చ దండమకారణే ॥ **7.79.8** ॥ 2804

అపరాధిషు యో దండః పాత్యతే మానవేషు వై।
స దండో విధివన్ముక్తః స్వర్గం నయతి పార్థివం ॥ **7.79.9** ॥ 2805

తస్మాద్ దండే మహాబాహో యత్నవాన్ భవ పుత్రక।
ధర్మో హి పరమో లోకే కుర్వతస్తే భవిష్యతి ॥ **7.79.10** ॥ 2806

ఇతి తం బహు సందిశ్య మనుః పుత్రం సమాధినా।
జగామ త్రిదివం హృష్టో బ్రహ్మలోకం సనాతనం ॥ **7.79.11** ॥ 2807

ప్రయాతే త్రిదివం తస్మిన్నిక్ష్వాకురమితప్రభః।
జనయిష్యే కథం పుత్రానితి చింతాపరోఽభవత్ ॥ **7.79.12** ॥ 2808

కర్మభిర్బహురూపైశ్చ తైస్తైర్మనుసుతస్తదా।
జనయామాస ధర్మాత్మా శతం దేవసుతోపమాన్ ॥ **7.79.13** ॥ 2809

తేషామవరజస్తాత సర్వేషాం రఘునందన।
మూఢశ్చాకృతవిద్యశ్చ న శుశ్రూషతి పూర్వజాన్ ॥ **7.79.14** ॥ 2810

నామ తస్య చ దండేతి పితా చక్రేఽల్పమేధసః।
అవశ్యం దండపతనం శరీరేఽస్య భవిష్యతి ॥ **7.79.15** ॥ 2811

అపశ్యమానస్తం దేశం ఘోరం పుత్రస్య రాఘవ।
వింధ్యశైవలయోర్మధ్యే రాజ్యం ప్రాదాదరిందమ ॥ **7.79.16** ॥ 2812

స దండస్తత్ర రాజాభూద్ రమ్యే పర్వతరోధసి।
పురం చాప్రతిమం రామ న్యవేశయదనుత్తమం ॥ **7.79.17** ॥ 2813

పురస్య చాకరోన్నామ మధుమంతమితి ప్రభో।
పురోహితం తూశనసం వరయామాస సువ్రతం ॥ **7.79.18** ॥ 2814

ఏవం స రాజా తద్ రాజ్యమకరోత్ సపురోహితః।
ప్రహృష్టమనుజాకీర్ణం దేవరాజో యథా దివి ॥ **7.79.19** ॥ 2815

తతః స రాజా మనుజేంద్రపుత్రః
సార్ధం చ తేనోశనసా తదానీం।
చకార రాజ్యం సుమహాన్మహాత్మా
శక్రో దివీవోశనసా సమేతః ॥ **7.79.20** ॥ 2816

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోనాశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అశీతితమః సర్గః ॥

దండస్య భార్గవకన్యయా సహ బలాత్కారః

ఏతదాఖ్యాయ రామాయ మహర్షిః కుంభసంభవః।
అస్యామేవాపరం వాక్యం కథాయాముపచక్రమే ॥ **7.80.1** ॥ 2817

తతః స దండః కాకుత్స్థ బహువర్షగణాయుతం।
అకరోత్ తత్ర దాంతాత్మా రాజ్యం నిహతకంటకం ॥ **7.80.2** ॥ 2818

అథ కాలే తు కస్మింశ్చిద్ రాజా భార్గవమాశ్రమం।
రమణీయముపాక్రామచ్చైత్రే మాసి మనోరమే ॥ **7.80.3** ॥ 2819

తత్ర భార్గవకన్యాం స రూపేణాప్రతిమాం భువి।
విచరంతీం వనోద్దేశే దండోఽపశ్యదనుత్తమాం ॥ **7.80.4** ॥ 2820

స దృష్ట్వా తాం సుదుర్మేధా అనంగశరపీడితః।
అభిగమ్య సుసంవిగ్నాం కన్యాం వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.80.5** ॥ 2821

కుతస్త్వమసి సుశ్రోణి కస్య వాసి సుతా శుభే।
పీడితోఽహమనంగేన పృచ్ఛామి త్వాం శుభాననే ॥ **7.80.6** ॥ 2822

తస్య త్వేవం బ్రువాణస్య మోహోన్మత్తస్య కామినః।
భార్గవీ ప్రత్యువాచేదం వచః సానునయం త్విదం ॥ **7.80.7** ॥ 2823

భార్గవస్య సుతాం విద్ధి దేవస్యాక్లిష్టకర్మణః।
అరజాం నామ రాజేంద్ర జ్యేష్ఠామాశ్రమవాసినీం ॥ **7.80.8** ॥ 2824

మా మాం స్పృశ బలాద్ రాజన్ కన్యా పితృవశా హ్యహం।
గురుః పితా మే రాజేంద్ర త్వం చ శిష్యో మహాత్మనః ॥ **7.80.9** ॥ 2825

వ్యసనం సుమహత్ క్రుద్ధః స తే దద్యాన్మహాతపాః।
యది వాన్యన్మయా కార్యం ధర్మదృష్టేన సత్పథా ॥ **7.80.10** ॥ 2826

వరయస్వ నరశ్రేష్ఠ పితరం మే మహాద్యుతిం।
అన్యథా తు ఫలం తుభ్యం భవేద్ ఘోరాభిసంహితం ॥ **7.80.11** ॥ 2827

క్రోధేన హి పితా మేఽసౌ త్రైలోక్యమపి నిర్దహేత్।
దాస్యతే చానవద్యాంగ తవ మాం యాచితః పితా ॥ **7.80.12** ॥ 2828

ఏవం బ్రువాణామరజాం దండః కామవశం గతః।
ప్రత్యువాచ మదోన్మత్తః శిరస్యాధాయ చాంజలిం ॥ **7.80.13** ॥ 2829

ప్రసాదం కురు సుశ్రోణి న కాలం క్షేప్తుమర్హసి।
త్వత్కృతే హి మమ ప్రాణా విదీర్యంతే వరాననే ॥ **7.80.14** ॥ 2830

త్వాం ప్రాప్య తు వధో వాపి పాపం వాపి సుదారుణం।
భక్తం భజస్వ మాం భీరు భజమానం సువిహ్వలం ॥ **7.80.15** ॥ 2831

ఏవముక్త్వా తు తాం కన్యాం దోర్భ్యాం ప్రాప్య బలాద్ బలీ।
విస్ఫురంతీం యథాకామం మైథునాయోపచక్రమే ॥ **7.80.16** ॥ 2832

తమనర్థం మహాఘోరం దండః కృత్వా సుదారుణం।
నగరం ప్రయయావాశు మధుమంతమనుత్తమం ॥ **7.80.17** ॥ 2833

అరజాపి రుదంతీ సా ఆశ్రమస్యావిదూరతః।
ప్రతీక్షతే సుసంత్రస్తా పితరం దేవసన్నిభం ॥ **7.80.18** ॥ 2834

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకాశీతితమః సర్గః ॥

శుక్రస్య శాపేన సపరివారస్య దండస్య తదీయరాజ్యస్య చ వినాశః

స ముహూర్తాదుపశ్రుత్య దేవర్షిరమితప్రభః।
స్వమాశ్రమం శిష్యవృతః క్షుధార్తః సన్న్యవర్తత ॥ **7.81.1** ॥ 2835

సోఽపశ్యదరజాం దీనాం రజసా సమభిప్లుతాం।
జ్యోత్స్నామివ గ్రహగ్రస్తాం ప్రత్యూషే న విరాజతీం ॥ **7.81.2** ॥ 2836

తస్య రోషః సమభవత్ క్షుధార్తస్య విశేషతః।
నిర్దహన్నివ లోకాంస్త్రీశిష్యాంశ్చైతదువాచ హ ॥ **7.81.3** ॥ 2837

పశ్యధ్వం విపరీతస్య దండస్యావిదితాత్మనః।
విపత్తిం ఘోరసంకాశాం క్రుద్ధాదగ్నిశిఖామివ ॥ **7.81.4** ॥ 2838

క్షయోఽస్య దుర్మతేః ప్రాప్తః సానుగస్య దురాత్మనః।
యః ప్రదీప్తాం హుతాశస్య శిఖాం వై స్ప్రష్టుమర్హతి ॥ **7.81.5** ॥ 2839

యస్మాత్ స కృతవాన్ పాపమీదృశం ఘోరసంహితం।
తస్మాత్ ప్రాప్స్యతి దుర్మేధాః ఫలం పాపస్య కర్మణః ॥ **7.81.6** ॥ 2840

సప్తరాత్రేణ రాజాసౌ సపుత్రబలవాహనః।
పాపకర్మసమాచారో వధం ప్రాప్స్యతి దుర్మతిః ॥ **7.81.7** ॥ 2841

సమంతాద్ యోజనశతం విషయం చాస్య దుర్మతేః।
ధక్ష్యతే పాంసువర్షేణ మహతా పాకశాసనః ॥ **7.81.8** ॥ 2842

సర్వసత్త్వాని యానీహ స్థావరాణి చరాణి చ।
మహతా పాంసువర్షేణ విలయం సర్వతోఽగమన్ ॥ **7.81.9** ॥ 2843

దండస్య విషయో యావత్ తావత్ సర్వం సముచ్ఛ్రయం।
పాంసువర్షమివాలక్ష్యం సప్తరాత్రం భవిష్యతి ॥ **7.81.10** ॥ 2844

ఇత్యుక్త్వా క్రోధతామ్రాక్షస్తమాశ్రమనివాసినం।
జనం జనపదాంతేషు స్థీయతామితి చాబ్రవీత్ ॥ **7.81.11** ॥ 2845

శ్రుత్వా తూశనసో వాక్యం సోఽశ్రమావసథో జనః।
నిష్క్రాంతో విషయాత్ తస్మాత్ స్థానం చక్రేఽథ బాహ్యతః ॥ **7.81.12** ॥ 2846

స తథోక్త్వా మునిజనమరజామిదమబ్రవీత్।
ఇహైవ వస దుర్మేధే ఆశ్రమే సుసమాహితా ॥ **7.81.13** ॥ 2847

ఇదం యోజనపర్యంతం సరః సురుచిరప్రభం।
అరజే విజ్వరా భుంక్ష్వ కాలశ్చాత్ర ప్రతీక్ష్యతాం ॥ **7.81.14** ॥ 2848

త్వత్సమీపే చ యే సత్త్వా వాసమేష్యంతి తాం నిశాం।
అవధ్యాః పాంసువర్షేణ తే భవిష్యంతి నిత్యదా ॥ **7.81.15** ॥ 2849

శ్రుత్వా నియోగం బ్రహ్మర్షేః సారజా భార్గవీ తదా।
తథేతి పితరం ప్రాహ భార్గవం భృశదుఃఖితా ॥ **7.81.16** ॥ 2850

ఇత్యుక్త్వా భార్గవో వాసమన్యత్ర సమకారయత్।
తచ్చ రాజ్యం నరేంద్రస్య సభృత్యబలవాహనం ॥ **7.81.17** ॥ 2851

సప్తాహాద్ భస్మసాద్ భూతం యథోక్తం బ్రహ్మవాదినా।
తస్యాసౌ దండవిషయో వింధ్యశైవలయోర్నృప ॥ **7.81.18** ॥ 2852

శప్తో బ్రహ్మర్షిణా తేన వైధర్మ్యే సహితే కృతే।
తతః ప్రభృతి కాకుత్స్థ దండకారణ్యముచ్యతే ॥ **7.81.19** ॥ 2853

తపస్వినః స్థితా హ్యత్ర జనస్థానమతోఽభవత్।
ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం యన్మాం పృచ్ఛసి రాఘవ ॥ **7.81.20** ॥ 2854

సంధ్యాముపాసితుం వీర సమయో హ్యతివర్తతే।
ఏతే మహర్షయః సర్వే పూర్ణకుంభాః సమంతతః ॥ **7.81.21** ॥ 2855

కృతోదకా నరవ్యాఘ్ర ఆదిత్యం పర్యుపాసతే।
స తైర్బ్రాహ్మణమభ్యస్తం సహితైర్బ్రహ్మవిత్తమైః।
రవిరస్తంగతో రామ గచ్ఛోదకముపస్పృశ ॥ **7.81.22** ॥ 2856

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకాశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వ్యశీతితమః సర్గః ॥

అగస్త్యాశ్రమాచ్ఛ్రీరామస్యాయోధ్యాం ప్రతి ప్రస్థానం

ఋషేర్వచనమాజ్ఞాయ రామః సంధ్యాముపాసితుం ।
అపాక్రామత్ సరః పుణ్యమప్సరోగణసేవితం ॥ **7.82.1** ॥ 2857

తత్రోదకముపస్పృశ్య సంధ్యామన్వాస్య పశ్చిమాం ।
ఆశ్రమం ప్రావిశద్ రామః కుంభయోనేర్మహాత్మనః ॥ **7.82.2** ॥ 2858

తస్యాగస్త్యో బహుగుణం కందమూలం తథౌషధం ।
శాల్యాదీని పవిత్రాణి భోజనార్థమకల్పయత్ ॥ **7.82.3** ॥ 2859

స భుక్తవాన్ నరశ్రేష్ఠస్తదన్నమమృతోపమం ।
ప్రీతశ్చ పరితుష్టశ్చ తాం రాత్రిం సముపావిశత్ ॥ **7.82.4** ॥ 2860

ప్రభాతే కాల్యముత్థాయ కృత్వాఽఽహ్నికమరిందమః ।
ఋషిం సముపచక్రామ గమనాయ రఘూత్తమః ॥ **7.82.5** ॥ 2861

అభివాద్యాబ్రవీద్ రామో మహర్షిం కుంభసంభవం ।
ఆపృచ్ఛే స్వాం పురీం గంతుం మామనుజ్ఞాతుమర్హసి ॥ **7.82.6** ॥ 2862

ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి దర్శనేన మహాత్మనః ।
ద్రష్టుం చైవాగమిష్యామి పావనార్థమిహాత్మనః ॥ **7.82.7** ॥ 2863

తథా వదతి కాకుత్స్థే వాక్యమద్భుతదర్శనం।
ఉవాచ పరమప్రీతో ధర్మనేత్రస్తపోధనః ॥ **7.82.8** ॥ 2864

అత్యద్భుతమిదం వాక్యం తవ రామ శుభాక్షరం।
పావనః సర్వభూతానాం త్వమేవ రఘునందన ॥ **7.82.9** ॥ 2865

ముహూర్తమపి రామ త్వాం యేఽనుపశ్యంతి కేచన।
పావితాః స్వర్గభూతాశ్చ పూజ్యాస్తే త్రిదివేశ్వరైః ॥ **7.82.10** ॥ 2866

యే చ త్వాం ఘోరచక్షుర్భిః పశ్యంతి ప్రాణినో భువి।
హతాస్తే యమదండేన సద్యో నిరయగామినః ॥ **7.82.11** ॥ 2867

ఈదృశస్త్వం రఘుశ్రేష్ఠ పావనః సర్వదేహినాం।
భువి త్వాం కథయంతో హి సిద్ధిమేష్యంతి రాఘవ ॥ **7.82.12** ॥ 2868

త్వం గచ్ఛారిష్టమవ్యగ్రః పంథానమకుతోభయం।
ప్రశాధి రాజ్యం ధర్మేణ గతిర్హి జగతో భవాన్ ॥ **7.82.13** ॥ 2869

ఏవముక్తస్తు మునినా ప్రాంజలిః ప్రగ్రహో నృపః।
అభ్యవాదయత ప్రాజ్ఞస్తమృషిం సత్యశీలినం ॥ **7.82.14** ॥ 2870

అభివాద్య ఋషిశ్రేష్ఠం తాంశ్చ సర్వాంస్తపోధనాన్।
అధ్యారోహత్ తదవ్యగ్రః పుష్పకం హేమభూషితం ॥ **7.82.15** ॥ 2871

తం ప్రయాంతం మునిగణా ఆశీర్వాదైః సమంతతః।
అపూజయన్ మహేంద్రాభం సహస్రాక్షమివామరాః ॥ **7.82.16** ॥ 2872

ఖస్థః స దదృశే రామః పుష్పకే హేమభూషితే।
శశీ మేఘసమీపస్థో యథా జలధరాగమే ॥ **7.82.17** ॥ 2873

తతోఽర్ధదివసే ప్రాప్తే పూజ్యమానస్తతస్తతః।
అయోధ్యాం ప్రాప్య కాకుత్స్థో మధ్యకక్షామవాతరత్ ॥ **7.82.18** ॥ 2874

తతో విసృజ్య రుచిరం పుష్పకం కామగామినం।
విసర్జయిత్వా గచ్ఛేతి స్వస్తి తేఽస్త్వితి చ ప్రభుః ॥ **7.82.19** ॥ 2875

కక్షాంతరస్థితం క్షిప్రం ద్వాఃస్థం రామోఽబ్రవీద్ వచః।
లక్ష్మణం భరతం చైవ గత్వా తౌ లఘువిక్రమౌ।
మమాగమనమాఖ్యాయ శబ్దాపయత మా చిరం ॥ **7.82.20** ॥ 2876

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్వ్యశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్ర్యశీతితమః సర్గః ॥

భరతస్య సమ్మత్యా శ్రీరామస్య రాజసూయయజ్ఞకరణవిషయకవిచారతో వినివృత్తిః

తచ్ఛ్రుత్వా భాషితం తస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః।
ద్వాఃస్థః కుమారావాహూయ రాఘవాయ న్యవేదయత్ ॥ **7.83.1** ॥ 2877

దృష్ట్వా తు రాఘవః ప్రాప్తావుభౌ భరతలక్ష్మణౌ।
పరిష్వజ్య తతో రామో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.83.2** ॥ 2878

కృతం మయా యథా తథ్యం ద్విజకార్యమనుత్తమం।
ధర్మసేతుమథో భూయః కర్తుమిచ్ఛామి రాఘవౌ ॥ **7.83.3** ॥ 2879

అక్షయశ్చావ్యయశ్చైవ ధర్మసేతుర్మతో మమ।
ధర్మప్రవచనం చైవ సర్వపాపప్రణాశనం ॥ **7.83.4** ॥ 2880

యువాభ్యామాత్మభూతాభ్యాం రాజసూయమనుత్తమం।
సహితో యష్టుమిచ్ఛామి తత్ర ధర్మస్తు శాశ్వతః ॥ **7.83.5** ॥ 2881

ఇష్ట్వా తు రాజసూయేన మిత్రః శత్రునిబర్హణః।
సుహుతేన సుయజ్ఞేన వరుణత్వముపాగమత్ ॥ **7.83.6** ॥ 2882

సోమశ్చ రాజసూయేన ఇష్ట్వా ధర్మేణ ధర్మవిత్।
ప్రాప్తశ్చ సర్వలోకేషు కీర్తిం స్థానం చ శాశ్వతం ॥ **7.83.7** ॥ 2883

అస్మిన్నహని యచ్ఛ్రేయశ్చింత్యతాం తన్మయా సహ।
హితం చాయతియుక్తం చ ప్రయతౌ వక్తుమర్హథః ॥ **7.83.8** ॥ 2884

శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైతద్ వాక్యం వాక్యవిశారదః।
భరతః ప్రాంజలిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.83.9** ॥ 2885

త్వయి ధర్మః పరః సాధో త్వయి సర్వా వసుంధరా।
ప్రతిష్ఠితా మహాబాహో యశశ్చామితవిక్రమ ॥ **7.83.10** ॥ 2886

మహీపాలాశ్చ సర్వే త్వాం ప్రజాపతిమివామరాః।
నిరీక్షంతే మహాత్మానం లోకనాథం యథా వయం ॥ **7.83.11** ॥ 2887

పుత్రాశ్చ పితృవద్ రాజన్ పశ్యంతి త్వాం మహాబల।
పృథివ్యా గతిభూతోఽసి ప్రాణినామపి రాఘవ ॥ **7.83.12** ॥ 2888

స త్వమేవంవిధం యజ్ఞమాహర్తాసి కథం నృప।
పృథివ్యాం రాజవంశానాం వినాశో యత్ర దృశ్యతే ॥ **7.83.13** ॥ 2889

పృథివ్యాం యే చ పురుషా రాజన్ పౌరుషమాగతాః।
సర్వేషాం భవితా తత్ర సంక్షయః సర్వకోపజః ॥ **7.83.14** ॥ 2890

సర్వం పురుషశార్దూల గుణైరతులవిక్రమ।
పృథివీం నార్హసే హంతుం వశే హి తవ వర్తతే ॥ **7.83.15** ॥ 2891

భరతస్య తు తద్ వాక్యం శ్రుత్వామృతమయం యథా।
ప్రహర్షమతులం లేభే రామః సత్యపరాక్రమః ॥ **7.83.16** ॥ 2892

ఉవాచ చ శుభం వాక్యం కైకేయ్యానందవర్ధనం।
ప్రీతోఽస్మి పరితుష్టోఽస్మి తవాద్య వచనేఽనఘ ॥ **7.83.17** ॥ 2893

ఇదం వచనమక్లీబం త్వయా ధర్మసమాగతం।
వ్యాహృతం పురుషవ్యాఘ్ర పృథివ్యాః పరిపాలనం ॥ **7.83.18** ॥ 2894

ఏష్యదస్మదభిప్రాయాద్ రాజసూయాత్ క్రతూత్తమాత్ ।
నివర్తయామి ధర్మజ్ఞ తవ సువ్యాహృతేన చ ॥ **7.83.19** ॥ 2895

లోకపీడాకరం కర్మ న కర్తవ్యం విచక్షణైః ।
బాలానాం తు శుభం వాక్యం గ్రాహ్యం లక్ష్మణపూర్వజ ।
తస్మాచ్ఛృణోమి తే వాక్యం సాధు యుక్తం మహాబల ॥ **7.83.20** ॥ 2896

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్ర్యశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతురశీతితమః సర్గః ॥

అశ్వమేధం ప్రస్తువతా లక్ష్మణేనేంద్రవృత్రయోః కథాయా ఉపస్థాపనం వృత్రస్య తప ఇంద్రస్య విష్ణుం ప్రతి తద్వధార్థమనురోధః

తథోక్తవతి రామే తు భరతే చ మహాత్మని।
లక్ష్మణోఽథ శుభం వాక్యమువాచ రఘునందనం ॥ **7.84.1** ॥ 2897

అశ్వమేధో మహాయజ్ఞః పావనః సర్వపాప్మనాం।
పావనస్తవ దుర్ధర్షో రోచతాం రఘునందన ॥ **7.84.2** ॥ 2898

శ్రూయతే హి పురావృత్తం వాసవే సుమహాత్మని।
బ్రహ్మహత్యావృతః శక్రో హయమేధేన పావితః ॥ **7.84.3** ॥ 2899

పురా కిల మహాబాహో దేవాసురసమాగమే।
వృత్రో నామ మహానాసీద్ దైతేయో లోకసమ్మతః ॥ **7.84.4** ॥ 2900

విస్తీర్ణో యోజనశతముచ్ఛ్రితస్త్రిగుణం తతః।
అనురాగేణ లోకాంస్త్రీన్ స్నేహాత్ పశ్యతి సర్వతః ॥ **7.84.5** ॥ 2901

ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితః।
శశాస పృథివీం స్ఫీతాం ధర్మేణ సుసమాహితః ॥ **7.84.6** ॥ 2902

తస్మిన్ ప్రశాసతి తదా సర్వకామదుధా మహీ।
రసవంతి ప్రసూనాని మూలాని చ ఫలాని చ ॥ **7.84.7** ॥ 2903

అకృష్టపచ్యా పృథివీ సుసంపన్నా మహాత్మనః।
స రాజ్యం తాదృశం భుంక్తే స్ఫీతమద్భుతదర్శనం ॥ **7.84.8** ॥ 2904

తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా తపః కుర్యామనుత్తమం।
తపో హి పరమం శ్రేయః సమ్మోహమితరత్ సుఖం ॥ **7.84.9** ॥ 2905

స నిక్షిప్య సుతం జ్యేష్ఠం పౌరేషు మధురేశ్వరం।
తప ఉగ్రం సమాతిష్ఠత్ తాపయన్ సర్వదేవతాః ॥ **7.84.10** ॥ 2906

తపస్తప్యతి వృత్రే తు వాసవః పరమార్తవత్।
విష్ణుం సముపసంక్రమ్య వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.84.11** ॥ 2907

తపస్యతా మహాబాహో లోకాః సర్వే వినిర్జితాః।
బలవాన్ స హి ధర్మాత్మా నైనం శక్ష్యామి శాసితుం ॥ **7.84.12** ॥ 2908

యద్యసౌ తప ఆతిష్ఠేద్ భూయ ఏవ సురేశ్వర।
యావల్లోకా ధరిష్యంతి తావదస్య వశానుగాః ॥ **7.84.13** ॥ 2909

తం చైనం పరమోదారముపేక్షసి మహాబల।
క్షణం హి న భవేద్ వృత్రః క్రుద్ధే త్వయి సురేశ్వర ॥ **7.84.14** ॥ 2910

యదా హి ప్రీతిసంయోగం త్వయా విష్ణో సమాగతః।
తదాప్రభృతి లోకానాం నాథత్వముపలబ్ధవాన్ ॥ **7.84.15** ॥ 2911

స త్వం ప్రసాదం లోకానాం కురుష్వ సుసమాహితః।
త్వత్కృతేన హి సర్వం స్యాత్ ప్రశాంతమరుజం జగత్ ॥ **7.84.16** ॥ 2912

ఇమే హి సర్వే విష్ణో త్వాం నిరీక్షంతే దివౌకసః।
వృత్రఘాతేన మహతా తేషాం సాహ్యం కురుష్వ హ ॥ **7.84.17** ॥ 2913

త్వయా హి నిత్యశః సాహ్యం కృతమేషాం మహాత్మనాం।
అసహ్యమిదమన్యేషామగతీనాం గతిర్భవాన్ ॥ **7.84.18** ॥ 2914

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతురశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచాశీతితమః సర్గః ॥

ఇంద్రే తదీయే వజ్రాదౌ చ వైష్ణవతేజసః ప్రవేశ ఇంద్రవజ్రేణ వృత్రస్య వధో బ్రహ్మహత్యయాఽఽక్రాంతస్యేంద్రస్య తమోమయప్రదేశే గమనం

లక్ష్మణస్య తు తద్ వాక్యం శ్రుత్వా శత్రునిబర్హణః।
వృత్రఘాతమశేషేణ కథయేత్యాహ సువ్రత ॥ **7.85.1** ॥ 2915

రాఘవేణైవముక్తస్తు సుమిత్రానందవర్ధనః।
భూయ ఏవ కథాం దివ్యాం కథయామాస సువ్రతః ॥ **7.85.2** ॥ 2916

సహస్రాక్షవచః శ్రుత్వా సర్వేషాం చ దివౌకసాం।
విష్ణుర్దేవానువాచేదం సర్వానింద్రపురోగమాన్ ॥ **7.85.3** ॥ 2917

పూర్వం సౌహృదబద్ధోఽస్మి వృత్రస్యేహ మహాత్మనః।
తేన యుష్మత్ప్రియార్థం హి నాహం హన్మి మహాసురం ॥ **7.85.4** ॥ 2918

అవశ్యం కరణీయం చ భవతాం సుఖముత్తమం।
తస్మాదుపాయమాఖ్యాస్యే సహస్రాక్షో వధిష్యతి ॥ **7.85.5** ॥ 2919

త్రేధాభూతం కరిష్యామి ఆత్మానం సురసత్తమాః।
తేన వృత్రం సహస్రాక్షో వధిష్యతి న సంశయః ॥ **7.85.6** ॥ 2920

ఏకాంశో వాసవం యాతు ద్వితీయో వజ్రమేవ తు।
తృతీయో భూతలం యాతు తదా వృత్రం హనిష్యతి ॥ **7.85.7** ॥ 2921

తథా బ్రువతి దేవేశే దేవా వాక్యమథాబ్రువన్ ।
ఏవమేతన్న సందేహో యథా వదసి దైత్యహన్ ॥ **7.85.8** ॥ 2922

భద్రం తేఽస్తు గమిష్యామో వృత్రాసురవధైషిణః ।
భజస్వ పరమోదార వాసవం స్వేన తేజసా ॥ **7.85.9** ॥ 2923

తతః సర్వే మహాత్మానః సహస్రాక్షపురోగమాః ।
తదరణ్యముపాక్రామన్ యత్ర వృత్రో మహాసురః ॥ **7.85.10** ॥ 2924

తేఽపశ్యంస్తేజసా భూతం తప్యంతమసురోత్తమం ।
పిబంతమివ లోకాంస్త్రీన్ నిర్దహంతమివాంబరం ॥ **7.85.11** ॥ 2925

దృష్ట్వైవ చాసురశ్రేష్ఠం దేవాస్త్రాసముపాగమన్ ।
కథమేనం వధిష్యామః కథం న స్యాత్ పరాజయః ॥ **7.85.12** ॥ 2926

తేషాం చింతయతాం తత్ర సహస్రాక్షః పురందరః ।
వజ్రం ప్రగృహ్య పాణిభ్యాం ప్రాహిణోద్ వృత్రమూర్ధని ॥ **7.85.13** ॥ 2927

కాలాగ్నినేవ ఘోరేణ దీప్తేనేవ మహార్చిషా ।
పతతా వృత్రశిరసా జగత్ త్రాసముపాగమత్ ॥ **7.85.14** ॥ 2928

అసంభావ్యం వధం తస్య వృత్రస్య విబుధాధిపః ।
చింతయానో జగామాశు లోకస్యాంతం మహాయశాః ॥ **7.85.15** ॥ 2929

తమింద్రం బ్రహ్మహత్యాఽఽశు గచ్ఛంతమనుగచ్ఛతి ।
అపతచ్చాస్య గాత్రేషు తమింద్రం దుఃఖమావిశత్ ॥ **7.85.16** ॥ 2930

హతారయః ప్రణష్టేంద్రా దేవాః సాగ్నిపురోగమాః ।
విష్ణుం త్రిభువనేశానం ముహుర్ముహురపూజయన్ ॥ **7.85.17** ॥ 2931

త్వం గతిః పరమేశాన పూర్వజో జగతః పితా ।
రక్షార్థం సర్వభూతానాం విష్ణుత్వముపజగ్మివాన్ ॥ **7.85.18** ॥ 2932

హతశ్చాయం త్వయా వృత్రో బ్రహ్మహత్యా చ వాసవం।
బాధతే సురశార్దూల మోక్షం తస్య వినిర్దిశ ॥ **7.85.19** ॥ 2933

తేషాం తద్ వచనం శ్రుత్వా దేవానాం విష్ణురబ్రవీత్।
మామేవ యజతాం శక్రః పావయిష్యామి వజ్రిణం ॥ **7.85.20** ॥ 2934

పుణ్యేన హయమేధేన మామిష్ట్వా పాకశాసనః।
పునరేష్యతి దేవానామింద్రత్వమకుతోభయః ॥ **7.85.21** ॥ 2935

ఏవం సందిశ్య తాం వాణీం దేవానాం చామృతోపమాం।
జగామ విష్ణుర్దేవేశః స్తూయమానస్త్రివిష్టపం ॥ **7.85.22** ॥ 2936

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచాశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షడశీతితమః సర్గః ॥

ఇంద్రం వినా జగత్యశాంతిరశ్వమేధానుష్ఠానేనేంద్రస్య బ్రహ్మహత్యాతో ముక్తిశ్చ

తదా వృత్రవధం సర్వమఖిలేన స లక్ష్మణః।
కథయిత్వా నరశ్రేష్ఠః కథాశేషం ప్రచక్రమే ॥ **7.86.1** ॥ 2937

తతో హతే మహావీర్యే వృత్రే దేవభయంకరే।
బ్రహ్మహత్యావృతః శక్రః సంజ్ఞాం లేభే న వృత్రహా ॥ **7.86.2** ॥ 2938

సోఽంతమాశ్రిత్య లోకానాం నష్టసంజ్ఞో విచేతనః।
కాలం తత్రావసత్ కంచిద్ వేష్టమాన ఇవోరగః ॥ **7.86.3** ॥ 2939

అథ నష్టే సహస్రాక్షే ఉద్విగ్నమభవజ్జగత్।
భూమిశ్చ ధ్వస్తసంకాశా నిఃస్నేహా శుష్కకాననా ॥ **7.86.4** ॥ 2940

నిఃస్రోతసస్తే సర్వే తు హ్రదాశ్చ సరితస్తథా।
సంక్షోభశ్చైవ సత్త్వానామనావృష్టికృతోఽభవత్ ॥ **7.86.5** ॥ 2941

క్షీయమాణే తు లోకేఽస్మిన్ సంభ్రాంతమనసః సురాః।
యదుక్తం విష్ణునా పూర్వం తం యజ్ఞం సముపానయన్ ॥ **7.86.6** ॥ 2942

తతః సర్వే సురగణాః సోపాధ్యాయాః సహర్షిభిః।
తం దేశం సముపాజగ్ముర్యత్రేంద్రో భయమోహితః ॥ **7.86.7** ॥ 2943

తే తు దృష్ట్వా సహస్రాక్షమావృతం బ్రహ్మహత్యయా।
తం పురస్కృత్య దేవేశమశ్వమేధం ప్రచక్రిరే ॥ **7.86.8** ॥ 2944

తతోఽశ్వమేధః సుమహాన్ మహేంద్రస్య మహాత్మనః।
వవృతే బ్రహ్మహత్యాయాః పావనార్థం నరేశ్వర ॥ **7.86.9** ॥ 2945

తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు బ్రహ్మహత్యా మహాత్మనః।
అభిగమ్యాబ్రవీద్ వాక్యం క్వ మే స్థానం విధాస్యథ ॥ **7.86.10** ॥ 2946

తే తామూచుస్తతో దేవాస్తుష్టాః ప్రీతిసమన్వితాః।
చతుర్ధా విభజాత్మానమాత్మనైవ దురాసదే ॥ **7.86.11** ॥ 2947

దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా బ్రహ్మహత్యా మహాత్మనాం।
సందధౌ స్థానమన్యత్ర వరయామాస దుర్వసా ॥ **7.86.12** ॥ 2948

ఏకేనాంశేన వత్స్యామి పూర్ణోదాసు నదీషు వై।
చతురో వార్షికాన్ మాసాన్ దర్పఘ్ని కామచారిణీ ॥ **7.86.13** ॥ 2949

భూమ్యామహం సర్వకాలమేకేనాంశేన సర్వదా।
వసిష్యామి న సందేహః సత్యేనైతద్ బ్రవీమి వః ॥ **7.86.14** ॥ 2950

యోఽయమంశస్తృతీయో మే స్త్రీషు యౌవనశాలిషు।
త్రిరాత్రం దర్పపూర్ణాసు వసిష్యే దర్పఘాతినీ ॥ **7.86.15** ॥ 2951

హంతారో బ్రాహ్మణాన్ యే తు మృషాపూర్వమదూషకాన్।
తాంశ్చతుర్థేన భాగేన సంశ్రయిష్యే సురర్షభాః ॥ **7.86.16** ॥ 2952

ప్రత్యూచుస్తాం తతో దేవా యథా వదసి దుర్వసే।
తథా భవతు తత్ సర్వం సాధయస్వ యదీప్సితం ॥ **7.86.17** ॥ 2953

తతః ప్రీత్యాన్వితా దేవాః సహస్రాక్షం వవందిరే।
విజ్వరః పూతపాప్మా చ వాసవః సమపద్యత ॥ **7.86.18** ॥ 2954

ప్రశాంతం చ జగత్ సర్వం సహస్రాక్షే ప్రతిష్ఠితే।
యజ్ఞం చాద్భుతసంకాశం తదా శక్రోఽభ్యపూజయత్ ॥ **7.86.19** ॥ 2955

ఈదృశో హ్యశ్వమేధస్య ప్రభావో రఘునందన।
యజస్వ సుమహాభాగ హయమేధేన పార్థివ ॥ **7.86.20** ॥ 2956

ఇతి లక్ష్మణవాక్యముత్తమం
నృపతిరతీవ మనోహరం మహాత్మా।
పరితోషమవాప హృష్టచేతా
నిశమయ్యేంద్రసమానవిక్రమౌజాః ॥ **7.86.21** ॥ 2957

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షడశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తాశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ లక్ష్మణం ప్రతీలోపాఖ్యానస్య కథనం - ఇలస్య మాసావధికస్త్రీత్వస్య మాసావధికపురుషత్వస్య చ ప్రాప్తిః

తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణేనోక్తం వాక్యం వాక్యవిశారదః।
ప్రత్యువాచ మహాతేజాః ప్రహసన్ రాఘవో వచః ॥ **7.87.1** ॥ 2958

ఏవమేవ నరశ్రేష్ఠ యథా వదసి లక్ష్మణ।
వృత్రఘాతమశేషేణ వాజిమేధఫలం చ యత్ ॥ **7.87.2** ॥ 2959

శ్రూయతే హి పురా సౌమ్య కర్దమస్య ప్రజాపతేః।
పుత్రో బాహ్లీశ్వరః శ్రీమానిలో నామ సుధార్మికః ॥ **7.87.3** ॥ 2960

స రాజా పృథివీం సర్వాం వశే కృత్వా మహాయశాః।
రాజ్యం చైవ నరవ్యాఘ్ర పుత్రవత్ పర్యపాలయత్ ॥ **7.87.4** ॥ 2961

సురైశ్చ పరమోదారైర్హితైయైశ్చ మహాధనైః।
నాగరాక్షసగంధర్వైర్యక్షైశ్చ సుమహాత్మభిః ॥ **7.87.5** ॥ 2962

పూజ్యతే నిత్యశః సౌమ్య భయార్తై రఘునందన।
అబిభ్యంశ్చ త్రయో లోకాః సరోషస్య మహాత్మనః ॥ **7.87.6** ॥ 2963

స రాజా తాదృశోఽప్యాసీద్ ధర్మే వీర్యే చ నిష్ఠితః।
బుద్ధ్యా చ పరమోదారో బాహ్లీకేశో మహాయశాః ॥ **7.87.7** ॥ 2964

స ప్రచక్రే మహాబాహుర్మృగయాం రుచిరే వనే।
చైత్రే మనోరమే మాసే సభృత్యబలవాహనః ॥ **7.87.8** ॥ 2965

ప్రజఘ్నే స నృపోఽరణ్యే మృగాఞ్శతసహస్రశః।
హత్వైవ తృప్తిర్నాభూచ్చ రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ॥ **7.87.9** ॥ 2966

నానామృగాణామయుతం వధ్యమానం మహాత్మనా।
యత్ర జాతో మహాసేనస్తం దేశముపచక్రమే ॥ **7.87.10** ॥ 2967

తస్మిన్ ప్రదేశే దేవేశః శైలరాజసుతాం హరః।
రమయామాస దుర్ధర్షః సర్వైరనుచరైః సహ ॥ **7.87.11** ॥ 2968

కృత్వా స్త్రీరూపమాత్మానముమేశో గోపతిధ్వజః।
దేవ్యాః ప్రియచికీర్షుః సంస్తస్మిన్ పర్వతనిర్ఝరే ॥ **7.87.12** ॥ 2969

యత్ర యత్ర వనోద్దేశే సత్త్వాః పురుషవాదినః।
వృక్షాః పురుషనామానస్తే సర్వే స్త్రీజనా భవన్ ॥ **7.87.13** ॥ 2970

యచ్చ కించన తత్ సర్వం నారీసంజ్ఞం బభూవ హ।
ఏతస్మిన్నంతరే రాజా స ఇలః కర్దమాత్మజః ॥ **7.87.14** ॥ 2971

నిఘ్నన్ మృగసహస్రాణి తం దేశముపచక్రమే।
స దృష్ట్వా స్త్రీకృతం సర్వం సవ్యాలమృగపక్షిణం ॥ **7.87.15** ॥ 2972

ఆత్మానం స్త్రీకృతం చైవ సానుగం రఘునందన।
తస్య దుఃఖం మహచ్చాసీద్ దృష్ట్వాఽఽత్మానం తథాగతం ॥ **7.87.16** ॥ 2973

ఉమాపతేశ్చ తత్ కర్మ జ్ఞాత్వా త్రాసముపాగమత్।
తతో దేవం మహాత్మానం శితికంఠం కపర్దినం ॥ **7.87.17** ॥ 2974

జగామ శరణం రాజా సభృత్యబలవాహనః।
తతః ప్రహస్య వరదః సహ దేవ్యా మహేశ్వరః ॥ **7.87.18** ॥ 2975

ప్రజాపతిసుతం వాక్యమువాచ వరదః స్వయం।
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ రాజర్షే కార్దమేయ మహాబల ॥ **7.87.19** ॥ 2976

పురుషత్వమృతే సౌమ్య వరం వరయ సువ్రత।
తతః స రాజా శోకార్తః ప్రత్యాఖ్యాతో మహాత్మనా ॥ **7.87.20** ॥ 2977

స్త్రీభూతోఽసౌ న జగ్రాహ వరమన్యం సురోత్తమాత్।
తతః శోకేన మహతా శైలరాజసుతాం నృపః ॥ **7.87.21** ॥ 2978

ప్రణిపత్య ఉమాం దేవీం సర్వేణైవాంతరాత్మనా।
ఈశే వరాణాం వరదే లోకానామసి భామినీ ॥ **7.87.22** ॥ 2979

అమోఘదర్శనే దేవి భజ సౌమ్యేన చక్షుషా।
హృద్గతం తస్య రాజర్షేర్విజ్ఞాయ హరసన్నిధౌ ॥ **7.87.23** ॥ 2980

ప్రత్యువాచ శుభం వాక్యం దేవీ రుద్రస్య సమ్మతా।
అర్ధస్య దేవో వరదో వరార్ధస్య తవ హ్యహం ॥ **7.87.24** ॥ 2981

తస్మాదర్ధం గృహాణ త్వం స్త్రీపుంసోర్యావదిచ్ఛసి।
తదద్భుతతరం శ్రుత్వా దేవ్యా వరమనుత్తమం ॥ **7.87.25** ॥ 2982

సంప్రహృష్టమనా భూత్వా రాజా వాక్యమథాబ్రవీత్।
యది దేవి ప్రసన్నా మే రూపేణాప్రతిమా భువి ॥ **7.87.26** ॥ 2983

మాసం స్త్రీత్వముపాసిత్వా మాసం స్యాం పురుషః పునః।
ఈప్సితం తస్య విజ్ఞాయ దేవీ సురుచిరాననా ॥ **7.87.27** ॥ 2984

ప్రత్యువాచ శుభం వాక్యమేవమేవ భవిష్యతి।
రాజన్ పురుషభూతస్త్వం స్త్రీభావం న స్మరిష్యసి ॥ **7.87.28** ॥ 2985

స్త్రీభూతశ్చ పరం మాసం న స్మరిష్యసి పౌరుషం।
ఏవం స రాజా పురుషో మాసం భూత్వాథ కార్దమిః।
త్రైలోక్యసుందరీ నారీ మాసమేకమిలాభవత్ ॥ **7.87.29** ॥ 2986

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తాశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టాశీతితమః సర్గః ॥

ఇలాబుధయోర్మిథో దర్శనం బుధేనేలాసహచరీణాం కింపురుషీతి నామ విధాయ పర్వతేఽవస్థానాయ ప్రేషణం

తాం కథామైలసంబద్ధాం రామేణ సముదీరితాం।
లక్ష్మణో భరతశ్చైవ శ్రుత్వా పరమవిస్మితౌ ॥ **7.88.1** ॥ 2987

తౌ రామం ప్రాంజలీ భూత్వా తస్య రాజ్ఞో మహాత్మనః।
విస్తరం తస్య భావస్య తదా పప్రచ్ఛతుః పునః ॥ **7.88.2** ॥ 2988

కథం స రాజా స్త్రీభూతో వర్తయామాస దుర్గతిః।
పురుషః స యదా భూతః కాం వృత్తిం వర్తయత్యసౌ ॥ **7.88.3** ॥ 2989

తయోస్తద్ భాషితం శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితం।
కథయామాస కాకుత్స్థస్తస్య రాజ్ఞో యథాగమం ॥ **7.88.4** ॥ 2990

తమేవ ప్రథమం మాసం స్త్రీ భూత్వా లోకసుందరీ।
తాభిః పరివృతా స్త్రీభిర్యేఽస్య పూర్వం పదానుగాః ॥ **7.88.5** ॥ 2991

తత్కాననం విగాహ్యాశు విజహ్రే లోకసుందరీ।
ద్రుమగుల్మలతాకీర్ణం పద్భ్యాం పద్మదలేక్షణా ॥ **7.88.6** ॥ 2992

వాహనాని చ సర్వాణి సంత్యక్త్వా వై సమంతతః।
పర్వతాభోగవివరే తస్మిన్ రేమే ఇలా తదా ॥ **7.88.7** ॥ 2993

అథ తస్మిన్ వనోద్దేశే పర్వతస్యావిదూరతః।
సరః సురుచిరప్రఖ్యం నానాపక్షిగణాయుతం ॥ **7.88.8** ॥ 2994

దదర్శ సా ఇలా తస్మిన్ బుధం సోమసుతం తదా।
జ్వలంతం స్వేన వపుషా పూర్ణం సోమమివోదితం ॥ **7.88.9** ॥ 2995

తపంతం చ తపస్తీవ్రమంభోమధ్యే దురాసదం।
యశస్కరం కామకరం తారుణ్యే పర్యవస్థితం ॥ **7.88.10** ॥ 2996

సా తం జలాశయం సర్వం క్షోభయామాస విస్మితా।
సహ తైః పూర్వపురుషైః స్త్రీభూతై రఘునందన ॥ **7.88.11** ॥ 2997

బుధస్తు తాం సమీక్ష్యైవ కామబాణవశం గతః।
నోపలేభే తదాత్మానం స చచాల తదాంభసి ॥ **7.88.12** ॥ 2998

ఇలాం నిరీక్షమాణస్తు త్రైలోక్యాదధికాం శుభాం।
చిత్తం సమభ్యతిక్రామత్ కా న్వియం దేవతాధికా ॥ **7.88.13** ॥ 2999

న దేవీషు న నాగీషు నాసురీష్వప్సరఃసు చ।
దృష్టపూర్వా మయా కాచిద్ రూపేణానేన శోభితా ॥ **7.88.14** ॥ 3000

సదృశీయం మమ భవేద్ యది నాన్యపరిగ్రహః।
ఇతి బుద్ధిం సమాస్థాయ జలాత్ కూలముపాగమత్ ॥ **7.88.15** ॥ 3001

ఆశ్రమం సముపాగమ్య తతస్తాః ప్రమదోత్తమాః।
శబ్దాపయత ధర్మాత్మా తాశ్చైనం చ వవందిరే ॥ **7.88.16** ॥ 3002

స తాః పప్రచ్ఛ ధర్మాత్మా కస్యైషా లోకసుందరీ।
కిమర్థమాగతా చైవ సర్వమాఖ్యాత మా చిరం ॥ **7.88.17** ॥ 3003

శుభం తు తస్య తద్ వాక్యం మధురం మధురాక్షరం।
శ్రుత్వా స్త్రియశ్చ తాః సర్వా ఊచుర్మధురయా గిరా ॥ **7.88.18** ॥ 3004

అస్మాకమేషా సుశ్రోణీ ప్రభుత్వే వర్తతే సదా।
అపతిః కాననాంతేషు సహాస్మాభిశ్చరత్యసౌ ॥ **7.88.19** ॥ 3005

తద్ వాక్యమవ్యక్తపదం తాసాం స్త్రీణాం నిశమ్య చ।
విద్యామావర్తనీం పుణ్యామావర్తయత స ద్విజః ॥ **7.88.20** ॥ 3006

సోఽర్థం విదిత్వా సకలం తస్య రాజ్ఞో యథా తథా।
సర్వా ఏవ స్త్రియస్తాశ్చ బభాషే మునిపుంగవః ॥ **7.88.21** ॥ 3007

అత్ర కింపురుషీభూత్వా శైలరోధసి వత్స్యథ।
ఆవాసస్తు గిరావస్మిఞ్ఛీఘ్రమేవ విధీయతాం ॥ **7.88.22** ॥ 3008

మూలపత్రఫలైః సర్వా వర్తయిష్యథ నిత్యదా।
స్త్రియః కింపురుషాన్నామ భర్తౄన్ సముపలప్స్యథ ॥ **7.88.23** ॥ 3009

తాః శ్రుత్వా సోమపుత్రస్య స్త్రియః కింపురుషీకృతాః।
ఉపాసాంచక్రిరే శైలం వధ్వస్తా బహులాస్తదా ॥ **7.88.24** ॥ 3010

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టాశీతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోననవతితమః సర్గః ॥

ఇలాబుధయోః సమాగమః పురూరవస ఉత్పత్తిశ్చ

శ్రుత్వా కింపురుషోత్పత్తిం లక్ష్మణో భరతస్తథా ।
ఆశ్చర్యమితి చాబ్రూతాముభౌ రామం జనేశ్వరం ॥ **7.89.1** ॥ 3011

అథ రామః కథామేతాం భూయ ఏవ మహాయశాః ।
కథయామాస ధర్మాత్మా ప్రజాపతిసుతస్య వై ॥ **7.89.2** ॥ 3012

సర్వాస్తా విహృతా దృష్ట్వా కిన్నరీర్ఋషిసత్తమః ।
ఉవాచ రూపసంపన్నాం తాం స్త్రియం ప్రహసన్నివ ॥ **7.89.3** ॥ 3013

సోమస్యాహం సుదయితః సుతః సురుచిరాననే ।
భజస్వ మాం వరారోహే భక్త్యా స్నిగ్ధేన చక్షుషా ॥ **7.89.4** ॥ 3014

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా శూన్యే స్వజనవర్జితే ।
ఇలా సురుచిరప్రఖ్యం ప్రత్యువాచ మహాప్రభం ॥ **7.89.5** ॥ 3015

అహం కామచరీ సౌమ్య తవాస్మి వశవర్తినీ ।
ప్రశాధి మాం సోమసుత యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ **7.89.6** ॥ 3016

తస్యాస్తదద్భుతప్రఖ్యం శ్రుత్వా హర్షముపాగతః ।
స వై కామీ సహ తయా రేమే చంద్రమసః సుతః ॥ **7.89.7** ॥ 3017

బుధస్య మాధవో మాసస్తామిలాం రుచిరాననాం।
గతో రమయతోఽత్యర్థం క్షణవత్ తస్య కామినః ॥ **7.89.8** ॥ 3018

అథ మాసే తు సంపూర్ణే పూర్ణేందుసదృశాననః।
ప్రజాపతిసుతః శ్రీమాఞ్శయనే ప్రత్యబుధ్యత ॥ **7.89.9** ॥ 3019

సోఽపశ్యత్ సోమజం తత్ర తపంతం సలిలాశయే।
ఊర్ధ్వబాహుం నిరాలంబం తం రాజా ప్రత్యభాషత ॥ **7.89.10** ॥ 3020

భగవన్ పర్వతం దుర్గం ప్రవిష్టోఽస్మి సహానుగః।
న చ పశ్యామి తత్ సైన్యం క్వ ను తే మామకా గతాః ॥ **7.89.11** ॥ 3021

తచ్ఛ్రుత్వా తస్య రాజర్షేర్నష్టసంజ్ఞస్య భాషితం।
ప్రత్యువాచ శుభం వాక్యం సాంత్వయన్ పరయా గిరా ॥ **7.89.12** ॥ 3022

అశ్మవర్షేణ మహతా భృత్యాస్తే వినిపాతితాః।
త్వం చాశ్రమపదే సుప్తో వాతవర్షభయార్దితః ॥ **7.89.13** ॥ 3023

సమాశ్వసిహి భద్రం తే నిర్భయో విగతజ్వరః।
ఫలమూలాశనో వీర నివసేహ యథాసుఖం ॥ **7.89.14** ॥ 3024

స రాజా తేన వాక్యేన ప్రత్యాశ్వస్తో మహామతిః।
ప్రత్యువాచ తతో వాక్యం దీనో భృత్యజనక్షయాత్ ॥ **7.89.15** ॥ 3025

త్యక్ష్యామ్యహం స్వకం రాజ్యం నాహం భృత్యైర్వినాకృతః।
వర్తయేయం క్షణం బ్రహ్మన్ సమనుజ్ఞాతుమర్హసి ॥ **7.89.16** ॥ 3026

సుతో ధర్మపరో బ్రహ్మన్ జ్యేష్ఠో మమ మహాయశాః।
శశబిందురితి ఖ్యాతః స మే రాజ్యం ప్రపత్స్యతే ॥ **7.89.17** ॥ 3027

నహి శక్ష్యామ్యహం హిత్వా భృత్యదారాన్ సుఖాన్వితాన్।
ప్రతివక్తుం మహాతేజాః కించిదప్యశుభం వచః ॥ **7.89.18** ॥ 3028

తథా బ్రువతి రాజేంద్రే బుధః పరమమద్భుతం।
సాంత్వపూర్వమథోవాచ వాసస్త ఇహ రోచతాం ॥ **7.89.19** ॥ 3029

న సంతాపస్త్వయా కార్యః కార్దమేయ మహాబల।
సంవత్సరోషితస్యేహ కారయిష్యామి తే హితం ॥ **7.89.20** ॥ 3030

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా బుధస్యాక్లిష్టకర్మణః।
వాసాయ విదధే బుద్ధిం యదుక్తం బ్రహ్మవాదినా ॥ **7.89.21** ॥ 3031

మాసం స స్త్రీ తదా భూత్వా రమయత్యనిశం సదా।
మాసం పురుషభావేన ధర్మబుద్ధిం చకార సః ॥ **7.89.22** ॥ 3032

తతః సా నవమే మాసి ఇలా సోమసుతాత్ సుతం।
జనయామాస సుశ్రోణీ పురూరవసమూర్జితం ॥ **7.89.23** ॥ 3033

జాతమాత్రే తు సుశ్రోణీ పితుర్హస్తే న్యవేశయత్।
బుధస్య సమవర్ణం చ ఇలా పుత్రం మహాబలం ॥ **7.89.24** ॥ 3034

బుధస్తు పురుషీభూతం స వై సంవత్సరాంతరం।
కథాభీ రమయామాస ధర్మయుక్తాభిరాత్మవాన్ ॥ **7.89.25** ॥ 3035

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకోననవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ నవతితమః సర్గః ॥

అశ్వమేధానుష్ఠానేనేలాయాః పురుషత్వస్య ప్రాప్తిః

తథోక్తవతి రామే తు తస్య జన్మ తదద్భుతం।
ఉవాచ లక్ష్మణో భూయో భరతశ్చ మహాయశాః ॥ **7.90.1** ॥ 3036

ఇలా సా సోమపుత్రస్య సంవత్సరమథోషితా।
అకరోత్ కిం నరశ్రేష్ఠ తత్త్వం శంసితుమర్హసి ॥ **7.90.2** ॥ 3037

తయోస్తద్ వాక్యమాధుర్యం నిశమ్య పరిపృచ్ఛతోః।
రామః పునరువాచేమాం ప్రజాపతిసుతే కథాం ॥ **7.90.3** ॥ 3038

పురుషత్వం గతే శూరే బుధః పరమబుద్ధిమాన్।
సంవర్తం పరమోదారమాజుహావ మహాయశాః ॥ **7.90.4** ॥ 3039

చ్యవనం భృగుపుత్రం చ మునిం చారిష్టనేమినం।
ప్రమోదనం మోదకరం తతో దుర్వాససం మునిం ॥ **7.90.5** ॥ 3040

ఏతాన్ సర్వాన్ సమానీయ వాక్యజ్ఞస్తత్త్వదర్శనః।
ఉవాచ సర్వాన్ సుహృదో ధైర్యేణ సుసమాహితాన్ ॥ **7.90.6** ॥ 3041

అయం రాజా మహాబాహుః కర్దమస్య ఇలః సుతః।
జానీతైనం యథాభూతం శ్రేయో హ్యత్ర విధీయతాం ॥ **7.90.7** ॥ 3042

తేషాం సంవదతామేవ ద్విజైః సహ మహాత్మభిః।
కర్దమస్తు మహాతేజాస్తదాశ్రమముపాగమత్ ॥ **7.90.8** ॥ 3043

పులస్త్యశ్చ క్రతుశ్చైవ వషట్కారస్తథైవ చ।
ఓంకారశ్చ మహాతేజాస్తమాశ్రమముపాగమన్ ॥ **7.90.9** ॥ 3044

తే సర్వే హృష్టమనసః పరస్పరసమాగమే।
హితైషిణో బాహ్లీపతేః పృథగ్వాక్యాన్యథాబ్రువన్ ॥ **7.90.10** ॥ 3045

కర్దమస్త్వబ్రవీద్ వాక్యం సుతార్థం పరమం హితం।
ద్విజాః శృణుత మద్వాక్యం యచ్ఛ్రేయః పార్థివస్య హి ॥ **7.90.11** ॥ 3046

నాన్యం పశ్యామి భైషజ్యమంతరా వృషభధ్వజం।
నాశ్వమేధాత్ పరో యజ్ఞః ప్రియశ్చైవ మహాత్మనః ॥ **7.90.12** ॥ 3047

తస్మాద్ యజామహే సర్వే పార్థివార్థే దురాసదం।
కర్దమేనైవముక్తాస్తు సర్వ ఏవ ద్విజర్షభాః ॥ **7.90.13** ॥ 3048

రోచయంతి స్మ తం యజ్ఞం రుద్రస్యారాధనం ప్రతి।
సంవర్తస్య తు రాజర్షిః శిష్యః పరపురంజయః ॥ **7.90.14** ॥ 3049

మరుత్త ఇతి విఖ్యాతస్తం యజ్ఞం సముపాహరత్।
తతో యజ్ఞో మహానాసీద్ బుధాశ్రమసమీపతః ॥ **7.90.15** ॥ 3050

రుద్రశ్చ పరమం తోషమాజగామ మహాయశాః।
అథ యజ్ఞే సమాప్తే తు ప్రీతః పరమయా ముదా ॥ **7.90.16** ॥ 3051

ఉమాపతిర్ద్విజాన్ సర్వానువాచ ఇలసన్నిధౌ।
ప్రీతోఽస్మి హయమేధేన భక్త్యా చ ద్విజసత్తమాః ॥ **7.90.17** ॥ 3052

అస్య బాహ్లీపతేశ్చైవ కిం కరోమి ప్రియం శుభం।
తథా వదతి దేవేశే ద్విజాస్తే సుసమాహితాః ॥ **7.90.18** ॥ 3053

ప్రసాదయంతి దేవేశం యథా స్యాత్ పురుషస్త్వితి।
తతః ప్రీతో మహాదేవః పురుషత్వం దదౌ పునః ॥ **7.90.19** ॥ 3054

ఇలాయై సుమహాతేజా దత్త్వా చాంతరధీయత।
నివృత్తే హయమేధే చ గతే చాదర్శనం హరే ॥ **7.90.20** ॥ 3055

యథాగతం ద్విజాః సర్వే తేఽగచ్ఛన్ దీర్ఘదర్శినః।
రాజా తు బాహ్లిముత్సృజ్య మధ్యదేశే హ్యనుత్తమం ॥ **7.90.21** ॥ 3056

నివేశయామాస పురం ప్రతిష్ఠానం యశస్కరం।
శశబిందుశ్చ రాజర్షిర్బాహ్లిం పరపురంజయః ॥ **7.90.22** ॥ 3057

ప్రతిష్ఠానే ఇలో రాజా ప్రజాపతిసుతో బలీ।
స కాలే ప్రాప్తవాన్ లోకమిలో బ్రాహ్మమనుత్తమం ॥ **7.90.23** ॥ 3058

ఐలః పురూరవా రాజా ప్రతిష్ఠానమవాప్తవాన్।
ఈదృశో హ్యశ్వమేధస్య ప్రభావః పురుషర్షభౌ।
స్త్రీభూతః పౌరుషం లేభే యచ్చాన్యదపి దుర్లభం ॥ **7.90.24** ॥ 3059

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే నవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకనవతితమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్యాదేశేనాశ్వమేధయజ్ఞస్యాయోజనం

ఏతదాఖ్యాయ కాకుత్స్థో భ్రాతృభ్యామమితప్రభః ।
లక్ష్మణం పునరేవాహ ధర్మయుక్తమిదం వచః ॥ **7.91.1** ॥ 3060

వసిష్ఠం వామదేవం చ జాబాలిమథ కాశ్యపం ।
ద్విజాంశ్చ సర్వప్రవరానశ్వమేధపురస్కృతాన్ ॥ **7.91.2** ॥ 3061

ఏతాన్ సర్వాన్ సమానీయ మంత్రయిత్వా చ లక్ష్మణ ।
హయం లక్షణసంపన్నం విమోక్ష్యామి సమాధినా ॥ **7.91.3** ॥ 3062

తద్ వాక్యం రాఘవేణోక్తం శ్రుత్వా త్వరితవిక్రమః ।
ద్విజాన్ సర్వాన్ సమాహూయ దర్శయామాస రాఘవం ॥ **7.91.4** ॥ 3063

తే దృష్ట్వా దేవసంకాశం కృతపాదాభివందనం ।
రాఘవం సుదురాధర్షమాశీభిః సమపూజయన్ ॥ **7.91.5** ॥ 3064

ప్రాంజలిః స తదా భూత్వా రాఘవో ద్విజసత్తమాన్ ।
ఉవాచ ధర్మసంయుక్తమశ్వమేధాశ్రితం వచః ॥ **7.91.6** ॥ 3065

తేఽపి రామస్య తచ్ఛ్రుత్వా నమస్కృత్వా వృషధ్వజం ।
అశ్వమేధం ద్విజాః సర్వే పూజయంతి స్మ సర్వశః ॥ **7.91.7** ॥ 3066

స తేషాం ద్విజముఖ్యానాం వాక్యమద్భుతదర్శనం।
అశ్వమేధాశ్రితం శ్రుత్వా భృశం ప్రీతోఽభవత్ తదా ॥ **7.91.8** ॥ 3067

విజ్ఞాయ కర్మ తత్ తేషాం రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్।
ప్రేషయస్వ మహాబాహో సుగ్రీవాయ మహాత్మనే ॥ **7.91.9** ॥ 3068

యథా మహద్భిర్హరిభిర్బహుభిశ్చ వనౌకసాం।
సార్ధమాగచ్ఛ భద్రం తే అనుభోక్తుం మహోత్సవం ॥ **7.91.10** ॥ 3069

విభీషణశ్చ రక్షోభిః కామగైర్బహుభిర్వృతః।
అశ్వమేధం మహాయజ్ఞమాయాత్వతులవిక్రమః ॥ **7.91.11** ॥ 3070

రాజానశ్చ మహాభాగా యే మే ప్రియచికీర్షవః।
సానుగాః క్షిప్రమాయాంతు యజ్ఞం భూమినిరీక్షకాః ॥ **7.91.12** ॥ 3071

దేశాంతరగతా యే చ ద్విజా ధర్మసమాహితాః।
ఆమంత్రయస్వ తాన్ సర్వానశ్వమేధాయ లక్ష్మణ ॥ **7.91.13** ॥ 3072

ఋషయశ్చ మహాబాహో ఆహూయంతాం తపోధనాః।
దేశాంతరగతాః సర్వే సదారాశ్చ ద్విజాతయః ॥ **7.91.14** ॥ 3073

తథైవ తాలావచరాస్తథైవ నటనర్తకాః।
యజ్ఞవాటశ్చ సుమహాన్ గోమత్యా నైమిషే వనే ॥ **7.91.15** ॥ 3074

ఆజ్ఞాప్యతాం మహాబాహో తద్ధి పుణ్యమనుత్తమం।
శాంతయశ్చ మహాబాహో ప్రవర్తంతాం సమంతతః ॥ **7.91.16** ॥ 3075

శతశశ్చాపి ధర్మజ్ఞాః క్రతుముఖ్యమనుత్తమం।
అనుభూయ మహాయజ్ఞం నైమిషే రఘునందన ॥ **7.91.17** ॥ 3076

తుష్టః పుష్టశ్చ సర్వోఽసౌ మానితశ్చ యథావిధి।
ప్రతియాస్యతి ధర్మజ్ఞ శీఘ్రమామంత్ర్యతాం జనః ॥ **7.91.18** ॥ 3077

శతం వాహసహస్రాణాం తండులానాం వపుష్మతాం।
అయుతం తిలముద్గస్య ప్రయాత్వగ్రే మహాబల ॥ **7.91.19** ॥ 3078

చణకానాం కులిత్థానాం మాషాణాం లవణస్య చ।
అతోఽనురూపం స్నేహం చ గంధం సంక్షిప్తమేవ చ ॥ **7.91.20** ॥ 3079

సువర్ణకోట్యో బహులా హిరణ్యస్య శతోత్తరాః।
అగ్రతో భరతః కృత్వా గచ్ఛత్వగ్రే సమాధినా ॥ **7.91.21** ॥ 3080

అంతరాపణవీథ్యశ్చ సర్వే చ నటనర్తకాః।
సూదా నార్యశ్చ బహవో నిత్యం యౌవనశాలినః ॥ **7.91.22** ॥ 3081

భరతేన తు సార్ధం తే యాంతు సైన్యాని చాగ్రతః।
నైగమాన్ బాలవృద్ధాంశ్చ ద్విజాంశ్చ సుసమాహితాన్ ॥ **7.91.23** ॥ 3082

కర్మాంతికాన్ వర్ధకినః కోశాధ్యక్షాంశ్చ నైగమాన్।
మమ మాతౄస్తథా సర్వాః కుమారాంతఃపురాణి చ ॥ **7.91.24** ॥ 3083

కాంచనీం మమ పత్నీం చ దీక్షాయాం జ్ఞాంశ్చ కర్మణి।
అగ్రతో భరతః కృత్వా గచ్ఛత్వగ్రే మహాయశాః ॥ **7.91.25** ॥ 3084

ఉపకార్యా మహార్హాశ్చ పార్థివానాం మహౌజసాం।
సానుగానాం నరశ్రేష్ఠో వ్యాదిదేశ మహాబలః ॥ **7.91.26** ॥ 3085

అన్నపానాని వస్త్రాణి అనుగానాం మహాత్మనాం।
భరతః స తదా యాతః శత్రుఘ్నసహితస్తదా ॥ **7.91.27** ॥ 3086

వానరాశ్చ మహాత్మానః సుగ్రీవసహితాస్తదా।
విప్రాణాం ప్రవరాః సర్వే చక్రుశ్చ పరివేషణం ॥ **7.91.28** ॥ 3087

విభీషణశ్చ రక్షోభిః స్త్రీభిశ్చ బహుభిర్వృతః।
ఋషీణాముగ్రతపసాం పూజాం చక్రే మహాత్మనాం ॥ **7.91.29** ॥ 3088

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకనవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వినవతితమః సర్గః ॥

శ్రీరామాశ్వమేధే దానమానయోరుత్కర్షః

తత్ సర్వమఖిలేనాశు ప్రస్థాప్య భరతాగ్రజః।
హయం లక్షణసంపన్నం కృష్ణసారం ముమోచ హ ॥ **7.92.1** ॥ 3089

ఋత్విగ్భిర్లక్ష్మణం సార్ధమశ్వే చ వినియుజ్య చ।
తతోఽభ్యగచ్ఛత్ కాకుత్స్థః సహ సైన్యేన నైమిషం ॥ **7.92.2** ॥ 3090

యజ్ఞవాటం మహాబాహుర్దృష్ట్వా పరమమద్భుతం।
ప్రహర్షమతులం లేభే శ్రీమానితి చ సోఽబ్రవీత్ ॥ **7.92.3** ॥ 3091

నైమిషే వసతస్తస్య సర్వ ఏవ నరాధిపాః।
ఆనిన్యురుపహారాంశ్చ తాన్ రామః ప్రత్యపూజయత్ ॥ **7.92.4** ॥ 3092

అన్నపానాదివస్త్రాణి సర్వోపకరణాని చ।
భరతః సహశత్రుఘ్నో నియుక్తో రాజపూజనే ॥ **7.92.5** ॥ 3093

వానరాశ్చ మహాత్మానః సుగ్రీవసహితాస్తదా।
విప్రాణాం ప్రణతాః సర్వే చక్రిరే పరివేషణం ॥ **7.92.6** ॥ 3094

విభీషణశ్చ రక్షోభిర్బహుభిః సుసమాహితః।
ఋషీణాముగ్రతపసాం కింకరః సమపద్యత ॥ **7.92.7** ॥ 3095

ఉపకార్యా మహార్హాశ్చ పార్థివానాం మహాత్మనాం।
సానుగానాం నరశ్రేష్ఠో వ్యాదిదేశ మహాబలః ॥ **7.92.8** ॥ 3096

ఏవం సువిహితో యజ్ఞో హ్యశ్వమేధో హ్యవర్తత।
లక్ష్మణేన సుగుప్తా సా హయచర్యా ప్రవర్తత ॥ **7.92.9** ॥ 3097

ఈదృశం రాజసింహస్య యజ్ఞప్రవరముత్తమం।
నాన్యః శబ్దోఽభవత్ తత్ర హయమేధే మహాత్మనః ॥ **7.92.10** ॥ 3098

ఛందతో దేహి దేహీతి యావత్ తుష్యంతి యాచకాః।
తావత్ సర్వాణి దత్తాని క్రతుముఖ్యే మహాత్మనః ॥ **7.92.11** ॥ 3099

వివిధాని చ గౌడాని ఖాండవాని తథైవ చ।
న నిఃసృతం భవత్యోష్ఠాద్ వచనం యావదర్థినాం ॥ **7.92.12** ॥ 3100

తావద్ వానరరక్షోభిర్దత్తమేవాభ్యదృశ్యత।
న కశ్చిన్మలినో వాపి దీనో వాప్యథవా కృశః ॥ **7.92.13** ॥ 3101

తస్మిన్ యజ్ఞవరే రాజ్ఞో హృష్టపుష్టజనావృతే।
యే చ తత్ర మహాత్మానో మునయశ్చిరజీవినః ॥ **7.92.14** ॥ 3102

నాస్మరంస్తాదృశం యజ్ఞం దానౌఘసమలంకృతం।
యః కృత్యవాన్ సువర్ణేన సువర్ణం లభతే స్మ సః ॥ **7.92.15** ॥ 3103

విత్తార్థీ లభతే విత్తం రత్నార్థీ రత్నమేవ చ।
హిరణ్యానాం సువర్ణానాం రత్నానామథ వాససాం ॥ **7.92.16** ॥ 3104

అనిశం దీయమానానాం రాశిః సముపదృశ్యతే।
న శక్రస్య న సోమస్య యమస్య వరుణస్య చ ॥ **7.92.17** ॥ 3105

ఈదృశో దృష్టపూర్వో న ఏవమూచుస్తపోధనాః।
సర్వత్ర వానరాస్తస్థుః సర్వత్రైవ చ రాక్షసాః ॥ **7.92.18** ॥ 3106

వాసోధనాన్నకామేభ్యః పూర్ణహస్తా దదుర్భృశం।
ఈదృశో రాజసింహస్య యజ్ఞః సర్వగుణాన్వితః।
సంవత్సరమథో సాగ్రం వర్తతే న చ హీయతే ॥ **7.92.19** ॥ 3107

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్వినవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రినవతితమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్య యజ్ఞే వాల్మీకేరాగమనం రామాయణగానార్థం తస్య కుశీలవౌ ప్రత్యాదేశః

వర్తమానే తథాభూతే యజ్ఞే చ పరమాద్భుతే।
సశిష్య ఆజగామాశు వాల్మీకిర్భగవానృషిః ॥ **7.93.1** ॥ 3108

స దృష్ట్వా దివ్యసంకాశం యజ్ఞమద్భుతదర్శనం।
ఏకాంత ఋషివాటానాం చకార ఉటజాఞ్ఛుభాన్ ॥ **7.93.2** ॥ 3109

శకటాంశ్చ బహూన్ పూర్ణాన్ ఫలమూలాంశ్చ శోభనాన్।
వాల్మీకివాటే రుచిరే స్థాపయన్నవిదూరతః ॥ **7.93.3** ॥ 3110

ఆసీత్ సుపూజితో రాజ్ఞా మునిభిశ్చ మహాత్మభిః।
వాల్మీకిః సుమహాతేజా న్యవసత్ పరమాత్మవాన్ ॥ **7.93.4** ॥ 3111

స శిష్యావబ్రవీద్ధృష్టౌ యువాం గత్వా సమాహితౌ।
కృత్స్నం రామాయణం కావ్యం గాయేథాం పరయా ముదా ॥ **7.93.5** ॥ 3112

ఋషివాటేషు పుణ్యేషు బ్రాహ్మణావసథేషు చ।
రథ్యాసు రాజమార్గేషు పార్థివానాం గృహేషు చ ॥ **7.93.6** ॥ 3113

రామస్య భవనద్వారి యత్ర కర్మ చ కుర్వతే।
ఋత్విజామగ్రతశ్చైవ తత్ర గేయం విశేషతః ॥ **7.93.7** ॥ 3114

ఇమాని చ ఫలాన్యత్ర స్వాదూని వివిధాని చ।
జాతాని పర్వతాగ్రేషు చాస్వాద్యాస్వాద్య గాయతాం ॥ **7.93.8** ॥ 3115

న యాస్యథః శ్రమం వత్సౌ భక్షయిత్వా ఫలాన్యథ।
మూలాని చ సుమృష్టాని న రాగాత్ పరిహాస్యథః ॥ **7.93.9** ॥ 3116

యది శబ్దాపయేద్ రామః శ్రవణాయ మహీపతిః।
ఋషీణాముపవిష్టానాం యథాయోగం ప్రవర్తతాం ॥ **7.93.10** ॥ 3117

దివసే వింశతిః సర్గా గేయా మధురయా గిరా।
ప్రమాణైర్బహుభిస్తత్ర యథోద్దిష్టం మయా పురా ॥ **7.93.11** ॥ 3118

లోభశ్చాపి న కర్తవ్యః స్వల్పోఽపి ధనవాంఛయా।
కిం ధనేనాశ్రమస్థానాం ఫలమూలాశినాం సదా ॥ **7.93.12** ॥ 3119

యది పృచ్ఛేత్ స కాకుత్స్థో యువాం కస్యేతి దారకౌ।
వాల్మీకేరథ శిష్యౌ ద్వౌ బ్రూతమేవం నరాధిపం ॥ **7.93.13** ॥ 3120

ఇమాస్తంత్రీః సుమధురాః స్థానం వాపూర్వదర్శనం।
మూర్చ్ఛయిత్వా సుమధురం గాయేథాం విగతజ్వరౌ ॥ **7.93.14** ॥ 3121

ఆదిప్రభృతి గేయం స్యాన్న చావజ్ఞాయ పార్థివం।
పితా హి సర్వభూతానాం రాజా భవతి ధర్మతః ॥ **7.93.15** ॥ 3122

తద్ యువాం హృష్టమనసౌ శ్వః ప్రభాతే సమాహితౌ।
గాయేథాం మధురం గేయం తంత్రీలయసమన్వితం ॥ **7.93.16** ॥ 3123

ఇతి సందిశ్య బహుశో మునిః ప్రాచేతసస్తదా।
వాల్మీకిః పరమోదారస్తూష్ణీమాసీన్మహామునిః ॥ **7.93.17** ॥ 3124

సందిష్టౌ మునినా తేన తావుభౌ మైథిలీసుతౌ।
తథైవ కరవావేతి నిర్జగ్మతురరిందమౌ ॥ **7.93.18** ॥ 3125

తామద్భుతాం తౌ హృదయే కుమారౌ
నివేశ్య వాణీమృషిభాషితాం తదా ।
సముత్సుకౌ తౌ సుఖమూషతుర్నిశాం
యథాఽశ్వినౌ భార్గవనీతిసంహితాం ॥ **7.93.19** ॥ 3126

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే త్రినవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుర్నవతితమః సర్గః ॥

కుశలవకర్తృకం రామాయణకావ్యగానం శ్రీరామేణ తస్య సభాయాం శ్రవణం

తౌ రజన్యాం ప్రభాతాయాం స్నాతౌ హుతహుతాశనౌ।
యథోక్తమృషిణా పూర్వం సర్వం తత్రోపగాయతాం ॥ **7.94.1** ॥ 3127

తాం స శుశ్రావ కాకుత్స్థః పూర్వాచార్యవినిర్మితాం।
అపూర్వాం పాఠ్యజాతిం చ గేయేన సమలంకృతాం ॥ **7.94.2** ॥ 3128

ప్రమాణైర్బహుభిర్బద్ధాం తంత్రీలయసమన్వితాం।
బాలాభ్యాం రాఘవః శ్రుత్వా కౌతూహలపరోఽభవత్ ॥ **7.94.3** ॥ 3129

అథ కర్మాంతరే రాజా సమాహూయ మహామునీన్।
పార్థివాంశ్చ నరవ్యాఘ్రః పండితాన్ నైగమాంస్తథా ॥ **7.94.4** ॥ 3130

పౌరాణికాఞ్శబ్దవిదో యే వృద్ధాశ్చ ద్విజాతయః।
స్వరాణాం లక్షణజ్ఞాంశ్చ ఉత్సుకాన్ ద్విజసత్తమాన్ ॥ **7.94.5** ॥ 3131

లక్షణజ్ఞాంశ్చ గాంధర్వాన్ నైగమాంశ్చ విశేషతః।
పాదాక్షరసమాసజ్ఞాంశ్ఛందఃసు పరినిష్ఠితాన్ ॥ **7.94.6** ॥ 3132

కలామాత్రావిశేషజ్ఞాంజ్యోతిషే చ పరం గతాన్।
క్రియాకల్పవిదశ్చైవ తథా కార్యవిశారదాన్ ॥ **7.94.7** ॥ 3133

భాషాజ్ఞానింగితజ్ఞాంశ్చ నైగమాంశ్చాప్యశేషతః।
హేతూపచారకుశలాన్ హైతుకాంశ్చ బహుశ్రుతాన్ ॥ **7.94.8** ॥ 3134

ఛందోవిదః పురాణజ్ఞాన్ వైదికాన్ ద్విజసత్తమాన్।
చిత్రజ్ఞాన్ వృత్తసూత్రజ్ఞాన్ గీతనృత్యవిశారదాన్ ॥ **7.94.9** ॥ 3135

శాస్త్రజ్ఞాన్ నీతినిపుణాన్ వేదాంతార్థప్రబోధకాన్।
ఏతాన్ సర్వాన్ సమానీయ గాతారౌ సమవేశయత్ ॥ **7.94.10** ॥ 3136

తేషాం సంవదతాం తత్ర శ్రోతృణాం హర్షవర్ధనం।
గేయం ప్రచక్రతుస్తత్ర తావుభౌ మునిదారకౌ ॥ **7.94.11** ॥ 3137

తతః ప్రవృత్తం మధురం గాంధర్వమతిమానుషం।
న చ తృప్తిం యయుః సర్వే శ్రోతారో గేయసంపదా ॥ **7.94.12** ॥ 3138

హృష్టా మునిగణాః సర్వే పార్థివాశ్చ మహౌజసః।
పిబంత ఇవ చక్షుర్భిః పశ్యంతి స్మ ముహుర్ముహుః ॥ **7.94.13** ॥ 3139

ఊచుః పరస్పరం చేదం సర్వ ఏవ సమాహితాః।
ఉభౌ రామస్య సదృశౌ బింబాద్ బింబమివోత్థితౌ ॥ **7.94.14** ॥ 3140

జటిలౌ యది న స్యాతాం న వల్కలధరౌ యది।
విశేషం నాధిగచ్ఛామో గాయతో రాఘవస్య చ ॥ **7.94.15** ॥ 3141

ఏవం ప్రభాషమాణేషు పౌరజానపదేషు చ।
ప్రవృత్తమాదితః పూర్వసర్గం నారదదర్శితం ॥ **7.94.16** ॥ 3142

తతః ప్రభృతి సర్గాశ్చ యావద్ వింశత్యగాయతాం।
తతోఽపరాహ్ణసమయే రాఘవః సమభాషత ॥ **7.94.17** ॥ 3143

శ్రుత్వా వింశతిసర్గాంస్తాన్ భ్రాతరం భ్రాతృవత్సలః।
అష్టాదశ సహస్రాణి సువర్ణస్య మహాత్మనోః ॥ **7.94.18** ॥ 3144

ప్రయచ్ఛ శీఘ్రం కాకుత్స్థ యదన్యదభికాంక్షితం।
దదౌ స శీఘ్రం కాకుత్స్థో బాలయోర్వై పృథక్ పృథక్ ॥ **7.94.19** ॥ 3145

దీయమానం సువర్ణం తు నాగృహ్ణీతాం కుశీలవౌ।
ఊచతుశ్చ మహాత్మానౌ కిమనేనేతి విస్మితౌ ॥ **7.94.20** ॥ 3146

వన్యేన ఫలమూలేన నిరతౌ వనవాసినౌ।
సువర్ణేన హిరణ్యేన కిం కరిష్యావహే వనే ॥ **7.94.21** ॥ 3147

తథా తయోః ప్రబ్రువతోః కౌతూహలసమన్వితాః।
శ్రోతారశ్చైవ రామశ్చ సర్వ ఏవ సువిస్మితాః ॥ **7.94.22** ॥ 3148

తస్య చైవాగమం రామః కావ్యస్య శ్రోతుముత్సుకః।
పప్రచ్ఛ తౌ మహాతేజాస్తావుభౌ మునిదారకౌ ॥ **7.94.23** ॥ 3149

కింప్రమాణమిదం కావ్యం కా ప్రతిష్ఠా మహాత్మనః।
కర్తా కావ్యస్య మహతః క్వ చాసౌ మునిపుంగవః ॥ **7.94.24** ॥ 3150

పృచ్ఛంతం రాఘవం వాక్యమూచతుర్మునిదారకౌ।
వాల్మీకిర్భగవాన్ కర్తా సంప్రాప్తో యజ్ఞసంవిధం।
యేనేదం చరితం తుభ్యమశేషం సంప్రదర్శితం ॥ **7.94.25** ॥ 3151

సన్నిబద్ధం హి శ్లోకానాం చతుర్వింశత్సహస్రకం।
ఉపాఖ్యానశతం చైవ భార్గవేణ తపస్వినా ॥ **7.94.26** ॥ 3152

ఆదిప్రభృతి వై రాజన్ పంచసర్గశతాని చ।
కాండాని షట్కృతానీహ సోత్తరాణి మహాత్మనా ॥ **7.94.27** ॥ 3153

కృతాని గురుణాస్మాకమృషిణా చరితం తవ।
ప్రతిష్ఠా జీవితం యావత్ తావత్ సర్వస్య వర్తతే ॥ **7.94.28** ॥ 3154

యది బుద్ధిః కృతా రాజంశ్చ్రవణాయ మహారథ।
కర్మాంతరే క్షణీభూతస్తచ్ఛ్రుణుష్వ సహానుజః ॥ **7.94.29** ॥ 3155

బాఢమిత్యబ్రవీద్ రామస్తౌ చానుజ్ఞాప్య రాఘవం।
ప్రహృష్టౌ జగ్మతుః స్థానం యత్రాస్తే మునిపుంగవః ॥ **7.94.30** ॥ 3156

రామోఽపి మునిభిః సార్ధం పార్థివైశ్చ మహాత్మభిః।
శ్రుత్వా తద్ గీతిమాధుర్యం కర్మశాలాముపాగమత్ ॥ **7.94.31** ॥ 3157

శుశ్రావ తత్తాలలయోపపన్నం
సర్గాన్వితం సుస్వరశబ్దయుక్తం।
తంత్రీలయవ్యంజనయోగయుక్తం
కుశీలవాభ్యాం పరిగీయమానం ॥ **7.94.32** ॥ 3158

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతుర్నవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచనవతితమః సర్గః ॥

స్వీయాం శుద్ధిం సమర్థయితుం సీతా శపథం కరోత్వితి శ్రీరామస్య విచారః

రామో బహూన్యహాన్యేవ తద్ గీతం పరమం శుభం ।
శుశ్రావ మునిభిః సార్ధం పార్థివైః సహ వానరైః ॥ **7.95.1** ॥ 3159

తస్మిన్ గీతే తు విజ్ఞాయ సీతాపుత్రౌ కుశీలవౌ ।
తస్యాః పరిషదో మధ్యే రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.95.2** ॥ 3160

దూతాఞ్శుద్ధసమాచారానాహూయాత్మమనీషయా ।
మద్ వచో బ్రూత గచ్ఛధ్వమితో భగవతోఽంతికే ॥ **7.95.3** ॥ 3161

యది శుద్ధసమాచారా యది వా వీతకల్మషా ।
కరోత్విహాత్మనః శుద్ధిమనుమాన్య మహామునిం ॥ **7.95.4** ॥ 3162

ఛందం మునేశ్చ విజ్ఞాయ సీతాయాశ్చ మనోగతం ।
ప్రత్యయం దాతుకామాయాస్తతః శంసత మే లఘు ॥ **7.95.5** ॥ 3163

శ్వః ప్రభాతే తు శపథం మైథిలీ జనకాత్మజా ।
కరోతు పరిషన్మధ్యే శోధనార్థం మమైవ చ ॥ **7.95.6** ॥ 3164

శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైతద్ వచః పరమమద్భుతం ।
దూతాః సంప్రయయుర్బాఢం యత్ర వై మునిపుంగవః ॥ **7.95.7** ॥ 3165

తే ప్రణమ్య మహాత్మానం జ్వలంతమమితప్రభం।
ఊచుస్తే రామవాక్యాని మృదూని మధురాణి చ ॥ **7.95.8** ॥ 3166

తేషాం తద్ భాషితం శ్రుత్వా రామస్య చ మనోగతం।
విజ్ఞాయ సుమహాతేజా మునిర్వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ **7.95.9** ॥ 3167

ఏవం భవతు భద్రం వో యథా వదతి రాఘవః।
తథా కరిష్యతే సీతా దైవతం హి పతిః స్త్రియాః ॥ **7.95.10** ॥ 3168

తథోక్తా మునినా సర్వే రాజదూతా మహౌజసం।
ప్రత్యేత్య రాఘవం సర్వం మునివాక్యం బభాషిరే ॥ **7.95.11** ॥ 3169

తతః ప్రహృష్టః కాకుత్స్థః శ్రుత్వా వాక్యం మహాత్మనః।
ఋషీంస్తత్ర సమేతాంశ్చ రాజ్ఞశ్చైవాభ్యభాషత ॥ **7.95.12** ॥ 3170

భగవంతః సశిష్యా వై సానుగాశ్చ నరాధిపాః।
పశ్యంతు సీతాశపథం యశ్చైవాన్యోఽపి కాంక్షతే ॥ **7.95.13** ॥ 3171

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రాఘవస్య మహాత్మనః।
సర్వేషామృషిముఖ్యానాం సాధువాదో మహానభూత్ ॥ **7.95.14** ॥ 3172

రాజానశ్చ మహాత్మానం ప్రశంసంతి స్మ రాఘవం।
ఉపపన్నం నరశ్రేష్ఠ త్వయ్యేవ భువి నాన్యతః ॥ **7.95.15** ॥ 3173

ఏవం వినిశ్చయం కృత్వా శ్వోభూత ఇతి రాఘవః।
విసర్జయామాస తదా సర్వాంస్తాంఛత్రుసూదనః ॥ **7.95.16** ॥ 3174

ఇతి సంప్రవిచార్య రాజసింహః
శ్వోభూతే శపథస్య నిశ్చయం వై।
విససర్జ మునీన్ నృపాంశ్చ సర్వాన్
స మహాత్మా మహతో మహానుభావః ॥ **7.95.17** ॥ 3175

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచనవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షణ్ణనవతితమః సర్గః ॥

వాల్మీకినా సీతాయాః శుద్ధేః సమర్థనం

తస్యాం రజన్యాం వ్యుష్టాయాం యజ్ఞవాటం గతో నృపః।
ఋషీన్ సర్వాన్ మహాతేజాః శబ్దాపయతి రాఘవః ॥ **7.96.1** ॥ 3176

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః।
విశ్వామిత్రో దీర్ఘతమా దుర్వాసాశ్చ మహాతపాః ॥ **7.96.2** ॥ 3177

పులస్త్యోఽపి తథా శక్తిర్భార్గవశ్చైవ వామనః।
మార్కండేయశ్చ దీర్ఘాయుర్మౌద్గల్యశ్చ మహాయశాః ॥ **7.96.3** ॥ 3178

గర్గశ్చ చ్యవనశ్చైవ శతానందశ్చ ధర్మవిత్।
భరద్వాజశ్చ తేజస్వీ అగ్నిపుత్రశ్చ సుప్రభః ॥ **7.96.4** ॥ 3179

నారదః పర్వతశ్చైవ గౌతమశ్చ మహాయశాః।
కాత్యాయనః సుయజ్ఞశ్చ హ్యగస్త్యస్తపసాం నిధిః ॥ **7.96.5** ॥ 3180

ఏతే చాన్యే చ బహవో మునయః సంశితవ్రతాః।
కౌతూహలసమావిష్టాః సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ **7.96.6** ॥ 3181

రాక్షసాశ్చ మహావీర్యా వానరాశ్చ మహాబలాః।
సర్వ ఏవ సమాజగ్ముర్మహాత్మానః కుతూహలాత్ ॥ **7.96.7** ॥ 3182

క్షత్రియా యే చ శూద్రాశ్చ వైశ్యాశ్చైవ సహస్రశః।
నానాదేశగతాశ్చైవ బ్రాహ్మణాః సంశితవ్రతాః ॥ **7.96.8** ॥ 3183

జ్ఞాననిష్ఠాః కర్మనిష్ఠా యోగనిష్ఠాస్తథాపరే।
సీతాశపథవీక్షార్థం సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ **7.96.9** ॥ 3184

తదా సమాగతం సర్వమశ్మభూతమివాచలం।
శ్రుత్వా మునివరస్తూర్ణం ససీతః సముపాగమత్ ॥ **7.96.10** ॥ 3185

తమృషిం పృష్ఠతః సీతా అన్వగచ్ఛదవాఙ్ముఖీ।
కృతాంజలిర్బాష్పకలా కృత్వా రామం మనోగతం ॥ **7.96.11** ॥ 3186

తాం దృష్ట్వా శ్రుతిమాయాంతీం బ్రహ్మణమనుగామినీం।
వాల్మీకేః పృష్ఠతః సీతాం సాధువాదో మహానభూత్ ॥ **7.96.12** ॥ 3187

తతో హలహలాశబ్దః సర్వేషామేవమాబభౌ।
దుఃఖజన్మవిశాలేన శోకేనాకులితాత్మనాం ॥ **7.96.13** ॥ 3188

సాధు రామేతి కేచిత్ తు సాధు సీతేతి చాపరే।
ఉభావేవ చ తత్రాన్యే ప్రేక్షకాః సంప్రచుక్రుశుః ॥ **7.96.14** ॥ 3189

తతో మధ్యే జనౌఘస్య ప్రవిశ్య మునిపుంగవః।
సీతాసహాయో వాల్మీకిరితి హోవాచ రాఘవం ॥ **7.96.15** ॥ 3190

ఇయం దాశరథే సీతా సువ్రతా ధర్మచారిణీ।
అపవాదాత్ పరిత్యక్తా మమాశ్రమసమీపతః ॥ **7.96.16** ॥ 3191

లోకాపవాదభీతస్య తవ రామ మహావ్రత।
ప్రత్యయం దాస్యతే సీతా తామనుజ్ఞాతుమర్హసి ॥ **7.96.17** ॥ 3192

ఇమౌ తు జానకీపుత్రావుభౌ చ యమజాతకౌ।
సుతౌ తవైవ దుర్ధర్షౌ సత్యమేతద్ బ్రవీమి తే ॥ **7.96.18** ॥ 3193

ప్రచేతసోఽహం దశమః పుత్రో రాఘవనందన।
న స్మరామ్యనృతం వాక్యమిమౌ తు తవ పుత్రకౌ ॥ **7.96.19** ॥ 3194

బహువర్షసహస్రాణి తపశ్చర్యా మయా కృతా।
నోపాశ్నీయాం ఫలం తస్యా దుష్టేయం యది మైథిలీ ॥ **7.96.20** ॥ 3195

మనసా కర్మణా వాచా భూతపూర్వం న కిల్బిషం।
తస్యాహం ఫలమశ్నామి అపాపా మైథిలీ యది ॥ **7.96.21** ॥ 3196

అహం పంచసు భూతేషు మనఃషష్ఠేషు రాఘవ।
విచింత్య సీతా శుద్ధేతి జగ్రాహ వననిర్ఝరే ॥ **7.96.22** ॥ 3197

ఇయం శుద్ధసమాచారా అపాపా పతిదేవతా।
లోకాపవాదభీతస్య ప్రత్యయం తవ దాస్యతి ॥ **7.96.23** ॥ 3198

తస్మాదియం నరవరాత్మజ శుద్ధభావా
దివ్యేన దృష్టివిషయేణ మయా ప్రవిష్టా।
లోకాపవాదకలుషీకృతచేతసా యా
త్యక్తా త్వయా ప్రియతమా విదితాపి శుద్ధా ॥ **7.96.24** ॥ 3199

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షణ్ణనవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తనవతితమః సర్గః ॥

సీతాకర్తృకం శపథగ్రహణం రసాతలే ప్రవేశనం చ

వాల్మీకినైవముక్తస్తు రాఘవః ప్రత్యభాషత।
ప్రాంజలిర్జగతో మధ్యే దృష్ట్వా తాం వరవర్ణినీం ॥ **7.97.1** ॥ 3200

ఏవమేతన్మహాభాగ యథా వదసి ధర్మవిత్।
ప్రత్యయస్తు మమ బ్రహ్మంస్తవ వాక్యైరకల్మషైః ॥ **7.97.2** ॥ 3201

ప్రత్యయశ్చ పురా వృత్తో వైదేహ్యాః సురసన్నిధౌ।
శపథశ్చ కృతస్తత్ర తేన వేశ్మ ప్రవేశితా ॥ **7.97.3** ॥ 3202

లోకాపవాదో బలవాన్ యేన త్యక్తా హి మైథిలీ।
సేయం లోకభయాద్ బ్రహ్మన్నపాపేత్యభిజానతా।
పరిత్యక్తా మయా సీతా తద్ భవాన్ క్షంతుమర్హతి ॥ **7.97.4** ॥ 3203

జానామి చేమౌ పుత్రౌ మే యమజాతౌ కుశీలవౌ।
శుద్ధాయాం జగతో మధ్యే మైథిల్యాం ప్రీతిరస్తు మే ॥ **7.97.5** ॥ 3204

అభిప్రాయం తు విజ్ఞాయ రామస్య సురసత్తమాః।
సీతాయాః శపథే తస్మిన్ మహేంద్రాద్యా మహౌజసః ॥ **7.97.6** ॥ 3205

పితామహం పురస్కృత్య సర్వ ఏవ సమాగతాః।
ఆదిత్యా వసవో రుద్రా విశ్వేదేవా మరుద్గణాః ॥ **7.97.7** ॥ 3206

సాధ్యాశ్చ దేవాః సర్వే తే సర్వే చ పరమర్షయః।
నాగాః సుపర్ణాః సిద్ధాశ్చ తే సర్వే హృష్టమానసాః ॥ **7.97.8** ॥ 3207

సీతాశపథసంభ్రాంతాః సర్వ ఏవ సమాగతాః।
దృష్ట్వా దేవానృషీంశ్చైవ రాఘవః పునరబ్రవీత్ ॥ **7.97.9** ॥ 3208

ప్రత్యయో మే సురశ్రేష్ఠ ఋషివాక్యైరకల్మషైః।
శుద్ధాయాం జగతో మధ్యే వైదేహ్యాం ప్రీతిరస్తు మే ॥ **7.97.10** ॥ 3209

తతో వాయుః శుభః పుణ్యో దివ్యగంధో మనోరమః।
తం జనౌఘం సురశ్రేష్ఠో హ్లాదయామాస సర్వతః ॥ **7.97.11** ॥ 3210

తదద్భుతమివాచింత్యం నిరైక్షంత సమాహితాః।
మానవాః సర్వరాష్ట్రేభ్యః పూర్వం కృతయుగే యథా ॥ **7.97.12** ॥ 3211

సర్వాన్ సమాగతాన్ దృష్ట్వా సీతా కాషాయవాసినీ।
అబ్రవీత్ ప్రాంజలిర్వాక్యమధోదృష్టిరవాఙ్ముఖీ ॥ **7.97.13** ॥ 3212

యథాహం రాఘవాదన్యం మనసాపి న చింతయే।
తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి ॥ **7.97.14** ॥ 3213

మనసా కర్మణా వాచా యథా రామం సమర్చయే।
తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి ॥ **7.97.15** ॥ 3214

యథైతత్ సత్యముక్తం మే వేద్మి రామాత్ పరం న చ।
తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి ॥ **7.97.16** ॥ 3215

తథా శపంత్యాం వైదేహ్యాం ప్రాదురాసీత్ తదద్భుతం।
భూతలాదుత్థితం దివ్యం సింహాసనమనుత్తమం ॥ **7.97.17** ॥ 3216

ధ్రియమాణం శిరోభిస్తు నాగైరమితవిక్రమైః।
దివ్యం దివ్యేన వపుషా దివ్యరత్నవిభూషితైః ॥ **7.97.18** ॥ 3217

తస్మింస్తు ధరణీ దేవీ బాహుభ్యాం గృహ్య మైథిలీం।
స్వాగతేనాభినంద్యైనామాసనే చోపవేశయత్ ॥ **7.97.19** ॥ 3218

తామాసనగతాం దృష్ట్వా ప్రవిశంతీం రసాతలం।
పుష్పవృష్టిరవిచ్ఛిన్నా దివ్యా సీతామవాకిరత్ ॥ **7.97.20** ॥ 3219

సాధుకారశ్చ సుమహాన్ దేవానాం సహసోత్థితః।
సాధుసాధ్వితి వై సీతే యస్యాస్తే శీలమీదృశం ॥ **7.97.21** ॥ 3220

ఏవం బహువిధా వాచో హ్యంతరిక్షగతాః సురాః।
వ్యాజహుర్హృష్టమనసో దృష్ట్వా సీతాప్రవేశనం ॥ **7.97.22** ॥ 3221

యజ్ఞవాటగతాశ్చాపి మునయః సర్వ ఏవ తే।
రాజానశ్చ నరవ్యాఘ్రా విస్మయాన్నోపరేమిరే ॥ **7.97.23** ॥ 3222

అంతరిక్షే చ భూమౌ చ సర్వే స్థావరజంగమాః।
దానవాశ్చ మహాకాయాః పాతాలే పన్నగాధిపాః ॥ **7.97.24** ॥ 3223

కేచిద్ వినేదుః సంహృష్టాః కేచిద్ ధ్యానపరాయణాః।
కేచిద్ రామం నిరీక్షంతే కేచిత్ సీతామచేతసః ॥ **7.97.25** ॥ 3224

సీతాప్రవేశనం దృష్ట్వా తేషామాసీత్ సమాగమః।
తన్ముహూర్తమివాత్యర్థం సమం సమ్మోహితం జగత్ ॥ **7.97.26** ॥ 3225

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తనవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టనవతితమః సర్గః ॥

సీతాయాః కృతే శ్రీరామస్య శోకః, బ్రహ్మణా తస్య సాంత్వనముత్తరకాండశేషాంశం శ్రోతుం ప్రేరణం చ

రసాతలం ప్రవిష్టాయాం వైదేహ్యాం సర్వవానరాః।
చుక్రుశుః సాధుసాధ్వీతి మునయో రామసన్నిధౌ ॥ **7.98.1** ॥ 3226

దండకాష్ఠమవష్టభ్య బాష్పవ్యాకులితేక్షణః।
అవాక్శిరా దీనమనా రామో హ్యాసీత్ సుదుఃఖితః ॥ **7.98.2** ॥ 3227

స రుదిత్వా చిరం కాలం బహుశో బాష్పముత్సృజన్।
క్రోధశోకసమావిష్టో రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.98.3** ॥ 3228

అభూతపూర్వం శోకం మే మనః స్ప్రష్టుమివేచ్ఛతి।
పశ్యతో మే యథా నష్టా సీతా శ్రీరివ రూపిణీ ॥ **7.98.4** ॥ 3229

సాదర్శనం పురా సీతా లంకాం పారే మహోదధేః।
తతశ్చాపి మయాఽఽనీతా కిం పునర్వసుధాతలాత్ ॥ **7.98.5** ॥ 3230

వసుధే దేవి భవతి సీతా నిర్యాత్యతాం మమ।
దర్శయిష్యామి వా రోషం యథా మామవగచ్ఛసి ॥ **7.98.6** ॥ 3231

కామం శ్వశ్రూర్మమైవ త్వం త్వత్సకాశాత్ తు మైథిలీ।
కర్షతా ఫాలహస్తేన జనకేనోద్ధృతా పురా ॥ **7.98.7** ॥ 3232

తస్మాన్నిర్యాత్యతాం సీతా వివరం వా ప్రయచ్ఛ మే।
పాతాలే నాకపృష్ఠే వా వసేయం సహితస్తయా ॥ **7.98.8** ॥ 3233

ఆనయ త్వం హి తాం సీతాం మత్తోఽహం మైథిలీకృతే।
న మే దాస్యసి చేత్ సీతాం యథారూపాం మహీతలే ॥ **7.98.9** ॥ 3234

సపర్వతవనాం కృత్స్నాం విధమిష్యామి తే స్థితిం।
నాశయిష్యామ్యహం భూమిం సర్వమాపో భవంత్వితి ॥ **7.98.10** ॥ 3235

ఏవం బ్రువాణే కాకుత్స్థే క్రోధశోకసమన్వితే।
బ్రహ్మా సురగణైః సార్ధమువాచ రఘునందనం ॥ **7.98.11** ॥ 3236

రామ రామ న సంతాపం కర్తుమర్హసి సువ్రత।
స్మర త్వం పూర్వకం భావం మంత్రం చామిత్రకర్శన ॥ **7.98.12** ॥ 3237

న ఖలు త్వాం మహాబాహో స్మారయేయమనుత్తమం।
ఇమం ముహూర్తం దుర్ధర్ష స్మర త్వం జన్మ వైష్ణవం ॥ **7.98.13** ॥ 3238

సీతా హి విమలా సాధ్వీ తవ పూర్వపరాయణా।
నాగలోకం సుఖం ప్రాయాత్ త్వదాశ్రయతపోబలాత్ ॥ **7.98.14** ॥ 3239

స్వర్గే తే సంగమో భూయో భవిష్యతి న సంశయః।
అస్యాస్తు పరిషన్మధ్యే యద్ బ్రవీమి నిబోధ తత్ ॥ **7.98.15** ॥ 3240

ఏతదేవ హి కావ్యం తే కావ్యానాముత్తమం శ్రుతం।
సర్వం విస్తరతో రామ వ్యాఖ్యాస్యతి న సంశయః ॥ **7.98.16** ॥ 3241

జన్మప్రభృతి తే వీర సుఖదుఃఖోపసేవనం।
భవిష్యదుత్తరం చేహ సర్వం వాల్మీకినా కృతం ॥ **7.98.17** ॥ 3242

ఆదికావ్యమిదం రామ త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం।
నహ్యన్యోఽర్హతి కావ్యానాం యశోభాగ్ రాఘవాదృతే ॥ **7.98.18** ॥ 3243

శ్రుతం తే పూర్వమేతద్ధి మయా సర్వం సురైః సహ।
దివ్యమద్భుతరూపం చ సత్యవాక్యమనావృతం ॥ **7.98.19** ॥ 3244

స త్వం పురుషశార్దూల ధర్మేణ సుసమాహితః।
శేషం భవిష్యం కాకుత్స్థ కావ్యం రామాయణం శృణు ॥ **7.98.20** ॥ 3245

ఉత్తరం నామ కావ్యస్య శేషమత్ర మహాయశః।
తచ్ఛృణుష్వ మహాతేజ ఋషిభిః సార్ధముత్తమం ॥ **7.98.21** ॥ 3246

న ఖల్వన్యేన కాకుత్స్థ శ్రోతవ్యమిదముత్తమం।
పరమం ఋషిణా వీర త్వయైవ రఘునందన ॥ **7.98.22** ॥ 3247

ఏతావదుక్త్వా వచనం బ్రహ్మా త్రిభువనేశ్వరః।
జగామ త్రిదివం దేవో దేవైః సహ సబాంధవైః ॥ **7.98.23** ॥ 3248

యే చ తత్ర మహాత్మాన ఋషయో బ్రాహ్మలౌకికాః।
బ్రహ్మణా సమనుజ్ఞాతా న్యవర్తంత మహౌజసః ॥ **7.98.24** ॥ 3249

ఉత్తరం శ్రోతుమనసో భవిష్యం యచ్చ రాఘవే।
తతో రామః శుభాం వాణీ దేవదేవస్య భాషితాం ॥ **7.98.25** ॥ 3250

శ్రుత్వా పరమతేజస్వీ వాల్మీకిమిదమబ్రవీత్।
భగవఞ్శ్రోతుమనస ఋషయో బ్రాహ్మలౌకికాః ॥ **7.98.26** ॥ 3251

భవిష్యదుత్తరం యన్మే శ్వోభూతే సంప్రవర్తతాం।
ఏవం వినిశ్చయం కృత్వా సంప్రగృహ్య కుశీలవౌ ॥ **7.98.27** ॥ 3252

తం జనౌఘం విసృజ్యాథ పర్ణశాలాముపాగమత్।
తామేవ శోచతః సీతాం సా వ్యతీతా చ శర్వరీ ॥ **7.98.28** ॥ 3253

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టనవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ నవనవతితమః సర్గః ॥

సీతాయా రసాతలప్రవేశమను శ్రీరామస్య జీవనచర్యా శ్రీరామరాజ్యస్య స్థితిః శ్రీరామమాత్యానాం పరలోకగమనాదేర్వర్ణనం చ

రజన్యాం తు ప్రభాతాయాం సమానీయ మహామునీన్ ।
గీయతామవిశంకాభ్యాం రామః పుత్రావువాచ హ ॥ **7.99.1** ॥ 3254

తతః సముపవిష్టేషు మహర్షిషు మహాత్మసు ।
భవిష్యదుత్తరం కావ్యం జగతుస్తౌ కుశీలవౌ ॥ **7.99.2** ॥ 3255

ప్రవిష్టాయాం తు సీతాయాం భూతలం సత్యసంపదా ।
తస్యావసానే యజ్ఞస్య రామః పరమదుర్మనాః ॥ **7.99.3** ॥ 3256

అపశ్యమానో వైదేహీం మేనే శూన్యమిదం జగత్ ।
శోకేన పరమాయస్తో న శాంతిం మనసాగమత్ ॥ **7.99.4** ॥ 3257

విసృజ్య పార్థివాన్ సర్వానృక్షవానరరాక్షసాన్ ।
జనౌఘం విప్రముఖ్యానాం విత్తపూర్వం విసృజ్య చ ॥ **7.99.5** ॥ 3258

ఏవం సమాప్య యజ్ఞం తు విధివత్ స తు రాఘవః ।
తతో విసృజ్య తాన్ సర్వాన్ రామో రాజీవలోచనః ॥ **7.99.6** ॥ 3259

హృది కృత్వా తదా సీతామయోధ్యాం ప్రవివేశ హ ।
ఇష్టయజ్ఞో నరపతిః పుత్రద్వయసమన్వితః ॥ **7.99.7** ॥ 3260

న సీతాయాః పరాం భార్యాం వవ్రే స రఘునందనః।
యజ్ఞే యజ్ఞే చ పత్న్యర్థం జానకీ కాంచనీభవత్ ॥ **7.99.8** ॥ 3261

దశవర్షసహస్రాణి వాజిమేధానథాకరోత్।
వాజపేయాన్ దశగుణాంస్తథా బహుసువర్ణకాన్ ॥ **7.99.9** ॥ 3262

అగ్నిష్టోమాతిరాత్రాభ్యాం గోసవైశ్చ మహాధనైః।
ఈజే క్రతుభిరన్యైశ్చ స శ్రీమానాప్తదక్షిణైః ॥ **7.99.10** ॥ 3263

ఏవం స కాలః సుమహాన్ రాజ్యస్థస్య మహాత్మనః।
ధర్మే ప్రయతమానస్య వ్యతీయాద్ రాఘవస్య చ ॥ **7.99.11** ॥ 3264

ఋక్షవానరరక్షాంసి స్థితా రామస్య శాసనే।
అనురంజంతి రాజానో హ్యహన్యహని రాఘవం ॥ **7.99.12** ॥ 3265

కాలే వర్షతి పర్జన్యః సుభిక్షం విమలా దిశః।
హృష్టపుష్టజనాకీర్ణం పురం జనపదాస్తథా ॥ **7.99.13** ॥ 3266

నాకాలే మ్రియతే కశ్చిన్న వ్యాధిః ప్రాణినాం తథా।
నానర్థో విద్యతే కశ్చిద్ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ **7.99.14** ॥ 3267

అథ దీర్ఘస్య కాలస్య రామమాతా యశస్వినీ।
పుత్రపౌత్రైః పరివృతా కాలధర్మముపాగమత్ ॥ **7.99.15** ॥ 3268

అన్వియాయ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ యశస్వినీ।
ధర్మం కృత్వా బహువిధం త్రిదివే పర్యవస్థితా ॥ **7.99.16** ॥ 3269

సర్వాః ప్రముదితాః స్వర్గే రాజ్ఞా దశరథేన చ।
సమాగతా మహాభాగాః సర్వధర్మం చ లేభిరే ॥ **7.99.17** ॥ 3270

తాసాం రామో మహాదానం కాలే కాలే ప్రయచ్ఛతి।
మాతౄణామవిశేషేణ బ్రాహ్మణేషు తపస్విషు ॥ **7.99.18** ॥ 3271

పిత్ర్యాణి బ్రహ్మరత్నాని యజ్ఞాన్ పరమదుస్తరాన్ ।
చకార రామో ధర్మాత్మా పిత్ౄన్ దేవాన్ వివర్ధయన్ ॥ **7.99.19** ॥ 3272

ఏవం వర్షసహస్రాణి బహూన్యథ యయుఃసుఖం ।
యజ్ఞైర్బహువిధం ధర్మం వర్ధయానస్య సర్వదా ॥ **7.99.20** ॥ 3273

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే నవనవతితమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ శతతమః సర్గః ॥

కేకయదేశాదుపాయనమాదాయ గార్గ్యస్య గమనం తత్ప్రీత్తం సందేశమనుసృత్య శ్రీరామస్యాదేశేన కుమారద్వయసహితస్య భరతస్య గంధర్వదేశోపర్యాక్రమణం కర్తుం ప్రస్థానం చ

కస్యచిత్ త్వథ కాలస్య యుధాజిత్ కేకయో నృపః ।
స్వగురుం ప్రేషయామాస రాఘవాయ మహాత్మనే ॥ **7.100.1** ॥ 3274

గార్గ్యమంగిరసః పుత్రం బ్రహ్మర్షిమమితప్రభం ।
దశ చాశ్వసహస్రాణి ప్రీతిదానమనుత్తమం ॥ **7.100.2** ॥ 3275

కంబలాని చ రత్నాని చిత్రవస్త్రమథోత్తమం ।
రామాయ ప్రదదౌ రాజా శుభాన్యాభరణాని చ ॥ **7.100.3** ॥ 3276

శ్రుత్వా తు రాఘవో ధీమాన్ మహర్షిం గార్గ్యమాగతం ।
మాతులస్యాశ్వపతినః ప్రహితం తన్మహాధనం ॥ **7.100.4** ॥ 3277

ప్రత్యుద్గమ్య చ కాకుత్స్థః క్రోశమాత్రం సహానుజః ।
గార్గ్యం సంపూజయామాస యథా శక్రో బృహస్పతిం ॥ **7.100.5** ॥ 3278

తథా సంపూజ్య తమృషిం తద్ ధనం ప్రతిగృహ్య చ ।
పృష్ట్వా ప్రతిపదం సర్వం కుశలం మాతులస్య చ ॥ **7.100.6** ॥ 3279

ఉపవిష్టం మహాభాగం రామః ప్రష్టుం ప్రచక్రమే ।
కిమాహ మాతులో వాక్యం యదర్థం భగవానిహ ॥ **7.100.7** ॥ 3280

ప్రాప్తో వాక్యవిదాం శ్రేష్ఠః సాక్షాదివ బృహస్పతిః।
రామస్య భాషితం శ్రుత్వా మహర్షిః కార్యవిస్తరం ॥ **7.100.8** ॥ 3281

వక్తుమద్భుతసంకాశం రాఘవాయోపచక్రమే।
మాతులస్తే మహాబాహో వాక్యమాహ నరర్షభః ॥ **7.100.9** ॥ 3282

యుధాజిత్ ప్రీతిసంయుక్తం శ్రూయతాం యది రోచతే।
అయం గంధర్వవిషయః ఫలమూలోపశోభితః ॥ **7.100.10** ॥ 3283

సింధోరుభయతః పార్శ్వే దేశః పరమశోభనః।
తం చ రక్షంతి గంధర్వాః సాయుధా యుద్ధకోవిదాః ॥ **7.100.11** ॥ 3284

శైలూషస్య సుతా వీర తిస్రః కోట్యో మహాబలాః।
తాన్ వినిర్జిత్య కాకుత్స్థ గంధర్వనగరం శుభం ॥ **7.100.12** ॥ 3285

నివేశయ మహాబాహో స్వే పురే సుసమాహితే।
అన్యస్య న గతిస్తత్ర దేశః పరమశోభనః।
రోచతాం తే మహాబాహో నాహం త్వామహితం వదే ॥ **7.100.13** ॥ 3286

తచ్ఛ్రుత్వా రాఘవః ప్రీతో మహర్షేర్మాతులస్య చ।
ఉవాచ బాఢమిత్యేవ భరతం చాన్వవైక్షత ॥ **7.100.14** ॥ 3287

సోఽబ్రవీద్ రాఘవః ప్రీతః సాంజలిప్రగ్రహో ద్విజం।
ఇమౌ కుమారౌ తం దేశం బ్రహ్మర్షే విచరిష్యతః ॥ **7.100.15** ॥ 3288

భరతస్యాత్మజౌ వీరౌ తక్షః పుష్కల ఏవ చ।
మాతులేన సుగుప్తౌ తు ధర్మేణ సుసమాహితౌ ॥ **7.100.16** ॥ 3289

భరతం చాగ్రతః కృత్వా కుమారౌ సబలానుగౌ।
నిహత్య గంధర్వసుతాన్ ద్వే పురే విభజిష్యతః ॥ **7.100.17** ॥ 3290

నివేశ్య తే పురవరే ఆత్మజౌ సన్నివేశ్య చ।
ఆగమిష్యతి మే భూయః సకాశమతిధార్మికః ॥ **7.100.18** ॥ 3291

బ్రహ్మర్షిమేవముక్త్వా తు భరతం సబలానుగం।
ఆజ్ఞాపయామాస తదా కుమారౌ చాభ్యషేచయత్ ॥ **7.100.19** ॥ 3292

నక్షత్రేణ చ సౌమ్యేన పురస్కృత్యాంగిరఃసుతం।
భరతః సహ సైన్యేన కుమారాభ్యాం వినిర్యయౌ ॥ **7.100.20** ॥ 3293

సా సేనా శక్రయుక్తేవ నగరాన్నిర్యయావథ।
రాఘవానుగతా దూరం దురాధర్షా సురైరపి ॥ **7.100.21** ॥ 3294

మాంసాశినశ్చ యే సత్త్వా రక్షాంసి సుమహాంతి చ।
అనుజగ్ముర్హి భరతం రుధిరస్య పిపాసయా ॥ **7.100.22** ॥ 3295

భూతగ్రామాశ్చ బహవో మాంసభక్షాః సుదారుణాః।
గంధర్వపుత్రమాంసాని భోక్తుకామాః సహస్రశః ॥ **7.100.23** ॥ 3296

సింహవ్యాఘ్రవరాహాణాం ఖేచరాణాం చ పక్షిణాం।
బహూని వై సహస్రాణి సేనాయా యయురగ్రతః ॥ **7.100.24** ॥ 3297

అధ్యర్ధమాసముషితా పథి సేనా నిరామయా।
హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా కేకయం సముపాగమత్ ॥ **7.100.25** ॥ 3298

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే శతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకాధికశతతమః సర్గః ॥

గంధర్వానాక్రమ్య సంహృత్య చ తత్ర ద్వే నగరే నివేశ్య ద్వాభ్యాం పుత్రాభ్యాం సమర్ప్య భరతస్య పునరయోధ్యాయాం నివృత్తిః

శ్రుత్వా సేనాపతిం ప్రాప్తం భరతం కేకయాధిపః।
యుధాజిద్ గార్గ్యసహితం పరాం ప్రీతిముపాగమత్ ॥ **7.101.1** ॥ 3299

స నిర్యయౌ జనౌఘేన మహతా కేకయాధిపః।
త్వరమాణోఽభిచక్రామ గంధర్వాన్ కామరూపిణః ॥ **7.101.2** ॥ 3300

భరతశ్చ యుధాజిచ్చ సమేతౌ లఘువిక్రమైః।
గంధర్వనగరం ప్రాప్తౌ సబలౌ సపదానుగౌ ॥ **7.101.3** ॥ 3301

శ్రుత్వా తు భరతం ప్రాప్తం గంధర్వాస్తే సమాగతాః।
యోద్ధుకామా మహావీర్యా వ్యనదంస్తే సమంతతః ॥ **7.101.4** ॥ 3302

తతః సమభవద్యుద్ధం తుములం లోమహర్షణం।
సప్తరాత్రం మహాభీమం న చాన్యతరయోర్జయః ॥ **7.101.5** ॥ 3303

ఖడ్గశక్తిధనుర్గాహా నద్యః శోణితసంస్రవాః।
నృకలేవరవాహిన్యః ప్రవృత్తాః సర్వతోదిశం ॥ **7.101.6** ॥ 3304

తతో రామానుజః క్రుద్ధః కాలస్యాస్త్రం సుదారుణం।
సంవర్తం నామ భరతో గంధర్వేష్వభ్యచోదయత్ ॥ **7.101.7** ॥ 3305

తే బద్ధాః కాలపాశేన సంవర్తేన విదారితాః।
క్షణేనాభిహతాస్తేన తిస్రః కోట్యో మహాత్మనా ॥ **7.101.8** ॥ 3306

తద్ యుద్ధం తాదృశం ఘోరం న స్మరంతి దివౌకసః।
నిమేషాంతరమాత్రేణ తాదృశానాం మహాత్మనాం ॥ **7.101.9** ॥ 3307

హతేషు తేషు సర్వేషు భరతః కేకయీసుతః।
నివేశయామాస తదా సమృద్ధే ద్వే పురోత్తమే ॥ **7.101.10** ॥ 3308

తక్షం తక్షశిలాయాం తు పుష్కలం పుష్కలావతే।
గంధర్వదేశే రుచిరే గాంధారవిషయే చ సః ॥ **7.101.11** ॥ 3309

ధనరత్నౌఘసంకీర్ణే కాననైరుపశోభితే।
అన్యోన్యసంఘర్షకృతే స్పర్ధయా గుణవిస్తరైః ॥ **7.101.12** ॥ 3310

ఉభే సురుచిరప్రఖ్యే వ్యవహారైరకిల్బిషైః।
ఉద్యానయానసంపూర్ణే సువిభక్తాంతరాపణే ॥ **7.101.13** ॥ 3311

ఉభే పురవరే రమ్యే విస్తరైరుపశోభితే।
గృహముఖ్యైః సురుచిరైర్విమానైర్బహుభిర్వృతే ॥ **7.101.14** ॥ 3312

శోభితే శోభనీయైశ్చ దేవాయతనవిస్తరైః।
తాలైస్తమాలైస్తిలకైర్బకులైరుపశోభితే ॥ **7.101.15** ॥ 3313

నివేశ్య పంచభిర్వర్షైర్భరతో రాఘవానుజః।
పునరాయాన్మహాబాహురయోధ్యాం కేకయీసుతః ॥ **7.101.16** ॥ 3314

సోఽభివాద్య మహాత్మానం సాక్షాద్ధర్మమివాపరం।
రాఘవం భరతః శ్రీమాన్ బ్రహ్మాణమివ వాసవః ॥ **7.101.17** ॥ 3315

శశంస చ యథావృత్తం గంధర్వవధముత్తమం।
నివేశనం చ దేశస్య శ్రుత్వా ప్రీతోఽస్య రాఘవః ॥ **7.101.18** ॥ 3316

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వ్యధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీరామస్యాజ్ఞయా భరతలక్ష్మణాభ్యాం కారుపథదేశే పృథక్ పృథగ్రాజ్యేఽంగదచంద్రకేత్వోర్నియోజనం

తచ్ఛ్రుత్వా హర్షమాపేదే రాఘవో భ్రాతృభిః సహ।
వాక్యం చాద్భుతసంకాశం భ్రాతౄన్ ప్రోవాచ రాఘవః ॥ **7.102.1** ॥ 3317

ఇమౌ కుమారౌ సౌమిత్రే తవ ధర్మవిశారదౌ।
అంగదశ్చంద్రకేతుశ్చ రాజ్యార్థే దృఢవిక్రమౌ ॥ **7.102.2** ॥ 3318

ఇమౌ రాజ్యేఽభిషేక్ష్యామి దేశః సాధు విధీయతాం।
రమణీయో హ్యసంబాధో రమేతాం యత్ర ధన్వినౌ ॥ **7.102.3** ॥ 3319

న రాజ్ఞాం యత్ర పీడా స్యాన్నాశ్రమాణాం వినాశనం।
స దేశో దృశ్యతాం సౌమ్య నాపరాధ్యామహే యథా ॥ **7.102.4** ॥ 3320

తథోక్తవతి రామే తు భరతః ప్రత్యువాచ హ।
అయం కారుపథో దేశో రమణీయో నిరామయః ॥ **7.102.5** ॥ 3321

నివేశ్యతాం తత్ర పురమంగదస్య మహాత్మనః।
చంద్రకేతోః సురుచిరం చంద్రకాంతం నిరామయం ॥ **7.102.6** ॥ 3322

తద్ వాక్యం భరతేనోక్తం ప్రతిజగ్రాహ రాఘవః।
తం చ కృత్వా వశే దేశమంగదస్య న్యవేశయత్ ॥ **7.102.7** ॥ 3323

అంగదీయా పురీ రమ్యాప్యంగదస్య నివేశితా।
రమణీయా సుగుప్తా చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ **7.102.8** ॥ 3324

చంద్రకేతోశ్చ మల్లస్య మల్లభూమ్యాం నివేశితా।
చంద్రకాంతేతి విఖ్యాతా దివ్యా స్వర్గపురీ యథా ॥ **7.102.9** ॥ 3325

తతో రామః పరాం ప్రీతిం లక్ష్మణో భరతస్తథా।
యయుర్యుద్ధే దురాధర్షా అభిషేకం చ చక్రిరే ॥ **7.102.10** ॥ 3326

అభిషిచ్య కుమారౌ ద్వౌ ప్రస్థాప్య సుసమాహితౌ।
అంగదం పశ్చిమాం భూమిం చంద్రకేతుముదఙ్ముఖం ॥ **7.102.11** ॥ 3327

అంగదం చాపి సౌమిత్రిర్లక్ష్మణోఽనుజగామ హ।
చంద్రకేతోస్తు భరతః పార్ష్ణిగ్రాహో బభూవ హ ॥ **7.102.12** ॥ 3328

లక్ష్మణస్త్వంగదీయాయాం సంవత్సరమథోషితః।
పుత్రే స్థితే దురాధర్షే అయోధ్యాం పునరాగమత్ ॥ **7.102.13** ॥ 3329

భరతోఽపి తథైవోష్య సంవత్సరమతోఽధికం।
అయోధ్యాం పునరాగమ్య రామపాదావుపాస్త సః ॥ **7.102.14** ॥ 3330

ఉభౌ సౌమిత్రిభరతౌ రామపాదావనువ్రతౌ।
కాలం గతమపి స్నేహాన్న జజ్ఞాతేఽతిధార్మికౌ ॥ **7.102.15** ॥ 3331

ఏవం వర్షసహస్రాణి దశ తేషాం యయుస్తదా।
ధర్మే ప్రయతమానానాం పౌరకార్యేషు నిత్యదా ॥ **7.102.16** ॥ 3332

విహృత్య కాలం పరిపూర్ణమానసాః
శ్రియా వృతా ధర్మపురే చ సంస్థితాః।
త్రయః సమిద్ధాహుతిదీప్తతేజసో
హుతాగ్నయః సాధుమహాధ్వరే త్రయః ॥ **7.102.17** ॥ 3333

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ద్వ్యధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్ర్యధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీరామపార్శ్వే కాలస్యాగమనం సమయం కృత్వా తేన సహ తస్య వార్తాలాపాయోద్యమః

కస్యచిత్ త్వథ కాలస్య రామే ధర్మపరే స్థితే।
కాలస్తాపసరూపేణ రాజద్వారముపాగమత్ ॥ **7.103.1** ॥ 3334

సోఽబ్రవీల్లక్ష్మణం వాక్యం ధృతిమంతం యశస్వినం।
మాం నివేదయ రామాయ సంప్రాప్తం కార్యగౌరవాత్ ॥ **7.103.2** ॥ 3335

దూతో హ్యతిబలస్యాహం మహర్షేరమితౌజసః।
రామం దిదృక్షురాయాతః కార్యేణ హి మహాబల ॥ **7.103.3** ॥ 3336

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సౌమిత్రిస్త్వరయాన్వితః।
న్యవేదయత రామాయ తాపసం తం సమాగతం ॥ **7.103.4** ॥ 3337

జయస్వ రాజధర్మేణ ఉభౌ లోకౌ మహాద్యుతే।
దూతస్త్వాం ద్రష్టుమాయాతస్తపసా భాస్కరప్రభః ॥ **7.103.5** ॥ 3338

తద్ వాక్యం లక్ష్మణోక్తం వై శ్రుత్వా రామ ఉవాచ హ।
ప్రవేశ్యతాం మునిస్తాత మహౌజాస్తస్య వాక్యధృక్ ॥ **7.103.6** ॥ 3339

సౌమిత్రిస్తు తథేత్యుక్త్వా ప్రావేశయత తం మునిం।
జ్వలంతమేవ తేజోభిః ప్రదహంతమివాంశుభిః ॥ **7.103.7** ॥ 3340

సోఽభిగమ్య రఘుశ్రేష్ఠం దీప్యమానం స్వతేజసా।
ఋషిర్మధురయా వాచా వర్ధస్వేత్యాహ రాఘవం ॥ **7.103.8** ॥ 3341

తస్మై రామో మహాతేజాః పూజామర్ఘ్యపురోగమాం।
దదౌ కుశలమవ్యగ్రం ప్రష్టుం చైవోపచక్రమే ॥ **7.103.9** ॥ 3342

పృష్టశ్చ కుశలం తేన రామేణ వదతాం వరః।
ఆసనే కాంచనే దివ్యే నిషసాద మహాయశాః ॥ **7.103.10** ॥ 3343

తమువాచ తతో రామః స్వాగతం తే మహామతే।
ప్రాపయాస్య చ వాక్యాని యతో దూతస్త్వమాగతః ॥ **7.103.11** ॥ 3344

చోదితో రాజసింహేన మునిర్వాక్యమభాషత।
ద్వంద్వే హ్యేతత్ ప్రవక్తవ్యం హితం వై యద్యవేక్షసే ॥ **7.103.12** ॥ 3345

యః శృణోతి నిరీక్షేద్ వా స వధ్యో భవితా తవ।
భవేద్ వై మునిముఖ్యస్య వచనం యద్యవేక్షసే ॥ **7.103.13** ॥ 3346

తథేతి చ ప్రతిజ్ఞాయ రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్।
ద్వారి తిష్ఠ మహాబాహో ప్రతిహారం విసర్జయ ॥ **7.103.14** ॥ 3347

స మే వధ్యః ఖలు భవేద్ వాచం ద్వంద్వసమీరితాం।
ఋషేర్మమ చ సౌమిత్రే పశ్యేద్ వా శృణుయాచ్చ యః ॥ **7.103.15** ॥ 3348

తతో నిక్షిప్య కాకుత్స్థో లక్ష్మణం ద్వారి సంగ్రహం।
తమువాచ మునే వాక్యం కథయస్వేతి రాఘవః ॥ **7.103.16** ॥ 3349

తత్ తే మనీషితం వాక్యం యేన వాసి సమాహితః।
కథయస్వావిశంకస్త్వం మమాపి హృది వర్తతే ॥ **7.103.17** ॥ 3350

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే ఉత్తరకాండే త్ర్యధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతురధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీరామం ప్రతి కాలేన బ్రహ్మణః సందేశస్య కథనం శ్రీరామేణ తస్యాంగీకరణం చ

శృణు రాజన్ మహాసత్త్వ యదర్థమహమాగతః।
పితామహేన దేవేన ప్రేషితోఽస్మి మహాబల ॥ **7.104.1** ॥ 3351

తవాహం పూర్వకే భావే పుత్రః పరపురంజయ।
మాయాసంభావితో వీర కాలః సర్వసమాహరః ॥ **7.104.2** ॥ 3352

పితామహశ్చ భగవానాహ లోకపతిః ప్రభుః।
సమయస్తే కృతః సౌమ్య లోకాన్ సంపరిరక్షితుం ॥ **7.104.3** ॥ 3353

సంక్షిప్య హి పురా లోకాన్ మాయయా స్వయమేవ హి।
మహార్ణవే శయానోఽప్సు మాం త్వం పూర్వమజీజనః ॥ **7.104.4** ॥ 3354

భోగవంతం తతో నాగమనంతముదకేశయం।
మాయయా జనయిత్వా త్వం ద్వౌ చ సత్త్వౌ మహాబలౌ ॥ **7.104.5** ॥ 3355

మధుం చ కైటభం చైవ యయోరస్థిచయైర్వృతా।
ఇయం పర్వతసంబాధా మేదినీ చాభవత్ తదా ॥ **7.104.6** ॥ 3356

పద్మే దివ్యేఽర్కసంకాశే నాభ్యాముత్పాద్య మామపి।
ప్రాజాపత్యం త్వయా కర్మ మయి సర్వం నివేశితం ॥ **7.104.7** ॥ 3357

సోఽహం సన్న్యస్తభారో హి త్వాముపాసే జగత్పతిం।
రక్షాం విధత్స్వ భూతేషు మమ తేజస్కరో భవాన్ ॥ **7.104.8** ॥ 3358

తతస్త్వమసి దుర్ధర్షాత్ తస్మాద్ భావాత్ సనాతనాత్।
రక్షాం విధాస్యన్ భూతానాం విష్ణుత్వముపజగ్మివాన్ ॥ **7.104.9** ॥ 3359

అదిత్యాం వీర్యవాన్ పుత్రో భ్రాతౄణాం వీర్యవర్ధనః।
సముత్పన్నేషు కృత్యేషు తేషాం సాహ్యాయ కల్పసే ॥ **7.104.10** ॥ 3360

స త్వముజ్జాస్యమానాసు ప్రజాసు జగతాం వర।
రావణస్య వధాకాంక్షీ మానుషేషు మనోఽదధాః ॥ **7.104.11** ॥ 3361

దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ।
కృత్వా వాసస్య నియమం స్వయమేవాత్మనా పురా ॥ **7.104.12** ॥ 3362

స త్వం మనోమయః పుత్రః పూర్ణాయుర్మానుషేష్విహ।
కాలోఽయం తే నరశ్రేష్ఠ సమీపముపవర్తితుం ॥ **7.104.13** ॥ 3363

యది భూయో మహారాజ ప్రజా ఇచ్ఛస్యుపాసితుం।
వస వా వీర భద్రం తే ఏవమాహ పితామహః ॥ **7.104.14** ॥ 3364

అథ వా విజిగీషా తే సురలోకాయ రాఘవ।
సనాథా విష్ణునా దేవా భవంతు విగతజ్వరాః ॥ **7.104.15** ॥ 3365

శ్రుత్వా పితామహేనోక్తం వాక్యం కాలసమీరితం।
రాఘవః ప్రహసన్ వాక్యం సర్వసంహారమబ్రవీత్ ॥ **7.104.16** ॥ 3366

శ్రుత్వా మే దేవదేవస్య వాక్యం పరమమద్భుతం।
ప్రీతిర్హి మహతీ జాతా తవాగమనసంభవా ॥ **7.104.17** ॥ 3367

త్రయాణామపి లోకానాం కార్యార్థం మమ సంభవః।
భద్రం తేఽస్తు గమిష్యామి యత ఏవాహమాగతః ॥ **7.104.18** ॥ 3368

హృద్గతో హ్యసి సంప్రాప్తో న మే తత్ర విచారణా।
మయా హి సర్వకృత్యేషు దేవానాం వశవర్తినా।
స్థాతవ్యం సర్వసంహార యథా హ్యేహ పితామహః ॥ **7.104.19** ॥ 3369

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే చతురధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచాధికశతతమః సర్గః ॥

దుర్వాససః శాపభయాల్లక్ష్మణస్య నియమభంగపూర్వకం శ్రీరామపార్శ్వే తదాగమనం సూచయితుం గమనం శ్రీరామేణ దుర్వాససే భోజనదానం తస్మిన్ గతే తస్య మనసి లక్ష్మణవిషయిణీ చింతా

తథా తయోః సంవదతోర్దుర్వాసా భగవానృషిః।
రామస్య దర్శనాకాంక్షీ రాజద్వారముపాగమత్ ॥ **7.105.1** ॥ 3370

సోఽభిగమ్య తు సౌమిత్రిమువాచ ఋషిసత్తమః।
రామం దర్శయ మే శీఘ్రం పురా మేఽర్థోఽతివర్తతే ॥ **7.105.2** ॥ 3371

మునేస్తు భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరవీరహా।
అభివాద్య మహాత్మానం వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.105.3** ॥ 3372

కిం కార్యం బ్రూహి భగవన్ కో హ్యర్థః కిం కరోమ్యహం।
వ్యగ్రో హి రాఘవో బ్రహ్మన్ ముహూర్తం పరిపాల్యతాం ॥ **7.105.4** ॥ 3373

తచ్ఛ్రుత్వా ఋషిశార్దూలః క్రోధేన కలుషీకృతః।
ఉవాచ లక్ష్మణం వాక్యం నిర్దహన్నివ చక్షుషా ॥ **7.105.5** ॥ 3374

అస్మిన్ క్షణే మాం సౌమిత్రే రామాయ ప్రతివేదయ।
అస్మిన్ క్షణే మాం సౌమిత్రే న నివేదయసే యది।
విషయం త్వాం పురం చైవ శపిష్యే రాఘవం తథా ॥ **7.105.6** ॥ 3375

భరతం చైవ సౌమిత్రే యుష్మాకం యా చ సంతతిః।
న హి శక్ష్యామ్యహం భూయో మన్యుం ధారయితుం హృది ॥ **7.105.7** ॥ 3376

తచ్ఛ్రుత్వా ఘోరసంకాశం వాక్యం తస్య మహాత్మనః।
చింతయామాస మనసా తస్య వాక్యస్య నిశ్చయం ॥ **7.105.8** ॥ 3377

ఏకస్య మరణం మేఽస్తు మా భూత్ సర్వవినాశనం।
ఇతి బుద్ధ్యా వినిశ్చిత్య రాఘవాయ న్యవేదయత్ ॥ **7.105.9** ॥ 3378

లక్ష్మణస్య వచః శ్రుత్వా రామః కాలం విసృజ్య చ।
నిఃసృత్య త్వరితో రాజా అత్రేః పుత్రం దదర్శ హ ॥ **7.105.10** ॥ 3379

సోఽభివాద్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా।
కిం కార్యమితి కాకుత్స్థః కృతాంజలిరభాషత ॥ **7.105.11** ॥ 3380

తద్ వాక్యం రాఘవేణోక్తం శ్రుత్వా మునివరః ప్రభుః।
ప్రత్యాహ రామం దుర్వాసాః శ్రూయతాం ధర్మవత్సల ॥ **7.105.12** ॥ 3381

అద్య వర్షసహస్రస్య సమాప్తిర్మమ రాఘవ।
సోఽహం భోజనమిచ్ఛామి యథాసిద్ధం తవానఘ ॥ **7.105.13** ॥ 3382

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం రాజా రాఘవః ప్రీతమానసః।
భోజనం మునిముఖ్యాయ యథాసిద్ధముపాహరత్ ॥ **7.105.14** ॥ 3383

స తు భుక్త్వా మునిశ్రేష్ఠస్తదన్నమమృతోపమం।
సాధు రామేతి సంభాష్య స్వమాశ్రమముపాగమత్ ॥ **7.105.15** ॥ 3384

తస్మిన్ గతే మునివరే స్వాశ్రమం లక్ష్మణాగ్రజః।
సంస్మృత్య కాలవాక్యాని తతో దుఃఖముపాగమత్ ॥ **7.105.16** ॥ 3385

దుఃఖేన చ సుసంతప్తః స్మృత్వా తద్ఘోరదర్శనం।
అవాఙ్ముఖో దీనమనా వ్యాహర్తుం న శశాక హ ॥ **7.105.17** ॥ 3386

తతో బుద్ధ్యా వినిశ్చిత్య కాలవాక్యాని రాఘవః।
నైతదస్తీతి నిశ్చిత్య తూష్ణీమాసీన్మహాయశాః ॥ **7.105.18** ॥ 3387

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే పంచాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షడధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ పరిత్యక్తస్య లక్ష్మణస్య సశరీరం స్వర్గే గమనం

అవాఙ్ముఖమథో దీనం దృష్ట్వా సోమమివాప్లుతం।
రాఘవం లక్ష్మణో వాక్యం హృష్టో మధురమబ్రవీత్ ॥ **7.106.1** ॥ 3388

న సంతాపం మహాబాహో మదర్థం కర్తుమర్హసి।
పూర్వనిర్మాణబద్ధా హి కాలస్య గతిరీదృశీ ॥ **7.106.2** ॥ 3389

జహి మాం సౌమ్య విస్రబ్ధం ప్రతిజ్ఞాం పరిపాలయ।
హీనప్రతిజ్ఞాః కాకుత్స్థ ప్రయాంతి నరకం నరాః ॥ **7.106.3** ॥ 3390

యది ప్రీతిర్మహారాజ యద్యనుగ్రాహ్యతా మయి।
జహి మాం నిర్విశంకస్త్వం ధర్మం వర్ధయ రాఘవ ॥ **7.106.4** ॥ 3391

లక్ష్మణేన తథోక్తస్తు రామః ప్రచలితేంద్రియః।
మంత్రిణః సముపానీయ తథైవ చ పురోధసం ॥ **7.106.5** ॥ 3392

అబ్రవీచ్చ తదా వృత్తం తేషాం మధ్యే స రాఘవః।
దుర్వాసోఽభిగమం చైవ ప్రతిజ్ఞాం తాపసస్య చ ॥ **7.106.6** ॥ 3393

తచ్ఛ్రుత్వా మంత్రిణః సర్వే సోపాధ్యాయాః సమాసత।
వసిష్ఠస్తు మహాతేజా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ **7.106.7** ॥ 3394

దృష్టమేతన్మహాబాహో క్షయం తే రోమహర్షణం।
లక్ష్మణేన వియోగశ్చ తవ రామ మహాయశః ॥ **7.106.8** ॥ 3395

త్యజైనం బలవాన్ కాలో మా ప్రతిజ్ఞాం వృథా కృథాః।
ప్రతిజ్ఞాయాం హి నష్టాయాం ధర్మో హి విలయం వ్రజేత్ ॥ **7.106.9** ॥ 3396

తతో ధర్మే వినష్టే తు త్రైలోక్యం సచరాచరం।
సదేవర్షిగణం సర్వం వినశ్యేత్ తు న సంశయః ॥ **7.106.10** ॥ 3397

స త్వం పురుషశార్దూల త్రైలోక్యస్యాభిపాలనాత్।
లక్ష్మణేన వినా చాద్య జగత్ స్వస్థం కురుష్వ హ ॥ **7.106.11** ॥ 3398

తేషాం తత్ సమవేతానాం వాక్యం ధర్మార్థసంహితం।
శ్రుత్వా పరిషదో మధ్యే రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్ ॥ **7.106.12** ॥ 3399

విసర్జయే త్వాం సౌమిత్రే మా భూద్ ధర్మవిపర్యయః।
త్యాగో వధో వా విహితః సాధూనాం హ్యుభయం సమం ॥ **7.106.13** ॥ 3400

రామేణ భాషితే వాక్యే బాష్పవ్యాకులితేంద్రియః।
లక్ష్మణస్త్వరితం ప్రాయాత్ స్వగృహం న వివేశ హ ॥ **7.106.14** ॥ 3401

స గత్వా సరయూతీరముపస్పృశ్య కృతాంజలిః।
నిగృహ్య సర్వస్రోతాంసి నిఃశ్వాసం న ముమోచ హ ॥ **7.106.15** ॥ 3402

అనిఃశ్వసంతం యుక్తం తం సశక్రాః సాప్సరోగణాః।
దేవాః సర్షిగణాః సర్వే పుష్పైరభ్యకిరంస్తదా ॥ **7.106.16** ॥ 3403

అదృశ్యం సర్వమనుజైః సశరీరం మహాబలం।
ప్రగృహ్య లక్ష్మణం శక్రస్త్రిదివం సంవివేశ హ ॥ **7.106.17** ॥ 3404

తతో విష్ణోశ్చతుర్భాగమాగతం సురసత్తమాః।
హృష్టాః ప్రముదితాః సర్వే పూజయంతి స్మ రాఘవం ॥ **7.106.18** ॥ 3405

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షడధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ సప్తాధికశతతమః సర్గః ॥

వసిష్ఠస్యాజ్ఞయా పౌరానాత్మనా సహ పరమధామ నేతుం శ్రీరామస్య విచారః కుశస్య లవస్య చ తేన రాజ్యేఽభిషేచనం

విసృజ్య లక్ష్మణం రామో దుఃఖశోకసమన్వితః।
పురోధసం మంత్రిణశ్చ నైగమాంశ్చేదమబ్రవీత్ ॥ **7.107.1** ॥ 3406

అద్య రాజ్యేఽభిషేక్ష్యామి భరతం ధర్మవత్సలం।
అయోధ్యాయాః పతిం వీరం తతో యాస్యామ్యహం వనం ॥ **7.107.2** ॥ 3407

ప్రవేశయత సంభారాన్ మా భూత్ కాలాత్యయో యథా।
అద్యైవాహం గమిష్యామి లక్ష్మణేన గతాం గతిం ॥ **7.107.3** ॥ 3408

తచ్ఛ్రుత్వా రాఘవేణోక్తం సర్వాః ప్రకృతయో భృశం।
మూర్ధభిః ప్రణతా భూమౌ గతసత్త్వా ఇవాభవన్ ॥ **7.107.4** ॥ 3409

భరతశ్చ విసంజ్ఞోఽభూచ్ఛ్రుత్వా రాఘవభాషితం।
రాజ్యం విగర్హయామాస వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ **7.107.5** ॥ 3410

సత్యేనాహం శపే రాజన్ స్వర్గభోగేన చైవ హి।
న కామయే యథా రాజ్యం త్వాం వినా రఘునందన ॥ **7.107.6** ॥ 3411

ఇమౌ కుశీలవౌ రాజన్నభిషిచ్య నరాధిప।
కోశలేషు కుశం వీరముత్తరేషు తథా లవం ॥ **7.107.7** ॥ 3412

శత్రుఘ్నస్య చ గచ్ఛంతు దూతాస్త్వరితవిక్రమాః।
ఇదం గమనమస్మాకం శీఘ్రమాఖ్యాతు మా చిరం ॥ **7.107.8** ॥ 3413

తచ్ఛ్రుత్వా భరతేనోక్తం దృష్ట్వా చాపి హ్యధోముఖాన్।
పౌరాన్ దుఃఖేన సంతప్తాన్ వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **7.107.9** ॥ 3414

వత్స రామ ఇమాః పశ్య ధరణిం ప్రకృతీర్గతాః।
జ్ఞాత్వైషామీప్సితం కార్యం మా చైషాం విప్రియం కృథాః ॥ **7.107.10** ॥ 3415

వసిష్ఠస్య తు వాక్యేన ఉత్థాప్య ప్రకృతీజనం।
కిం కరోమీతి కాకుత్స్థః సర్వాన్ వచనమబ్రవీత్ ॥ **7.107.11** ॥ 3416

తతః సర్వాః ప్రకృతయో రామం వచనమబ్రువన్।
గచ్ఛంతమనుగచ్ఛామో యత్ర రామ గమిష్యసి ॥ **7.107.12** ॥ 3417

పౌరేషు యది తే ప్రీతిర్యది స్నేహో హ్యనుత్తమః।
సపుత్రదారాః కాకుత్స్థ సమం గచ్ఛామ సత్పథం ॥ **7.107.13** ॥ 3418

తపోవనం వా దుర్గం వా నదీమంభోనిధిం తథా।
వయం తే యది న త్యాజ్యాః సర్వాన్నో నయ ఈశ్వర ॥ **7.107.14** ॥ 3419

ఏషా నః పరమా ప్రీతిరేష నః పరమో వరః।
హృద్గతా నః సదా ప్రీతిస్తవానుగమనే నృప ॥ **7.107.15** ॥ 3420

పౌరాణాం దృఢభక్తిం చ బాఢమిత్యేవ సోఽబ్రవీత్।
స్వకృతాంతం చాన్వవేక్ష్య తస్మిన్నహని రాఘవః ॥ **7.107.16** ॥ 3421

కోశలేషు కుశం వీరముత్తరేషు తథా లవం।
అభిషిచ్య మహాత్మానావుభౌ రామః కుశీలవౌ ॥ **7.107.17** ॥ 3422

అభిషిక్తౌ సుతావంకే ప్రతిష్ఠాప్య పురే తతః।
పరిష్వజ్య మహాబాహుర్మూర్ధ్న్యుపాఘ్రాయ చాసకృత్ ॥ **7.107.18** ॥ 3423

రథానాం తు సహస్రాణి నాగానామయుతాని చ।
దశాయుతాని చాశ్వానామేకైకస్య ధనం దదౌ ॥ **7.107.19** ॥ 3424

బహురత్నౌ బహుధనౌ హృష్టపుష్టజనావృతౌ।
స్వే పురే ప్రేషయామాస భ్రాతరౌ తౌ కుశీలవౌ ॥ **7.107.20** ॥ 3425

అభిషిచ్య తతో వీరౌ ప్రస్థాప్య స్వపురే తదా।
దూతాన్ సంప్రేషయామాస శత్రుఘ్నాయ మహాత్మనే ॥ **7.107.21** ॥ 3426

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే సప్తాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టాధికశతతమః సర్గః ॥

భ్రాతృభిః కపిభిర్ఋక్షైశ్చ సహ పరమధామ గంతుం శ్రీరామస్య నిశ్చయో విభీషణం హనుమంతం జాంబవంతం మైందం ద్వివిదం చ ప్రతి భూతల ఏవ స్థాతుం తస్యాదేశః

తే దూతా రామవాక్యేన చోదితా లఘువిక్రమాః।
ప్రజగ్ముర్మధురాం శీఘ్రం చక్రుర్వాసం న చాధ్వని ॥ **7.108.1** ॥ 3427

తతస్త్రిభిరహోరాత్రైః సంప్రాప్య మధురామథ।
శత్రుఘ్నాయ యథాతత్త్వమాచఖ్యుః సర్వమేవ తత్ ॥ **7.108.2** ॥ 3428

లక్ష్మణస్య పరిత్యాగం ప్రతిజ్ఞాం రాఘవస్య చ।
పుత్రయోరభిషేకం చ పౌరానుగమనం తథా ॥ **7.108.3** ॥ 3429

కుశస్య నగరీ రమ్యా వింధ్యపర్వతరోధసి।
కుశావతీతి నామ్నా సా కృతా రామేణ ధీమతా ॥ **7.108.4** ॥ 3430

శ్రావస్తీతి పురీ రమ్యా శ్రావితా చ లవస్య హ।
అయోధ్యాం విజనాం కృత్వా రాఘవో భరతస్తథా ॥ **7.108.5** ॥ 3431

స్వర్గస్య గమనోద్యోగం కృతవంతౌ మహారథౌ।
ఏవం సర్వం నివేద్యాశు శత్రుఘ్నాయ మహాత్మనే ॥ **7.108.6** ॥ 3432

విరేమురస్తే తతో దూతాస్త్వర రాజేతి చాబ్రువన్।
తచ్ఛ్రుత్వా ఘోరసంకాశం కులక్షయముపస్థితం ॥ **7.108.7** ॥ 3433

ప్రకృతీస్తు సమానీయ కాంచనం చ పురోధసం।
తేషాం సర్వం యథావృత్తమబ్రవీద్ రఘునందనః॥ **7.108.8**॥ 3434

ఆత్మనశ్చ విపర్యాసం భవిష్యం భ్రాతృభిః సహ।
తతః పుత్రద్వయం వీరః సోఽభ్యషించన్నరాధిపః॥ **7.108.9**॥ 3435

సుబాహుర్మధురాం లేభే శత్రుఘాతీ చ వైదిశం।
ద్విధా కృత్వా తు తాం సేనాం మాధురీం పుత్రయోర్ద్వయోః।
ధనం చ యుక్తం కృత్వా వై స్థాపయామాస పార్థివః॥ **7.108.10**॥ 3436

సుబాహుం మధురాయాం చ వైదిశే శత్రుఘాతినం।
యయౌ స్థాప్య తదాయోధ్యాం రథేనైకేన రాఘవః॥ **7.108.11**॥ 3437

స దదర్శ మహాత్మానం జ్వలంతమివ పావకం।
సూక్ష్మక్షౌమాంబరధరం మునిభిః సార్ధమక్షయైః॥ **7.108.12**॥ 3438

సోఽభివాద్య తతో రామం ప్రాంజలిః ప్రయతేంద్రియః।
ఉవాచ వాక్యం ధర్మజ్ఞం ధర్మమేవానుచింతయన్॥ **7.108.13**॥ 3439

కృత్వాభిషేకం సుతయోర్ద్వయో రాఘవనందన।
తవానుగమనే రాజన్ విద్ధి మాం కృతనిశ్చయం॥ **7.108.14**॥ 3440

న చాన్యదద్య వక్తవ్యమతో వీర న శాసనం।
విహన్యమానమిచ్ఛామి మద్విధేన విశేషతః॥ **7.108.15**॥ 3441

తస్య తాం బుద్ధిమక్లీబాం విజ్ఞాయ రఘునందనః।
బాఢమిత్యేవ శత్రుఘ్నం రామో వాక్యమువాచ హ॥ **7.108.16**॥ 3442

తస్య వాక్యస్య వాక్యాంతే వానరాః కామరూపిణః।
ఋక్షరాక్షససంఘాశ్చ సమాపేతురనేకశః॥ **7.108.17**॥ 3443

సుగ్రీవం తే పురస్కృత్య సర్వ ఏవ సమాగతాః।
తం రామం ద్రష్టుమనసః స్వర్గాయాభిముఖం స్థితం ॥ **7.108.18** ॥ 3444

దేవపుత్రా ఋషిసుతా గంధర్వాణాం సుతాస్తథా।
రామక్షయం విదిత్వా తే సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ **7.108.19** ॥ 3445

తే రామమభివాద్యోచుః సర్వే వానరరాక్షసాః।
తవానుగమనే రాజన్ సంప్రాప్తాః స్మ సమాగతాః ॥ **7.108.20** ॥ 3446

యది రామ వినాస్మాభిర్గచ్ఛేస్త్వం పురుషోత్తమ।
యమదండమివోద్యమ్య త్వయా స్మ వినిపాతితాః ॥ **7.108.21** ॥ 3447

ఏతస్మిన్నంతరే రామం సుగ్రీవోఽపి మహాబలః।
ప్రణమ్య విధివద్ వీరం విజ్ఞాపయితుముద్యతః ॥ **7.108.22** ॥ 3448

అభిషిచ్యాంగదం వీరమాగతోఽస్మి నరేశ్వర।
తవానుగమనే రాజన్ విద్ధి మాం కృతనిశ్చయం ॥ **7.108.23** ॥ 3449

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రామో రమయతాం వరః।
వానరేంద్రమథోవాచ మైత్రం తస్యానుచింతయన్ ॥ **7.108.24** ॥ 3450

సఖే శృణుష్వ సుగ్రీవ న త్వయాహం వినాకృతః।
గచ్ఛేయం దేవలోకం వా పరమం వా పదం మహత్ ॥ **7.108.25** ॥ 3451

తైరేవముక్తః కాకుత్స్థో బాఢమిత్యబ్రవీత్ స్మయన్।
విభీషణమథోవాచ రాక్షసేంద్రం మహాయశాః ॥ **7.108.26** ॥ 3452

యావత్ ప్రజా ధరిష్యంతి తావత్ త్వం వై విభీషణ।
రాక్షసేంద్ర మహావీర్య లంకాస్థః స్వం ధరిష్యసి ॥ **7.108.27** ॥ 3453

యావచ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ యావత్ తిష్ఠతి మేదినీ।
యావచ్చ మత్కథా లోకే తావద్ రాజ్యం తవాస్త్విహ ॥ **7.108.28** ॥ 3454

శాసితశ్చ సఖిత్వేన కార్యం తే మమ శాసనం।
ప్రజాః సంరక్ష ధర్మేణ నోత్తరం వక్తుమర్హసి ॥ **7.108.29** ॥ 3455

కించాన్యద్ వక్తుమిచ్ఛామి రాక్షసేంద్ర మహాబల।
ఆరాధయ జగన్నాథమిక్ష్వాకుకులదైవతం ॥ **7.108.30** ॥ 3456

ఆరాధనీయమనిశం దేవైరపి సవాసవైః।
తథేతి ప్రతిజగ్రాహ రామవాక్యం విభీషణః ॥ **7.108.31** ॥ 3457

రాజా రాక్షసముఖ్యానాం రాఘవాజ్ఞామనుస్మరన్।
తమేవముక్త్వా కాకుత్స్థో హనూమంతమథాబ్రవీత్ ॥ **7.108.32** ॥ 3458

జీవితే కృతబుద్ధిస్త్వం మా ప్రతిజ్ఞాం వృథా కృథాః।
మత్కథాః ప్రచరిష్యంతి యావల్లోకే హరీశ్వర ॥ **7.108.33** ॥ 3459

తావద్ రమస్వ సుప్రీతో మద్వాక్యమనుపాలయన్।
ఏవముక్తస్తు హనుమాన్ రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ **7.108.34** ॥ 3460

వాక్యం విజ్ఞాపయామాస పరం హర్షమవాప చ।
యావత్ తవ కథా లోకే విచరిష్యతి పావనీ ॥ **7.108.35** ॥ 3461

తావత్ స్థాస్యామి మేదిన్యాం తవాజ్ఞామనుపాలయన్।
జాంబవంతం తథోక్త్వా తు వృద్ధం బ్రహ్మసుతం తదా ॥ **7.108.36** ॥ 3462

మైందం చ ద్వివిదం చైవ పంచ జాంబవతా సహ।
యావత్ కలిశ్చ సంప్రాప్తస్తావజ్జీవత సర్వదా ॥ **7.108.37** ॥ 3463

తానేవముక్త్వా కాకుత్స్థః సర్వాంస్తాన్ఋక్షవానరాన్।
ఉవాచ బాఢం గచ్ఛధ్వం మయా సార్ధం యథోదితం ॥ **7.108.38** ॥ 3464

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే అష్టాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ నవాధికశతతమః సర్గః ॥

పరం ధామ గంతుం నిర్గతేన శ్రీరామేణ సహ సమేషామయోధ్యావాసినామపి ప్రస్థానం

ప్రభాతాయాం తు శర్వర్యాం పృథువక్షా మహాయశాః।
రామః కమలపత్రాక్షః పురోధసమథాబ్రవీత్ ॥ **7.109.1** ॥ 3465

అగ్నిహోత్రం వ్రజత్వగ్రే దీప్యమానం సహ ద్విజైః।
వాజపేయాతపత్రం చ శోభమానం మహాపథే ॥ **7.109.2** ॥ 3466

తతో వసిష్ఠస్తేజస్వీ సర్వం నిరవశేషతః।
చకార విధివద్ ధర్మం మాహాప్రస్థానికం విధిం ॥ **7.109.3** ॥ 3467

తతః సూక్ష్మాంబరధరో బ్రహ్మమావర్తయన్ పరం।
కుశాన్ గృహీత్వా పాణిభ్యాం సరయూం ప్రయయావథ ॥ **7.109.4** ॥ 3468

అవ్యాహరన్ క్వచిత్ కించిన్నిశ్చేష్టో నిఃసుఖః పథి।
నిర్జగామ గృహాత్ తస్మాద్ దీప్యమానో యథాంశుమాన్ ॥ **7.109.5** ॥ 3469

రామస్య దక్షిణే పార్శ్వే సపద్మా శ్రీరుపాశ్రితా।
సవ్యేఽపి చ మహీ దేవీ వ్యవసాయస్తథాగ్రతః ॥ **7.109.6** ॥ 3470

శరా నానావిధాశ్చాపి ధనురాయత్తముత్తమం।
తథాయుధాశ్చ తే సర్వే యయుః పురుషవిగ్రహాః ॥ **7.109.7** ॥ 3471

వేదా బ్రాహ్మణరూపేణ గాయత్రీ సర్వరక్షిణీ।
ఓంకారోఽథ వషట్కారః సర్వే రామమనువ్రతాః ॥ **7.109.8** ॥ 3472

ఋషయశ్చ మహాత్మానః సర్వ ఏవ మహీసురాః।
అన్వగచ్ఛన్ మహాత్మానం స్వర్గద్వారమపావృతం ॥ **7.109.9** ॥ 3473

తం యాంతమనుగచ్ఛంతి హ్యంతఃపురచరాః స్త్రియః।
సవృద్ధబాలదాసీకాః సవర్షవరకింకరాః ॥ **7.109.10** ॥ 3474

సాంతఃపురశ్చ భరతః శత్రుఘ్నసహితో యయౌ।
రామం గతిముపాగమ్య సాగ్నిహోత్రమనువ్రతాః ॥ **7.109.11** ॥ 3475

తే చ సర్వే మహాత్మానః సాగ్నిహోత్రాః సమాగతాః।
సపుత్రదారాః కాకుత్స్థమనుజగ్ముర్మహామతిం ॥ **7.109.12** ॥ 3476

మంత్రిణో భృత్యవర్గాశ్చ సపుత్రపశుబాంధవాః।
సర్వే సహానుగా రామమన్వగచ్ఛన్ ప్రహృష్టవత్ ॥ **7.109.13** ॥ 3477

తతః సర్వాః ప్రకృతయో హృష్టపుష్టజనావృతాః।
గచ్ఛంతమనుగచ్ఛంతి రాఘవం గుణరంజితాః ॥ **7.109.14** ॥ 3478

తతః సస్త్రీపుమాంసస్తే సపక్షిపశుబాంధవాః।
రాఘవస్యానుగాః సర్వే హృష్టా విగతకల్మషాః ॥ **7.109.15** ॥ 3479

స్నాతాః ప్రముదితాః సర్వే హృష్టపుష్టాశ్చ వానరాః।
దృఢం కిలకిలాశబ్దైః సర్వం రామమనువ్రతం ॥ **7.109.16** ॥ 3480

న తత్ర కశ్చిద్ దీనో వా వ్రీడితో వాపి దుఃఖితః।
హృష్టం సముదితం సర్వం బభూవ పరమాద్భుతం ॥ **7.109.17** ॥ 3481

ద్రష్టుకామోఽథ నిర్యాంతం రామం జానపదో జనః।
యః ప్రాప్తః సోఽపి దృష్ట్వైవ స్వర్గాయానుగతో జనః ॥ **7.109.18** ॥ 3482

ఋక్షవానరరక్షాంసి జనాశ్చ పురవాసినః।
ఆగచ్ఛన్ పరయా భక్త్యా పృష్ఠతః సుసమాహితాః ॥ **7.109.19** ॥ 3483

యాని భూతాని నగరేఽప్యంతర్ధానగతాని చ।
రాఘవం తాన్యనుయయుః స్వర్గాయ సముపస్థితం ॥ **7.109.20** ॥ 3484

యాని పశ్యంతి కాకుత్స్థం స్థావరాణి చరాణి చ।
సర్వాణి రామగమనే అనుజగ్ముర్హి తాన్యపి ॥ **7.109.21** ॥ 3485

నోచ్ఛ్వసత్ తదయోధ్యాయాం సుసూక్ష్మమపి దృశ్యతే।
తిర్యగ్యోనిగతాశ్చైవ సర్వే రామమనువ్రతాః ॥ **7.109.22** ॥ 3486

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే నవాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ దశాధికశతతమః సర్గః ॥

భ్రాతృభిః సహితస్య సదేహస్య శ్రీరామస్య స్వీయే వైష్ణవే తేజసి ప్రవేశస్తేన సహాగతానాం లోకానాం సంతానకాఖ్యస్య లోకస్య ప్రాప్తిః

అధ్యర్ధయోజనం గత్వా నదీం పశ్చాన్ముఖాశ్రితాం ।
సరయూం పుణ్యసలిలాం దదర్శ రఘునందనః ॥ **7.110.1** ॥ 3487

తాం నదీమాకులావర్తాం సర్వత్రానుసరన్ నృపః ।
ఆగతః సప్రజో రామస్తం దేశం రఘునందనః ॥ **7.110.2** ॥ 3488

అథ తస్మిన్ ముహూర్తే తు బ్రహ్మా లోకపితామహః ।
సర్వైః పరివృతో దేవైరృషిభిశ్చ మహాత్మభిః ॥ **7.110.3** ॥ 3489

ఆయయౌ యత్ర కాకుత్స్థః స్వర్గాయ సముపస్థితః ।
విమానశతకోటీభిర్దివ్యాభిరభిసంవృతః ॥ **7.110.4** ॥ 3490

దివ్యతేజోవృతం వ్యోమ జ్యోతిర్భూతమనుత్తమం ।
స్వయంప్రభైః స్వతేజోభిః స్వర్గిభిః పుణ్యకర్మభిః ॥ **7.110.5** ॥ 3491

పుణ్యా వాతా వవుశ్చైవ గంధవంతః సుఖప్రదాః ।
పపాత పుష్పవృష్టిశ్చ దేవైర్ముక్తా మహౌఘవత్ ॥ **7.110.6** ॥ 3492

తస్మింస్తూర్యశతైః కీర్ణే గంధర్వాప్సరసంకులే ।
సరయూసలిలం రామః పద్భ్యాం సముపచక్రమే ॥ **7.110.7** ॥ 3493

తతః పితామహో వాణీం త్వంతరిక్షాదభాషత।
ఆగచ్ఛ విష్ణో భద్రం తే దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి రాఘవ ॥ **7.110.8** ॥ 3494

భ్రాతృభిః సహ దేవాభైః ప్రవిశస్వ స్వికాం తనుం।
యామిచ్ఛసి మహాబాహో తాం తనుం ప్రవిశ స్వికాం ॥ **7.110.9** ॥ 3495

వైష్ణవీం తాం మహాతేజో యద్వాఽఽకాశం సనాతనం।
త్వం హి లోకగతిర్దేవ న త్వాం కేచిత్ ప్రజానతే ॥ **7.110.10** ॥ 3496

ఋతే మాయాం విశాలాక్షీం తవ పూర్వపరిగ్రహాం।
త్వామచింత్యం మహద్ భూతమక్షయం చాజరం తథా।
యామిచ్ఛసి మహాతేజస్తాం తనుం ప్రవిశ స్వయం ॥ **7.110.11** ॥ 3497

పితామహవచః శ్రుత్వా వినిశ్చిత్య మహామతిః।
వివేశ వైష్ణవం తేజః సశరీరః సహానుజః ॥ **7.110.12** ॥ 3498

తతో విష్ణుమయం దేవం పూజయంతి స్మ దేవతాః।
సాధ్యా మరుద్గణాశ్చైవ సేంద్రాః సాగ్నిపురోగమాః ॥ **7.110.13** ॥ 3499

యే చ దివ్యా ఋషిగణా గంధర్వాప్సరసశ్చ యాః।
సుపర్ణనాగయక్షాశ్చ దైత్యదానవరాక్షసాః ॥ **7.110.14** ॥ 3500

సర్వం పుష్టం ప్రముదితం సుసంపూర్ణమనోరథం।
సాధుసాధ్వితి తైర్దేవైస్త్రిదివం గతకల్మషం ॥ **7.110.15** ॥ 3501

అథ విష్ణుర్మహాతేజాః పితామహమువాచ హ।
ఏషాం లోకం జనౌఘానాం దాతుమర్హసి సువ్రత ॥ **7.110.16** ॥ 3502

ఇమే హి సర్వే స్నేహాన్మామనుయాతా యశస్వినః।
భక్తా హి భజితవ్యాశ్చ త్యక్తాత్మానశ్చ మత్కృతే ॥ **7.110.17** ॥ 3503

తచ్ఛ్రుత్వా విష్ణువచనం బ్రహ్మా లోకగురుః ప్రభుః।
లోకాన్ సంతానకాన్ నామ యాస్యంతీమే సమాగతాః ॥ **7.110.18** ॥ 3504

యచ్చ తిర్యగ్గతం కించిత్ త్వామేవమనుచింతయత్।
ప్రాణాంస్త్యక్ష్యతి భక్త్యా తత్ సంతానేషు నివత్స్యతి ॥ **7.110.19** ॥ 3505

సర్వైర్బ్రహ్మగుణైర్యుక్తే బ్రహ్మలోకాదనంతరే।
వానరాశ్చ స్వికాం యోనిమృక్షాశ్చైవ తథా యయుః ॥ **7.110.20** ॥ 3506

యేభ్యో వినిఃసృతాః సర్వే సురేభ్యః సురసంభవాః।
తేషు ప్రవివిశే చైవ సుగ్రీవః సూర్యమండలం ॥ **7.110.21** ॥ 3507

పశ్యతాం సర్వదేవానాం స్వాన్ పిత్ర్యాన్ ప్రతిపేదిరే।
తథా బ్రువతి దేవేశే గోప్రతారముపాగతాః ॥ **7.110.22** ॥ 3508

భేజిరే సరయూం సర్వే హర్షపూర్ణాశ్రువిక్లవాః।
అవగాహ్యాప్సు యో యో వై ప్రాణాంస్త్యక్త్వా ప్రహృష్టవత్ ॥ **7.110.23** ॥ 3509

మానుషం దేహముత్సృజ్య విమానం సోఽధ్యరోహత।
తిర్యగ్యోనిగతానాం చ శతాని సరయూజలం ॥ **7.110.24** ॥ 3510

సంప్రాప్య త్రిదివం జగ్ముః ప్రభాసురవపూంషి తు।
దివ్యా దివ్యేన వపుషా దేవా దీప్తా ఇవాభవన్ ॥ **7.110.25** ॥ 3511

గత్వా తు సరయూతోయం స్థావరాణి చరాణి చ।
ప్రాప్య తత్తోయవిక్లేదం దేవలోకముపాగమన్ ॥ **7.110.26** ॥ 3512

తస్మిన్ యేఽపి సమాపన్నా ఋక్షవానరరాక్షసాః।
తేఽపి స్వర్గం ప్రవివిశుర్దేహాన్ నిక్షిప్య చాంభసి ॥ **7.110.27** ॥ 3513

తతః సమాగతాన్ సర్వాన్ స్థాప్య లోకగురుర్దివి।
హృష్టైః ప్రముదితైర్దేవైర్జగామ త్రిదివం మహత్ ॥ **7.110.28** ॥ 3514

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే దశాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకాదశాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీరామాయణకావ్యస్యోపసంహారస్తస్య మహిమా చ

ఏతావదేతదాఖ్యానం సోత్తరం బ్రహ్మపూజితం।
రామాయణమితి ఖ్యాతం ముఖ్యం వాల్మీకినా కృతం ॥ **7.111.1** ॥ 3515

తతః ప్రతిష్ఠితో విష్ణుః స్వర్గలోకే యథా పురా।
యేన వ్యాప్తమిదం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥ **7.111.2** ॥ 3516

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః।
నిత్యం శృణ్వంతి సంహృష్టాః కావ్యం రామాయణం దివి ॥ **7.111.3** ॥ 3517

ఇదమాఖ్యానమాయుష్యం సౌభాగ్యం పాపనాశనం।
రామాయణం వేదసమం శ్రాద్ధేషు శ్రావయేద్ బుధః ॥ **7.111.4** ॥ 3518

అపుత్రో లభతే పుత్రమధనో లభతే ధనం।
సర్వపాపైః ప్రముచ్యేత పాదమప్యస్య యః పఠేత్ ॥ **7.111.5** ॥ 3519

పాపాన్యపి చ యః కుర్యాదహన్యహని మానవః।
పఠత్యేకమపి శ్లోకం పాపాత్ స పరిముచ్యతే ॥ **7.111.6** ॥ 3520

వాచకాయ చ దాతవ్యం వస్త్రం ధేనుహిరణ్యకం।
వాచకే పరితుష్టే తు తుష్టాః స్యుః సర్వదేవతాః ॥ **7.111.7** ॥ 3521

ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్ రామాయణం నరః।
సపుత్రపౌత్రో లోకేఽస్మిన్ ప్రేత్య చేహ మహీయతే ॥ **7.111.8** ॥ 3522

రామాయణం గోవిసర్గే మధ్యాహ్నే వా సమాహితః।
సాయాహ్నే వాపరాహ్ణే చ వాచయన్ నావసీదతి ॥ **7.111.9** ॥ 3523

అయోధ్యాపి పురీ రమ్యా శూన్యా వర్షగణాన్ బహూన్।
ఋషభం ప్రాప్య రాజానం నివాసముపయాస్యతి ॥ **7.111.10** ॥ 3524

ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం సభవిష్యం సహోత్తరం।
కృతవాన్ ప్రచేతసః పుత్రస్తద్ బ్రహ్మాప్యన్వమన్యత ॥ **7.111.11** ॥ 3525

అశ్వమేధసహస్రస్య వాజపేయాయుతస్య చ।
లభతే శ్రవణాదేవ సర్గస్యైకస్య మానవః ॥ **7.111.12** ॥ 3526

ప్రయాగాదీని తీర్థాని గంగాద్యాః సరితస్తథా।
నైమిషాదీన్యరణ్యాని కురుక్షేత్రాదికాన్యపి ॥ **7.111.13** ॥ 3527

గతాని తేన లోకేఽస్మిన్ యేన రామాయణం శ్రుతం।
హేమభారం కురుక్షేత్రే గ్రస్తే భానౌ ప్రయచ్ఛతి ॥ **7.111.14** ॥ 3528

యశ్చ రామాయణం లోకే శృణోతి సదృశావుభౌ।
సమ్యక్శ్రద్ధాసమాయుక్తః శృణుతే రాఘవీం కథాం ॥ **7.111.15** ॥ 3529

సర్వపాపాత్ ప్రముచ్యేత విష్ణులోకం స గచ్ఛతి।
ఆదికావ్యమిదం త్వార్షం పురా వాల్మీకినా కృతం ॥ **7.111.16** ॥ 3530

యః శృణోతి సదా భక్త్యా స గచ్ఛేద్ వైష్ణవీం తనుం।
పుత్రదారాశ్చ వర్ధంతే సంపదః సంతతిస్తథా ॥ **7.111.17** ॥ 3531

సత్యమేతద్ విదిత్వా తు శ్రోతవ్యం నియతాత్మభిః।
గాయత్ర్యాశ్చ స్వరూపం తద్ రామాయణమనుత్తమం ॥ **7.111.18** ॥ 3532

యః పఠేచ్ఛృణుయాన్నిత్యం చరితం రాఘవస్య హ।
భక్త్యా నిష్కల్మషో భూత్వా దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥ **7.111.19** ॥ 3533

చింతయేద్ రాఘవం నిత్యం శ్రేయః ప్రాప్తుం య ఇచ్ఛతి।
శ్రావయేదిదమాఖ్యానం బ్రాహ్మణేభ్యో దినే దినే ॥ **7.111.20** ॥ 3534

యస్త్విదం రఘునాథస్య చరితం సకలం పఠేత్।
సోఽసుక్షయే విష్ణులోకం గచ్ఛత్యేవ న సంశయః ॥ **7.111.21** ॥ 3535

పితా పితామహస్తస్య తథైవ ప్రపితామహః।
తత్పితా తత్పితా చైవ విష్ణుం యాంతి న సంశయః ॥ **7.111.22** ॥ 3536

చతుర్వర్గప్రదం నిత్యం చరితం రాఘవస్య తు।
తస్మాద్ యత్నవతా నిత్యం శ్రోతవ్యం పరమం సదా ॥ **7.111.23** ॥ 3537

శృణ్వన్ రామాయణం భక్త్యా యః పాదం పదమేవ వా।
స యాతి బ్రహ్మణః స్థానం బ్రహ్మణా పూజ్యతే సదా ॥ **7.111.24** ॥ 3538

ఏవమేతత్ పురావృత్తమాఖ్యానం భద్రమస్తు వః।
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతాం ॥ **7.111.25** ॥ 3539

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే ఏకాదశాధికశతతమః సర్గః ॥